CHARLES DICKENS

# Oliver Twist

AUDIOKNIHY CZ · AUDIOKNIHYCZ.CZ

*Charles Dickens*

# I. Pojednává o místě, kde se Oliver Twist narodil, a o okolnostech provázejících jeho příchod na svět

Mezi jinými veřejnými budovami v jistém městě – které z mnoha důvodů bude rozumnější nejmenovat a jemuž ani já nebudu připisovat vymyšlené jméno – stojí jedna budova, jaká odedávna bývá ve většině měst, velkých či malých: totiž chudobinec; a v tomhle chudobinci se v den a datum, o jejichž přesném opakování není nutné se zmiňovat, poněvadž pro čtenáře v této fázi vyprávění nemají pražádný význam, narodil onen kousek lidské smrtelnosti, jehož jméno je uvedeno v záhlaví této kapitoly.

Dlouhou dobu poté, co ho farní ranhojič uvedl do tohoto světa trampot a strastí, zůstávalo pochybné, zda to dítě vůbec přežije natolik, aby mohlo nějaké jméno nést; v kterémžto případě je víc než pravděpodobné, že by tyto paměti nikdy nebyly spatřily světlo světa; anebo kdyby byly, pak by se vešly na pár stránek a měly by onu nedocenitelnou přednost, že by byly tím nejstručnějším a nejvěrnějším vzorem životopisu, jaký kdy spatřila literatura kteréhokoli věku a kterékoli země.

Nejsem sice ochoten tvrdit, že narodit se v chudobinci je samo o sobě ta nejšťastnější a nejzáviděníhodnější okolnost, jaká může lidskou bytost potkat, mám však na mysli, že v tomto konkrétním případě to bylo pro Olivera Twista to nejlepší, co se mu mohlo přihodit. Pravda je totiž taková, že Olivera přimět, aby na sebe převzal úřad dýchání

– obtížné cvičení, které si ovšem zvyk vymohl jako nezbytné pro naši pohodlnou existenci – dalo pořádnou práci; a nějaký čas ležel a lapal po dechu na drobném slamníčku z hadrů, nerovnoměrně vyvážen mezi tímto světem a druhým, přičemž váha se zřetelně klonila na stranu toho druhého. Kdyby teď v této krátké chvíli Olivera obklopovaly pečlivé babičky, úzkostlivé tety, zkušené chůvy a lékaři pronikavé moudrosti, byl by býval zcela nevyhnutelně a bez pochyby zabit co nevidět. Jenže poblíž nebyl nikdo kromě staré chudinky, kterou poněkud zamlžila neobvyklá dávka piva, a farního ranhojiče, který takové věci vyřizoval na smlouvu; a tak si Oliver s přírodou museli celou věc vybojovat sami mezi sebou. Výsledek byl ten, že Oliver po několika zápasech nadechl, kýchl a chystal se oznámit obyvatelům chudobince skutečnost, že na farnost bylo uvaleno nové břemeno, a sice tím, že spustil tak hlasitý křik, jaký se dal rozumně očekávat od novorozeného chlapce, který onen velmi užitečný přívěsek – totiž hlas – vlastnil o něco déle než tři a čtvrt minuty.

Jak Oliver podal tento první důkaz volného a náležitého fungování svých plic, zašustila pestrá přikrývka ledabyle přehozená přes železnou postel; bledá tvář mladé ženy se slabě pozvedla z polštáře a tichý hlas nedokonale vyslovil slova: „Ukažte mi to dítě a dejte mi umřít."

Ranhojič seděl tváří ke krbu a hřál si dlaně, kterými si tu a tam i třel. Jakmile mladá žena promluvila, vstal, přistoupil k pelesti postele a s větší laskavostí, než by se od něj dalo čekat, pronesl:

„Ale ale, ještě si o smrti nemusíte povídat."

„Pánbůh jí žehnej na jejím srdíčku, kdepak!" vpadla do toho chůva, která si rychle zastrčila do kapsy zelenou skleněnou lahvičku, jejíž obsah ještě chvíli předtím ochutnávala v koutě se zjevným uspokojením.

„Pánbůh jí žehnej na jejím srdíčku, až bude živá tak dlouho jako já, pane, a bude mít třináct vlastních dětí a všechny až na dvě pod drnem, a ty dvě tady se mnou v chudobinci, bude vědět líp, než aby si to brala

tak k srdci, pánbůh jí žehnej na srdíčku! Jen si vzpomeňte, co to je, být matka, vy můj zlatý beránku, no tak."

Tento utěšující pohled na vyhlídky mateřské role zřejmě nevyvolal patřičný účinek. Pacientka zavrtěla hlavou a natáhla ruku směrem k dítěti.

Ranhojič jí ho vložil do náručí. Vtiskla studené bílé rty vášnivě na jeho čelo; přejela si rukama po tváři; divoce se rozhlédla; otřásla se; klesla nazpět – a zemřela. Třeli jí hruď, ruce i spánky; krev však už nadobro ustala. Mluvili o naději a útěše. Příliš dlouho jí byly cizí.

„Je po všem, paní Jaksejmenujete!" prohlásil nakonec ranhojič.

„Ach, chuděra, to je," řekla chůva, přičemž sebrala zátku zelené lahvičky, která jí vypadla na polštář, když se shýbala pro dítě. „Chuděra!"

„Nemusíte pro mě posílat, chůvo, kdyby dítě plakalo," pravil ranhojič a s velkou obřadností si natahoval rukavice. „Je dost pravděpodobné, že *bude* zlobit. Dejte mu trochu kaše, kdyby ano." Nasadil si klobouk, u postele se cestou ke dveřím na okamžik zastavil a dodal: „Byla to pěkná dívka, co; odkud byla?"

„Přivezli ji sem včera večer," odpověděla stařena, „na příkaz dohlížitele. Našli ji ležet na ulici. Ušla pořádný kus cesty, boty měla rozedrané na cucky; ale odkud přišla a kam šla, to nikdo neví."

Ranhojič se naklonil nad tělo a zvedl levou ruku. „Stará písnička," řekl a potřásl hlavou: „žádný snubní prsten, jak vidím. Ach! Dobrou noc!"

Pán ranhojič odkráčel na večeři; a chůva se po dalším přiložení k zelené lahvičce usadila na nízkou židli před krbem a pustila se do oblékání kojence.

Jaký znamenitý příklad moci šatu to malý Oliver Twist podával! Zabalen v přikrývce, která mu dosud sloužila za jedinou pokrývku, mohl být právě tak dítětem šlechtice jako žebráka; i tomu nejpyšnějšímu cizinci by dalo zabrat určit jeho patřičné postavení ve společnosti. Jenže

teď, když byl zahalen do starých kalikových hadříků, které zežloutly ve stejné službě, byl označen a opatřen cedulkou, a hned se dostal na své místo – farní dítě – sirotek z chudobince – ponížený, polohladový dříč – odkázaný k tomu, aby jím svět smýkal a pohlavkoval ho – všemi opovrhován, nikým litován.

Oliver řval, co mu plíce stačily. Kdyby byl mohl vědět, že je sirotek vydaný napospas něžným milostem farních kostelníků a dohlížitelů, snad by řval ještě víc.

# II. Pojednává o Olivera Twista růstu, výchově a stravě

Dalších osm či deset měsíců byl Oliver obětí důkladného kurzu zrady a klamu. Krmili ho z ruky. O hladovém a ubohém stavu kojence-sirotka úředně informovaly úřady chudobince úřady farní. Farní úřady se s důstojností dotázaly úřadů chudobince, zda v „ústavu" momentálně nedlí žádná osoba ženského pohlaví, která by byla s to poskytnout Oliveru Twistovi onu útěchu a výživu, jíž mu je zapotřebí. Úřady chudobince s pokorou odpověděly, že nikoli. Nato farní úřady velkomyslně a lidumilně rozhodly, že Oliver má být „dán na opatrování", čili jinými slovy, že bude odeslán do pobočného chudobince asi tři míle odtud, kde se dvacet nebo třicet dalších mladistvých provinilců proti chudinským zákonům po celý den válelo po podlaze, aniž by jim překážel nadbytek stravy či nadbytek šatstva, pod rodičovským dohledem starší ženy, která tyto delikventy přijímala za úplatu sedmi a půl pence za malou hlavu týdně. Sedmi a půl pence týdně vystačí na pěkně vydatnou stravu pro dítě; za sedm a půl pence se dá sehnat spousta věcí, docela dost na to, aby to dětský žaludek přetížilo a znepříjemnilo mu život. Ona starší žena byla ženou moudrou a zkušenou; věděla, co dětem prospívá; a měla velmi přesnou představu o tom, co prospívá jí samé. Přisvojila si tedy větší část týdenního příspěvku pro vlastní potřebu a dorůstající generaci farníků přidělila ještě skrovnější dávku, než jaká pro ni byla původně určena. Nalezla tak v samém dně ještě hlubší dno; a projevila se jako prvotřídní experimentální filosofka.

Každý zná historku o jiném experimentálním filosofovi, který měl velkou teorii o tom, že kůň dokáže žít beze žrádla, a který ji prokazoval tak znamenitě, že svého koně dostal na denní dávku jediného stébla slámy, a nepochybně by z něj byl učinil tvora velmi čiperného a bujného na pranic, kdyby mu ten kůň nebyl pošel čtyřiadvacet hodin předtím, než měl spořádat svou první pořádnou porci vzduchu. Pro experimentální filosofii oné ženy, do jejíž ochranné péče byl Oliver Twist svěřen, bohužel platilo, že *její* systém obvykle končíval velmi podobným výsledkem; neboť právě ve chvíli, kdy se dítěti podařilo přežívat na nejmenší možné porci nejslabší možné stravy, se v osmi a půl případech z deseti pokaždé zvráceným řízením stávalo, že buď onemocnělo nouzí a zimou, anebo z nedbalosti spadlo do ohně, anebo se nedopatřením málem udusilo; a v kterémkoli z těchto případů bylo to ubohé stvořeníčko obvykle povoláno na onen svět, a tam shromážděno ke svým otcům, které v tomto nikdy nepoznalo.

Občas, když se konalo nějaké neobvykle zajímavé koronerské šetření ohledně farního dítěte, které bylo přehlédnuto při skládání postele, anebo z nedbalosti opařeno k smrti, když se zrovna pralo – ačkoli ta druhá nehoda byla velmi vzácná, poněvadž cokoli, co se blížilo praní, se na „farmě" vyskytovalo zřídka – si vzala porota do hlavy, že bude klást nepříjemné otázky, anebo se farníci bouřlivě podepsali pod protest. Tyto nestoudnosti však byly rychle utnuty svědectvím ranhojiče a výpovědí farního sluhy; první z nich tělo pokaždé otevřel a nenašel v něm nic – což bylo nadmíru pravděpodobné – a druhý vždy odpřisáhl, cokoli si farnost přála; což bylo projevem úžasné sebeobětavosti. Ostatně rada chudobince konala pravidelné pouti na farmu a vždy den předem vyslala farního sluhu, aby ohlásil příchod. Když si *oni* přišli, byly děti úhledné a čisté na pohled; a co víc by lidé chtěli!

Nelze očekávat, že by tenhle systém opatrování vydal nějakou mimořádnou nebo bujnou úrodu. Deváté narozeniny zastihly Olivera Twista jako bledé hubené dítě, vzrůstem poněkud malé a obvodem

rozhodně skrovné. Příroda nebo dědičnost mu však zasadily do hrudi dobrého, pevného ducha. Měl spoustu místa, aby se rozvinul, zásluhou skrovné stravy ústavu; a snad právě této okolnosti lze přičíst, že se vůbec devátých narozenin dožil. Buď jak buď, byly to jeho deváté narozeniny; a slavil je v uhelném sklepě ve vybrané společnosti dvou dalších mladých pánů, kteří s ním byli, po společném důkladném výprasku, zamčeni za ohavnou troufalost, že mají hlad, když paní Mannová, laskavá paní domu, byla nenadále polekána zjevením pana Bumbla, farního sluhy, zápasícího s brankou zahradních vrat.

„Můj ty světe! To jste vy, pane Bumble, pane?" zvolala paní Mannová, vystrčíc hlavu z okna v dobře předstíraném záchvěvu radosti. „Zuzano, vem Olivera a ty dva fakany nahoru a hned je vyper. – Živá duše, pane Bumble, jak jsem ráda, že vás vidím, no vážně!"

Pan Bumble byl muž tlustý a cholerický; místo aby na toto otevřené pozdravení odpověděl obdobným duchem, mocně branku zacloumal a pak jí uštědřil kopanec, který mohl vyjít z jediné nohy, totiž z nohy farního sluhy.

„Jemine, vemte si," pravila paní Mannová, vybíhajíc ven – neboť tři chlapci byli mezitím odstraněni – „vemte si tu věc! Že já zapomněla, že je ta branka zajištěná zevnitř, kvůli těm drahým dětem! Pojďte dál, pane, pojďte dál, prosím vás, pane Bumble, pane."

Ačkoli toto pozvání doprovázela úklona, která by byla obměkčila srdce farního kostelníka, farního sluhu ani v nejmenším neuchlácholila.

„Považujete to za uctivé nebo náležité chování, paní Mannová," tázal se pan Bumble, svíraje svou hůl, „nechat farní úředníky čekat u vaší zahradní branky, když sem přicházejí ve faranské záležitosti kvůli faranským sirotkům? Jste si vědoma, paní Mannová, že jste, jak bych tak řekl, faranská delegátka a stipendistka?"

„Jen jsem říkala, pane Bumble, jedněm či dvěma těm drahým dětem, co vás tak mají rády, že se blížíte," odpověděla paní Mannová

s velikou pokorou.

Pan Bumble měl velmi vznešenou představu o svém řečnickém umění a své důležitosti. To první předvedl a to druhé si hájil. Uvolnil se.

„Nu, nu, paní Mannová," odvětil klidnějším tónem; „snad to tak je; snad. Veďte mě dovnitř, paní Mannová, poněvadž přicházím ve věci úřední a mám něco na srdci."

Paní Mannová uvedla farního sluhu do malého salonku s cihlovou podlahou; postavila mu židli; a horlivě položila jeho natřesený klobouk a hůl na stůl před něj. Pan Bumble si otřel z čela pot vyvolaný procházkou, s uspokojením pohlédl na svůj natřesený klobouk a usmál se. Ano, usmál se. Farní sluhové jsou taky jen lidé: a pan Bumble se usmál.

„Nemějte mi za zlé, co teď řeknu," poznamenala paní Mannová s okouzlující sladkostí. „Měl jste přece dlouhou cestu, víte, jinak bych o tom nemluvila. Nedal byste si kapičku něčeho dobrého, pane Bumble?"

„Ani kapku. Ani kapku," odvětil pan Bumble, mávnuv pravou rukou důstojným, leč klidným způsobem.

„Já myslím, že si dáte," pravila paní Mannová, která postřehla tón odmítnutí a gesto, jež je provázelo. „Jenom maličkou kapičku, s kapkou studené vody a kouskem cukru."

Pan Bumble zakašlal.

„Jen malou kapičku," naléhala paní Mannová přesvědčivě.

„Co je to?" tázal se farní sluha.

„No, je to to, co musím mít po ruce v domě, abych tím zalévala Daffyho sirup pro ty požehnané mimina, když jim není dobře, pane Bumble," odpověděla paní Mannová a otevřela rohovou skříňku a vyndala láhev se sklenicí. „Je to gin. Nebudu vás obelhávat, pane B. Je to gin."

„Vy dáváte dětem Daffyho sirup, paní Mannová?" tázal se Bumble, sleduje očima zajímavý postup míchání.

„Ach, pánbůh jim žehnej, že dávám, i když je to drahota," odpověděla chůva. „Nemohla bych se na ně dívat, jak trpí před mýma očima, to víte, pane."

„Ne," pravil pan Bumble souhlasně; „to byste nesnesla. Jste lidumilná žena, paní Mannová." – Teď postavila sklenici. – „Při nejbližší příležitosti se o tom zmíním radě, paní Mannová." – Přitáhl si ji k sobě. – „Cítíte to jako matka, paní Mannová." – Zamíchal gin s vodou. – „Já – já na vaše zdraví s radostí piju, paní Mannová"; a vyprázdnil polovinu.

„A teď k věci," pravil farní sluha, vytáhnuv koženou tobolku. „Dítě, co bylo napolo pokřtěno jako Oliver Twist, má dneska devět let."

„Pánbůh mu žehnej!" vmísila se do toho paní Mannová a zaslzila si levé oko cípem zástěry.

„A navzdory nabídnuté odměně deseti liber, která byla později zvýšena na dvacet liber. Navzdory tomu nejsuperlativnějšímu a, mohu-li tak říci, nadpřirozenému úsilí ze strany této farnosti," řekl Bumble, „nebyli jsme nikdy s to zjistit, kdo je jeho otec, ani jaké bylo pobytné místo jeho matky, její jméno či stav."

Paní Mannová zdvihla ruce v úžasu; po chvilce přemýšlení však dodala: „Jak to tedy, že vůbec nějaké jméno má?"

Farní sluha se nadmul s velikou pýchou a pravil: „To jsem vymyslil já."

„Vy, pane Bumble!"

„Já, paní Mannová. Pojmenováváme svoje nalezence podle abecedy. Poslední byl na S – pojmenoval jsem ho Swubble. Tenhle byl na T – a toho jsem pojmenoval *já* Twist. Příští, co přijde, bude Unwin a další Vilkins. Mám jména nachystaná až do konce abecedy a pak celou abecedou znova, až se dostaneme k Z."

„No, vy jste úplný literát, pane!" zvolala paní Mannová.

„Nu, nu," řekl farní sluha, zjevně potěšen komplimentem; „možná jsem, možná jsem, paní Mannová." Dopil gin s vodou a dodal: „Oliver je teď na to, aby tu zůstal, moc starý, a rada se usnesla, že ho vezme

zpátky do ústavu. Přišel jsem si pro něj osobně. Ať ho tedy ihned vidím."

„Hned ho přivedu," pravila paní Mannová a za tím účelem opustila místnost. Olivera, jemuž mezitím odstranili tolik svrchní kůry špíny obalující mu tvář a ruce, kolik se dalo oškrabat při jediném umytí, přivedla do místnosti jeho dobrotivá ochránkyně.

„Pokloň se tomu pánovi, Olivere," pravila paní Mannová.

Oliver se poklonil, přičemž poklonu rozdělil mezi farního sluhu na židli a natřesený klobouk na stole.

„Půjdeš se mnou, Olivere?" pronesl pan Bumble vznešeným hlasem.

Oliver zrovna chtěl říci, že s velikou ochotou půjde s kýmkoli, když tu pohlédl vzhůru a spatřil paní Mannovou, která se postavila za židli farního sluhy a s rozzuřeným výrazem na něj hrozila pěstí. Pochopil narážku ihned, neboť ta pěst byla do jeho těla příliš často vtištěna, než aby nebyla hluboko vtištěna i do jeho paměti.

„Půjde *ona* se mnou?" zeptal se nebohý Oliver.

„Ne, nemůže," odvětil pan Bumble. „Ale občas tě přijde navštívit."

Nebyla to pro dítě žádná veliká útěcha. Jakkoli byl mladý, měl přece jen tolik rozumu, aby předstíral velikou lítost z odchodu. Vehnat si slzy do očí nebylo pro toho chlapce nijak těžké. Hlad a čerstvé špatné zacházení jsou velcí pomocníci, chcete-li plakat; a Oliver zaplakal naprosto přirozeně. Paní Mannová ho tisíckrát objala a dala mu – což Oliver potřeboval mnohem víc – kus chleba s máslem, aby nevypadal, až přijde do chudobince, příliš hladově. S krajícem chleba v ruce a s malou hnědou soukennou farní čepicí na hlavě byl Oliver pak panem Bumblem veden pryč z onoho bědného domu, kde nikdy nerozsvítilo šero jeho dětství jediné laskavé slovo či pohled. A přece vybuchl v záchvatu dětského žalu, když se za ním branka chalupy zavřela. Jakkoli ubozí byli ti malí druhové v neštěstí, které tam nechával, byli to

jediní přátelé, které kdy poznal; a vědomí jeho osamělosti ve velikém širokém světě poprvé kleslo do srdce dítěte.

Pan Bumble kráčel dlouhými kroky; malý Oliver, pevně se drže jeho zlatem vroubené manžety, cupital vedle něho a na konci každé čtvrtmíle se dotazoval, jestli už „jsou skoro tam". Na tyto otázky pan Bumble vracel velmi stručné a kousavé odpovědi; neboť přechodná vlídnost, kterou gin s vodou v některých prsou probouzí, se mezitím vypařila; a on byl opět jen farním sluhou.

Oliver nebyl ve zdech chudobince ani čtvrt hodiny a sotva stačil dokončit demolici druhého krajíce chleba, když se pan Bumble, který ho předal do péče staré ženy, vrátil; a s oznámením, že se dnes schází rada, mu sdělil, že se před ní má okamžitě dostavit.

Nemaje právě jasnou představu, co to živá rada je, byl Oliver touto zprávou poněkud ohromen a nebyl si docela jist, zda se má smát nebo plakat. Nebylo mu však dopřáno času o tom uvažovat; pan Bumble mu totiž uštědřil klepnutí holí na hlavu, aby ho probral: a další mezi lopatky, aby ho rozhýbal: a vyzval ho, ať ho následuje, a dovedl ho do veliké obílené místnosti, kde kolem stolu sedělo osm nebo deset tlustých pánů. V čele stolu, usazen v křesle poněkud vyšším než ostatní, seděl zvlášť tlustý pán s velmi kulatým rudým obličejem.

„Pokloň se radě," pravil Bumble. Oliver si odhrnul dvě nebo tři slzy, které mu ještě prodlévaly v očích; a nevida žádnou radu než stůl, se naštěstí poklonil tomu.

„Jak se jmenuješ, chlapče?" tázal se pán ve vysokém křesle.

Oliver byl pohledem na tolik pánů vyděšen, až se roztřásl; a farní sluha mu uštědřil další klepnutí vzadu, až se rozplakal. Tyto dvě příčiny způsobily, že odpověděl velmi tichým a zajíkavým hlasem; načež pán v bílé vestě prohlásil, že je hlupák. Což byl výtečný způsob, jak mu zvednout náladu a dát mu zcela klidný pocit.

„Chlapče," pravil pán ve vysokém křesle, „poslouchej mě. Víš, že jsi sirotek, předpokládám?"

„Co to je, pane?" tázal se nebohý Oliver.

„Ten kluk *je* hlupák – já to říkal," prohlásil pán v bílé vestě.

„Pst!" okřikl ho pán, který mluvil první. „Víš, že nemáš otce ani matku a že jsi byl vychován farností, že?"

„Ano, pane," odpověděl Oliver a hořce plakal.

„Proč pláčeš?" tázal se pán v bílé vestě. A opravdu to bylo velmi podivné. Čeho_pak_ by ten kluk mohl plakat?

„Doufám, že se každý večer modlíš," pravil jiný pán drsným hlasem; „a modli se za lidi, kteří tě živí a starají se o tebe – jako křesťan."

„Ano, pane," zakoktal chlapec. Pán, který mluvil naposled, měl bezděčně pravdu. Bylo by to *velice* křesťanské, a podivuhodně dobré křesťanské, kdyby se Oliver modlil za lidi, kteří živili a starali se o *něho*. Jenže nedělal to, protože ho to nikdo nenaučil.

„Nu! Přišel jsi sem, abys byl vzděláván a naučil se užitečné řemeslo," prohlásil ruměný pán ve vysokém křesle.

„Takže zítra ráno v šest hodin začneš drhnout koudel," dodal mrzout v bílé vestě.

Za spojení obou těchto požehnání v jednom prostém úkonu drhnutí koudele se Oliver dle pokynu farního sluhy hluboce poklonil a byl pak spěšně odveden do velkého sálu; kde na hrubém tvrdém lůžku vzlykal, až usnul. Jak novátorská ukázka něžných zákonů Anglie! Nechali chudáky usnout!

Nebohý Oliver! Ani ho nenapadlo, když tam ležel a šťastně nevědomě spal o všem kolem sebe, že rada toho dne dospěla k rozhodnutí, které bude mít na všechny jeho budoucí osudy ten nejzásadnější vliv. Jenže dospěla. A znělo takto:

Členové této rady byli velmi moudří, hlubocí, filosofičtí mužové; a když obrátili pozornost k chudobinci, hned zjistili, co by obyčejní lidé nikdy neobjevili – chudině se tam líbí! Byla to pro chudší vrstvy pravidelná veřejná zábava; krčma, kde se za nic nic neplatí; veřejná snídaně, oběd, svačina a večeře po celý rok; cihlový a maltový Elysej,

kde byla samá hra a žádná práce. „Áhá!" pravila rada znalecky; „my jsme ti praví, kdo to dá do pořádku; v mžiku to zastavíme." A tak zavedli pravidlo, že všichni chudí budou mít na vybranou – neboť by nikoho k ničemu nenutili, ne oni – zda umřou hladem pomalu uvnitř ústavu, anebo rychle venku. Za tímto účelem uzavřeli smlouvu s vodárnami o neomezené dodávce vody; a s obilným mlýnem o pravidelné dodávky malých dávek ovesné kaše; a vydávali tři porce řídké kaše denně, cibuli dvakrát týdně a půl housky v neděli. Učinili řadu dalších moudrých a lidumilných nařízení týkajících se dam, která není nutno zde opakovat; laskavě se ujali rozvádění chudých manželských párů, vzhledem k velikým nákladům soudního sporu u Doctors' Commons; a místo aby muže nutili vydržovat rodinu, jak dosud činili, mu rodinu odebrali a udělali z něj mládence! Nelze říci, kolik žadatelů o podporu v obou těchto posledních ohledech by se bylo vynořilo ve všech vrstvách společnosti, kdyby to nebylo spojeno s chudobincem; ale rada byla ze zkušených lidí a s touto nesnází počítala. Podpora byla neoddělitelná od chudobince a ovesné kaše; a to lidi odstrašovalo.

Prvních šest měsíců po odstranění Olivera Twista fungoval systém naplno. Zpočátku byl dost nákladný, následkem zvýšeného účtu pohřebníka a nutnosti ubírat šaty všem chudákům, které jim po týdnu či dvou kaše volně plandaly na vychrtlých, scvrklých postavách. Jenže počet obyvatel chudobince ztenčoval se stejně jako sami chudáci; a rada byla u vytržení.

Místnost, v níž byli chlapci krmeni, byla veliký kamenný sál, s měděným kotlem na jednom konci: z něhož správce, oděn do zástěry pro ten účel a za asistence jedné či dvou žen, při jídle nabíral kaši velkou naběračkou. Z této slavnostní směsi dostal každý chlapec jednu misku, a víc ne – kromě chvil veliké veřejné radosti, kdy k ní dostali ještě dvě a čtvrt unce chleba. Misky nikdy nepotřebovaly mytí. Chlapci je svými lžícemi vyleštili tak, že se jen leskly; a když ten úkon dokončili – což nikdy netrvalo dlouho, poněvadž lžíce byly skoro tak velké jako

misky – seděli a hleděli na měděný kotel očima tak hladovýma, jako by byli schopni pozřít i cihly, z nichž byl postaven; a mezitím se zaměstnávali tím, že si velmi pilně olizovali prsty v naději, že zachytí nějakou zatoulanou kapku kaše, která by na nich snad ulpěla. Chlapci mívají obvykle znamenitou chuť k jídlu. Oliver Twist a jeho druhové snášeli muka pomalého hladovění po tři měsíce: nakonec se stali tak hltavými a hladem tak zdivočelými, že jeden chlapec, který byl na svůj věk vysoký a na podobné věci nebyl zvyklý – jeho otec totiž držíval malou jídelnu – temně svým druhům naznačil, že pokud nedostane další misku kaše *per diem*, obává se, že by jedné noci mohl sníst chlapce, který spí vedle něho a který byl shodou okolností slabého a útlého mládí. Měl divoký, hladový pohled; a oni mu bezvýhradně uvěřili. Byla svolána porada; losem se mělo určit, kdo po večeři přistoupí k správci a požádá o přídavek; a los padl na Olivera Twista.

Nastal večer; chlapci zaujali svá místa. Správce, v kuchařské uniformě, se postavil k měděnému kotli; chudí pomocníci se seřadili za ním; kaše byla vydána; a nad hubenou porcí byla pronesena dlouhá modlitba. Kaše zmizela; chlapci si šeptali a pomrkávali na Olivera; sousedé do něho zprava i zleva pošťouchli. Jakkoli byl dítě, byl zoufalý hladem a bezohledný bídou. Vstal od stolu; postoupil k správci, s miskou a lžící v ruce, a pravil, poněkud polekán vlastní smělostí:

„Prosím, pane, chci přidat."

Správce byl tlustý zdravý muž; ale zbledl jak stěna. V ohromeném úžasu několik vteřin zíral na toho malého vzbouřence a pak se opřel o měděný kotel. Pomocníci byli ochromeni údivem; chlapci strachem.

„Co?" pravil správce konečně slabým hlasem.

„Prosím, pane," odpověděl Oliver, „chci přidat."

Správce zamířil Oliverovi na hlavu úder naběračkou; chytil ho pod paží; a hlasitě zavolal farního sluhu.

Rada seděla v slavnostním shromáždění, když do místnosti ve velikém rozrušení vrazil pan Bumble, a obraceje se k pánovi ve vysokém

křesle, pravil:

„Pane Limbkinsi, prosím za prominutí, pane! Oliver Twist chtěl přidat!"

Všichni sebou trhli. Hrůza se zračila v každé tváři.

„*Přidat*!" zvolal pan Limbkins. „Vzpamatujte se, Bumble, a odpovězte mi zřetelně. Rozumím tomu správně, že chtěl přidat, poté co snědl porci přidělenou dietním rozpisem?"

„Chtěl, pane," odpověděl Bumble.

„Ten chlapec skončí na šibenici," prohlásil pán v bílé vestě. „Já vím, že ten chlapec skončí na šibenici."

Nikdo prorockému mínění onoho pána neoponoval. Nastala živá rozprava. Oliver byl ihned uvržen do samovazby; a nazítří ráno byla na vnější straně vrat vylepena vyhláška nabízející odměnu pěti liber každému, kdo si Olivera Twista odvede z rukou farnosti. Jinými slovy, pět liber a Oliver Twist byli nabídnuti každému muži či ženě, kdo bude chtít učedníka k jakémukoli řemeslu, obchodu nebo povolání.

„Nikdy jsem si ničím na světě nebyl jistější," prohlásil pán v bílé vestě, když příštího rána zaklepal na vrata a přečetl si vyhlášku, „nikdy jsem si ničím na světě nebyl jistější než tím, že ten chlapec skončí na šibenici."

Jelikož hodlám v dalším pokračování ukázat, zda měl pán v bílé vestě pravdu nebo ne, snad bych pokazil zájem tohoto vyprávění – pokud nějaký má – kdybych si dovolil už nyní naznačovat, zda Olivera Twista potkal takový násilný konec nebo ne.

# III. Vypráví o tom, jak Oliver Twist málem získal místo, které by nebylo žádnou sinekurou

Po celý týden po spáchání onoho rouhačského a svatokrádežného provinění, totiž žádosti o přídavek, zůstával Oliver uzavřen jako samotářský vězeň v temné komůrce, do níž ho poslali v moudrosti a milosrdenství členové rady. Na první pohled by se zdálo rozumné domnívat se, že kdyby choval patřičný respekt k předpovědi pána v bílé vestě, byl by prorocké pověsti onoho moudrého jedince jednou provždy dostál tím, že by jeden konec svého kapesníku přivázal k háku ve zdi a druhý sám k sobě. Provedení tohoto kousku však stála v cestě jedna překážka: totiž že kapesníky, jako rozhodné předměty přepychu, byly pro všechny budoucí časy a věky odňaty z nosů chudáků výslovným rozkazem rady, v zasedání shromážděné, slavnostně vydaným a vyhlášeným pod jejich rukou i pečetí. Ještě větší překážkou bylo Oliverovo mládí a dětskost. Celý den jen hořce plakal; a když přišla dlouhá, pochmurná noc, rozestíral si drobné dlaně před oči, aby zahnal temnotu, a schoulen v koutě se pokoušel spát: a tu a tam se budil s úlekem a chvěním, přitiskl se těsněji a těsněji ke zdi, jako by se mu zdálo, že i její chladná tvrdá plocha je mu ochranou v tom šeru a osamění, které ho obklopovaly.

Nechť si nepřátelé „systému" nemyslí, že by během této samotářské vazby byl Oliver připraven o dobrodiní tělesného cvičení, radost ze společnosti anebo přednosti náboženské útěchy. Co se cvičení týče, bylo pěkně chladné počasí, a bylo mu dovoleno konat ranní očistu

každé jitro pod pumpou na kamenném dvoře, v přítomnosti pana Bumbla, který mu zamezoval chytit rýmu a navozoval mu v údech brnivý pocit opakovaným přikládáním hole. Co do společnosti, byl obden odnášen do sálu, kde chlapci stolovali, a tam družně mrskán jako veřejná výstraha a příklad. A pokud jde o přednosti náboženské útěchy, byl každého večera v době modliteb kopnutím vehnán do téže místnosti a tam mu bylo dovoleno naslouchat a utěšovat si duši společnou chlapeckou prosbou, obsahující zvláštní odstavec, vložený do ní z pravomoci rady, v němž prosili, aby byli učiněni hodnými, cnostnými, spokojenými a poslušnými a aby byli chráněni před hříchy a neřestmi Olivera Twista: jehož ona prosba zřetelně vykreslovala jako svěřence pod výlučným patronátem a ochranou mocí zla a jako výrobek vycházející přímo z dílny samotného ďábla.

Shodou okolností se jednoho rána, zatímco se Oliverovy záležitosti nacházely v tomto příznivém a pohodlném stavu, pan Gamfield, kominík, bral po Hlavní ulici, pohroužen hluboce v mysli do úvah o způsobech a prostředcích, jak zaplatit jisté nedoplatky nájmu, kvůli nimž na něj jeho domácí dosti naléhal. Nejoptimističtější odhad pana Gamfielda ohledně svých financí je nemohl dovést blíže než na celých pět liber od požadované sumy; a v jakési aritmetické zoufalosti si střídavě lámal hlavu a tloukl svého osla, a když procházel kolem chudobince, oči mu padly na vyhlášku vylepenou na vratech.

„Prrr – ou!" zavelel pan Gamfield oslu.

Osel se nacházel ve stavu hluboké abstrakce: uvažoval zřejmě, zda ho čeká pochoutka v podobě pár zelných řapíků, až se zbaví dvou pytlů sazí, kterými byl malý vozík naložen; a tak si slova pokynu nevšímal a klusal dál.

Pan Gamfield zavrčel divokou kletbu směřující na osla povšechně, zvlášť pak na jeho oči; a doběhnuv ho, uštědřil mu ránu do hlavy, která by byla nevyhnutelně rozbila kteroukoli lebku než oslovu. Pak chytil otěž a trhl mu ostře čelistí, jakožto mírným napomenutím, že si není

sám sobě pánem; a tak ho obrátil. Pak mu uštědřil další ránu do hlavy, jen aby ho omráčil, než se zase proberou. Když tato opatření ukončil, přistoupil k vratům, aby si přečetl vyhlášku.

Pán v bílé vestě stál u vrat s rukama za zády, poté co v zasedací síni rady pronesl pár hlubokých myšlenek. Jsa svědkem drobného sporu mezi panem Gamfieldem a oslem, usmál se radostně, když onen muž přistoupil, aby si přečetl vyhlášku, neboť ihned pochopil, že pan Gamfield je přesně tím druhem pána, jakého Oliver Twist potřebuje. Pan Gamfield se také usmál, když se pročetl dokumentem; neboť pět liber byla přesně ta částka, po níž toužil; a co do chlapce, jímž byla ona suma zatížena, pan Gamfield, znaje stravu chudobince, dobře věděl, že z něj bude pěkný drobný modýlek, zrovna tak akorát na uzavřená kamna. A tak vyhlášku ještě jednou od začátku do konce proslabikoval; a pak, dotknuv se své kožešinové čepice na znamení pokory, oslovil pána v bílé vestě.

„Ten tady chlapec, pane, co jim ho farnost chce dát do učení," pravil pan Gamfield.

„No ano, můj milý," odpověděl pán v bílé vestě povýšeným úsměvem. „Copak s ním?"

„Jesli by ho farnost chtěla dát na dobrý veselý řemeslo, do pořádnýho ctihodnýho komýnářskýho obchodu," pravil pan Gamfield, „já potřebuju učedníka a jsem připravenej ho vzít."

„Pojďte dál," řekl pán v bílé vestě. Pan Gamfield, jenž se opozdil, aby oslu uštědřil další ránu do hlavy a další trhnutí za čelist, jakožto varování, aby mu v jeho nepřítomnosti neutekl, následoval pána v bílé vestě do místnosti, kde Oliver poprvé spatřil tohoto pána.

„Je to špinavé řemeslo," prohlásil pan Limbkins, když Gamfield znovu přednesl své přání.

„Malí hoši se v komínech už nejednou udusili," pravil jiný pán.

„To proto, že navlhčili slámu, než ji v komíně zapálili, aby je donutili slízt zpátky dolů," řekl Gamfield; „to je samej kouř a žádnej plamen;

a kouř je k ničemu, dyž chcete, aby kluk slezl, poněvač on ho jen uspí, a to on má zrouna rád. Kluci sou moc neposlušný a moc líný, panstvo, a nic na to neplatí jako hezkej horkej plamen, aby slezli po hlavě dolů. Je to i lidumilný, panstvo, poněvač i když se v komíně zasekli, dyž se jim pečou nohy, snaží se vyprostit."

Pán v bílé vestě se tímto výkladem zjevně bavil; ale jeho veselí rychle utnul pohled od pana Limbkinse. Rada pak začala rozmlouvat mezi sebou po několik minut, ale tak tichým tónem, že bylo slyšet jen slova „úspora výdajů", „vypadalo by to dobře v účtech", „vydat tištěnou zprávu". Ta se dala zaslechnout jen proto, že se často opakovala s velikým důrazem.

Nakonec šeptání ustalo; a členové rady, usedše opět na svá místa a nabyvše opět vážnosti, pan Limbkins pravil:

„Zvážili jsme váš návrh a neschvalujeme jej."

„Ani náhodou," řekl pán v bílé vestě.

„Rozhodně ne," dodali ostatní členové.

Jelikož pan Gamfield skutečně trpěl nepatrným podezřením z toho, že již zmlátil k smrti tři či čtyři chlapce, napadlo ho, že snad rada v jakémsi nevysvětlitelném záchvatu dospěla k přesvědčení, že tato cizorodá okolnost by měla ovlivnit její jednání. Bylo by to velmi na rozdíl od jejich obvyklého způsobu úřadování, kdyby tomu tak bylo; ale přesto, jelikož neměl zvláštní zájem onu zvěst oživovat, pokrčil si čepici v rukou a pomalu odcházel od stolu.

„Takže mi ho nedáte, panstvo?" pravil pan Gamfield a zastavil se u dveří.

„Ne," odpověděl pan Limbkins; „nebo alespoň, jelikož je to špinavý obchod, soudíme, že byste měl vzít méně, než co jsme nabídli jako prémii."

Tvář pana Gamfielda se rozzářila a on se rychlým krokem vrátil ke stolu a řekl:

„Co dáte, panstvo? No tak! Nebuďte na chudýho člověka moc tvrdý. Co dáte?"

„Řekl bych, že tři libry deset je dost," odvětil pan Limbkins.

„O deset šilinků moc," prohlásil pán v bílé vestě.

„No tak!" naléhal Gamfield; „řekněte čtyři libry, panstvo. Řekněte čtyři libry a zbavíte se ho nadobro. Tak!"

„Tři libry deset," opakoval pan Limbkins pevně.

„No tak! Rozdělme rozdíl, panstvo," prosil Gamfield. „Tři libry patnáct."

„Ani čtvrtpenci víc," zněla pevná odpověď pana Limbkinse.

„Ste na mě vostrý, panstvo," pravil Gamfield, kolísaje.

„Pch! pch! nesmysl!" prohlásil pán v bílé vestě. „Byl by levný i úplně bez prémie. Vezměte si ho, vy hlupáku jeden! Je to kluk přímo pro vás. Potřebuje občas hůl: udělá mu to dobře; a jeho strava by vás neměla přijít draho, protože od narození není překrmován. Ha, ha, ha!"

Pan Gamfield vrhl potutelný pohled do tváří kolem stolu, a vida na všech úsměv, pozvolna se rozšklebil i on. Dohoda byla uzavřena. Pan Bumble byl ihned uvědoměn, že Oliver Twist a jeho smlouva mají být ještě toho odpoledne předvedeni před soudce k podpisu a schválení.

V duchu tohoto rozhodnutí byl malý Oliver, k svému nesmírnému úžasu, propuštěn ze zajetí a dostal rozkaz, aby si oblékl čistou košili. Sotva ale dokončil toto velmi neobvyklé gymnastické cvičení, přinesl mu pan Bumble vlastní rukou misku kaše a sváteční příděl dvou a čtvrt uncí chleba. Při tomto hrozivém pohledu začal Oliver žalostně plakat: domnívaje se, celkem přirozeně, že rada se jistě rozhodla ho pro nějaký užitečný účel zabít, jinak by ho takto nezačala vykrmovat.

„Nemávej očima dočervena, Olivere, ale sněz si jídlo a buď vděčný," pravil pan Bumble tónem důrazné nabubřelosti. „Dávají tě do učení, Olivere."

„Do učení, pane!" zajíkl se chlapec, chvěje se.

„Ano, Olivere," řekl pan Bumble. „Dobrotiví a blahoslavení pánové, co jsou ti za tolik rodičů, Olivere, když sám žádné nemáš: tě dávají ‚do učení': a stavějí tě na nohy do života a dělají z tebe muže: ačkoli to farnost přijde na tři libry deset! – tři libry deset, Olivere! – sedmdesát šilinků – sto čtyřicet šestipencí! – a to vše za zlobivého sirotka, kterého nemůže nikdo milovat."

Když se pan Bumble odmlčel, aby nabral dech po pronesení tohoto proslovu strašlivým hlasem, kutálely se nebohému dítěti po tváři slzy a žalostně vzlykal.

„No tak," pravil pan Bumble, poněkud méně nabubřele, neboť mu dělalo dobře pozorovat účinek své výmluvnosti; „no tak, Olivere! Utři si oči manžetami kabátku a neplač si do kaše; to je pěkně bláznivé počínání, Olivere." A opravdu bylo, neboť vody v ní bylo už tak až dost.

Cestou k soudci pan Bumble Olivera poučil, že vše, co má dělat, je, aby vypadal velmi šťastně a aby řekl, až se ho pán zeptá, zda chce jít do učení, že by si to velice přál; obé Oliver slíbil, že bude poslouchat: tím spíš, že pan Bumble jemně naznačil, že pokud v tom kterémkoli směru selže, nikdo neví, co s ním udělají. Když dorazili do úřadu, zavřeli ho samotného do malé místnůstky a pan Bumble ho napomenul, aby tam zůstal, než se pro něj vrátí.

Chlapec tam zůstal, s bušícím srdcem, půl hodiny. Po uplynutí této doby strčil pan Bumble dovnitř hlavu, bez okrasy natřeseného klobouku, a hlasitě pravil:

„Teď, Olivere můj milý, pojď k pánovi." Když to pan Bumble řekl, nasadil zarputilý a výhružný pohled a dodal tiše: „Pamatuj si, co jsem ti řekl, ty darebáku!"

Oliver zíral nevinně do tváře pana Bumbla při tomto poněkud rozporuplném způsobu oslovení; ale onen pán mu zabránil, aby na to cokoli namítl, tím, že ho ihned uvedl do vedlejší místnosti: jejíž dveře byly otevřené. Byla to veliká místnost s velikým oknem. Za psacím stolem seděli dva staří pánové s napudrovanými hlavami: jeden z nich si

četl noviny; zatímco druhý si pročítal, s pomocí brýlí v želvovinové obrubě, malý kousek pergamenu, který měl před sebou. Pan Limbkins stál před stolem po jedné straně; a pan Gamfield s částečně umytou tváří po druhé; a dva nebo tři drsně vypadající muži ve vysokých holínkách se tam povalovali.

Starý pán v brýlích postupně usínal nad onou troškou pergamenu; a nastala krátká odmlka poté, co pan Bumble postavil Olivera před stůl.

„Toto je ten chlapec, vaše ctihodnosti," pravil pan Bumble.

Starý pán, který si četl noviny, pozvedl na okamžik hlavu a zatahal druhého starého pána za rukáv; načež se posledně jmenovaný starý pán probudil.

„Ach, to je ten chlapec?" otázal se starý pán.

„Je, pane," odpověděl pan Bumble. „Pokloň se ctihodnému panu soudci, můj milý."

Oliver se vzchopil a provedl nejhlubší poklonu. Rozmýšlel se, s očima upřenýma na soudcovský pudr, zda se všichni soudci rodí s tím bílým práškem na hlavě a jsou-li proto od té chvíle soudci.

„Nu," pravil starý pán, „předpokládám, že má kominictví v oblibě?"

„Prostě ho zbožňuje, vaše ctihodnosti," odpověděl Bumble, nenápadně Olivera štípaje, aby mu naznačil, že by neměl říkat, že ne.

„A *bude* kominíkem, že?" tázal se starý pán.

„Kdybychom ho zítra zapsali k jakémukoli jinému řemeslu, utekl by nám bezodkladně, vaše ctihodnosti," odpověděl Bumble.

„A tenhle muž, co má být jeho pánem – vy, pane – vy s ním budete zacházet dobře a budete ho krmit a dělat všechno to ostatní, že?" pravil starý pán.

„Dyž řeknu, že budu, tak budu," odpověděl pan Gamfield zatvrzele.

„Mluvíte sice drsně, příteli, ale vypadáte na čestného, otevřeného muže," pravil starý pán: a obrátil brýle směrem k uchazeči o Oliverovu prémii, jehož zločinecká tvář byla pravidelnou razítkovou stvrzenkou

krutosti. Jenže soudce byl napůl slepý a napůl zdětinštělý, a tak se od něj nedalo rozumně očekávat, aby viděl, co viděli druzí.

„Doufám, že jsem, pane," pravil pan Gamfield s ošklivým úšklebkem.

„O tom nepochybuji, příteli," odpověděl starý pán: upravil si pevněji brýle na nose a rozhlédl se po kalamáři.

Byla to kritická chvíle Oliverova osudu. Kdyby byl kalamář tam, kde starý pán myslel, že je, byl by do něj namočil pero, podepsal smlouvu, a Oliver by byl ihned odveden. Jenže poněvadž byl shodou okolností přímo pod jeho nosem, následovalo, zcela přirozeně, že jej hledal po celém stole, aniž ho našel; a stalo se v průběhu hledání, že pohlédl přímo před sebe, a jeho pohled narazil na bledou a vyděšenou tvář Olivera Twista: který, navzdory všem výhružným pohledům a štípancům Bumbla, hleděl na odpornou tvář svého budoucího pána s výrazem, v němž se mísila hrůza a strach, příliš zřetelně, než aby se dalo splést, byť by soudce byl napůl slepý.

Starý pán se zastavil, odložil pero a pohlédl z Olivera na pana Limbkinse; který se pokusil šňupnout si tabáku s veselým a bezstarostným výrazem.

„Chlapče!" pravil starý pán, „vypadáš bledý a vylekaný. Co se děje?"

„Postavte se od něj trochu dál, farní sluho," prohlásil druhý soudce: odkládaje noviny a nakláněje se vpřed s výrazem zájmu. „A teď, chlapče, pověz nám, co se děje: neboj se."

Oliver padl na kolena a sepjal ruce, prosil je, aby ho poslali zpátky do temné místnůstky – aby ho mořili hladem – mlátili – zabili, jestli chtějí – jen aby ho neposílali s tím hrozným mužem.

„Nu!" prohlásil pan Bumble, zvednuv ruce i oči s nanejvýš impozantní slavnostností. „Nu! Ze všech úskočných a vypočítavých sirotků, které jsem kdy viděl, Olivere, ty jsi jeden z nejnejnestoudnějších."

„Mlčte, farní sluho," řekl druhý starý pán, když pan Bumble vypustil z úst toto složené přívlastkové slovo.

„Prosím za prominutí, vaše ctihodnosti," pravil pan Bumble, nevěřícně, že slyšel správně. „Vaše ctihodnost mluvila ke mně?"

„Ano. Mlčte."

Pan Bumble byl ohromen úžasem. Farnímu sluhovi bylo poručeno, aby mlčel! Mravní převrat!

Starý pán v brýlích v želvovinové obrubě se podíval na svého druha, který významně kývl.

„Odmítáme tuto učňovskou smlouvu schválit," pravil starý pán: a při těch slovech odhodil stranou onen kousek pergamenu.

„Doufám," zakoktal pan Limbkins; „doufám, že ctihodní soudci si nevytvoří názor, že by se úřady dopustily nějakého nepatřičného jednání, na základě neopodstatněné výpovědi dítěte."

„Ctihodní soudci nejsou povoláni, aby o té věci pronášeli jakýkoli názor," řekl druhý starý pán ostře. „Odveďte chlapce zpátky do chudobince a zacházejte s ním laskavě. Zdá se, že to potřebuje."

Téhož večera pán v bílé vestě zcela přesvědčivě a rozhodně prohlásil, že Oliver nejen skončí na šibenici, ale že k tomu bude ještě tažen koňmi a čtvrcen. Pan Bumble potřásl hlavou s pochmurnou tajuplností a řekl, že by si přál, aby chlapec přišel k dobrému; načež pan Gamfield odpověděl, že by si přál, aby přišel k němu; což, ačkoli se shodoval s farním sluhou v mnoha věcech, se zdálo být přáním zcela opačné povahy.

Příštího rána bylo veřejnosti znovu oznámeno, že Oliver Twist je opět k pronájmu a že pět liber bude vyplaceno každému, kdo si ho vezme do opatrování.

# IV. Oliverovi se nabídne další místo a on vstupuje poprvé do veřejného života

Ve velkých rodinách bývá obvykle zvykem, nelze-li pro dorůstajícího mladíka opatřit výhodné místo, ať už v držení přítomném, nebo v očekávání, odkazu či naději, poslat ho na moře. Rada chudobince, v nápodobě tak moudrého a prospěšného příkladu, se mezi sebou poradila o účelnosti odeslat Olivera Twista na nějaké malé obchodní lodi mířící do nějakého pěkně nezdravého přístavu. Jevilo se jim to jako to nejlepší, co se s ním vůbec dá udělat: pravděpodobnost totiž byla, že by ho kapitán v nějaké rozmarné náladě jednoho dne po obědě ubičoval k smrti anebo mu rozbil hlavu železnou tyčí; obě zábavy jsou totiž, jak je dost obecně známo, oblíbenou a běžnou zálibou mezi pány oné třídy. Čím více se radě věc jevila z tohoto úhlu pohledu, tím mnohotvárnější byly přednosti tohoto kroku; a tak došli k závěru, že jediný způsob, jak Olivera účinně zaopatřit, je bezodkladně ho poslat na moře.

Pan Bumble byl vyslán, aby učinil různé předběžné dotazy s cílem vyhledat některého kapitána, který by potřeboval plavčíka bez přátel; a vracel se do chudobince, aby sdělil výsledek své mise, když tu u vrat narazil na osobu nikoho menšího než pana Sowerberryho, farního pohřebníka.

Pan Sowerberry byl vysoký, kostnatý, hranatých kloubů, oděný do obnošeného černého obleku, s látanými bavlněnými punčochami téže barvy a odpovídajícími botami. Jeho rysy nebyly přirozeně stvořeny pro úsměv, ale celkově měl sklon k profesnímu žertování. Jeho krok

byl pružný a tvář prozrazovala vnitřní žoviálnost, když přistoupil k panu Bumblovi a srdečně mu stiskl ruku.

„Vzal jsem míru dvěma ženám, co umřely dnes v noci, pane Bumble," pravil pohřebník.

„Zbohatnete, pane Sowerberry," řekl farní sluha, přičemž strčil palec a ukazováček do nabídnuté pohřebníkovy tabatěrky, která byla duchaplnou drobnou maketou patentované rakve. „Já říkám, zbohatnete, pane Sowerberry," opakoval pan Bumble a holí přátelsky poklepal pohřebníkovi na rameno.

„Myslíte?" pravil pohřebník tónem, který onu pravděpodobnost napůl připouštěl a napůl zpochybňoval. „Ceny, které rada povoluje, jsou velmi nízké, pane Bumble."

„A rakve taky," odvětil farní sluha s úsměvem, který se blížil smíchu tak těsně, jak si to vysoký úředník může dovolit.

Pana Sowerberryho to velice pobavilo: jak se také samozřejmě sluší; a dlouho se smál bez ustání. „Nu, nu, pane Bumble," pravil nakonec, „nedá se popřít, že od zavedení nového systému výživy jsou rakve o něco užší a mělčí než bývaly; ale nějaký zisk mít musíme, pane Bumble. Dobře vysušené dřevo je nákladný artikl, pane; a všechny železné úchyty se vozí po kanálu z Birminghamu."

„Nu, nu," řekl pan Bumble, „každé řemeslo má své nedostatky. Spravedlivý zisk je ovšem přípustný."

„Ovšem, ovšem," odpověděl pohřebník; „a nemám-li zisk na tom či onom konkrétním kousku, nu, dlouhodobě si to doženu, víte – hé, hé, hé!"

„Zrovna tak," pravil pan Bumble.

„I když musím říci," pokračoval pohřebník, navazuje na proud úvah, který farní sluha přerušil: „musím říci, pane Bumble, že se musím potýkat s jednou velmi velikou nevýhodou: totiž že všichni tlustí lidé odcházejí nejrychleji. Lidé, kterým se dařilo lépe a kteří platili daně po mnoho let, jsou první, kdo klesnou, když přijdou do chudo-

bince; a dovolte mi říci, pane Bumble, že tři nebo čtyři palce navíc nad moje odhady udělají velkou díru do mých zisků: zvláště když má člověk vydržovat rodinu, pane."

Když to pan Sowerberry pronesl s patřičným rozhořčením zle využitého muže; a jelikož pan Bumble cítil, že to tak nějak směřuje k narážce na čest farnosti; druhý z uvedených pánů uznal za vhodné změnit téma. Jelikož měl Olivera Twista nejvíce v mysli, učinil ho předmětem rozhovoru.

„Mimochodem," pravil pan Bumble, „neznáte někoho, kdo by potřeboval chlapce? Faranského učedníka, který je v tuto chvíli mrtvá přítěž; mlýnský kámen, abych tak řekl, kolem faranského krku? Velkorysé podmínky, pane Sowerberry, velkorysé podmínky?" Jak pan Bumble mluvil, pozvedl hůl k vyhlášce nad sebou a třikrát zřetelně klepl na slova „pět liber": která tam byla vytištěna římskými velkými písmeny obrovské velikosti.

„Hle!" zvolal pohřebník: a chytil pana Bumbla za pozlacený lem jeho úřední kazajky; „o tom jsem s vámi právě chtěl mluvit. Víte – ale drahoušku, jaký to máte elegantní knoflík, pane Bumble! Nikdy jsem si ho předtím nevšiml."

„Ano, také myslím, že je dost pěkný," pravil farní sluha, pyšně shlédnuv dolů na veliké mosazné knoflíky, které zdobily jeho kabát. „Ražba je stejná jako faranská pečeť – Samaritán hojící nemocného a potlučeného muže. Rada mi je darovala na novoroční ráno, pane Sowerberry. Vzpomínám, že jsem si je poprvé vzal na pohřeb toho zubožené živnostníka, co umřel o půlnoci ve dveřích."

„Pamatuji si to," pravil pohřebník. „Porota vynesla výrok ‚Zemřel vlivem chladu a nedostatku prostředků k živobytí', že?"

Pan Bumble přikývl.

„A udělali z toho zvláštní výrok, pokud se nemýlím," pravil pohřebník, „tím, že připojili pár slov v tom smyslu, že kdyby chudinský úředník –"

„Ale co! Hlouposti!" vpadl mu farní sluha do řeči. „Kdyby rada dávala pozor na všechny ty nesmysly, co nevzdělaní porotci napovídají, měla by co dělat."

„Pravda pravdoucí," pravil pohřebník; „to by měla."

„Poroty," řekl pan Bumble, pevně svíraje svou hůl, jak měl ve zvyku, když se dostával do vzteku, „poroty jsou nevzdělaná, sprostá, přízemní holota."

„Jsou," souhlasil pohřebník.

„Mají v hlavě filosofie a politické ekonomie asi tolik co tohle," prohlásil farní sluha a opovržlivě luskl prsty.

„Ani co by se za nehet vešlo," souhlasil pohřebník.

„Opovrhuji jimi," řekl farní sluha a rudl v tváři.

„Já taky," přitakal pohřebník.

„A jen bych si přál, aby u nás v ústavu byla po týden nebo dva porota toho nezávislého druhu," pravil farní sluha; „pravidla a předpisy rady by jim brzy ducha srazily."

„Toť se ví," odpověděl pohřebník. Pravil to a smál se, přitakávaje: aby uklidnil narůstající hněv rozhořčeného farního úředníka.

Pan Bumble si sňal natřesený klobouk; vytáhl z vnitřku dýnka kapesník; otřel si z čela pot, který mu zplodil jeho hněv; opět si natřesený klobouk nasadil; a obrátiv se k pohřebníkovi, pravil klidnějším hlasem:

„Nu, a co ten chlapec?"

„Á!" odvětil pohřebník; „víte, pane Bumble, odvádím na chudinské daně dost."

„Hm!" pravil pan Bumble. „A?"

„Nu," pokračoval pohřebník, „myslel jsem si, že když na ně odvádím tolik, mám právo z nich vytáhnout, kolik dokážu, pane Bumble; a tak – myslím, že si toho chlapce vezmu sám."

Pan Bumble chytil pohřebníka za paži a odvedl ho do budovy. Pan Sowerberry se po pět minut radil s radou; a bylo smluveno, že Oliver

má k němu toho večera jít „na zkoušku" – což je ve věci farního učedníka obrat, který znamená, že pokud mistr po krátké zkoušce zjistí, že z chlapce dostane dost práce, aniž by do něj dával příliš jídla, dostane ho na několik let, aby s ním dělal, co se mu zlíbí.

Když byl malý Oliver toho večera předveden před „pány"; a když mu bylo oznámeno, že tu noc půjde jako sluha pro všechno k rakvářovi; a že pokud by si na své postavení stěžoval nebo kdy přišel zpátky na farnost, bude poslán na moře, kde se buď utopí, nebo mu rozbijí lebku, podle toho, jak padne; projevil tak málo emocí, že ho všeobecným souhlasem prohlásili za zatvrzelého mladého darebáka a nařídili panu Bumblovi, aby ho ihned odvedl.

Ačkoli nyní bylo zcela přirozené, aby právě členové rady, ze všech lidí na světě, cítili velký cnostný údiv a hrůzu nad sebemenším projevem bezcitnosti u kohokoli, v tomto konkrétním případě se mýlili. Prostá pravda byla, že Oliver, místo aby cítil příliš málo, cítil spíše příliš mnoho; a byl na dobré cestě k tomu, aby ho špatné zacházení, kterého se mu dostávalo, uvrhlo na celý život do stavu zvířecí tuposti a mlčenlivosti. Zprávu o svém osudu vyslechl v naprostém tichu; a když mu dali do ruky zavazadlo – které nebylo těžko nést, poněvadž bylo úhrnem v hranicích balíčku z hnědého papíru, asi půl stopy na čtvereční rozměr a tři palce hluboký – stáhl si čepici přes oči; a znovu se přichytiv manžety kabátu pana Bumbla, byl oním hodnostářem veden k novému výjevu utrpení.

Pan Bumble táhl Olivera nějakou dobu bez povšimnutí a slova; farní sluha totiž nesl hlavu velmi vzpřímeně, jak to farní sluha vždy má činit: a jelikož byl větrný den, byl malý Oliver zcela zahalen cípy kabátu pana Bumbla, které se v průvanu rozlétly a odhalovaly k velké přednosti jeho vestu s klopami a šedé plyšové krátké kalhoty. Když se však blížili k cíli, uznal pan Bumble za vhodné pohlédnout dolů a přesvědčit se, zda je chlapec v dobrém stavu pro prohlídku svým novým pánem: což tedy učinil, s patřičným a náležitým výrazem laskavé přízně.

„Olivere!" pravil pan Bumble.

„Ano, pane," odpověděl Oliver tichým, chvějícím se hlasem.

„Stáhni si tu čepici z očí a zvedni hlavu, pane."

Ačkoli Oliver učinil, co se po něm žádalo, okamžitě; a svižně si přejel hřbetem volné ruky přes oči, zůstala v nich jedna slza, když vzhlédl k svému průvodci. Jak na něj pan Bumble přísně hleděl, skutálela se mu po tváři dolů. Následovala další a další. Dítě vynaložilo veliké úsilí, bylo to však úsilí marné. Stáhl druhou ruku z ruky pana Bumbla a zakryl si obličej oběma; a plakal, až mu slzy vytryskly mezi bradou a kostnatými prsty.

„Nu!" zvolal pan Bumble, prudce se zastaviv a vrhnuv na svého malého svěřence pohled velmi zlovolný. „Nu! Ze *všech* nevděčných a nejzkaženějších chlapců, které jsem kdy viděl, Olivere, ty jsi ten –"

„Ne, ne, pane," vzlykal Oliver, přitiskl se k ruce, která svírala dobře známou hůl; „ne, ne, pane; opravdu budu hodný; opravdu, opravdu budu, pane! Jsem úplně malý chlapec, pane; a je to tak – tak –"

„Jak?" tázal se pan Bumble s úžasem.

„Tak osamělé, pane! Tak strašlivě osamělé!" plakalo dítě. „Všichni mě nenávidí. Ach! pane, prosím vás, nebuďte na mě zlý!" Dítě si tlouklo pěstí na srdce; a hledělo svému průvodci do tváře se slzami skutečného utrpení.

Pan Bumble se chvíli s jakýmsi úžasem díval na Oliverův žalostný a bezmocný výraz; třikrát nebo čtyřikrát si drsně odkašlal; a cosi zabrumlal o „tom protivném kašli", nakázal Oliverovi, aby si osušil oči a byl hodný. Pak znovu vzal jeho ruku a kráčel s ním dál v mlčení.

Pohřebník, jenž právě spustil okenice svého krámu, zapisoval cosi do své knihy při světle nanejvýš vhodné pochmurné svíčky, když vešel pan Bumble.

„Á!" pravil pohřebník: zvedl pohled od knihy a přerušil se uprostřed slova; „to jste vy, Bumble?"

„Nikdo jiný, pane Sowerberry," odvětil farní sluha. „Tady! Přivedl jsem chlapce." Oliver se poklonil.

„Ach! tak to je ten chlapec?" pravil pohřebník: zvednuv svíčku nad hlavu, aby si Olivera lépe prohlédl. „Paní Sowerberryová, budete tak laskavá a přijdete sem na chvilku, drahá?"

Paní Sowerberryová se vynořila z malé místnůstky za krámem a představila postavu malé, hubené, scvrklé ženy s hubatou tváří.

„Drahá," řekl pan Sowerberry uctivě, „to je ten chlapec z chudobince, o kterém jsem vám povídal." Oliver se poklonil znovu.

„Jemine!" pravila pohřebníkova žena, „ten je nějakej malej."

„Nu, je spíš malý," odpověděl pan Bumble: hledě na Olivera, jako by to byla jeho vina, že není větší; „je malý. To se nedá popřít. Ale vyroste, paní Sowerberryová – vyroste."

„Ale jo! Jen aby," odvětila dáma vrtošivě, „na naší stravě a na našem pití. Já z farních dětí žádnou úsporu nevidím, já ne; vždycky stojí víc, než jsou hodny. Jenže chlapi si vždycky myslí, že vědí všechno nejlíp. Tak! Dolů do sklepa, pytle kostí!" Pohřebníkova žena otevřela boční dveře a strčila Olivera dolů po příkrých schodech do kamenné cely, vlhké a tmavé: tvořila předsíň do uhelného sklepa a nazývala se „kuchyní"; v ní seděla nedbale oděná dívka, s botami ušlapanými vzadu, v modrých vlněných punčochách zcela mimo pořádek.

„Charlotto," pravil pan Sowerberry, jenž šel za Oliverem dolů, „dej tomu chlapci něco ze studených zbytků, co jsme dali stranou pro Tripa. Od rána domů nepřišel, tak se bez toho obejde. Myslím, že chlapec nebude tak vybíravý, aby to nesnědl – že ne, chlapče?"

Oliver, jemuž při zmínce o masu zasvítily oči a který se chvěl dychtivostí ho zhltnout, odpověděl záporně; a byl před něj postaven talíř hrubých zbytků jídla.

Přál bych si, aby nějaký dobře živený filosof, jemuž se jídlo a pití v útrobách obracejí v žluč; jehož krev je led a srdce železo; mohl spatřit Olivera Twista, jak se chápe oněch pochoutek, kterými pes pohrdl.

Přál bych si, aby mohl být svědkem hrozivé dychtivosti, s jakou Oliver trhal ty kousky s veškerou zuřivostí hladu. Je jedna věc, kterou bych si přál ještě víc; a tou by bylo spatřit Filosofa, jak si pochutnává stejným způsobem na stejné krmi.

„Nu," pravila pohřebníkova žena, když Oliver dojedl svou večeři, kterou pozorovala v tiché hrůze a s děsivými předtuchami jeho budoucí chuti k jídlu: „jsi hotov?"

Jelikož nic jedlého v jeho dosahu nebylo, odpověděl Oliver kladně.

„Tak pojď se mnou," pravila paní Sowerberryová: vzala tlumenou a špinavou lampu a vedla ho nahoru; „tvoje postel je pod pultem. Spát mezi rakvemi ti doufám nebude vadit? Ale moc nezáleží na tom, zda ti to vadí, nebo ne, poněvadž jinde spát nemůžeš. Pojď; nedrž mě tu celou noc!"

Oliver déle neotálel, nýbrž pokorně následoval svou novou paní.

# V. Oliver se seznamuje s novou společností. Při své první účasti na pohřbu si o pánově obchodu udělá nelichotivou představu

Oliver, ponechán sám sobě v pohřebníkově krámě, postavil lampu na dílenský stůl a bázlivě se rozhlížel kolem sebe s pocitem posvátné hrůzy a strachu, kterému mnozí lidé mnohem starší než on bez obtíží porozumějí. Nedodělaná rakev stojící na černých kozách uprostřed krámu vypadala tak pochmurně a mrtvolně, že se jím pokaždé, když mu oči zabloudily směrem k onomu bezútěšnému předmětu, prolnulo chladné zachvění: čekal skoro, že odtamtud spatří pozvolna zvednout hlavu nějakou příšernou postavu, aby ho hrůzou dohnala k šílenství. U zdi stály, v pravidelném šiku, dlouhé řady jilmových desek nařezaných do téže podoby: v matném světle vypadaly jako ztuhlí přízraci se zdviženými rameny a rukama v kapsách kalhot. Rakevní štítky, jilmové třísky, hřeby s lesklými hlavičkami a kousky černého sukna se válely rozházené po podlaze; a stěnu za pultem zdobil živý výjev dvou pohřebních průvodců ve velmi tuhých nákrčnících, konajících službu u velikých soukromých dveří, zatímco se v dálce přibližoval pohřební vůz tažený čtyřmi černými oři. Krám byl dusný a horký. V ovzduší jako by se vznášel pach rakví. Výklenek pod pultem, do něhož byl zasunut jeho hadrový slamník, se podobal hrobu.

A nebyly to jediné pochmurné pocity, které Olivera tížily. Byl sám na cizím místě; a všichni víme, jak zkřehlými a opuštěnými se v takové situaci občas cítíme my všichni, i ti nejlepší z nás. Chlapec neměl žá-

dné přátele, o něž by se mohl starat, nebo kteří by se starali o něj. V jeho mysli nebyla čerstvá lítost ze žádného nedávného rozchodu; v jeho srdci se nezabydlila absence žádné milované a dobře zapamatované tváře.

Avšak srdce měl přesto těžké; a když se vplížil do své úzké postýlky, přál si, aby to byla jeho rakev, aby ho mohli uložit v klidný a trvalý spánek v hřbitovní půdě, s vysokou travou mírně se vlnící nad jeho hlavou a se zvukem starého hlubokého zvonu, který by ho ukolébal ve spánku.

Ráno Olivera probudilo hlasité kopání do vnějších dveří krámu: které, než si stačil na sebe naházet šaty, se asi pětadvacetkrát rozdurdilo v hněvivém a prudkém opakování. Když začal uvolňovat řetěz, nohy ustaly a začal hlas.

„Votevřeš mi, nebo co?" volal hlas, který patřil nohám, jež kopaly do dveří.

„Hned, pane," odpověděl Oliver: a sundával řetěz a otáčel klíčem.

„Ty seš asi ten novej kluk, co?" řekl hlas skrz klíčovou dírku.

„Ano, pane," odpověděl Oliver.

„Kolik je ti?" vyzvídal hlas.

„Deset, pane," odpověděl Oliver.

„Tak ti dám do kožichu, až tam budu," pravil hlas; „jen koukej, jestli ne, to je všecko, ty chudobinskej fakane!" a majitel hlasu, pronesouc tento laskavý slib, začal hvízdat.

Oliver byl příliš často vystaven procesu, k němuž velmi výmluvné jednoslabičné slovo právě zaznamenané odkazuje, než aby pochyboval, že majitel hlasu, ať je to kdokoli, svůj slib splní, a to nanejvýš čestně. Chvějící se rukou odtáhl závory a otevřel dveře.

Vteřinu nebo dvě hleděl Oliver nahoru po ulici, dolů po ulici a přes cestu: v přesvědčení, že neznámý, který ho oslovil klíčovou dírkou, poodešel pár kroků, aby se zahřál; neboť nikoho jiného neviděl než velkého chudinského chlapce, který seděl na sloupku před domem a jedl

krajíc chleba s máslem: krájel ho zavíracím nožem na klíny o velikosti svých úst a pak je s velikou obratností pozřel.

„Prosím za prominutí, pane," pravil Oliver nakonec: vida, že žádný jiný návštěvník se neobjevuje; „to jste klepal vy?"

„Já kopal," odpověděl chudinský chlapec.

„Potřeboval jste rakev, pane?" otázal se Oliver nevinně.

Nato chudinský chlapec vypadal strašlivě divoce; a prohlásil, že Oliver bude jednu brzy potřebovat, bude-li si tak dělat vtípky s nadřízenými.

„Ty nevíš, kdo jsem, co, chudobinče?" pokračoval chudinský chlapec: a mezitím slézal ze sloupku s poučnou vážností.

„Ne, pane," odpověděl Oliver.

„Já jsem pan Noah Claypole," pravil chudinský chlapec, „a ty jsi mi podřízenej. Sundej ty okenice, ty líná potvoro!" S těmito slovy pan Claypole uštědřil Oliverovi kopanec a vešel do krámu s důstojností, která mu dělala velkou čest. Je obtížné pro mládence s velikou hlavou, drobnýma očima, nemotorné stavby a těžké tváře, aby vypadal důstojně za jakýchkoli okolností; a je to zvláště obtížné, jsou-li k těmto osobním půvabům přidány rudý nos a žluté krátké kalhoty.

Oliver, když sundal okenice a rozbil tabulku skla při pokusu dovrávorat pod tíhou té první do malého dvorka u domu, kde se přes den uchovávaly, byl laskavě podpořen Noahem: který ho utěšil ujištěním, že „to schytá", a pak se blahosklonně snížil k tomu, aby mu pomohl. Pan Sowerberry brzy přišel. Krátce poté se objevila paní Sowerberryová. Oliver, který „to schytal" dle Noahovy předpovědi, následoval onoho mladého pána dolů po schodech ke snídani.

„Pojď blíž k ohni, Noahu," pravila Charlotta. „Schovala jsem ti pěkný kousek slaniny z pánovy snídaně. Olivere, zavři ty dveře za zády pana Noaha a vezmi si ty kousky, co jsem ti dala na víko truhlíku na chleba. Tady máš čaj; vezmi si ho k té bedně a pij ho tam a pospěš si, poněvadž tě budou chtít k hlídání krámu. Slyšíš?"

„Slyšíš, chudobinče?" opakoval Noah Claypole.

„Jemine, Noahu!" pravila Charlotta, „ty seš ale divnej patron! Proč toho kluka nenecháš bejt?"

„Nechat ho bejt!" řekl Noah. „Vždyť ho všichni nechávají bejt až až, co se toho týče. Ani jeho otec, ani jeho matka se do něj nebudou plést. Všichni jeho příbuzní ho nechají být, jak chce. Co, Charlotto? Hé, hé, hé!"

„Ty jsi divná duše!" pravila Charlotta a vybuchla v srdečný smích, k němuž se připojil Noah; načež se oba posměšně podívali na nebohého Olivera Twista, jak sedí a chvěje se na bedně v tom nejchladnějším koutě místnosti, a jí ty staré kousky, které byly pro něj speciálně vyhrazeny.

Noah byl chudinský chlapec, ne však sirotek z chudobince. Nebyl to žádné dítě náhody, poněvadž mohl svůj rodokmen vysledovat až ke svým rodičům, kteří žili nedaleko; matka byla pradlena a otec opilý voják, propuštěný s dřevěnou nohou a denní penzí dvou a půl pence a jakéhosi nevyčíslitelného zlomku. Chlapci z krámů v sousedství měli už dlouho ve zvyku Noahovi na veřejných ulicích říkat potupnými přezdívkami jako „kožky", „chudinče" a podobně; a Noah to beze slova snášel. Nyní však, když mu osud postavil do cesty bezejmenného sirotka, na něhož mohl i ten nejnižší ukázat prstem posměchu, splácel mu to i s úroky. Je to okouzlující potrava k zamyšlení. Ukazuje nám to, jak krásnou věc lze z lidské povahy učinit; a jak nestranně se tytéž laskavé vlastnosti vyvíjejí v tom nejlepším pánovi i v tom nejšpinavějším chudinském chlapci.

Oliver se zdržoval u pohřebníka asi tři týdny nebo měsíc. Pan Sowerberry s paní Sowerberryovou – krám byl zavřen – večeřeli v malém zadním salonku, když tu pan Sowerberry po několika uctivých pohledech na manželku pravil:

„Má drahá –" chystal se říci víc, ale paní Sowerberryová vzhlédla s neobyčejně nepříznivým výrazem, a tak se zarazil.

„Nu," řekla paní Sowerberryová ostře.

„Nic, má drahá, nic," pravil pan Sowerberry.

„Pf, hrubec!" vyjekla paní Sowerberryová.

„Ale vůbec ne, drahá," pravil pan Sowerberry pokorně. „Myslel jsem, že nechcete slyšet, drahá. Chtěl jsem jen říci –"

„Ach, nevykládejte mi, co jste chtěl říci," skočila mu do řeči paní Sowerberryová. „Já jsem nikdo; neptejte se mě, prosím vás. *Já* nemíním se vměšovat do vašich tajností." Když to paní Sowerberryová řekla, vydala hysterický smích, který hrozil prudkými následky.

„Ale drahá," pravil Sowerberry, „chtěl jsem si vyžádat vaši radu."

„Ne, ne, neptejte se mé," odpověděla paní Sowerberryová afektovaně: „ptejte se někoho jiného." Následoval další hysterický smích, který pana Sowerberryho velmi vyděsil. Je to velmi běžný a vysoce schválený manželský léčebný postup, který často bývá velmi účinný. Okamžitě přiměl pana Sowerberryho k tomu, aby jako zvláštní laskavost prosil, zda smí říci to, co paní Sowerberryová nejvíc toužila slyšet. Po krátkém trvání bylo svolení nanejvýš milostivě uděleno.

„Je to jen ohledně mladého Twista, drahá," pravil pan Sowerberry. „Je to velmi pěkně vyhlížející chlapec, ten náš, drahá."

„Taky by měl bejt, když jí tolik," poznamenala dáma.

„V jeho tváři je výraz melancholie, drahá," pokračoval pan Sowerberry, „který je velmi zajímavý. Byl by z něj rozkošný pohřební průvodce, lásko."

Paní Sowerberryová vzhlédla s výrazem značného údivu. Pan Sowerberry si toho všiml, a aniž nechal čas na jakoukoli poznámku ze strany dobré dámy, pokračoval.

„Nemyslím pravidelného pohřebního průvodce k dospělým, drahá, ale jen pro dětské pohřby. Byla by to velká novota mít pohřebního průvodce v poměru, drahá. Spolehněte se, mělo by to nádherný účinek."

Paní Sowerberryová, která měla značný vkus v pohřebnických záležitostech, byla novotou tohoto nápadu velmi zasažena; ale jelikož by za daných okolností kompromitovala svou důstojnost, kdyby to přiznala, pouze se dotázala, s velkou ostrostí, proč tak zjevný návrh nenapadl jejího manžela už dřív? Pan Sowerberry si to správně vyložil jako souhlas s jeho návrhem; a tak bylo rychle rozhodnuto, že Oliver má být neprodleně zasvěcen do tajů řemesla; a v tomto duchu, že má doprovázet svého pána hned při nejbližší příležitosti, kdy budou jeho služeb zapotřebí.

Příležitost nedala na sebe dlouho čekat. Půl hodiny po snídani následujícího rána vešel do krámu pan Bumble; a opřev hůl o pult, vytáhl svou velkou koženou tobolku: z níž vybral malý ústřižek papíru a podal jej Sowerberrymu.

„Á!" pravil pohřebník, přelétnuv jej s čiperným výrazem; „objednávka rakve, co?"

„Nejprve rakve a potom faranského pohřbu," odvětil pan Bumble, zapínaje popruh kožené tobolky, která, podobně jako on, byla velmi korpulentní.

„Bayton," řekl pohřebník, hledě z útržku papíru na pana Bumbla. „To jméno jsem nikdy neslyšel."

Bumble potřásl hlavou a odpověděl: „Zatvrzelí lidé, pane Sowerberry; velmi zatvrzelí. A obávám se i pyšní, pane."

„Pyšní, co?" zvolal pan Sowerberry s úšklebkem. „No tohle, to už je silné."

„Je to až k nevydržení," odvětil farní sluha. „Antimoniálské, pane Sowerberry!"

„To tedy je," souhlasil pohřebník.

„O rodině jsme slyšeli až předevčírem v noci," pravil farní sluha; „a ani tenkrát bychom o nich nic nevěděli, nebýt jedné ženy, co bydlí v tom samém domě, která podala u faranského výboru žádost, abychom jim poslali faranského ranhojiče, aby se podíval na ženu, co je

na tom moc špatně. On byl pryč na večeři; ale jeho učedník – a je to velmi chytrý mládenec – jim poslal nějaký lék v leštěnkové láhvi, bez prodlení."

„Á, to je pohotovost," pravil pohřebník.

„Pohotovost, že ano!" odvětil farní sluha. „Ale co z toho vzešlo; jaké je nevděčné chování těch rebelů, pane? Inu, manžel vzkáže zpátky, že lék nebude manželce dělat dobře, a tak že ho brát nebude – říká, že ho brát nebude, pane! Dobrý, silný, zdravý lék, který byl s velikým úspěchem podán dvěma irským dělníkům a jednomu uhlíři, jen týden předtím – posíláme jim ho zadarmo, v leštěnkové láhvi – a on vzkáže, že ho brát nebude, pane!"

Když se zvěrstvo panu Bumblovi vybavilo v plné síle, prudce udeřil holí do pultu a zrudl rozhořčením.

„Jo," pravil pohřebník, „to jsem – ještě – ne –"

„Ještě ne, pane!" vybuchl farní sluha. „Ne, ani nikdy nikdo nic takového; ale teď je mrtvá, musíme ji pohřbít; a tady je adresa; a čím dřív to bude hotovo, tím lépe."

Pan Bumble, pronesouc tato slova, si nasadil natřesený klobouk špatnou stranou napřed, v záchvatu farní rozzlobenosti; a vyletěl z krámu.

„Víš, Olivere, byl tak rozzlobený, že se zapomněl i zeptat na tebe!" pravil pan Sowerberry, dívaje se za farním sluhou, jak rázuje ulicí.

„Ano, pane," odpověděl Oliver, který se během rozhovoru pečlivě skrýval z dohledu; a který se třásl od hlavy k patě jen při pouhé vzpomínce na zvuk hlasu pana Bumbla. Nemusel si však dávat tu práci s krčením se před pohledem pana Bumbla; neboť na tohoto hodnostáře učinila předpověď pána v bílé vestě velmi silný dojem a usoudil, že nyní, když pohřebník má Olivera na zkoušku, bude lépe toto téma zcela obcházet, dokud nebude chlapec pevně zavázán na sedm let, aby tak bylo veškeré nebezpečí jeho vrácení na starost farnosti účinně a zákonně odvráceno.

„Nu," pravil pan Sowerberry, bera klobouk, „čím dřív bude ta práce odvedena, tím lépe. Noahu, dávej pozor na krám. Olivere, nasaď si čepici a pojď se mnou." Oliver poslechl a následoval svého pána na profesní pochůzce.

Nějakou dobu kráčeli skrze nejrušnější a nejhustěji obydlenou část města; a pak zabočili do úzké ulice, špinavější a bědnější než kterákoli, jíž až dosud prošli, a zastavili se, aby vyhledali dům, který byl cílem jejich hledání. Domy po obou stranách byly vysoké a veliké, ale velmi staré a obývané lidmi té nejchudší vrstvy: což by jejich zanedbaný vzhled dostatečně prozrazoval i bez souběžného svědectví špinavých pohledů několika mužů a žen, kteří se tu a tam, s rukama zkříženýma a tělem napůl ohnutým, kolem plížili. Mnoho z těch bytů mělo krámské průčelí; ale ty byly pevně uzavřeny a drolily se; obývány byly jen horní pokoje. Některé domy, které z věku a chátrání ztratily bezpečnost, byly chráněny před zřícením do ulice obrovskými trámy opřenými o zdi a pevně zasazenými do vozovky; ale i tato vratká doupata patrně sloužila jako nocleh bezdomovci, neboť mnohé hrubé desky, které zastupovaly dveře i okno, byly vytrženy ze svých míst, aby umožnily otvor dostatečně široký pro průchod lidského těla. Stružka byla stojatá a špinavá. I krysy, které tam tu a tam ležely zapáchajíce v její hnilobě, byly odporné hladem.

U otevřených dveří, kde se Oliver a jeho pán zastavili, nebylo klepátko ani zvonek; a tak si pohřebník opatrně pohmatově razil cestu temnou chodbou a vyzval Olivera, aby se k němu držel a nebál se, a vystoupil nahoru po prvním schodišti. Narazil na dveře na odpočívadle a zaklepal na ně klouby prstů.

Otevřela je mladá dívka třinácti či čtrnácti let. Pohřebník okamžitě viděl dost z toho, co místnost obsahovala, aby věděl, že je to byt, k němuž byl pozván. Vešel; Oliver ho následoval.

V místnosti nebyl oheň; ale u prázdných kamen se mechanicky krčil muž. Stará žena také přitáhla nízkou stoličku k chladnému krbu

a seděla vedle něho. V jiném koutě byly nějaké otrhané děti; a v malém výklenku naproti dveřím leželo na zemi něco přikrytého starou dekou. Oliver se zachvěl, když tam zabloudil pohledem, a bezděčně se přitiskl blíž ke svému pánovi; ačkoli to bylo přikryté, chlapec cítil, že je to mrtvola.

Mužova tvář byla hubená a velmi bledá; vlasy a vousy byly prošedivělé; oči krví podlité. Tvář staré ženy byla vrásčitá; dva zbývající zuby jí trčely přes dolní ret; a oči měla jasné a pronikavé. Oliver se neodvažoval dívat ani na ni, ani na muže. Vypadali tak podobně krysám, které viděl venku.

„Nikdo k ní nepůjde," pravil muž divoce vyskakuje, když se pohřebník blížil k výklenku. „Zpátky! Zatraceně, zpátky, jestli ti život milý!"

„Nesmysl, můj dobrý muži," pravil pohřebník, který byl na bídu ve všech jejích podobách dosti zvyklý. „Nesmysl!"

„Já vám povídám," pravil muž, zatínaje pěsti a divoce dupaje do podlahy, „povídám vám, že ji do země dát nedám. Nemohla by tam odpočívat. Červi by ji trápili – ne žrali – je tak sedřená."

Pohřebník na toto blouznění neodpověděl; nýbrž vytáhl z kapsy pásku a na okamžik si klekl u těla.

„Ach!" pravil muž: a vybuchl v pláč a klesl na kolena u nohou mrtvé ženy; „klekněte si, klekněte si – klekněte si kolem ní, všichni, a slyšte má slova! Já říkám, že ji umořili hlady. Nikdy jsem nevěděl, jak je na tom špatně, dokud na ni nepřišla horečka; a tehdy jí kosti počaly prorážet kůží. Nebylo ani ohně, ani svíčky; umřela ve tmě – ve tmě! Nemohla ani vidět tváře svých dětí, ačkoli jsme slyšeli, jak vydechuje jejich jména. Prosil jsem pro ni na ulicích: a poslali mě do vězení. Když jsem se vrátil, umírala; a všechna krev v mém srdci vyschla, poněvadž ji umořili hlady. Přísahám to před Bohem, který to viděl! Umořili ji hlady!" Zarýval si ruce do vlasů; a s hlasitým výkřikem se válel v křečích po podlaze: oči měl upřené a pěnu u rtů.

Vyděšené děti hořce plakaly; ale stará žena, která doposud zůstávala tichá, jako by byla úplně hluchá ke všemu, co se dělo, je pohrůžkou utišila. Rozvázavši nákrčník muži, který stále ležel natažen na zemi, dovrávorala k pohřebníkovi.

„Byla to moje dcera," pravila stará žena, kývajíc hlavou směrem k mrtvole; a mluvila s hloupým úšklebkem ještě strašlivějším než přítomnost smrti v takovém místě. „Pane bože, pane bože! Je to *ale* divné, že já, která jsem ji přivedla na svět a tenkrát jsem byla žena, teď jsem živá a veselá, a ona tu leží: tak chladná a ztuhlá! Pane bože, pane bože! – jen si to vemte; je to lepší než představení – lepší než představení!"

Zatímco to ubohé stvoření mumlalo a chichotalo se ve svém ohavném veselí, pohřebník se otočil k odchodu.

„Počkat, počkat!" pravila stará žena hlasitým šeptem. „Bude pohřbena zítra, nebo pozítří, nebo dnes v noci? Já jsem ji ustrojila; a musím jít, víte. Pošlete mi veliký plášť: pořádně teplý; neboť je to krutá zima. Měli bychom mít taky dort a víno, než půjdeme! No nic; pošlete trochu chleba – jen bochník chleba a pohár vody. Dostaneme chleba, drahoušku?" ptala se dychtivě, chytajíc pohřebníka za kabát, jak se znovu pohnul ke dveřím.

„Ano, ano," pravil pohřebník, „ovšem. Cokoli budete chtít!" Vytrhl se starce z úchopu; a táhna za sebou Olivera, spěšně odešel.

Druhého dne – rodina byla mezitím podpořena půlkvarterovým bochníkem chleba a kouskem sýra, které u nich zanechal sám pan Bumble – se Oliver a jeho pán vrátili k onomu bídnému příbytku; kde již dorazil pan Bumble, provázen čtyřmi muži z chudobince, kteří měli dělat nosiče. Starý černý plášť byl přehozen přes hadry staré ženy a muže; a holá rakev, zašroubována víkem, byla zvednuta na ramena nosičů a vynesena do ulice.

„No, musíte to pěkně natáhnout, matko!" šeptl Sowerberry stařeně do ucha; „trochu se opozďujeme; a nehodilo by se nechávat kněze čekat. Pokračujte, chlapi – jak rychle jen můžete!"

Takto vybídnuti, nosiči klusali pod svým lehkým břemenem; a oba truchlící se drželi tak blízko jim, jak jen mohli. Pan Bumble a Sowerberry kráčeli řádným svižným krokem napřed; a Oliver, jehož nohy nebyly tak dlouhé jako nohy jeho pána, běžel po boku.

Nebylo však tolik zapotřebí spěchat, jak pan Sowerberry očekával; neboť když dorazili do temného kouta hřbitova, kde rostly kopřivy a kde se dělaly farní hroby, kněz ještě nedorazil; a kostelník, který seděl u ohně v sakristii, se zdál být přesvědčen, že vůbec není nepravděpodobné, že by hodina či tak nějak uplynula, než přijde. Postavili tedy máry na okraj hrobu; a oba truchlící trpělivě čekali ve vlhké hlíně, zatímco mžil studený déšť, zatímco otrhaní chlapci, které podívaná přilákala na hřbitov, si hlasitě hráli na schovávanou mezi náhrobky anebo si zpestřovali zábavu skákáním přes rakev tam a zpátky. Pan Sowerberry a Bumble, osobní přátelé kostelníka, seděli s ním u ohně a četli noviny.

Nakonec, po uplynutí trošku víc než hodiny, bylo vidět pana Bumbla, Sowerberryho a kostelníka, jak běží k hrobu. Ihned poté se objevil kněz: cestou si natahoval sutanu. Pan Bumble pak zmlátil jednoho nebo dva kluky, aby zachoval zdání; a ctihodný pán, přečta tolik z pohřební bohoslužby, kolik se dalo stlačit do čtyř minut, podal sutanu kostelníkovi a znovu odkráčel.

„Teď, Bille!" pravil Sowerberry hrobníkovi. „Zasyp!"

Nebyla to nijak těžká práce, neboť hrob byl tak plný, že nejvrchnější rakev byla pár stop pod povrchem. Hrobník naházel dovnitř hlínu; nohama ji nedbale udusal; vzal lopatu na rameno; a odkráčel pryč, následován chlapci, kteří hlasitě bručeli stížnosti, že zábava skončila tak brzy.

„Nu, můj dobrý muži!" pravil Bumble a poklepal muže po zádech. „Chtějí zavřít hřbitov."

Muž, který se od chvíle, kdy zaujal své místo u hrobu, nehnul, se vzpamatoval, zvedl hlavu, zíral na osobu, která ho oslovila, popošel

pár kroků vpřed; a padl v mrákotách. Stařena byla příliš zaneprázdněna nářkem nad ztrátou pláště, který pohřebník odnesl, než aby mu věnovala jakoukoli pozornost; a tak muže polili konví studené vody; a když se probral, vyvedli ho bezpečně z hřbitova, zamkli bránu a rozešli se svými cestami.

„Nu, Olivere," pravil Sowerberry, jak se vraceli domů, „jak se ti to líbilo?"

„Docela dobře, děkuji, pane," odpověděl Oliver se značnou nejistotou. „Ne moc, pane."

„Ale ty si na to časem zvykneš, Olivere," pravil Sowerberry. „Když si *zvykneš*, chlapče, není to nic."

Oliver sám pro sebe uvažoval, zda to panu Sowerberrymu trvalo velmi dlouho, než si na to zvykl. Ale usoudil, že bude lépe tu otázku neklást; a kráčel zpátky do krámu: a přemítal o všem, co viděl a slyšel.

# VI. Oliver, dohnán Noahovými posměšky, se vzchopí k činu a dost ho zaskočí

Když měsíční zkouška skončila, Oliver byl formálně zapsán do učení. Zrovna v tu dobu bylo pěkně nezdravé roční období. Řečeno obchodním jazykem, rakvím se dařilo; a během pár týdnů Oliver nabyl spousty zkušeností. Úspěch důmyslné spekulace pana Sowerberryho předčil i jeho nejoptimističtější naděje. Nejstarší pamětníci si nevzpomínali na dobu, kdy by spalničky řádily tak rozšířeně, nebo byly tak smrtelné pro dětský život; a mnoho bylo těch truchlivých průvodů, jimž malý Oliver kráčel v čele s páskou klobouku sahající mu až ke kolenům, k nepopsatelnému obdivu a dojetí všech matek ve městě. Jelikož Oliver doprovázel svého pána i při většině výprav za dospělými, aby si osvojil onu vyrovnanost chování a plné ovládání nervů, které jsou podstatné pro dokonalého pohřebníka, měl mnoho příležitostí pozorovat tu nádhernou odevzdanost a vytrvalost, s jakou někteří lidé pevné povahy snášejí své zkoušky a ztráty.

Například: když Sowerberry dostal objednávku na pohřeb nějaké bohaté staré dámy či pána, jenž byl obklopen velikým počtem synovců a neteří, kteří byli při předchozí nemoci dokonale neutišitelní a jejichž žal byl zcela nepotlačitelný i při těch nejveřejnějších příležitostech, všichni mezi sebou byli šťastní, až co se jen dalo – docela veselí a spokojení – rozmlouvajíce spolu s tolika volností a bezstarostností, jako by se vůbec nic nebylo přihodilo, co by je mohlo vyrušit. Manželé rovněž snášeli ztrátu svých žen s tím nejhrdinnějším klidem. Manželky

zase oblékaly smuteční šat za muže, jako by jim, místo aby je oděv žalu zarmucoval, šlo o to učinit jej co nejslušivějším a nejpřitažlivějším. Bylo též pozorovat, jak se dámy a pánové, kteří byli během pohřebního obřadu v záchvatech úzkosti, zotavili téměř hned po návratu domů a zcela se uklidnili ještě před koncem čajové svačiny. To vše bylo velmi příjemné a poučné sledovat; a Oliver to pozoroval s velikým obdivem.

Jestli byl Oliver Twist pohnut k odevzdanosti příkladem těchto hodných lidí, nemohu, ačkoli jsem jeho životopiscem, prohlásit s jakoukoli mírou jistoty; ale mohu nanejvýš zřetelně říci, že po mnoho měsíců nadále pokorně snášel panovačnost a špatné zacházení Noaha Claypola: který ho týral mnohem hůř než předtím, nyní když se jeho žárlivost rozdmychala při pohledu, že nového chlapce povyšují na černou hůl a kloboukovou pásku, zatímco on, ten starý, zůstává ustrnulý v mufinové čepici a kožkách. Charlotta se k němu chovala zle, poněvadž tak činil Noah; a paní Sowerberryová byla jeho rozhodnou nepřítelkyní, poněvadž pan Sowerberry se k němu klonil přátelsky; a tak mezi těmito třemi z jedné strany a nadbytkem pohřbů ze strany druhé nebyl Oliver tak docela spokojen, jako býval hladový vepř, když se omylem zavřel do obilné komory pivovaru.

A teď přicházím k velmi důležitému místu Oliverovy historie; neboť musím zaznamenat čin, zdánlivě možná drobný a bezvýznamný, který však nepřímo způsobil zásadní změnu ve všech jeho budoucích vyhlídkách a jednání.

Jednoho dne sestoupili Oliver a Noah v obvyklou hodinu oběda do kuchyně, aby hodovali nad malým kusem skopové pečeně – libru a půl toho nejhoršího konce krku; když tu byla Charlotta povolána pryč, nastal krátký interval času, který Noah Claypole, jsa hladový a zlomyslný, usoudil, že nemůže věnovat lepšímu účelu než sužování a dráždění mladého Olivera Twista.

Zaujat tímto nevinným povyražením si Noah dal nohy na ubrus; tahal Olivera za vlasy; cvrnkal ho do uší; vyjádřil názor, že je „patolízal";

a dále ohlašoval svůj úmysl, že se přijde podívat, až ho budou věšet, kdykoli ta kýžená událost nastane; a pouštěl se do různých drobných obtěžování, jak už to zlomyslný a nemastný neslaný chudinský chlapec dělává. Avšak když dohnal Olivera k pláči, pokusil se Noah o ještě větší vtipnost; a při svém pokusu udělal to, co mnozí dělají dodnes, když chtějí být vtipní. Dostal se do osobní roviny.

„Chudobinče," pravil Noah, „a co dělá tvoje matka?"

„Umřela," odpověděl Oliver; „nic o ní neříkej!"

Oliver zrudl, když to říkal; dýchal rychle; a v ústech a nozdrách se mu to podivně hýbalo, což pan Claypole považoval za okamžitou předzvěst prudkého záchvatu pláče. V tomto přesvědčení se vrátil k útoku.

„Na co umřela, chudobinče?" pravil Noah.

„Na zlomené srdce, jak mi vykládaly některé ze starých chův," odpověděl Oliver: víc jako by mluvil sám k sobě, než jako by Noahovi odpovídal. „Myslím, že vím, jaké to musí být, umírat na tohle!"

„Tydlydum tydlydo, pěkně dyndy, chudobinče," řekl Noah, když se Oliverovi po tváři skutálela slza. „Co tě teď zas rozfňukalo?"

„Ty ne," odvětil Oliver ostře. „Tak, to stačí. Nic víc mi o ní neříkej; radši ne!"

„Radši ne!" zvolal Noah. „No tohle! Radši ne! Chudobinče, nebud drzej. *Tvoje* matka, no! Pěkná ženská to byla, pěkná. Jeminek!" A tu Noah výmluvně kývl hlavou; a svraštil svůj malý rudý nos v takovém svalovém stažení, jaké se pro tu příležitost dalo svést dohromady.

„Víš, chudobinče," pokračoval Noah, odvážen Oliverovým mlčením, hovoře posměšným tónem předstíraného soucitu, ze všech tónů nejnesnesitelnějším: „víš, chudobinče, teď už se s tím nedá nic dělat; a ovšem tenkrát jsi s tím nemohl nic nadělat; a strašně mě to mrzí; a nás všechny určitě, všichni tě moc litujem. Ale musíš vědět, chudobinče, že tvoje matka byla pěkně, ale úplně pěkně mizerná ženská."

„Co jsi to řekl?" zeptal se Oliver a rychle vzhlédl.

„Pěkně, ale úplně pěkně mizerná ženská, chudobinče," odpověděl Noah chladně. „A je to moc dobře, chudobinče, že umřela, když umřela, protože jinak by otročila v Bridewellu, nebo byla deportovaná, nebo pověšená; a to je pravděpodobnější než to předchozí, no ne?"

Zrudlý vzteky Oliver vyskočil; porazil židli i stůl; chytil Noaha za hrdlo; třásl jím, ve zběsilosti svého hněvu, až mu zuby v hlavě drkotaly; a sebrav všechnu sílu do jediného těžkého úderu, srazil ho k zemi.

Před chvílí vypadal chlapec jako tiché dítě, mírné, zdeptané stvoření, jakého z něj udělalo tvrdé zacházení. Ale jeho duch se nakonec vzchopil; krutá urážka jeho mrtvé matky mu zapálila krev. Hruď mu bouřila; postoj měl vzpřímený; oko jasné a živé; celá jeho osoba se změnila, jak stál a hleděl shora na zbabělého trýznitele, který nyní krčíc se ležel u jeho nohou; a vyzýval ho s energií, jakou nikdy předtím neznal.

„Zabije mě!" fňukal Noah. „Charlotto! paní! Ten novej mě tady zabíjí! Pomoc! pomoc! Oliver se zbláznil! Char – lot – to!"

Na Noahovo volání odpovědělo hlasité zaječení Charlotty a ještě hlasitější paní Sowerberryové; první z nich se vřítila do kuchyně bočními dveřmi, zatímco druhá se zastavila na schodišti, dokud si nebyla docela jistá, že je slučitelné se zachováním lidského života, aby šla ještě dál dolů.

„Ty darebáku malá!" zaječela Charlotta: a chytila Olivera veškerou svou silou, jež byla rovnocenná síle středně silného muže ve zvláště dobrém tréninku. „Ty malej ne – vděč – nej, krve – lač – nej, hroz – nej padouchu!" A mezi každou slabikou dala Charlotta Oliverovi ránu vší silou: a doprovázela ji zaječením, ku prospěchu společnosti.

Charlottina pěst nebyla v žádném případě lehká; ale pro případ, že by nebyla účinná v utišení Oliverova hněvu, vrhla se paní Sowerberryová do kuchyně a pomáhala ho držet jednou rukou, zatímco mu druhou drásala obličej. V tomto příznivém postavení věcí se Noah zvedl ze země a tloukl ho zezadu.

Toto bylo cvičení přece jen příliš prudké, aby mohlo trvat dlouho. Když byli všichni vyčerpáni a nemohli už dál trhat ani bít, odvlekli Olivera, který se bránil a křičel, ale neoblomně, do sklepa na popel a tam ho zamkli. Po tomto činu klesla paní Sowerberryová do židle a vybuchla v pláč.

„Pánbůh jí žehnej, omdlévá!" pravila Charlotta. „Sklenici vody, Noahu, drahoušku. Pospěš si!"

„Ach! Charlotto," pravila paní Sowerberryová, hovoříc, jak jen mohla, při nedostatku dechu a nadbytku studené vody, kterou jí Noah nalil přes hlavu a ramena. „Ach! Charlotto, jaká to milost, že jsme nebyli všichni zavražděni ve svých postelích!"

„Ach! to tedy milost, paní," zněla odpověď. „Jen doufám, že si pán dá od tohoto okamžiku pozor na podobná hrozná stvoření, co se rodí jako vrazi a lupiči hned od kolébky. Chudák Noah! Málem byl zabit, paní, když jsem přišla."

„Chudáček!" pravila paní Sowerberryová, dívajíc se žalostně na chudinského chlapce.

Noah, jehož horní vestový knoflík byl asi tak ve výšce Oliverova temene, si otíral oči vnitřkem zápěstí, zatímco se mu dostávalo tohoto soucitu, a předvedl pár dojemných slz a pošmrknutí.

„Co si počneme!" zvolala paní Sowerberryová. „Váš pán není doma; v domě není chlap, a on ty dveře do deseti minut vykopne." Oliverovy ráznější údery do oné dřevěné přepážky činily tuto událost vysoce pravděpodobnou.

„Jemine, jemine! Já nevím, paní," pravila Charlotta, „leda bychom poslali pro strážníky."

„Nebo pro vojenštinu," navrhoval pan Claypole.

„Ne, ne," pravila paní Sowerberryová: a vzpomněla si na Oliverova starého přítele. „Běž pro pana Bumbla, Noahu, a řekni mu, ať sem jde ihned, ať neztrácí ani minutu; na čepici nemysli! Pospěš si! Můžeš si k tomu modrému oku přitisknout nůž, cestou. Udrží otok dole."

Noah se nezastavil, aby odpověděl, nýbrž vyrazil největší rychlostí; a velmi lidi, kteří byli venku na procházce, překvapilo, když viděli chudinského chlapce prohánějícího se ulicemi střemhlav, bez čepice na hlavě a se zavíracím nožem u oka.

# VII. Oliver dál vzdoruje

Noah Claypole běžel ulicemi nejrychlejším tempem a ani jednou se nezastavil, aby popadl dech, dokud nedorazil k vratům chudobince. Odpočinuv si tam asi minutu, aby nasbíral pěkný výbuch vzlyků a působivou podívanou slz a hrůzy, zaklepal silně na branku; a předvedl tak truchlivou tvář starému chudinovi, který mu otevřel, že i on, který ve svém okolí ve dobách nejlepších nic jiného než truchlivé tváře nikdy neviděl, se úžasem zarazil.

„No, copak je ti, hochu?" pravil starý chudák.

„Pane Bumble! Pane Bumble!" volal Noah s dobře předstíraným zděšením a tónem tak hlasitým a rozrušeným, že nejen zasáhl ucho samého pana Bumbla, který byl zrovna nedaleko, ale tak ho vyděsil, že se vyřítil na dvůr bez svého natřeseného klobouku – což je velmi zvláštní a pozoruhodná okolnost, ukazuje totiž, že i farní sluha, pod náhlým a mocným popudem, může být postižen chvilkovým záchvatem ztráty sebeovládání a zapomenutím na osobní důstojnost.

„Ach, pane Bumble, pane!" pravil Noah: „Oliver, pane – Oliver –"

„Co? Co?" vpadl do toho pan Bumble: a v kovovém oku se mu zablýsklo potěšení. „Snad neutekl; neutekl, že ne, Noahu?"

„Ne, pane, ne. Neutekl, pane, ale zdivočel," odvětil Noah. „Pokusil se mě zavraždit, pane; a pak se pokusil zavraždit Charlottu; a potom paní. Ach! jaké to je hrozné utrpení! Jaká to muka, prosím pěkně, pane!" A tu se Noah svíjel a kroutil tělem v různých úhořovitých polohách; čímž dával panu Bumblovi na srozuměnou, že z prudkého a kr-

velačného útoku Olivera Twista utržil vážné vnitřní zranění a škody, z nichž v tu chvíli trpí nejprudšími mukami.

Když Noah viděl, že zpráva, kterou sdělil, pana Bumbla dokonale ochromila, přidal k tomu další účinek tím, že své strašlivé rány oplakával desetkrát hlasitěji než předtím; a když si všiml pána v bílé vestě přecházejícího dvůr, byl ve svých nářcích tragičtější než kdy předtím: správně usoudil, že je nanejvýš účelné upoutat pozornost a vyvolat rozhořčení onoho jmenovaného pána.

Pozornost onoho pána byla brzy upoutána; neboť neudělal ani tři kroky, když se hněvivě otočil a tázal se, proč to mládě tak kvílí a proč ho pan Bumble neuctí něčím, co by onu řadu hlasových výlevů tak označených učinilo bezděčným procesem?

„To je nebohý chlapec z chudinské školy, pane," odpověděl pan Bumble, „který byl téměř zavražděn – málem zavražděn, pane – mladým Twistem."

„U všech všudy!" zvolal pán v bílé vestě a prudce se zastavil. „Já to věděl! Hned od začátku jsem měl zvláštní předtuchu, že ten odvážný mladý divoch skončí na šibenici!"

„Rovněž se pokusil, pane, zavraždit služebnou," pravil pan Bumble s tváří popelavě bledou.

„A paní," vmísil se do toho pan Claypole.

„A pána též, pokud se nemýlím, co jsi říkal, Noahu?" dodal pan Bumble.

„Ne! Je venku, jinak by ho zavraždil," odpověděl Noah. „Říkal, že by chtěl."

„Á! Říkal, že by chtěl, co, chlapče?" tázal se pán v bílé vestě.

„Ano, pane," odpověděl Noah. „A prosím, pane, paní se chce zeptat, jestli by pan Bumble měl čas se tam ihned vypravit a zbičovat ho – poněvadž pán je venku."

„Zajisté, chlapče; zajisté," pravil pán v bílé vestě: usmívaje se blahosklonně a hladě Noaha po hlavě, která byla asi tři palce výš než jeho

vlastní. „Jsi hodný chlapec – velmi hodný chlapec. Tady máš penny. Bumble, zajděte si k Sowerberrymu se svou holí a zařiďte, co bude nejlepší. Nešetřete ho, Bumble."

„Ne, pane, nebudu," odvětil farní sluha. A když byl natřesený klobouk s holí dán do pořádku ke spokojenosti jejich majitele, pan Bumble a Noah Claypole se vydali plným spěchem do pohřebníkova krámu.

Situace se tam ani v nejmenším nezlepšila. Sowerberry se ještě nevrátil a Oliver dál kopal, s nezmenšenou silou, do dveří sklepa. Zprávy o jeho zuřivosti, jak je podaly paní Sowerberryová a Charlotta, byly tak otřesné povahy, že pan Bumble uznal za rozumné vyjednávat, než otevře dveře. S tímto úmyslem kopl zvenku, úvodem; a pak přiložil ústa ke klíčové dírce a hlubokým a dojemným tónem pravil:

„Olivere!"

„No tak; pusťte mě ven!" odpověděl Oliver zevnitř.

„Poznáváš tenhle hlas, Olivere?" pravil pan Bumble.

„Ano," odpověděl Oliver.

„Nebojíš se ho, pane? Netřeseš se, zatímco mluvím, pane?" pravil pan Bumble.

„Ne!" odvětil Oliver směle.

Odpověď tak odlišná od té, kterou očekával vyvolat a kterou byl zvyklý dostávat, pana Bumbla nemálo rozkolísala. Odstoupil od klíčové dírky; vzpřímil se do své plné výše; a hleděl v němém úžasu z jednoho na druhého ze třech přihlížejících.

„Ach, víte, pane Bumble, musí být šílený," pravila paní Sowerberryová. „Žádný chlapec plného rozumu by si netroufl takto s vámi mluvit."

„Není to šílenství, paní," odvětil pan Bumble po několika okamžicích hlubokého rozjímání. „Je to maso."

„Co?" zvolala paní Sowerberryová.

„Maso, paní, maso," odpověděl Bumble s přísným důrazem. „Překrmila jste ho, paní. Pěstovala jste v něm umělou duši a ducha, paní, nehodného osobě jeho stavu: jak vám řeknou členové rady, paní Sowerberryová, kteří jsou praktičtí filosofové. Co má chudák dělat s duší či duchem? Zcela stačí, že jim necháváme živá těla. Kdybyste chlapce držela na kaši, paní, nikdy by k tomu nedošlo."

„Jemine, jemine!" vzdychla paní Sowerberryová a zbožně obrátila oči ke stropu kuchyně: „to z toho máme, když jsme štědří!"

Štědrost paní Sowerberryové k Oliverovi spočívala v hojném darování všech špinavých zbytků, které by nikdo jiný nejedl; a tak bylo v její dobrovolné pokoře a oddanosti, že setrvala pod těžkým obviněním pana Bumbla, jemuž, abychom byli spravedliví, byla zcela nevinna, ve smyslu myšlenky, slova i skutku.

„Á!" pravil pan Bumble, když dáma znovu stáhla oči na zem; „jediné, co se dá teď dělat, pokud vím já, je nechat ho ve sklepě na den či dva, dokud nebude trošku vyhladovělý; a pak ho vyvést a držet ho na kaši po celou dobu učení. Pochází ze špatné rodiny. Vznětlivé povahy, paní Sowerberryová! Jak chůva, tak doktor říkali, že ta jeho matka se sem dostala přes těžkosti a bolest, které by jakoukoli slušně založenou ženu zabily o týdny dříve."

V této chvíli řeči pana Bumbla Oliver, zaslechnuv právě tolik, aby věděl, že se činí nějaká narážka na jeho matku, znovu začal kopat se vší silou, která činila jakýkoli jiný zvuk neslyšným. Sowerberry se v této chvíli vrátil. Když mu bylo vysvětleno Oliverovo provinění, s takovými přibarveními, jaká dámy považovaly za nejvhodnější k rozdmychání jeho hněvu, odemkl sklepní dveře v mžiku a vytáhl svého vzpurného učedníka za límec ven.

Oliverovy šaty byly v boji roztrhané; obličej měl pohmožděný a poškrábaný; vlasy rozházené po čele. Hněvivý ruměnec však nezmizel; a když byl vytažen ze svého vězení, směle se zamračil na Noaha a vypadal zcela nezastrašen.

„No, ty jsi mi pěkný mladík, co?" pravil Sowerberry, zatřásl Oliverem a dal mu pohlavek.

„Pomlouval moji matku," odpověděl Oliver.

„No, a co kdyby, ty malá nevděčná bestie?" prohlásila paní Sowerberryová. „Zasloužila si, co říkal, a ještě víc."

„Nezasloužila," pravil Oliver.

„Zasloužila," pravila paní Sowerberryová.

„Je to lež!" řekl Oliver.

Paní Sowerberryová vybuchla v záplavu slz.

Tato záplava slz nenechala panu Sowerberrymu žádnou volbu. Kdyby na okamžik zaváhal potrestat Olivera co nejpřísněji, muselo by být každému zkušenému čtenáři zcela jasné, že by býval byl, podle všech ustavených precedentů v manželských sporech, hrubec, nelidský manžel, urážlivé stvoření, pokleslá napodobenina muže a různé další příjemné charakteristiky, příliš početné, než aby je bylo možno v rámci této kapitoly vyjmenovat. Spravedlnost mu žádá uznat, že byl, pokud mu to jeho moc dovolila – a nebyla moc rozsáhlá – chlapci přátelsky nakloněn; snad proto, že to bylo v jeho zájmu; snad proto, že ho jeho žena neměla ráda. Záplava slz mu však nedávala jiné východisko; a tak mu okamžitě vysázel výprask, který uspokojil i samotnou paní Sowerberryovou a činil následné přiložení farní hole pana Bumbla spíše zbytečným. Po zbytek dne byl zavřen v zadní kuchyni, ve společnosti pumpy a krajíce chleba; a večer, poté co paní Sowerberryová za dveřmi pronesla různé poznámky, které v žádném případě nelichotily památce jeho matky, nahlédla do místnosti a mezi posměšky a ukazováky Noaha a Charlotty nařídila, aby šel nahoru na své pochmurné lůžko.

Teprve když zůstal sám v tichu a nehybnosti pochmurné dílny pohřebníkovy, dal Oliver průchod citům, které v pouhém dítěti denní zacházení přirozeně mohlo probudit. Naslouchal jejich posměškům s pohledem opovržení; snesl ránu bez výkřiku: cítil totiž, jak se mu

v srdci dme pýcha, která by zadržela výkřik až do posledka, byť by ho zaživa pekli. Nyní však, když tu nikdo nebyl, kdo by ho mohl vidět nebo slyšet, padl na kolena na podlahu; a skrývaje tvář v dlaních, plakal tak, jak jen – pro čest naší povahy to Pánbůh dejž – jen málokdo tak mladý smí mít kdy důvod před ním vylít takové slzy!

Po dlouhou dobu zůstal Oliver v této poloze bez hnutí. Svíčka hořela už nízko v soklu, když se postavil na nohy. Opatrně se rozhlédl kolem a napjatě naslouchal, jemně uvolnil závory dveří a vyhlédl ven.

Byla to studená, temná noc. Hvězdy se chlapci zdály vzdálenější od země než kdy předtím; vítr nefoukal; a pochmurné stíny vrhané stromy na zem vypadaly hrobově a mrtvolně, protože byly tak nehybné. Jemně dveře zavřel. Využiv dohořívajícího světla svíčky, aby si zavázal do kapesníku těch pár kousků oděvu, které měl, usedl na lavici, aby počkal do rána.

S prvním paprskem světla, které se probilo škvírami okenic, Oliver vstal a znovu odjistil dveře. Jedno nesmělé pohlédnutí kolem – chvilka zaváhání – a dveře za ním byly zavřené a on byl na otevřené ulici.

Pohlédl doprava a doleva, nejist, kam se dát.

Vzpomínal si, že viděl vozy, jak při odjezdu těžce stoupají do kopce. Dal se stejnou cestou; a dojda ke stezce přes pole, o níž věděl, že po nějakém kuse zase vyúsťuje na silnici; vkročil na ni a rázně kráčel dál.

Právě po této stezce, dobře si Oliver vzpomínal, cupital vedle pana Bumbla, když ho poprvé nesl z farmy do chudobince. Jeho cesta vedla přímo před chalupou. Srdce mu rychle zabilo, když si na to vzpomněl; a byl napůl rozhodnut vrátit se. Urazil však dlouhou cestu a byl by tím ztratil mnoho času. Mimoto bylo tak časně, že téměř nebylo nebezpečí, že by ho spatřili; a tak kráčel dál.

Došel k domu. V tuto časnou hodinu nebylo známek, že by se v něm obyvatelé hýbali. Oliver se zastavil a nahlédl do zahrady. Jedno dítě vyplevelovalo jeden z malých záhonů; když se Oliver zastavil, zvedlo bledou tvář a ukázalo rysy jednoho z jeho dřívějších druhů. Oliver byl

rád, že ho vidí, než půjde; neboť ačkoli byl mladší než on sám, byl jeho malým přítelem a druhem ve hře. Byli mlácení a hladoví a zavíraní spolu kolikrát a kolikrát.

„Pst, Dicku!" pravil Oliver, když k vrátkům ten chlapec přiběhl a svoji hubenou paži vsunul mezi mříže, aby ho pozdravil. „Je někdo vzhůru?"

„Nikdo kromě mě," odpovědělo dítě.

„Nesmíš říct, že jsi mě viděl, Dicku," pravil Oliver. „Utíkám. Mlátí mě a ubližují mi, Dicku; a jdu hledat své štěstí, hodně daleko. Nevím kam. Jak jsi bledý!"

„Slyšel jsem, jak doktor říkal, že umírám," odpovědělo dítě se slabým úsměvem. „Jsem moc rád, že tě vidím, drahý; ale nezastavuj se, nezastavuj!"

„Ano, ano, zastavím, abych se s tebou rozloučil," odpověděl Oliver. „Zase tě uvidím, Dicku. Vím, že uvidím! Budeš zdravý a šťastný!"

„Doufám," odpovědělo dítě. „Až umřu, ale ne dřív. Vím, že doktor musí mít pravdu, Olivere, protože se mi tak moc zdá o nebi a andělech a laskavých tvářích, které ve bdění nikdy nevidím. Polib mě," pravilo dítě, lezouc nahoru po nízkých vrátcích a vrhajíc své malé paže kolem Oliverova krku. „Sbohem, drahý! Bůh ti žehnej!"

Požehnání vyšlo z úst malého dítěte, ale bylo to první, které kdy Oliver slyšel vzývat nad svou hlavou; a skrze zápasy a utrpení, strasti a změny svého pozdějšího života, nikdy ani jednou na ně nezapomněl.

# VIII. Oliver kráčí do Londýna. Na cestě potkává podivného mladého pána

Oliver došel k přelízce, u níž postranní pěšina končila, a znovu se dostal na hlavní silnici. Bylo osm hodin ráno. Ačkoli byl už téměř pět mil od města, střídavě utíkal a schovával se za živými ploty, až do poledne – obával se totiž, že by ho mohli pronásledovat a dostihnout. Pak si sedl u milníku, aby si odpočinul, a začal poprvé přemýšlet, kam by se měl vydat a pokusit se tam žít.

Na kameni, u něhož seděl, stálo velkými písmeny, že je to právě odsud do Londýna sedmdesát mil. To jméno vyvolalo v chlapcově mysli nový proud myšlenek.

Londýn! – to velké město! – tam by ho nikdo – ani pan Bumble – nikdy nenašel! Často slýchal staré muže v chudobinci říkat, že žádný mládenec s kuráží v Londýně nemusí hladovět; a že se v tom nesmírném městě dá žít způsoby, o jakých ten, kdo vyrostl na venkově, nemá ani ponětí. Právě tam je to pravé místo pro chlapce bez domova, který by jinak musel umřít na ulici, pokud mu někdo nepomůže. Jak mu tyto úvahy procházely hlavou, vyskočil na nohy a znovu vykročil kupředu.

Zmenšil už vzdálenost mezi sebou a Londýnem o celé další čtyři míle, než si vzpomněl, co všechno musí ještě podstoupit, než se k cíli vůbec může dostat. Když ho tato úvaha dostihla, trochu zpomalil krok a začal rozvažovat, jak se tam dostane. V ranečku měl kůrku chleba, hrubou košili a dva páry punčoch. V kapse měl i penny – dárek od Sowerberryho po jednom pohřbu, při kterém se zachoval lépe, než bylo

zvykem. „Čistá košile," pomyslel si Oliver, „je věc velmi příjemná; a dva páry zašívaných punčoch také; a penny také; ale na pětašedesátimílovou chůzi v zimním čase to všechno moc nestačí." Oliverovy myšlenky, podobně jako myšlenky většiny ostatních lidí, byly však nesmírně pohotové a čilé v tom, jak mu obtíže ukázat, zato naprosto bezradné, pokud šlo o nějaký schůdný způsob, jak je překonat; a tak po dlouhém, k ničemu nevedoucím přemítání přehodil svůj raneček na druhé rameno a šoural se dál.

Toho dne ušel Oliver dvacet mil; a za celou tu dobu neokusil nic jiného než kůrku suchého chleba a pár doušků vody, které si vyprosil u dveří chalup u cesty. Když padla noc, zabočil na louku; a přitiskl se těsně pod stoh sena, s tím, že tam zůstane až do rána. Zprvu měl strach – vítr truchlivě sténal nad prázdnými poli, bylo mu zima a hlad a cítil se opuštěnější než kdy předtím. Jenže jak byl únavou z chůze zmožený, brzy usnul a na své strasti zapomněl.

Když ráno vstal, cítil se promrzlý a ztuhlý a tak vyhladovělý, že musel hned v první vesnici, kterou procházel, vyměnit svoje penny za malý bochníček. Neušel ani dvanáct mil a znovu padla noc. Nohy ho pálily a byl v nohou tak slabý, že se mu pod ním třásly. Další noc strávená v drsném vlhkém vzduchu mu přitížila; když se příštího rána vydal na cestu, sotva se vlekl.

Čekal pod strmým kopcem, až přijede dostavník, a pak žadonil u cestujících nahoře; ale málokdo si ho vůbec všiml – a i ti mu říkali, ať počká, než vyjedou na vrchol, a pak se uvidí, jak daleko dokáže uběhnout za půlpenny. Chudák Oliver zkoušel s dostavníkem kousek udržet krok, ale pro únavu a bolavé nohy to nedokázal. Když to ti nahoře viděli, zastrčili si půlpenny zpátky do kapes a prohlásili, že je to líné štěně a nic si nezaslouží; dostavník odhrkotal pryč a nechal za sebou jen oblak prachu.

V některých vesnicích byly vyvěšené velké pomalované cedule, varující všechny, kdo by v obvodu žebrali, že půjdou do vězení. To Olive-

ra velmi vyděsilo, a tak byl rád, že se z těch vesnic co nejrychleji dostal. V jiných se postával po dvorech hostinců a smutně hleděl na každého, kdo šel kolem – a to obvykle končilo tím, že hostinská poručila jednomu z postávajících poslíčků, ať toho divného kluka odtud vyžene, protože je přesvědčená, že přišel něco ukrást. Když žebral u některého statkáře, deset ku jedné, že na něj pohrozili, že na něj pustí psa; a když vystrčil nos v obchodě, mluvili o farním sluhovi – to Oliverovi vždycky vehnalo srdce až do krku, kde často po dlouhé hodiny bylo to jediné, co měl.

Vlastně kdyby nebylo dobrosrdečného výběrčího mýtného a jedné dobrotivé stařenky, byly by Oliverovy strasti ukončeny týmž způsobem, jakým skončily strasti jeho matky; jinými slovy, zcela jistě by padl mrtev na královské silnici. Výběrčí mu však dal porci chleba se sýrem; a stará paní, která měla vnuka ztroskotaného kdesi v odlehlém koutě světa, kam se boso potlouká, pocítila nad chudým sirotkem soucit a dala mu to málo, co postrádat mohla – a ještě víc – s tak laskavými a vlídnými slovy a tak soucitnými slzami, že se Oliverovi vryly do duše hlouběji než všechno utrpení, které kdy prodělal.

Časně ráno sedmého dne po tom, co odešel ze svého rodiště, dobelhal se Oliver zvolna do městečka Barnet. Okenice byly zavřené, ulice prázdná; nikdo se ještě neprobral k dennímu shonu. Slunce vycházelo v celé své zářivé kráse; ale světlo chlapci jen ukázalo jeho vlastní opuštěnost a bezútěšnost, jak seděl s krvácejícíma nohama a pokrytý prachem na kamenném schodku u dveří.

Postupně se okenice otvíraly, rolety vytahovaly a lidé začali chodit sem a tam. Někteří se na chvíli zastavili, aby si Olivera prohlédli, nebo se otočili, aby po něm pohlédli, když kolem spěchali; ale nikdo mu nepomohl, nikdo se neobtěžoval zeptat, jak se tam dostal. Na žebrání neměl srdce. A tak tam seděl.

Nějakou dobu už se krčil na schodku – divil se nad množstvím hospod (každý druhý dům v Barnetu byl výčep, velký nebo malý), netečně

pohlížel na dostavníky, které tudy projížděly, a přemýšlel, jak zvláštní to je, že ony dokážou s lehkostí za pár hodin to, co jemu stálo celý týden odvahy a odhodlání nad jeho léta – když tu ho probralo, že si všiml chlapce, který ho ještě před chvilkou lhostejně minul a teď se vrátil a z druhé strany ulice si ho velmi upřeně prohlížel. Zprvu si toho příliš nevšímal; ale chlapec zůstával v témž postoji bedlivého pozorování tak dlouho, až Oliver zvedl hlavu a odpověděl mu stejně vytrvalým pohledem. Nato chlapec přešel přes ulici; a došel těsně k Oliverovi a řekl:

„Haló, kámo! Copak se semele?"

Chlapec, který tímto dotazem oslovil mladého pocestného, byl zhruba jeho věku; ale jeden z nejpodivnějších chlapců, jaké kdy Oliver viděl. Měl ohrnutý nos, placaté čelo, obličej docela obyčejný; a špinavý byl, až to bylo radost pohledět; ale všemi způsoby i chováním se tvářil jako dospělý chlap. Na svůj věk byl menší, s mírně do O nohama a malýma, ostrýma, ošklivýma očima. Klobouk měl na temeni posazený tak nedbale, že hrozilo, že každou chvíli spadne – a to by se mu stávalo velmi často, kdyby neměl nositel ve zvyku čas od času trhnout hlavou tak, že klobouk zase skočil zpátky na své staré místo. Měl na sobě chlapský kabát, který mu sahal skoro k patám. Manžety si vyhrnul až do poloviny paží, aby se mu vysunuly ruce ze širokých rukávů – zjevně s úmyslem strčit si je do kapes manšestrových kalhot; neboť tam je i držel. Celkem vzato to byl tak rozpustilý a vychloubačný mladý pán, jaký kdy ve svých polobotkách měřil čtyři stopy šest palců nebo o něco méně.

„Haló, kámo! Copak se semele?" řekl ten podivný mladý pán Oliverovi.

„Mám veliký hlad a jsem unavený," odpověděl Oliver, slzy v očích, jak to říkal. „Ušel jsem dalekou cestu. Chodím už sedm dní."

„Chodíš sedum dnů!" řekl mladý pán. „Á, chápu. Soudcovskej rozkaz, co? Ale," dodal, když si všiml Oliverova udiveného pohledu, „nejspíš nevíš, co je soudce, mazanej kámo."

Oliver mírně odpověděl, že tím slovem vždycky slýchal označovat ptačí zobák.

„Panečku, ty seš ale zelenej!" zvolal mladý pán. „Soudce je soudník; a jít po soudcovskym rozkazu neznamená jít rovnou, ale pořád jen nahoru, a dolů že by sešel, to nikdá. Nebyls nikdy na mlejnku?"

„Na jakém mlýnku?" ptal se Oliver.

„Na jakým mlejnku! No přece na *tom* mlejnku – mlejnku, kterej zabírá tak málo místa, že funguje i uvnitř kamennýho džbánku; a vždycky dobře běží, když je nouze o lidi, hůř zas, když je jich dost, poněvač pak nemůžou sehnat dělníky. Ale pojď," řekl mladý pán, „ty potřebuješ nažrat, a nažereš se. Já jsem sám na suchu – mám jen šilink a půlpenny; ale co to vydá, to vysolím. Hop na nohy. Tak! A teď! Pochoduj!"

Mladý pán pomohl Oliverovi vstát, odvedl ho do blízkého koloniálu, kde koupil pořádnou porci hotové šunky a půlčtvrtkový bochník, anebo, jak sám řekl, „chleba za štyry pence!" – a šunku udržel čistou a chránil ji před prachem tím důmyslným způsobem, že v bochníku vydlabl díru, vytáhl z něj kousek střídky a šunku do té díry nacpal. S bochníkem pod paží mladý pán zabočil do malé hospody a vedl Olivera do výčepu v zadní části budovy. Tam se na pokyn záhadného mladíka objevil džbán piva; a Oliver se na vybídnutí svého nového přítele pustil do jídla a snědl dlouhou a vydatnou krmi, během níž ho ten podivný chlapec čas od času s velkou pozorností pozoroval.

„Jdeš do Londýna?" řekl ten podivný chlapec, když Oliver konečně dojedl.

„Ano."

„Máš nocleh?"

„Ne."

„Peníze?"

„Ne."

Podivný chlapec hvízdl; a strčil si ruce do kapes, jak hluboko mu to široké rukávy kabátu dovolily.

„Žiješ v Londýně?" ptal se Oliver.

„Jo. Když jsem doma," odpověděl chlapec. „Jak koukám, chtěl bys někde dneska v noci přespat, ne?"

„To bych vážně chtěl," odpověděl Oliver. „Nespal jsem pod střechou od chvíle, co jsem opustil venkov."

„Tím si neklam víčka," řekl mladý pán. „Já musím dneska v noci bejt v Londýně; a znám jednoho ctihodnýho starýho pána, co tam bydlí, dá ti nocleh za nic a nikdá nechce drobný – teda, pokud tě představí nějakej gentleman, co ho zná. A von snad mě nezná? Ale kdepak! Ani náhodou! Vůbec ne! Určitě ne!"

Mladý pán se usmál, jako by naznačoval, že poslední útržky řeči jsou žertovně ironické; a dopil u toho pivo.

Tato nečekaná nabídka přístřeší byla příliš lákavá, než aby se jí dalo odolat; zejména když vzápětí následovalo ujištění, že zmíněný starý pán Oliverovi bezpochyby bez odkladu obstará pohodlné místo. Odtud se rozvinul přátelštější a důvěrnější rozhovor; z něhož se Oliver dozvěděl, že se jeho přítel jmenuje Jack Dawkins a že je zvláštním mazlíčkem a *protégém* onoho starého pána.

Zevnějšek pana Dawkinse nemluvil zrovna příliš dobře o těch pohodlíčkách, která svým chráněncům patronovy zájmy obstarávají; ale protože mluvil poněkud rozdováděně a rozpustile a nadto přiznal, že mezi důvěrnými přáteli je spíš známý pod *sobriquetem* „Lišák", usoudil Oliver, že protože má jeho dobrodinec povahu zpustlou a lehkomyslnou, mravní zásady, které mu patron ukládá, u něj vycházejí nazmar. Pod tímto dojmem se v duchu rozhodl, že si co nejrychleji získá přízeň starého pána; a pokud shledá Lišáka nenapravitelným – což z více než půl předpokládal – vzdá se cti jeho další známosti.

Protože John Dawkins nechtěl, aby do Londýna vešli před setměním, bylo už téměř jedenáct hodin, když došli k mýtné bráně v Islingtonu. Z Angelu zahnuli do St. John's Road; sešli malou uličkou končící u divadla Sadler's Wells; přes Exmouth Street a Coppice Row; dolů

kolem malého dvora u chudobince; napříč klasickou pláckou, která se kdysi jmenovala Hockley-in-the-Hole; odtud do Little Saffron Hill; a tak dále do Saffron Hill the Great: po němž se Lišák rychlým tempem rozběhl a Oliverovi nařídil, aby se mu držel těsně v patách.

I když měl Oliver dost práce s tím, aby neztratil svého vůdce z očí, nemohl si odepřít několik letmých pohledů na obě strany ulice, jak procházel. Špinavější a bědnější místo neviděl nikdy. Ulice byla velmi úzká a bahnitá a vzduch prosycený odpornými pachy.

Byla tam spousta malých krámků; ale jediným zbožím, které se zdálo nabízet, byly hromady dětí, jež i v tuto noční hodinu lezly dovnitř a ven do dveří, nebo zevnitř ječely. Jediná místa, která se zdála vzkvétat uprostřed všeobecného úpadku, byly hospody; a v nich se s plnou vervou hádaly nejpokleslejší vrstvy Irů. Krytá průchodí a dvorky, které se tu a tam od hlavní ulice odbočovaly, odhalovaly malé shluky domů, kde se opilí muži a ženy přímo váleli v špíně; a z několika domovních vchodů opatrně vycházeli velcí nedobře vyhlížející chlapi, zjevně vypraveni za ničím zcela ušlechtilým ani neškodným.

Oliver zrovna uvažoval, jestli by neměl raději utéct, když došli na úpatí kopce. Jeho vůdce ho popadl za paži, strčil do dveří jednoho domu u Field Lane; vtáhl ho do průchodu a dveře za nimi zavřel.

„Kdo tam!" ozval se zdola hlas v odpověď na Lišákovo hvízdnutí.

„Tutovka a jedna!" zněla odpověď.

Zdálo se, že to je nějaké heslo nebo znamení, že vše je v pořádku; neboť na vzdáleném konci chodby se na zdi zableskovalo světlo mdlé svíčky; a odtud, kde bylo zábradlí starého kuchyňského schodiště rozbité, vykoukla tvář muže.

„Vás tam je dva," pravil muž, vystrkuje svíčku dál a chráně si oči rukou. „Kdo je ten druhej?"

„Novej kamarád," odpověděl Jack Dawkins, strčiv Olivera dopředu.

„Odkudpak je?"

„Z Grónska. Je Fagin nahoře?"

„Jo, třídí šátky. Hyjej s tebou!" Svíčka se stáhla zpět a tvář zmizela.

Oliver, který jednou rukou tápal a druhou měl pevně sevřenou druhem, s velkými obtížemi vystoupil po tmavých a rozlámaných schodech: jeho průvodce je zdolal s takovou lehkostí a hbitostí, že bylo zřejmé, že je dobře zná.

Rozrazil dveře zadní místnosti a vtáhl Olivera za sebou.

Stěny a strop té místnosti byly stářím a špínou úplně černé. Před krbem stál smrkový stůl; na něm svíčka zasunutá do láhve od zázvorového piva, dva nebo tři cínové džbánky, bochník, máslo a talíř. Na pánvi, která byla na ohni a byla k římse krbu připevněna provázkem, se smažily nějaké párky; a nad nimi stál s opékací vidlicí v ruce velmi starý vyschlý žid, jehož zločinně vyhlížející a odpudivou tvář zastíralo množství zcuchaných rudých vlasů. Byl oblečen do mastného flanelového županu, s odhaleným krkem; a zdálo se, že svou pozornost dělí mezi pánev a sušák na prádlo, přes který viselo velké množství hedvábných kapesníků. Několik hrubých lůžek ze starých pytlů leželo bok po boku na podlaze. Kolem stolu sedělo čtyři nebo pět chlapců, žádný starší než Lišák, kouřili dlouhé hliněné dýmky a popíjeli lihoviny s výrazem postarších mužů. Všichni se seběhli kolem svého druha, když šeptem řekl Faginovi pár slov; pak se otočili a šklebili se na Olivera. Totéž udělal i Fagin, opékací vidlici v ruce.

„Tohle je on, Fagine," řekl Jack Dawkins; „můj kamarád Oliver Twist."

Fagin se zašklebil; a nízko se Oliverovi uklonil, chytil ho za ruku a vyslovil naději, že bude mít tu čest jeho důvěrné známosti. Nato přišli mladí pánové s dýmkami okolo něj a oběma rukama mu je velmi silně stiskli – zvlášť tu, v níž svíral svůj raneček. Jeden mladý pán byl velmi dychtivý mu pověsit čepici; a jiný byl tak laskav, že mu vložil ruce do kapes, aby mu je Oliver nemusel sám, unavený, večer před spaním vyprazdňovat. Tyto zdvořilosti by se byly rozšířily zřejmě da-

leko víc, nebýt štědrého užívání Faginovy opékací vidlice na hlavách a ramenou těch milých mladíků, kteří je nabízeli.

„Máme radost, že tě vidíme, Olivere, moc rádi," řekl Fagin. „Lišáku, sundej párky; a přistav Oliverovi škopek k ohni. Á, ty koukáš po těch kapesnících, co, můj milý? Je jich hodně, viď? Zrovna jsme je probrali, aby šly do prádla; to je všechno, Olivere; to je všechno. Ha, ha, ha!"

Závěrečná část této řeči byla přivítána bouřlivým jekem všech nadějných učedníků veselého stařík a. A v tom veselí šli k večeři.

Oliver snědl svůj díl, a Fagin mu pak namíchal sklenici horkého ginu s vodou s tím, že to musí hned vypít, protože jiný pán potřebuje sklenici. Oliver učinil, jak mu bylo přikázáno. Vzápětí ucítil, že ho jemně zvedají na jeden z pytlů; a pak upadl do hlubokého spánku.

# IX. Jež obsahuje další podrobnosti o příjemném starém pánovi a jeho nadějných učednících

Bylo pozdě ráno, když se Oliver probudil z pevného, dlouhého spánku. V místnosti nebyl nikdo jiný než starý Fagin, který na pánvičce vařil ke snídani kávu a tiše si při tom pohvizdoval, zatímco ji železnou lžící míchal dokola a dokola. Co chvíli ustal a naslouchal, kdykoli se dole ozval sebemenší zvuk; a když se přesvědčil, že nic není, pokračoval zase v pohvizdování a míchání jako předtím.

I když se Oliver ze spánku probral, nebyl ještě docela vzhůru. Je takový dřímavý stav mezi spánkem a bděním, kdy se vám za pět minut s pootevřenýma očima a s poloviční bdělostí ke všemu, co se kolem děje, zdá víc, než by se vám zdálo za pět nocí s očima pevně zavřenýma a smysly zavinutými do dokonalého bezvědomí. V takové chvíli ví smrtelník právě tolik o tom, co jeho mysl dělá, aby si utvořil nejasnou představu o jejích mohutných silách, o tom, jak se odpoutává od země, jak si zahrává s časem a prostorem, jakmile je sproštěna okovů svého tělesného druha.

Oliver byl právě v tomto stavu. Viděl Fagina očima napolo zavřenýma; slyšel jeho tiché pohvizdování; a poznával zvuk lžíce škrabající o stěny pánvičky: a přece byly tytéž smysly zároveň v duchu plně zaměstnány čilou činností s téměř každým, koho kdy znal.

Když byla káva hotová, odstavil Fagin pánvičku na krbovou plotýnku. Pak chvilku stál nerozhodně, jako by nevěděl, jak se zaměstnat,

otočil se, pohlédl na Olivera a oslovil ho jménem. Ten neodpověděl, a byl, jak se zdálo, úplně ponořen do spánku.

Když se o tom Fagin ujistil, přistoupil tiše ke dveřím a zajistil je. Pak vytáhl – jak se zdálo Oliverovi, z jakési skrýše v podlaze – malou krabičku, kterou pečlivě postavil na stůl. Oči se mu zaleskly, když zvedl víko a nahlédl dovnitř. Přitáhl si ke stolu starou židli, usedl; a vytáhl z krabičky nádherné zlaté hodinky, zářící drahokamy.

„Áha!" řekl Fagin, pokrčiv rameny a stáhnuv každý rys obličeje do ohavného šklebu. „Chytří psi! Chytří psi! Věrní až do konce! Nikdy neprozradili tomu starému faráři, kde to je. Nikdy neudali starýho Fagina! A proč taky? Nerozvázalo by to oprátku a nezadrželo propadlo ani o minutu. Ne, ne, ne! Hodní chlapci! Hodní chlapci!"

S těmi a dalšími podobnými mumlanými úvahami uložil Fagin hodinky zpátky na jejich bezpečné místo. Nejméně půl tuctu dalších postupně vytáhl z téže krabičky a prohlížel si je se stejnou rozkoší; krom toho prstýnky, brože, náramky a další šperky z tak nádherných materiálů a tak nákladného zpracování, že Oliver neznal ani jejich jména.

Když ty cetky uložil zpátky, vytáhl Fagin další: tak malou, že se mu vešla do dlaně. Zdálo se, že na ní je nějaký velmi drobný nápis; neboť ji stařík položil naplocho na stůl, zastínil si ji rukou a dlouho a horlivě si ji prohlížel. Konečně ji odložil, jako by nad úspěchem rezignoval; a opřev se do židle, zamumlal:

„Jaká skvělá věc je trest smrti! Mrtví nikdy nelitují; mrtví nikdy nevynesou nepohodlné historky na světlo. Ach, jaká skvělá věc je to pro živnost! Pět jich na jedné šňůře, a nikdo nezůstal, aby hrál falešně nebo zelenal strachy!"

Jak Fagin pronášel tato slova, jeho jasné temné oči, které předtím prázdně zíraly před sebe, padly na Oliverovu tvář; chlapec měl oči upřené do jeho s němou zvědavostí; a ačkoli to prozření trvalo jen okamžik – ten nejkratší vteřinový zlomek, jaký lze vůbec pojmout – stačilo to, aby starci bylo jasné, že ho pozorovali.

Práskl víkem krabičky, prudce ho zabouchnuv; a chopiv se nože na chléb, který ležel na stole, zuřivě vyskočil. Celý se třásl; neboť i ve svém zděšení Oliver viděl, jak se nůž ve vzduchu chvěje.

„Co to má bejt?" řekl Fagin. „Proč mě pozoruješ? Proč nespíš? Cos viděl? Mluv, hochu! Rychle – rychle! Jde ti o život."

„Nemohl jsem už spát, pane," odpověděl Oliver pokorně. „Je mi moc líto, jestli jsem vás vyrušil, pane."

„Nebyls vzhůru už hodinu předtím?" řekl Fagin, hroziv zuřivě na chlapce.

„Nebyl! Opravdu ne!" odpověděl Oliver.

„Víš to jistě?" vykřikl Fagin: ještě divočejším pohledem než předtím a hrozivým postojem.

„Na mou duši, nebyl, pane," odpověděl Oliver upřímně. „Opravdu ne, pane."

„Ale ale, můj milý!" řekl Fagin, prudce opouštěje svůj dosavadní tón a trochu si pohrávaje s nožem, než ho zase odložil, jako by chtěl vzbudit dojem, že ho popadl pouze z legrace. „Jistěže to vím, můj milý. Jen jsem tě chtěl postrašit. Jsi statečný chlapec. Ha, ha, jsi statečný chlapec, Olivere." Fagin si zamnul ruce se zachechtáním, přesto však neklidně pokukoval po krabičce.

„Viděl jsi něco z těch pěkných věciček, můj milý?" řekl Fagin po krátké odmlce, položiv na ni ruku.

„Ano, pane," odpověděl Oliver.

„Á!" řekl Fagin a trochu zbledl. „To – to je mé, Olivere; můj drobný majeteček. Všechno, co ve svém stáří mám. Lidé mi říkají lakomec, můj milý. Jen lakomec; nic víc."

Oliver pomyslel, že ten starý pán musí být určitě lakomec, když žije na tak špinavém místě a má přitom tolik hodinek; ale napadlo ho, že snad jeho náklonnost k Lišákovi a dalším chlapcům ho stojí hodně peněz, a tak jen uctivě pohlédl na Fagina a zeptal se, jestli smí vstát.

„Jistěže, můj milý, jistěže," odpověděl starý pán. „Počkej. V koutě u dveří je džbán s vodou. Přines ho sem; dám ti umyvadlo, aby ses umyl, můj milý."

Oliver vstal; přešel místností; a sehnul se, aby zvedl džbán. Když otočil hlavu, krabička byla pryč.

Sotva se umyl a všechno srovnal tím, že vylil obsah umyvadla z okna, jak mu Fagin nařídil, vrátil se Lišák: v doprovodu velmi čilého mladého přítele, kterého Oliver viděl předchozí noci kouřit, a který mu teď byl formálně představen jako Charley Bates. Všichni čtyři usedli ke snídani, ke kávě a horkým houskám se šunkou, které si Lišák přinesl domů ve dnu klobouku.

„Nu," řekl Fagin, úkradkem pohlédnuv na Olivera a obraceje se k Lišákovi, „doufám, že jste dnes ráno pilně pracovali, moji milí?"

„Jak koně," odpověděl Lišák.

„Jako řemen," dodal Charley Bates.

„Hodní chlapci, hodní chlapci!" řekl Fagin. „Co máš, Lišáku?"

„Pár náprsních tašek," odpověděl mladý pán.

„Vyložených?" ptal se Fagin dychtivě.

„Celkem jo," odpověděl Lišák a předložil dvě náprsní tašky; jednu zelenou a druhou červenou.

„Nejsou tak těžké, jak by mohly být," řekl Fagin po pečlivém prohlédnutí jejich vnitřku; „ale moc hezké a pěkně zhotovené. Důmyslný řemeslník, co, Olivere?"

„Opravdu moc, pane," řekl Oliver. Na což se pan Charles Bates rozchechtal, k velkému údivu Oliverovu, který na všem, co se stalo, neviděl nic směšného.

„A co máš ty, můj milý?" zeptal se Fagin Charleyho Batese.

„Šátky," odpověděl mladý Bates; zároveň vytáhnuv čtyři kapesníky.

„Nu," řekl Fagin, pečlivě si je prohlížeje; „jsou velmi dobré, moc dobré. Jenže jsi je špatně označil, Charley; takže značky vypárám jehlou a Olivera naučíme, jak se to dělá. Ano, Olivere, co ty na to? Ha, ha, ha!"

„Jestli dovolíte, pane," odpověděl Oliver.

„Nechtěl bys taky umět tak snadno dělat kapesníky, jako Charley Bates, co, můj milý?" řekl Fagin.

„Moc bych chtěl, jestli mě to naučíte, pane," odpověděl Oliver.

Mladý Bates viděl v této odpovědi něco tak nevýslovně směšného, že se dal znovu do smíchu; a ten smích se mu srazil s kávou, kterou právě pil, strhl ji špatným hrdlem a málem se v tom předčasně zadusil.

„Je takovej úplně zelenej!" řekl Charley, když se vzpamatoval, jakoby na omluvu své nezdvořilosti před společností.

Lišák neřekl nic, jen Oliverovi uhladil vlasy přes oči a prohodil, že brzo pochopí; a nato starý pán, všimnuv si, že se Oliver začíná červenat, změnil téma otázkou, jestli bylo dnes ráno u popravy hodně lidí. Z toho Oliver žasl čím dál víc, protože z odpovědí obou chlapců bylo jasné, že tam byli oba; a Oliver se přirozeně divil, jak mohli najít čas na to být tak velmi pilní.

Když bylo po snídani uklizeno, pustili se veselý starý pán a oba chlapci do velmi zvláštní a neobvyklé hry, která se hrála takto. Veselý starý pán si zastrčil do jedné kapsy u kalhot tabatěrku, do druhé náprsní tašku a do kapsičky u vesty hodinky, s řetízkem kolem krku, do košile si vpíchl falešnou diamantovou jehlici; pak si těsně zapnul kabát, do kapes si strčil pouzdro na brýle a kapesník a začal cupitat po pokoji sem a tam s hůlčičkou v ruce, napodobuje způsob, jakým staří pánové chodí po ulicích kdykoli během dne. Někdy se zastavil u krbu a jindy u dveří, předstíraje, že z plna sil zírá do výloh. Při tom se neustále otáčel, aby se nemusel bát zlodějů, a popleskával si postupně všechny kapsy, aby se přesvědčil, že nic neztratil – a to tak komickým a přirozeným způsobem, že se Oliver smál, až mu tekly po tváři slzy. Celou tu dobu ho oba chlapci pozorně sledovali: pokaždé, když se otočil, zmizeli mu z očí tak mrštně, že nebylo možné sledovat jejich pohyby. Nakonec mu Lišák šlápl na špičku nohy, nebo mu „náhodou"

vrazil do boty, zatímco Charley Bates do něj zezadu vrazil; a v témž jediném okamžiku mu s mimořádnou rychlostí vzali tabatěrku, náprsní tašku, řetízek od hodinek, hodinky, špendlík z košile, kapesník, dokonce i pouzdro na brýle. Pokud starý pán ucítil, že má v některé kapse ruku, vykřikl, kde to je; a hra začínala znovu.

Když tuto hru hráli už mnohokrát, přišly ty mladé dámy navštívit mladé pány; jedna se jmenovala Bet a druhá Nancy. Měly dost vlasů, ne příliš úhledně vyčesaných vzadu, a dost nedbalých bot a punčoch. Nebyly snad právě hezké; ale ve tvářích měly hodně barvy a vypadaly docela statně a zdravě. Jelikož byly ve svém chování pozoruhodně nenucené a milé, Oliver je považoval opravdu za velmi hodné dívky, což bezpochyby také byly.

Návštěvnice se zdržely dlouho. Objevily se lihoviny, poněvadž jedna z mladých dam si stěžovala na chlad v útrobách; a hovor se stočil do velmi veselého a vzdělávacího tónu. Nakonec Charley Bates projevil názor, že je čas „zdejchnout kopyta". To, pomyslil si Oliver, musí být francouzsky „jít ven"; neboť hned nato Lišák, Charley a obě mladé dámy odešli společně, laskavě obdařeni laskavým starým židem penězi, aby je utratili.

„Tak vidíš, můj milý," řekl Fagin. „To je příjemný život, viď? Odešli pryč na celý den."

„Byli už za prací, pane?" ptal se Oliver.

„Ano," řekl Fagin; „tedy – pokud nenarazí nečekaně na nějakou, až budou venku; a tu si ovšem neujdou, můj milý, na to vem jed. Vem si je za vzor, můj milý. Vem si je za vzor," ťukaje lopatkou od ohně o rošt, aby svým slovům dodal váhy; „udělej vše, co ti řeknou, a dej na jejich rady ve všech věcech – zvlášť na Lišákovy, můj milý. On sám bude velký pán, a udělá velkého pána i z tebe, když si z něj vezmeš vzor. – Nevisí mi kapesník z kapsy, můj milý?" řekl stařík a náhle se zarazil.

„Ano, pane," řekl Oliver.

„Zkus mi ho vyndat, abych to necítil; jak jsi je viděl dělat, když jsme si dnes ráno hráli."

Oliver přidržel jednou rukou dno kapsy, jak to viděl dělat Lišáka, a druhou rukou kapesník lehce vytáhl.

„Je venku?" vykřikl Fagin.

„Tady je, pane," řekl Oliver a ukázal ho v ruce.

„Jsi šikovný chlapec, můj milý," řekl rozpustilý starý pán, poplácávaje Olivera uznale po hlavě. „Nikdy jsem neviděl bystřejšího hocha. Tu máš šilink pro sebe. Když budeš takhle pokračovat, budeš největším mužem své doby. A teď pojď sem a já ti ukážu, jak se z kapesníků odpárávají značky."

Oliver uvažoval, jak může kradení z kapsy starého pána pro hru souviset s jeho vyhlídkami, že se stane velkým mužem. Ale protože ho napadlo, že žid, kterýžto je o tolik starší, to musí vědět lépe, následoval ho tiše ke stolu a brzy se celý ponořil do své nové nauky.

# X. Oliver se blíže seznamuje s povahou svých nových společníků a draho si za to kupuje zkušenost. Krátká, ale v této historii velmi důležitá kapitola

Po mnoho dnů zůstal Oliver v Faginově místnosti, vypárávaje značky z kapesníků – kterých přinesli domů velké množství – a občas se účastně hry už dříve popsané, kterou oba chlapci a Fagin hráli pravidelně každé ráno. Posléze začal toužit po čerstvém vzduchu a mnohokrát starého pána naléhavě prosil, aby ho pustil ven s oběma druhy do práce.

Oliver byl o to dychtivější po tom, aby byl činně zaměstnán, co viděl z přísné mravnosti starého pánova charakteru. Kdykoli se Lišák nebo Charley Bates vrátili večer domů s prázdnou, rozhorlil se s velkou vehemencí nad bídou lenivých a zahálčivých návyků; a vštípil jim nutnost činorodého života tím, že je poslal spát bez večeře. Jednou dokonce zašel tak daleko, že je oba shodil ze schodů; ale to už znamenalo uplatňovat ctnostné zásady v neobvyklé míře.

Nakonec jednoho rána získal Oliver dovolení, o něž tak dychtivě žádal. Už dva nebo tři dny nebyly žádné kapesníky ke zpracování a večeře byly dost skrovné. Snad to byly důvody, pro něž starý pán souhlas dal; ať tak či tak, řekl Oliverovi, že může jít, a svěřil ho pod společnou ochranu Charleyho Batese a jeho přítele Lišáka.

Všichni tři chlapci se vydali ven; Lišák s rukávy u kabátu vyhrnutými a kloboukem posazeným šikmo, jako obvykle; mladý Bates se loudal s rukama v kapsách; a Oliver mezi nimi, přemýšleje, kam jdou, a do kterého oboru výroby bude zasvěcen jako prvního.

Kráčeli tak velmi lenivým, podezřelým loudavým krokem, že Oliver brzy začal mít podezření, že se jeho společníci chystají podvést staříka tím, že vůbec nejdou do práce. Lišák měl navíc neřestný sklon stahovat čepice z hlav malých chlapců a házet je dolů do suterénních šachet; zatímco Charley Bates projevoval velmi volné představy o právu majetku, krada rozličná jablka a cibule ze stánků u strouhy a strkaje si je do kapes tak překvapivě prostorných, že se zdálo, že mu podkopávají celý oblek na všechny strany. Všechno tohle vypadalo tak špatně, že Oliver zrovna chtěl ohlásit, že se bude snažit najít cestu zpátky, jak to půjde nejlíp, když jeho myšlenky obrátila do jiného proudu velmi záhadná změna chování na straně Lišákově.

Zrovna vycházeli z úzkého dvora nedaleko otevřeného náměstí v Clerkenwellu, kterému se dodnes nějakým podivným překroucením termínů říká „The Green"; když Lišák náhle zastavil; a položiv si prst na rty, s největší opatrností a obezřetností stáhl společníky zpět.

„Co se děje?" zeptal se Oliver.

„Pšt!" odpověděl Lišák. „Vidíš toho starýho patrona u stánku s knihama?"

„Toho starého pána naproti?" řekl Oliver. „Ano, vidím ho."

„Ten je ideální," řekl Lišák.

„Prvotřídní melouch," poznamenal mladý Charley Bates.

Oliver pohlížel z jednoho na druhého s nejvyšším údivem; ale nebylo mu dovoleno se na nic ptát; neboť oba chlapci tiše přešli ulici a připlížili se za starého pána, k němuž byla jeho pozornost obrácena. Oliver za nimi udělal pár kroků; a nevěda, zda jít dál, nebo se vrátit, stál a mlčky, s úžasem přihlížel.

Starý pán byl velmi úctyhodně vyhlížející osobnost s napudrovanou hlavou a zlatými brýlemi. Měl na sobě lahvově zelený kabát s černým sametovým límcem; nosil bílé kalhoty; a pod paží držel vybranou bambusovou hůl. Vzal si ze stánku knihu a stál tam a četl si tak zaujatě, jako by seděl ve svém křesle, ve své vlastní pracovně. Je dost možné, že si opravdu představoval, že tam je; neboť bylo z jeho zabrání patrné, že nevidí ani stánek s knihami, ani ulici, ani chlapce, zkrátka nic kromě samotné knihy, kterou četl rovnou skrz: obracel list, když došel na konec stránky, začínal nahoře na další, a pokračoval pravidelně dál, s největším zájmem a dychtivostí.

Jaký byl Oliverův úžas a zděšení, když stál pár kroků opodál, se víčky dokořán, jak jen to šlo, a viděl, jak Lišák vrazí ruku do kapsy starého pána a vytáhne z ní kapesník! A jak jej předá Charleymu Batesovi; a konečně, jak oba utíkají kolem rohu plnou rychlostí!

V okamžiku vtrhlo chlapci do mysli celé tajemství kapesníků a hodinek a šperků a žida.

Chvíli stál, krev mu z hrůzy brněla ve všech žilách tak, že měl pocit, jako by hořel v ohni; pak, zmaten a vylekán, vzal nohy na ramena; a nevěda, co dělá, běžel pryč tak rychle, jak jen svýma nohama dokázal.

To všechno se stalo během minuty. V tomtéž okamžiku, kdy Oliver začal utíkat, si starý pán sáhl do kapsy, všiml si, že mu chybí kapesník, a prudce se otočil. Když viděl chlapce ujíždět pryč tak rychlým tempem, zcela přirozeně usoudil, že on je ten zloděj; a křiče ze všech sil „Chyťte zloděje!“, pustil se za ním, knihu v ruce.

Avšak starý pán nebyl jediný, kdo pozdvihl pokřik. Lišák a mladý Bates, kteří se nechtěli pouštět po otevřené ulici v běhu, aby na sebe neupoutali veřejnou pozornost, prostě ustoupili do úplně prvního domu za rohem. Sotva uslyšeli křik a uviděli Olivera, jak utíká, pochopili přesně, jak se věci mají, s velkou pohotovostí vyrazili ven; a také

křiče „Chyťte zloděje!“, přidali se do pronásledování jako řádní občané.

Ačkoli Oliver byl vychován filosofy, nebyl teoreticky obeznámen s krásnou poučkou, že sebezáchova je prvním zákonem přírody. Kdyby byl, snad by na to byl připraven. Jenže připraven nebyl, a tak ho to vylekalo tím víc; a tak uháněl pryč jako vítr, se starým pánem a oběma chlapci řvoucími a křičícími za zády.

„Chyťte zloděje! Chyťte zloděje!” V tom zvuku je kouzlo. Obchodník opouští pult a povozník svůj vůz; řezník odhodí podnos; pekař svůj košík; mlékař svůj kbelík; poslíček své balíky; školák své kuličky; dlaždič svůj krumpáč; dítě svůj palant. Pryč utíkají, hlava nehlava, přes hlavu kozelce, bez váhání: trhají se, křičí, ječí, strkají chodce, jak zahýbají za rohy, probouzejí psy a lekají drůbež: a ulice, náměstí a dvory se tím zvukem rozléhají.

„Chyťte zloděje! Chyťte zloděje!” Křik zvedá sto hlasů, a dav se na každé křižovatce zvětšuje. Letí pryč, cákají blátem, drkotají po dláždění: nahoru letí okna, ven vybíhají lidé, dál se žene chátra, celé obecenstvo opouští Punche uprostřed nejhustší zápletky, a připojí se k ženoucímu zástupu, zesílí křik a dodá nové vervy volání: „Chyťte zloděje! Chyťte zloděje!”

„Chyťte zloděje! Chyťte zloděje!” V lidských prsou je hluboce zasazená vášeň *něco honit*. Jedno ubohé, zadýchané dítě, lapající po dechu vyčerpáním; hrůzou v pohledu; úzkostí v očích; velkými krůpějemi potu stékajícími po tváři; napíná každý nerv, aby pronásledovatelům unikl; a jak jdou po jeho stopě a každý okamžik ho dohánějí, s potěšením pozdravují jeho ubývající síly. „Chyťte zloděje!” Ano, chyťte ho pro Boha, byť by to bylo jen z milosti!

Konečně chycen! Chytrá rána. Je na dláždění; a dav se dychtivě shlukuje kolem něj: každý nově příchozí se strká a tlačí s ostatními, aby ho zahlédl. „Ustupte!” „Dejte mu trochu vzduchu!” „Nesmysl! Ne-

zaslouží si ho!" „Kde je ten pán?" „Tady, přichází po ulici." „Udělejte místo pro pána!" „Je to ten chlapec, pane?" „Ano."

Oliver ležel pokrytý blátem a prachem, krvácel z úst, a divoce se rozhlížel po tom hemžení tváří, které ho obklopovalo, když byl starý pán horlivě vlečen a strkán nejpřednějšími pronásledovateli dovnitř kruhu.

„Ano," řekl starý pán, „obávám se, že je to ten chlapec."

„Obává se!" šeptal dav. „To je nám povídání!"

„Chudák," řekl starý pán, „on se zranil."

„To *jsem* já udělal, pane," řekl veliký nemotorný chlapík a vykročil vpřed; „a zpropadeně jsem si pořezal klouby o jeho hubu. *Já* jsem ho zastavil, pane."

Ten chlapík se dotkl klobouku se zubivým úšklebkem, očekávaje za své zásluhy něco; ale starý pán, pohlédnuv na něj s výrazem nelibosti, se úzkostlivě rozhlížel, jako by uvažoval, že sám uteče: což by možná byl pokusil udělat a tím opatřil další pronásledování, nebýt policejního strážníka (jenž bývá v takových případech obvykle poslední, kdo přijde), který se právě v tu chvíli prodral davem a chytil Olivera za límec.

„Pojď, vstávej," řekl ten muž hrubě.

„Já to nebyl, pane. Opravdu, opravdu, byli to dva jiní kluci," řekl Oliver, sepjav vášnivě ruce a rozhlížeje se. „Jsou tu někde."

„Ale kdepak," řekl strážník. Myslel to ironicky, ale ono to bylo pravda i jinak; neboť Lišák a Charley Bates se vytratili prvním dvorem, který se jim naskytl.

„Pojď, vstávej!"

„Neubližujte mu," řekl starý pán soucitně.

„Jistě, neublížím," odpověděl strážník, strhávaje mu z ramen půlku bundy, na důkaz svých slov. „Pojď, já tě znám; tohle nepochodí. Postavíš se na nohy, ty mladý ďáble?"

Oliver, který se sotva udržel na nohou, se nějak postavil, a vzápětí byl za límec bundy rychlým tempem vlečen ulicemi. Pán šel vedle nich po strážníkově boku; a tolik lidí z davu, kolik toho bylo schopno, se dostalo kousek napřed a občas se po Oliverovi otočilo. Chlapci křičeli vítězně; a šli dál.

# XI. Pojednává o panu Fangovi, policejním soudci, a dává nepatrný vzorek jeho způsobu výkonu spravedlnosti

Přečin byl spáchán v obvodu a vlastně v bezprostřední blízkosti jednoho velmi proslulého metropolitního policejního úřadu. Dav měl jen tolik uspokojení, že Olivera doprovodil dvěma nebo třemi ulicemi a dolů jedním místem zvaným Mutton Hill, než ho zavedli pod nízký oblouk a nahoru po špinavém dvorku do této výdejny sumární spravedlnosti zadní cestou. Byl to malý dlážděný dvůr, do něhož zahnuli; a tam potkali statného muže se chomáčem licousů ve tváři a svazkem klíčů v ruce.

„Copak zas?" řekl ten muž nedbale.

„Mladý šátkolovec," odpověděl muž, který Olivera vedl.

„Jste ten, koho okradli, pane?" ptal se muž s klíči.

„Ano, jsem," odpověděl starý pán; „ale nejsem si jist, zda ten kapesník vzal skutečně tento chlapec. Já – já bych raději žalobu nepodával."

„Teď to musí před soudce, pane," odpověděl muž. „Jeho ctihodnost bude za půl minuty volná. Pojď, mladej šibeniční!"

To byla výzva, aby Oliver vešel skrze dveře, které muž při řeči odemkl a které vedly do kamenné cely. Zde byl prohledán; a protože se na něm nic nenašlo, zavřen.

Tato cela se tvarem i velikostí podobala suterénnímu sklepu, jen nebyla tak světlá. Byla krajně nesnesitelně špinavá; neboť bylo pondělní ráno; a byla obývána šesti opilci, kteří byli jinde zavřeni od so-

botního večera. Ale to je málo. V našich strážnicích se každou noc zavírají muži a ženy pro nejbanálnější obvinění – to slovo stojí za pozornost – do kobek, oproti nimž jsou cely v Newgatu, obývané těmi nejhanebnějšími zločinci souzenými, usvědčenými a odsouzenými k smrti, paláci. Ať se kdokoli, kdo o tom pochybuje, přesvědčí srovnáním.

Starý pán vypadal skoro tak zarmouceně jako Oliver, když klíč zaskřípal v zámku. Povzdechl si a obrátil se ke knize, která byla nevinnou příčinou celého tohoto rozruchu.

„V té chlapcově tváři je něco," řekl starý pán sám k sobě, jak pomalu kráčel pryč, poklepávaje si deskami knihy o bradu, zamyšleně; „něco, co se mě dotýká a zajímá mě. *Může* být nevinný? Vypadá jako – Mimochodem," zvolal starý pán, zastaviv se velmi prudce a vzhlédnuv do nebe, „Pane na nebi! – kde jsem už něco podobného viděl?"

Po několikaminutovém přemítání se starý pán vydal s touž hloubavou tváří do zadní předsíně otevírající se ze dvora; a tam, usednuv do kouta, vyvolal si před svým vnitřním zrakem rozlehlý amfiteátr tváří, přes který už mnoho let visela temná opona. „Ne," řekl starý pán, kroutě hlavou; „to musí být jen má představa."

Prošel se po nich znovu. Když je už jednou vyvolal, nebylo snadné znovu položit zpět ten rubáš, který je tak dlouho zakrýval. Byly tam tváře přátel i nepřátel; a mnoha, kteří byli skoro cizí, nyní nevítaně nahlížejících z davu; byly tam tváře mladých a kvetoucích dívek, které jsou teď starými ženami; byly tam tváře, které hrob proměnil a uzavřel nad nimi, které však jeho mysl, mocnější než hrob, dosud oděla v jejich někdejší svěžest a krásu, povolávajíc zpět lesk očí, jas úsměvu, zář duše skrze masku z hlíny, a šeptajíc o kráse na druhé straně hrobu, proměněné jen k tomu, aby byla zvýrazněna, odňaté ze země jen k tomu, aby byla postavena jako světlo, které vlídnou a jemnou září osvěcuje cestu k nebi.

Avšak starý pán si nemohl vybavit žádnou tvář, jejíž stopu by Oliverovy rysy nesly. A tak vzdychl nad vzpomínkami, které vyvolal; a jsa, naštěstí pro sebe, roztržitý starý pán, pohřbil je zase ve stránkách zaprášené knihy.

Vyrušil ho dotyk na rameni a výzva muže s klíči, aby ho následoval do kanceláře. Rychle zavřel knihu; a byl ihned uveden do vznešené přítomnosti slovutného pana Fanga.

Kancelář byla přední salonek s panelovou stěnou. Pan Fang seděl za přepážkou v jejím horním konci; a po jedné straně dveří byla jakási dřevěná ohrádka, do níž už byl ubohý malý Oliver složen; velmi se třásl nad hrůzností té scény.

Pan Fang byl hubený, s dlouhými zády, strnulým krkem, muž prostředního vzrůstu, s nepříliš bohatými vlasy – a ty, co měl, mu rostly po stranách a vzadu na hlavě. Jeho tvář byla přísná a hodně zrudlá. Pokud ve skutečnosti neměl ve zvyku vypít toho poněkud více, než mu bylo zdrávo, mohl by u své fyziognomie podat žalobu pro pomluvu a zasloužit si vysoké odškodnění.

Starý pán se uctivě poklonil; a přistoupil k soudcovu stolu a řekl, přizpůsobuje gesto slovu: „To je mé jméno a adresa, pane." Pak odstoupil krok nebo dva zpět; a s další zdvořilou a gentlemanskou úklonou hlavy čekal, až bude dotázán.

Nuže, bylo tomu tak, že pan Fang zrovna v té chvíli četl v ranních novinách úvodní článek, který se zmiňoval o jakémsi jeho nedávném rozhodnutí a doporučoval ho už po tři sta padesáté zvláštní pozornosti ministra vnitra. Byl rozladěn; a vzhlédl se zlobným zamračením.

„Kdo jste?" řekl pan Fang.

Starý pán ukázal, s jistým údivem, na svou vizitku.

„Strážníku!" řekl pan Fang, pohrdavě odhodiv vizitku pryč spolu s novinami. „Kdo je ten chlapík?"

„Mé jméno, pane," řekl starý pán, hovoře *jako* gentleman, „mé jméno, pane, je Brownlow. Dovolte mi otázat se po jménu soudce, který

uděluje bezdůvodnou a nevyprovokovanou urážku úctyhodné osobě pod ochranou soudu." Při těchto slovech se pan Brownlow rozhlédl po kanceláři, jako by hledal někoho, kdo by mu požadovanou informaci poskytl.

„Strážníku!" řekl pan Fang, odhodiv noviny stranou, „z čeho je ten chlapík obviněn?"

„Ten není vůbec obviněn, Vaše Ctihodnosti," odpověděl strážník. „Je žalobcem proti tomuto chlapci, Vaše Ctihodnosti."

Jeho Ctihodnost to věděla velmi dobře; ale bylo to pěkné otravování a nic ho za to nemohlo stihnout.

„Žaluje toho chlapce, že?" řekl pan Fang a změřil pana Brownlowa od hlavy k patě pohrdavě. „Zpřísahejte ho!"

„Dříve než budu zpřísahán, musím prosit, abych směl říci jedno slovo," řekl pan Brownlow; „a to je, že jsem opravdu nikdy, bez vlastní zkušenosti, nemohl uvěřit – "

„Mlčte, pane!" řekl pan Fang panovačně.

„Nebudu, pane!" odpověděl starý pán.

„Mlčte okamžitě, nebo vás dám z kanceláře vyvést!" řekl pan Fang. „Jste drzý, nestoudný chlapík. Jak se opovažujete tyranizovat soudce!"

„Cože!" vykřikl starý pán, celý zrudlý.

„Zpřísahejte tuto osobu!" řekl Fang úředníkovi. „Neuslyším už ani slovo. Zpřísahejte ho."

Pana Brownlowa se zmocnila velká rozhorlenost; ale protože si snad uvědomil, že by chlapci jen uškodil, kdyby ji dal průchod, potlačil své city a podrobil se zpřísahání okamžitě.

„Teď," řekl Fang, „jaké je obvinění proti tomuto chlapci? Co chcete říct, pane?"

„Stál jsem u stánku s knihami – " začal pan Brownlow.

„Mlčte, pane," řekl pan Fang. „Strážníku! Kde je strážník? Sem, zpřísahejte tohoto strážníka. Nuže, strážníku, co to je?"

Strážník s náležitou pokorou vylíčil, jak ho vzal do úschovy; jak Olivera prohledal a nic na něm nenašel; a že to je vše, co o věci ví.

„Jsou nějací svědkové?" ptal se pan Fang.

„Žádní, Vaše Ctihodnosti," odpověděl strážník.

Pan Fang chvíli mlčel, a pak, otáčeje se k žalobci, řekl v návalu vzteku:

„Chcete sdělit, co máte proti tomu chlapci za stížnost, člověče, nebo ne? Jste zpřísahán. Teď, pokud tu budete stát a odmítat svědčit, potrestám vás pro neúctu k soudu; a to tak jistě, jako – "

Jak jistě, nebo kým, nikdo neví, neboť úředník a žalářník právě v tu pravou chvíli hlasitě zakašlali; a první z nich upustil těžkou knihu na podlahu – takže ono slovo nebylo slyšet – ovšem náhodou.

S mnoha přerušeními a opakovanými urážkami se panu Brownlowovi podařilo svou věc vyložit; poznamenav, že v překvapení oné chvíle běžel za chlapcem, protože viděl, jak utíká; a vyjadřuje naději, že pokud soudce uvěří, že chlapec, byť není skutečný zloděj, je ve spojení se zloději, naloží s ním tak mírně, jak jen spravedlnost dovolí.

„Je už zraněn," řekl starý pán závěrem. „A obávám se," dodal s velkou naléhavostí, pohlížeje k přepážce, „opravdu se obávám, že je nemocný."

„Ale ano, to si dovedu představit!" řekl pan Fang s úšklebkem. „Jen žádné kejkle tady, ty mladý tuláku; nic to nespraví. Jak se jmenuješ?"

Oliver se pokusil odpovědět, ale jazyk mu selhal. Byl smrtelně bledý; a celé to místo se mu začalo točit dokola.

„Jak se jmenuješ, zatvrzelý ničemo?" dožadoval se pan Fang. „Strážníku, jak se jmenuje?"

To bylo adresováno hrubému staršímu chlapíkovi v pruhované vestě, který stál u přepážky. Sklonil se k Oliverovi a dotaz zopakoval; ale shledav, že ho opravdu nemůže pochopit; a věda, že jeho neodpovídání jen rozzuří soudce víc a přitíží na přísnosti rozsudku; odvážil se odhadu.

„Říká, že se jmenuje Tom White, Vaše Ctihodnosti," řekl ten dobrosrdečný zlodějolap.

„Á, nemluví, co?" řekl Fang. „Dobrá, dobrá. Kde bydlí?"

„Kde zrovna může, Vaše Ctihodnosti," odpověděl strážník; a znovu předstíral, že přijímá Oliverovu odpověď.

„Má nějaké rodiče?" ptal se pan Fang.

„Říká, že zemřeli v jeho útlém dětství, Vaše Ctihodnosti," odpověděl strážník, odvažuje se obvyklé odpovědi.

V tomto bodě výslechu zvedl Oliver hlavu; a rozhlédnuv se prosebnýma očima, zašeptal slabou prosbu o doušek vody.

„Pch, nesmysl!" řekl pan Fang: „Nedělej ze mne hlupáka."

„Vážně myslím, že je nemocný, Vaše Ctihodnosti," namítal strážník.

„Vím to líp," řekl pan Fang.

„Dejte na něj pozor, strážníku," řekl starý pán, instinktivně zvednuv ruce; „on se skácí."

„Odstupte, strážníku," křikl Fang; „ať se skácí, jestli chce."

Oliver této laskavé svolnosti využil a padl na podlahu v mdlobách. Muži v kanceláři na sebe pohlédli, ale nikdo se neodvážil ani hnout.

„Věděl jsem, že to předstírá," řekl Fang, jako by to byl nepopiratelný důkaz skutečnosti. „Ať tam leží; brzo ho to omrzí."

„Jak hodláte naložit s tím případem, pane?" ptal se úředník tiše.

„Sumárně," odpověděl pan Fang. „Zavřít ho na tři měsíce – nucené práce ovšem. Vykliďte kancelář."

Dveře byly k tomu účelu otevřeny, a dva muži se chystali odnést bezvědomého chlapce do jeho cely; když do kanceláře náhle vrazil postarší muž slušného, ale chudého vzezření, oblečený ve starém černém obleku, a vykročil k lavici.

„Zastavte, zastavte! Neberte ho pryč! Pro Boha, zastavte na chvíli!" vykřikl příchozí, bez dechu spěchem.

Ačkoli předsedající géniové v takovéto kanceláři vykonávají sumární a svévolnou moc nad svobodami, dobrou pověstí, charakterem

a téměř i životy poddaných Jejího Veličenstva, zvláště z chudších vrstev; a ačkoli se v takovýchto zdech denně dějí dost fantastické kousky, aby anděly oslepily pláčem; jsou tyto síně veřejnosti uzavřeny – jedině skrze prostředek denního tisku. Pan Fang byl tedy nemálo rozhořčen, že viděl nezvaného hosta vcházet v takovém neuctivém zmatku.

„Co je to? Kdo je to? Vyveďte toho muže. Vykliďte kancelář!" křičel pan Fang.

„Já *promluvím*," křičel muž; „nenechám se vyvést. Všechno jsem viděl. Mám stánek s knihami. Žádám, abych byl zpřísahán. Nenechám se umlčet. Pane Fangu, musíte mě vyslechnout. Nesmíte to odmítnout, pane."

Muž měl pravdu. Jeho vystupování bylo rozhodné; a věc se stávala příliš vážnou, aby se dala utajit.

„Zpřísahejte toho muže," zavrčel pan Fang velmi nerad. „Nuže, člověče, co máte říct?"

„Toto," řekl muž: „Viděl jsem tři chlapce: dva jiné a tohoto vězně: jak se potloukají po druhé straně ulice, zatímco si tento pán četl. Krádež spáchal jiný chlapec. Viděl jsem to, jak se to stalo; a viděl jsem, že tenhle chlapec byl tím úplně ohromen a omráčen." Když se mezitím trochu nadechl, pokračoval úctyhodný stánkař v souvislejším vylíčení přesných okolností té krádeže.

„Proč jste nepřišel dřív?" řekl Fang po pauze.

„Neměl jsem nikoho, kdo by hlídal krám," odpověděl muž. „Všichni, kdo by mi mohli pomoct, se připojili k pronásledování. Až před pěti minutami jsem někoho sehnal; a sem jsem celou cestu běžel."

„Žalobce četl, že?" ptal se Fang po další odmlce.

„Ano," odpověděl muž. „Právě tu knihu, kterou má v ruce."

„Á, tu knihu, co?" řekl Fang. „Je zaplacená?"

„Ne, není," odpověděl muž s úsměvem.

„Panebože, úplně jsem na to zapomněl!" vykřikl roztržitý starý pán nevinně.

„Pěkná osoba, co podává žalobu na ubohého hocha!" řekl Fang s komickou snahou tvářit se lidsky. „Mám za to, pane, že jste se té knihy zmocnil za velmi podezřelých a nekalých okolností; a můžete považovat za velké štěstí, že majitel odmítá podat žalobu. Ať je vám to poučením, člověče, nebo vás zákon ještě dohoní. Chlapec je propuštěn. Vykliďte kancelář!"

„K-k čertu!" vykřikl starý pán, dav průchod vzteku, který tak dlouho potlačoval, „k čertu! Já – "

„Vykliďte kancelář!" řekl soudce. „Strážníci, slyšíte? Vykliďte kancelář!"

Rozkaz byl splněn; a rozhořčený pan Brownlow byl vyveden, s knihou v jedné ruce a bambusovou holí v druhé: v naprostém zuření vztekem a vzdorem. Došel na dvůr; a jeho hněv se v okamžiku rozplynul. Malý Oliver Twist ležel na zádech na dláždění, s rozepnutou košilí, se spánky máčenými vodou; tvář měl smrtelně bledou; a studený třas otřásal celým jeho tělem.

„Chudák hoch, chudák hoch!" řekl pan Brownlow, naklániv se nad něj. „Někdo zavolejte drožku, prosím. Hned!"

Drožka byla sehnána; Olivera pečlivě uložili na sedadlo, starý pán nastoupil a usedl na protější.

„Smím vás doprovodit?" řekl stánkař, nahlédnuv dovnitř.

„Panebože, ano, můj drahý pane," řekl pan Brownlow rychle. „Zapomněl jsem na vás. Milý, milý! Já tu nešťastnou knihu ještě pořád mám! Nasedejte. Chudák hoch! Nemáme čas nazbyt."

Stánkař nastoupil do drožky; a odjeli pryč.

# XII. V níž je o Olivera postaráno lépe, než kdy předtím. A v níž se vyprávění vrací k veselému starému pánovi a jeho mladistvým přátelům

Drožka rachotila pryč téměř po stejné cestě, po níž Oliver poprvé přišel do Londýna ve společnosti Lišákově; a když dojela k Angelu v Islingtonu, zahnula jinam a zastavila konečně před úhledným domem v tiché stinné ulici blízko Pentonvillu. Zde byla bez prodlení připravena postel, do níž pan Brownlow svého mladého svěřence pečlivě a pohodlně uložil; a zde o něho pečovali s laskavostí a starostlivostí, jež neznaly mezí.

Avšak po mnoho dnů zůstával Oliver necitlivý ke vší dobrotě svých nových přátel. Slunce vycházelo a zapadalo, vycházelo a zapadalo, a mnohokrát po tom; a chlapec dosud ležel natažen na svém neklidném loži, chřadl pod suchou a vyčerpávající horkostí horečky. Červ nepracuje na mrtvém těle jistěji, než tento pomalu plazivý oheň pracuje na živém tělu.

Slabý, hubený a bledý se nakonec probral z toho, co se zdálo být dlouhým a trápivým snem. Chabě se nadzvedl na posteli, s hlavou opřenou o chvějící se paži, a úzkostlivě se rozhlédl kolem.

„Co je to za pokoj? Kam mě přinesli?" řekl Oliver. „Tohle není to místo, kde jsem usnul."

Vyslovil tato slova slabým hlasem, byl velmi mdlý a vysílený; ale byla hned zaslechnuta. Záclona u hlavy postele byla rychle odhrnuta a mateřsky vyhlížející stará paní, velmi úhledně a přesně oblečená,

povstala, jak ji odhrnovala, z lenošky poblíž, v níž seděla u ručních prací.

„Pšt, broučku," řekla stará paní měkce. „Musíš být moc tichý, nebo zase onemocníš; a byls velmi špatně – skoro tak špatně, jak to vůbec jde. Zase si lehni, zlatíčko!" S těmi slovy stará paní velmi jemně položila Oliverovu hlavu na polštář; a odhrnuvši mu vlasy z čela, pohlédla mu do tváře tak laskavě a láskyplně, že nemohl jinak než vložit svoji maličkou vyschlou ruku do její a položit ji kolem svého krku.

„Pane na nebi!" řekla stará paní se slzami v očích. „Jaké vděčné zlatíčko! Krásná bytost! Co by cítila jeho matka, kdyby seděla u něho tak jako já a mohla ho vidět teď!"

„Možná mě vidí," zašeptal Oliver, sepnuv ruce; „možná u mě seděla. Skoro mám pocit, jako by to byla udělala."

„To byla ta horečka, broučku," řekla stará paní vlídně.

„To asi byla," odpověděl Oliver, „protože nebe je daleko; a jsou tam příliš šťastní, aby sestupovali k lůžku ubohého chlapce. Ale kdyby věděla, že jsem nemocný, musela by mě litovat, i tam; vždyť ona sama byla moc nemocná, než zemřela. Nemůže o mně ale nic vědět," dodal Oliver po chvilce mlčení. „Kdyby mě viděla zraněného, bylo by jí smutno; a její tvář vždycky vypadala sladce a šťastně, když se mi o ní zdálo."

Stará paní na to neodpověděla; ale otřela si nejdřív oči a potom brýle, které ležely na přikrývce, jako by byly nedílnou součástí oněch rysů, a přinesla Oliverovi něco chladného k pití; a pak, poplácavši ho po tváři, mu řekla, že musí ležet velmi tiše, nebo zase onemocní.

Tak zůstal Oliver docela tichý; zčásti protože dychtil poslechnout laskavou starou paní ve všem; a zčásti, abychom byli upřímní, protože byl úplně vyčerpán tím, co už řekl. Brzy upadl do mírné dřímoty, z níž ho probudilo světlo svíčky, které přisunuli blíž k posteli a ukázalo mu pána s velmi velkými a hlasitě tikajícími zlatými hodinkami v ruce, který mu nahmatal puls a řekl, že mu je mnohem lépe.

„*Je* ti mnohem líp, viď, můj milý?" řekl pán.

„Ano, děkuji vám, pane," odpověděl Oliver.

„Ano, já vím, že ano," řekl pán. „Taky máš hlad, viď?"

„Ne, pane," odpověděl Oliver.

„Hm!" řekl pán. „Ne, já vím, že nemáš. On nemá hlad, paní Bedwinová," řekl pán, tváře se velmi moudře.

Stará paní pokývla uctivě hlavou, což zřejmě znamenalo, že považuje doktora za velmi chytrého muže. Doktor zřejmě choval týž názor sám o sobě.

„Jsi ospalý, viď, můj milý?" řekl doktor.

„Ne, pane," odpověděl Oliver.

„Ne," řekl doktor s velmi bystrým a uspokojeným pohledem. „Nejsi ospalý. Ani žíznivý. Nebo snad ano?"

„Ano, pane, trochu mám žízeň," odpověděl Oliver.

„Přesně, jak jsem čekal, paní Bedwinová," řekl doktor. „Je úplně přirozené, že má žízeň. Dejte mu, prosím, trochu čaje, paní, a trochu suchého toastu bez másla. Nenechávejte ho příliš v teple, paní; ale dejte pozor, abyste ho nenechala příliš prochladnout; buďte tak hodná."

Stará paní udělala pukrle. Doktor, ochutnav chladný nápoj a vyjádřiv zdrženlivé schválení, odkvapil pryč: boty mu vrzaly velmi důležitě a zámožně, jak scházel po schodech.

Oliver zase podřimoval krátce poté; když se probudil, bylo skoro dvanáct hodin. Stará paní mu něžně popřála dobrou noc krátce nato a svěřila ho do péče tlusté staré ženě, která právě přišla: nesla si v malém raneku malou modlitební knížku a velkou noční čepici. Nasadivši si tuto na hlavu a onu položivši na stůl, stará žena, poté co Oliverovi řekla, že u něho bude přes noc, přitáhla si židli k ohni a dala se do série krátkých zdřímnutí, přerývaných v častých intervalech různými předklony dopředu a různými zasténáními a dušenými zvuky. Ty

však neměly žádný horší účinek, než že si velmi silně třela nos a znovu usnula.

A tak se noc pomalu plížila dál. Oliver nějakou dobu ležel vzhůru, počítal malé kroužky světla, které odraz stínítka lojové svíčky házel na strop; nebo malátnýma očima sledoval zavilý vzor papíru na zdi. Tma a hluboké ticho pokoje byly velmi slavnostní; jak chlapci přivedly na mysl myšlenku, že se nad tím místem po mnoho dnů a nocí vznášela smrt a může je ještě naplnit zasmušilostí a hrůzou své děsivé přítomnosti, obrátil tvář k polštáři a vroucně se modlil k nebi.

Postupně upadl do onoho hlubokého a klidného spánku, který může přinést jen úleva od nedávného utrpení; onoho tichého a pokojného odpočinku, z něhož je bolestné se probudit. Kdo, kdyby to byla smrt, by chtěl být povolán zpět ke všem bojům a zmatkům života; ke všem jeho starostem o přítomnost; k jeho úzkostem o budoucnost; nade vše pak k jeho únavným vzpomínkám na minulost!

Byl už jasný den po mnoho hodin, když Oliver otevřel oči; cítil se vesele a šťastně. Krize nemoci byla bezpečně překonána. Patřil zase světu.

Za tři dny byl schopen sedět v lenošce, dobře podepřený polštáři; a protože byl ještě příliš slabý, aby chodil, paní Bedwinová ho nechala snést dolů do malého hospodyňského pokoje, který patřil jí. Když ho zde posadila u krbu, usedla si dobrá stará paní také; a ve stavu značného potěšení, že ho vidí v mnohem lepším stavu, se ihned dala do velmi prudkého pláče.

„Nevšímej si mě, zlatíčko," řekla stará paní; „jen si pořádně poplaču. Tak; už je po všem; a je mi docela dobře."

„Jste ke mně moc, moc hodná, paní," řekl Oliver.

„Ale, broučku, tím si nelam hlavu," řekla stará paní; „to nemá nic společného s tvým vývarem; a je nejvyšší čas, abys ho dostal; neboť doktor říká, že pan Brownlow se za tebou dnes ráno asi zastaví; a musíme vypadat co nejlíp, protože čím lépe budeš vypadat, tím bude spo-

kojenější.“ A s tím se stará paní pustila do ohřívání plného šálku vývaru v hrnečku: tak silného, pomyslel si Oliver, že by stačil k vydatnému obědu pro tři sta padesát chudáků, snížen na předpisovou sílu, alespoň podle nejskromnějšího odhadu.

„Máš rád obrazy, broučku?“ ptala se stará paní, všimnuvši si, že má Oliver oči upřeně zavěšené na portrétu, který visel na zdi; přímo naproti jeho židli.

„Nevím to docela, paní,“ řekl Oliver, neodtrhuje oči od plátna; „viděl jsem jich tak málo, že sotva vím. Jak krásná, mírná tvář té paní je!“

„Á!“ řekla stará paní, „malíři vždycky dělají dámy hezčí, než jsou, jinak by neměli zákazníky, broučku. Ten člověk, co vymyslel ten stroj na pořizování podobizen, mohl vědět, že *tohle* nikdy úspěch mít nebude; je to příliš upřímné. Příliš,“ řekla stará paní, smějíc se velmi srdečně své vlastní ostrovtipnosti.

„Je – je tohle podobizna, paní?“ ptal se Oliver.

„Ano,“ řekla stará paní, vzhlédnuvši na okamžik od vývaru; „to je portrét.“

„Čí, paní?“ ptal se Oliver.

„Opravdu, broučku, nevím,“ odpověděla stará paní dobrosrdečně. „Není to podobizna nikoho, koho bych ty nebo já znali, myslím. Zdá se, že tě to zaujalo, zlatíčko.“

„Je tak pěkná,“ odpověděl Oliver.

„Snad se jí přece nebojíš?“ řekla stará paní, pozorujíc s velkým údivem výraz úcty, s nímž dítě na obraz hledělo.

„Ale ne, ne,“ odpověděl Oliver rychle; „ale ty oči vypadají tak smutně; a kam se posadím, zdá se, že jsou upřeny na mě. Rozbuší mi to srdce,“ dodal Oliver tichým hlasem, „jako by to byla živá a chtěla mi něco říct, ale nemohla.“

„Pane na nebi!“ vykřikla stará paní, polekaná; „nemluv tak, dítě. Jsi slabý a nervózní po té své nemoci. Dovol, abych tvou židli otočila na

druhou stranu; a pak ji nebudeš vidět. Tak!" řekla stará paní, přizpůsobujíc gesto slovu; „teď ji aspoň nevidíš."

Oliver *ji* ve své mysli viděl stejně zřetelně, jako by svoji polohu nezměnil; ale myslel si, že bude lepší laskavou starou paní netrápit; a tak se jemně usmál, když se na něj podívala; a paní Bedwinová, spokojena, že se cítí pohodlněji, posolila a nalámala kousky opraženého chleba do vývaru s celým ruchem příslušejícím tak slavnostní přípravě. Oliver to zdolal s mimořádnou rychlostí. Sotva spolkl poslední lžíci, ozvalo se tiché zaklepání na dveře. „Vstupte," řekla stará paní; a dovnitř vešel pan Brownlow.

Nuže, starý pán vešel tak čile, jak jen bylo třeba; sotva si však zdvihl brýle na čelo a strčil ruce za šosy svého županu, aby si Olivera pořádně prohlédl, prošla jeho tváří veliká různorodost podivných grimas. Oliver vypadal nemocí velmi vyčerpaný a stínový, a učinil marný pokus vstát, z úcty ke svému dobrodinci, který skončil tím, že klesl zpátky do židle; a skutečnost je taková, pokud má být pravda řečena, že srdce pana Brownlowa, dost velké pro jakýchkoli šest obyčejných starých pánů lidské povahy, mu nějakým hydraulickým postupem, který nejsme dost učení, abychom byli ve stavu vysvětlit, vehnalo zásobu slz do očí.

„Chudák hoch, chudák hoch!" řekl pan Brownlow, odkašlávaje si. „Jsem nějak chraptivý dnes ráno, paní Bedwinová. Obávám se, že jsem nachladl."

„Doufám, že ne, pane," řekla paní Bedwinová. „Všechno, co jste měl, bylo dobře vyvětráno, pane."

„Nevím, Bedwinová, nevím," řekl pan Brownlow; „myslím, že jsem měl včera u oběda vlhký ubrousek; ale to je jedno. Jak se cítíš, můj milý?"

„Velmi šťastný, pane," odpověděl Oliver. „A velmi vděčný opravdu, pane, za vaši dobrotu ke mně."

„Hodný chlapec," řekl pan Brownlow pevně. „Dala jste mu něco posilujícího, Bedwinová? Nějaké slopy, co?"

„Právě dostal talířek krásného silného vývaru, pane," odpověděla paní Bedwinová, trochu se napřímivši a kladouc silný důraz na poslední slovo, aby naznačila, že mezi slopy a vývarem řádně připraveným neexistuje žádná příbuznost ani spojitost.

„Fuj!" řekl pan Brownlow, s lehkým zamrazením; „pár sklenic portského by mu udělalo mnohem víc dobrého. Nebylo by tak, Tome White, co?"

„Jmenuji se Oliver, pane," odpověděl malý nemocný s výrazem velkého údivu.

„Olivere," řekl pan Brownlow; „Olivere jak dál? Oliver White, co?"

„Ne, pane, Twist, Oliver Twist."

„Divné jméno!" řekl starý pán. „Co tě přivedlo k tomu, žes řekl soudci, že se jmenuješ White?"

„Nikdy jsem mu to neřekl, pane," odpověděl Oliver s údivem.

To znělo tak podobně nepravdě, že se starý pán podíval Oliverovi do tváře poněkud přísně. Nebylo možné o něm pochybovat; pravda byla v každém z jeho hubených a vyostřených rysů.

„Nějaký omyl," řekl pan Brownlow. Ale ačkoli jeho důvod ustavičně hledět na Olivera už pominul, ta stará představa o podobnosti mezi jeho rysy a nějakou známou tváří na něj dolehla tak silně, že nemohl odvrátit pohled.

„Doufám, že se na mě nehněváte, pane?" řekl Oliver, zvednuv prosebně oči.

„Ne, ne," odpověděl starý pán. „Ale – co je tohle? Bedwinová, podívejte se tam!"

Jak to říkal, ukázal spěšně na obraz nad Oliverovou hlavou, a pak na chlapcovu tvář. Tam byla její živá kopie. Oči, hlava, ústa; každý rys byl týž. Výraz byl, pro ten okamžik, tak přesně stejný, že se zdálo, že se nejjemnější linka kopíruje s překvapivou přesností!

Oliver neznal příčinu tohoto náhlého výkřiku; nebyl totiž dost silný, aby to leknutí snesl, a omdlel. Slabost z jeho strany, která vyprávění poskytuje příležitost zbavit čtenáře napětí ohledně dvou mladých učedníků Veselého Starého Pána; a zaznamenat –

Že když se Lišák a jeho zdatný přítel mladý Bates připojili k pokřiku zdvihnuvšímu se Oliverovi za patami, následkem toho, že vykonali nezákonný převod osobního majetku pana Brownlowa, jak už bylo popsáno, byli vedeni velmi chvályhodnou a slušející se starostí o sebe sama; a jelikož je svoboda poddaného a svoboda jednotlivce mezi prvními a nejpyšnějšími chloubami pravého Angličana, netřeba, jak si čtenář jistě sám uvědomí, poukazovat na to, že tento čin by je měl pozvednout v mínění všech veřejných a vlasteneckých mužů, téměř v tak velké míře, jak tento silný důkaz jejich úzkosti o vlastní zachování a bezpečí dosvědčuje a potvrzuje onen malý kodex zákonů, který někteří hlubokomyslní a soudní filosofové stanovili jako hlavní prameny všech skutků a činů Přírody: oni filosofové velmi moudře redukují skutky dobré paní na věci maxim a teorie; a velmi elegantní a hezkou poklonou její povznesené moudrosti a chápavosti vylučují naprosto z úvahy jakékoli ohledy srdce, nebo šlechetného popudu a citu. Neboť toto jsou věci zcela nehodné ženy, která je všeobecně uznávána za vysoce povznesenou nad mnohé drobné nedostatky a slabosti svého pohlaví.

Kdybych chtěl další důkaz striktně filosofické povahy chování těchto mladých pánů v jejich velmi delikátní situaci, hned bych ho nalezl ve skutečnosti (již také zaznamenané v předchozí části tohoto vyprávění), že opustili pronásledování, když se obecná pozornost upřela na Olivera; a vydali se bezprostředně domů nejkratší možnou cestou. Ačkoli nechci tvrdit, že je obvyklou praxí slovutných a učených mudrců zkracovat cestu k jakémukoli velkému závěru (jejich postup je spíše protahovat vzdálenost různými oklikami a odbočujícími potácivostmi, podobnými těm, kterých se opilci pod tlakem příliš mocného proudu

nápadů s oblibou dopouštějí); přece říkám, a říkám to zřetelně, že je stálou praxí mnoha velikých filosofů, při uskutečňování svých teorií, projevit velkou moudrost a prozíravost tím, že se postarají proti každé možné nahodilosti, o níž se dá vůbec předpokládat, že by je mohla ohrozit. Tak, abys učinil veliké dobro, můžeš udělat malé zlo; a smíš použít kterýchkoli prostředků, které cíl, jehož je dosaženo, ospravedlní; výše dobra, nebo výše zla, nebo věru i rozdíl mezi tím oběma, zůstává zcela ponechán dotyčnému filosofu, aby ji usoudil a rozhodl svým jasným, obsáhlým a nestranným pohledem na svůj vlastní zvláštní případ.

Teprve když oba chlapci velmi rychle proběhli nejzamotanějším labyrintem úzkých ulic a dvorů, odvážili se zastavit pod nízkým a temným obloukem. Zůstavše tu tiše právě tak dlouho, aby popadli dech a mohli promluvit, pronesl mladý Bates výkřik pobavení a radosti; a propuknuv v nezadržitelný záchvat smíchu, vrhl se na schůdek u dveří a tam se válel v záchvatu veselí.

„Co ti je?" ptal se Lišák.

„Ha, ha, ha!" řval Charley Bates.

„Nedělej kravál," napomínal ho Lišák, obezřetně se rozhlížeje. „Chceš se nechat chytit, blbče?"

„Nemůžu si pomoct," řekl Charley, „nemůžu si pomoct! Vidět ho tryskem fičet, zahejbat za rohy, narážet do sloupů, zase vyrážet dál, jako kdyby byl stejně ze železa jako ty sloupy, a já s tím šátkem v kapse, křičím za ním – ou, panečku!" Živá představivost mladého Batese mu scénu rozehrála v příliš silných barvách. Když dospěl k tomuto výkřiku, znovu se povalil na schůdku a smál se hlasitěji než předtím.

„Co řekne Fagin?" zeptal se Lišák; využívaje další přestávky bezdeší na straně svého přítele, aby otázku pronesl.

„Co?" opakoval Charley Bates.

„No, co?" řekl Lišák.

„No, co by měl říct?" ptal se Charley: dost náhle zastavuje své veselí; neboť Lišákovo chování bylo působivé. „Co by měl říct?"

Pan Dawkins si pár minut hvízdal; pak si sundal klobouk, poškrábal se ve vlasech a třikrát přikývl.

„Jak to myslíš?" řekl Charley.

„Tor rul lol lu, žvásty a špenát, žabák by nechtěl, a výš, kokoláči," řekl Lišák: s lehkým ušklíbnutím na své inteligentní tváři.

To bylo vysvětlující, ale nikoli uspokojivé. Mladý Bates to tak cítil; a znovu řekl: „Jak to myslíš?"

Lišák neodpověděl; ale nasadiv si zpátky klobouk a sebrav si šosy svého dlouhého šosatého kabátu pod paži, strčil si jazyk do tváře, několikrát si plácl na hřbet nosu důvěrným, ale výmluvným způsobem, a otočiv se na patě, zmizel v postranní uličce. Mladý Bates ho s hloubavou tváří následoval.

Zvuk kroků na vrzajících schodech, pár minut po tomto rozhovoru, vzbudil veselého starého pána, jak seděl u ohně se salámem a malým bochníčkem v ruce; kapesním nožem v pravé; a cínovým džbánkem na trojnožce. Jeho bílou tvář přelétl potutelný úsměv, jak se otočil, a bystře vyhlédl zpod hustého rudého obočí, naklonil ucho ke dveřím a naslouchal.

„Co to má bejt?" zamumlal žid: měně výraz; „jen dva z nich? Kde je třetí? Nemůžou mít malér. Pst!"

Kroky se blížily; dosáhly odpočívadla. Dveře se pomalu otevřely; a Lišák s Charleyem Batesem vešli dovnitř a zavřeli je za sebou.

# XIII. Chytrému čtenáři se představují některé nové známosti, s nimiž souvisejí různé příjemné záležitosti příslušející k této historii

„Kde je Oliver?" řekl Fagin, povstávaje s hrozivým pohledem. „Kde je ten chlapec?"

Mladí zloději pohlédli na svého mistra, jako by byli zalekáni jeho prudkostí; a neklidně na sebe pohlédli. Avšak neodpověděli.

„Co se stalo s tím chlapcem?" řekl Fagin, chytiv Lišáka pevně za límec, a hroziv mu strašnými kletbami. „Mluv, nebo tě uškrtím!"

Pan Fagin vypadal tak vážně, že Charley Bates, který považoval za rozumné být vždy pro jistotu na bezpečné straně a který neshledal nepravděpodobným, že by to mohla být právě jeho řada být uškrcen jako druhý, padl na kolena a vyrazil hlasité, dlouho trvající a nepřetržité řvaní – něco mezi divokým býkem a hlásnou troubou.

„Budeš mluvit?" zahřměl stařík, cloumaje Lišákem tak, že se zdálo úplně zázrakem, že vůbec v tom širokém kabátě drží.

„No, chlupatí ho sebrali, a to je všechno," řekl Lišák mrzutě. „Tak mě pusť, slyšíš!" A jedním škubnutím se vyvlékl ze širokého kabátu, který zanechal v Faginových rukou, a popadl opékací vidlici, a vedl bodnutí na vestu veselého starého pána; což, kdyby bylo zasáhlo cíl, by vypustilo trochu víc veselí, než by se dalo snadno nahradit.

Fagin v této nouzi uskočil, s větší hbitostí, než by se dala očekávat u muže jeho zjevné sešlosti; a popadnuv džbánek, chystal se jím mrštit po útočníkově hlavě. Avšak Charley Bates mu v tu chvíli zcela od-

strašujícím zavytím odvedl pozornost, a tak náhle změnil směr vrhu a hodil ho plnou silou po mladém pánovi.

„Hergot, co to tady vrabčí?" zavrčel hluboký hlas. „Kdo mi to po mně mrskl? Dobře, že to je pivo, a ne ten džbánek, co mě trefil, nebo by někdo zle doplatil. Mohl jsem to vědět, že nikdo než zatracenej, bohatej, loupeživej, bijavej starej žid si nemůže dovolit mrhat něčím jinak než vodou – a tou taky ne, pokud nevobírá Vodárenskou každej kvartál. Co se tu děje, Fagine? K čertu, jestli ten můj šátek na krku není celej od piva! Pojď dovnitř, ty plíživá havěti; co stojíš venku, jako by ses styděl za svýho pána! Pojď dovnitř!"

Muž, který tato slova zavrčel, byl silně stavěný chlap kolem pětatřiceti let, v černém manšestrovém kabátě, velmi špinavých hnědavých kalhotách, polobotkách na šněrování a šedých bavlněných punčochách, ve kterých vězel objemný pár nohou s velkými nabobtnalými lýtky; – takový druh nohou, které v takovém oblečení vždycky vypadají jaksi nedokončené a neúplné bez jedněch pout jako ozdoby. Na hlavě měl hnědý klobouk, kolem krku špinavý pestrý šátek: dlouhými třepenými konci si přetíral pivo z obličeje, jak mluvil. Když to dokončil, odhalil širokou těžkou tvář s třídenním strništěm a dvěma zamračenýma očima; jedna z nich jevila různé pestrobarevné příznaky toho, že byla nedávno poškozena úderem.

„Pojď dovnitř, slyšíš?" zavrčel ten milý násilník.

Bílý huňatý pes, s obličejem poškrábaným a potrhaným na dvaceti různých místech, se vplížil do místnosti.

„Pročs nešel dřív?" řekl ten muž. „Začínáš bejt moc hrdej, než aby ses ke mně přiznal před společností, co? Lehni!"

Ten povel byl doprovázen kopnutím, které poslalo zvíře na druhý konec místnosti. Zvíře však bylo zjevně na to zvyklé, neboť se tiše svinulo do kouta, bez vydání jediného zvuku, a mžouralo svýma velmi nevzhlednýma očima dvacetkrát za minutu, zdálo se, že se zabývá přehlížením místnosti.

„Co to tady vyvádíš? Trápíš ty chlapce, ty chamtivej, lakotnej, nena-syt-nej starej překupníku?" řekl ten muž, usazuje se v klidu. „Divím se, že tě nezavraždí! Já bych to na jejich místě udělal. Kdybych byl tvůj učedník, byl bych to dávno udělal, a – ne, nemohl bych tě potom prodat, protože se nehodíš na nic jinýho, než aby si tě drželi jako kuriozitu ošklivosti ve skleněný flašce, a nejspíš nefoukají skleněný flašky dost velký."

„Pšt! Pšt! Pane Sikesi," řekl Fagin, celý se třesa; „nemluvte tak nahlas!"

„Žádné paníčkování," odpověděl ten násilník; „to vždycky myslíš něco špatnýho, když s tím začneš. Znáš mý jméno: ven s ním! Nezneuctím ho, až na to přijde čas."

„No, no tedy – Bille Sikesi," řekl stařík s poníženou pokorou. „Zdá se, že máš špatnou náladu, Bille."

„Možná mám," odpověděl Sikes; „myslím, že ty bys měl taky špatnou náladu, pokud nemyslíš tak malý zlo, když házíš cínový džbánky, jako když klevetíš a –"

„Jsi šílený?" řekl Fagin, chytiv muže za rukáv a ukazuje na chlapce.

Pan Sikes se spokojil tím, že si pod levým uchem uvázal pomyslný uzel a trhnul hlavou doprava; kousek pantomimy, které stařík zřejmě dokonale rozuměl. Pak zlodějskou hantýrkou, kterou měl celou svou řeč štědře okořeněnou, ale která by zde zaznamenaná byla zcela nesrozumitelná, požádal o sklenku lihoviny.

„A ať ji neotrávíš," řekl pan Sikes, položiv klobouk na stůl.

Řekl to žertem; ale kdyby mluvčí viděl ten zlý úšklebek, kterým si Fagin kousl do bledého rtu, když se otáčel ke skříňce, byl by možná pomyslel, že varování není zcela zbytečné, nebo že přání (každopádně) zdokonalit lihovarníkovu důmyslnost není příliš vzdáleno veselému srdci starého pána.

Když Sikes vypil dvě nebo tři sklenky lihoviny, uráčil se věnovat trochu pozornosti mladým pánům; kterýžto milostivý čin vedl k roz-

hovoru, v němž byla příčina a způsob Oliverova dopadení podrobně vyložena, s takovými úpravami a vylepšeními pravdy, jak se Lišákovi za daných okolností zdály nejvhodnější.

„Obávám se," řekl Fagin, „že by mohl něco říct, co by nás dostalo do malérů."

„To je dost možný," odpověděl Sikes se zlomyslným úšklebkem. „Praskne to, Fagine."

„A obávám se, víš," dodal stařík, mluvě, jako by nebyl zaslechl přerušení; a bedlivě přitom pozoruje druhého, – „obávám se, že kdyby to s námi prasklo, mohlo by to prasknout s hodně dalšími, a dopadlo by to spíš hůř pro tebe než pro mě, můj milý."

Muž sebou trhl a otočil se na Fagina. Avšak starcova ramena byla pokrčená až k uším; a jeho oči prázdně zíraly na protější zeď.

Nastala dlouhá pauza. Zdálo se, že se každý člen onoho ctihodného spolku ponořil do vlastních úvah; nevyjímaje ani psa, který určitým zlobným olizováním pysků vypadal, jako by si rozmýšlel útok na nohy prvního pána nebo paní, které potká na ulici, až se vypraví ven.

„Někdo musí zjistit, co udělali na úřadě," řekl pan Sikes mnohem tišším tónem, než jaký vedl, co přišel.

Fagin souhlasně přikývl.

„Jestli neprásknul a je zavřenej, nehrozí nebezpečí, dokud zase nevyleze," řekl pan Sikes, „a pak se o něj musí někdo postarat. Musíš ho nějak sbalit."

Stařík znovu přikývl.

Rozvážnost tohoto postupu byla ovšem zjevná; ale naneštěstí byla jedna velmi silná námitka proti jeho přijetí. Totiž ta, že Lišák a Charley Bates a Fagin a pan William Sikes jeden jako druhý chovali prudký a hluboce zakořeněný odpor ke zdržování se poblíž policejního úřadu z jakéhokoli důvodu nebo pod jakoukoli záminkou.

Jak dlouho by byli možná seděli a dívali se na sebe ve stavu nejméně příjemné nejistoty, nelze snadno uhodnout. Nicméně není třeba o tom

cokoli hádat; neboť náhlý příchod obou mladých dam, které Oliver viděl při dřívější příležitosti, způsobil, že rozhovor zase ožil.

„To je ono!" řekl Fagin. „Bet půjde; že půjdeš, má milá?"

„Kampak?" ptala se mladá dáma.

„Jenom nahoru na úřad, má milá," řekl stařík lichotivě.

Spravedlivě k mladé dámě budiž řečeno, že nijak kategoricky netvrdila, že nepůjde; nýbrž jenom vyjádřila důrazné a vroucí přání být „zatracena", kdyby šla; zdvořilý a delikátní únik před prosbou, který ukazuje, že mladá dáma byla obdařena onou přirozenou slušností, která nedokáže snést myšlenku způsobit bližnímu bolest přímého a výslovného odmítnutí.

Faginovi padl výraz tváře. Odvrátil se od této mladé dámy, která byla vesele, abychom tak řekli skvostně oděna v červených šatech, zelených botách a žlutých papilotách, k druhé ženě.

„Nancy, má milá," řekl Fagin tišícím tónem, „co *ty* na to?"

„Že to nejde; a tak nemá cenu to zkoušet, Fagine," odpověděla Nancy.

„Co tím myslíš?" řekl pan Sikes, zvedaje mrzutě pohled.

„Co říkám, Bille," odpověděla dáma klidně.

„No, ty seš pro to jak dělaná," rozumoval pan Sikes: „nikdo tady o tobě nic neví."

„A protože ani nechci, aby věděli," odpověděla Nancy stejně klidným způsobem, „je u mě spíš ne než ano, Bille."

„Půjde, Fagine," řekl Sikes.

„Nepůjde, Fagine," řekla Nancy.

„Půjde, Fagine," řekl Sikes.

A pan Sikes měl pravdu. Prostřednictvím střídání hrozeb, slibů a úplatků se dotyčná dáma nakonec dala přemluvit, aby tu pochůzku na sebe vzala. Nebyla však, abychom byli upřímní, zdržována týmiž ohledy jako její milá přítelkyně; neboť nedávno se přestěhovala do okolí Field Lane ze vzdáleného, ale uhlazeného předměstí Ratcliffe,

nebyla pod stejnou obavou, že by ji poznal někdo z jejích četných známých.

A tak se slečna Nancy, s čistou bílou zástěrou uvázanou přes šaty a s papilotami zastrčenými pod slaměným kloboučkem – obé bylo opatřeno z Faginových nevyčerpatelných zásob – chystala vyrazit na svou pochůzku.

„Počkej chvilku, má milá," řekl Fagin a vytáhl malý krytý košíček. „Nes to v jedné ruce. Vypadá to úctyhodnějc, má milá."

„Dej jí do druhý ruky klíč od vchodových dveří, Fagine," řekl Sikes; „to vypadá úplně skutečně a opravdově."

„Ano, ano, má milá, to vypadá," řekl Fagin, pověsiv velký klíč od uličních dveří na ukazovák pravé ruky mladé dámy. „Hle; moc dobře! Opravdu moc dobře, má milá!" řekl stařík, mnouc si ruce.

„Ach, můj bratr! Můj ubohý, drahý, sladký, nevinný bráška!" zvolala Nancy, vybuchnuvši v pláč a lomíc malým košíčkem a klíčem od uličních dveří v agónii zoufalství. „Co se s ním stalo! Kam ho odvedli! Ach, slitujte se, pánové, a řekněte mi, co s tím drahým chlapcem udělali; prosím, pánové, prosím vás, pánové!"

Když vyslovila tato slova nejžalostnějším a nejvíce zdrceným tónem: k nezměrnému potěšení svých posluchačů: slečna Nancy se zastavila, mrkla na společnost, s úsměvem jim pokývla a zmizela.

„Á, je to chytrá holka, moji milí," řekl Fagin, otáčeje se ke svým mladým přátelům a vážně jim pokyvuje hlavou, jakoby v němém napomenutí, aby následovali jasného příkladu, který právě viděli.

„Je ctí svýho pohlaví," řekl pan Sikes, naplnil si sklenici a udeřil obrovskou pěstí do stolu. „Na její zdraví, a ať jsou všechny takový jako ona!"

Zatímco se takovýchto a mnoha dalších chvalozpěvů dostávalo zdárné Nancy, mířila ona mladá dáma co nejrychleji k policejnímu úřadu; kam, přes malou přirozenou nesmělost danou tím, že šla sama a bez ochrany ulicí, dorazila dokonale bezpečná krátce poté.

Vcházejíc zadními vraty, zaklepala tiše klíčem na jedny z dveří cely a naslouchala. Uvnitř nebylo slyšet žádný zvuk; tedy zakašlala a znovu naslouchala. Pořád žádná odpověď; promluvila tedy.

„Nolly, zlatíčko?" zamumlala Nancy jemným hlasem; „Nolly?"

Nebyl tam uvnitř nikdo, kromě ubohého bezbotého zločince, který byl zatčen za hraní na flétnu, a který, protože byl jeho přestupek proti společnosti jasně prokázán, byl náležitě odsouzen panem Fangem k měsíci v nápravném zařízení; s příhodnou a vtipnou poznámkou, že když mu zbývá tolik dechu, bude ho zdravěji využít na šlapacím kole než na hudebním nástroji. Neodpověděl: zabýval se v duchu oplakáváním ztráty té flétny, která mu byla zabavena pro potřeby hrabství: a tak Nancy přešla k další cele a tam zaklepala.

„No!" vykřikl slabý a malátný hlas.

„Je tu malý chlapec?" zeptala se Nancy, se zahajovacím vzlykem.

„Ne," odpověděl hlas; „Bůh chraň."

To byl tulák pětašedesátiletý, který šel do vězení za to, že _ne_hrál na flétnu; jinými slovy, za to, že žebral na ulicích a nic pro svou obživu nedělal. V další cele byl další muž, který šel do téhož vězení za to, že bez licence prodával cínové pánve na ulicích; a tím pro svou obživu něco dělal, v rozporu s úřadem pro kolky.

Ale jelikož ani jeden z těchto zločinců neodpovídal jménu Oliver, ani o něm nic nevěděl, zamířila Nancy přímo k hrubému strážníkovi v pruhované vestě; a s nejžalostnějším kvílením a nářky, umocněnými pohotovým a účinným použitím klíče od uličních dveří a malého košíčku, se dožadovala svého vlastního drahého bratra.

„Já ho nemám, má milá," řekl stařík.

„Kde je?" vyječela Nancy rozrušeně.

„No, ten pán si ho odvezl," odpověděl strážník.

„Jaký pán! Pane na nebi! Jaký pán?" zvolala Nancy.

V odpovědi na toto nesouvislé vyptávání informoval stařík hluboce dotčenou sestru, že se Oliver v kanceláři rozstonal a byl propuštěn,

protože svědek prokázal, že krádež spáchal jiný chlapec, nikoli v zadržení; a že ho žalobce odvezl v bezvědomí k sobě domů: o kterémžto a vzhledem k němuž ten informátor věděl jen tolik, že to je někde v Pentonvillu, neboť zaslechl to slovo zmíněné v pokynech kočímu.

Ve strašném stavu pochybností a nejistoty se trápená mladá žena potácela k vratům a pak, vyměnivši svou klopýtavou chůzi za rychlý běh, vrátila se nejobezřetnější a nejkomplikovanější cestou, jakou si dokázala vymyslet, k Faginovu obydlí.

Pan Bill Sikes, sotva vyslechl zprávu o výpravě, velmi spěšně zavolal bílého psa a nasadiv si klobouk, chvatně odešel: aniž věnoval čas formalitě přát společnosti dobrého jitra.

„Musíme vědět, kde je, moji milí; musí se najít," řekl Fagin velmi rozrušen. „Charley, nedělej nic jiného, než se jen potuluj kolem, dokud nám o něm nepřineseš nějaké zprávy! Nancy, má milá, musím ho najít. Spoléhám na tebe, má milá – na tebe a na Lišáka ve všem! Počkej, počkej," dodal žid, odemykaje zásuvku chvějící se rukou; „jsou tu peníze, moji milí. Dnes v noci zavřu krám. Budete vědět, kde mě najít! Nezůstávejte tu ani minutu. Ani okamžik, moji milí!"

S těmi slovy je vystrčil z místnosti: a pečlivě za nimi dveře dvakrát zamkl a zavřel na závoru, vytáhl z úkrytu krabičku, kterou neúmyslně Oliverovi odhalil. Pak spěšně přistoupil k ukrývání hodinek a šperků pod svůj oděv.

Zaklepání na dveře ho při této činnosti vylekalo. „Kdo tam?" vykřikl pronikavým tónem.

„Já!" odpověděl Lišákův hlas klíčovou dírkou.

„Co teď?" vykřikl Fagin netrpělivě.

„Má se unést k tomu druhýmu doupěti, Nancy říká?" ptal se Lišák.

„Ano," odpověděl stařík, „kdekoli na něj dá ruku. Najdi ho, vyslídi ho, to je všechno. Já už budu vědět, co dál; neboj se."

Chlapec zamumlal odpověď souhlasu: a kvapem seběhl dolů za svými druhy.

„Dosud neprásknul," řekl Fagin, pokračuje v započaté práci. „Ale jestli nás chce před svými novými přáteli žalovat, ještě mu můžeme ucpat ústa."

# XIV. Obsahuje další podrobnosti o Oliverově pobytu u pana Brownlowa, s pozoruhodnou předpovědí, kterou o něm pronesl jistý pan Grimwig, když Oliver vyšel vyřídit pochůzku

Jakmile se Oliver vzpamatoval z mdlob, do nichž ho uvrhlo náhlé zvolání pana Brownlowa, obraceli se jak starý pán, tak paní Bedwinová v následujícím rozhovoru pečlivě na jiné téma než na předmět obrazu; nemluvili ani o Oliverově minulosti, ani o jeho vyhlídkách, a drželi se látek, které ho mohly pobavit, aniž by rozrušily. Byl stále ještě příliš slabý, aby mohl vstát k snídani; ale když příštího dne sešel dolů do pokoje hospodyně, bylo jeho prvním činem dychtivě pohlédnout na zed v naději, že se znovu zahledí do tváře té krásné dámy. Jeho očekávání však bylo zklamáno, neboť obraz byl odnesen.

„Jakpak!" řekla hospodyně, sledujíc směr Oliverova pohledu. „Je pryč, vidíš."

„Vidím, paní," odpověděl Oliver. „A proč ho odnesli?"

„Sundali jej, chlapče, poněvadž pan Brownlow pravil, že se ti zdá dělat starost, a snad by ti to mohlo bránit v uzdravení, víš," dodala stará paní.

„Ale kdepak, opravdu ne. Nedělal mi starost, paní," řekl Oliver. „Rád jsem se na něj díval. Měl jsem ho moc rád."

„No, no!" řekla stará paní dobromyslně; „uzdravuj se co nejrychleji, drahoušku, a obraz se zase pověsí nazpátek. Tak! To ti slibuji! A teď si

povídejme o něčem jiném."

Víc se tenkrát Oliver o obraze dovědět nedokázal. Jelikož k němu stará paní byla v nemoci tak laskavá, snažil se už na to teď nemyslet; a tak pozorně naslouchal celé řadě příběhů, které mu vyprávěla, o své milé a hezké dceři, provdané za milého a hezkého muže, žijící na venkově; a o svém synovi, který byl příručím u jednoho obchodníka v Západní Indii; a který byl rovněž takový hodný mladík a čtyřikrát do roka psal domů tak oddané dopisy, že se jí při řeči o nich draly do očí slzy. Když se stará paní dlouze rozhovořila o přednostech svých dětí a nadto o zásluhách svého laskavého dobrého manžela, který byl mrtev a dávno pryč, chudák drahá duše! už právě šestadvacet let, byl čas na čaj. Po čaji začala Olivera učit cribbage, kteroužto hru si osvojil tak rychle, jak ho jen učit stačila; a hráli ji s velkým zaujetím a vážností, dokud nenadešel čas, aby nemocný dostal trochu teplého vína s vodou, krajíček suché topinky, a uložil se útulně ke spánku.

Byly to šťastné dny, dny Oliverova zotavování. Všechno bylo tak tiché a čisté a uspořádané; všichni tak laskaví a vlídní; že se mu po tom hluku a vřavě, uprostřed nichž až dosud vždycky žil, zdálo, jako by byl v samotném nebi. Sotva nabyl tolik sil, aby se mohl pořádně obléci, nechal pan Brownlow pro něj zhotovit zbrusu nový oblek, novou čepici a nový pár bot. Když se Oliverovi řeklo, že si se starými šaty může udělat, co se mu zlíbí, dal je služce, která k němu byla velice laskavá, a požádal ji, aby je prodala některému židovi a peníze si nechala pro sebe. Učinila tak velmi ochotně; a jak Oliver vyhlédl oknem obývacího pokoje a uviděl toho žida, jak je balí do pytle a odchází, pocítil opravdovou radost při pomyšlení, že jsou v bezpečí pryč a že už neexistuje žádné nebezpečí, že by si je kdy znovu musel obléci. Byly to, pravdu-li povědět, smutné hadry; a Oliver nikdy předtím neměl nový oblek.

Jednoho večera, asi týden po celé té události s obrazem, když zrovna seděl a hovořil s paní Bedwinovou, přišel shora vzkaz od pana

Brownlowa, že pokud se Oliver Twist cítí docela dobře, rád by ho viděl ve své pracovně a chvilku si s ním popovídal.

„Panebože svatý! Umyj si ruce a nech mě, ať ti pěkně rozčešu vlasy, chlapče," řekla paní Bedwinová. „Můj zlatíčku! Kdybychom byli věděli, že si tě dá zavolat, byli bychom ti nasadili čistý límeček a vyparádili tě jako šesťáček!"

Oliver učinil, jak mu stará paní poručila; a přestože po celou tu dobu žalostně naříkala, že není kdy ani přežehlit onen prýmek, který lemoval jeho košilový límec, vypadal tak jemně a hezky, nehledě na onu důležitou osobní přednost, že se nakonec posuzujíc ho s velikým zalíbením od hlavy k patě odvážila říci, že si opravdu nemyslí, že by na něm bylo možné, byť i při sebedelší přípravě, cokoli valně vylepšit.

Takto povzbuzen zaklepal Oliver na dveře pracovny. Když mu pan Brownlow zavolal, aby šel dál, octl se v malém zadním pokoji, zcela zaplněném knihami, s oknem hledícím do rozkošných malých zahrad. Před oknem stál stůl, u něhož seděl a četl pan Brownlow. Jakmile uviděl Olivera, odsunul knihu stranou a vyzval ho, aby přistoupil blíže k stolu a posadil se. Oliver poslechl; divil se, kde se asi najdou lidé, kteří by přečetli tak nesmírné množství knih, jaké se zřejmě napsaly proto, aby se svět stal moudřejším. Což zůstává divem i pro lidi mnohem zkušenější, než byl Oliver Twist, každý den jejich života.

„Je tu pěkná řádka knih, viď, chlapče?" řekl pan Brownlow, pozoruje zvědavost, s jakou Oliver obhlížel police sahající od podlahy ke stropu.

„Veliké množství, pane," odvětil Oliver. „Nikdy jsem jich tolik neviděl."

„Budeš je číst, budeš-li se chovat řádně," řekl laskavě starý pán; „a bude se ti to líbit víc než dívat se na jejich hřbety – totiž v některých případech; neboť jsou knihy, u nichž jsou hřbety a desky zdaleka to nejlepší."

„Já myslím, že to budou ty těžké, pane," řekl Oliver, ukazuje na několik velikých kvartových svazků, s hojným pozlacením na vazbě.

„Ne vždy ty," řekl starý pán, poklepávaje Oliverovi na hlavu a usmívaje se při tom; „jsou i jiné stejně těžké, byť mnohem menšího rozměru. Jak by se ti líbilo vyrůst v chytrého muže a psát knihy, hm?"

„Já myslím, že bych je raději četl, pane," odpověděl Oliver.

„Cože! Nechtěl bys být spisovatelem knih?" řekl starý pán.

Oliver chvíli uvažoval; a nakonec řekl, že by bylo podle něj mnohem lepší být obchodníkem s knihami; načež se starý pán od srdce zasmál a prohlásil, že řekl velmi dobrou věc. Z čehož měl Oliver radost, že to řekl, ačkoli vůbec netušil, co to bylo.

„Dobrá, dobrá," řekl starý pán, nabývaje opět vážného výrazu. „Neboj se! Neuděláme z tebe spisovatele, pokud se dá vyučit nějakému poctivému řemeslu nebo přejít k výrobě cihel."

„Děkuji vám, pane," řekl Oliver. Při vážnosti té odpovědi se starý pán znovu zasmál; a prohodil něco o podivném instinktu, čemuž Oliver, poněvadž tomu nerozuměl, nevěnoval příliš velkou pozornost.

„A nyní," řekl pan Brownlow, mluvě pokud možno ještě laskavějším, zároveň však mnohem vážnějším tónem, než u něho Oliver dosud zažil, „bych si přál, abys dobře pozoroval, chlapče, co ti povím. Budu k tobě hovořit zcela otevřeně; protože vím, že jsi schopen mi porozumět stejně jako nejeden starší."

„Ach, neříkejte, že mě chcete poslat pryč, pane, prosím!" zvolal Oliver, poplašen vážným tónem, jímž starý pán začal! „Nevyhánějte mě ze dveří, abych znovu bloudil ulicemi. Nechte mě tu zůstat a sloužit. Neposílejte mě zpátky do té bídné díry, odkud jsem přišel. Smilujte se nad ubohým chlapcem, pane!"

„Mé milé dítě," řekl starý pán, pohnut vřelostí Oliverovy náhlé úpěnlivé prosby; „nemusíš se bát, že bych tě opustil, pokud mi k tomu nedáš příčinu."

„Nikdy, nikdy to neudělám, pane," vpadl do toho Oliver.

„Doufám, že ne," odvětil starý pán. „Myslím, že nikdy neuděláš. Byl jsem už dříve klamán těmi, jimž jsem se snažil prospívat; ale přesto se cítím pevně nakloněn ti důvěřovat; a mám o tebe větší zájem, než si sám dovedu vysvětlit. Ti, komu jsem věnoval svou nejdražší lásku, leží hluboko v hrobech; a ačkoliv štěstí a radost mého života jsou pohřbeny také tam, neudělal jsem si ze svého srdce rakev a nezapečetil ji navždy nad svými nejdražšími city. Hluboký zármutek je jen posílil a zušlechtil."

Když to starý pán řekl tichým hlasem, spíš sám k sobě než ke svému společníku, a chvíli potom mlčel, Oliver seděl zcela nehnutě.

„Dobrá, dobrá!" řekl konečně starý pán veselejším tónem, „říkám to jen proto, že máš mladé srdce; a budeš-li vědět, že jsem prožil veliký žal a bolest, dáš si možná větší pozor, abys mě znovu nezranil. Říkáš, že jsi sirotek, bez jediného přítele na světě; všechna šetření, která jsem byl s to podniknout, to potvrzují. Vyprávěj mi svůj příběh; odkud pocházíš; kdo tě vychoval; a jak jsi se ocitl ve společnosti, v níž jsem tě našel. Mluv pravdu, a dokud budu živ, nebudeš bez přítele."

Oliverovy vzlyky mu na několik minut přerušily řeč; a když se právě chystal začít líčit, jak byl odchován na farmě a odvezen do chudobince panem Bumblem, ozvalo se u domovních dveří neobyčejně netrpělivé dvojité zaklepání; a služka, vyběhnuvši nahoru, ohlásila pana Grimwiga.

„Jde nahoru?" otázal se pan Brownlow.

„Ano, pane," odpověděla služka. „Ptal se, jestli jsou v domě muffiny; a když jsem řekla, že ano, povídal, že přišel na čaj."

Pan Brownlow se usmál; a obrátiv se k Oliverovi řekl, že pan Grimwig je jeho starý přítel, a aby mu nevadilo, že má trochu drsné způsoby; neboť je to v jádru výborný tvor, a on má důvod to vědět.

„Mám jít dolů, pane?" ptal se Oliver.

„Ne," odvětil pan Brownlow, „raději bych, abys zůstal tady."

V tom okamžiku vešel do pokoje – opíraje se o silnou hůl – statný starý pán, poněkud chromý na jednu nohu, oblečen v modrém kabátě, pruhované vestě, nankinových kalhotách a kamaších a v bílém klobouku s širokou krempou, po stranách vyhrnutou a vyloženou zelenou. Z vesty mu trčel docela maličký nabíraný volán košile; a velmi dlouhý ocelový řetízek od hodinek, s pouhým klíčkem na konci, mu zpod ní volně visel. Konce bílého nákrčníku měl stočeny do klubka velikého asi jako pomeranč; a rozmanitost tvarů, do nichž byla pokroucena jeho tvář, se vymyká popisu. Měl ve zvyku zašroubovat si při řeči hlavu nabok a dívat se zároveň koutky očí; což neodolatelně připomínalo divákovi papouška. V této pozici se postavil, sotva se objevil; a drže v nataženém předpaží kousíček pomerančové kůry, zvolal zabručeným, nespokojeným hlasem:

„Jen pohleďte! Vidíte to! Není to podivuhodná a mimořádná věc, že nemohu zajít k nikomu na návštěvu, abych nenašel kousek toho ranhojičova přítele na schodišti? Jednou jsem už od pomerančové kůry zchromnul a vím, že pomerančová kůra bude mojí smrtí, nebo si rád sním vlastní hlavu, pane!"

To bylo ono pěkné ujištění, kterým pan Grimwig podpíral a stvrzoval téměř každé své tvrzení; a v jeho případě bylo o to pozoruhodnější, že i kdyby se – pro potřebu rozpravy – připustila možnost, že by vědecká zdokonalení dospěla tak daleko, aby pán mohl, bylo-li by jeho vůlí, sníst vlastní hlavu, byla hlava pana Grimwiga tak zvlášť veliká, že i ten nejoptimističtější muž pod sluncem si sotva mohl dělat naději, že by ji zdolal najednou – vůbec nemluvě o velmi silné vrstvě pudru.

„Sním vlastní hlavu, pane," opakoval pan Grimwig, uhodiv holí o zem. „Hohó! Co je zas tohle!" podíval se na Olivera a o krok dva ustoupil.

„To je mladý Oliver Twist, o kterém jsme hovořili," řekl pan Brownlow.

Oliver se uklonil.

„Snad tím nechcete říct, že to je ten hoch, co měl horečku?" řekl pan Grimwig, couvaje ještě dál. „Počkat! Nemluvte! Zadržte –" pokračoval pan Grimwig prudce, pozbývaje v triumfu nad svým objevem veškerý strach z horečky; „to je ten chlapec, co měl ten pomeranč! Pokud to není ten chlapec, pane, co měl ten pomeranč a hodil tenhle kousek slupky na schody, sním vlastní hlavu a jeho k tomu."

„Ne, ne, žádný pomeranč neměl," řekl pan Brownlow se smíchem. „Pojďte! Odložte klobouk; a promluvte s mým mladým přítelem."

„Mám v této věci silné cítění, pane," pravil popudlivý starý pán, stahuje si rukavice. „V naší ulici je na dláždění pořád víc nebo míň pomerančové kůry; a já *vím*, že ji tam dává ten ranhojičův chlapec, co stojí na rohu. Včera v noci o ni zakopla jedna mladá žena a sletěla na mou zahradní mříž; sotva vstala, viděl jsem, jak se podívala směrem k jeho pekelné rudé lucerně s pantomimickým světlem. ‚Nechoďte k němu,' zavolal jsem z okna, ‚to je vrah! Pastí na lidi!' A ten taky je. Jestli není –" Zde popudlivý starý pán uhodil pořádně holí o zem; což jeho přátelé vždy chápali tak, že z toho vyplývá obvyklá nabídka, kdykoli nebyla vyslovena slovy. Pak si, stále ještě svíraje v ruce hůl, sedl; a otevřev dvojité brejle, které nosil zavěšené na širokém černém pentli, obhlédl si Olivera: ten, vida, že je předmětem prohlídky, se zarděl a znovu se uklonil.

„Tak tohle je ten chlapec, co?" řekl pan Grimwig konečně.

„To je ten chlapec," odvětil pan Brownlow.

„Jakpak se vede, chlapče?" řekl pan Grimwig.

„Mnohem lépe, děkuji vám, pane," odpověděl Oliver.

Pan Brownlow, zdánlivě tuše, že se jeho zvláštní přítel chystá říci něco nemilého, požádal Olivera, aby šel dolů a vzkázal paní Bedwinové, že jsou připraveni k čaji; což Oliver, poněvadž mu návštěvníkovo chování ani zdaleka nebylo po chuti, s velkou radostí učinil.

„Je to pěkně vypadající chlapec, že?" tázal se pan Brownlow.

„Nevím," odvětil pan Grimwig mrzutě.

„Nevíte?"

„Ne. Nevím. Nikdy nevidím mezi chlapci žádný rozdíl. Znám jen dva druhy chlapců. Chlapce moučné a chlapce hovězí."

„A co je Oliver?"

„Moučný. Znám přítele, který má chlapce hovězího; je to prý skvělý chlapec; s kulatou hlavou, červenými tvářemi a vypoulenýma očima; hrozný chlapec; s tělem a údy, které jako by praskaly ve švech jeho modrých šatů; s hlasem lodivoda a chutí vlka. Já ho znám! Ten lotras!"

„Ale jděte," řekl pan Brownlow, „to nejsou povahové rysy mladého Olivera Twista; tak proto ve vás nemusí budit hněv."

„Nejsou," odvětil pan Grimwig. „Může mít i horší."

Na to pan Brownlow netrpělivě zakašlal; což zřejmě panu Grimwigovi způsobilo tu nejvybranější radost.

„Může mít i horší, pravím," opakoval pan Grimwig. „Odkud přichází! Kdo to je? Co to je? Měl horečku. No a? Horečky nejsou výsadou hodných lidí; snad ne? Zlí lidé občas mívají horečku; nebo ne, co? Znal jsem muže, kterého oběsili na Jamajce, protože zavraždil svého pána. Měl horečku šestkrát; z tohoto důvodu nebyl doporučen k milosti. Pch! Nesmysl!"

Pravda však byla ta, že v nejhlubším koutku svého vlastního srdce byl pan Grimwig pevně nakloněn přiznat, že Oliverův vzhled i chování jsou neobvykle příjemné; měl však silnou chuť odporovat, nabroušenou při této příležitosti nálezem pomerančové kůry; a vnitřně odhodlán, že si nedá od nikoho diktovat, zda nějaký chlapec je pěkně vypadající či ne, se už od počátku rozhodl svému příteli protiřečit. Když pan Brownlow přiznal, že v žádném bodě svého dotazování zatím nedovede uspokojivě odpovědět, a že odložil jakékoli pátrání po Oliverově dřívější minulosti na dobu, kdy bude chlapec dost silen, aby o ní slyšel, pan Grimwig se škodolibě zahihňal. A ptal se s úšklebkem, zda hospodyně má ve zvyku počítat večer stříbro; neboť pokud některého

slunečného rána neshledá, že chybí lžíce nebo dvě, no – rád by si tedy – a tak dále.

To všechno pan Brownlow, ačkoli i sám byl pán poněkud prudký, snášel s velkou dobrou náladou, znaje svého přítele a jeho zvláštnosti; a jelikož pan Grimwig při čaji ráčil milostivě vyjádřit svůj plný souhlas s muffiny, šlo vše docela hladce; a Oliver, jenž byl také mezi nimi, se začal cítit volněji než dosud v přítomnosti rozzlobeného starého pána.

„A kdy tedy uslyšíte úplné, pravdivé a podrobné vylíčení života a dobrodružství Olivera Twista?" otázal se Grimwig pana Brownlowa na konci jídla, dívaje se úkosem na Olivera, když se vrátil k svému tématu.

„Zítra ráno," odvětil pan Brownlow. „Byl bych raději, aby při tom byl se mnou sám. Přijď ke mně zítra ráno v deset, můj milý."

„Ano, pane," odvětil Oliver. Odpověděl trochu rozpačitě, protože ho mátlo, že na něj pan Grimwig tak přísně hledí.

„Řeknu vám, co," zašeptal onen pán panu Brownlowovi; „zítra ráno nahoru k vám nepřijde. Viděl jsem ho zaváhat. Klame vás, můj dobrý příteli."

„Přísahám, že neklame," odvětil pan Brownlow vřele.

„Jestli ne," řekl pan Grimwig, „tak –" a hůl uhodila o zem.

„Za pravdivost toho chlapce ručím svým životem!" řekl pan Brownlow, uhodiv do stolu.

„A já za jeho lež svou hlavou!" opáčil pan Grimwig, uhodiv do stolu rovněž.

„Uvidíme," řekl pan Brownlow, krotě vzrůstající hněv.

„Uvidíme," odvětil pan Grimwig s dráždivým úsměvem; „uvidíme."

Jak už to osud zařídil, vstoupila zrovna v tu chvíli paní Bedwinová s malým balíčkem knih, které pan Brownlow koupil toho rána od onoho knihkupce ze stánku, jenž již vystupoval v tomto příběhu; položivši je na stůl, chystala se pokoj opustit.

„Zadržte toho chlapce, paní Bedwinová!" řekl pan Brownlow; „ještě se něco bude vracet."

„Je už pryč, pane," odvětila paní Bedwinová.

„Zavolejte na něj," řekl pan Brownlow; „záleží na tom. Je to chudý člověk, a nejsou za ně zaplaceny. A je tu i několik knih, které se mají vrátit."

Domovní dveře se otevřely. Oliver běžel jedním směrem; a dívka druhým; a paní Bedwinová stála na schodku a volala za chlapcem; ale chlapce nebylo nikde vidět. Oliver a dívka se udýchaně vrátili se zprávou, že po něm není ani stopy.

„To mě tedy velice mrzí," zvolal pan Brownlow; „záleželo mi na tom, aby ty knihy byly dnes večer vráceny."

„Pošlete s nimi Olivera," řekl pan Grimwig s ironickým úsměvem; „on je doručí v pořádku, to víte."

„Ano; prosím, dovolte, ať je odnesu, pane," řekl Oliver. „Poběžím celou cestu, pane."

Starý pán se právě chystal říci, že Oliver nemá za žádnou cenu nikam chodit; když ho jeden obzvláště škodolibý pokašlík od pana Grimwiga přinutil rozhodnout, že má jít; a že svým neprodleným vyřízením pochůzky dokáže příteli nespravedlnost jeho podezření – alespoň v tomto bodě – a to okamžitě.

„*Půjdeš*, můj milý," řekl starý pán. „Knihy jsou na židli u mého stolu. Přines je dolů."

Oliver, rád, že může být užitečný, snesl knihy pod paží v náramném chvatu; a čekal, čepici v ruce, jaký má vyřídit vzkaz.

„Řekneš," pravil pan Brownlow, upíraje pevně pohled na Grimwiga; „řekneš, že neseš ty knihy zpátky; a že jsi přišel zaplatit ty čtyři libry a deset šilinků, co mu dlužím. Tohle je pětilibrová bankovka, takže mi musíš donést deset šilinků nazpátek."

„Nebudu pryč ani deset minut, pane," řekl Oliver dychtivě. Zapnuv si bankovku do kapsy kabátku a položiv knihy opatrně pod paži, uctivě

se uklonil a opustil pokoj. Paní Bedwinová ho doprovodila ke dveřím a dala mu řadu pokynů ohledně nejbližší cesty, jména knihkupce a jména ulice: Oliver na vše říkal, že tomu jasně rozumí. Když ještě přidala přemnoho napomínání, aby se jistě nenachladil, dovolila mu stará paní konečně odejít.

„Pánbůh žehnej jeho sladké tvářičce!" řekla stará paní, hledíc za ním. „Nějak nesnesu, abych ho pustila z očí."

V tu chvíli se Oliver vesele ohlédl a pokývl, než zahnul za roh. Stará paní mu s úsměvem pozdrav opětovala, zavřela dveře a vrátila se do svého pokoje.

„Tak podívejme; za dvacet minut, nejpozději, bude zpátky," řekl pan Brownlow, vytáhl hodinky a položil je na stůl. „Do té doby se setmí."

„Och! Vy opravdu čekáte, že se vrátí?" ptal se pan Grimwig.

„A vy ne?" otázal se pan Brownlow s úsměvem.

Duch odporu byl v tu chvíli silný v hrudi pana Grimwiga; a byl ještě posílen přítelovým sebevědomým úsměvem.

„Ne," řekl a udeřil pěstí do stolu, „neočekávám. Chlapec má na sobě nový oblek, pod paží sadu drahocenných knih a v kapse pětilibrovou bankovku. Přidá se zpátky ke svým starým přátelům zlodějům a bude se vám smát. Jestli se ten chlapec kdy do tohoto domu vrátí, pane, sním vlastní hlavu."

S těmito slovy si přitáhl židli blíž ke stolu; a tak oba přátelé seděli v mlčenlivém očekávání, s hodinkami mezi sebou.

Je hodno zmínky, co ilustruje, jakou důležitost přikládáme vlastním úsudkům, a s jakou pýchou předkládáme své nejukvapenější a nejunáhlenější závěry, že ačkoli pan Grimwig naprosto nebyl špatný člověk a opravdově by ho zarmoutilo vidět svého váženého přítele oklamaného a podvedeného, přece jen v tu chvíli snad nejupřímněji a nejsilněji doufal, že se Oliver Twist nevrátí.

Setmělo se tak, že číslice na ciferníku už byly stěží k rozeznání; ale oba staří pánové tam dál seděli v mlčení, s hodinkami mezi sebou.

# XV. Ukazuje, jak velice si veselý starý žid a slečna Nancy Olivera Twista oblíbili

V zastrčeném výčepu pokleslé hospody v nejšpinavější části Little Saffron Hill – v tmavém a ponurém doupěti, kde v zimě hořelo bzučivé plynové světlo celý den a kam v létě nikdy nedopadl ani paprsek slunce – seděl, dumaje nad malou cínovou odměrkou a sklenkou, pořádně prosyceným pachem lihoviny, muž v manšestrovém kabátě, hnědavých krátkých kalhotech, polobotkách a punčochách, kterého by i při onom skrovném světle žádný zkušený policejní agent neváhal poznat jako pana Williama Sikese. U jeho nohou seděl pes bílé srsti s rudýma očima; a střídavě se zaměstnával tím, že na svého pána mžoural oběma očima najednou, a tím, že si olizoval velikou čerstvou tržnou ránu po jedné straně tlamy, která se zdála být výsledkem nedávného zápasu.

„Buď zticha, ty hovado! Zticha!" řekl pan Sikes, náhle přerušiv mlčení. Zdali jeho rozjímání byla tak hluboká, že je mohlo rušit psovo mžourání, anebo zda jeho city byly svými úvahami tak rozjitřené, že vyžadovaly veškerou úlevu, jaká se dá získat kopnutím do neškodného zvířete, aby se zklidnily, to je věcí k dohadům a úvaze. Ať už byla příčina jakákoli, výsledkem bylo kopnutí a kletba, obé udělené psovi současně.

Psi se obvykle nemstí za křivdy, které jim způsobí jejich páni; ale pes pana Sikese, mající povahové vady společné se svým majitelem, a trpěv snad v tu chvíli silným pocitem křivdy, nedělal okolky a hned

zaťal zuby do jedné z polobotek. Pořádně s ní zatřásl, pak s vrčením odstoupil pod lavici; sotva ušel cínové odměrce, kterou pan Sikes mrštil po jeho hlavě.

„Ty bys chtěl, co?" řekl Sikes, chopiv v jedné ruce pohrabáč a druhou pomalu otevíraje veliký zavírací nůž, který vytáhl z kapsy. „Pojd sem, ty rozený ďáble! Pojď sem! Slyšíš?"

Pes bezpochyby slyšel; neboť pan Sikes mluvil v tom nejdrsnějším tónu svého velmi drsného hlasu; ale protože se v něm zjevně probudila jakási nevysvětlitelná námitka proti tomu, aby mu někdo podřezal krk, zůstal, kde byl, a vrčel ještě zuřivěji než předtím; a zároveň sevřel konec pohrabáče mezi zuby a kousal do něj jako divoké zvíře.

Tento odpor pana Sikese jen ještě víc rozzuřil; a ten, kleknuv na zem, začal zvíře nejzuřivěji napadat. Pes skákal zprava doleva a zleva doprava; chňapal, vrčel a štěkal; muž bodal a klel, bil a rouhal se; a boj dospíval k nejkritičtějšímu bodu pro jednoho či druhého, když se najednou otevřely dveře, pes vyrazil ven a nechal Billa Sikese s pohrabáčem a zavíracím nožem v rukou.

Jak staré přísloví praví, k hádce jsou vždycky třeba dva. Pan Sikes, zklamán tím, že se mu účast psa vymkla, přenesl okamžitě svůj podíl na hádce na nově příchozího.

„Co se mi, k čertu, pleteš mezi mě a mýho psa?" řekl Sikes zuřivým gestem.

„Nevěděl jsem, můj milý, nevěděl jsem," odvětil Fagin pokorně; neboť oním nově příchozím byl právě žid.

„Nevěděl, ty zbabělej zloději!" zavrčel Sikes. „Copak jsi neslyšel ten rámus?"

„Ani zvuk, jak jsem živ, Bille," odvětil Fagin.

„Ach ne! Ty nic neslyšíš, ty ne," odsekl Sikes se zuřivým úšklebkem. „Plížíš se dovnitř a ven, aby nikdo neslyšel, jak jdeš nebo odcházíš! Škoda, že jsi před půl minutou nebyl ten pes, Fagine."

„Pročpak?" otázal se stařík s nuceným úsměvem.

„Protože vláda, co se stará o životy takovejch chlapů, jako jsi ty, co nemají ani půl kuráže psiska, dovolí člověku zabít psa, jak se mu zlíbí," odvětil Sikes, zavíraje nůž velmi výmluvným pohledem; „proto."

Fagin si zamnul ruce; a usednuv ke stolu, předstíral, že se žertu svého přítele chechtá. Bylo však zřejmé, že je mu velice nevolno.

„Jen se chechtej," řekl Sikes, odkládaje pohrabáč a prohlížeje si ho s divokým opovržením; „jen se chechtej. Na mě si ale nikdy nezasměješ, leda zpod noční čepice. Mám nad tebou navrch, Fagine; a hergot, taky si ho udržím. Pamatuj! Jestli jdu já, jdeš i ty; tak si mě dobře opatruj."

„No, no, můj milý," řekl Fagin, „to všechno vím; máme – máme – společnej zájem, Bille – společnej zájem."

„Hmm," řekl Sikes, jako by si myslel, že ten zájem leží spíš na straně starcově než na jeho. „No, co mi tedy máš říct?"

„Všechno v pořádku prošlo kelímkem," odvětil Fagin, „a tohle je tvůj podíl. Je to o něco víc, než by mělo být, můj milý; ale protože vím, že mi někdy jindy prokážeš dobrou službu, a –"

„Nech si ty tlachy," skočil mu do řeči lupič netrpělivě. „Kde to je? Sem s tím!"

„Ano, ano, Bille; dej mi čas, dej mi čas," odvětil Fagin chlácholivě. „Tady to je! Všechno v pořádku!" Jak to říkal, vytáhl z ňader starý bavlněný kapesník; a rozvázav velký uzel v jednom rohu, vyňal malý balíček z hnědého papíru. Sikes mu jej vytrhl, chvatně otevřel a začal počítat suvereny – zlaté libry – v něm uložené.

„Tohle je všechno, jo?" ptal se Sikes.

„Všechno," odvětil Fagin.

„Ty jsi ten balíček cestou neotevřel a jeden dva si nespolkl, co?" vyptával se Sikes podezíravě. „Nenasazuj si při té otázce ublíženou tvář; udělal jsi to už mockrát. Zazvoň."

Tato slova znamenala, v obyčejné angličtině, pokyn zatahat za zvonec. Odpověděl na ně další žid: mladší než Fagin, ale skoro stejně od-

porný a hnusný na pohled.

Bill Sikes pouze ukázal na prázdnou odměrku. Barney, dokonale pochopiv pokyn, odešel ji naplnit; předtím si však vyměnil pozoruhodný pohled s Faginem, který na okamžik zvedl oči, jako by jej očekával, a odpověděl zavrtěním hlavy; tak nepatrně, že by tento pohyb byl stěží postřehnutelný i pro pozorného třetího. Panu Sikesovi však unikl, neboť se v tu chvíli skláněl, aby si zavázal tkaničku u boty, kterou mu pes roztrhal. Snad, kdyby si té krátké výměny znamení povšiml, by si býval pomyslel, že mu nevěstí nic dobrého.

„Je tu někdo, Barney?" tázal se Fagin, mluvě teď, když se Sikes díval, aniž zvedl oči od země.

„Dušička," odvětil Barney; jehož slova, ať už vycházela ze srdce či ne, si razila cestu nosem.

„Nikdo?" tázal se Fagin tónem překvapení, který snad mohl znamenat, že Barney smí povědět pravdu.

„Dikdo kromě slečdy Dancy," odvětil Barney.

„Nancy!" zvolal Sikes. „Kde? Ať mě trefí šlak, jestli si té holky nevážím pro její vrozený talent."

„Dala si poručit talíř uvařeného hovězího do výčepu," odvětil Barney.

„Pošli ji sem," řekl Sikes, naléval sklenku lihoviny. „Pošli ji sem."

Barney se nesměle podíval na Fagina, jako by čekal povolení; stařík však mlčel a nezvedal oči ze země, a tak Barney odešel; a za chvíli se vrátil, uvádějíc Nancy; ta byla vyparáděna čepcem, zástěrou, košíkem a klíčem od domovních dveří, komplet.

„Jsi na stopě, Nancy?" ptal se Sikes, podávaje sklenici.

„Jsem, Bille," odvětila mladá dáma, vyprazdňujíc její obsah; „a už mě to pěkně unavilo. Ten malej fracek byl nemocný a zavřený v brlohu, a –"

„Ach, Nancy, miláčku!" řekl Fagin, zvednuv zrak.

Zda zvláštní stažení Faginových rudých obočí a přivření jeho hluboko zasazených očí varovalo slečnu Nancy, že se příliš rozpovídala, není věcí příliš důležitou. Fakt je vše, oč nám zde jde; a fakt je ten, že se najednou zarazila a s několika milostivými úsměvy směrem k panu Sikesovi obrátila rozhovor jinam. Asi za deset minut popadl pana Fagina záchvat kašle; načež si Nancy přetáhla šál přes ramena a prohlásila, že je čas jít. Pan Sikes, zjistiv, že má kus její cesty také před sebou, dal najevo úmysl ji doprovodit; odešli spolu a za nimi, kousek pozadu, pes, který se vyplížil ze dvorku, jakmile byl jeho pán z dohledu.

Stařík vystrčil hlavu ze dveří pokoje, když Sikes odešel; díval se za ním, jak kráčí tmavou chodbou; zatřásl zaťatou pěstí; zahuhňal hlubokou kletbu; a pak s hrozným úšklebkem usedl opět ke stolu; kde byl brzy pohroužen do zajímavých stránek pátračky Hue-and-Cry.

Zatím Oliver Twist, nemaje ani tušení, že se ocitl tak nepatrně kousek od veselého starého pána, byl na cestě ke knižnímu stánku. Když dorazil do Clerkenwellu, zabočil omylem do postranní uličky, která nebyla úplně v jeho směru; jenže jelikož svůj omyl objevil, až když byl v polovině, a věděl, že musí vést správným směrem, nepovažoval za nutné se vracet; a tak kráčel dál, co nejrychleji mohl, s knihami pod paží.

Šel a přemítal, jak šťastný a spokojený by měl být; a co by dal za jediný pohled na chudáka malého Dicka, který, hladový a bitý, v tuto právě chvíli možná hořce pláče; když ho vylekal pronikavý výkřik mladé ženy: „Ach, můj drahý bratříčku!" A sotva stihl vzhlédnout, aby viděl, co se děje, byl zastaven párem paží, které se mu pevně obtočily kolem krku.

„Nechte toho," volal Oliver, zápase. „Pusťte mě. Kdo to je? Proč mě zastavujete?"

Jedinou odpovědí mu byla veliká spousta hlasitého nářku té mladé ženy, která ho objala; a která měla v ruce malý košík a klíč od domovních dveří.

„Ach můj ty bože!" říkala mladá žena, „našla jsem ho! Och! Olivere! Olivere! Ach, ty neposedo, žes mi způsobil takový žal! Pojď domů, miláčku, pojď. Ach, našla jsem ho. Zaplať pánbůh na nebesích, že jsem ho našla!" S těmito nesouvislými výkřiky propukla mladá žena v další záchvat pláče a dostala se do takové hysterie, že se pár žen, které v tu chvíli přistoupily, zeptalo řeznického chlapce s lesklou hlavou pomazanou lojem, který se také díval, zda by nebylo lepší, kdyby doběhl pro doktora. Na což řeznický chlapec, zřejmě povahy loudavé, ne-li přímo lenošné, odpověděl, že si myslí, že nikoli.

„Ach, ne, ne, nedělejte si starosti," řekla mladá žena, chopivši Olivera za ruku; „už je mi líp. Pojď hned domů, ty krutý chlapče! Pojď!"

„Ach, paní," odvětila mladá žena, „utekl před nějakým měsícem od svých rodičů, co jsou pracovití a slušní lidé, a šel se dát se zlodějskou tlupou a špatnými živly, a málem své matce zlomil srdce."

„Ty ničemo!" řekla jedna žena.

„Pěkně domů, ty malej uličníku," řekla druhá.

„Nejsem," odvětil Oliver celý vyděšený. „Já ji neznám. Nemám žádnou sestru, ani otce ani matku. Jsem sirotek; bydlím v Pentonvillu."

„Jen ho poslouchejte, jak si drze stojí za svým!" zvolala mladá žena.

„Vždyť to je Nancy!" vykřikl Oliver, který teď poprvé spatřil její tvář; a ucouvl v neovladatelném údivu.

„Vidíte, že mě zná!" zvolala Nancy, obracejíc se k přihlížejícím. „Nemůže si pomoct. Přinuťte ho jít domů, hodní lidé, nebo zabije svého drahého otce i matku a mně zlomí srdce!"

„Co se to, k čertu, děje?" ozval se muž, vyrazivší z pivnice, s bílým psem v patách; „mladej Oliver! Pojď domů ke své nebohé matce, ty štěně! Pojď hned domů."

„Já k nim nepatřím. Já je neznám. Pomoc! Pomoc!" volal Oliver, zápase v mocném sevření toho muže.

„Pomoc!" opakoval muž. „Jo; já ti pomůžu, ty lotříčku! Co to jsou za knihy? Ukradls je, co? Dej je sem." S těmi slovy mu muž vyrval svazky

z rukou a udeřil ho do hlavy.

„Správně!" zvolal přihlížející z vikýřového okna. „Jen tak ho přivedeš k rozumu!"

„To se ví!" zvolal truhlář s rozespalou tváří, pohlédnuv souhlasně k vikýři.

„Dobře mu udělá!" řekly obě ženy.

„A dostane ještě víc!" odvětil muž, udělil mu další ránu a popadl Olivera za límec. „Pojď, ty mladej padouchu! Hej, Bull's-eye, hlídej ho, chlapče! Hlídej ho!"

Slabý po nedávné nemoci; omráčený ranami a náhlostí útoku; vyděšen zuřivým vrčením psa a brutalitou toho muže; přemožen jistotou okolostojících, že je opravdu tím zatvrzelým malým ničemou, za jakého byl líčen – co mohlo jediné ubohé dítě dělat! Setmělo se; byla to pokleslá čtvrť; žádná pomoc nebyla nablízku; odpor byl marný. Za okamžik byl vlečen do bludiště tmavých úzkých dvorků, hnán jimi takovou rychlostí, že těch pár výkřiků, které se odvážil vyrazit, bylo nesrozumitelných. Ostatně na tom pramálo záleželo, zda byly srozumitelné či ne; neboť nebylo nikoho, kdo by si jich všiml, i kdyby byly sebejasnější.

Plynové lucerny byly rozsvíceny; paní Bedwinová čekala úzkostlivě v otevřených dveřích; služka dvacetkrát vyběhla ulicí ven, zda uvidí po Oliverovi stopu; a oba staří pánové dál seděli vytrvale v tmavém pokoji, s hodinkami mezi sebou.

# XVI. Vypráví, co se stalo s Oliverem Twistem poté, co si ho Nancy nárokovala

Úzké uličky a dvorky konečně ústily do velikého otevřeného prostranství, kolem něhož byly rozestavěny ohrady pro dobytek a jiné známky dobytčího trhu. Sikes zpomalil krok, jakmile tam dorazili; dívka už naprosto nebyla s to udržet to rychlé tempo, kterým až dosud šli. Obrátiv se k Oliverovi, hrubě mu přikázal, aby chytil Nancy za ruku.

„Slyšíš?" zavrčel Sikes, když Oliver zaváhal a rozhlédl se.

Byli v tmavém koutě, úplně mimo cestu kolemjdoucích.

Oliver až příliš jasně viděl, že odpor by k ničemu nebyl. Natáhl ruku, kterou Nancy pevně sevřela do své.

„Dej mi tu druhou," řekl Sikes, chopiv Oliverovu volnou ruku. „Sem s tím, Bull's-eye!"

Pes vzhlédl a zavrčel.

„Koukni, chlapče!" řekl Sikes, přiložil druhou ruku Oliverovi na krk; „jestli pípne jediný tišší slovo, drž ho! Rozumíš?"

Pes znovu zavrčel; a olizuje si tlamu, přeměřoval Olivera, jako by nedočkavě toužil zavěsit se mu bez prodlení na průdušnici.

„Je ochotnej jako křesťan, ať mě trefí šlak, jestli není!" řekl Sikes, pohlížeje na zvíře s jakýmsi ponurým a zuřivým uznáním. „Tak, ted víš, co tě čeká, panáčku, tak si klidně volej, jak chceš; pes té legraci rychle udělá přítrž. Hni sebou, mladej!"

Bull's-eye zavrtěl ocasem na znamení uznání za tento neobvykle laskavý tón řeči; a odbyv si další napomínavé zavrčení ve prospěch Oli-

verův, vedl společnost dál.

Byl to Smithfield, kterým procházeli, byť by to pokud šlo o Olivera klidně mohlo být i Grosvenor Square. Noc byla tmavá a mlhavá. Světla v obchodech jen stěží dokázala proniknout hustou mlhou, která každým okamžikem houstla a halila ulice a domy do temnoty; činila to podivné místo v Oliverových očích ještě podivnějším a jeho nejistotu ještě skličivější a stísněnější.

Spěchali už jen několik kroků, když hluboký kostelní zvon odbil hodinu. S jeho prvním úderem se oba Oliverovi průvodci zastavili a obrátili hlavy ve směru, odkud zvuk přicházel.

„Osm hodin, Bille," řekla Nancy, když zvon umlkl.

„K čemu je dobrý mi to říkat; slyším to snad, ne?" odvětil Sikes.

„Zajímalo by mě, jestli *oni* to slyší," řekla Nancy.

„Jistěže slyší," odvětil Sikes. „Když mě sbalili, bylo to v době Bartolomějského jarmarku; a nebyla v tom lunaparku jediná pětiplácka, ať bych neslyšel to její pištění. Když mě pak zavřeli na noc, zněl ten starý vězňák po tom venkovním rachotu a hluku tak ticho, že bych si málem rozbil hlavu o železné pláty dveří."

„Chudák!" řekla Nancy, která stále ještě měla tvář obrácenou tím směrem, odkud zvon zazněl. „Ach, Bille, takoví pěkní mladí hoši jako oni!"

„Jo; na nic jiného vy ženské nemyslíte," odpověděl Sikes. „Pěkní mladí hoši! No, jsou stejně skoro jako mrtví, tak na tom moc nezáleží."

Tímto útěchou se pan Sikes zřejmě pokusil potlačit stoupající žárlivost; a sevřev Oliverovo zápěstí pevněji, poručil mu znovu vykročit.

„Chvilku!" řekla dívka; „nespěchala bych, kdybys to byl ty, Bille, kdo půjde druhý den na šibenici, až osm hodin odbije. Chodila bych kolem toho místa dokola, dokud bych nepadla, i kdyby ležel sníh a já neměla ani šál, abych se zahalila."

„A co dobrého by z toho bylo?" ptal se nesentimentální pan Sikes. „Pokud bys přes zeď nehodila pilník a dvacet yardů pořádně silnýho

provazu, mohla bys stejně dobře chodit padesát mil daleko, nebo nechodit vůbec, nic by mi to nepomohlo. Pojď, a nestůj tu a nekaž."

Dívka vyprskla smíchem; přitáhla si šál těsněji kolem těla; a pokračovali dál. Ale Oliver cítil, jak se jí ruka chvěje; a když šli kolem plynové lucerny, pohlédl jí do tváře a viděl, že zbledla jako smrt.

Šli dál, málo navštěvovanými a špinavými ulicemi, dobré půl hodiny; potkávali jen málo lidí a i ti podle vzhledu zřejmě patřili zhruba na totéž místo ve společnosti co pan Sikes. Konečně zabočili do velmi špinavé úzké ulice, plné téměř samých krámků se starým šatstvem; pes běžel napřed, jako by si uvědomoval, že už není důvod stát na hlídce, a zastavil se před dveřmi krámu, který byl zavřen a zdánlivě neobydlen; dům byl v zuboženém stavu, a na dveřích byla přibita cedule oznamující, že se pronajímá – a vypadalo to, jako by tam visela už mnoho let.

„Je to dobrý," zvolal Sikes a opatrně se rozhlédl.

Nancy se sklonila pod okenicemi, a Oliver zaslechl zvuk zvonku. Přešli na druhou stranu ulice a chvíli stáli pod lucernou. Ozval se zvuk, jako by se tiše vysunulo okenní křídlo; a brzy nato se dveře zlehka otevřely. Pan Sikes pak s pramalými okolky popadl vyděšeného chlapce za límec; a všichni tři byli v mžiku uvnitř domu.

Chodba byla úplně temná. Čekali, zatímco osoba, která je vpustila, zařetězila a zajistila dveře.

„Někdo tady?" ptal se Sikes.

„Ne," odvětil hlas, který se Oliverovi zdál povědomý.

„Je tady stařík?" ptal se lupič.

„Je," odvětil hlas, „a náramně zkroušenej byl. Nebude mít radost, až vás uvidí? Ach, kdepak!"

Styl této odpovědi, stejně jako hlas, který ji pronesl, se Oliverovi zdál povědomý; ale v temnotě nebylo možno rozeznat ani obrysy mluvčího.

„Dej nám svíčku," řekl Sikes, „nebo si tu zlomíme vaz, nebo šlápneme na psa. A dávej pozor na nohy, jestli jo!"

„Chvilku se nehýbejte, přinesu vám světlo," odvětil hlas. Byly slyšet vzdalující se kroky mluvčího; a za okamžik se objevila postava pana Johna Dawkinse, jinak Lišáka. V pravé ruce nesl lojovou svíčku zasazenou do rozštípnutého konce hole.

Mladý pán se nezastavil, aby Oliverovi dal jinou známku, že ho poznává, než vtipný úšklebek; ale otočiv se, pokynul návštěvníkům, aby ho následovali po schodišti dolů. Prošli prázdnou kuchyní; a otevřevše dveře nízké místnosti páchnoucí hlínou, která zřejmě byla postavena na malém dvorku vzadu, byli uvítáni výbuchem smíchu.

„Jemine, moje čepice, moje čepice!" volal mladý pan Charles Bates, z jehož plic ten smích vycházel; „tady je! No ne, tady je! Fagine, podívej se na něj! Fagine, no koukni se na něj! Já to nevydržím; takovou veselou komedii já nevydržím. Někdo mě podržte, než se dosměju."

Při tomto nezadržitelném výbuchu veselí se pan Bates složil naplocho na podlahu; a kopal křečovitě pět minut v extázi veselé radosti. Pak vyskočil, vytrhl Lišákovi rozštípnutou hůl; a přistoupiv k Oliverovi, obhlížel ho dokola; zatímco Fagin si sundal noční čepici a mnohokrát se hluboce uklonil zmatenému chlapci. Lišák, muž spíše ponuré povahy, který se zřídka oddával veselí, pokud mu překáželo v obchodu, zatím vytrvale a pilně prošmátral Oliverovy kapsy.

„Podívej na jeho hadry, Fagine!" říkal Charley, přistrkuje světlo tak blízko k jeho novému kabátku, že ho málem zapálil. „Podívej na ty hadry! Prima sukno, a střih pořádnýho fešáka! Jemináčku, to je legrace! A ty knihy taky! Hotovej pán, Fagine!"

„Mám velkou radost, že tě vidím tak dobře vypadat, můj milý," řekl Fagin a ukláněl se s předstíranou pokorou. „Lišák ti dá jiný oblek, můj milý, aby sis tenhle nedělní nezašpinil. Pročpak jsi nenapsal, můj milý, že přijdeš? Byli bychom ti připravili k večeři něco teplého."

Nato pan Bates znovu zařval smíchy; tak hlasitě, že se i Fagin uvolnil, a dokonce i Lišák se usmál; ale protože Lišák vytáhl v onom okamžiku pětilibrovou bankovku, je sporné, zda jeho veselost probudil ten objev nebo předchozí žert.

„Hola, co je tohle?" ptal se Sikes, přistupuje blíž, jak Fagin chňapl bankovku. „To je moje, Fagine."

„Ne, ne, můj milý," řekl stařík. „Moje, Bille, moje. Dostaneš knihy."

„Jestli tohle není moje!" řekl Bill Sikes, naraziv si klobouk s rozhodným výrazem; „moje a Nanciny; to teda jo; a chlapce vezmu zpátky."

Fagin sebou trhl. Oliver sebou taky trhl, ovšem z úplně jiného důvodu; neboť doufal, že by ten spor mohl opravdu skončit tím, že ho odvedou nazpět.

„No tak! Sem s tím, nebo co?" řekl Sikes.

„To není moc hezké, Bille; moc hezké to není, že, Nancy?" tázal se Fagin.

„Hezké nebo nehezké," odsekl Sikes, „sem s tím, povídám! Myslíš si snad, že my s Nancy nemáme nic lepšího na práci s drahocenným časem než ho utrácet pátráním po každém kluku, co se dostane do průšvihu kvůli tobě, a jeho únosem? Dej to sem, ty lakomá stará kostro, dej to sem!"

Při tomto jemném napomenutí vytrhl pan Sikes bankovku z palce a prstu Faginova; a chladně hledě starci do tváře, přeložil ji nadrobno a uvázal si ji do nákrčníku.

„Tohle je za náš podíl na té šlamastyce," řekl Sikes; „a ani zdaleka ne dost. Knihy si můžeš nechat, jestli rád čteš. Jestli ne, prodej je."

„Jsou moc hezké," řekl Charley Bates, který, s rozmanitými grimasami, předstíral, že si čte v jednom ze svazků; „krásné písmo, že jo, Olivere?" Při pohledu na zděšený výraz, s nímž Oliver hleděl na své trýznitele, propukl pan Bates, nadaný živým smyslem pro komično, v další extázi, bouřlivější než ta první.

„Patří tomu starému pánovi," řekl Oliver a lomil rukama; „tomu dobrému, laskavému starému pánovi, který mě přijal k sobě domů a dal mě ošetřit, když jsem skoro umíral na horečku. Och, prosím vás, pošlete je zpátky; pošlete mu zpátky knihy i peníze. Nechte mě tu třeba celý život; ale prosím, prosím, pošlete je nazpátek. Myslet si bude, že jsem je ukradl; stará paní – všichni, kdo byli ke mně tak laskaví – si budou myslet, že jsem je ukradl. Och, slitujte se nade mnou a pošlete je zpátky!"

Při těchto slovech, pronesených s veškerou vášnivou silou žalu, padl Oliver u Faginových nohou na kolena; a v naprostém zoufalství spínal ruce.

„Chlapec má pravdu," poznamenal Fagin, rozhlížeje se potají kolem a svraštiv huňaté obočí do tvrdého uzlu. „Máš pravdu, Olivere, máš pravdu; *budou* si myslet, že jsi je ukradl. Ha! Ha!" chechtal se stařík, mna si ruce; „nemohlo se to stát líp, ani kdybychom si vybrali čas sami!"

„To se ví, že nemohlo," odvětil Sikes; „věděl jsem to, jakmile jsem ho uviděl kráčet Clerkenwellem s knihami pod paží. Je to v pořádku. Jsou to taky změkčilí žalmaři, jinak by si ho vůbec nebyli vzali; a nebudou po něm pídit, aby je snad nenutili ho žalovat, a tím ho šoupnout do basy. Je v bezpečí."

Oliver se díval z jednoho na druhého, zatímco tato slova padala, jakoby zmatený a stěží chápaje, co se děje; ale když Bill Sikes domluvil, náhle vyskočil a divoce vyrazil ven z pokoje; a vydával výkřiky o pomoc, které rozezněly ten pustý starý dům až po samý krov.

„Zadrž psa, Bille!" volala Nancy, vrhnuvši se před dveře a zavírajíc je, zatímco Fagin a jeho dva učedníci vyrazili v pronásledování. „Zadrž psa; roztrhá toho chlapce na kusy."

„Dobře mu tak!" křičel Sikes a snažil se vymanit z dívčina sevření. „Jdi mi z cesty, nebo ti rozbiju hlavu o zeď."

„To je mi fuk, Bille, to je mi fuk," křičela dívka a prudce zápasila s mužem, „to dítě pes nedostane, dokud mě nezabiješ nejdřív."

„Nedostane!" řekl Sikes zaťatými zuby. „To zařídím rychle, jestli mi neustoupíš."

Lupič odhodil dívku na druhý konec místnosti, zrovna když se Fagin a dva chlapci vrátili, vlekouce mezi sebou Olivera.

„Co se tu děje!" ptal se Fagin, rozhlížeje se.

„Myslím, že se holka zbláznila," odvětil Sikes divoce.

„Ne, nezbláznila," řekla Nancy, bledá a bez dechu po té rvačce; „ne, nezbláznila, Fagine; neboj se."

„Tak tedy mlč, slyšíš?" řekl Fagin s hrozivým pohledem.

„Ne, to taky neudělám," odvětila Nancy, mluvíc velmi hlasitě. „Tak co! Co tomu říkáš?"

Pan Fagin byl dostatečně obeznámen se zvyky a mravy onoho zvláštního druhu lidstva, k němuž Nancy patřila, aby se tak jakž takž přesvědčil, že by nebylo zrovna bezpečné prodlužovat s ní v tuto chvíli jakýkoli rozhovor. S úmyslem odvrátit pozornost přítomných se obrátil k Oliverovi.

„Tak tys chtěl utéct, můj milý, co?" řekl žid, chopil se zubatého a sukovitého kyje, který ležel v koutě u ohniště; „co?"

Oliver neodpověděl. Ale pozoroval starcovy pohyby a dýchal rychle.

„Chtěls získat pomoc; volals o policii; viď?" šklebil se Fagin, popadl chlapce za rameno. „Z toho tě vyléčíme, mladý panáčku."

Žid uštědřil Oliverovi kyjem pořádnou ránu přes ramena; a zvedal jej k druhé, když se dívka vrhla kupředu a vytrhla mu kyj z ruky. Hodila jej do ohně s takovou silou, že některé ze žhavých uhlíků se roztočily až do místnosti.

„Nebudu stát a dívat se, Fagine," křičela dívka. „Máš toho chlapce, co víc chceš? – Nech ho být – nech ho být – nebo ti dám do těla takovou vzpomínku, co mě přivede na šibenici předčasně."

Dívka při vyřčení té hrozby prudce dupla; a se rty sevřenými a rukama zaťatýma hleděla střídavě na starce a na druhého lupiče; její tvář byla úplně bez barvy od vášně vzteku, do kterého se postupně vybičovala.

„Ale Nancy!" řekl Fagin chlácholivým tónem; po chvíli, během níž on a pan Sikes na sebe rozpačitě zírali; „ty – ty hraješ dnes večer šikovněji než jindy. Ha! Ha! Má milá, předvádíš to krásně."

„Hraju?" řekla dívka. „Dávej si pozor, abych to nepřehnala. Bylo by ti pak hůř, Fagine; a to ti povídám včas, drž se ode mě dál."

Na roznícené ženě je něco – zvlášť přidá-li ke všem svým ostatním silným vášním ještě zuřivé pohnutky bezohlednosti a zoufalství – co málokterý muž rád dráždí. Žid viděl, že by bylo marné dál předstírat jakýkoli omyl ohledně skutečnosti vzteku slečny Nancy; a mimoděk couvl o pár kroků zpět, vrhl na Sikese pohled napůl prosebný, napůl zbabělý, jako by naznačoval, že on je ten nejvhodnější, kdo by měl vést další rozmluvu.

Pan Sikes, takto mlčky vyzván; a maje snad za to, že na okamžitém zkrocení slečny Nancy k rozumu závisí jeho osobní pýcha a vliv; vyslovil asi dvě desítky kleteb a hrozeb, jejichž rychlá tvorba dělala velkou čest plodnosti jeho vynalézavosti. Jelikož však nepůsobily na předmět, proti němuž byly vypouštěny, žádný viditelný účinek, uchýlil se k hmatatelnějším argumentům.

„Co to má znamenat?" ptal se Sikes; podpíraje svůj dotaz jedním velmi obvyklým zaklínáním, které se vztahuje k nejkrásnějšímu z lidských rysů – a které, kdyby bylo nahoře slyšeno byť jen jednou z každých padesáti tisíckrát, co se dole vysloví, učinilo by slepotu stejně běžnou nemocí jako spalničky: „co to má znamenat? Hergot do pekla! Víš, kdo jsi a co jsi?"

„Ale ano, vím o tom všechno," odvětila dívka, směje se hystericky; a vrtíc hlavou ze strany na stranu, s chabým předstíráním lhostejnosti.

„Tak tedy mlč," odvětil Sikes se zavrčením podobným tomu, které obvykle používal, když mluvil se psem, „nebo tě umlčím na pořádně dlouhou dobu."

Dívka se znovu zasmála; ještě méně vyrovnaně než předtím; a mrsknuvši spěšným pohledem na Sikese, odvrátila tvář a kousala se do rtu, až jí ztekla krev.

„Ty jsi ale pěkná," dodal Sikes, prohlížeje si ji s pohrdlivým výrazem, „abys hrála tu humánní a vznešenou roli! To máš chlapci – jak mu říkáš – za přítele k pohledání!"

„Bůh všemohoucí mi pomoz, že jsem!" zvolala dívka vášnivě; „a kéž bych byla raději v ulici padla mrtvá, nebo si vyměnila místo s těmi, kolem nichž jsme dnes večer šli tak nablízko, než abych přiložila ruku k tomu, že jsem ho sem přivedla. Je to zloděj, lhář, ďábel, všechno nejhorší, od této noci. Nestačí to tomu starému ničemovi, aby ještě přidával rány?"

„Ale ale, Sikesi," řekl Fagin, obraceje se na něj napomínavým tónem a kývaje k chlapcům, kteří dychtivě poslouchali vše, co se dělo; „musíme mluvit zdvořile; zdvořile, Bille."

„Zdvořile!" volala dívka, jejíž vášeň byla hrozná pohledět. „Zdvořile, ty padouchu! Jo, od mě si to zasloužíš. Kradla jsem pro tebe, když jsem byla dítě ještě ne poloviční ta tady!" ukazujíc na Olivera. „A dvanáct let od té doby jsem v tomtéž oboru a v téže službě. Copak to nevíš? Pověz! Copak to nevíš?"

„No, no," odvětil Fagin pokusem o uklidnění; „a jestli jsi, je to tvoje živobytí!"

„Jo, je!" vrátila mu dívka; nemluvila, ale chrlila slova v nepřetržitém a prudkém výkřiku. „Je to moje živobytí; a studené, mokré, špinavé ulice jsou můj domov; a ty jsi ten ničema, co mě tam zahnal už tak dávno a co mě tam bude držet, dnem i nocí, dnem i nocí, dokud nezemřu!"

„Pořádně ti ublížím!" vpadl žid, popuzen těmito výčitkami; „ještě hůř, jestli řekneš víc!"

Dívka už neřekla nic; ale rvoucí si vlasy i šaty ve vzplanutí vášně, vrhla se na žida s takovou prudkostí, že by mu zřejmě zanechala pořádné stopy pomsty, kdyby ji Sikes v pravý okamžik nebyl popadl za zápěstí; nato se několikrát marně zazmítala a omdlela.

„Už je v pořádku," řekl Sikes, položiv ji do kouta. „Má v pažích neobyčejnou sílu, když je takhle rozjetá."

Fagin si otřel čelo; a usmál se, jako by se mu ulevilo, že je ten rozruch za nimi; ale ani on, ani Sikes, ani pes, ani chlapci se zřejmě nedívali na věc jinak než jako na běžný výjev, který k podnikání patří.

„To je to nejhorší při jednání se ženskými," pravil Fagin, uklízeje svůj kyj; „ale jsou šikovné a bez nich bychom se v našem oboru neobešli. Charley, odveď Olivera do postele."

„Snad by si zítra neměl nasazovat ty nejlepší šaty, Fagine, že ne?" tázal se Charley Bates.

„Zcela jistě ne," odvětil stařík, opětuje úšklebek, s jakým Charley kladl otázku.

Pan Bates, zřejmě svěřeným úkolem velmi potěšen, vzal rozštípnutou hůl; a odvedl Olivera do vedlejší kuchyně, kde stály dvě nebo tři postele, na kterých už dřív spal; a tam, s mnoha neovladatelnými výbuchy smíchu, vytáhl ty samé staré šaty, jejichž odložení si Oliver u pana Brownlowa tak pochvaloval; a jejichž náhodné předvedení Faginovi tím židem, který je od služky koupil, bylo úplně prvním vodítkem o jeho pobytu.

„Svlíkni si ty parádní," řekl Charley, „a já je dám Faginovi, aby je opatroval. To je legrace!"

Chudák Oliver neochotně poslechl. Pan Bates sbalil nové šaty pod paži, opustil místnost, nechav Olivera v temnotě, a dveře za sebou zamkl.

Hluk Charleyho smíchu i hlas slečny Betsy, která právě včas dorazila, aby na svou přítelkyni chrstla vodu a vykonala jiné ženské úkony k podpoře jejího zotavení, mohly udržet nejednoho člověka v bdělosti za šťastnějších okolností, než v jakých se Oliver ocitl. Ale on byl nemocný a unavený; a brzy upadl do hlubokého spánku.

# XVII. Osud Oliverův, nadále nepříznivý, přivádí do Londýna velikého muže, aby mu poškodil pověst

Na jevišti je ve všech řádných krvavých melodramatech zvykem předvádět tragické a komické scény ve stejně pravidelném střídání jako vrstvičky červené a bílé v boku prorostlé slaniny. Hrdina klesá na slámové lože, obtížen pouty a pohromami; v příští scéně baví věrný, byť ničeho netušící panoš obecenstvo komickým popěvkem. S bušícím srdcem vidíme hrdinku v hrstích pyšného a nelítostného barona: její čest i její život ve stejném ohrožení, tasí dýku, aby zachránila jedno na úkor druhého; a zrovna když je naše napětí vybičováno k nejvyšší míře, zazní zapískání, a jsme vzápětí přeneseni do velké síně hradu, kde šedovlasý purkrabí zpívá komický refrén s ještě komičtějším sborem vazalů, kteří mají přístup všude, od kostelních krypt až po paláce, a toulají se společně krajinou v neustálém pěvání.

Takovéto proměny se zdají nesmyslné; nejsou však tak nepřirozené, jak by se na první pohled jevilo. Přechody v opravdovém životě od prostřených stolů k smrtelným lůžkům, od smutečních šatů k svátečním, nejsou o nic méně překvapivé; jenže tam jsme my sami činnými herci, místo pasivních diváků, a to je obrovský rozdíl. Herci v imitovaném životě divadla jsou slepí k náhlým zvratům a prudkým pohnutkám vášně či citu, které, předvedeny před očima pouhých diváků, bývají ihned odsouzeny jako přepjaté a směšné.

Jelikož náhlé změny scény a rychlé přesuny v čase a prostoru jsou v knihách nejen posvěceny dlouhým zvykem, ale mnohými pokládány za vrchol spisovatelského umění – přičemž takoví kritici hodnotí mistrovství autora v jeho řemesle hlavně podle dilemat, do kterých staví své postavy na konci každé kapitoly – snad bude tento krátký úvod k přítomné kapitole pokládán za zbytečný. V tom případě ať je považován za jemnou narážku dějepisce, že se vrací do města, v němž se Oliver Twist narodil; čtenář přitom bere za samozřejmé, že má cesta náležité a pádné důvody, jinak by nebyl zván, aby se takové výpravy účastnil.

Pan Bumble vyšel časně ráno ze vrat chudobince a kráčel vznešenou chůzí a velitelskými kroky vzhůru po Hlavní ulici. Byl v plném květu a výše sluhovství farní rady; jeho dvourohý klobouk a kabát se v ranním slunci oslnivě leskly; svíral vycházkovou hůl s rázným úchopem zdraví a moci. Pan Bumble vždy nosil hlavu zvednutou; ale tohoto rána byla výš než obvykle. V jeho zraku byla zahleděnost, v jeho vystupování povznesenost, které by pozornému cizinci mohly napovědět, že se v hlavě sluhy farní rady odehrávají myšlenky, příliš veliké, než aby je bylo možné vyslovit.

Pan Bumble se nezastavoval, aby se bavil s drobnými obchodníky a jinými, kteří ho uctivě pozdravovali, když procházel kolem. Jen jim vracel pozdrav mávnutím ruky, a nepolevil ve svém důstojném kroku, dokud nedorazil k té farmě, kde paní Mannová pečovala s obecní péčí o malé chudinské sirotky.

„Hergot s tím sluhou!" řekla paní Mannová, zaslechnuvši dobře známé zalomcování zahradní brankou. „Tak to je on v tuhletu dobu! Panebože, pane Bumble, jen pomyslete, že jste to vy! No ne, to je milé překvapení, to tedy! Pojďte dál do pokoje, pane, prosím vás."

První věta byla určena Susan; a výkřiky radosti určeny panu Bumblovi: zatímco dobrá paní odemykala zahradní branku a s největší pozorností a úctou ho uvedla do domu.

„Paní Mannová," pravil pan Bumble; nikoli dosedávaje či spadávaje do židle, jak by učinil nějaký obyčejný trdlo, nýbrž klesaje postupně a pomalu do křesla; „paní Mannová, paní, dobré jitro."

„No, a dobré jitro i *vám*, pane," odvětila paní Mannová s mnohým úsměvem; „a doufám, že se cítíte dobře, pane!"

„Jakž takž, paní Mannová," odpověděl sluha. „Faranský život není ložem růží, paní Mannová."

„Ba, to opravdu není, pane Bumble," opáčila paní. A všichni ti malí chudinští sirotci by to zvolání s velikou patřičností sborově přitakali, kdyby je byli zaslechli.

„Faranský život, paní," pokračoval pan Bumble, uhodiv svou vycházkovou holí o stůl, „je život samá starost, samý mrzutost a samý zocelování; ale všichni veřejní činitelé, abych tak řekl, musejí trpět pronásledování."

Paní Mannová, ne zcela chápajíc, co má sluha na mysli, pozvedla ruce se soucitným výrazem a vzdychla.

„Ach! Vy můžete opravdu vzdychat, paní Mannová!" řekl sluha.

Zjistivši, že se trefila, paní Mannová znovu vzdychla, zřejmě k uspokojení onoho veřejného činitele; jenž potlačuje samolibý úsměv tím, že přísně hleděl na svůj dvourohý klobouk, pravil:

„Paní Mannová, odjíždím do Londýna."

„Panebože, pane Bumble!" vykřikla paní Mannová, couvnuvši zpět.

„Do Londýna, paní," pokračoval neoblomný sluha, „dostavníkem. Já a dva chudí, paní Mannová! Blíží se soudní rozepře o příslušnost; a rada jmenovala mě – mě, paní Mannová –, abych tu věc vyřídil před čtvrtletním soudem v Clerkinwellu. A velice pochybuji," dodal pan Bumble, napřímiv se, „zda se Clerkinwellský soud neocitne v nepříjemné pozici, než se mnou skončí."

„Och! Nebuďte na ně zas tak přísný, pane," řekla paní Mannová lichotivě.

„Clerkinwellský soud si to zavinil sám, paní," odvětil pan Bumble; „a jestli Clerkinwellský soud shledá, že z toho vyjde o něco hůře, než očekával, může Clerkinwellský soud děkovat jedině sám sobě."

Bylo tolik odhodlání a hloubky úmyslu v hrozivém způsobu, jakým pan Bumble tato slova pronesl, že se paní Mannová jimi zdála být zcela zastrašena. Nakonec řekla:

„Jedete dostavníkem, pane? Myslela jsem si, že je obyčejné posílat chudé v povozech."

„To když jsou nemocní, paní Mannová," řekl sluha. „Nemocné chudé dáváme do otevřených povozů za deště, aby se nenachladili."

„Och!" řekla paní Mannová.

„Konkurenční dostavník se těch dvou ujme za smluvní cenu; a bere je lacino," řekl pan Bumble. „Oba jsou ve velmi špatném stavu, a shledali jsme, že nás vyjde o dvě libry levněji je převézt než pohřbít – totiž když se nám podaří svalit je na jinou farnost, což myslím, že se nám podaří, pokud nám cestou neumřou naschvál. Ha! Ha! Ha!"

Když se pan Bumble chvíli nasmál, oči jeho opět padly na dvourohý klobouk; a zvážněl.

„Zapomínáme na obchodní záležitosti, paní," řekl sluha; „zde máte svůj měsíční faranský plat."

Pan Bumble vytáhl z náprsní tašky trochu stříbrných mincí stočených v papíře; a vyžádal si potvrzení: které paní Mannová napsala.

„Je to velmi uválené, pane," řekla ošetřovatelka maličkých; „ale je to dost formální, jak soudím. Děkuji vám, pane Bumble, pane, velmi se vám zavazuji, to je jisté."

Pan Bumble přívětivě pokývl hlavou na uznání poklony paní Mannové; a tázal se, jak se mají děti.

„Pánbůh žehnej jejich drahým srdíčkům!" řekla paní Mannová dojatě, „mají se, jak jen mohou, drahoušková! Ovšem až na ty dvě, co minulý týden zemřely. A malého Dicka."

„Není tomu chlapci lépe?" ptal se pan Bumble.

Paní Mannová zavrtěla hlavou.

„Je to nemocné, zlodtvorné, špatně založené faranské dítě tenhle," řekl pan Bumble hněvivě. „Kde je?"

„Přivedu vám ho za chviličku, pane," odvětila paní Mannová. „Hej, Dicku!"

Po několikerém volání byl Dick objeven. Když mu obličej nastrčili pod pumpu a utřeli ho do zástěry paní Mannové, byl veden do strašlivé přítomnosti pana Bumbla, sluhy farní rady.

Dítě bylo bledé a vyzáblé; tváře propadlé; a oči veliké a jasné. Chudý farní šat, livrej jeho bídy, visel volně na jeho churavém těle; a jeho mladé údy byly scvrklé jako údy starce.

Taková byla ta malá bytůstka, která se chvěla pod pohledem pana Bumbla; neodvažujíc se zvednout oči od podlahy; a strachujíc se i jen zaslechnout sluhův hlas.

„Nemůžeš se na pána podívat, ty tvrdohlavej hochu?" řekla paní Mannová.

Dítě pokorně zvedlo oči a střetlo se s očima pana Bumbla.

„Co ti schází, faranský Dicku?" tázal se pan Bumble s dobře vymyšlenou žertovností.

„Nic, pane," odvětilo dítě tiše.

„To si myslím," řekla paní Mannová, která se ovšem humoru pana Bumbla velice nasmála.

„Ničeho se ti nenedostává, to je jisté."

„Chtěl bych –" zajíkalo se dítě.

„Jemine!" vpadla do toho paní Mannová, „ty snad teď chceš říct, že ti *přece jen* něco schází? No ty uličníku –"

„Zadržte, paní Mannová, zadržte!" řekl sluha, pozvednuv ruku s předstíranou autoritou. „Co bys chtěl, pane, no?"

„Chtěl bych," zajíkalo se dítě, „aby mi někdo, kdo umí psát, napsal pár slov na kousek papíru, a složil to a zapečetil, a opatroval mi to, až mě dají do země."

„Co má tenhle chlapec na mysli?" zvolal pan Bumble, na kterého vážný způsob a bledý vzhled dítěte zapůsobil jistým dojmem: tak byl zvyklý na takové věci. „Co máš na mysli, pane?"

„Chtěl bych," řeklo dítě, „zanechat svou drahou lásku ubohému Oliverovi Twistovi; a dát mu vědět, jak jsem často sedával sám a plakal, když jsem si pomyslel, že bloudí tmavými nocemi a nikdo mu nepomáhá. A chtěl bych mu říci," řeklo dítě, přitiskše drobné dlaně k sobě, a mluvíc s velkou vroucností, „že jsem byl rád, že umírám tak mladý; neboť kdybych snad býval žil a vyrostl, a stal se starcem, mohla by na mě má malá sestřička, co je v nebi, zapomenout nebo bych jí už byl cizí; a bylo by o tolik šťastnější, kdybychom tam byli oba spolu děti."

Pan Bumble si prohlédl malého řečníka od hlavy k patě s nepopsatelným úžasem; a obrátiv se k své společnici, pravil: „Všichni mají stejnou pohádku, paní Mannová. Ten nemrznutý Oliver je všechny demolizoval!"

„Nebyla bych tomu věřila, pane," řekla paní Mannová, zvedajíc ruce a zlomyslně hledíc na Dicka. „Nikdy jsem neviděla tak zatvrzelého malého ničemu!"

„Odveďte ho, paní!" řekl pan Bumble velitelsky. „Toto bude muset být sděleno radě, paní Mannová."

„Doufám, že pán pochopí, že to není moje vina, pane?" řekla paní Mannová patetickým kňouráním.

„To pochopí, paní; budou obeznámeni se skutečným stavem věci," řekl pan Bumble. „Tak; odveďte ho, nemohu se na něj dívat."

Dicka ihned odvedli a zamkli ho do sklepa na uhlí. Pan Bumble se krátce poté vydal pryč, aby se připravil na cestu.

Příští den v šest hodin ráno pan Bumble – vyměniv dvourohý klobouk za kulatý a zahaliv svou osobu v modrý svrchník s pláštěnkou – zaujal své místo navrchu dostavníku, provázen zločinci, o jejichž příslušnost se vedl spor; s nimiž v náležitém čase dorazil do Londýna.

Nezakusil cestou jiných protivenství než ta, která pocházela ze zvrácenosti obou chudých, kteří setrvávali v tom, že se třásli zimou a stěžovali si na chladno způsobem, který, jak pan Bumble prohlásil, mu způsobil, že se mu v hlavě zuby cvakaly a cítil se úplně nepříjemně; ačkoli měl svrchník.

Když tyto zlomyslné osoby odbavil na noc, pan Bumble se usadil v hostinci, kde dostavník zastavoval; a dal si střídmý oběd – řízky, ústřicovou omáčku a černé pivo. Postaviv sklenku horkého jalovcového ponče na římsu krbu, přitáhl si židli k ohni; a s rozmanitými mravními úvahami o příliš rozšířeném hříchu nespokojenosti a stěžování se usadil, aby si přečetl noviny.

Úplně první odstavec, na němž oko pana Bumbla spočinulo, byl následující inzerát.

„ODMĚNA PĚT GUINEÍ

Jelikož mladý chlapec jménem Oliver Twist zběhl, nebo byl vylákán, minulý čtvrtek večer ze svého domova v Pentonvillu; a od té doby o něm není zpráv. Výše uvedená odměna bude vyplacena každému, kdo poskytne takové informace, jež povedou k nalezení řečeného Olivera Twista nebo přispějí k objasnění jeho dřívější minulosti, o kterou se zadavatel inzerátu z mnoha důvodů vřele zajímá."

A pak následoval úplný popis Oliverova oděvu, osoby, vzhledu a zmizení; se jménem a adresou pana Brownlowa v plném znění.

Pan Bumble vytřeštil oči; přečetl inzerát pomalu a pečlivě třikrát; a za o něco víc než pět minut byl na cestě do Pentonvillu; ve svém vzrušení dokonce nechal sklenku horkého jalovcového ponče neochutnanou.

„Je pan Brownlow doma?" tázal se pan Bumble dívky, která otevřela dveře.

Na tento dotaz dívka vrátila nikoli neobvyklou, nýbrž spíše vyhýbavou odpověď: „Nevím; odkud přicházíte?"

Pan Bumble sotva vyslovil Oliverovo jméno na vysvětlenou své pochůzky, když paní Bedwinová, která poslouchala u dveří pokoje, pospíšila do chodby zcela bez dechu.

„Pojďte dál, pojďte dál," řekla stará paní; „věděla jsem, že se o něm doslechneme. Chudák drahý! Věděla jsem to! Byla jsem si tím jista. Pánbůh žehnej jeho srdíčku! Celou dobu jsem to říkala."

Když to řekla, hodná stará paní spěchala zpět do pokoje; a usednouc na pohovku, propukla v pláč. Dívka, která nebyla tak jímavá, mezitím vyběhla nahoru; a nyní se vrátila s žádostí, aby ji pan Bumble ihned následoval: což učinil.

Byl uveden do malé zadní pracovny, kde seděli pan Brownlow a jeho přítel pan Grimwig, s karafami a sklenkami před sebou. Jmenovaný pán ihned pronesl zvolání:

„Sluha farní rady. Faranský sluha, nebo sním vlastní hlavu."

„Prosím vás, nevyrušujte zrovna teď," řekl pan Brownlow. „Posaďte se, prosím vás?"

Pan Bumble si sedl; zcela zmaten podivností chování pana Grimwiga. Pan Brownlow posunul lampu, aby získal nerušený pohled na sluhovu tvář; a řekl s mírnou netrpělivostí:

„Nuže, pane, přicházíte v důsledku toho, že jste viděl ten inzerát?"

„Ano, pane," řekl pan Bumble.

„A *jste* sluhou farní rady, nemýlím-li se?" tázal se pan Grimwig.

„Jsem faranský sluha, pánové," odvětil pan Bumble hrdě.

„Ovšem," poznamenal pan Grimwig stranou k svému příteli, „věděl jsem, že je. Sluha farní rady od hlavy k patě!"

Pan Brownlow jemně zavrtěl hlavou, aby svému příteli udělil mlčení, a pokračoval:

„Víte, kde ten chudák chlapec teď je?"

„O nic víc než kdokoli jiný," odvětil pan Bumble.

„Nuže, co *víte* o něm?" tázal se starý pán. „Mluvte, příteli, jestli máte co povědět. Co o něm *víte*?"

„Nevíte o něm náhodou nic dobrého, že ne?" řekl pan Grimwig kousavě; po pozorném prozkoumání rysů pana Bumbla.

Pan Bumble, chopiv se otázky velice rychle, zavrtěl hlavou s mnohoznačnou vážností.

„Vidíte?" řekl pan Grimwig, vítězoslavně hledě na pana Brownlowa.

Pan Brownlow pohlédl s obavami na sešpulenou tvář pana Bumbla; a požádal ho, aby sdělil, co ví o Oliverovi, v co nejméně slovech.

Pan Bumble odložil klobouk; rozepnul kabát; založil paže; sklonil hlavu zpytavým pohybem; a po několikaminutové úvaze započal své vyprávění.

Bylo by zdlouhavé, kdybychom je podali v sluhových slovech: zabralo jej asi dvacet minut; souhrn a podstata jeho vyprávění však byla, že Oliver je nalezenec, zrozený z pokleslých a hříšných rodičů. Že od narození neprojevil lepší vlastnosti než záludnost, nevděk a zlobu. Že svou krátkou kariéru v místě svého narození ukončil krvavým a zbabělým útokem na neškodného hocha a útěkem v noci z domu svého mistra. Na důkaz, že je skutečně tím, za koho se vydává, položil pan Bumble na stůl papíry, které si do města přivezl. Zkříživ opět paže, očekával poznámky pana Brownlowa.

„Obávám se, že je to až příliš pravdivé," řekl starý pán zarmouceně, poté co prošel papíry. „Není to příliš mnoho za vaši zprávu; ale rád bych vám byl dal třikrát tolik, kdyby to bylo chlapci příznivé."

Není nepravděpodobné, že kdyby byl pan Bumble této informace nabyl dříve v průběhu rozhovoru, byl by snad propůjčil svému malému vyprávění úplně jiný nádech. Nyní však už bylo pozdě; a tak jen vážně zavrtěl hlavou a schovav pět guineí do kapsy, odešel.

Pan Brownlow několik minut přecházel po pokoji sem a tam; zřejmě tak rozrušen sluhovým vyprávěním, že ani pan Grimwig nebyl schopen ho dále popichovat.

Konečně se zastavil a prudce zazvonil.

„Paní Bedwinová," řekl pan Brownlow, když se hospodyně objevila; „ten chlapec, Oliver, je podvodník."

„To nemůže být, pane. To nemůže být," řekla stará paní rázně.

„Říkám vám, že je," opáčil starý pán. „Co tím myslíte, že nemůže být? Právě jsme vyslechli úplný výklad o něm od jeho narození; a byl to naprostý malý padouch po celý svůj život."

„Nikdy tomu neuvěřím, pane," odvětila stará paní pevně. „Nikdy!"

„Vy staré paní nikdy ničemu nevěříte, než doktorům šarlatánům a prolhaným knihám povídek," zavrčel pan Grimwig. „Já to věděl celou dobu. Proč jste neposlechl mé rady hned na začátku; byl byste poslechl, kdyby neměl horečku, co? Byl zajímavý, že? Zajímavý! Ech!" A pan Grimwig prudce šťouchl do ohně.

„Bylo to drahé, vděčné, jemné dítě, pane," opáčila paní Bedwinová rozhořčeně. „Já vím, jaké děti jsou, pane; a dělám to už čtyřicet let; a lidé, kteří nemohou totéž říct, by o nich neměli nic říkat. To je můj názor!"

To byla tvrdá rána proti panu Grimwigovi, který byl starým mládencem. Jelikož se panu Grimwigovi vymámil pouze úsměv, stará paní pohodila hlavou a uhladila si zástěru v přípravě na další projev, když ji zarazil pan Brownlow.

„Mlčte!" řekl starý pán, předstíraje hněv, který zdaleka necítil. „Nikdy už nechci slyšet chlapcovo jméno. Proto jsem zvonil. Nikdy. Nikdy, pod žádnou záminkou, slyšíte! Můžete opustit pokoj, paní Bedwinová. Pamatujte! Myslím to vážně."

Oné noci bylo u pana Brownlowa smutno v srdcích.

Oliverovo srdce v něm pokleslo, když vzpomínal na své dobré přátele; dobře bylo pro něj, že nemohl vědět, co vyslechli, jinak by mu bylo mohlo puknout docela.

# XVIII. Jak Oliver trávil čas ve zušlechťující společnosti svých vážených přátel

Příštího dne okolo poledne, když Lišák a pan Bates šli vyřizovat své obvyklé záležitosti, využil pan Fagin příležitosti a přečetl Oliverovi dlouhé kázání o do nebe volajícím hříchu nevděčnosti; jehož se Oliver, jak Fagin jasně prokazoval, dopouštěl v míře nijak obyčejné tím, že svévolně odpadal ze společnosti svých úzkostlivých přátel; a tím ještě víc, že se jim pokoušel uprchnout, i když se již vynaložilo tolik starosti a tolik výloh na jeho uzdravení. Pan Fagin kladl velký důraz na skutečnost, že si Olivera k sobě vzal a pěstoval ho, když by býval bez jeho včasné pomoci možná zahynul hladem; a vyprávěl pochmurný a dojímavý příběh jednoho mladého hocha, jehož ve své lidumilnosti zachránil za podobných okolností, a který, projeviv se nehodným jeho důvěry a dávaje najevo touhu předat zprávu policii, naneštěstí jednoho rána skončil pověšen u Old Bailey. Pan Fagin nehodlal zatajit svůj podíl na té katastrofě, ale naříkal se slzami v očích, že nespravedlivé a zrádné chování oné mladé osoby jej přinutilo stát se obětí jistého svědectví pro korunu: které, nebylo-li úplně pravdivé, bylo nezbytně nutné pro bezpečí jeho (pana Fagina) a několika vybraných přátel. Pan Fagin zakončil tím, že vylíčil poněkud nepříjemný obrázek nepohodlí při věšení; a s velkou přívětivostí a zdvořilostí vyjádřil úzkostlivou naději, že by nikdy nebyl nucen vystavit Olivera Twista této nemilé operaci.

Malému Oliverovi se při Faginových slovech zledovatěla krev v žilách a jen nedokonale chápal temné hrozby, které byly v nich obsaženy. Že je i pro samotnou spravedlnost možné zaměnit nevinného s vinným, když se spolu náhodou ocitnou ve společnosti, věděl už dřív; a že Fagin vymýšlel a prováděl do hloubky promyšlené plány na zahubení osob nepohodlně zasvěcených nebo příliš mnoho mluvících, a to při více než jedné příležitosti, nepovažoval za nikterak nepravděpodobné, když si vzpomněl na obecný ráz hádek mezi oním pánem a panem Sikesem: které zdánlivě odkazovaly k jakémusi dřívějšímu spiknutí toho druhu. Když plaše vzhlédl a střetl se se starcovým zkoumavým pohledem, pocítil, že si tento ostražitý starý pán jeho bledé tváře a chvějících se údů neopomněl všimnout, ba že si na nich pochutnává.

Fagin, usmívaje se ohyzdně, poklepal Oliverovi na hlavu a řekl, že jestli bude zticha a bude se věnovat řemeslu, uvidí, že z nich budou ještě dobří přátelé. Pak si vzal klobouk, zahalil se do starého záplatovaného svrchníku, vyšel ven a zamkl za sebou dveře pokoje.

A tak Oliver zůstal po celý ten den a po většinu mnoha dalších dnů, aniž koho viděl, od časného rána do půlnoci; a byl během dlouhých hodin ponechán, aby přebýval se svými vlastními myšlenkami. Jež, nikdy neopomíjejíce se vracet k jeho laskavým přátelům a k mínění, které si o něm museli už dávno utvořit, byly opravdu smutné.

Asi po týdnu nechal Fagin dveře odemčeny; a Oliver měl volnost procházet se po domě.

Bylo to velmi špinavé místo. Horní pokoje měly velké vysoké dřevěné krbové římsy a široké dveře, s obkládanými stěnami a karnýzy ke stropu; které, ačkoli byly černé zanedbaností a prachem, byly rozličně zdobené. Ze všech těchto znamení Oliver usoudil, že dávno kdysi, dřív než se stařík narodil, dům patřil lepším lidem, a byl snad docela veselý a pěkný: byť nyní vypadal pochmurně a bezútěšně.

Pavouci si zbudovali sítě v rozích stěn a stropů; a občas, když Oliver tiše vcházel do pokoje, přeběhly myši přes podlahu a vyděšeně se vracely zpět do svých děr. S těmito výjimkami nebylo vidět ani slyšet žádný projev živého tvora; a často, když se stmívalo a byl unaven blouděním z pokoje do pokoje, krčil se v koutě chodby u domovních dveří, aby byl co nejblíže k živým lidem; a zůstával tam, naslouchaje a počítaje hodiny, dokud se Fagin nebo chlapci nevrátili.

Ve všech pokojích byly plesnivé okenice pevně uzavřeny; závory, které je držely, byly přišroubovány do dřeva; jediné světlo, které se dostávalo dovnitř, se vkrádalo kulatými otvory u vrchu: což činilo pokoje ještě pochmurnějšími a plnilo je podivnými stíny. V zadní podkrovní místnosti bylo okno s rezavými mřížemi zvenčí, které nemělo okenici; a z něho Oliver často po hodiny melancholicky zíral; ale nebylo z něj vidět nic víc než zmatenou a nahuštěnou spleť střech, zčernalých komínů a štítů. Někdy sice bylo vidět šedivou hlavu, nahlížející přes zídku parapetu vzdáleného domu; ale zas se rychle stáhla; a jelikož okno Oliverovy observatoře bylo přibito a zakalené deštěm a kouřem let, zmohl se stěží na to, aby rozeznal tvary věcí za ním, aniž se pokoušel, aby ho spatřili nebo uslyšeli – k čemuž měl asi tolik příležitosti, jako kdyby bydlel v kouli chrámu svatého Pavla.

Jednou odpoledne, když měli Lišák a pan Bates ten večer schůzku venku, dostal prvně jmenovaný mladý pán nápad projevit zájem o výzdobu své osoby (ke cti mu buď řečeno, že to u něj naprosto nebyla obvyklá slabost); a za tím účelem shovívavě poručil Oliverovi, aby mu neprodleně pomohl s toaletou.

Oliver byl jen příliš rád, že se může k něčemu hodit; byl příliš šťasten, že vidí nějaké tváře, ať sebehorší; a toužil příliš, aby si naklonil ty kolem sebe, pokud mohl počestně; než aby proti tomuto návrhu vznesl nějaký odpor. Vyjádřil tedy ihned svou ochotu; a kleče na podlaze, zatímco Lišák seděl na stole tak, že mu mohl položit nohu do klína, pustil se do procesu, který pan Dawkins označil jako „lakování svých

kráčel". Ten obrat, přeložen do obyčejné angličtiny, znamená, čistění bot.

Ať již to byl pocit svobody a nezávislosti, který může snad rozumný tvor pociťovat, když sedí na stole v pohodlné pozici a kouří dýmku, pohupujíc jednou nohou bezstarostně sem a tam, a dávajíc si celou tu dobu čistit boty, aniž by jeho úvahy rušila dřívější námaha s jejich stažením anebo nastávající strast s jejich natažením; anebo zda to byla dobrota tabáku, co utišovalo city Lišákovy, či mírnost piva, co obměkčovalo jeho myšlenky; byl zjevně, pro tuto chvíli, obarven špetkou romantiky a nadšení, cizích jeho obecné povaze. Pohlédl na Olivera s hloubavým výrazem na krátký okamžik; a pak, pozvednuv hlavu a vypustiv jemný vzdech, pravil, zpola roztržitě a zpola k panu Batesovi:

„Jaká škoda, že z něj není kapsář!"

„Ba!" řekl pan Charles Bates; „on neví, co je mu dobré."

Lišák znovu vzdychl a znovu zabafal; a Charley Bates taky. Oba několik vteřin kouřili mlčky.

„Ty asi ani nevíš, co to je kapsář, viď?" řekl Lišák smutně.

„Myslím, že to vím," odvětil Oliver, zvednuv hlavu. „Je to zlo- –; ty jsi jeden, ne?" ptal se Oliver, zarazil se.

„Jsem," odvětil Lišák. „Styděl bych se být něčím jiným." Pan Dawkins si zuřivě naklonil klobouk, vysloviv tento názor, a podíval se na pana Batese, jako by naznačoval, že by mu bylo milé, kdyby řekl něco opačného.

„Jsem," opakoval Lišák. „A je taky Charley. A Fagin. A Sikes. A Nancy. A Bet. Jsme to všichni, až po psa. A ten je ze všech nejmazanější!"

„A nejmíň má sklon prásknout," dodal Charley Bates.

„Ani by neštěkl ve svědecký lavici, aby se neprozradil; a ne, ani kdybys ho tam přivázal a nechal ho tam dva tejdny bez žvance," řekl Lišák.

„Ani kousek," poznamenal Charley.

„Je to podivnej pes. Jak zuřivě se dívá na každýho cizího chlápka, co se v jeho společnosti směje nebo zpívá!" pokračoval Lišák. „A nezavrčí snad, jak zaslechne housle hrát! A nemá snad v nenávisti všechny psy, co nejsou z jeho plemene! Ale ne, kdepak!"

„Je to křesťan jako hrom," řekl Charley.

To bylo míněno jen jako pocta zvířecím schopnostem, ale byla to vhodná poznámka ještě v jiném smyslu, kdyby to byl pan Bates jen tušil; neboť je nemálo paní a pánů, kteří si činí nárok být křesťany jako hrom, a mezi nimi a psem pana Sikese existují silné a pozoruhodné body podobnosti.

„No nic, no nic," řekl Lišák, vraceje se k bodu, od kterého odbočili: s onou pozorností k svému povolání, která ovlivňovala všechny jeho počiny. „Tohle nemá s mladým Zelenáčem tady nic společnýho."

„To teda nemá," řekl Charley. „Proč se nedáš pod Fagina, Olivere?"

„A nenaděláš si rukou jmění?" dodal Lišák s úšklebkem.

„A nebudeš moct do penze ze svýho majetku, a žít velkopansky: jak já to udělám, v nejbližším přestupným roce, kterej za čtyři přijde, a čtyřicátý druhý úterek v Trojičním týdnu," řekl Charley Bates.

„Nelíbí se mi to," opáčil Oliver nesměle; „kéž by mě nechali jít. Já – já – bych raději šel."

„A Fagin by raději *nenechal*!" opáčil Charley.

Oliver to věděl až příliš dobře; ale pomysliv, že by mohlo být nebezpečné, vyjadřovat své city otevřeněji, jen vzdychl a pokračoval v čištění bot.

„Jít!" zvolal Lišák. „Jakpak, kde máš svůj duch? Copak nemáš pýchu v sobě? Šel bys snad a byl odkázanej na svoje přátele?"

„Ach, hergot!" řekl pan Bates, vytáhl z kapsy dva nebo tři hedvábné kapesníky a hodil je do skříně, „to je přece sprostý; to teda jo."

„*Já* bych to nedokázal," řekl Lišák s výrazem povýšeného odporu.

„Ty ale můžeš opustit svoje přátele," řekl Oliver s úsměškem; „a nechat je potrestat za to, cos udělal ty."

„To," opáčil Lišák, mávnuv dýmkou, „to bylo všechno z ohledu na Fagina, protože chlupatí vědí, že spolupracujeme, a on by se mohl dostat do průšvihu, kdybychom se nebyli vypařili; tak to bylo, že jo, Charley?"

Pan Bates souhlasně přikývl a byl by promluvil, ale vzpomínka na Oliverův útěk ho napadla tak náhle, že se mu kouř, který vdechoval, zapletl se smíchem, vlezl mu nahoru do hlavy a dolů do krku: a vyvolal záchvat kašle a dupání dlouhý tak pět minut.

„Koukni!" řekl Lišák, vytáhnuv pěst šilinků a půlpencí. „Tohle je veselej život! Co na tom, odkud se vzaly? Tu, chytej; je toho spousta tam, odkud se vzaly. Ty nechceš, ne? Ach, ty vzácnej hlupáčku!"

„To je nezbedný, viď, Olivere?" ptal se Charley Bates. „Skončí na trámku, že jo?"

„Nevím, co to znamená," odvětil Oliver.

„Něco takovýho, kamaráde," řekl Charley. Jak to říkal, pan Bates popadl konec svého nákrčníku; a drže jej zpříma ve vzduchu, sklonil hlavu k rameni a vyrazil zuby jakýsi podivný zvuk; čímž živou pantomimou naznačil, že „na trámek" a „oběsit" je jedno a totéž.

„To ono znamená," řekl Charley. „Koukni, jak zírá, Jacku! Takovou prímovou společnost jako tenhle hoch jsem jaktěživ neviděl; zabije mě, já to vím." Pan Charles Bates se znovu srdečně zasmál a vrátil se ke své dýmce se slzami v očích.

„Jsi špatně vychovanej," řekl Lišák, prohlížeje si své boty s velkým uspokojením, když mu je Oliver vycídil. „Ale Fagin z tebe něco udělá, nebo jsi první, koho kdy měl, a kdo se vyvedl nerentabilně. Měl by sis radši začít hned; protože se v tom řemesle ocitneš dávno dřív, než si pomyslíš; a jen marníš čas, Olivere."

Pan Bates podpořil tuto radu rozmanitými mravními napomenutími svého ražení; a když mu došla, pustili se oni s přítelem panem Dawkinsem do nadšeného popisu četných požitků, které jsou spjaty s životem, jaký vedou, prošpikovaného různými narážkami Oliverovi, že

nejlepší, co může udělat, je zajistit si bez dalšího odkladu Faginovu přízeň, a to prostředky, které sami použili k jejímu získání.

„A tohle si vždycky vraz do hlavy, Nolly," řekl Lišák, jak bylo slyšet, že stařík odemyká dveře nahoře, „jestli nebudeš brát šátky a ciferníky –"

„Co je dobrý na tom, mluvit mu takhle?" vpadl pan Bates; „on neví, co máš na mysli."

„Jestli nebudeš brát kapesníky a hodinky," řekl Lišák, sníživ konverzaci na úroveň Oliverových schopností, „vezme je nějakej jinej chlápek; takže ti chlápci, co o ně přijdou, na tom budou hůř, a ty na tom budeš hůř taky, a nikdo nebude ani o půlpenny na tom lépe, než ty chlapíci, co je dostanou – a ty máš stejně dobrý právo na ně jako oni."

„To se ví, to se ví!" řekl Fagin, který vstoupil, aniž ho Oliver zahlédl. „Všechno to leží jako na dlani, můj milý; jako na dlani, Lišákovu slovu věř. Ha! Ha! Ha! Rozumí katechismu svého řemesla."

Stařík si radostně mnul ruce, když Lišákovo odůvodnění takto potvrdil; a chechtal se radostí nad zdatností svého žáka.

Rozhovor pro tentokrát dál nepokračoval, neboť se Fagin vrátil domů ve společnosti slečny Betsy a pána, kterého Oliver nikdy předtím neviděl, ale kterého Lišák oslovil jako Toma Chitlinga; a který, zdrživ se na schodech, aby s dámou prohodil několik dvorností, se nyní objevil.

Pan Chitling byl léty starší než Lišák: napočítal snad osmnáct zim; ale v jeho chování vůči onomu mladému pánovi byla jistá míra úcty, která zřejmě naznačovala, že si uvědomuje nepatrnou podřízenost co do nadání i profesionálních schopností. Měl malá jiskřivá očka a tvář pozdobenou neštovicemi; nosil kožešinovou čapku, tmavý manšestrový kabátek, umaštěné kalhoty z barchetu a zástěru. Jeho šatník byl, abychom pravdu řekli, poněkud zanedbán; omlouval se však společnosti vysvětlením, že si teprve před hodinou „odseděl svou"; a že

v důsledku toho, že měl po šest minulých týdnů na sobě vězeňskou uniformu, nebyl s to věnovat jakoukoli pozornost svému civilnímu šatstvu. Pan Chitling dodal s výraznými známkami podráždění, že ten nový způsob dezinfekce šatů tam nahoře je pekelně protiústavní, protože v nich propaluje díry, a není proti okresu žádný opravný prostředek. Totéž podle něj platí o předepsaném způsobu stříhání vlasů: který pokládal za vysloveně protiprávní. Pan Chitling uzavřel své poznámky prohlášením, že se po čtyřicet dva dlouhých, pracovitých a mravuplných dní nedotkl ani kapky čehokoli; a že „by se dal pukem, kdyby nebyl suchý jako koš od vápna".

„Kde myslíš, Olivere, že ten pán byl?" tázal se Fagin s úšklebkem, jak ostatní chlapci postavili na stůl láhev lihoviny.

„Já – já – nevím, pane," odvětil Oliver.

„Kdo je tohle?" ptal se Tom Chitling, vrhnuv na Olivera pohrdlivý pohled.

„Mladý přítel, můj milý," odvětil stařík.

„Má tedy štěstí," řekl mladý muž s významným pohledem na Fagina. „Nestarej se, odkud jsem přišel, mladej; sám si tam cestu najdeš, a dost brzy, vsadím o korunu!"

Při této průpovídce se chlapci zasmáli. Po několika dalších žertech na totéž téma si vyměnili s Faginem pár krátkých šepotů; a odešli.

Po několika slovech stranou mezi tím posledně příchozím a Faginem si přitáhli židle k ohni; a Fagin, poručiv Oliverovi, aby si přisedl, obrátil hovor k látkám nejvhodnějším, aby zaujaly posluchače. Těmi byly: velké výhody toho řemesla, zdatnost Lišákova, přívětivost Charleyho Batese a štědrost samotného Fagina. Konečně tyto náměty začaly jevit známky úplného vyčerpání; a pan Chitling taky: neboť káznice je po týdnu či dvou únavná. Slečna Betsy se tedy odebrala; a nechala společnost odpočinku.

Od tohoto dne byl Oliver zřídkakdy ponechán sám; byl ale nasazen do téměř trvalého styku se dvěma chlapci, kteří si každý den s Fagi-

nem hráli tu starou hru: zdali ke svému vylepšení či k Oliverově, věděl nejlépe pan Fagin. Jindy jim stařík vyprávěl příběhy o loupežích, kterých se dopouštěl za svých mladých let: smíšené s tolika veselými a kuriózními věcmi, že se Oliver neubránil, aby se srdečně nesmál a nedával najevo, že se baví, navzdory všem svým lepším citům.

Zkrátka, lstivý starý žid měl chlapce v tenatech. Když mu samotou a chmurou připravil mysl, aby dával přednost jakékoli společnosti před společností vlastních smutných myšlenek v tak bezútěšném místě, vléval mu nyní pomalu do duše jed, o němž doufal, že ji zčerná a změní její barvu navždy.

# XIX. V níž je rozebrán a stvrzen pozoruhodný plán

Byla sychravá, vlhká, větrná noc, když Fagin: zapjav si těsně vrchník okolo svého svraštělého těla a vytáhnuv si límec přes uši tak, aby mu úplně zahalil dolní polovinu obličeje: vyšel ze svého doupěte. Zastavil se na schodu, zatímco za ním zamykali a řetězili dveře; a když se zaposlouchal, až chlapci všechno zabezpečili a jejich vzdalující se kroky utichly, vklouzl do ulice tak rychle, jak jen mohl.

Dům, do něhož byl Oliver dopraven, stál v okolí Whitechapelu. Fagin se na okamžik zastavil na rohu ulice; a vrhnuv kolem sebe podezíravý pohled, přešel vozovku a zamířil směrem na Spitalfields.

Bláto leželo na dlažbě v tlusté vrstvě a nad ulicemi visela černá mlha; déšť líně padal a všechno působilo na dotek studeně a lepkavě. Zdálo se, že je to právě ta noc, do níž tvoru jako Fagin sluší vyjít ven. Jak kradmo klouzal podél zdí a vrat, jež mu dávaly úkryt, podobal se ten ohavný stařík nějakému odpornému plazu, zrozenému v bahně a tmě, jimiž se pohyboval: plížícímu se v noci ven, aby si uhnal nějaké tučné zdechliny k večeři.

Pokračoval svou cestou mnoha klikatými a úzkými uličkami, až došel do Bethnal Green; pak náhle zabočil doleva a brzy se zapletl do spleti bídných a špinavých ulic, kterými se jen hemží v té stísněné a hustě obydlené čtvrti.

Fagin byl zřejmě na místech, jimiž procházel, až příliš doma, než aby ho dokázala zmást temnota noci nebo zamotanost cesty. Pospíchal

několika uličkami a ulicemi a nakonec zahnul do jedné, osvětlené jedinou lampou na vzdáleném konci. Zaklepal na dveře jednoho domu v této ulici; vyměnil pár tiše pronesených slov s osobou, která mu otevřela, a vystoupal po schodech.

U kliky dveří jednoho pokoje zavrčel pes; a mužský hlas se dotázal, kdo je tam.

„To jsem jenom já, Bille; jenom já, můj milý," řekl Fagin, nahlížeje dovnitř.

„Tak sem lez," řekl Sikes. „Lehni, ty tupá bestie! Copak nepoznáš čerta, i když má na sobě vrchník?"

Pes se zjevně nechal poněkud zmást svrchním oděvem pana Fagina; neboť když si žid kabát rozepnul a hodil přes opěradlo židle, pes se stáhl do kouta, odkud se předtím zvedl: na odchod zavrtěl ocasem, aby ukázal, že je spokojený, nakolik je jeho povaze dáno být spokojený.

„Tak?" řekl Sikes.

„Tak, můj milý," odvětil Fagin. – „Á! Nancy."

To druhé pozdravení pronesl právě s tak nepatrnými rozpaky, aby to naznačovalo pochybnost o jeho přijetí; neboť pan Fagin a jeho mladá přítelkyně se neviděli od chvíle, kdy se Olivera zastala. Veškeré pochybnosti o věci, pokud nějaké měl, mu rychle rozptýlilo chování mladé dámy. Sundala nohy z mřížky krbu, přisunula židli zpět a vybídla Fagina, ať si svou přistaví, aniž by o tom dál slovíčko ztratila: byla totiž studená noc, to teda jo.

„Opravdu je zima, Nancy, drahá," řekl Fagin, zahřívaje si své vychrtlé ruce nad ohněm. „Jako by to člověkem skrznaskrz pronikalo," dodal stařík a sáhl si na bok.

„To by musel bejt pořádnej mráz, aby ti ho našel skrz tvý srdce," řekl pan Sikes. „Dej mu něco k pití, Nancy. Hergot, pospěš si! Z toho se člověku dělá špatně, dívat se, jak ta tvoje hubená stará kostra takhle třese, jako nějakej ošklivej duch, co právě vylez z hrobu."

Nancy rychle přinesla ze skříňky láhev, mezi mnoha dalšími: které, soudě podle rozmanitosti svého vzezření, byly naplněny několika druhy tekutin. Sikes nalil sklenku brandy a vybídl Fagina, aby ji vypil naráz.

„Docela stačí, docela, dík, Bille," odvětil Fagin, odkládaje sklenku, jen co se jí lehce dotkl rty.

„Cože! Bojíš se, že tě napálíme, co?" tázal se Sikes, upíraje oči na Fagina. „Fuj!"

S chraplavým zabručením plným pohrdání popadl pan Sikes sklenku a zbytek jejího obsahu vychrstl do popela: jako přípravný obřad před tím, než si ji znovu naplnil pro sebe: což také okamžitě udělal.

Fagin se rozhlédl po pokoji, zatímco jeho společník vyprázdnil druhou sklenici; ne ze zvědavosti, neboť ho vídal už mnohokrát; ale s onou neklidnou a podezíravou povahou, která mu byla vlastní. Byla to chudě zařízená místnost, v níž nic, kromě obsahu skříně, nenaznačovalo, že by její obyvatel byl něco jiného než dělník; a žádné podezřelejší předměty nebyly na očích, než dva nebo tři těžké kyje stojící v rohu a jedna „ochrana života" – obušek se zátěží – která visela nad krbovou římsou.

„Tak," řekl Sikes, mlasknuv rty. „Teď jsem připravenej."

„K obchodu?" otázal se Fagin.

„K obchodu," odvětil Sikes; „tak povídej, co máš na srdci."

„O tom brlohu v Chertsey, Bille?" řekl Fagin, přitáhl si židli a mluvil velmi tiše.

„Jo. Co s ním?" ptal se Sikes.

„Á! ty víš, co myslím, můj milý," řekl Fagin. „On to ví, Nancy; že jo?"

„Ne, neví," ušklíbl se pan Sikes. „Nebo nechce vědět, a to je totéž. Mluv jasně a nazývej věci pravými jmény; nesedej tam, nemrkej a nemžouř, a nemluv ke mně v narážkách, jako bys to nebyl ty, kdo si tu loupež vymyslel jako první. Co tím chceš říct?"

„Pst, Bille, pst!" řekl Fagin, který se marně snažil tomu výbuchu rozhořčení zabránit; „někdo nás uslyší, můj milý. Někdo nás uslyší."

„Ať slyšej!" řekl Sikes; „je mi to fuk." Ale protože panu Sikesovi, když se nad tím zamyslel, přece jen fuk nebylo, ztišil při těch slovech hlas a uklidnil se.

„No tak, no tak," řekl Fagin konejšivě. „Byla to jen moje opatrnost, nic víc. A teď, můj milý, k tomu brlohu v Chertsey; kdy to má jít, Bille, co? Kdy to má jít? Takový stříbro, můj milý, takový stříbro!" řekl Fagin, mnul si ruce a nadzvedl obočí v hotovém vytržení z očekávání.

„Vůbec ne," odvětil Sikes chladně.

„Vůbec to nemá jít!" ozvěnou opakoval Fagin a opřel se ve své židli.

„Ne, vůbec ne," opakoval Sikes. „Aspoň to nepůjde zevnitř, jak jsme čekali."

„Tak se k tomu nepřistoupilo správně," řekl Fagin, blednoucí hněvem. „Nic mi nevykládej!"

„Ale budu ti vykládat," odsekl Sikes. „Kdo jsi, že by se ti nemělo vykládat? Povídám ti, že Toby Crackit se tam poflakuje už dva tejdny a nedokázal získat ani jednoho ze služebnictva."

„Chceš mi říct, Bille," řekl Fagin: změkčeje, jak se ten druhý rozhorloval: „že žádného z těch dvou mužů v domě nejde zpracovat?"

„Jo, to ti chci říct," odvětil Sikes. „Stará paní je má těch dvacet let; a i kdybys jim nabídl pět set liber, nešli by do toho."

„Ale chceš mi říct, můj milý," namítl Fagin, „že ty ženské nejdou obměkčit?"

„Ani ťuk," odvětil Sikes.

„Ani mazanejm Tobym Crackitem?" řekl Fagin nevěřícně. „Pomysli, jaký ty ženský jsou, Bille."

„Ne; ani mazanejm Tobym Crackitem," odvětil Sikes. „Říká, že nosil falešný licousy a kanárkově žlutou vestu celou tu zatracenou dobu, co se tam poflakuje, a nebylo to k ničemu."

„Měl zkusit knír a vojenské kalhoty, můj milý," řekl Fagin.

„To taky zkusil," odpověděl Sikes, „a nebylo to o nic víc platný než to předtím."

Fagina ta zpráva vyvedla z míry. Když několik minut dumal s bradou spuštěnou na prsa, zvedl hlavu a s hlubokým povzdechem řekl, že pokud mazanej Toby Crackit referuje správně, obává se, že je po všem.

„A přece," řekl stařík, nechávaje padnout ruce na kolena, „je smutná věc, můj milý, přijít o tolik, když jsme si na tom zakládali."

„To teda je," řekl pan Sikes. „Smůla!"

Nastalo dlouhé ticho; během něhož se Fagin ponořil do hlubokých úvah, obličej zbrázděný výrazem úkladu dokonale ďábelského. Sikes ho čas od času kradmo pozoroval. Nancy, zjevně obávající se, aby lupiče nepopudila, seděla s očima upřenýma do ohně, jako by byla hluchá ke všemu, co se dělo.

„Fagine," řekl Sikes, náhle přerušuje ticho, které panovalo; „stojí to za padesát prašulek navíc, pokud se to zvládne bezpečně zvenku?"

„Jo," řekl Fagin, náhle se probíraje.

„Platí?" tázal se Sikes.

„Jo, můj milý, jo," potvrdil Fagin; oči mu zasvítily a každý sval ve tváři pracoval vzrušením, které ta otázka vzbudila.

„Tak," řekl Sikes a s jistým pohrdáním odstrčil Faginovu ruku, „ať to jde, jakmile budeš chtít. Toby a já jsme předevčírem v noci přelezli zahradní zeď, oťukali jsme panely dveří a okenice. Ten brloh je v noci zatlučenej jako basa; ale je tam jedno místo, který můžeme vyloupnout, bezpečně a potichu."

„Které, Bille?" ptal se Fagin dychtivě.

„No," zašeptal Sikes, „jak přejdeš trávník –"

„Ano?" řekl Fagin, nakláněje hlavu dopředu, oči skoro vylézající ven.

„Ehm!" zvolal Sikes a zarazil se, protože dívka, sotva pohnuvši hlavou, se najednou podívala kolem a na okamžik ukázala na Faginovu

tvář. „To je jedno, který místo to je. Beze mě to nedokážeš, já vím; ale s tebou je bezpečnější jít na jistotu."

„Jak chceš, můj milý, jak chceš," odvětil Fagin. „Není potřeba žádná pomoc, kromě tvé a Tobyho?"

„Žádná," řekl Sikes, „krom nebozezu a jednoho kluka. To první máme oba; to druhé nám musíš sehnat ty."

„Kluka!" zvolal Fagin. „Á! takže je to okno, co?"

„Je mi fuk, co to je!" odvětil Sikes. „Chci kluka a nesmí bejt velkej. Hergot!" řekl pan Sikes zamyšleně, „kdybych tak měl toho malého Nedova, toho kominíkova! Schválně ho udržoval maličkýho a půjčoval ho od zakázky k zakázce. Jenže otce jim sbalili; a pak přišli ti ze Společnosti pro nápravu mladistvých provinilců, odebrali toho kluka řemeslu, kde si vydělával, naučili ho číst a psát a časem z něj udělali učedníka. A takhle to pořád jede," řekl pan Sikes, jehož hněv při vzpomínce na svá příkoří rostl, „takhle to pořád jede; a kdyby měli dost peněz (což je prozřetelnost, že nemaj), nezbylo by nám za rok dva v celým oboru ani půl tuctu kluků."

„To by se nestalo," přitakal Fagin, který po celou tu řeč o něčem přemýšlel a zachytil jen poslední větu. „Bille!"

„Co zas?" ptal se Sikes.

Fagin kývl hlavou směrem k Nancy, která stále hleděla do ohně; a znamením naznačil, že by jí měli říct, aby odešla z místnosti. Sikes netrpělivě pokrčil rameny, jako by považoval tu opatrnost za zbytečnou; nicméně vyhověl a požádal slečnu Nancy, aby mu přinesla džbánek piva.

„Žádný pivo nechceš," řekla Nancy, zkřížila ruce a zcela klidně zůstala sedět.

„Povídám ti, že chci!" odvětil Sikes.

„Nesmysl," odpověděla dívka chladně. „Pokračuj, Fagine. Já vím, co se chystá říct, Bille; nemusí si na mě hrát."

Fagin stále váhal. Sikes přelétl pohledem z jednoho na druhého v jisté překvapení.

„Snad se před tou starou holkou nestydíš, co, Fagine?" zeptal se nakonec. „Znáš ji dost dlouho, abys jí věřil, nebo je v tom čert. Není z těch, co by žvanili. Že ne, Nancy?"

„To tedy nemyslím!" odvětila mladá dáma: přitáhla si židli ke stolu a opřela si lokty.

„Ne, ne, můj milý, vím, že nejsi," řekl Fagin; „ale –" a stařík se znovu zarazil.

„Ale co?" ptal se Sikes.

„Nebyl jsem si jistý, jestli třeba není trochu nesvá, chápeš, můj milý, jako ten druhý večer," odpověděl Fagin.

Při tomto přiznání vybuchla slečna Nancy v hlasitý smích; polkla sklenku brandy, pohrdavě potřásla hlavou a vybuchla v rozličná zvolání typu „Hra pokračuje!", „Nikdy to nevzdávat!" a tak podobně. Ta zřejmě oba pány znovu uklidnila; neboť Fagin spokojeně pokýval hlavou a opět usedl: stejně jako pan Sikes.

„A teď, Fagine," řekla Nancy se smíchem, „pověz Billovi hned o Oliverovi!"

„Hej! ty jsi chytrá holka, můj milý: nejbystřejší, jakou jsem kdy viděl!" řekl Fagin a poplácal ji po krku. „Ano, chtěl jsem opravdu mluvit o Oliverovi. Ha! ha! ha!"

„Co s ním?" ptal se Sikes.

„On je to kluk pro tebe, můj milý," odpověděl Fagin chraptivým šeptem; položil si prst na kraj nosu a strašidelně se zazubil.

„On!" vykřikl Sikes.

„Vezmi si ho, Bille!" řekla Nancy. „Já bych si ho vzala, kdybych byla na tvým místě. Možná není tak otrkanej jako ty ostatní; ale to právě nepotřebuješ, když ti má jen otevřít dveře. Spolehni se na to, Bille, že na toho je spoleh."

„Já vím, že je," potvrdil Fagin. „Posledních pár týdnů byl v dobrém tréninku a je nejvyšší čas, aby si začal vydělávat na chleba. Kromě toho jsou ostatní všichni moc velký."

„No, je přesně té velikosti, co chci," řekl pan Sikes zamyšleně.

„A udělá všechno, co budeš chtít, Bille, můj milý," vložil se Fagin; „nemůže si pomoct. Totiž: pokud ho dostatečně vystrašíš."

„Vystrašit!" ozvěnou opakoval Sikes. „To nebude žádný předstírání, to si zapamatuj. Jestli se u něj něco objeví, až se jednou dostaneme do práce; za penci, za libru. Zpátky živýho ho už neuvidíš, Fagine. Pamatuj na to, než ho pošleš. Pamatuj si moje slova!" řekl lupič a potěžkal železnou tyč, kterou vytáhl zpod postele.

„Myslel jsem na to na všechno," řekl Fagin důrazně. „Mám – mám ho pod dohledem, moji milí, pod pečlivým – pečlivým. Jen ať jednou pocítí, že je jedním z nás; jen ať mu jednou do hlavy nalejeme myšlenku, že se stal zlodějem; a je náš! Náš na celý život. Oho! Nemohlo to dopadnout líp!" Stařík si zkřížil paže na prsou; a vtáhnuv hlavu a ramena do uzlíku, doslova se objímal radostí.

„Náš!" řekl Sikes. „Tvůj, chceš říct."

„Snad ano, můj milý," řekl Fagin s pronikavým uchichtnutím. „Můj, jestli chceš, Bille."

„A proč," řekl Sikes, přísně se zamračiv na svého milého přítele, „proč si děláš takovou námahu kvůli jednomu křídově bílýmu haranti, když víš, že každou noc chrní kolem Common Garden padesát kluků, mezi kterýma si můžeš vybírat?"

„Protože mi nejsou k ničemu, můj milý," odvětil Fagin s jistými rozpaky, „nestojí za to je brát. Jejich zjev je usvědčí, jen co se dostanou do malérů, a všichni mi padnou. S tímhle klukem, správně zpracovaným, moji milí, dokážu to, co nedokážu s dvaceti z nich. Kromě toho," řekl Fagin, znovu nabývaje své rozvahy, „nás teď má v rukou, kdyby znovu jenom vzal nohy na ramena; a musí sedět s námi v jednom člunu. Nevadí, jak se do toho dostal; mně úplně stačí k tomu, abych nad ním

měl moc, že byl u loupeže; víc nechci. A o co je to lepší, než muset toho ubohýho klučíka sprovodit ze světa – což by bylo nebezpečné a ještě bychom na tom tratili."

„Kdy to má jít?" zeptala se Nancy, zarazivši nějaké bouřlivé zvolání pana Sikese, které vyjadřovalo odpor, s nímž přijal Faginovo afektované předstírání lidskosti.

„Á, ovšem," řekl Fagin; „kdy to má jít, Bille?"

„Domluvili jsme to s Tobym na pozítří v noci," odvětil Sikes nevrle, „pokud ode mě neuslyší nic naopak."

„Dobře," řekl Fagin; „měsíc nesvítí."

„Ne," potvrdil Sikes.

„Je zařízeno, jak odvézt kořist, že?" tázal se Fagin.

Sikes přikývl.

„A –"

„Jo, jo, všechno je naplánovaný," přerušil ho Sikes. „O podrobnosti se nestarej. Radši sem toho kluka přiveď zítra večer. Já vypadnu z úkrytu hodinu po rozednění. Pak budeš držet jazyk za zuby a mít připravenej tavicí kelímek, a to je všechno, co budeš mít na práci."

Po jisté rozpravě, na níž se všichni tři aktivně podíleli, bylo rozhodnuto, že Nancy druhého dne večer, až se stmí, zajde k Faginovi a Olivera přivede s sebou; Fagin lstivě podotkl, že pokud by chlapec projevil neochotu k té výpravě, bude ochotnější jít s dívkou, která se ho nedávno zastala, než s kýmkoli jiným. Dále bylo slavnostně ujednáno, že chudák Oliver bude pro účely zamýšlené výpravy bezvýhradně svěřen do péče a pod dohled pana Williama Sikese; a dále, že řečený Sikes s ním smí nakládat, jak uzná za vhodné; a nemá být Faginem činěn odpovědným za žádné neštěstí ani zlo, které by nutně muselo chlapce stihnout: s tím, že k tomu, aby byla tato dohoda v daném ohledu závazná, bude vyžadováno, aby jakákoli vyjádření pana Sikese po jeho návratu byla ve všech důležitých podrobnostech potvrzena a doložena svědectvím mazanýho Tobyho Crackita.

Když byly tyto přípravné body urovnány, pan Sikes se pustil do pití brandy zběsilou rychlostí a začal poplašně mávat železnou tyčí; při tom vyřvával ty nejméně hudební útržky písní, promíchané s divokými kletbami. Nakonec v záchvatu profesionálního nadšení trval na tom, že musí přinést svou skříňku s lupičským nářadím: s níž, sotva se do místnosti dopotácel a otevřel ji, aby vyložil povahu a vlastnosti různých nástrojů, které obsahovala, a zvláštní krásy jejich konstrukce, přepadl přes tu skříňku na podlahu a usnul tam, kde upadl.

„Dobrou noc, Nancy," řekl Fagin a zahalil se jako předtím.

„Dobrou."

Jejich oči se setkaly a žid si ji zblízka prohlédl. Dívka ani nemrkla. Byla stejně upřímná a opravdová v té věci, jak jen Toby Crackit sám mohl být.

Fagin jí znovu popřál dobrou noc, a uštědřiv zákeřný kopanec do natažené postavy pana Sikese, zatímco se otočila zády, odtápal po schodech dolů.

„Pořád to samý!" mumlal si žid, otáčeje se k domovu. „Nejhorší na těch ženských je, že úplná maličkost stačí k tomu, aby v nich probudila nějaký dávno zapomenutý cit; a nejlepší na nich je, že to nikdy netrvá. Ha! ha! Muž proti dítěti, za pytel zlata!"

Krátě si čas těmito příjemnými úvahami, kráčel pan Fagin blátem a bahnem do svého ponurého příbytku: kde na něj netrpělivě čekal Lišák.

„Je Oliver v posteli? Chci s ním mluvit," byla jeho první poznámka, když sestupovali po schodech.

„Už hodiny," odvětil Lišák, rozrážeje dveře. „Tady ho máš!"

Chlapec ležel, hluboce usnulý, na primitivní posteli na podlaze; tak bledý úzkostí, smutkem a dusnem svého vězení, že vypadal jako sama smrt; ne smrt, jak se ukazuje v rubáši a rakvi, nýbrž v onom hávu, který na sobě má, když právě odešel život; kdy mladá a jemná duše teprve

okamžik předtím odletěla do nebe a hrubý vzduch tohoto světa ještě neměl čas dechnout na proměňující se prach, který ona posvětila.

„Teď ne," řekl Fagin a tiše se odvrátil. „Zítra. Zítra."

# XX. V níž je Oliver vydán panu Williamu Sikesovi

Když Oliver ráno procitl, značně ho udivilo zjištění, že vedle postele byl položen nový pár bot se silnou, tlustou podrážkou; a jeho staré boty že byly odneseny. Zpočátku ho ten objev potěšil: doufal, že snad znamená předzvěst jeho propuštění; ale takové myšlenky byly rychle zahnány, jakmile si sedl ke snídani s Faginem, který mu tónem a způsobem, jenž jeho úzkost ještě zvětšil, oznámil, že má být toho večera odveden do domu Billa Sikese.

„Mám – mám tam zůstat, pane?" zeptal se Oliver úzkostlivě.

„Ne, ne, můj milý. Zůstat tam ne," odvětil Fagin. „Nechtěli bychom tě ztratit. Neboj se, Olivere, zase se k nám vrátíš. Ha! ha! ha! Nebudeme tak krutí, abychom tě poslali pryč, můj milý. Ale ne, kdepak!"

Stařík, který se skláněl nad ohněm a opékal krajíc chleba, se při tomto popichování Olivera ohlédl; a zachechtal se, jako by chtěl ukázat, že ví, že by Oliver stále rád utekl, kdyby mohl.

„Předpokládám," řekl žid a upíral oči na Olivera, „že chceš vědět, proč se jde k Billovi – co, můj milý?"

Oliver se mimoděk začervenal, zjistiv, že starý zloděj mu čte myšlenky; ale směle řekl, ano, že to chce vědět.

„No a proč, myslíš?" tázal se Fagin, uhýbaje otázce.

„Opravdu nevím, pane," odpověděl Oliver.

„Pch!" řekl Fagin, odvracející se se zklamaným výrazem od zevrubného zkoumání chlapcovy tváře. „Počkej tedy, až ti to řekne Bill."

Fagin se zdál nemálo rozmrzelý tím, že Oliver neprojevil o věci větší zvědavost; pravdou však je, že ačkoli měl Oliver velkou úzkost, byl příliš zmatený opravdovou lstivostí Faginova pohledu a vlastními dohady, než aby se v tu chvíli ptal dál. Jinou příležitost ani neměl: neboť žid zůstal velmi mrzutý a mlčenlivý až do noci: kdy se chystal vyjít ven.

„Můžeš zažehnout svíčku," řekl Fagin a jednu postavil na stůl. „A tady máš knihu, abys měl co číst, než si pro tebe přijdou. Dobrou noc!"

„Dobrou noc!" odvětil Oliver tiše.

Fagin šel ke dveřím: cestou se po chlapci ohlížel přes rameno. Náhle se zastavil a zavolal ho jménem.

Oliver vzhlédl; žid, ukazuje na svíčku, mu pokynul, aby ji zapálil. Oliver tak učinil; a když postavil svícen na stůl, uviděl, že na něj Fagin upřeně zírá, s obočím staženým a zamračeným, z temného konce místnosti.

„Dej si pozor, Olivere! Dej si pozor!" řekl stařík a varovně před sebou mával pravou rukou. „Je to drsnej chlap a krev pro něj nic neznamená, když vzkypí jeho vlastní. Ať se stane cokoli, nic neříkej; a dělej, co ti nařídí. Pamatuj si to!" Dávaje silný důraz na poslední slovo, dovolil, aby se jeho rysy pozvolna slily v příšerný úšklebek, a pokývnuv hlavou, odešel z místnosti.

Oliver se opřel hlavou o ruku, když stařík zmizel, a s chvějícím se srdcem dumal o slovech, která právě slyšel. Čím víc o Faginově napomenutí přemýšlel, tím víc byl v koncích, co se týkalo jeho skutečného účelu a smyslu.

Nedokázal si vymyslet žádný zlý cíl, kterého by bylo možno dosáhnout jeho posláním k Sikesovi a kterému by stejně dobře nemohlo posloužit setrvání u Fagina; a po dlouhém přemítání dospěl k závěru, že byl vybrán k vykonávání nějakých obvyklých podřadných úkonů pro lupiče, dokud nebude získán jiný chlapec vhodnější k jeho účelu. Byl na utrpení příliš zvyklý, a tam, kde právě byl, utrpěl příliš mnoho, než

aby se měl nad vyhlídkou změny příliš bědovat. Zůstal na několik minut ponořen do myšlenek; a potom, s těžkým povzdechem, zhasil svíčku, vzal knihu, kterou mu žid zanechal, a začal číst.

Obracel listy. Zpočátku bezstarostně; ale narazil na pasáž, která upoutala jeho pozornost, a brzy byl do knihy ponořen. Byla to historie životů a soudních procesů velkých zločinců; a stránky byly špinavé a odrbané častým používáním. Zde četl o strašných zločinech, při nichž tuhne krev v žilách; o tajných vraždách spáchaných na opuštěných cestách; o tělech ukrytých před zrakem lidí v hlubokých jámách a studnách: které je nedokázaly udržet dole, hluboké, jaké byly, ale po mnoha letech je nakonec vydaly, a jejich pohled dohnal vrahy k takovému šílenství, že v hrůze přiznali svou vinu a volali po šibenici, aby ukončila jejich muka. A dále zde četl o mužích, kteří v hluboké noci leželi ve svých postelích a byli (jak tvrdili) pokoušeni a vedeni svými vlastními zlými myšlenkami k takovému strašlivému krveprolití, že se při pouhé představě chvěje tělo a selhávají údy. Ty hrozné popisy byly tak skutečné a živé, že se zažloutlé stránky, zdálo se, barvily do červena krví; a slova na nich jako by mu zněla v uších, jako by je šeptem, dutými mumlanými zvuky, pronášeli duchové mrtvých.

V záchvatu strachu chlapec knihu zavřel a odhodil ji od sebe. Pak padl na kolena a modlil se k Nebi, aby ho ušetřilo takových skutků; a aby raději chtělo, aby ihned zemřel, než aby byl uchován pro zločiny tak hrozné a děsivé. Ponenáhlu se uklidňoval a tichým, přerývaným hlasem prosil, aby mohl být vysvobozen z nebezpečí, v nichž se právě nachází; a aby, pokud má být někdy pozdvižena nějaká pomoc pro chudého vyvrhele, který nikdy nepoznal lásku přátel ani příbuzných, přišla k němu právě teď, kdy sám, opuštěný a odkopnutý, stojí uprostřed ničemnosti a viny.

Modlitbu skončil, ale stále setrvával s hlavou pochovanou v rukou, když ho vyrušilo zašustění.

„Co to je!" zvolal, prudce se vzchopiv, a spatřil u dveří jakousi postavu. „Kdo je tam?"

„Já. Jenom já," odpověděl rozechvělý hlas.

Oliver zvedl svíčku nad hlavu a podíval se ke dveřím. Byla to Nancy.

„Dej to světlo pryč," řekla dívka, odvracející hlavu. „Bolí mě z toho oči."

Oliver viděl, že je velmi bledá, a jemně se zeptal, zda je nemocná. Dívka se vrhla do židle, zády k němu: a lomila rukama; neodpověděla však ani slovem.

„Pán Bůh mi odpusť!" vykřikla po chvíli, „na tohle jsem nemyslela."

„Stalo se něco?" zeptal se Oliver. „Můžu ti pomoct? Opravdu, když můžu. Opravdu."

Houpala se sem a tam; chytla se za hrdlo; a vydávajíc dávivý zvuk, lapala po dechu.

„Nancy!" zvolal Oliver, „co se děje?"

Dívka si bouchala rukama o kolena a nohama o podlahu; a náhle se zastavila, přitáhla si těsněji šál a chvěla se zimou.

Oliver pohrabal oheň. Přitáhnuvši si k němu židli, chvíli tam seděla, aniž promluvila; nakonec však zvedla hlavu a rozhlédla se.

„Nevím, co mě to občas popadne," řekla, předstírajíc, že si upravuje šaty; „to ta vlhká špinavá místnost, myslím. Tak co, Nolly, drahoušku, jsi připraven?"

„Mám jít s tebou?" ptal se Oliver.

„Ano. Přišla jsem od Billa," odvětila dívka. „Máš jít se mnou."

„Proč?" zeptal se Oliver a ucouvl.

„Proč?" ozvěnou opakovala dívka, zvedajíc oči a odvracející je, jakmile se setkaly s chlapcovou tváří. „Á! Pro nic zlého."

„Nevěřím tomu," řekl Oliver: který ji pozorně sledoval.

„Jak myslíš," odvětila dívka, předstírajíc smích. „Pro nic dobrého tedy."

Oliver viděl, že má jistou moc nad lepšími city té dívky, a na okamžik pomýšlel na to, že se odvolá na její soucit kvůli své bezmocné situaci. Vzápětí mu však hlavou projela myšlenka, že je sotva jedenáct hodin a na ulici je ještě mnoho lidí: mezi nimiž by se jistě našli takoví, kteří by jeho vyprávění uvěřili. Jak ho ten nápad napadl, popošel vpřed: a poněkud rychle řekl, že je připraven.

Ani jeho krátké rozvažování, ani jeho záměr neunikl jeho společnici. Zblízka si ho prohlížela, zatímco mluvil; a vrhla na něj pohled plný porozumění, který dostatečně ukazoval, že uhodla, co se mu honilo hlavou.

„Pst!" řekla dívka, naklánějíc se nad ním a opatrně se rozhlížejíc, ukázala na dveře. „Nemůžeš si pomoct. Hodně jsem se snažila, ale všechno marně. Jsi ze všech stran obklíčený. Jestli se máš někdy odsud dostat, teď to není ta chvíle."

Zasažen energií jejího projevu, Oliver k ní vzhlédl s velkým úžasem. Zdálo se, že mluví pravdu; její obličej byl bílý a rozrušený; a chvěla se opravdovostí.

„Jednou už jsem tě zachránila před špatným zacházením, a zachráním tě znovu, a dělám to teď," pokračovala dívka nahlas; „neboť ti, kdo by si pro tebe přišli, kdybych nebyla já, by s tebou nakládali daleko hruběji než já. Slíbila jsem za tebe, že budeš tichý a mlčenlivý; pokud nebudeš, uškodíš tím jen sobě i mně, a možná budeš mou smrtí. Podívej se! Tohle všechno už jsem pro tebe snesla, tak jistě, jako mě Bůh na nebi vidí."

Rychle ukázala na pár siných modřin na krku a pažích; a pokračovala s velkou rychlostí:

„Pamatuj si to! A nenechej mě kvůli sobě teď trpět ještě víc. Kdybych ti mohla pomoct, pomohla bych; ale nemám tu moc. Nechtějí ti ublížit; cokoli tě donutí udělat, není tvá vina. Pst! Každé slovo z tvých úst je pro mě úder. Dej mi ruku. Pospěš si! Ruku!"

Chytila ruku, kterou jí Oliver bezděčně vložil do dlaně, a zhasnuvši světlo, vedla ho za sebou po schodech. Dveře otevřel rychle kdosi zahalený ve tmě a stejně rychle je zavřel, když prošli ven. Čekala tam nájemná drožka; se stejnou prudkostí, s jakou se obracela k Oliverovi, ho dívka vtáhla za sebou dovnitř a zatáhla záclony. Kočí nepotřeboval žádné pokyny, ale ihned, bez minuty prodlení, pobídl koně plným cvalem.

Dívka stále svírala Oliverovu ruku a dál mu šeptala do ucha výstrahy a ujištění, která už mu předala. Vše bylo tak rychlé a uspěchané, že sotva stačil připomenout si, kde je nebo jak se tam dostal, když kočár zastavil u domu, k němuž Faginovy kroky směřovaly předchozího večera.

Na jediný krátký okamžik se Oliver kvapně rozhlédl prázdnou ulicí a výkřik o pomoc mu zůstal viset na rtech. Ale hlas dívky mu zněl v uších, prosící ho v takových tónech úzkosti, aby na ni pamatoval, že neměl srdce ten výkřik vyslovit. Zatímco váhal, byla příležitost ta tam; už byl v domě a dveře se zavřely.

„Tudy," řekla dívka a poprvé uvolnila svůj stisk. „Bille!"

„Tady!" odvětil Sikes: objevuje se v čele schodiště se svíčkou. „Á! Právě včas. Pojď dál!"

To byl pro povahu pana Sikese velmi silný výraz pochvaly, nezvykle srdečné přivítání. Nancy, jíž to zřejmě značně potěšilo, ho srdečně pozdravila.

„Bull's-eye šel domů s Tomem," poznamenal Sikes, zatímco jim svítil na cestu. „Překážel by."

„To je dobře," přitakala Nancy.

„Tak jsi toho fakana přivedla," řekl Sikes, když došli do místnosti: a při těch slovech zavřel dveře.

„Jo, tady je," odpověděla Nancy.

„Šel klidně?" ptal se Sikes.

„Jako beránek," odvětila Nancy.

„To rád slyším," řekl Sikes a zachmuřeně se podíval na Olivera; „kvůli jeho mladý kůži: která by jinak tratila. Pojď sem, mladej; ať ti můžu udělat kázání, který se nejlíp vyřídí hned."

Takto oslovuje svého nového učedníka, pan Sikes stáhl Oliverovi čepici a hodil ji do kouta; a potom, uchopiv ho za rameno, usedl ke stolu a postavil chlapce před sebe.

„Tak nejdřív: víš, co je tohle?" tázal se Sikes, zdvihaje kapesní pistoli, která ležela na stole.

Oliver kývl, že ví.

„Dobře, tak se podívej," pokračoval Sikes. „Tohle je prach; tamto je kulka; a tohle je kousek starýho klobouku pro ucpání."

Oliver zamumlal, že různým vyjmenovaným předmětům rozumí; a pan Sikes se pustil do nabíjení pistole, s velkou přesností a rozvahou.

„Teď je nabitá," řekl pan Sikes, když skončil.

„Ano, vidím, že je, pane," odvětil Oliver.

„No," řekl lupič, chytil Olivera za zápěstí a přitiskl hlaveň tak blízko k jeho spánku, až se dotýkaly; v tu chvíli nemohl chlapec potlačit úlek; „jestli promluvíš jediný slovo, až se mnou budeš venku, kromě toho, když promluvím já na tebe, tenhle náboj ti bude v hlavě bez varování. Takže jestli se rozhodneš mluvit bez dovolení, nejdřív se pomodli."

Zasypaje objekt tohoto varování zamračeným pohledem, aby jeho účinek znásobil, pan Sikes pokračoval.

„Pokud vím, není nikdo, kdo by se po tobě moc sháněl, kdyby ses jim ztratil; takže bych si nemusel dávat tu ďáblem zatracenou práci a všechno ti vysvětlovat, kdyby to nebylo pro tvoje vlastní dobro. Slyšíš mě?"

„Krátce a dlouze, co tím chce říct," řekla Nancy: mluvíc velmi důrazně a lehce se mračíc na Olivera, jako by si vyžadovala jeho vážnou pozornost ke svým slovům: „je to, že jestli ho při týhle práci, co máš před sebou, podrazíš, zabrání ti, abys o tom pak někdy žvanil, tím, že

ti prostřelí hlavu, a vezme na sebe to riziko, že se za to pak bude houpat, jako to dělá za spoustu jinejch věcí v rámci podnikání, každej měsíc svýho života."

„Přesně tak!" poznamenal pan Sikes souhlasně; „ženský to umí vždycky říct v nejmíň slovech. – Krom toho, když se čílej; to pak to roztahujou. A teď, když to má jasný, dáme si večeři a trochu si schrupneme před startem."

Vyhovujíc této žádosti, Nancy rychle prostřela ubrus; na pár minut zmizela a vzápětí se vrátila s džbánem portru a mísou skopových hlav: což panu Sikesovi dalo příležitost k několika příjemným vtipům, založeným na podivné shodě, že „jemmies" je přezdívka společná i jedné důmyslné pomůcce hojně užívané v jeho oboru. Vskutku, ten vážený pán, snad povzbuzen bezprostřední vyhlídkou na aktivní službu, byl ve skvělé náladě a dobrém rozmaru; na důkaz čehož lze zde poznamenat, že vtipně vypil všechno pivo jedním douškem a za celou dobu průběhu jídla nevyřkl, podle hrubého odhadu, více než osmdesát kleteb.

Když večeře skončila – lze si snadno představit, že Oliver na ni neměl velkou chuť – vypil pan Sikes několik sklenek alkoholu s vodou a vrhl se na postel; nařídil přitom Nancy, s mnoha hrozbami pro případ selhání, aby ho probudila přesně v pět. Oliver se natáhl v šatech, z téhož rozkazu, na matraci na podlaze; a dívka, přiloživši na oheň, usedla před ním, aby je mohla v určenou dobu vzbudit.

Dlouho ležel Oliver vzhůru v domnění, že snad Nancy využije této chvíle a pošeptá mu nějakou další radu; dívka však seděla s očima upřenýma do ohně, aniž se pohnula, kromě toho, že čas od času upravila knot svíčky. Unaven bděním a úzkostí nakonec usnul.

Když se probudil, stůl byl prostřen k čaji a Sikes strkal různé věci do kapes svého vrchníku, který visel přes opěradlo židle. Nancy byla pilně zaneprázdněna přípravou snídaně. Ještě nebyl den; neboť svíčka

stále hořela a venku bylo zcela tma. Ostrý déšť navíc bil do okenních tabulí; a nebe vypadalo černé a zatažené.

„Tak jedem!" zavrčel Sikes, když se Oliver vzchopil; „půl šestý! Mrsk sebou, nebo nedostaneš snídani; už je stejně pozdě."

Oliverovi netrvalo dlouho, než se oblékl; když se trochu najedl, odpověděl na nevrlou otázku ze Sikesovy strany, že je úplně připraven.

Nancy, sotva se na chlapce podívala, mu hodila šátek, aby si ho uvázal kolem krku; Sikes mu dal velký hrubý plášť, aby si ho zapjal přes ramena. Takto oděn podal ruku lupiči, který, zastaviv se jen, aby mu výhružným gestem ukázal, že tutéž pistoli má v boční kapse svého vrchníku, pevně ji sevřel ve své, a vyměniv s Nancy rozloučení, odvedl ho pryč.

Oliver se u dveří na okamžik otočil, v naději, že zachytí od dívky pohled. Ta však už znovu zaujala své staré místo před ohněm a seděla před ním, naprosto nehybná.

# XXI. Výprava

Bylo bezútěšné ráno, když vyšli do ulice; vítr a prudký déšť; a mraky vypadaly matně a bouřkově. Noc byla velmi mokrá: na vozovce se nahromadily veliké louže vody a struhy přetékaly. Na obloze slabě probleskovalo nadcházející svítání; což však spíše zhoršovalo ponurost scény, než aby jí ulevilo: to kalné světlo pouze pobledilo to, které vrhaly pouliční lampy, aniž by na mokré střechy a bezútěšné ulice vylilo jakékoli teplejší nebo jasnější odstíny. Zdálo se, že v této části města se nikdo nehýbe; okna domů byla pevně zavřena; a ulice, jimiž procházeli, byly bezhlučné a prázdné.

Než zahnuli na Bethnal Green Road, den se už opravdu rozednil. Mnoho lamp bylo již zhasnuto; několik venkovských vozů se pomalu plahočilo k Londýnu; sem tam se čile prohnal dostavník zablácený od blátivé cesty: kočí uštědřil cestou napomínající ránu bičem těžkému nákladnímu vozkovi, který, drže se nesprávné strany silnice, ohrozil to, že dostavník dorazí ke stanici o čtvrt minuty později. Hospody s plynovým osvětlením uvnitř už byly otevřené. Postupně se začaly otevírat i jiné obchody a bylo potkávat několik rozptýlených lidí. Pak přišly roztroušené skupinky dělníků jdoucích za svou prací; pak muži a ženy s rybářskými koši na hlavách; oslí vozy naložené zeleninou; dvoukoláky plné živého dobytka nebo celých jatečních těl; mlékařky s putnami; nepřetržitý zástup lidí, mířících s rozličnými zásobami do východních předměstí města. Jak se blížili k City, hluk a doprava postupně narůstaly; a když proplétali ulice mezi Shoreditchem a Smithfieldem, zdul se v hotový řev zvuku a shonu. Bylo tak světlo, jak jen

mohlo být, než se opět setmí a než začne rušné ráno poloviny londýnského obyvatelstva.

Zahnuvše dolů Sun Street a Crown Street a překročivše Finsbury Square, zamířil pan Sikes přes Chiswell Street do Barbicanu; odtud na Long Lane, a tak do Smithfieldu; z posledně jmenovaného místa se vzedmul chumel nesouzvučných zvuků, jenž Olivera Twista naplnil úžasem.

Bylo trhové ráno. Země byla pokryta téměř ke kotníkům špínou a bahnem; hustá pára, vytrvale stoupající z paroucích se těl dobytka a mísící se s mlhou, která jako by spočívala na vrcholcích komínů, těžce visela nad vším. Všechny ohrady uprostřed velké plochy a tolik dočasných ohrad, kolik se jich dalo nacpat do volného prostoru, byly plné ovcí; k sloupům u strouhy byly přivázány dlouhé řady krav a volů, tři nebo čtyři za sebou. Vesničané, řezníci, honáci, podomní kupci, kluci, zloději, flákači a tuláci každého nízkého druhu se mísili dohromady v jednu masu; hvizdy honáků, štěkot psů, bučení a vzpínání volů, bečení ovcí, chrochtání a kvičení prasat, výkřiky podomních kupců, pokřik, kletby a hádky ze všech stran; zvonění zvonů a řev hlasů, který se linul z každé hospody; mačkanice, strkání, pohánění, bití, hulákání a vřeštění; ohyzdný a nesouzvučný rámus, jenž se ozýval z každého kouta trhu; a neumyté, neoholené, špinavé a zablácené postavy, které neustále pobíhaly sem a tam, vrážely do zástupu a vybíhaly z něj; to vše tvořilo scénu omračující a matoucí, která smysly zcela zmátla.

Pan Sikes, vlekoucí Olivera za sebou, se protlačoval loktem skrz nejhustší zástup a věnoval velmi malou pozornost mnoha pohledům a zvukům, které tolik udivovaly chlapce. Dva či třikrát pokývl některému známému, který procházel kolem; a odolávaje stejnému počtu pozvání na ranní lok, pevně se tlačil kupředu, až se dostali z toho zmatku a Hosier Lane prošli do Holbornu.

„Tak, mladej!" řekl Sikes, hledě vzhůru na hodiny kostela sv. Ondřeje, „bude už sedm! Musíš přidat do kroku. No tak, nezaostávej už, Lenochu!"

Pan Sikes tuto řeč doprovodil cuknutím za zápěstí svého malého společníka; Oliver, zrychliv tempo do jakéhosi klusu mezi rychlou chůzí a během, držel krok s dlouhými kroky lupiče, jak jen uměl.

Udržovali toto tempo, dokud nepřešli roh Hyde Parku a nebyli na cestě do Kensingtonu: kdy Sikes povolil, až se k nim z dohledu dohonil prázdný vůz. Vida nápis „Hounslow", zeptal se vozky s takovou zdvořilostí, jakou dokázal předstírat, zda by je nevzal až do Isleworthu.

„Naskočte," řekl muž. „To je váš kluk?"

„Jo; to je můj kluk," odvětil Sikes, pevně se dívaje na Olivera a nepřítomně vkládaje ruku do kapsy, kde byla pistole.

„Tvůj otec chodí trochu moc rychle na tebe, co, chlapče?" tázal se vozka: vida, že Oliver je zadýchán.

„Ani ťuk," skočil Sikes do řeči. „Je na to zvyklej. Tady, chytni se mojí ruky, Nede. Hup tam!"

Takto oslovuje Olivera, pomohl mu do vozu; a vozka, ukázav na hromadu pytlů, mu řekl, aby si tam lehl a odpočinul si.

Jak míjeli jednotlivé milníky, Oliver se čím dál víc divil, kam ho jeho společník hodlá odvést. Kensington, Hammersmith, Chiswick, Kew Bridge, Brentford, to vše minuli; a přece pokračovali tak vytrvale, jako by svou cestu právě zahájili. Nakonec přijeli k hospodě zvané U Kočáru a koní; kousek za ní, zdálo se, odbočovala jiná silnice. A zde vůz zastavil.

Sikes seskočil s velikou kvapností, drže Olivera za ruku; a sundav ho rovnou dolů, vrhl na něj zuřivý pohled a významně udeřil pěstí do boční kapsy.

„Sbohem, chlapče," řekl muž.

„Je nabručenej," odvětil Sikes a zatřásl s ním; „je nabručenej. Štěně! Nevšímejte si ho."

„Ani se nestarám!" odpověděl ten druhý, vlézaje si zpátky do vozu. „Je přece hezký den." A rozjel se pryč.

Sikes počkal, dokud opravdu neodjel; a poté, řka Oliverovi, že se smí porozhlédnout, chce-li, znovu ho vedl dále na jeho cestě.

Krátce za hospodou odbočili vlevo; a pak, nabravše pravou cestu, kráčeli dlouhou dobu: míjeli mnoho velkých zahrad a šlechtických sídel po obou stranách cesty, a nezastavili pro nic kromě trochy piva, až došli do jednoho města. Zde na zdi domu Oliver spatřil napsáno dosti velkými písmeny „Hampton". Zdrželi se po několik hodin v polích. Nakonec se vrátili do města; a zahnuli do staré hospody s otřelým vývěsním štítem, objednali si nějaký oběd u kuchyňského ohně.

Kuchyně byla stará, nízko stropená místnost; s velkým trámem napříč středem stropu, a lavicemi s vysokými opěradly u ohně; na nichž sedělo několik hrubých mužů v plátěných blůzách, pili a kouřili. Olivera si nevšímali; a Sikese jen málo; a protože ani Sikes se o ně nestaral, usedli on a jeho mladý druh v koutě pro sebe, aniž byli jejich společností příliš obtěžováni.

K obědu měli studené maso a seděli tak dlouho poté, co pan Sikes popíjel ještě tři nebo čtyři dýmky, že Oliver začínal mít jistotu, že už nikam dál nejdou. Byl únavou chůze a časným vstáváním velmi vyčerpán; nejprve si trochu zdříml; potom, zcela přemožen únavou a výpary tabáku, usnul.

Bylo už úplně tma, když ho probudilo strčení od Sikese. Když se dost probudil, aby se posadil a rozhlédl se, zjistil, že onen vážený pán je v důvěrném družení a rozhovoru s jakýmsi dělníkem nad půllitrem piva.

„Takže ty jedeš do Lower Hallifordu, jo?" ptal se Sikes.

„Jedu," odvětil muž, který se zdál být trochu horší – nebo lepší, podle toho, jak se to vezme – po pití; „a nijak pomalu. Můj kůň nemá za sebou náklad, jako měl, když jsme zrána jeli nahoru; a dlouho mu to nepotrvá. Jeho zdraví! Hergot! to je kus!"

„Mohl byste vzít mýho kluka a mě až tam?" dožadoval se Sikes, postrkuje pivo ke svému novému příteli.

„Jestli jedete rovnou, můžu," odpověděl muž, nahlédl do džbánku. „Jedete do Hallifordu?"

„Jedem až do Sheppertonu," odvětil Sikes.

„Jsem váš chlap, pokud jedu," odpověděl ten druhý. „Je všechno zaplaceno, Becky?"

„Jo, druhý pán zaplatil," odpověděla dívka.

„Hele!" řekl muž, s opileckou vážností; „to nejde, víte."

„Proč ne?" odvětil Sikes. „Vy nás vemete, a co by mi mělo bránit zaplatit ten půllitr za vás, jako oplátku?"

Cizinec přemítal nad tím důvodem s velmi vážnou tváří; a když tak učinil, chytil Sikese za ruku: a prohlásil, že je opravdu dobrej chlap. Načež pan Sikes odvětil, že žertuje; neboť, kdyby byl střízlivý, byl by k domnění, že žertuje, pádný důvod.

Po výměně několika dalších lichotek popřáli společnosti dobrou noc a vyšli ven; dívka, zatímco tak činili, sbírala džbánky a sklenice, a nakonec se vybelhala až ke dveřím, s rukama plnýma nádobí, aby se podívala, jak společnost vyráží.

Kůň, na jehož zdraví se v jeho nepřítomnosti připíjelo, stál venku: již zapřažen do vozu. Oliver a Sikes nasedli bez dalších ceremonií; a muž, kterému patřil, pozdržev se minutu nebo dvě, „aby mu dodal odvahu", a aby vyzval štolbu a celý svět, aby přinesli něco kobyle rovného, také nasedl. Potom bylo štolbovi řečeno, aby koni popustil hlavu; a když ji dostal, kůň jí využil velmi nepříjemně: pohazoval s ní ve vzduchu s velkou pohrdavostí a vrážel do oken salónu naproti; po těchto skutcích a chvilce stání na zadních nohou vyrazil velkou rychlostí a klusem opustil město s velkou parádou.

Noc byla velmi tmavá. Z řeky a z bažinaté půdy kolem stoupala vlhká mlha; a rozprostírala se nad bezútěšnými poli. Byla také pronikavá zima; vše bylo ponuré a černé. Nikdo nepromluvil ani slovo; neboť

vozka upadl do ospalosti; a Sikes neměl náladu zavést ho do hovoru. Oliver seděl schoulený v koutě vozu; zmatený strachem a zlou předtuchou; a v hubených stromech, jejichž větve se zachmuřeně mávaly sem a tam, jako by v nějaké fantastické radosti nad opuštěností scény, viděl podivné postavy.

Když míjeli kostel v Sunbury, odbily hodiny sedmou. V okně převozního domu naproti bylo světlo: které se rozlévalo přes silnici a vrhalo do pochmurnějšího stínu temný tis s hroby pod sebou. Nedaleko se ozýval tlumený zvuk padající vody; a listí starého stromu se jemně pohybovalo v nočním větru. Znělo to jako tichá hudba k odpočinku mrtvých.

Minuli Sunbury a opět vjeli na opuštěnou cestu. O dvě nebo tři míle dále vůz zastavil. Sikes seskočil, vzal Olivera za ruku, a opět šli pěšky.

V Sheppertonu nezaskočili do žádného domu, jak unavený chlapec čekal; stále však šli dál, v blátě a ve tmě, pochmurnými uličkami a přes chladné otevřené pláně, až se jim objevila světla jakéhosi města v nevelké dálce. Když se Oliver zahleděl pozorně vpřed, uviděl, že právě pod nimi je voda a že se blíží k patě mostu.

Sikes šel přímo kupředu, až se k mostu přiblížili; pak náhle zahnul po břehu doleva.

„Voda!" pomyslel si Oliver, kterému se udělalo mdlo strachem. „Přivedl mě na tohle opuštěné místo, aby mě zavraždil!"

Chystal se vrhnout se na zem a bojovat o svůj mladý život, když uviděl, že stojí před osamělým domem: celým rozpadlým a chátrajícím. Po obou stranách zchátralého vchodu bylo okno; a jedno patro nad; nikde však nebylo vidět světlo. Dům byl tmavý, zpustošený: a podle všeho neobydlený.

Sikes, stále se drže Oliverovy ruky, se tiše přiblížil k nízké předsíňce a zvedl kliku. Dveře povolily tlaku a oba vstoupili dovnitř.

# XXII. Vloupání

„Haló!" zvolal hlasitý chraplavý hlas, jakmile vkročili do průchodu.

„Nedělej takovej randál," řekl Sikes, zavíraje dveře na závoru. „Vylez s nějakým světlem, Toby."

„Á! můj kámo!" zvolal týž hlas. „Světlo, Barney, světlo! Uveď pána dovnitř, Barney; nejdřív se probuď, jestli ti to bude vyhovovat."

Mluvčí zřejmě hodil na osobu, kterou oslovoval, zouvák nebo nějakou podobnou věc, aby ji probudil z dřímoty: neboť bylo slyšet rachot dřevěného předmětu, který prudce dopadl; a potom nesrozumitelné mumlání jako od muže mezi spánkem a bděním.

„Slyšíš?" křičel týž hlas. „Je tady v průchodu Bill Sikes a nikdo mu nevzdává poctu; a ty tam spíš, jako bys měl u jídla laudanum, a nic silnějšího. Jsi už bodrejší, nebo chceš železnej svícen, aby tě pořádně probudil?"

Rozcuchané pantofle pospíchavě zaškrabaly po holé podlaze místnosti, jak byla ta otázka položena; a ze dveří napravo vyšla; nejprve chabá svíčka: a potom postava téhož jedince, který byl dříve popsán jako trpící vadou mluvit skrz nos, působící jako obsluha v hospodě na Saffron Hill.

„Pafe Sikesu!" zvolal Barney s radostí buď skutečnou, nebo předstíranou; „vefte dál, páfe; vefte dál."

„Hej! polez první," řekl Sikes a strkal Olivera před sebe. „Rychle! nebo ti budu šlapat na paty."

Mumlaje kletbu nad jeho pomalostí, Sikes strkal Olivera před sebe; a vešli do nízké tmavé místnosti s čoudícím ohněm, dvěma nebo třemi

rozbitými židlemi, stolem a velmi starým gaučem: na němž, s nohama mnohem výš než hlavou, ležel natažen muž a kouřil dlouhou hliněnou dýmku. Byl oblečen do elegantně střiženého kabátu v barvě šňupacího tabáku, s velkými mosaznými knoflíky; měl oranžový šátek na krku; hrubou, křiklavou vestu se vzorem šálu; a plátěné kalhoty. Pan Crackit (neboť to byl on) neměl příliš mnoho vlasů, ani na hlavě, ani v obličeji; ale co měl, bylo zrzavé a nakroucené do dlouhých vývrtkových kadeří, mezi nimiž občas prostrkoval velmi špinavé prsty, ozdobené velkými obyčejnými prsteny. Byl mírně nad střední postavu a zřejmě poněkud slabý v nohou; tato okolnost však nijak neoslabovala jeho vlastní obdiv k jeho vysokým botám, které v jejich povznesené poloze pozoroval s živým uspokojením.

„Bille, chlapče!" řekla ta postava, obracejíc hlavu ke dveřím, „rád tě vidím. Málem jsem se bál, že jsi to vzdal: v kterémžto případě bych musel podniknout osobní výpravu. Hela!"

Vyřknuv tento výkřik tónem velikého překvapení, když oči utkvěly na Oliverovi, se pan Toby Crackit uvedl do sedící polohy a dožadoval se, kdo to je.

„Ten kluk. Jenom ten kluk!" odvětil Sikes, přitahuje si židli k ohni.

„Fedno z Fagidovejch mláďat," zvolal Barney s úšklebkem.

„Faginův, co!" zvolal Toby, hledě na Olivera. „Jakej neocenitelnej hoch z něho bude, pro kapsy starejch dam v kaplích! Jeho ciferník je mu jmění."

„Tak – tak už toho nech," vložil se netrpělivě Sikes; a nakláněje se nad svým zalehnutým přítelem, zašeptal mu několik slov do ucha: na což se pan Crackit nesmírně rozchechtal a poctil Olivera dlouhým zírajícím pohledem úžasu.

„Tak," řekl Sikes, znovu usedaje, „jestli nám dáš něco k jídlu a pití, než budeme čekat, pozvedneš nám náladu; nebo aspoň mně. Sedni si k ohni, mládenče, a odpočiň si; neboť s námi dneska v noci půjdeš ještě ven, i když ne moc daleko."

Oliver se díval na Sikese v němém a plachém úžasu; a přitáhnuv si stoličku k ohni, usedl s rozbolavělou hlavou v dlaních, sotva věděl, kde je nebo co se kolem něj děje.

„Tady," řekl Toby, když mladý žid položil na stůl nějaké zbytky jídla a láhev, „Zdar vloupání!" Vstal, aby přípitek poctil; a opatrně odloživ prázdnou dýmku do kouta, přistoupil ke stolu, naplnil sklenku kořalkou a vypil ji na ex. Pan Sikes učinil totéž.

„Lok pro kluka," řekl Toby, naplňuje do poloviny vinnou sklenku. „Dolů s tím, nevinnosti."

„Prosím vás," řekl Oliver a žalostně vzhlédl do mužovy tváře; „prosím vás, já –"

„Dolů s tím!" opakoval Toby. „Myslíš si, že nevím, co je ti dobrý? Řekni mu, ať to vypije, Bille."

„Radši ať to udělá!" řekl Sikes, pleskaje si rukou po kapse. „Hergot, jestli není větší obtíž než celá rodina Lišáků. Vypij to, ty zpupnej skrčku; vypij to!"

Zděšen hrozivými gesty obou mužů, Oliver kvapně spolkl obsah sklenky a okamžitě upadl do prudkého záchvatu kašle: což naplnilo radostí Tobyho Crackita a Barneyho, a dokonce vymámilo úsměv i z nevrlého pana Sikese.

Když to bylo hotovo a Sikes utišil svůj apetit (Oliver nemohl pozřít nic kromě malého kousku chleba, který ho přinutili polknout), oba muži si lehli na židle ke krátkému zdřímnutí. Oliver si ponechal svou stoličku u ohně; Barney, zahalen do deky, se natáhl na podlahu: hned za okrajem krbové mřížky.

Spali, nebo se zdáli spát, nějakou dobu; nikdo se nehýbal kromě Barneyho, který se jednou nebo dvakrát zvedl, aby přiložil uhlí. Oliver upadl do těžké dřímoty: zdálo se mu, že bloudí ponurými uličkami, nebo že se potuluje po tmavém hřbitově, nebo že znovu prochází některé scény uplynulého dne: když ho probralo, že Toby Crackit vyskočil a prohlásil, že je půl druhé.

V mžiku byli ostatní dva na nohou a všichni byli čile zaneprázdněni rušnými přípravami. Sikes a jeho společník si zahalili krky a brady do velkých tmavých šálů a oblékli si vrchníky; Barney, otevíraje skříňku, vytáhl z ní několik předmětů, které si rychle nacpal do kapes.

„Mně pukavce, Barney," řekl Toby Crackit.

„Tady jsou," odpověděl Barney a předložil pár pistolí. „Sám jsi je nabil."

„Dobře!" odpověděl Toby, strkaje je do úkrytu. „Přemlouvače?"

„Mám je," odpověděl Sikes.

„Krep, klíče, nebozezy, hazuky – nic nezapomenuto?" ptal se Toby: upevňuje si malou železnou tyč do poutka uvnitř šosu kabátu.

„Všechno," odpověděl jeho společník. „Přines ty kousky dřeva, Barney. Teď je ta chvíle."

S těmito slovy vzal z Barneyových rukou tlustou hůl; a Barney, podav druhou Tobymu, se dal do zapínání Oliverova pláště.

„Tak jedem!" řekl Sikes, podávaje ruku.

Oliver: který byl zcela otupen neobvyklou námahou, vzduchem a pitím, které mu vnutili: mechanicky vložil ruku do té, kterou mu Sikes podával.

„Vem jeho druhou ruku, Toby," řekl Sikes. „Dávej pozor, Barney."

Muž šel ke dveřím a vrátil se, aby oznámil, že je všechno klidné. Oba lupiči vyšli ven s Oliverem mezi sebou. Barney, který všechno zajistil, se znovu zabalil jako předtím a brzy opět spal.

Byla teď hustá tma. Mlha byla mnohem těžší, než byla v počátku noci; a atmosféra byla tak vlhká, že, ačkoli nepršelo, se Oliverovi do pár minut po opuštění domu ztuhly vlasy i obočí polozmrzlou vlhkostí, která se vznášela ve vzduchu. Přešli most a drželi se směrem ke světlům, která viděl předtím. Nebyla ve velké vzdálenosti; a protože šli dost rychle, brzy došli do Chertsey.

„Prásk přes město," zašeptal Sikes; „nikdo nám dneska v noci do cesty nevleze."

Toby souhlasil; a pospíchali hlavní ulicí městečka, které bylo v tak pozdní hodinu zcela opuštěné. Z některého ložnicového okna občas vyzařovalo tlumené světlo; a chraplavé štěkání psů občas přerušovalo ticho noci. Ale venku nebyl nikdo. Vyšli z města, zrovna když kostelní zvon odbíjel dvě.

Zrychlivše krok, zahnuli po silnici vlevo. Po chůzi asi čtvrt míle se zastavili před samostatně stojícím domem obklopeným zdí: na kterou Toby Crackit, sotva se zastaviv, aby popadl dech, v okamžiku vylezl.

„Teď kluka," řekl Toby. „Zvedni ho; já ho popadnu."

Než se Oliver stačil rozhlédnout, Sikes ho chytil pod paží; a za tři nebo čtyři vteřiny on i Toby leželi na trávě na druhé straně. Sikes následoval okamžitě. A kradmo se blížili k domu.

A nyní, poprvé, Oliver, téměř šílený žalem a hrůzou, viděl, že vloupání a loupež, ne-li vražda, jsou cílem této výpravy. Sepnul ruce a mimovolně vydal tlumený výkřik zděšení. Oči mu zaklopila mlha; na popelavé tváři mu vyvstal studený pot; nohy mu selhaly; a klesl na kolena.

„Vstávej!" zamumlal Sikes, chvěje se vztekem, a vytahujíc z kapsy pistoli; „vstávej, nebo ti rozstříknu mozek po trávě."

„Ach! pro Boha, nechte mě jít!" vykřikl Oliver; „nechte mě utéct a umřít v polích. Nikdy se k Londýnu nepřiblížím; nikdy, nikdy! Ach! prosím, smilujte se nade mnou a nenuťte mě krást. Pro lásku všech jasných andělů, kteří přebývají v nebi, smilujte se nade mnou!"

Muž, kterému byla tato prosba určena, pronesl strašlivou kletbu a již natáhl kohoutek pistole, když Toby, vyraziv mu ji z ruky, položil chlapci ruku na ústa a odvlekl ho k domu.

„Pst!" zvolal muž; „tohle tady nevyjde. Řekni ještě slovo, a vyřídím to s tebou sám ránou do hlavy. To nedělá rámus a je to stejně jistý, a víc elegantní. Tady, Bille, vypač okenici. Teď už je zcela odhodlanej, zaručuju. Viděl jsem i starší ruce v jeho věku, jak se takhle na pár minut složily v chladný noci."

Sikes, vzývaje strašlivé kletby na Faginovu hlavu za to, že Olivera na takový úkol poslal, pracoval se železnou tyčí energicky, ale s malým hlukem. Po jakémsi zdržení a pomoci od Tobyho se okenice, o níž mluvil, otevřela na pantech.

Bylo to malé mřížkové okno, asi pět a půl stopy nad zemí, na zadní straně domu: patřilo k umývárně nebo malé pivovárně na konci chodby. Otvor byl tak malý, že obyvatelé pravděpodobně nepovažovali za nutné ho pevněji zajistit; byl však dostatečně velký, aby jím prolezl chlapec Oliverovy postavy. Velmi krátké uplatnění umění pana Sikese stačilo, aby překonalo zajištění mřížky; a brzy stála i ta dokořán.

„Teď poslouchej, ty mladej spratku," zašeptal Sikes, vytahuje z kapsy zatemněnou lucernu a vrhaje její záři Oliverovi plně do tváře; „strčím tě dovnitř. Vezmi tohle světlo; jdi tiše nahoru po schůdcích rovnou před sebou a dál malou předsíní k hlavním dveřím; odemkni je a pusť nás dovnitř."

„Nahoře je závora, na tu nedosáhneš," vložil se Toby. „Stoupni si na jednu z židlí v předsíni. Jsou tam tři, Bille, s pěkným velkým modrým jednorožcem a zlatými vidlemi na nich: což je erb staré paní."

„Můžeš být zticha?" odvětil Sikes s hrozivým pohledem. „Dveře do pokoje jsou otevřené, jo?"

„Dokořán," odvětil Toby, poté co nahlédl, aby se ujistil. „Fór je v tom, že je nechávají vždycky otevřený s pérkem, aby pes, který má lože tady, mohl chodit po chodbě sem a tam, když se cítí bdělej. Ha! ha! Barney ho dneska vylákal. Fakt elegantně!"

Ačkoli pan Crackit mluvil sotva slyšitelným šeptem a smál se bezhlučně, Sikes mu panovačně nařídil, aby mlčel a dal se do práce. Toby vyhověl tím, že nejprve vyndal svou lucernu a postavil ji na zem; poté se pevně postavil hlavou proti zdi pod oknem a rukama na kolenou, takže ze svých zad udělal stupínek. Sotva to učinil, vylezl na něj Sikes, prostrčil Olivera jemně oknem nejprve nohama; a aniž ho pustil za límec, bezpečně ho posadil na podlahu uvnitř.

„Vezmi tuhle lucernu," řekl Sikes a nahlédl do místnosti. „Vidíš před sebou schody?"

Oliver, spíše mrtvý než živý, vydechl: „Ano." Sikes, ukázav hlavní pistole na dveře do ulice, mu krátce připomněl, aby si uvědomil, že je po celou dobu v dostřelu; a že pokud zaváhá, padne mrtev v tu chvíli.

„Je to za minutu," řekl Sikes týmž tichým šeptem. „Jakmile tě pustím, dělej svou práci. Pst!"

„Co to je?" zašeptal druhý muž.

Pozorně naslouchali.

„Nic," řekl Sikes, pouštěje Olivera. „Teď!"

V krátké době, kterou měl, aby si sebral smysly, se chlapec pevně rozhodl, že, ať v tom pokusu zemře nebo ne, pokusí se jedenkrát vyrazit nahoru po schodech z předsíně a vzbouřit rodinu. Naplněn touto myšlenkou, okamžitě postoupil kupředu, ale kradmo.

„Zpátky!" zvolal náhle Sikes hlasitě. „Zpátky! zpátky!"

Vyděšen náhlým porušením mrtvého ticha na místě a hlasitým výkřikem, který po něm následoval, upustil Oliver svou lucernu a nevěděl, zda postoupit nebo utéct.

Výkřik se opakoval – objevilo se světlo – před očima mu zavířil obraz dvou vyděšených, poloobležených mužů v horní části schodiště – záblesk – hlasitý rachot – kouř – něco někde prasklo, ale kde, nevěděl – a zavrávoral zpět.

Sikes na okamžik zmizel; ale byl zase na nohou a držel ho za límec, ještě než se kouř rozptýlil. Vypálil svou vlastní pistoli za muži, kteří už ustupovali; a chlapce vytáhl nahoru.

„Pevnějc stiskni paži," řekl Sikes, jak ho táhl oknem ven. „Dej sem šál. Trefili ho. Rychle! Jak ten kluk krvácí!"

Pak následovalo hlasité vyzvánění zvonu, promíseno s hlukem střelných zbraní a výkřiky mužů, a dojem, že je nesen přes nerovný terén rychlým tempem. A pak se zvuky zmátly v dálce; a chlapci se po srdci rozlil chladný smrtelný pocit; a nic víc neviděl ani neslyšel.

# XXIII. Obsahuje podstatu příjemného rozhovoru mezi panem Bumblem a jistou dámou; a ukazuje, že i sluha farní rady může být v jistých bodech citlivý

Noc byla krutě studená. Sníh ležel na zemi, zmrzlý do pevné tvrdé kůry, takže se ostrý vítr, který venku skučel, dotýkal jen oněch závějí, které se nahromadily v postranních uličkách a koutech: a jako by proti takové kořisti, jakou tam našel, vybíjel svou zvětšenou zuřivost, dravě ji chytal do oblak a, točíc ji v tisíci mlhavých vírech, rozptyloval ji ve vzduchu. Pochmurná, temná a pronikavě studená, to byla noc pro ty dobře ubytované a nasycené, aby se sesedli kolem jasného ohně a děkovali Bohu, že jsou doma; a pro bezdomového, hladovějícího ubožáka, aby ulehl a zemřel. Mnoho vyvrhelů zmoženého hladu zavírá v takových chvílích oči v našich holých ulicích, kteří, ať byly jejich zločiny jakékoli, mohou je sotva otevřít v hořkém světě.

Taková byla podoba venkovních záležitostí, když se paní Corneyová, správcová chudobince, s nímž již byli naši čtenáři seznámeni jako s místem narození Olivera Twista, posadila před jasným ohněm ve svém vlastním pokojíku a nemalou samolibostí pohlédla na malý kulatý stůl: na němž stál podnos odpovídající velikosti, vybavený všemi potřebnými věcmi pro nejvděčnější jídlo, jakého si správcové umějí užít. Vskutku, paní Corneyová se chystala utěšit se šálkem čaje. Jak přelétla pohledem od stolu k ohništi, kde nejmenší ze všech možných

konvic prozpěvovala tenkým hláskem drobnou písničku, její vnitřní uspokojení se zjevně zvětšovalo, – tak zjevně, že se paní Corneyová usmála.

„Nu!" řekla správcová, opírajíc loket o stůl a zamyšleně hledíc do ohně; „jsem si jistá, že máme všichni za co být velmi vděční! Za hodně, kdybychom to jen věděli. Ach!"

Paní Corneyová truchlivě potřásla hlavou, jako by litovala duševní slepoty těch chudinců, kteří to nevědí; a vrazivši stříbrnou lžičku (soukromý majetek) do nejhlubších zákoutí dvouuncové plechovky na čaj, pustila se do přípravy čaje.

Jak nepatrná věc dokáže rozrušit vyrovnanost našich křehkých myslí! Černá čajová konvice, která byla velmi malá a snadno plnitelná, přetekla, zatímco paní Corneyová moralizovala; a horká voda jí mírně opařila ruku.

„Hrom aby bral ten čajník!" řekla vážená správcová a prudce ho postavila na plotýnku; „ta pitomá věcička, co drží jen pár šálků! K čemu je komu! Leda," řekla paní Corneyová a odmlčela se, „leda pro ubohého, opuštěného tvora, jako jsem já. Ach bože!"

S těmi slovy klesla správcová do své židle a znovu, opírajíc loket o stůl, přemýšlela o svém osamělém osudu. Malá konvička a jediný šálek jí v mysli probudily smutné vzpomínky na pana Corneyho (který nebyl mrtev déle než pětadvacet let); a byla přemožena.

„Nikdy už jiného nedostanu!" řekla paní Corneyová mrzutě; „nikdy už nedostanu jiného – jako byl on."

Zda tato poznámka odkazovala na manžela, nebo na konvici, je nejisté. Mohla to být ta druhá; neboť paní Corneyová se na ni při těch slovech dívala; a potom ji vzala do ruky. Právě ochutnala svůj první šálek, když ji vyrušilo tiché zaklepání na dveře pokoje.

„No tak pojď dál!" řekla paní Corneyová ostře. „Nějaká z těch starých bab umírá, nejspíš. Vždycky umírají, když jsem u jídla. Nestůj tam a nepouštěj dovnitř studený vzduch, nestůj. Co se zas děje, co?"

„Nic, paní, nic," odpověděl mužský hlas.

„I propána!" zvolala správcová mnohem sladším tónem, „to je pan Bumble?"

„K vašim službám, paní," řekl pan Bumble, který se venku zdržel, aby si otřel boty a oklepal si sníh z kabátu; a který se nyní objevil, nesa jednou rukou třírohý klobouk a druhou balíček. „Mám zavřít dveře, paní?"

Dáma skromně váhala s odpovědí, aby neporušila dekorum tím, že by s panem Bumblem konala schůzku za zavřenými dveřmi. Pan Bumble využil toho zaváhání, a protože mu bylo samému studeno, zavřel bez povolení.

„Tvrdé počasí, pane Bumble," řekla správcová.

„Tvrdé, vskutku, paní," odpověděl sluha farní rady. „Protifaranské počasí, paní. Rozdali jsme, paní Corneyová, rozdali jsme asi dvacet čtvrťákových bochníků a půl druhého sýra, tohle požehnané odpoledne; a ti chudinci přesto nejsou spokojeni."

„Samozřejmě že nejsou. Kdy by taky byli, pane Bumble?" řekla správcová, usrkávajíc svůj čaj.

„Kdy, vskutku, paní!" odpověděl pan Bumble. „Nu, zrovna tady je jeden chlap, který, s ohledem na svou ženu a početnou rodinu, dostane čtvrťákový bochník a dobrou libru sýra, plné váhy. Je vděčný, paní? Je vděčný? Ani za měděný farthing! Co udělá, paní, než že žádá o pár uhlíků; byť jen kapesník plný, povídá! Uhlí! Co by s uhlím dělal? Opékal by si na něm sýr a pak by si přišel pro další. Takhle to s těmihle lidmi je, paní; dejte jim dnes zástěru plnou uhlí a pozítří si přijdou pro další, nestoudní jako alabastr."

Správcová vyjádřila svůj plný souhlas s tímto srozumitelným přirovnáním; a sluha farní rady pokračoval.

„Nikdy jsem," řekl pan Bumble, „neviděl něco takového, kam to až došlo. Předevčírem šel jeden chlap – vy jste byla vdaná, paní, a mohu to před vámi zmínit – chlap, který měl na sobě sotva hadr (zde se paní

Corneyová podívala na podlahu), jde ke dveřím našeho dohlížitele, když má přijít na večeři společnost; a říká, že musí dostat podporu, paní Corneyová. Protože nechtěl odejít a společnost tím velmi pohoršoval, náš dohlížitel mu poslal libru brambor a půl pinty ovesné krupice. ‚Pane můj!' říká ten nevděčný ničema, ‚co je mi po tomhle? Mohli byste mi klidně dát pár železných brejlí!' ‚Tak dobře,' říká náš dohlížitel a zase mu to bere pryč, ‚víc tady nedostaneš.' ‚Tak umřu na ulici!' říká ten tulák. ‚Á ne, neumřeš,' říká náš dohlížitel."

„Ha! ha! To bylo velmi dobré! Tak podobné panu Grannettovi, že?" vložila se správcová. „A dál, pane Bumble?"

„Nu, paní," odpověděl sluha farní rady, „odešel; a opravdu umřel na ulici. Tady máte toho tvrdohlavého chudince!"

„To je něco, čemu bych snad ani nemohla uvěřit," poznamenala správcová důrazně. „Ale nemyslíte, že domácí podpora je přece jen velmi špatná věc, pane Bumble? Jste pán zkušený, musíte to vědět. No tak."

„Paní Corneyová," řekl sluha farní rady, usmívaje se, jak se usmívají muži, kteří si jsou vědomi nadřazené informovanosti, „domácí podpora, správně vedená: správně vedená, paní: je faranská pojistka. Veliký princip domácí podpory je dát chudincům přesně to, co nechtějí; a pak je omrzí si pro to chodit."

„Pane bože!" zvolala paní Corneyová. „No, to je taky dobré!"

„Ano. Mezi námi, paní," odpověděl pan Bumble, „to je ten veliký princip; a to je taky důvod, proč, když se podíváte na kterékoli případy, co se dostanou do těch odvážlivých novin, vždycky si všimnete, že nemocným rodinám byla poskytnuta pomoc v podobě plátků sýra. To je ted pravidlo, paní Corneyová, po celé zemi. Ale ovšem," řekl sluha farní rady, zastavuje se, aby rozbalil svůj balíček, „tohle jsou úřední tajemství, paní; nelze o nich mluvit; leda, jak bych řekl, mezi faranskými úředníky, jako jsme my. Tohle je portské víno, paní, které rada objednala pro ošetřovnu; opravdové, čerstvé, pravé portské; sotva

dnes dopoledne vyrazilo ze sudu; čiré jako zvonek, bez jediného sedimentu!"

Když zvedl první láhev proti světlu a dobře s ní zatřepal, aby ověřil její znamenitost, položil pan Bumble obě dvě na vrchol prádelníku; složil kapesník, do něhož byly zabaleny; pečlivě ho uložil do kapsy; a vzal si klobouk, jako by se chystal odejít.

„Čeká vás velmi studená procházka, pane Bumble," řekla správcová.

„Fouká, paní," odpověděl pan Bumble, otáčeje si límec kabátu nahoru, „natolik, aby člověku uřízlo uši."

Správcová pohlédla z konvičky na sluhu farní rady, který se pohyboval ke dveřím; a jak si sluha farní rady odkašlal, chystaje se jí popřát dobrou noc, stydlivě se otázala, zda – zda by si nedal šálek čaje.

Pan Bumble si okamžitě obrátil límec zpět; položil klobouk a hůl na židli; a přitáhl si k stolu další židli. Jak se zvolna usazoval, podíval se na dámu. Ta upřela své oči na malou konvici. Pan Bumble opět zakašlal a lehce se usmál.

Paní Corneyová vstala, aby přinesla ze skříně další šálek a podšálek. Když si zase sedla, její oči znovu potkaly oči galantního sluhy farní rady; zarděla se a dala se do úkolu uvařit mu čaj. Pan Bumble znovu zakašlal – hlasitěji tentokrát, než zakašlal předtím.

„Sladký? Pane Bumble?" tázala se správcová, berouc misku s cukrem.

„Velmi sladký, vskutku, paní," odpověděl pan Bumble. Při těchto slovech upřel oči na paní Corneyovou; a jestli kdy sluha farní rady vypadal něžně, pan Bumble byl v onu chvíli právě takovým sluhou.

Čaj byl uvařen a mlčky podán. Pan Bumble, rozprostřev si kapesník přes kolena, aby mu drobty nezaneřádily lesk jeho krátkých kalhot, začal jíst a pít; čas od času si tato potěšení oživil hlubokým povzdechem; což však nemělo žádný škodlivý vliv na jeho apetit, ale naopak, spíše ho zdálo se usnadňovat jeho činy v oddělení čaje a opečeného chleba.

„Vidím, že máte kočku, paní," řekl pan Bumble, pohlédnuv na jednu, která se uprostřed své rodiny vyhřívala před ohněm; „a koťata také, abych řekl!"

„Mám je tak ráda, pane Bumble, ani si neumíte představit," odpověděla správcová. „Jsou tak šťastná, tak hravá a tak veselá, že jsou mi přímo společníky."

„Velmi milá zvířata, paní," odpověděl pan Bumble souhlasně; „velmi domácí."

„Á, ano!" potvrdila správcová s nadšením; „a tak milující svůj domov, že je to opravdu radost."

„Paní Corneyová, paní," řekl pan Bumble pomalu, odbíjeje takt lžičkou, „chci říct toto, paní; že každá kočka nebo kotě, které by s vámi mohlo žít, paní, a nemilovat svůj domov, musí být osel, paní."

„Ach, pane Bumble!" namítla paní Corneyová.

„Nemá cenu zastírat skutečnosti, paní," řekl pan Bumble, pomalu máchaje lžičkou s jakousi zamilovanou důstojností, která ho činila dvakrát impozantnějším; „sám bych ho utopil s potěšením."

„Pak jste krutý muž," řekla správcová živě, natahujíc ruku pro sluhův šálek; „a navíc muž velmi tvrdého srdce."

„Tvrdého srdce, paní?" řekl pan Bumble. „Tvrdého?" Pan Bumble odevzdal šálek bez jediného dalšího slova; stiskl paní Corneyové její malíček, když si šálek brala; a uštědřiv si dvě otevřená plácnutí přes svou prýmkovanou vestu, zhluboka si povzdechl a popostrčil svou židli o malý kousek dále od ohně.

Byl to kulatý stůl; a protože paní Corneyová a pan Bumble seděli naproti sobě, bez velkého prostoru mezi sebou, čelem k ohni, uvidí se, že pan Bumble, odstupujíc od ohně a stále se drže stolu, zvětšoval vzdálenost mezi sebou a paní Corneyovou; což počínání jistě někteří obezřetní čtenáři budou nakloněni obdivovat a považovat za akt velkého hrdinství ze strany pana Bumbla: byl totiž jaksi pokoušen časem, místem a příležitostí, aby pronesl jisté sladké nicky, které, jakkoli do-

bře sedí na rtech lehkomyslných a bezstarostných, se zdají nezměrně pod důstojnost soudců této země, poslanců parlamentu, ministrů vlády, lordů starostů a jiných velkých veřejných činitelů, zvláště však pod důstojnost a vážnost sluhy farní rady: který (jak je dobře známo) by měl být nejpřísnějším a nejneohnutějším ze všech.

Ať byly úmysly pana Bumbla jakékoli však (a nepochybně byly ty nejlepší): naneštěstí se stalo, jak už bylo dvakrát poznamenáno, že stůl byl kulatý; v důsledku toho pan Bumble, pohybuje svou židlí pomaličku, brzy začal zmenšovat vzdálenost mezi sebou a správcovou; a pokračuje cestou kolem vnějšího okraje kruhu, přivedl svou židli v čase těsně k té, na které seděla správcová.

Vskutku, obě židle se dotýkaly; a když se tak stalo, pan Bumble se zastavil.

Kdyby teď správcová pohnula svou židlí doprava, byla by osmažena ohněm; a kdyby doleva, musela by padnout panu Bumblovi do náručí; a tak (jsouc obezřetnou správcovou a nepochybně předvídajíc tyto následky jedním pohledem) zůstala, kde byla, a podala panu Bumblovi další šálek čaje.

„Tvrdého srdce, paní Corneyová?" řekl pan Bumble, míchaje svůj čaj a hledě vzhůru správcové do tváře; „jste *vy* tvrdého srdce, paní Corneyová?"

„Pane bože!" zvolala správcová, „jaká velmi podivná otázka od svobodného muže. Co to chcete vědět, pane Bumble?"

Sluha farní rady vypil čaj do poslední kapky; dojedl kousek opečeného chleba; smetl si drobty z kolen; otřel si rty; a rozvážně správcovou políbil.

„Pane Bumble!" vykřikla ta obezřetná dáma šeptem; neboť úlek byl tak velký, že úplně ztratila hlas, „pane Bumble, já budu křičet!" Pan Bumble neodpověděl; ale pomalým a důstojným způsobem položil paži kolem pasu správcové.

Jak dáma vyjádřila úmysl křičet, byla by samozřejmě při této další drzosti křičela, kdyby však nebylo takové námahy třeba díky kvapnému klepání na dveře: které, jakmile bylo zaslechnuto, pan Bumble s velkou mrštností vyrazil k lahvím vína a začal je zuřivě oprašovat: zatímco správcová ostře žádala, kdo je tam.

Stojí za zmínku, jako podivuhodný tělesný případ účinnosti náhlého překvapení při potlačování účinků krajního strachu, že její hlas znovu zcela nabyl veškeré své úřední ostrosti.

„Prosím za prominutí, paní," řekla seschlá stará chudinka, ošklivá jako smrtelný hřích, strkajíc hlavu do dveří, „stará Sally jde ku konci."

„No, co je mi po tom?" tázala se správcová hněvivě. „Já ji přece při životě udržet nemůžu, že?"

„Ne, ne, paní," odvětila stařena, „nikdo nemůže; je dávno za hranicí pomoci. Viděla jsem umírat mnoho lidí; malé děti a velké silné muže; a vím, kdy se smrt blíží, dost dobře. Ale ona má starost v mysli: a když nejsou záchvaty, – a to nejsou často, protože umírá velmi těžko, – říká, že má něco říct, co musíte slyšet. Nikdy neumře klidně, dokud nepřijdete, paní."

Při této zprávě vážená paní Corneyová zamumlala mnoho invektiv proti starým ženám, které ani nedovedou umřít, aniž by úmyslně obtěžovaly své nadřízené; a zabalivši se do tlustého šálu, který kvapně popadla, krátce požádala pana Bumbla, aby počkal, než se vrátí, kdyby se stalo něco zvláštního. Vybídnuvši poslici, ať jde rychle a neštrachá se celou noc po schodech, následovala ji z místnosti s velmi špatným humorem, celou cestu lajíc.

Chování pana Bumbla, zůstavšího o samotě, bylo spíše nevysvětlitelné. Otevřel skříň, přepočítal lžičky, zvážil cukrové kleštičky, pozorně prohlédl stříbrnou konvičku na mléko, aby se ujistil, že je z pravého kovu, a když ukojil svou zvědavost v těchto bodech, nasadil si tříhranný klobouk nakřivo a s velkou vážností čtyřikrát obešel stůl tanečním krokem.

Když prošel tímto velmi mimořádným představením, znovu si sundal třírohý klobouk, a rozprostřev se před ohněm zády k němu, zdálo se, že je mentálně zaměstnán tím, že si pořizuje přesný inventář nábytku.

# XXIV. Pojednává o velmi chatrném předmětu, je však krátká a může se v tomto příběhu ukázat důležitou

Nebyl to nevhodný poslec smrti, kdo porušil klid správcovského pokoje. Její tělo bylo věkem shrbeno; její údy se třásly obrnou; její tvář, pokřivená do mumlajícího úšklebku, se spíše podobala groteskní podobě nějaké divoké tužky než dílu ruky Přírody.

Ach! Jak málo tváří Přírody je ponecháno nedotčeno, aby nás potěšily svou krásou! Starosti, trampoty a hladovění světa je mění, jak mění srdce; a jen když tyto vášně usnou a navždy ztratí svůj úchop, trápivé mraky odejdou a nechají povrch Nebes čistý. Je obvyklé, že obličeje mrtvých, i v onom pevném a ztuhlém stavu, poklesnou do dávno zapomenutého výrazu dětského spánku a usadí se v samý vzhled počátku života; tak klidné, tak pokojné se znovu stávají, že ti, kdo je znali ve šťastném dětství, pokleknou vedle rakve v posvátné hrůze a spatří anděla už tady na zemi.

Stará vrásčitá se potácela chodbami a nahoru po schodech, mumlajíc jakési nesrozumitelné odpovědi na výtky své společnice; nakonec musela zastavit, aby popadla dech, a podala správcové do ruky svíčku, a sama zůstala, aby ji dohnala, jak bude moci: zatímco mrštnější představená pokračovala do místnosti, kde ležela nemocná žena.

Byla to holá podkrovní místnost, v jejímž vzdálenějším konci hořelo kalné světlo. U postele bděla jiná stařena; a u ohně stál učedník farního lékárníka, zhotovuje si z brku párátko.

„Studená noc, paní Corneyová," řekl tento mladý pán, když správcová vešla.

„Velmi studená, vskutku, pane," odpověděla paní ve svém nejzdvořilejším tónu a při těch slovech udělala pukrle.

„Měla byste si z vašich dodavatelů dostat lepší uhlí," řekl pomocník lékárníka, rozbíjeje rezavým pohrabáčem hroudu na vrchu ohně; „tohle není vůbec to pravé do studené noci."

„Jsou podle výběru rady, pane," odpověděla správcová. „Nejmíň, co by mohli udělat, by bylo udržet nás pěkně v teple: naše místo je dost tvrdé."

Rozhovor zde přerušil sten z úst nemocné ženy.

„Á!" řekl mladý muž, obraceje tvář směrem k posteli, jako by na pacientku předtím úplně zapomněl, „s tou je amen, paní Corneyová."

„Je, pane?" ptala se správcová.

„Jestli vydrží pár hodin, budu překvapen," řekl pomocník lékárníka, soustředěn na špičku párátka. „Je to úplný rozpad celé soustavy. Dřímá, stará paní?"

Ošetřovatelka se naklonila nad postel, aby to ověřila; a souhlasně přikývla.

„Pak tak třeba odejde, pokud nebudete dělat rámus," řekl mladý muž. „Postavte světlo na podlahu. Tam ho neuvidí."

Ošetřovatelka učinila, jak jí bylo řečeno: a při tom potřásala hlavou, aby naznačila, že žena neumře tak snadno; a když tak učinila, znovu usedla po bok druhé ošetřovatelky, která se mezitím vrátila. Paní, s výrazem netrpělivosti, se zabalila do šálu a usedla v nohách postele.

Učedník farního lékárníka, dokončiv výrobu párátka, se postavil před oheň a dobrých deset minut toho využíval: když ho to zřejmě začalo nudit, přál paní Corneyové zdar s její prací a po špičkách odešel.

Když chvíli seděly v tichu, obě staré ženy vstaly z postele a schoulily se k ohni, natáhly své vráskčité ruce, aby lapaly teplo. Plamen vrhal na

jejich scvrklé obličeje strašidelné světlo a činil jejich ošklivost hrůzostrašnou, když v této poloze začaly tiše spolu rozmlouvat.

„Řekla ještě něco, Annie zlatá, zatímco jsem byla pryč?" ptala se poslice.

„Ani slovo," odpověděla druhá. „Chvíli si škubala a trhala paže; ale já jí držela ruce a brzy upadla. Nemá v sobě moc síly, takže ji snadno udržím v klidu. Nejsem tak slabá na starou ženu, i když jsem na farní podpoře; ne, ne!"

„Vypila to horké víno, které doktor řekl, že má mít?" ptala se první.

„Snažila jsem se jí ho dostat dolů," odpověděla druhá. „Ale měla zaťaté zuby a tak pevně svírala džbánek, že mi dalo práci ho dostat zpátky. Tak jsem ho vypila *já*; a prospělo mi to!"

Opatrně se rozhlédnuvše kolem, aby se ujistily, že je nikdo neposlouchá, obě megery se schoulily blíž k ohni a srdečně se zasmály.

„Pamatuji si časy," řekla první mluvčí, „kdy by udělala totéž, a potom se tomu srdečně smála."

„Jo, to by udělala," odvětila druhá; „měla veselé srdce. Hodně, hodně krásných mrtvol vypravila, úpravně a čistě jako voskové figuríny. Mé staré oči je viděly – jo, a tyhle staré ruce se jich dotýkaly; neboť jsem jí pomáhala, tucetkrát."

Natáhnuvši při těch slovech své třesoucí se prsty, stará bytost jimi vítězoslavně zamávala před svou tváří, a šmátrajíc v kapse, vytáhla starou cínovou krabičku na šňupací tabák zbarvenou časem, z níž vysypala několik zrníček do nastavené dlaně své společnice a několik dalších do své vlastní. Zatímco byly takto zaměstnány, paní, která netrpělivě sledovala, až se umírající žena probudí ze své strnulosti, se k nim u ohně připojila a ostře se zeptala, jak dlouho má čekat.

„Ne dlouho, paní," odpověděla druhá žena, hledící jí do tváře. „Žádný z nás nemusí dlouho čekat na smrt. Trpělivost, trpělivost! Přijde si pro nás všechny dost brzy."

„Drž jazyk za zuby, ty bláznivá idiotko!" řekla správcová přísně. „Ty, Martho, pověz mi; měla už to takhle dřív?"

„Často," odpověděla první žena.

„Ale už nikdy to nebude mít," dodala druhá; „totiž, probudí se už jen jednou – a dávejte pozor, paní, dlouho to nebude!"

„Dlouho nebo krátko," řekla správcová rozmrzele, „nebude mě tady mít, až se probudí; dejte si obě pozor, jak mě ještě jednou obtěžujete pro nic. Není součást mojí povinnosti dívat se, jak všechny staré ženy v domě umírají, a nebudu – to je víc. Pamatujte si to, vy drzé staré ježibaby. Jestli si ze mě ještě jednou uděláte blázna, rychle vás vyléčím, to vám slibuju!"

Chystala se vyrazit pryč, když ji výkřik obou žen, které se obrátily k posteli, přiměl se otočit. Pacientka se vzpřímila a natahovala paže směrem k nim.

„Kdo to je?" zvolala dutým hlasem.

„Pst, pst!" řekla jedna z žen, naklánějící se nad ní. „Lehněte si, lehněte si!"

„Živá už si nikdy neulehnu!" řekla žena, zápasíc. „*Já* jí to řeknu! Pojďte sem! Blíž! Nechte mě vám šeptat do ucha."

Chytila správcovou za paži a nutíc ji do židle u postele, chystala se promluvit, když, rozhlédnuvši se, zahlédla dvě staré ženy nakloněné dopředu v pozici dychtivých posluchačů.

„Odveďte je," řekla žena ospale; „pospěšte! pospěšte!"

Obě staré megery se spolu daly do mnoha žalostných lamentací, že ta ubohá drahá je už tak daleko, že nepoznává své nejlepší přítelkyně; a pronášely mnohá ujišťování, že ji nikdy neopustí, když je představená vystrčila z místnosti, zavřela dveře a vrátila se k lůžku. Když byly vyloučeny, staré dámy změnily tón a klíčovou dírkou vykřikovaly, že stará Sally je opilá; což nebylo nepravděpodobné; neboť kromě umírněné dávky opia, kterou předepsal lékárník, trpěla účinky posledního

dloužku ginu s vodou, jenž jí byl potají, ze štědrosti jejich srdcí, podán těmi váženými starými dámami samými.

„Teď mě poslouchej," řekla umírající žena nahlas, jako by vyvíjela veliké úsilí k oživení jediné skryté jiskry energie. „V téhle samé místnosti – v téhle samé posteli – jsem jednou opečovávala pěkné mladé stvoření, které bylo přivedeno do domu s nohama rozřezanýma a zmlácenýma od chůze, celé zablácené prachem a krví. Porodila chlapce a umřela. Nech mě myslet – jaký to byl rok?"

„Nestarej se o rok," řekla netrpělivá naslouchačka; „co s ní?"

„Jo," mumlala nemocná žena, upadajíc do své dřívější ospalé polohy, „co s ní? – co s –, já vím!" vykřikla a divoce vyskočila: tvář zrudlou a oči vyskakující z důlků – „okradla jsem ji, to jsem udělala! Nebyla studená – říkám ti, že nebyla studená, když jsem to ukradla!"

„Co jsi ukradla, pro Boha?" vykřikla správcová a udělala gesto, jako by chtěla volat o pomoc.

„*Tohle*!" odpověděla žena, položivši ruku ženě na ústa. „Jedinou věc, co měla. Chtěla šaty, aby ji zahřály, a jídlo, aby jedla; ale tohle držela v bezpečí a nosila to na prsou. Bylo to zlato, říkám ti! Pravé zlato, které jí mohlo zachránit život!"

„Zlato!" ozvěnou opakovala správcová, dychtivě se naklánějící nad ženu, jak padla zpět. „Pokračuj, pokračuj – ano – co s ním? Kdo byla matka? Kdy to bylo?"

„Nabádala mě, abych to opatrovala," odpověděla žena se sténáním, „a svěřila to mně jako jediné ženě kolem sebe. Ukradla jsem to v srdci, jakmile mi to poprvé ukázala viset na krku; a smrt dítěte je snad také na mně! Byli by s ním zacházeli lépe, kdyby věděli všechno!"

„Věděli co?" ptala se ta druhá. „Mluv!"

„Ten chlapec vyrůstal tak jako jeho matka," řekla žena, zabloudivši k něčemu, aniž dbala otázky, „že jsem na to nikdy nemohla zapomenout, když jsem viděla jeho tvář. Chudák dívka! chudák dívka! Byla tak

mladá, taky! Takový něžný beránek! Počkej; je ještě víc co vyprávět. Neřekla jsem ti ještě všechno, že ne?"

„Ne, ne," odpověděla správcová a sklonila hlavu, aby zachytila slova, jak slaběji vycházela z úst umírající ženy. „Pospěš, nebo může být pozdě!"

„Matka," řekla žena, vyvíjejíc prudší úsilí než předtím; „matka, když se jí poprvé přitiskly bolesti smrti, mi do ucha zašeptala, že pokud se její dítě narodí živé a bude prospívat, může přijít den, kdy mu nebude tak hanba slyšet jméno své ubohé mladé matky. ‚A ach, dobrotivé nebe!' řekla, skládajíc své hubené ruce dohromady, ‚ať je to chlapec nebo děvče, pozvedni mu v tomhle trápeném světě nějaké přátele a smiluj se nad osamělým a opuštěným dítětem, odkázaným na jeho milost!'"

„Chlapcovo jméno?" dožadovala se správcová.

„*Nazvali* ho Oliver," odpověděla žena slabě. „To zlato, co jsem ukradla, bylo –"

„Ano, ano – co?" vykřikla ta druhá.

Dychtivě se nad ženu nakláněla, aby zaslechla její odpověď; ale instinktivně ucouvla, když se znovu pomalu a ztuha zvedla do sedící polohy; poté, chytivši se oběma rukama přikrývky, zamumlala nějaké nesrozumitelné zvuky v hrdle a padla bez života na postel.

„Jak kámen mrtvá!" řekla jedna ze starých žen, kvapně vstoupivši, jakmile se dveře otevřely.

„A nakonec nic k vyprávění," odpověděla správcová, bezstarostně odcházejíc.

Obě megery, dle všeho příliš zaneprázdněné přípravami ke svým strašlivým povinnostem, než aby odpověděly, byly ponechány samy, aby se vznášely kolem těla.

# XXV. V níž se tento příběh vrací k panu Faginovi a společníkům

Zatímco se tyto věci děly ve venkovském chudobinci, pan Fagin seděl ve starém doupěti – v témže, odkud dívka Olivera odvedla – a hloubal nad kalným čoudícím ohněm. Na klíně držel měch, kterým se zřejmě pokoušel oheň pobídnout k veselejší činnosti; propadl však hlubokému zamyšlení; a se složenýma rukama na měchu a bradou spočívající na palcích, nepřítomně upíral oči na rezavé mříže.

U stolu za ním seděli Lišák, pan Charles Bates a pan Chitling: všichni soustředění na partii whistu; Lišák hrál s nemým hráčem proti panu Batesovi a panu Chitlingovi. Tvář prvně jmenovaného pána, obzvláště bystrá za všech okolností, získala značnou další zajímavost z jeho pozorného sledování hry a pozorného pročítání karet pana Chitlinga; k nimž, podle toho, jak příležitost sloužila, občas vysílal rozličné soustředěné pohledy: moudře reguluje vlastní hru podle výsledků pozorování nad sousedovými kartami. Protože byla studená noc, Lišák měl na hlavě klobouk, jak ostatně bylo i v místnosti často jeho zvykem. Mezi zuby také udržoval hliněnou dýmku, kterou si vyjímal jen na krátko, když považoval za nutné sáhnout po občerstvení ke kvartovému džbánku na stole, který stál připraveně naplněný ginem s vodou k dispozici společnosti.

Pan Bates se také věnoval hře; byl však vzrušenější povahy než jeho zběhlý přítel, a bylo zřejmé, že se častěji uchyluje ke ginu s vodou, a navíc se oddával mnoha vtípkům a bezúčelným poznámkám, jež byly

vysoce nehodné vědeckého robberu. Vskutku, Lišák, spoléhaje na jejich těsné přátelství, několikrát využil příležitosti vážně svému druhovi vymlouvat tyto nepřístojnosti; a všechny ty výtky pan Bates přijímal velmi dobrým srdcem; a prostě žádal svého přítele, ať se „jde bodnout", nebo ať si strčí hlavu do pytle, nebo odpovídal nějakým jiným úhledným vtipem obdobného rázu, jejichž šťastné uplatnění budilo v mysli pana Chitlinga značný obdiv. Pozoruhodné bylo, že posledně jmenovaný pán a jeho spoluhráč stále a stále prohrávali; a že ta okolnost, zdaleka nevzbuzujíc v panu Batesovi hněv, zdála se mu poskytovat nejvyšší pobavení, poněvadž se po konci každého rozdání nejbouřlivěji smál a tvrdil, že nikdy v životě tak veselou hru neviděl.

„To jsou dvě dvojky a robber," řekl pan Chitling s velmi dlouhou tváří, vyndávaje z kapsy vesty půlkorunu. „Nikdy jsem neviděl takového chlapa, jako jsi ty, Jacku; všechno vyhráváš. Ani když máme s Charleym dobrý karty, nic z nich nedovedem udělat."

Buď látka, nebo způsob této poznámky, pronesené velmi lítostivě, Charleyho Batese tak potěšily, že jeho následný výbuch smíchu probudil Fagina z jeho zasnění a přiměl ho otázat se, co se děje.

„Co se děje, Fagine!" vykřikl Charley. „Měl jsi sledovat tu hru. Tommy Chitling nevzal ani bod; a já jsem šel s ním dvojici proti Lišákovi a němýmu."

„Á, á!" řekl Fagin s úšklebkem, který dostatečně dokazoval, že nebyl na pochybách o příčině. „Zkus to znovu, Tome; zkus to znovu."

„Víc toho ne, díky, Fagine," odpověděl pan Chitling; „stačí mi. Ten Lišák má takovou šňůru štěstí, že se mu nedá odolat."

„Ha! ha! můj milý," odvětil Fagin, „musel bys vstávat velmi brzy ráno, abys porazil Lišáka."

„Ráno!" řekl Charley Bates; „musel bys si na noc nechat obout boty, mít dalekohled na každém oku a divadelní kukátko mezi lopatkami, kdyby ses mu chtěl vyrovnat."

Pan Dawkins přijal tyto hezké lichotky s velkou filozofií a nabídl se, že si rozdá s kterýmkoli pánem ve společnosti o první figuru, při šilinku za rozdání. Nikdo tu výzvu nepřijal, a protože mu právě dohořela dýmka, pustil se do zábavy – kreslil kouskem křídy, který mu sloužil místo žetonů, půdorys věznice Newgate na stole; a při tom zvláštně pronikavě hvízdal.

„Jsi dnes drahocenně nudný, Tommy!" řekl Lišák, zaraziv se po dlouhém mlčení; a oslovuje pana Chitlinga. „Co myslíš, nad čím přemýšlí, Fagine?"

„Jak bych to měl vědět, můj milý?" odpověděl Fagin, rozhlížeje se, zatímco pracoval s měchem. „O svých prohrách možná; nebo o tom venkovském útočišti, které právě opustil, co? Ha! ha! Je to tak, můj milý?"

„Vůbec ne," odvětil Lišák, zaráženje předmět rozhovoru, když se pan Chitling chystal odpovědět. „Co *ty* řekneš, Charley?"

„*Já* bych řekl," odvětil pan Bates s úsměškem, „že je neobyčejně zabouchnutý do Betsy. Podívej se, jak se červená! Panečku! tady máme kolotoč! Tommy Chitling je zamilovaný! Á, Fagine, Fagine! to je paráda!"

Zcela přemožen myšlenkou, že se pan Chitling stal obětí něžné vášně, vrhl se pan Bates nazad ve své židli s takovou prudkostí, že ztratil rovnováhu a svalil se na podlahu; kde (nehoda neubrala nic na jeho veselí) ležel natažen, dokud mu smích neskončil, načež znovu zaujal svou předchozí polohu a začal se smát od začátku.

„Nevšímej si ho, můj milý," řekl Fagin, mrkaje na pana Dawkinse a dávaje panu Batesovi napomínavé plesknutí hubičkou měchů. „Betsy je hezká holka. Drž se jí, Tome. Drž se jí."

„Co chci říct, Fagine," odvětil pan Chitling, zarudlý ve tváři, „je, že to tady nikomu nic není."

„No to taky není," odpověděl Fagin; „Charley bude mluvit. Nevšímej si ho, můj milý; nevšímej. Betsy je hezká holka. Dělej, co ti řekne,

Tome, a vybuduješ si štěstí."

„Taky dělám, co mi řekne," odpověděl pan Chitling; „nebyl bych odkroutil, kdyby nebylo její rady. Ale pro tebe to byla dobrá fuška, že, Fagine! A co je šest tejdnů? Jednou dřív nebo později to musí přijít, a proč ne v zimě, když tolik člověk netouží chodit na procházky; co, Fagine?"

„Á, jistě, můj milý," odpověděl Fagin.

„Nevadilo by ti to znovu, Tome, že ne," zeptal se Lišák, mrkaje na Charleyho a Fagina, „kdyby s Bet bylo všechno v pořádku?"

„Chci říct, že by nevadilo," odpověděl Tom hněvivě. „Tak. Á! Kdo to řekne, abych tak pověděl, co, Fagine?"

„Nikdo, můj milý," odpověděl Fagin; „ani živá duše, Tome. Neznám jedinýho z nich, kdo by to udělal krom tebe; ani jedinýho, můj milý."

„Mohl jsem se z toho dostat čistě, kdybych na ni byl práskl; že, Fagine?" pokračoval ten chudák poloblázнivý hlupák hněvivě. „Jedno slovo z mých úst by stačilo; že, Fagine?"

„Jistě by stačilo, můj milý," odpověděl Fagin.

„Ale neprásknul jsem; že, Fagine?" tázal se Tom, hrna otázku za otázkou s velkou plynulostí.

„Ne, ne, jistě," odpověděl Fagin; „na to jsi byl příliš statečného srdce. O moc příliš, můj milý!"

„Možná jsem byl," odvětil Tom, rozhlížeje se; „a jestli jsem byl, co je na tom k smíchu, co, Fagine?"

Fagin, vida, že pan Chitling je značně rozvášněn, pospíšil ho ujistit, že se nikdo nesměje; a aby dokázal vážnost společnosti, odvolal se na pana Batese, hlavního viníka. Avšak naneštěstí, Charley, otevíraje ústa, aby odpověděl, že v životě nebyl vážnější, nedokázal zabránit úniku takového prudkého řevu, že uražený pan Chitling, bez jakýchkoli předběžných ceremonií, se vrhl přes místnost a mířil ránu na provinilce; který, zběhlý ve vyhýbání se pronásledování, se shýbl, aby se jí vyhnul, a dobře si načasoval okamžik, takže rána dopadla na prsa ve-

selého starce a přiměla ho zavrávorat ke zdi, kde stál a lapal po dechu, zatímco se na něj pan Chitling díval v hlubokém zděšení.

„Tiše!" vykřikl Lišák v tu chvíli, „slyšel jsem zvoneček." Popadl světlo a tiše se vykradl po schodech nahoru.

Zvonek byl zvoněn znovu, s jistou netrpělivostí, zatímco společnost byla v temnu. Po krátké odmlce se Lišák znovu objevil a tajemně zašeptal Faginovi.

„Cože!" vykřikl Fagin, „sám?"

Lišák souhlasně kývl a, zacloniv plamen svíčky rukou, dal Charleymu Batesovi soukromý pokyn pantomimou, že by teď raději neměl být vtipný. Když tuto přátelskou službu vykonal, upřel oči na Faginův obličej a čekal na jeho pokyny.

Stařík si kousal své žluté prsty a několik vteřin přemítal; obličej se mu přitom pracoval rozrušením, jako by se něčeho obával a bál se poznat to nejhorší. Nakonec zvedl hlavu.

„Kde je?" zeptal se.

Lišák ukázal na podlahu nad nimi a udělal gesto, jako by chtěl odejít z místnosti.

„Ano," řekl Fagin, odpovídaje na němou otázku; „přiveď ho dolů. Pst! Tiše, Charley! Zlehka, Tome! Potichu, potichu!"

Tento krátký pokyn Charleymu Batesovi a jeho nedávnému protivníkovi byl tiše a okamžitě vykonán. Nebylo slyšet jediný zvuk o jejich kde-jsou, když Lišák sestoupil po schodech, nesa v ruce světlo, a za ním muž v hrubé plátěné blůze; který, přelétnuv místnost kvapným pohledem, strhl si velkou roušku, která mu zakrývala dolní část obličeje, a odhalil: celé zhroucené, neumyté a neoholené: rysy mazaného Tobyho Crackita.

„Jak se vede, Fajínku?" řekl ten vážený, kývaje Faginovi na pozdrav. „Hoď tu šálu do mýho klobouku, Lišáku, ať vím, kde ji najít, až budu mazat; teď to teda jde! Z tebe bude pořádnej mladej vloupávač ještě před starým mazákem."

S těmi slovy si stáhl plátěnou blůzu nahoru; a navinuv si ji kolem pasu, přitáhl si židli k ohni a položil nohy na plotýnku.

„Hleď, Fajínku," řekl, ukazuje bezútěšně na své vysoké boty; „ani kapka Day a Martinovy leštěnky od té doby, co víš kdy; ani bublinka černidla, hergot! Ale nedívej se na mě tak, člověče. Všechno v pravý čas. Nemůžu mluvit o obchodech, dokud se nenajím a nenapiju; tak dej na stůl nějaký žvanec a nech mě si poprvé za ty tři dny v klidu nabrat!"

Fagin pokynul Lišákovi, aby na stůl položil, co bylo jídla; a usednuv proti bytaři, čekal na jeho rozmar.

Soudě dle vzhledu, Toby nijak nespěchal, aby rozhovor zahájil. Nejprve se Fagin spokojil s trpělivým sledováním jeho tváře, jako by chtěl z jejího výrazu získat nějaké vodítko k novinám, které přinášel; marně.

Vypadal unaveně a zmoženě, ale v jeho rysech byl stále onen samolibý klid, který na sobě vždy nosily: a skrz špínu, vousy a licousy stále zářil, nezmenšen, samolibý úšklebek mazaného Tobyho Crackita. Pak Fagin, v agónii netrpělivosti, pozoroval každé sousto, které si vložil do úst; mezitím přecházel po místnosti sem a tam v nepotlačitelném rozrušení. Nic to nebylo platné. Toby pokračoval v jídle s největší vnější lhostejností, dokud už jíst nemohl; pak, nařídiv Lišákovi, aby odešel, zavřel dveře, namíchal si sklenici lihu s vodou a ustálil se k hovoru.

„První a nejdůležitější, Fajínku," řekl Toby.

„Ano, ano!" vložil se Fagin, přitahuje si židli.

Pan Crackit se zastavil, aby si dal lok lihu s vodou a prohlásil, že gin je výborný; pak, opíraje si nohy o nízkou krbovou římsu, aby měl boty asi v úrovni očí, klidně pokračoval.

„První a nejdůležitější, Fajínku," řekl bytař, „jak je Billovi?"

„Cože!" zaječel Fagin, prudce vstávaje ze svého místa.

„Nemyslíš snad – " začal Toby, blednoucí.

„Myslet!" vykřikl Fagin, divoce dupaje nohama na zem. „Kde jsou? Sikes a kluk! Kde jsou? Kde byli? Kde se schovávají? Proč tady nejsou?"

„Vloupání se nezdařilo," řekl Toby slabě.

„Vím to," odvětil Fagin, vytahuje noviny z kapsy a ukazuje na ně. „Co víc?"

„Stříleli a zasáhli toho kluka. Vzali jsme nohy přes pole za domem, s ním mezi náma – rovně jak vrána letí – přes živý ploty a strouhy. Pustili se za náma. Hergot! celá vesnice byla vzhůru, a psi na nás."

„Ten kluk!"

„Bill ho měl na zádech a hnal se jako vítr. Zastavili jsme, abychom ho vzali mezi sebe; hlava mu visela dolů a byl studenej. Byli nám těsně v patách; každej za sebe, a každej na šibenici! Rozdělili jsme se a nechali toho mladýho v příkopu. Živej nebo mrtvej, to je všechno, co o něm vím."

Fagin už neposlouchal; ale vydávaje hlasité vytí a zavinuje si ruce do vlasů, vyřítil se z místnosti a z domu.

# XXVI. V níž vystupuje tajemná postava a mnoho věcí od tohoto příběhu neoddělitelných se koná a provádí

Stařík dorazil na roh ulice dřív, než se mu v hlavě urovnalo, co mu Toby Crackit řekl. Z nezvyklého spěchu neslevil ani o krok a stále se hnal kupředu týmž divokým a zmateným způsobem, když ho najednou kolem prolétnuvší kočár – a hlasitý výkřik chodců, kteří viděli, do jakého nebezpečí se žene – zahnal zpátky na dlažbu. Pokud to šlo, vyhýbal se všem hlavním ulicím a plížil se jen postranními uličkami a průjezdy; nakonec vyšel na Snow Hill. Tam zrychlil ještě víc; ani nezaváhal, dokud zase nezabočil do dvorku, kde, jako by si uvědomil, že je konečně ve svém živlu, přešel do svého obvyklého šoupavého kroku a zdálo se, že se mu dýchá volněji.

Nedaleko místa, kde se Snow Hill setkává s Holborn Hill, se po pravé straně, když vycházíš z City, otevírá úzká a smutná ulička vedoucí na Saffron Hill. V jejích špinavých krámech jsou k mání velké svazky obnošených hedvábných kapesníků všech velikostí a vzorů; sídlí tu totiž obchodníci, kteří je kupují od kapsářů. Stovky těch šátků visí ze skob venku pod okny nebo plandají z veřejí a police uvnitř jsou jich plné. Jakkoli je Field Lane těsná, má svého holiče, kavárničku, pivnici i smaženku. Je to obchodní kolonie sama o sobě: tržnice drobných zlodějin, kterou za úsvitu i za soumraku navštěvují tiší kupci, co obchodují v tmavých zadních světničkách a odcházejí stejně záhadně, jako přicházejí. Tady kramář s obnošenými šaty, vetešník s obuví a ha-

drník vystavují své zboží jako cedule pro drobného zloděje; a v zamazaných sklepech tu rezaví a hnijí hromady starého železa a kostí, zpřelámaných cárů vlny a lněného plátna.

Právě sem Fagin zabočil. Mezi sinalými obyvateli uličky byl dobře známý; a kdo z nich zrovna něco prodával nebo kupoval, familiárně mu při míjení kývl. Odpovídal jim stejně, blíž však k nikomu nepřistoupil, dokud nedošel na druhý konec uličky; tam se zastavil, aby oslovil obchodníčka malé postavy, který se nacpal do dětské židle, pokud se do ní jen vešel, a kouřil u dveří svého krámu dýmku.

„Pane Fagine, váš pohled by vyléčil i oční zánět!" prohlásil ten vážený kupec v odpověď na starcovu otázku po zdraví.

„V té čtvrti začínalo být trochu horko, Lively," řekl Fagin, povytáhl obočí a složil ruce na ramena.

„No, slyšel jsem si tu stížnost na ni už jednou dvakrát," odvětil obchodník; „ale brzo to vždycky zase vychladne, no, nemyslíš taky?"

Fagin přikývl. Ukázal směrem k Saffron Hillu a zeptal se, jestli je dnes večer někdo nahoře.

„U Mrzáků?" zeptal se muž.

Fagin kývl.

„Počkej," pokračoval obchodník zamyšleně. „Jo, pár jich tam, pokud vím, zašlo, snad půl tuctu. Myslím, že tvůj přítel tam není."

„Sikes tam asi není?" zeptal se Fagin se zklamaným výrazem.

„*Non istwentus*, jak říkají právníci," odpověděl malý muž, kroutě hlavou a tváře se zvláštně prohnaně. „Nemáš dneska něco pro mě?"

„Dnes nic," řekl Fagin a otočil se k odchodu.

„Jdeš nahoru k Mrzákům, Fagine?" zavolal za ním mužíček. „Počkej! Kdybych s tebou tam dal kapku, nic bych proti tomu neměl!"

Jenže Fagin se ohlédl, mávl rukou, že chce být raději sám; a protože se mužíček navíc dost těžko soukal ze židle, zůstal podnik U Tří mrzáků načas ochuzen o pana Livelyho. Než se postavil na nohy, Fagin už byl pryč; a tak pan Lively, když se marně vytáhl na špičky v naději, že

ho ještě zahlédne, zase se vmáčkl do své malé židle, vyměnil si s dámou v protějším krámě pokývnutí hlavou, v němž se jasně mísila pochybnost s nedůvěrou, a s vážným výrazem se vrátil ke své dýmce.

Hospoda U Tří mrzáků – nebo prostě U Mrzáků, jak se jí mezi štamgasty říkalo – byla ten šenk, v němž už pan Sikes a jeho pes jednou vystupovali. Fagin dal jen znamení muži za pultem, vyšel rovnou nahoru, otevřel dveře jedné místnosti, tiše se do ní vsunul a úzkostlivě se rozhlédl: zastínil si přitom oči rukou, jako by hledal někoho určitého.

Místnost osvětlovaly dva plynové hořáky; jejich záři nebylo zvenčí vidět, protože okenice byly zavřené mřížemi a červené vybledlé závěsy pečlivě zatažené. Strop byl zčernalý, aby mu plápolající lampy nekazily barvu; a vzduch tak hustě zahalený tabákovým dýmem, že se zpočátku dalo stěží cokoli rozeznat. Postupně, jak něco z něj unikalo otevřenými dveřmi, byl vidět shluk hlav, zmatený jako hluk, který doléhal k uchu; a jak si oko na výjev zvyklo, pozorovatel si postupně uvědomil, že u dlouhého stolu sedí početná společnost mužů i žen: v jejím čele pán s úředním kladívkem v ruce, zatímco v odlehlém koutě předsedal rozdrnčenému klavíru profesionální pán s namodralým nosem, jehož obličej byl obvázaný kvůli bolení zubu.

Jak Fagin tiše vstoupil, přejel profesionální pán po klávesách jako předehru, což vyvolalo všeobecné volání o píseň; když se křik utišil, mladá slečna začala společnost bavit čtyřveršovou baladou, mezi jejímiž slokami doprovázející klavírista pokaždé zahrál celou melodii od začátku do konce, co nejhlasitěji dovedl. Když to skončilo, předsedající pronesl přípitek, načež mu profesionální pán po pravici a druhý po levici dobrovolně připojili duet a za hlučného potlesku ho zazpívali.

Bylo zajímavé pozorovat některé tváře, které z té skupiny vyčnívaly. Předně předsedajícího (hostinského): hrubého, tvrdého, těžkého chlapa, který, zatímco písně plynuly, otáčel oči sem a tam a, i když se zdálo, že se oddává rozpustilosti, měl oko pro všechno, co se dělalo,

a ucho pro všechno, co se říkalo – a to ostré. Blízko něj zpěváci: s profesionální lhostejností přijímali poklony a jeden po druhém se obraceli k tuctu sklenic lihu s vodou nabízených jejich bouřlivějšími obdivovateli; v jejichž tvářích se zračila téměř každá nepravost téměř v každém stupni a svou odpudivostí přitahovaly oko neodolatelně. Mazanost, surovost a opilost ve všech stádiích tu byly v nejsilnější podobě; a ženy: některé s poslední stopou dřívější svěžesti, jež právě pod pohledem skomírala; jiné se vším znamením svého pohlaví zcela ubitým, jedna hnusná prázdnota prostopášnosti a zločinu; některé pouhá děvčata, jiné mladé ženy, žádná za rozkvětem života – ty tvořily nejtemnější a nejsmutnější část toho ponurého obrazu.

Fagin, žádnými vážnějšími city neznepokojen, si dychtivě prohlížel tvář po tváři, zatímco se tohle všechno dělo; ale toho, koho hledal, patrně nenašel. Když se mu konečně podařilo zachytit pohled muže v čele, lehce na něj kývl a odešel z místnosti stejně tiše, jak do ní vstoupil.

„Co pro vás můžu udělat, pane Fagine?" zeptal se muž, když ho vyšel vyprovodit na podestu. „Nepřipojíte se k nám? Všichni budou mít radost, do jednoho."

Fagin netrpělivě zavrtěl hlavou a šeptem se zeptal: „Je *tady*?"

„Není," odpověděl muž.

„A o Barneym nic?" zeptal se Fagin.

„Nic," odpověděl hostinský U Mrzáků; byl to totiž on. „Nehne se, dokud nebude všechno bezpečné. Spolehněte se, tam dole mají nos ve stopě; a kdyby se pohnul, hned by to prásklo. Barney je v pořádku, jinak bych o něm už slyšel. Ručím za to, že si Barney vede, jak má. V tom mu to nechte."

„A bude *on* dnes v noci tady?" zeptal se Fagin, zdůrazňuje zájmeno stejně jako předtím.

„Myslíte Monkse?" zeptal se hostinský váhavě.

„Pst!" řekl Fagin. „Ano."

„Určitě," odpověděl muž, vytáhnuv z kapsičky zlaté hodinky; „čekal jsem ho už dřív. Když počkáte deset minut, bude –"

„Ne, ne," řekl Fagin spěšně; jako by se, přes všechnu touhu toho muže vidět, odchodem bez něj spíš ulevil. „Řekněte mu, že jsem tu kvůli němu byl; a že za mnou musí ještě dnes přijít. Ne, řekněte zítra. Když tady není, zítra bude ještě dost brzo."

„Dobře!" řekl muž. „Nic víc?"

„Teď ani slovo," řekl Fagin a sestupoval po schodech.

„Poslyšte," řekl hostinský, nahlížeje přes zábradlí a mluvě chraplavým šeptem; „to by teď byl ale čas na podraz! Mám tu Phila Barkera: tak ožralej, že by ho strčil kluk!"

„Á! Ale Philův čas to není," řekl Fagin a vzhlédl. „Phil má před sebou ještě práci, než si ho můžeme dovolit pustit; vrať se tedy ke společnosti, můj milý, a řekni jim, ať si vedou veselý život – *dokud trvá*. Ha, ha, ha!"

Hostinský staříkův smích opětoval; a vrátil se ke svým hostům. Jakmile Fagin osaměl, obličej se mu zase stáhl do výrazu úzkosti a přemýšlení. Po krátké chvíli zavolal drožku a nařídil kočímu, aby jel k Bethnal Green. Propustil ho ještě čtvrt míle před Sikesovým domem a krátký zbytek cesty došel pěšky.

„Teď," mumlal Fagin, zaklepav na dveře, „jestli se tu hraje nějaká falešná hra, holčičko, vydoluju ji z tebe, i když jsi mazaná."

Byla ve svém pokoji, řekla ta žena. Fagin se tiše vyplížil nahoru po schodech a bez jakékoli předchozí ceremonie vstoupil. Dívka byla sama; ležela s hlavou položenou na stole a vlasy jí po něm padaly.

„Pila," pomyslel si Fagin chladně, „nebo je jen nešťastná."

Stařík se otočil, aby zavřel dveře, a hluk, který tím způsobil, dívku probral. Prohlížela si pozorně jeho prohnanou tvář, zatímco mu kladla otázky k vyprávění Tobyho Crackita. Když skončil, klesla do původní polohy, ale neřekla ani slovo. Netrpělivě odstrčila svíčku; a dvakrát

třikrát, jak horečnatě měnila polohu, zašoupala nohama po zemi; víc nic.

Během toho mlčení se Fagin neklidně rozhlížel po pokoji, jako by si chtěl ověřit, že se Sikes nevrátil tajně. Zjevně spokojen se svou obhlídkou dvakrát třikrát zakašlal a stejně často se pokusil zahájit rozhovor; ale dívka ho vnímala jako kus kamene. Nakonec to zkusil znovu; třel si ruce o sebe a nejsmířlivějším tónem řekl:

„A kde myslíš, že by teď Bill mohl být, má milá?"

Dívka zasténala jakousi napůl srozumitelnou odpověď, že neví; a podle tlumeného zvuku, který jí unikl, se zdálo, že pláče.

„A ten kluk," řekl Fagin a napínal zrak, aby zahlédl její tvář. „Chudinka maličká! Zůstal v příkopě, Nanci, jen si to představ!"

„Tomu dítěti," řekla dívka, vzhlédnuvši náhle, „je líp tam, kde je, než mezi námi; a jestli z toho Billovi nic zlého nekouká, přeju si, aby ležel mrtvej v tom příkopě a jeho mladý kosti tam shnily."

„Cože!" vykřikl Fagin v úžasu.

„Jo, přeju si to," opakovala dívka a dívala se mu do očí. „Budu ráda, až ho nebudu mít na očích a budu vědět, že nejhorší je za náma. Nesnesu ho kolem sebe. Když ho vidím, protivím se sama sobě i vám všem."

„Pch!" řekl Fagin pohrdavě. „Jsi opilá."

„Jsem?" vykřikla dívka trpce. „Tvoje zásluha to teda není, že nejsem jinaká! Kdyby bylo po tvém, viděl bys mě vždycky takovouhle – jenom teď ti ta nálada nesedí, co?"

„Ne!" opáčil Fagin zuřivě. „Nesedí."

„Tak ji změň!" odpověděla dívka se smíchem.

„Změnit ji!" vykřikl Fagin, rozzuřený nad všechny meze družkovou nečekanou tvrdohlavostí i nervozitou té noci. „Já *ji* změním! Poslouchej mě, ty courando. Poslouchej mě, co může šesti slovy uškrtit Sikese tak jistě, jako bych teď držel jeho býčí hrdlo mezi prsty. Jestli se vrátí a nechá toho kluka za sebou; jestli vyklouzne a živého ani mrtvé-

ho mi ho nepřinese zpátky; zabij ho ty sama, jestli nechceš, aby ho dostal Jack Ketch. A udělej to v okamžiku, kdy vkročí do téhle místnosti, nebo jinak, dej na mě, bude pozdě!"

„Co to má všechno znamenat?" vykřikla dívka proti své vůli.

„Co to znamená?" pokračoval Fagin šílený vzteky. „Když mi ten kluk stojí za stovky liber, mám přijít o to, co mi náhoda hodila do cesty, a bezpečně to získat, pro vrtochy opilecké bandy, které bych mohl odpískat životy? A navíc jsem svázán s rozeným ďáblem, který potřebuje jenom chtít a má moc, aby – aby –"

Lapaje po dechu, stařík hledal to slovo; a v tom okamžiku zarazil příval svého hněvu a změnil celé držení. Chvíli předtím měl zaťaté pěsti sevřené ve vzduchu; oči se mu rozšířily; a tvář zbledla vášní; teď se krčil v křesle a chvěl se obavou, že snad sám prozradil nějakou skrytou zlotřilost. Po krátkém mlčení si troufl na ni mrknout. Zdál se poněkud upokojen, když ji spatřil ve stejně netečné poloze, z níž ji poprvé probral.

„Nanci, má milá!" zakrákoral Fagin obvyklým hlasem. „Dala jsi na mě pozor, má milá?"

„Teď mě netrap, Fagine!" odpověděla dívka a malátně zdvihla hlavu. „Jestli to Bill tentokrát neudělal, udělá to podruhé. Udělal pro tebe hodně dobré fušky a udělá ještě víc, dokud bude moct; a až nebude moct, tak nebude; takže už o tom dost."

„A pokud jde o toho kluka, má milá?" nadhodil Fagin a nervózně si mnul dlaně.

„Ten kluk musí vzít svůj úděl jako ostatní," skočila mu do řeči Nancy spěšně; „a říkám znovu, přeju si, aby byl mrtev, aby byl z neštěstí venku, a z tvého dosahu – totiž, pokud Billovi nic není. A jestli Toby vyvázl, Bill je skoro určitě v bezpečí; Bill totiž vydá kdykoli za dva Tobyho."

„A pokud jde o to, co jsem říkal, má milá?" poznamenal Fagin a držel na ní neustále svůj lesklý pohled.

„Jestli chceš, abych něco udělala, budeš mi to muset říct celé znovu," odpověděla Nancy; „a jestli jo, raději počkej do zítřka. Na chvilku jsi mě přivedl k sobě; teď jsem zase hloupá."

Fagin jí položil několik dalších otázek: všechny se stejným úmyslem zjistit, zda z jeho nestřežených narážek něco vytáhla; odpovídala však tak snadno a jeho zpytavých pohledů si přitom tak málo všímala, že se potvrdil jeho první dojem, že má v sobě víc než jen trochu kořalky. Nancy skutečně netrpěla slabostí, která byla mezi Faginovými žačkami velmi běžná; a v níž je v útlém věku spíš podporoval, než aby je od ní odvracel. Její pomuchlaný vzhled a pronikavý parfém jalovcové kořalky, který prostupoval místnost, poskytovaly silný důkaz pravdivosti Faginovy domněnky; a když, po tom chvilkovém výbuchu násilí, který byl výše popsán, nejprve upadla do otupělosti a potom do takové směsi pocitů, pod jejíž vlivem jednu chvíli ronila slzy a vzápětí volala „Nikdy to nevzdávat!" a dělala všelijaké odhady, kolik asi činí sázky, dokud je nějaká dáma nebo pán šťastný, viděl Fagin, který měl s takovými věcmi v životě dost zkušeností, s velkým uspokojením, že je už opravdu hodně daleko.

Když si tímto zjištěním ulevil; a když dosáhl dvojího cíle, totiž sdělit dívce, co ten večer slyšel, a na vlastní oči se přesvědčit, že se Sikes nevrátil; obrátil pan Fagin tvář zase k domovu: nechal svou mladou přítelkyni spát s hlavou na stole.

Byla asi hodina do půlnoci. Protože počasí bylo tmavé a mrazivé do kostí, neměl velké pokušení otálet. Ostrý vítr, který smetal ulice, jako by je zbavil chodců stejně jako prachu a bláta; málo lidí bylo venku a všichni, zjevně, pospíchali rychle domů. Vítr ale dul pro Fagina z pravé strany a stařík šel přímo za ním: třásl se a chvěl, jak jím každý nový náraz hrubě strkal kupředu.

Došel na roh své vlastní ulice a už lovil v kapse klíč ode dveří, když se z vystupujícího vchodu, který ležel v hlubokém stínu, vynořila tmavá postava, přešla ulici a nepozorovaně se k němu přikradla.

„Fagine!" zašeptal hlas těsně u jeho ucha.

„Á!" řekl Fagin a rychle se otočil, „to jste –"

„Ano!" přerušil ho cizinec. „Čekám tu už dvě hodiny. Kde jste u čerta byl?"

„Vyřizoval jsem vaši věc, můj milý," odpověděl Fagin, zneklidněně po společníkovi pokukuje a při řeči zpomalil. „Vaši věc jsem vyřizoval celou noc."

„No ovšem!" řekl cizinec s úšklebkem. „Dobře; a co z toho vzešlo?"

„Nic dobrého," řekl Fagin.

„Nic špatného, doufám?" řekl cizinec, zastaviv se a vrhnuv na společníka vyděšený pohled.

Fagin zavrtěl hlavou a chystal se odpovědět, když ho cizinec přerušil a pokynul k domu, před který mezitím došli: s poznámkou, že raději řekne, co má říct, pod střechou: krev mu totiž tím postáváním ztuhla a vítr jím profukuje skrznaskrz.

Fagin vypadal, jako by se byl rád v tak nevhodnou hodinu návštěvy ušetřil; a vskutku zamumlal cosi o tom, že u něj neplápolá oheň; ale protože společník svou žádost zopakoval úsečným tónem, odemkl dveře a požádal ho, aby je zavřel potichu, zatímco rozsvítí.

„Je tu černo jako v hrobě," řekl ten muž, tápaje několik kroků kupředu. „Pospěšte si!"

„Zavřete dveře," šeptl Fagin z konce chodby. Jak to řekl, dveře se zabouchly s velkým rachotem.

„Já za to nemůžu," řekl ten druhý muž, hledaje si cestu. „Vítr je zabouchl, nebo se zavřely samy: jedno nebo druhé. Honem s tím světlem, nebo si rozbiju hlavu o něco v téhle zatracené díře."

Fagin potichu sešel po schodech do kuchyně. Po krátké nepřítomnosti se vrátil s rozsvícenou svíčkou a se zprávou, že Toby Crackit spí v zadní světnici dole a kluci v té přední. Pokynul muži, aby šel za ním, a vedl ho nahoru.

„To málo, co si máme říct, můžeme si říct tady, můj milý," řekl Fagin, otevíraje dveře v prvním patře; „a protože okenice mají díry a sousedům světlo nikdy neukazujeme, postavíme svíčku na schodech. Tak!"

S těmi slovy se Fagin sehnul, položil svíčku o patro výš na schodech, přímo proti dveřím místnosti. Pak vešel do pokoje; byl prázdný až na rozlámané křeslo a starou pohovku, nebo spíš kanape bez potahu, které stálo za dveřmi. Na ten kus nábytku se cizinec posadil s výrazem unaveného muže; a Fagin, přitáhnuv si proti němu křeslo, usedl tváří v tvář. Nebyla úplná tma; dveře zůstaly pootevřené; a svíčka venku vrhala na protější stěnu slabý odlesk.

Mluvili chvíli šeptem. I když z té rozmluvy nebylo rozeznat nic víc než pár tu a tam nesouvisejících slov, odposlouchávači by snadno pochopil, že se Fagin brání proti nějakým cizincovým poznámkám; a že ten druhý je ve stavu značné podrážděnosti. Takto by hovořili snad čtvrt hodiny nebo i déle, když Monks – tak totiž Fagin cizince v průběhu jejich rozmluvy několikrát oslovil – řekl, zvýšiv o něco hlas:

„Říkám ti znovu, bylo to špatně vymyšlené. Proč jste ho tady neudrželi s ostatními a neudělali z něj hned mazaného, uslintaného kapsáře?"

„Jen ho poslechni!" zvolal Fagin, krče rameny.

„Chceš mi tedy říct, že bys to byl nedokázal, kdybys byl chtěl?" dotíral Monks přísně. „Neudělal jsi to s jinými kluky, mnohokrát? Kdybys byl měl trpělivost nanejvýš rok, nemohl jsi ho dát odsoudit a bezpečně poslat ze země; třeba doživotně?"

„A komu by to tak posloužilo, můj milý?" zeptal se Fagin pokorně.

„Mně," odpověděl Monks.

„Ale mně ne," řekl Fagin podlézavě. „Mně se mohl ještě hodit. Kde se smlouvá na dvou stranách, je docela rozumné, aby se bral ohled na zájem obou; nemyslíš, můj dobrý příteli?"

„Co tedy?" dotíral Monks.

„Viděl jsem, že ho není snadné vycvičit k řemeslu," odpověděl Fagin; „nebyl jako jiní kluci ve stejné situaci."

„Zatracený kluk, to ne!" zamumlal muž, „jinak už by byl dávno zloděj."

„Neměl jsem na něj žádný držák, abych ho zhoršil," pokračoval Fagin, úzkostně sleduje tvář svého společníka. „Nebyl zacvičený. Neměl jsem nic, čím bych ho vystrašil; a to vždycky na začátku mít musíme, jinak marně pracujeme. Co jsem měl dělat? Posílat ho s Lišákem a Charleym? Toho jsme si s tím užili dost už napoprvé, můj milý; třásl jsem se o nás všechny."

„*To* jsem nezavinil já," poznamenal Monks.

„Ne, ne, můj milý!" pokračoval Fagin. „A ani teď si na to nestěžuju; protože, kdyby se to nikdy nestalo, nikdy bys toho kluka nespatřil tak, abys ho zahlédl; a nebyl bys přišel na to, že on je ten, koho hledáš. Dobře! Dostal jsem ti ho zpátky skrze tu dívku; a pak si *ona* začne na něm zakládat."

„Zardousit tu dívku!" řekl Monks netrpělivě.

„No, to si teď nemůžeme dovolit, můj milý," odpověděl Fagin s úsměvem; „a kromě toho, takové věci nejsou náš obor; jinak bych snad jednou byl rád, kdyby se to stalo. Já ty holky, Monksi, dobře znám. Jakmile ten kluk začne tvrdnout, nebude jí už víc záležet na něm než na špalku dřeva. Chceš z něj mít zloděje. Jestli je naživu, udělám z něj od této chvíle zloděje; a pokud – pokud –" řekl Fagin, nakloniv se blíž k druhému, „– není to pravděpodobné, ber na vědomí – ale pokud dojde na nejhorší a on je mrtev –"

„Není to moje vina, jestli je!" vložil se do toho ten druhý muž s výrazem hrůzy a chvějícíma se rukama se chytil Fagina za paži. „Dej si na to pozor. Fagine! Já v tom žádný prst neměl. Všechno jiné, ne jeho smrt, to jsem ti říkal od začátku. Nebudu prolévat krev; vždycky se to vypátrá, a navíc to člověka pronásleduje. Jestli ho zastřelili, nebyl jsem toho příčinou; slyšíš mě? Zapal tenhle pekelný brloh! Co to bylo?"

„Co!" vykřikl Fagin, chytiv zbabělce oběma rukama kolem těla, jak vyskočil na nohy. „Kde?"

„Tam!" odpověděl muž, zíraje na protější stěnu. „Ten stín! Viděl jsem stín ženy v plášti a čepci, jak proletěl po obložení jako závan!"

Fagin pustil jeho tělo a vyřítili se bouřlivě z místnosti. Svíčka, od průvanu promrhaná, stála tam, kam ji postavil. Ukázala jim jen prázdné schodiště a jejich vlastní bílé tváře. Napjatě naslouchali: po celém domě vládlo hluboké ticho.

„Zdálo se vám to," řekl Fagin, bera světlo a obraceje se ke společníkovi.

„Přísahám, že jsem to viděl!" odpověděl Monks, chvěje se. „Když jsem to spatřil poprvé, bylo to předkloněné; a když jsem promluvil, vyrazilo pryč."

Fagin pohrdavě přejel pohledem bledou tvář svého společníka, a řka mu, že ho může, bude-li chtít, následovat, vystoupal po schodech nahoru. Nahlédli do všech pokojů; byly studené, holé a prázdné. Sestoupili do chodby a odtud dolů do sklepů. Na nízkých zdech visela zelená vlhkost; stopy šneků a slimáků se leskly ve světle svíčky; vše však bylo tiché jako smrt.

„Co tomu teď říkáš?" řekl Fagin, když se zase ocitli v chodbě. „Kromě nás v domě není živá duše, až na Tobyho a kluky; a ti jsou dost v bezpečí. Hleď!"

Jako důkaz svých slov vytáhl Fagin z kapsy dva klíče; a vysvětlil, že když šel dolů poprvé, zamkl je, aby zabránil jakémukoli vyrušení jejich rozhovoru.

Tenhle nahromaděný důkaz pana Monkse účinně rozklepal. Jeho protesty byly čím dál méně vehementní, jak postupovali v hledání bez jakéhokoli objevu; a teď si ulevil několikerým velmi ponurým zasmáním a doznal, že to musela být jen jeho rozdrážděná představivost. Pokračování rozhovoru však pro tu noc odmítl: najednou si vzpomněl, že je po jedné hodině. A tak se ta milá dvojice rozešla.

# XXVII. Napravuje nezdvořilost předchozí kapitoly, která bez obřadnosti opustila dámu

Protože by se v žádném případě neslušelo, aby skromný autor nechal tak mohutnou osobnost, jakou je farní sluha, čekat se zády obrácenými k ohni a šosy kabátu shrnutými pod paže, dokud se mu nezlíbí ho vysvobodit; a protože by jeho postavení ani galantnosti ještě méně slušelo zatáhnout do stejného zanedbání dámu, na kterou tenhle sluha pohlížel okem něhy a náklonnosti a jíž šeptal do ucha sladká slova, která z úst takovéhoto zdroje mohou věru pohnout srdcem panny i paní jakéhokoli stavu; pospíchá historik, jehož pero tyto řádky čárá – důvěřuje, že zná své místo a chová patřičnou úctu k těm, jimž je na zemi udělena vysoká a významná pravomoc – jim projevit respekt, který jejich pozice vyžaduje, a jednat s nimi s onou povinnou okázalostí, kterou jejich vznešená hodnost a (v důsledku toho) velké ctnosti si od něj neúprosně nárokují. Za tím účelem si vskutku umínil zde zařadit pojednání o božském právu farních sluhů, které by osvětlilo tezi, že farní sluha nemůže konat nic špatně: pojednání, jež by zajisté bylo pro poctivě smýšlejícího čtenáře zároveň potěšující i prospěšné, které je však naneštěstí nucen pro nedostatek času a prostoru odložit na nějakou vhodnější a příhodnější příležitost; při jejím příchodu bude připraven ukázat, že farní sluha řádně ustavený – to jest farní sluha farní, přidělený k farnímu chudobinci a účastnící se v úředním postavení služeb farního kostela – je mocí a ctí svého úřadu obdařen vší vznešeností a nejlepšími vlastnostmi lidství; a že k žádné z těchto

vznešeností se pouzí sluhové obchodních společností, soudní sluhové, ba ani sluhové biskupských kaplí (vyjma těch posledních, a to jen v postavení velice nízkém a podřízeném) nemohou vznášet ani nejmenší udržitelný nárok.

Pan Bumble přepočítal čajové lžičky, znovu zvážil cukrové kleštičky, podrobil mlíčník důkladné prohlídce a do nejmenších podrobností zjistil přesný stav nábytku, až po žíněné výplně židlí; a každý ten postup opakoval celých aspoň půl tuctukrát; než začal uvažovat, že by paní Corneyová mohla být zpátky. Myšlenka plodí myšlenku; a jelikož nebylo slyšet jediného zvuku, který by ohlašoval blížící se paní Corneyovou, napadlo pana Bumbla, že by býval nevinným a ctnostným způsobem trávení času, kdyby ještě víc ukojil svou zvědavost zběžným nahlédnutím do nitra komody paní Corneyové.

Když si u klíčové dírky poslechl, zda se k pokoji nikdo nepřibližuje, pustil se pan Bumble, počínaje odspoda, do seznamování se s obsahem tří dlouhých zásuvek: byly plné rozličných oděvů dobrého střihu a tkaniny, pečlivě přechovávaných mezi dvěma vrstvami starých novin, pokropených suchou levandulí; což se mu zdálo poskytovat mimořádné uspokojení. Když postupem času dorazil k pravé rohové zásuvce (v níž trčel klíček) a spatřil v ní malou zamčenou kazetu, která, když s ní zatřásl, vydávala příjemný zvuk, jako cinkání mincí, vrátil se pan Bumble důstojným krokem ke krbu; a znovu nabyv své dřívější pozice, pronesl s vážným a odhodlaným výrazem: „Udělám to!" Toto pozoruhodné prohlášení podtrhl deset minut dlouhým šibalským kýváním hlavy, jako by si sám domlouval, že je takový milý taškář; a pak si prohlédl své nohy z profilu, se zjevným potěšením a zájmem.

Byl stále klidně zabrán do této druhé obhlídky, když paní Corneyová vběhla do místnosti, uvrhla se udýchaně na židli u krbu, jednou rukou si zakryla oči, druhou si přitiskla na srdce a lapala po dechu.

„Paní Corneyová," řekl pan Bumble, nachýliv se nad správcovou, „co to znamená, paní? Stalo se něco, paní? Prosím vás, odpovězte: já

jsem na – na –" Pan Bumble si v leknutí nemohl hned vzpomenout na výraz „trní", a tak řekl „rozbitých lahvích."

„Ach, pane Bumble!" vykřikla paní, „to mě tak hrozně rozhodilo!"

„Rozhodilo, paní!" zvolal pan Bumble; „kdo se opovážil –? Já vím!" řekl pan Bumble a zarazil se s přirozenou majestátností, „to jsou ti faranští zloduchové!"

„Je to strašné jen pomyslet!" řekla paní, otřásajíc se.

„Tak *si* to nepředstavujte, paní," opáčil pan Bumble.

„Nedá mi to," zakvílela paní.

„Tak si vezměte něco, paní," řekl pan Bumble konejšivě. „Trochu vína?"

„Za nic na světě!" odpověděla paní Corneyová. „Nemohla bych – ach! Horní polička v pravém rohu – ach!" Pronesouc tato slova, dobrá paní zmateně ukázala na skříň a prodělala křeč z vnitřních záchvatů. Pan Bumble se vrhl ke skříni; a popadnuv ze police, na kterou tak nesouvisle ukazovala, pintovou lahvičku ze zeleného skla, naplnil jejím obsahem šálek a přidržel jí ho u rtů.

„Už je mi líp," řekla paní Corneyová, klesnuvši nazad, když vypila půlku.

Pan Bumble zbožně obrátil oči ke stropu ve vděčnosti; a sníživ je zpět k okraji šálku, přiložil si ho k nosu.

„Pepermint," vyslovila paní Corneyová slabým hlasem a jemně se na sluhu usmála. „Zkuste to! Je v tom i – trochu něčeho dalšího."

Pan Bumble ochutnal lék s pochybovačným výrazem; mlaskl rty; ochutnal znovu; a odložil prázdný šálek.

„Je to velmi uklidňující," řekla paní Corneyová.

„Opravdu velmi, paní," řekl sluha. Při těchto slovech si přitáhl židli vedle správcové a něžně se otázal, co ji tak rozrušilo.

„Nic," odpověděla paní Corneyová. „Jsem pošetilá, snadno rozrušitelná, slabá tvorka."

„Není slabá, paní," opáčil pan Bumble a přitáhl si židli ještě o něco blíž. „Jste snad slabá tvorka, paní Corneyová?"

„Všichni jsme slabé tvorky," řekla paní Corneyová, nastolivši obecný princip.

„To jsme," řekl sluha.

Ani jedna, ani druhá strana pak minutu dvě neřekla nic. Během této doby pan Bumble učinil doklad svého stanoviska tak, že svou levou paži, dosud spočívající na opěradle židle paní Corneyové, přemístil k pentli u její zástěry, kolem níž se mu paže postupně ovinula.

„Všichni jsme slabé tvorky," řekl pan Bumble.

Paní Corneyová vzdychla.

„Nevzdychejte, paní Corneyová," řekl pan Bumble.

„Nedá mi to," řekla paní Corneyová. A vzdychla znovu.

„Tohle je velmi útulný pokoj, paní," řekl pan Bumble, rozhlížeje se. „Ještě jeden pokoj, paní, a tohle, a byla by to dokonalá věc."

„Pro jednoho by to bylo moc," zamumlala paní.

„Ale ne pro dva, paní," opáčil pan Bumble vemlouvavě. „Co říkáte, paní Corneyová?"

Paní Corneyová při těchto slovech sluhových svěsila hlavu; sluha svěsil svou, aby jí viděl do obličeje. Paní Corneyová s velkou mravnou slušností odvrátila hlavu a uvolnila ruku, aby sáhla po kapesníku; nenápadně ji však vložila zase do ruky pana Bumbla.

„Rada vám přiděluje uhlí, že, paní Corneyová?" zeptal se sluha a láskyplně jí stiskl ruku.

„I svíčky," odpověděla paní Corneyová a stisk mírně opětovala.

„Uhlí, svíčky a byt zdarma," řekl pan Bumble. „Ach, paní Corneyová, jaký jste anděl!"

Dáma této vlně citu neodolala. Klesla panu Bumblovi do náručí; a ten pán jí v rozrušení vtiskl na její cudný nos vášnivý polibek.

„Jaká faranská dokonalost!" zvolal pan Bumble u vytržení. „Víte, že pan Slout je dnes v noci hůř, má okouzlovatelko?"

„Ano," odpověděla paní Corneyová ostýchavě.

„Doktor říká, že nebude žít ani týden," pokračoval pan Bumble. „Je správcem tohoto ústavu; jeho smrtí vznikne volné místo; a to volné místo se musí obsadit. Ach, paní Corneyová, jaké vyhlídky to otevírá! Jaká to příležitost ke splynutí srdcí a domácností!"

Paní Corneyová vzlykla.

„To slůvko?" řekl pan Bumble, nachýliv se nad stydlivou krasavicí. „To jedno maličké, malé, maličké slůvko, má požehnaná Corneyová?"

„A – a – ano!" vzdychla správcová.

„Ještě jedno," pokračoval sluha; „sberte své nejmilejší city ještě pro jedno. Kdy se to má konat?"

Paní Corneyová se dvakrát pokusila promluvit: dvakrát se jí to nepodařilo. Nakonec sebrala odvahu, vrhla panu Bumblovi paže kolem krku a řekla, že klidně hned, jak si bude přát, a že je „neodolatelný holoubek".

Když se takto přátelsky a uspokojivě vše upravilo, byla smlouva slavnostně stvrzena dalším šálkem pepermintové směsi; což bylo tím nezbytnější, že paní měla rozechvěnou náladu. Zatímco se nápoj likvidoval, sdělila paní Corneyová panu Bumblovi, že stařena skonala.

„Výborně," řekl ten pán, popíjeje pepermint; „zajdu cestou domů k Sowerberrymu a řeknu mu, ať zítra ráno pošle. To vás tak vylekalo, drahá?"

„Nic zvláštního, drahý," řekla paní vyhýbavě.

„Něco to být muselo, drahá," naléhal pan Bumble. „Nepovíte to svému vlastnímu B.?"

„Teď ne," odvětila paní; „někdy. Až budeme svoji, drahý."

„Až budeme svoji!" zvolal pan Bumble. „Snad to nebyla nějaká drzost od některého z těch chuďasů –"

„Ne, ne, drahý!" přerušila ho paní spěšně.

„Kdybych si myslel, že ano," pokračoval pan Bumble; „kdybych si myslel, že se někdo z nich odvážil pozvednout své všulgární oči k té lí-

bezné tváři –"

„Neodvážili by se, drahý," odpověděla paní.

„Měli by se raději neodvažovat!" řekl pan Bumble a zaťal pěst. „Ať se mi tu objeví jakýkoliv muž, faranský nebo mimofaranský, který by si to troufnul; a já mu můžu říct, že by to podruhé neudělal!"

Bez jakéhokoli prudkého gestikulování by to snad nebyl pro paníny půvaby žádný vznešený kompliment; ale protože pan Bumble doprovodil hrozbu mnoha bojovnými pohyby, byla hluboce dojata tímto důkazem jeho oddanosti a s velkým obdivem prohlásila, že je věru holoubek.

Holoubek si pak vytáhl límec kabátu, nasadil třírohý klobouk; a vyměniv se svou budoucí partnerkou dlouhé a láskyplné objetí, znovu se postavil chladnému nočnímu větru: jen se na pár minut zastavil v mužské chuďaské ložnici, aby jim trochu vynadal, s úmyslem ujistit se, že by zvládl zastávat úřad správce chudobince s potřebnou příkrostí. Ubezpečen o svých kvalifikacích, odešel pan Bumble s lehkým srdcem a jasnými vidinami svého budoucího povýšení: ty zaměstnávaly jeho mysl, dokud nedošel k pohřebníkovu krámu.

Pan a paní Sowerberryovi odešli na čaj a večeři: a Noah Claypole, který v žádné chvíli nebyl ochoten vzít na sebe víc tělesné námahy, než je nutné k pohodlnému provádění dvou funkcí jídla a pití, nechal krám otevřený, i když už bylo po obvyklé zavírací hodině. Pan Bumble několikrát zaklepal holí na pult; a protože na sebe neupoutal pozornost a viděl, jak se skrz skleněné dveře malé světničky za krámem line světlo, dovolil si do ní nahlédnout, co se tam děje; a když viděl, co se tam děje, nebyl tomu málo překvapen.

Prostřeno bylo k večeři; stůl pokrývaly chleba s máslem, talíře a sklenice; džbán porteru a láhev vína. V horní části stolu se v křesle pohodlně rozvaloval pan Noah Claypole s nohama přehozenýma přes jednu područku: otevřený nůž se střeňkou v jedné ruce a hroudu chleba s máslem v druhé. Těsně vedle něj stála Charlotte a otvírala

ústřice ze soudku: pan Claypole se blahosklonně snižoval k tomu, aby je polykal s pozoruhodnou hltavostí. Víc než obvyklá červenost v oblasti nosu mladého pána a jakési utkvělé přimhouření pravého oka naznačovaly, že je mírně opilý; tyto příznaky potvrzovala i vášnivá chuť, s níž pojídal ústřice, pro niž by nikdo nenašel vysvětlení jiné než silné ocenění jejich chladivých vlastností v případech vnitřní horečky.

„Tady je lahodně tučná, Noe, drahouši!" řekla Charlotte; „zkus ji, no, jen tuhle jednu."

„To je lahůdka, ty ústřice!" podotkl pan Claypole, když ji spolkl. „Jaká škoda, že se po houfu z nich člověk cítí nepříjemně; že, Charlotte?"

„Hotová ukrutnost," řekla Charlotte.

„To teda je," souhlasil pan Claypole. „Ty ústřice nemáš ráda?"

„Ne moc," odpověděla Charlotte. „Radši se dívám, jak je jíš, Noe, drahouši, než abych je jedla sama."

„To je zvláštní!" řekl Noah zamyšleně.

„Dej si ještě jednu," řekla Charlotte. „Tady je jedna s takovým krásným, jemným vousem!"

„Víc toho nezvládnu," řekl Noah. „Je mi to líto. Pojď sem, Charlotte, a dám ti pusu."

„Cože!" zahřměl pan Bumble, vraziv do místnosti. „Řekněte to ještě jednou, pane."

Charlotte vyrazila výkřik a schovala si tvář do zástěry. Pan Claypole nijak neměnil polohu, krom toho, že nechal nohy sklouznout na zem, a díval se na sluhu v opilecké hrůze.

„Řekněte to ještě jednou, vy mrzký, nestoudný chlape!" řekl pan Bumble. „Jak se opovažujete něco takového zmiňovat, pane? A jak se opovažuješ ho k tomu povzbuzovat, ty drzá holčindo? Pusu jí!" vykřikl pan Bumble v silném rozhorlení. „Fuj!"

„Já to tak nemyslel!" řekl Noah s pláčem. „Ona mě pořád líbá, ať chci, nebo nechci."

„Ach, Noe," zvolala Charlotte vyčítavě.

„Jo líbáš; víš, že líbáš!" odsekl Noah. „Pořád to dělá, pane Bumble, prosím; cvrnká mě pod bradou, prosím pěkně, a dělá všelijaký zamilovaný řeči!"

„Mlčet!" vykřikl pan Bumble přísně. „Jdi dolů, slečinko. Noahu, ty zavři krám; řekneš ještě slovo, než se pán vrátí domů, uděláš to na vlastní nebezpečí; a až se vrátí, řekni mu, že pan Bumble vzkázal, aby zítra po snídani poslal pro schránu pro starou ženu. Slyšíš, pane? Pusy!" zvolal pan Bumble a zdvihl ruce. „Hřích a špatnost nižších vrstev v tomhle faranském obvodu jsou děsivé! Jestli parlament nevezme jejich ohavné cesty v úvahu, země je zruinovaná a charakter venkovanstva je ztracen navždycky!" S těmi slovy sluha vznešeně a zasmušile vykročil z pohřebníkova krámu.

A teď, když jsme ho doprovodili takový kus cesty k domovu a provedli všechny nutné přípravy k pohřbu staré ženy, pustíme se do pátrání po mladém Oliveru Twistovi a zjistíme, zda stále leží v tom příkopě, kam ho Toby Crackit zanechal.

# XXVIII. Dohlíží na Olivera a pokračuje v jeho dobrodružstvích

„Ať vám vlci roztrhají hrdla!" zamumlal Sikes a skřípal zuby. „Kéž bych byl mezi vámi; vyli byste chraplavějc."

Když Sikes vysypal tuto kletbu s nejzoufalejší zuřivostí, jaké byla jeho zoufalá nátura schopna, položil tělo zraněného chlapce napříč přes pokrčené koleno; a na okamžik otočil hlavu, aby se podíval zpátky po pronásledovatelích.

V mlze a tmě toho moc rozeznat nebylo; ale hlasité volání mužů se neslo vzduchem a štěkot okolních psů, probuzených zvukem poplachového zvonu, se rozléhal na všechny strany.

„Stůj, ty bělochvostý chrte!" zařval lupič za Tobym Crackitem, který, nejlíp jak uměl použít své dlouhé nohy, byl už vepředu. „Zastav!"

Opakování toho slova zastavilo Tobyho jako přibitého. Nebyl si totiž tak docela jist, že je už mimo dostřel pistole; a Sikes nebyl v náladě, aby si s ním zahrával.

„Pomoz mi s klukem," vykřikl Sikes, zuřivě na kumpána mávaje. „Vrať se!"

Toby předvedl, že se vrací; ale v cestě si tichým hlasem, zlámaným od lapání po dechu, troufl projevit značnou neochotu, zatímco se zvolna přibližoval.

„Rychlej!" vykřikl Sikes, položiv chlapce do suchého příkopu u svých nohou a vytahuje z kapsy pistoli. „Nehraj si se mnou na schovávanou."

V tu chvíli hluk zesílil. Sikes se znovu rozhlédl a zjistil, že muži, kteří se je pustili pronásledovat, už přelézají branku pole, na němž stál; a že pár psů je o několik kroků před nimi.

„Je po všem, Bille!" vykřikl Toby; „nech toho fakana a vem nohy na ramena." S touto rozlučkovou radou pan Crackit, dávaje přednost možnosti být zastřelen přítelem před jistotou být chycen nepřáteli, vzal regulérně do zaječích a vyrazil plnou rychlostí pryč. Sikes zaťal zuby; jednou se rozhlédl; přehodil přes nehybné Oliverovo tělo plášť, do nějž byl ve spěchu zabalen; běžel podél živého plotu, jako by chtěl odvést pozornost pronásledovatelů od místa, kde chlapec ležel; na vteřinu se zastavil před dalším plotem, který se protínal s prvním v pravém úhlu; vymrštil pistoli vysoko do vzduchu, jedním skokem jej překonal a byl pryč.

„Hola, hola!" vykřikl v týle třaslavý hlas. „Pincher! Neptune! Pojďte sem, pojďte sem!"

Psi, kteří, podobně jako jejich páni, zjevně nijak zvlášť neoceňovali zábavu, do níž byli zataženi, poslechli rozkaz pohotově. Tři muži, kteří už mezitím dost pokročili do pole, se zastavili a radili se.

„Má rada, nebo bych přesněji měl říct, *rozkaz*, je," řekl ten nejtlustší z nich, „abysme se okamžitě vrátili domů."

„Souhlasím se vším, s čím souhlasí pan Giles," řekl muž menší postavy; který rozhodně nebyl štíhlý a tvář měl velmi bledou a byl velmi zdvořilý: jak vystrašení muži často bývají.

„Nerad bych vypadal neslušně, pánové," řekl ten třetí, který psy odvolal, „pan Giles to musí vědět nejlíp."

„Rozhodně," odvětil ten menší muž; „a cokoli pan Giles řekne, nám nepřísluší mu odporovat. Ne, ne, znám svoji szituvaci! Pánubohu díky, znám svoji szituvaci." A po pravdě řečeno, mužíček *zdál se* znát svou situaci; a znát ji dokonale – věděl, že nijak příznivá není; a při řeči mu drkotaly zuby.

„Vy máte strach, Brittlesi," řekl pan Giles.

„Nemám," řekl Brittles.

„Máte," řekl Giles.

„Vy lžete, pane Gilesi," řekl Brittles.

„Vy jste lhář, Brittlesi," řekl pan Giles.

Tyto čtyři odpovědi vzešly z posměšné narážky pana Gilese; a posměšná narážka pana Gilese vzešla z jeho rozhořčení, že na něj byla pod záminkou poklony svalena odpovědnost za rozhodnutí vrátit se domů. Třetí muž přivedl spor ke konci, nanejvýš filozoficky.

„Řeknu vám, co jest, pánové," řekl, „my všichni máme strach."

„Mluvte za sebe, pane," řekl pan Giles, který byl ze společnosti nejbledší.

„To taky dělám," odpověděl muž. „Je přirozené a správné mít za těchto okolností strach. Já ho mám."

„I já," řekl Brittles; „jenomže není třeba to člověku povídat tak chvástavě."

Tato upřímná přiznání obměkčila pana Gilese, který hned připustil, že *má* strach taky; načež se všichni tři otočili čelem vzad a běželi zpátky v nejdokonalejší jednotě, dokud pan Giles (který měl ze společnosti nejkratší dech, protože byl zatěžkán vidlemi) nejvelkoryseji netrval na tom, aby se zastavili a on se mohl omluvit za svou unáhlenou řeč.

„Ale je to podivné," řekl pan Giles, když ten výklad dokončil, „co člověk dokáže udělat, když se mu zvedne krev. Byl bych spáchal vraždu – vím, že bych ji spáchal – kdybychom byli chytili jednoho z těch darebáků."

Protože ti další dva měli stejnou předtuchu; a protože i jejich krev, tak jako jeho, zase opadla; následovaly úvahy, čím ta náhlá změna v jejich temperamentu mohla být způsobena.

„Já vím, čím to bylo," řekl pan Giles; „to ta branka."

„To bych se ani nedivil, kdyby to byla ona," zvolal Brittles, chytiv tu myšlenku.

„Můžete se na to spolehnout," řekl Giles, „že ta branka zastavila proud rozrušení. Já jsem cítil, jak všechno moje najednou odchází, zrovna jak jsem přes ni lezl."

Pozoruhodnou shodou okolností navštívil tenže nepříjemný pocit v tutéž chvíli i ty dva ostatní. Bylo tedy jasné, že to byla ta branka; obzvláště proto, že nebylo pochybnosti o tom, kdy ke změně došlo – všichni tři si pamatovali, že se jim lupiči dostali před oči v okamžiku jejího přelézání.

Tento rozhovor se vedl mezi těmi dvěma muži, kteří lupiče překvapili, a potulným dráteníkem, který spal ve stodole a kterého vzburcovali, spolu s jeho dvěma kříženci, aby se připojil k pronásledování. Pan Giles zastával dvojí funkci komorníka a šafáře u staré paní z panského sídla; Brittles byl kluk pro všechno: nastoupil do jejích služeb jako pouhé dítě a stále se s ním zacházelo jako s nadějným mladým hochem, i když mu bylo něco přes třicet.

Takovýmto rozhovorem se navzájem povzbuzujíce; ale přesto zůstávajíce velmi těsně u sebe a obezřetně se rozhlížejíce, kdykoli nový závan větru zarachotil ve větvích; tři muži spěchali zpět ke stromu, za nímž nechali lucernu, aby její světlo neukázalo zlodějům, kam mají střílet. Popadli ji a vyrazili domů nejrychleji, jak uměli, dobrým poklusem; a dlouho poté, co jejich temné postavy přestaly být vidět, bylo možné pozorovat světlo, jak v dálce bliká a tančí, jako nějaký výpar vlhké a ponuré atmosféry, kterou bylo rychle neseno.

Vzduch se ochlazoval, jak se zvolna rodil den; a mlha se válela po zemi jako hustý mrak kouře. Tráva byla mokrá; cesty a nížinná místa byla samé bláto a voda; vlhký dech nezdravého větru pomalu táhl, s dutým sténáním. A Oliver přesto nehybně a bez vědomí ležel tam, kde ho Sikes nechal.

Rychle svítalo. Vzduch se stával ostřejší a pronikavější, jak jeho první kalná barva – spíš smrt noci než zrození dne – slabě probleskla na obloze. Předměty, které vypadaly ve tmě nejasně a hrozivě, byly

stále určitější a postupně se vyjasňovaly do známých podob. Déšť se spustil hustě a prudce a hlasitě bubnoval v bezlistých křoviscích. Ale Oliver ho necítil, jak do něj bil; stále bezbranný a bezvědomý ležel natažený na svém hliněném loži.

Nakonec nízký výkřik bolesti porušil to vládnoucí ticho; a vysloviv jej, chlapec se probral. Levá paže, hrubě obvázaná šálem, mu těžce a bezvládně visela u boku; obvaz byl prosáklý krví. Byl tak slabý, že se stěží zvedl do sedu; a když se tak zvedl, slabě se rozhlédl po pomoci a zasténal bolestí. Chvěje se v každém kloubu, zimou a vyčerpáním, pokusil se postavit; ale od hlavy k patě se otřásl a padl jak dlouhý, tak široký na zem.

Po krátkém návratu té strnulosti, do níž tak dlouho upadal, Oliver: hnán plíživou nevolností v srdci, která jako by ho varovala, že jestli tu zůstane ležet, určitě zemře: vstal na nohy a pokusil se jít. Hlavu měl zatočenou a potácel se sem a tam jako opilec. Ale přesto vydržel, a s hlavou malátně svěšenou na prsa klopýtal dál, aniž věděl kam.

A teď se mu do mysli hrnuly spousty zmatených a motajících se představ. Zdálo se, že stále jde mezi Sikesem a Crackitem, kteří se rozzlobeně hádají – vždyť ta slova, která vyslovovali, mu zvonila v uších; a když zachytil sám sebe, abych tak řekl, nějakým prudkým úsilím zabránit tomu, aby upadl, zjišťoval, že na ně mluví. Pak byl sám se Sikesem, lopotě se jako předešlý den; a jak kolem nich procházeli jacísi stínoví lidé, cítil na svém zápěstí lupičův stisk. Náhle sebou trhl zpět při výstřelu ze zbraní; vzduchem se nesly hlasité výkřiky a volání; v očích se mu zablýsklo světlo; všechno byl hluk a vřava, jak ho jakási neviditelná ruka rychle unášela pryč. V těch rychlých vidinách probíhalo neurčité, neklidné vědomí bolesti, které ho neustále unavovalo a trápilo.

Takto se potácel dál, prolézal, skoro mechanicky, mezi tyčemi branek nebo mezerami v živém plotě, jak mu přišly do cesty, až došel na silnici. Tady se spustil déšť tak silně, že ho probudil.

Rozhlédl se a viděl, že nedaleko stojí dům, do kterého by snad mohl dojít. Snad budou, politováním nad jeho stavem, mít s ním soucit; a jestli ne, pomyslel si, bude lépe zemřít poblíž lidských bytostí, než v osamělých otevřených polích. Sebral všechnu sílu k poslednímu pokusu a obrátil své vrávoravé kroky k domu.

Jak se k domu blížil, přepadl ho pocit, že ho už jednou viděl. Nevzpomínal si na žádný detail; ale tvar a vzhled stavení mu připadaly povědomé.

Ta zahradní zeď! Na trávníku uvnitř padl včera v noci na kolena a prosil ty dva muže o milost. Byl to zrovna ten dům, který se chystali vyloupit.

Olivera, když to místo poznal, přepadla taková hrůza, že na okamžik zapomněl na agonii ve své ráně a myslel jen na útěk. Útěk! Stěží se udržel na nohou: a i kdyby plně vládl veškerou silou své slabé a mladičké postavy, kam by měl prchat? Zatlačil na zahradní branku; byla nezamčená a otevřela se v závěsech. Potácel se přes trávník; vyšplhal po schodech; slabě zaklepal na dveře; a protože ho zcela opustila síla, klesl u jednoho sloupu malého portika.

Náhodou se v této chvíli pan Giles, Brittles a dráteník zotavovali po útrapách a hrůzách noci v kuchyni s čajem a dalšími pochoutkami. Ne že by pan Giles měl ve zvyku připustit přílišnou důvěrnost k nižším sloužícím: k těm se obvykle choval s povznesenou vlídností, která je sice potěšila, ale neopomněla jim připomenout jeho nadřazené postavení ve společnosti. Jenže smrt, požáry a vloupání činí všechny lidi rovné; a tak pan Giles seděl s nohama nataženýma před kuchyňským krytem krbu, levou paži opíraje o stůl, a pravou ilustroval okolnostní a podrobný výklad vloupání, který jeho posluchači (zvlášť pak kuchařka a pokojská, které byly součástí společnosti) poslouchali s napjatým dechem.

„Bylo to kolem půl třetí," řekl pan Giles, „ačkoli bych nepřísahal, že nemohlo být trochu blíž třetí, když jsem se probudil, otočil jsem se

v posteli, zrovna takhle (tady se pan Giles otočil ve své židli a přetáhl si přes sebe cíp ubrusu, aby předvedl přikrývku) a myslel jsem si, že slyším nějakej zvuk."

Při těchto slovech vyprávění kuchařka zbledla a požádala pokojskou, ať zavře dveře: která to požádala Brittlese, ten dráteníka, ten se zatvářil, že neslyší.

„– slyšel nějakej zvuk," pokračoval pan Giles. „Zprvu si říkám: ‚To si jen namlouvám'; a chystal jsem se zase usnout, když jsem ten zvuk slyšel znovu, zřetelně."

„Jaký zvuk?" zeptala se kuchařka.

„Nějaké takové praskání," odpověděl pan Giles, rozhlížeje se.

„Spíš takový zvuk, jako kdyby někdo třel železný prut o struhadlo na muškátové oříšky," navrhl Brittles.

„Takový to bylo, když *vy* jste to slyšel, pane," odvětil pan Giles; „ale v tu chvíli to mělo prasknoucí zvuk. Odhodil jsem peřiny," pokračoval Giles, odhrnuv ubrus, „posadil se v posteli; a poslouchal."

Kuchařka a pokojská zároveň vyhrkly „Pánenko!" a přitáhly si židle blíž k sobě.

„Teď jsem to slyšel docela zřetelně," pokračoval pan Giles. „‚Někdo,' říkám, ‚vylamuje dveře nebo okno; co dělat? Zavolám toho chudáka kluka Brittlese a zachráním ho před tím, aby ho zavraždili v posteli; nebo mu snad hrdlo,' říkám si, ‚může být prořízknuté od pravého ucha k levému, aniž by o tom věděl.'"

Všechny oči se tu obrátily na Brittlese, který své upřel na mluvčího a díval se na něj s ústy dokořán a tváří, která vyjadřovala nejnezmírněnější hrůzu.

„Shodil jsem peřiny ze sebe," řekl Giles, zahodiv ubrus a dívaje se velmi tvrdě na kuchařku a pokojskou, „tiše jsem vylezl z postele; natáhl si pár –"

„Dámy jsou přítomny, pane Gilesi," zamumlal dráteník.

„– *bot*, pane," řekl Giles, obraceje se k němu a klada na to slovo velký důraz; „popadl nabitou pistoli, která vždycky putuje nahoru s košíkem na stříbro, a po špičkách došel do Brittlesova pokoje. ‚Brittlesi,' říkám, když jsem ho vzbudil, ‚neboj se!'"

„To jste říkal," poznamenal Brittles tichým hlasem.

„‚Jsme nebožtíci, Brittlesi,' říkám já," pokračoval Giles, „‚ale neboj se.'"

„*Měl* strach?" zeptala se kuchařka.

„Ani trochu," odpověděl pan Giles. „Byl pevný – jo! skoro tak pevný jako já."

„Já bych na místě umřela, jsem si jistá, kdyby to bylo mně," poznamenala pokojská.

„Jsi ženská," odsekl Brittles a trochu se vzmužil.

„Brittles má pravdu," řekl pan Giles, kývaje souhlasně hlavou; „od ženské nebylo co jiného čekat. My, jako muži, jsme vzali tmavou lucernu, která stála na Brittlesových kamnech, a tápali jsme ve tmě dolů po schodech – zrovna takhle, abych tak řekl."

Pan Giles se zdvihl ze své židle a se zavřenýma očima udělal dva kroky, aby doprovodil popis odpovídající akcí, když prudce sebou trhl, společně se zbytkem společnosti, a spěšně se vrátil ke své židli. Kuchařka a pokojská zaječely.

„To bylo zaklepání," řekl pan Giles, nasazuje si dokonalou vyrovnanost. „Někdo otevřete dveře."

Nikdo se nehnul.

„Zdá se mi divné, že by v takovou ranní hodinu někdo klepal," řekl pan Giles, přelétaje pohledem bledé tváře kolem a sám vypadaje značně prázdně; „ale ty dveře se musí otevřít. Slyšíte, někdo?"

Pan Giles při těch slovech pohlédl na Brittlese; ale ten mladík, přirozeně skromný, zřejmě považoval sám sebe za „nikoho", a tudíž pokládal, že se dotaz na něj nemůže vztahovat; v každém případě neod-

pověděl. Pan Giles vrhl prosebný pohled na dráteníka; ale ten náhle usnul. Ženy vůbec nepřicházely v úvahu.

„Jestli by chtěl Brittles raději otevřít dveře v přítomnosti svědků," řekl pan Giles po krátké odmlce, „jsem připraven být jedním z nich."

„Já také," řekl dráteník, probudiv se stejně náhle, jak byl předtím usnul.

Brittles na těchto podmínkách kapituloval; a protože se společnost poněkud uklidnila objevem (učiněným otevřením okenic), že už byl bílý den, zamířila nahoru; psi vepředu. Dvě ženy, které se bály zůstat dole, uzavíraly průvod. Na radu pana Gilese všichni mluvili velmi hlasitě, aby varovali případného zločince venku, že jsou v přesile; a mistrovský manévr, zrozený v mozku téhož důmyslného pána, se zračil v tom, že v předsíni řádně štípli psy do ocasů, aby štěkali divoce.

Když byla tato opatření učiněna, pan Giles se pevně držel dráteníkova ramene (aby zabránil tomu, že by utekl, jak žertem říkal) a dal povel otevřít dveře. Brittles poslechl; společnost, nahlížejíc ustrašeně jedni druhým přes rameno, nespatřila nic hrozivějšího než chudáka malého Olivera Twista, bez hlesu a vyčerpaného, který zdvihl těžká víčka a němě prosil o soucit.

„Kluk!" zvolal pan Giles udatně, odstrkuje dráteníka do pozadí. „Co se mu – co? – Vida – Brittlesi – podívejte se – nepoznáváte ho?"

Brittles, který se při otevírání schoval za dveře, Olivera sotva spatřil, hlasitě vykřikl. Pan Giles chytil chlapce za jednu nohu a jednu paži (naštěstí ne za tu zlomenou), odvlekl ho rovnou do síně a položil ho jak dlouhý, tak široký na podlahu.

„Tady je!" zařval Giles ve velikém vzrušení nahoru po schodech; „tady je jeden z těch zlodějů, madam! Tady je zloděj, slečno! Zraněný, slečno! Já jsem ho zastřelil, slečno; a Brittles mi držel světlo."

„– V lucerně, slečno," vykřikl Brittles, přikládaje si ruku k ústům, aby jeho hlas doputoval líp.

Dvě služebné běžely nahoru, aby donesly zprávu, že pan Giles chytil lupiče; a dráteník se zaměstnával snahou Olivera přivést k vědomí, aby mu snad neumřel dřív, než ho budou moci pověsit. Uprostřed všeho toho hluku a zmatku bylo slyšet sladký ženský hlas, který ho ve chvíli ztišil.

„Gilesi!" zašeptal hlas z vrcholu schodiště.

„Jsem tady, slečno," odpověděl pan Giles. „Nebojte se, slečno; nejsem moc zraněný. Nekladl žádný zoufalý odpor, slečno! Brzy mě bylo na něj moc."

„Ticho!" odpověděla mladá dáma; „strašíte tetu stejně jako ti zloději. Je ten ubožák těžce zraněn?"

„Zoufale zraněný, slečno," odpověděl Giles s nepopsatelnou samolibostí.

„Vypadá to, jako by umíral, slečno," zařval Brittles stejným způsobem jako předtím. „Nechcete se jít podívat, slečno, kdyby snad?"

„Tiše, prosím; buďte hodný!" odpověděla dáma. „Počkejte klidně jen okamžik, promluvím s tetou."

Krokem stejně tichým a jemným, jako byl její hlas, se mluvčí odebrala pryč. Brzy se vrátila s pokynem, že se zraněný má opatrně dopravit nahoru do pokoje pana Gilese; a Brittles má okamžitě osedlat poníka a vydat se do Chertsey, odkud má s největší rychlostí poslat strážníka a doktora.

„Ale podíváte se na něj aspoň jednou, slečno?" zeptal se pan Giles s takovou pýchou, jako by Oliver byl nějaký pták vzácného peří, který on obratně střelil. „Ani jedno letmé mrknutí, slečno?"

„Teď v žádném případě," odpověděla mladá dáma. „Chudák! Ach! zacházejte s ním laskavě, Gilesi, pro mé dobro!"

Starý sloužící vzhlédl k mluvčí, jak se otáčela, s pohledem tak pyšným a obdivným, jako by byla jeho vlastní dítě. Pak, nachýliv se nad Olivera, pomohl ho odnést nahoru s péčí a starostlivostí ženy.

# XXIX. Úvodní zpráva o obyvatelích domu, k němuž Oliver dospěl

V hezkém pokoji – jehož nábytek měl spíš ráz staromódního pohodlí než moderní elegance – seděly u bohatě prostřeného snídaňového stolu dvě dámy. Pan Giles, oblečený s úzkostlivou pečlivostí v černém obleku odshora dolů, jim byl k službám. Zaujal postavení asi na půl cesty mezi příborníkem a snídaňovým stolem; s tělem napřímeným do plné výšky, hlavou zakloněnou a nepatrně nachýlenou na stranu, s levou nohou nakročenou a pravou rukou zasunutou do vesty, zatímco levá mu volně visela podél těla a svírala servírovací podnos, vypadal jako někdo, koho tíží velmi příjemné vědomí vlastních zásluh a důležitosti.

Z obou dam byla jedna značně v letech; ale vysoké dubové opěradlo křesla, v němž seděla, nestálo o nic rovněji než ona sama. Oblečená s nejvyšší pečlivostí a přesností do svérázné směsice odbytých módních časů s nepatrnými ústupky vládnoucímu vkusu – ústupky, které spíš příjemně vyzvedávaly starý styl, než aby jeho účinek oslabovaly – seděla majestátně, se spojenýma rukama na stole před sebou. Oči – jimž věk ubral jen pramálo z jejich jasu – pozorně spočívaly na mladé družce.

Mladší dáma byla v utěšeném květu a jaru ženství; v tom věku, kdy, mají-li snad andělé pro dobré záměry Boží na sebe někdy brát smrtelnou podobu, lze bez rouhání předpokládat, že přebývají v podobách, jako byla ta její.

Nebylo jí ještě sedmnáct. Odlita do tak křehké a vybrané formy, tak mírná a jemná, tak čistá a krásná, že se zdálo, jako by země nebyla jejím živlem a její drsní tvorové jí nebyli hodnými společníky. Sama ta inteligence, která jí svítila z hlubokých modrých očí a byla jí vtištěna do ušlechtilého čela, se zdála být sotva přiměřená jejímu věku nebo tomuto světu; a přece – ty proměnlivé výrazy sladkosti a dobré nálady, těch tisíc světel, která si hrála po tváři a nenechávala tam jediný stín, a nad vším – ten úsměv, veselý, šťastný úsměv, byly stvořeny pro domov a pro mír a štěstí u krbu.

Byla pilně zabraná do drobných služeb u stolu. Když náhodou zvedla oči a zjistila, že si ji starší dáma prohlíží, dala si laškovně dozadu vlasy, jednoduše spletené na čele, a vložila do svého zářivého pohledu takový výraz náklonnosti a bezelstné roztomilosti, že by se blažení duchové při pohledu na ni mohli usmát.

„A Brittles je pryč už přes hodinu, viďte?" zeptala se stará dáma po chvíli.

„Hodinu a dvanáct minut, paní," odpověděl pan Giles, podívávaje se na stříbrné hodinky, které vytáhl za černou stužkou.

„Je vždycky pomalý," poznamenala stará dáma.

„Brittles vždycky byl pomalý chlapec, paní," odpověděl sluha. A soudě podle toho, že Brittles byl pomalým chlapcem přes třicet let, zjevně nebylo mnoho pravděpodobné, že by se z něj kdy stal chlapec rychlý.

„Myslím, že se spíš zhoršuje, než aby se lepšil," řekla starší dáma.

„Je od něj velmi neomluvitelné, jestli se zastavuje a hraje si s jinými chlapci," řekla s úsměvem mladá dáma.

Pan Giles zřejmě zvažoval, zda by si i on mohl dovolit uctivý úsměv, když ke vrátkům zahrady dojela drožka: vyskočil z ní tlustý pán, který se rozběhl rovnou ke dveřím, nějakým záhadným postupem se rychle dostal do domu, vpadl do pokoje a málem přitom převrhl pana Gilese i snídaňový stůl zároveň.

„V životě jsem o něčem takovém neslyšel!" vykřikl ten tlustý pán. „Moje milá paní Maylieová – pro boha živého – a v tichu noci – *něco takového* jsem jaktěživ neslyšel!"

Při těchto projevech soustrasti si tlustý pán potřásl rukou s oběma dámami, přitáhl si židli a zeptal se, jak se jim vede.

„Měla byste být mrtvá; naprosto mrtvá hrůzou," řekl tlustý pán. „Proč jste neposlala pro mě? Pro boha, můj člověk by přišel za minutu; a já taky; a můj asistent by byl nadšený; a kdokoli jiný, ujišťuji vás, v takových okolnostech. Drahá, drahá! Tak nečekané! A navíc v tichu noci!"

Zdálo se, že doktora obzvláště trápí fakt, že vloupání bylo nečekané a provedlo se v noci; jako by snad bylo ustáleným zvykem pánů z vloupávačské branže vyřizovat záležitosti v poledne a sjednávat si poštou schůzky den dva předem.

„A vy, slečno Rose," řekl doktor, obraceje se k mladé dámě, „já –"

„Ach! velmi dobře, opravdu," skočila mu Rose do řeči; „ale nahoře je chudák stvoření, které si teta přeje, abyste si prohlédl."

„Ach! Jistě," odvětil doktor, „tak je to. To byl váš výtvor, Gilesi, jak slyším."

Pan Giles, který horečně srovnával šálky od čaje, se celý zarděl a řekl, že měl tu čest.

„Tu čest? No, to nevím; snad je stejně čestné trefit zloděje v zadní kuchyni jako trefit svého muže na dvanáct kroků. Představte si, že vystřelil do vzduchu, a bojoval jste souboj, Gilesi."

Pan Giles, kterému tohle lehké zacházení s věcí připadalo jako nespravedlivý pokus zmenšit jeho slávu, uctivě odpověděl, že nepřísluší jemu, aby o tom soudil; ale myslí si, že pro protistranu to žádný žert nebyl.

„Zatraceně, to je pravda!" řekl doktor. „Kde je? Ukažte mi cestu. Při zpáteční cestě se u vás ještě zastavím, paní Maylieová. To je to malé okénko, kterým se dovnitř dostal, že? Panečku, tomu bych nevěřil!"

Mluvě celou cestu, následoval pana Gilese po schodech nahoru; a zatímco jde nahoru, můžeme čtenáře zpravit, že pan Losberne, chirurg v okolí, známý v okruhu deseti mil kolem jako „doktor", ztloustl spíš z dobré nálady než z dobrého jídla; a byl tak milý a srdečný, a přitom tak výstřední starý mládenec, jakého v pětkrát větším okruhu nenajde žádný badatel na světě.

Doktor zůstal nahoře mnohem déle, než on sám nebo dámy čekali. Z drožky vynesli velkou plochou krabici; v ložnici se mnohokrát zazvonilo; služebnictvo pořád běhalo po schodech nahoru a dolů; z těchto známek bylo možno správně usoudit, že se nahoře odehrává něco důležitého. Konečně se vrátil; a odpovídaje na úzkostlivý dotaz po svém pacientovi, tvářil se velice tajemně a pečlivě zavřel dveře.

„Tohle je velmi mimořádná věc, paní Maylieová," řekl doktor, stoje zády ke dveřím, jako by je chtěl udržet zavřené.

„Snad není v nebezpečí?" řekla stará dáma.

„Nu, to by *nebyla* žádná mimořádná věc, za těchto okolností," odpověděl doktor; „ačkoli si nemyslím, že by byl. Viděla jste toho zloděje?"

„Ne," odvětila stará dáma.

„Ani jste o něm nic neslyšela?"

„Ne."

„Promiňte, paní," vložil se do toho pan Giles; „ale chtěl jsem vám o něm povědět, když přišel doktor Losberne."

Pravda totiž byla taková, že pan Giles se zpočátku nedokázal přinutit k přiznání, že zastřelil jen chlapce. Jeho statečnosti se dostalo tolika pochval, že si za nic na světě nedokázal nenechat vysvětlení o pár lahodných minut odložit; a během těch minut se vznášel v samém zenitu krátké pověsti nezlomné odvahy.

„Rose si přála toho muže vidět," řekla paní Maylieová, „ale já o tom nechtěla ani slyšet."

„Hm!" odvětil doktor. „Na jeho zevnějšku není nic příliš znepokojivého. Máte námitky, abyste ho viděla v mé přítomnosti?"

„Je-li to nutné," odpověděla stará dáma, „jistěže ne."

„Pak myslím, že je to nutné," řekl doktor; „v každém případě jsem si naprosto jist, že byste hluboce litovala, kdybyste to neudělala a odložila to. Je teď úplně klidný a je mu dobře. Dovolíte – slečno Rose, dovolíte mi? Nemějte ani stín obavy, dávám své slovo!"

# XXX. Jak Oliverovi noví návštěvníci na něho pohlíželi

S mnoha hovornými ujištěními, že budou příjemně překvapeni vzhledem zločince, provlékl doktor rámě mladé dámy pod jedno ze svých a nabídl volnou ruku paní Maylieové, a s velkou obřadností a vznešeností je zavedl nahoru.

„A teď," řekl doktor šeptem, zatímco tiše otočil klikou dveří ložnice, „poslechneme si, co si o něm myslíte. Dávno nebyl oholený, ale přesto nevypadá ani v nejmenším divoce. Počkejte ale! Nejdřív se podívám, jestli je ve stavu způsobilém k návštěvě."

Předstoupil před ně a nahlédl do pokoje. Pokynem je vyzval, aby přistoupily, zavřel za nimi dveře, když vešly dovnitř, a jemně odhrnul závěs postele. Na ní neležel ten zarputilý ničema se zarostlou snědou tváří, jakého očekávaly spatřit, nýbrž pouhé dítě: zdolané bolestí a vyčerpáním, pohroužené do hlubokého spánku. Zraněnou paži měl obvázanou a dlahovanou, zkříženou na prsou; hlavu měl položenou na druhé paži, kterou mu zpola zakrývaly dlouhé vlasy, splývající přes polštář.

Dobrácký pán držel závěs v ruce a mlčky se asi minutu díval. Zatímco takto pozoroval pacienta, mladší dáma kolem něj tiše proklouzla, sedla si na židli u lůžka a shrnula Oliverovi vlasy z tváře. Když se nad ním sklonila, dopadly mu její slzy na čelo.

Chlapec se ve spánku pohnul a usmál se, jako by ty známky lítosti a soucitu probudily nějaký příjemný sen o lásce a náklonnosti, které

nikdy nepoznal. Tak dokáže někdy tón jemné hudby, nebo šumění vody na tichém místě, nebo vůně květiny, nebo jen zmínka o známém slově přivolat náhlé mlhavé vzpomínky na výjevy, které v tomto životě nikdy nebyly; mizí jako dech; jako by je probudila jakási krátká vzpomínka na šťastnější bytí dávno minulé; a žádné dobrovolné úsilí mysli je nikdy nedokáže znovu vybavit.

„Co to znamená?" zvolala starší dáma. „Tohle ubohé dítě přece nikdy nemohlo být žákem lupičů!"

„Neřest," řekl chirurg, vraceje závěs do původní polohy, „si zakládá své příbytky v mnoha chrámech; a kdo může říct, že si krásný zevnějšek nemůže udělat z neřesti svatyni?"

„Ale v tak útlém věku!" naléhala Rose.

„Má drahá slečno," odvětil chirurg a smutně zavrtěl hlavou; „zločin, podobně jako smrt, se neomezuje jen na staré a svraštělé. Mladí a krásní jsou až příliš často jeho vyvolenými oběťmi."

„Ale můžete – ach! můžete opravdu věřit, že tenhle útlý chlapec byl dobrovolným druhem nejhorších vyvrženců společnosti?" řekla Rose.

Chirurg zavrtěl hlavou tak, že dal najevo, že se obává, že je to velmi dobře možné; a poznamenav, že by mohli pacienta rušit, vedl je do sousední místnosti.

„Ale i kdyby byl zlý," pokračovala Rose, „pomyslete, jak je ještě mladý; pomyslete, že možná nikdy nepoznal mateřskou lásku ani teplo domova; že ho špatné zacházení a rány, anebo nedostatek chleba, přivedly k tomu, aby se stýkal s muži, kteří ho k té vině přinutili. Teto, drahá teto, pro slitování, pomyslete na to, než dovolíte, aby to nemocné dítě odvlekli do vězení, které v každém případě musí být hrobem všech jeho šancí na nápravu. Ach! jestli mě máte ráda a víte, že jsem ve vaší dobrotě a lásce nikdy nepocítila ztrátu rodičů, ale že jsem ji mohla cítit a mohla jsem být stejně bezmocná a nechráněná jako tohle ubohé dítě, slitujte se nad ním, než bude pozdě!"

„Má milá," řekla starší dáma a přitiskla plačící dívku ke své hrudi, „ty si myslíš, že bych mu zkřivila jediný vlas na hlavě?"

„Ach ne!" odpověděla Rose dychtivě.

„Jistěže ne," řekla stará dáma; „mé dny se chýlí ke konci: a kéž je mi prokázáno takové milosrdenství, jaké prokazuji druhým! Co mohu udělat, abych ho zachránila, pane?"

„Nechte mě přemýšlet, paní," řekl doktor; „nechte mě přemýšlet."

Pan Losberne si strčil ruce do kapes a několikrát přešel pokoj sem a tam; často se zastavoval, kolébal se na špičkách a strašlivě se mračil. Po několika zvoláních „Už to mám" a „ne, nemám" a stejném počtu obnovených procházení a mračení se konečně zastavil jako přibitý a promluvil:

„Myslím, že jestli mi dáte plnou a neomezenou pravomoc pořádně si podat Gilese a toho kluka Brittlese, dokážu to zařídit. Giles je věrný chlapík a starý sluha, to vím; ale můžete mu to tisícerým způsobem vynahradit a odměnit ho za to, že je k tomu i tak dobrý střelec. Nemáte proti tomu námitek?"

„Pokud není jiná cesta, jak zachránit to dítě," odpověděla paní Maylieová.

„Není jiná," řekl doktor. „Žádná jiná, vemte na to mé slovo."

„Pak vám moje teta propůjčuje plnou moc," řekla Rose, usmívajíc se skrze slzy; „ale prosím, nebuďte na ty ubožáky tvrdší, než je nezbytně nutné."

„Zdá se mi," opáčil doktor, „že si myslíte, slečno Rose, že každý je dnes nakloněn tvrdému srdci – kromě vás. Doufám jen, pro dobro budoucího mužského pokolení obecně, že vás v tak zranitelném a měkkém rozpoložení najde první vhodný mladík, který se dovolá vaší soucitnosti; a přál bych si být mladíkem, abych mohl na místě využít tak příznivé příležitosti, jakou nabízí tahle."

„Jste stejně velký chlapec jako chudák Brittles," opáčila Rose a zarděla se.

„Dobře," řekl doktor a od srdce se zasmál, „to není nic tak těžkého. Ale vraťme se k tomu chlapci. Hlavní bod naší dohody teprve přijde. Řekl bych, že se za hodinu nebo za dvě probudí; a ačkoli jsem tomu zabedněnci strážníkovi dole řekl, že se s ním nesmí hýbat ani ho oslovit – pod trestem jeho života – myslím, že si s ním můžeme bez nebezpečí popovídat. A kladu si tuhle podmínku – že ho vyslechnu ve vaší přítomnosti a že pokud z toho, co řekne, usoudíme, a já to budu moci k uspokojení vašeho chladného rozumu dokázat, že je to opravdu a skrznaskrz špatný hoch (což je víc než možné), bude ponechán svému osudu, přinejmenším bez jakéhokoli dalšího zasahování z mé strany."

„Ach ne, teto!" prosila Rose.

„Ach ano, teto!" řekl doktor. „Platí to?"

„Nemůže být zatvrzelý ve zlu," řekla Rose; „to je nemožné."

„Výborně," opáčil doktor; „pak je to tím spíš důvod, proč mému návrhu vyhovět."

Nakonec byla dohoda uzavřena; a strany, které se k ní zavázaly, usedly a s jistou netrpělivostí čekaly, až se Oliver probudí.

Trpělivost obou dam byla souzena delší zkoušce, než jim pan Losberne naznačil; neboť hodina za hodinou plynula a Oliver stále tvrdě spal. Teprve večer dobrosrdečný doktor přinesl zprávu, že se už natolik zotavil, aby s ním bylo možné mluvit. Chlapec je velmi nemocný, řekl, a slabý ztrátou krve; ale mysl má tak zneklidněnou úzkostí, aby cosi odhalil, že považoval za lepší poskytnout mu tu příležitost, než trvat na tom, aby zůstal klidný až do dalšího rána – což by jinak byl učinil.

Rozhovor byl dlouhý. Oliver jim vylíčil celou svou prostou historii a bolest a slabost ho často přinutily přestat. Byla to vážná věc – slyšet v zatemněné místnosti slabý hlas nemocného dítěte, které vyjmenovává únavný seznam zlých skutků a strastí, které mu přivodili tvrdí lidé. Ó! kdybychom, když utlačujeme a drtíme své bližní, věnovali je-

dinou myšlenku temným důkazům lidských poblouzení, které se jako husté a těžké mraky zdvihají – pomalu, to je pravda, ale neméně jistě – k nebesům, aby pak na naše hlavy chrlily svou odplatu; kdybychom alespoň na jediný okamžik slyšeli v představě hluboké svědectví mrtvých hlasů, které žádná moc nedokáže umlčet a žádná pýcha vytěsnit – kde by byly ty křivdy a nespravedlnosti, utrpení, bída, krutost a bezpráví, které s sebou nese každý den života!

Oliverův polštář té noci urovnávaly jemné ruce; a laskavost i cnost nad ním bděly, zatímco spal. Cítil klid a štěstí a byl by mohl zemřít bez jediného zasténání.

Sotva byl ten závažný rozhovor ukončen a Oliver uložen zpět k odpočinku, doktor si otřel oči, káraje je, že najednou tak zeslábly, a sestoupil dolů, aby se pustil do pana Gilese. A když v salonech nikoho nenašel, napadlo ho, že by snad věci dal lepší účinný počátek v kuchyni; a tak zamířil do kuchyně.

Byli tam shromážděni v tom dolním patře domácího parlamentu služky, pan Brittles, pan Giles, dráteník (který obdržel zvláštní pozvání, aby se zbytek dne mohl občerstvit, uznání za své zásluhy), a strážník. Posledně jmenovaný pán měl velký obušek, velkou hlavu, velké rysy a velké polobotky; a vypadal, jako by si dopřál úměrnou dávku piva – jak se ostatně i stalo.

Dobrodružství předchozí noci se stále ještě probíralo; neboť pan Giles rozkládal o své duchapřítomnosti, když doktor vešel; pan Brittles, s džbánkem piva v ruce, všechno potvrzoval dřív, než to jeho nadřízený stačil vyslovit.

„Zůstaňte sedět!" řekl doktor, mávnuv rukou.

„Děkuji, pane," řekl pan Giles. „Panímáma si přála, aby se nalilo trochu piva, pane; a jelikož mi nebylo nikterak do mého vlastního pokojíčku, pane, a chtěl jsem společnost, piju své mezi nimi tady."

Brittles stanul v čele tichého mručení, kterým dámy a pánové obecně vyjadřovali potěšení, jaké jim způsobila snížlivá laskavost pana Gi-

lese. Pan Giles se povýšeně rozhlížel, jako by říkal, že dokud se budou chovat pořádně, nikdy je neopustí.

„Jak je dnes večer pacientovi, pane?" ptal se Giles.

„Jakž takž," odvětil doktor. „Obávám se, že jste se tam dostal do pěkné kaše, pane Gilesi."

„Doufám, že nechcete říct, pane," řekl pan Giles a roztřásl se, „že umře. Kdybych si to měl myslet, nebyl bych už nikdy šťastný. Chlapce bych neodpravil – ne, ani tady Brittlese – ani za všechno stříbro v hrabství, pane."

„O to nejde," řekl doktor tajuplně. „Pane Gilesi, jste protestant?"

„Ano, pane, doufám, že ano," koktal pan Giles, celý bledý.

„A co jsi *ty*, chlapče?" řekl doktor, obraceje se prudce k Brittlesovi.

„Bože mě chraň, pane!" odpověděl Brittles s prudkým trhnutím; „jsem stejný jako pan Giles, pane."

„Tak mi tedy řekněte," řekl doktor, „oba, oba! Odvážíte se přísahat, že ten chlapec nahoře je ten chlapec, kterého včera v noci prostrčili tím malým okénkem? Ven s tím! No tak! Jsme na vás připraveni!"

Doktor, kterého všichni jednomyslně považovali za jedno z nejlepších stvoření na zemi, pronesl tento požadavek tónem tak strašlivého hněvu, že na sebe Giles a Brittles, značně zpiti pivem a vzrušením, hleděli ve stavu úplného omráčení.

„Dávejte pozor na odpověď, strážníku, buďte tak laskav," řekl doktor, zatřásl ukazováčkem s velkou vážností a klepl si jím o hřbet nosu, aby jmenovaného muže vybídl k vynaložení té nejvyšší bystrosti. „Něco z toho může hned co nevidět vzejít."

Strážník se zatvářil tak moudře, jak jen dovedl, a chopil se své úřední hole, která si lenivě hověla v koutě u krbu.

„Je to prostá otázka totožnosti, jak vidíte," řekl doktor.

„Právě tak to je, pane," odvětil strážník a hrozně zakašlal; neboť spěšně dopil své pivo a část mu zaskočila.

„Tady se jim vloupali do domu," řekl doktor, „a pár lidí na jediný okamžik zahlédlo chlapce uprostřed střelného prachu a v celém zmatku poplachu a tmy. Druhého rána přijde do téhož domu chlapec, a protože má náhodou obvázanou ruku, položí na něj tihle lidé násilnou ruku – čímž uvedou jeho život do velkého nebezpečí – a přísahají, že je to zloděj. Teď je otázka, zda jsou tito lidé fakty v právu; a pokud nejsou, do jakého postavení staví oni sami sebe?"

Strážník hluboce přikývl. Řekl, že jestli tohle není právo, tak by rád věděl, co jiného by to mohlo být.

„Ptám se vás znovu," hřímal doktor, „jste pod slavnostní přísahou schopni ztotožnit toho chlapce?"

Brittles pochybovačně pohlédl na pana Gilese; pan Giles pochybovačně pohlédl na Brittlese; strážník si přiložil ruku k uchu, aby odpověď lépe zachytil; obě ženy a dráteník se předklonili, aby slyšeli; doktor se bystře rozhlédl kolem – a vtom se u vrat ozval zvonek a v tomtéž okamžiku zvuk kol.

„To jsou ti běžci!" vykřikl Brittles, podle všeho velice ulevený.

„Cože?" zvolal doktor, nyní on ohromen.

„Strážníci z Bow Street, pane," odpověděl Brittles a vzal svíčku; „já s panem Gilesem jsme pro ně dnes ráno poslali."

„Vy jste co?" vykřikl doktor.

„Ano," odpověděl Brittles; „poslal jsem vzkaz po kočím, a jen se divím, že tu nebyli dřív, pane."

„To jste udělal, ano? Tak ať jdou k čertu i s těmi vašimi loudavými kočáry, to je všechno," řekl doktor a odešel.

# XXXI. V níž je kritická situace

„Kdo je tam?" zeptal se Brittles, otvíraje dveře jen trochu, s nataženým řetězem, a vyhlížeje ven, zatímco si rukou stínil svíčku.

„Otevřete," odpověděl muž venku; „to jsou úředníci z Bow Street, pro které bylo dnes posláno."

Velmi upokojen tímto ujištěním otevřel Brittles dveře dokořán a stanul tváří v tvář statnému muži v převlečníku; ten vstoupil, aniž by víc řekl, a otřel si boty o rohožku s takovou nenuceností, jako by tu bydlel.

„Pošlete tedy někoho ven vystřídat mého druha, buďte tak laskav, mladíku," řekl úředník; „sedí v drožce a hlídá koně. Máte tu kolnu, kam bychom to na pět nebo deset minut mohli zastrčit?"

Brittles odpověděl kladně a ukázal mu stavení; a statný muž ustoupil zpět k zahradním vrátkům a pomohl svému druhovi uklidit drožku, zatímco jim Brittles svítil ve stavu velkého obdivu. Když to bylo hotovo, vrátili se do domu, byli uvedeni do salonu a sňali převlečníky i klobouky, a ukázalo se, kdo jsou.

Muž, který klepal na dveře, byl statný chlap střední výšky, asi padesátník: s lesklými černými vlasy, docela nakrátko ostříhanými; s krátkými licousy, kulatou tváří a ostrýma očima. Druhý byl ryšavý, hubený muž ve vysokých botách; s dosti nehezkou vizáží a vzhůru vyhrnutým, zlověstně vyhlížejícím nosem.

„Řekněte vašemu pánovi, že je tu Blathers a Duff, buďte tak laskav," řekl statnější muž, prohrábl si vlasy a položil dvojici želízek na stůl. „Á! Dobrý večer, pane. Mohl bych s vámi, prosím, mluvit v soukromí?"

Toto bylo adresováno panu Losbernovi, který se nyní objevil; onen pán kynul Brittlesovi, aby odešel, přivedl obě dámy dovnitř a zavřel dveře.

„Toto je paní domu," řekl pan Losberne a kývl směrem k paní Maylieové.

Pan Blathers se uklonil. Když byl vyzván, aby se posadil, položil klobouk na podlahu a vzal si židli, a pokynul Duffovi, aby udělal totéž. Druhý jmenovaný pán, který zřejmě nebyl na dobrou společnost tak docela zvyklý ani v ní zcela ve své kůži – jedno z toho dvou – se posadil po několika svalových pohybech údů a strčil si rukojeť hole do úst, poněkud rozpačitě.

„Nuže, co se týče té zdejší loupeže, pane," řekl Blathers. „Jaké jsou okolnosti?"

Pan Losberne, který zřejmě toužil získat čas, je převyprávěl ve velké šíři a s mnoha oklikami. Páni Blathers a Duff přitom hleděli velice znalecky a občas si vyměnili pokývnutí.

„Nemohu, jistě, nic říct najisto, dokud neuvidím práci," řekl Blathers; „ale můj názor je už hned ten – a nebojím se k tomu takhle zavázat – že tohle neudělal žádnej balík; co, Duffe?"

„Zcela jistě ne," odpověděl Duff.

„A překládám-li slovo balík ve prospěch dam, chápu-li správně, chcete říci, že tento pokus neučinil nikdo z venkova?" řekl pan Losberne s úsměvem.

„Právě tak, pane," odpověděl Blathers. „To je všechno kolem té loupeže, viďte?"

„Všechno," odvětil doktor.

„A teď, co je to s tím hochem, o kterém se tady služebnictvo bavilo?" zeptal se Blathers.

„Vůbec nic," odpověděl doktor. „Jednomu z vyděšených sluhů se zachtělo vzít si do hlavy, že má cosi společného s tím pokusem o vloupání do domu; ale je to nesmysl: čirá absurdita."

„Snadno vodbudete, jestli to tak je," poznamenal Duff.

„Co říká, je dokonale správné," pozoroval Blathers, kývaje hlavou potvrzujícím způsobem, a lhostejně si hraje s želízky, jako by to byly kastaněty. „Co je ten chlapec zač? Jak sám o sobě vypovídá? Odkud přišel? Nespadl snad z nebe, že ne, pane?"

„Jistěže ne," odpověděl doktor s nervózním pohledem na obě dámy. „Celou jeho historii znám: ale o tom si můžeme pohovořit za chvíli. Snad byste napřed rád viděl místo, kde se zloději pokusili vniknout?"

„Ovšem," odvětil pan Blathers. „Napřed si prohlédneme stavení a potom vyslechneme služebnictvo. To je obvyklý způsob, jak se takové věci dělají."

Pak byla přinesena světla; a páni Blathers a Duff, doprovázeni domácím strážníkem, Brittlesem, Gilesem a vlastně vším kolem, zašli do malé komory na konci chodby a vyhlédli oknem ven; a potom obešli dům přes trávník a nahlédli dovnitř oknem; a pak jim byla podána svíčka, aby si prohlédli okenici; a pak lucerna, aby mohli stopovat stopy; a pak vidle, aby s nimi pošťouchali keře. Když to bylo hotovo za bezdechého zájmu všech přihlížejících, vrátili se dovnitř; a pan Giles a Brittles byli provedeni melodramatickým zpodobněním svého podílu na dobrodružstvích předchozí noci – kteroužto podívanou předvedli asi šestkrát: napoprvé si odporovali v ne více než jednom důležitém bodě a naposled přinejmenším v tuctu. Když tohoto vrcholu bylo dosaženo, Blathers a Duff vyklidili místnost a konali spolu dlouhou poradu, s níž ve srovnání by porada velkých lékařů o nejzamotanějším bodě medicíny byla pouhou dětskou hrou v tajuplnosti a vážnosti.

Mezitím doktor přecházel vedlejším pokojem sem a tam ve velice neklidném stavu; a paní Maylieová a Rose se dívaly s úzkostí ve tvářích.

„Na mou duši," řekl, zastaviv se po mnoha velmi rychlých otočkách, „sotva vím, co mám dělat."

„Jistě," řekla Rose, „ten věrně opakovaný příběh toho chudáčka těm mužům bude stačit, aby ho zprostil."

„Pochybuji, má drahá slečno," řekl doktor a zavrtěl hlavou. „Nemyslím, že by ho to zprostilo, ani v jejich očích, ani v očích právních činitelů vyššího rangu. Co je, konec konců, zač? řekli by. Uprchlík. Posuzováno pouhými světskými ohledy a pravděpodobnostmi, je jeho příběh velmi pochybný."

„*Vy* mu věříte, že?" vpadla Rose.

„*Já* mu věřím, jakkoli zvláštní je; a možná jsem starý blázen, že tak činím," odvětil doktor; „ale přesto si nemyslím, že je to přesně vzato ten druh příběhu, který se hodí pro praktického policejního úředníka."

„Proč ne?" domáhala se Rose.

„Protože, má hezká vyšetřovatelko," odvětil doktor; „protože, viděno jejich očima, je na něm mnoho ošklivých bodů; může dokázat jen ty části, které vypadají zle, a ani jednu z těch, co vypadají dobře. Ať je čert vezme, oni *musí* mít důvod a příčinu a nic nepřijímají jako samozřejmé. Dle jeho vlastní výpovědi je, vidíte, už nějakou dobu společníkem zlodějů; byl odveden před policejního soudce pro obvinění, že nějakému pánovi kradl z kapsy; byl násilím odvlečen z toho pánova domu na místo, které neumí popsat ani ukázat a jehož polohu nemá ani v nejmenším tušení. V Chertsey ho dopraví muži, kteří, jak se zdá, v něm našli násilné zalíbení, ať chce nebo nechce; strčí ho oknem, aby vyloupil dům; a potom, právě v tom okamžiku, kdy chce vzburcovat obyvatele a tak udělat jedinou věc, která by to všechno uvedla do pořádku, přižene se mu do cesty jakýsi pitomý křížený komorník a střelí ho! Jako by snad schválně chtěl zabránit tomu, aby si pomohl! Nevidíte to všechno?"

„Vidím to, jistě," odpověděla Rose, usmívajíc se doktorově prchlivosti; „ale přesto na tom nevidím nic, co by to ubohé dítě usvědčovalo."

„Ne," odpověděl doktor; „ovšem že ne! Bůh žehnej jasným očím vašeho pohlaví! Nikdy nevidí – ať pro dobro či zlo – víc než jednu stránku kterékoli otázky; a to vždycky tu, která se jim první předložila."

Když takto doktor dal průchod tomuto výsledku zkušenosti, strčil si ruce do kapes a přecházel po pokoji ještě rychleji než dřív.

„Čím víc o tom přemýšlím," řekl doktor, „tím víc vidím, že nám to způsobí nekonečné potíže a trampoty, jestli těmto mužům předáme chlapcův skutečný příběh. Jsem si jistý, že mu neuvěří; a i kdyby mu nakonec nemohli nic udělat, přesto to vytáhne a zveřejní všechny pochybnosti, které na ten příběh dopadnou, a to musí podstatně narušit váš dobročinný plán vysvobodit ho z bídy."

„Ó! co jen dělat?" zvolala Rose. „Panebože! proč jenom pro ty lidi poslali?"

„Opravdu, proč jen!" zvolala paní Maylieová. „Za nic na světě bych je tu nechtěla mít."

„Vše, co vím, je," řekl pan Losberne nakonec, usedaje s jakýmsi zoufalým klidem, „že se to musíme pokusit odnést s dobrou. Cíl je dobrý, a to musí být naše omluva. Chlapec má silné známky horečky a není ve stavu, aby s ním bylo možno dál mluvit; to je jedna útěcha. Musíme z toho vytěžit, co nejlíp dovedeme; a jestli i to nejlepší je špatné, nebude to naše vina. Pojďte dál!"

„Nuže, pane," řekl Blathers, který vstoupil do pokoje následován svým kolegou, a než dál promluvil, pevně zavřel dveře. „Tohle nebylo nahraný."

„A co u všech čertů je nahraný?" dožadoval se doktor netrpělivě.

„My to říkáme nahraná loupež, dámy," řekl Blathers, obraceje se k nim, jako by litoval jejich neznalosti, ale pohrdal doktorovou, „když je v tom i služebnictvo."

„V tomhle případě nikdo z nich není podezřelý," řekla paní Maylieová.

„Je to velmi dobře možný, paní," odpověděl Blathers; „ale přesto v tom mohli bejt."

„Spíš to tím pravděpodobnější," řekl Duff.

„Zjistili jsme, že to byla ruka z města," pokračoval Blathers ve své zprávě; „protože styl práce je prvotřídní."

„Velmi hezky to je udělaný, to je fakt," prohodil Duff polohlasem.

„Byli v tom dva," pokračoval Blathers; „a měli s sebou chlapce; to je jasný z velikosti okna. To je zatím vše. Hned se podíváme na toho chlapce, co ho máte nahoře, prosím."

„Snad by se napřed něčeho napili, paní Maylieová?" řekl doktor, a tvář se mu rozjasnila, jako by ho napadla nová myšlenka.

„Ó! jistě!" zvolala Rose dychtivě. „Hned se vám podá, račte-li."

„Děkuju, slečno!" řekl Blathers, přejíždějíc si rukávem kabátu přes ústa; „je to vyprahlá práce, taková služba. Něco při ruce, slečno; nedělejte si kvůli nám potíže."

„Co to má být?" zeptal se doktor a následoval mladou dámu k příborníku.

„Trochu lihu, pane, jestli vám to nevadí," odpověděl Blathers. „Z Londýna je to studená jízda, paní; a já vždycky zjišťuju, že lihovina zahřeje víc u srdce."

Toto zajímavé sdělení bylo adresováno paní Maylieové, která je přijala velmi laskavě. Zatímco se jí doručovalo, doktor se vytratil z pokoje.

„Ach!" řekl pan Blathers – nedržel sklenku za stopku, nýbrž svíral dno mezi palcem a ukazováčkem levé ruky, a stavěl si ji před hruď. „Takové kousky práce jsem viděl za svůj život dost, dámy."

„Ta vzlum ještě v tý zadní uličce v Edmontonu, Blathersi," řekl pan Duff, aby kolegovi pomohl na paměť.

„Něco v tomhle duchu to bylo, viď?" opáčil pan Blathers; „to byl Nosatej Chickweed, ten to udělal."

„Vy jste to tomu vždycky přišíval," odpověděl Duff. „Byl to Chlouba rodiny, povídám vám. Nosatej s tím měl pramálo co dělat, zrovna jako já."

„Jdi se vycpat!" opáčil pan Blathers; „já to vím líp. A pamatuješ, jak Nosatýho jednou vokradli vo jeho peníze? To bylo něco! Lepší než každá knížka románů, co jsem kdy četl!"

„Co to bylo?" zeptala se Rose, dychtíc povzbudit jakékoli projevy dobré nálady u nevítaných hostí.

„Byla to loupež, slečno, s kterou by se sotva kdo byl dopídil," řekl Blathers. „Tenhle Nosatej Chickweed –"

„Nosatej, to je ten s velkým frňákem, paní," vmísil se Duff.

„Jistě to ta dáma ví, nebo ne?" domáhal se pan Blathers. „Pořád mě přerušuješ, kamaráde! Tenhle Nosatej Chickweed, slečno, vedl hospodu u Battlebridge a měl sklep, kam chodila spousta mladejch pánů dívat se na kohoutí zápasy, štvaní jezevců a tak; a sport se tam vedl velmi inteligentním způsobem, protože jsem to tam viděl často. Tehdy ještě nepatřil k rodině; a jednou v noci mu ukradli tři sta dvacet sedm guineí v plátěném pytli, co mu ukradli z ložnice v hlubokou noc, dlouhej chlap s černou páskou přes voko, co se schoval pod postelí a po loupeži vyskočil rovnou vokýnkem, který bylo pouze v prvním patře. Byl v tom velmi rychlej. Jenže Nosatej byl taky rychlej; vystřelil za ním z pušky a vzbouřil celou čtvrť. Hned ztropili pokřik, a když se rozkoukali, zjistili, že ho Nosatej trefil; protože ty stopy krve vedly do velký dálky až k nějakým plotům – a tam se ztratily. Jenže ten chlap si odnášel prachy; a tak se jméno pana Chickweeda, lincencovanýho výčepníka, objevilo v Gazettě mezi ostatními bankrotáři; a všelijakých dobročinných akcí a sbírek, co já vím ještě co, se pro něj udělalo – pro toho chudáka, který byl ve velmi smutným stavu kvůli svý ztrátě, a chodil po ulicích tři nebo čtyři dny a trhal si vlasy tak zoufale, že se mnoho lidí bálo, jestli si snad něco neudělá. Jednoho dne přišel celej ve spěchu k policii, a měl soukromou poradu se soudcem, který po dlouhým

povídání zazvonil a dal zavolat Jema Spyerse (Jem byl čilej vobjevitel), a nařídil mu, aby se vydal pomáhat panu Chickweedovi dopadnout toho muže, co mu to v domě vzal. ‚Viděl jsem ho, Spyersi,' říkal Chickweed, ‚procházet kolem mýho domu včera ráno.' ‚A proč jste se nerozehnal a nechytl ho za flígr!' říká Spyers. ‚Já byl tak celej jak zařezanej, že byste mi lebku moh zlomit párátkem,' říká chudák; ‚ale máme ho jistě; protože mezi desátou a jedenáctou v noci šel znovu okolo.' Jak to Spyers slyšel, strčil si čisté prádlo a hřeben do kapsy pro případ, že by musel někde zůstat den dva; a odjel, usadil se v jednom okně hospody za malou červenou záclonou, s kloboukem na hlavě, připravený v jediném okamžiku vyrazit ven. Tam kouřil dýmku pozdě večer, když najednou Chickweed zařve: ‚Tady je! Chyťte zloděje! Vražda!' Jem Spyers vyrazí; vidí Chickweeda, jak se žene ulicí nahlas. Spyers za ním; Chickweed dál; lidi se otáčejí; všichni řvou ‚Zloději!' a sám Chickweed celou dobu šíleně křičí. Spyers ho na minutu ztratí z očí, když zabočí za roh; obkroutí se, uvidí hlouček; vrhne se dovnitř: ‚Který je to?' ‚Hergot!' řekne Chickweed, ‚zas jsem ho ztratil!' Byla to pozoruhodná příhoda, ale nebyl k spatření nikde, tak se vrátili do hospody. Druhé ráno Spyers zaujal své staré místo a díval se zpoza záclony po dlouhém muži s černou páskou přes oko, až ho z toho pálily obě oči. Nakonec si je musel na chvilku zavřít, aby si odpočinuly; a právě v tom okamžiku slyší Chickweeda řvát: ‚Tady je!' Vyrazí znova, s Chickweedem na půl ulice před sebou; a po dvakrát delším běhu než včera je ten muž zase ztracen! To se opakovalo ještě párkrát, až polovina sousedů tvrdila, že pana Chickweeda okradl ďábel a potom si s ním pohrává; a druhá polovina, že ten chudák pan Chickweed se zbláznil žalem."

„Co řekl Jem Spyers?" zeptal se doktor, který se vrátil do pokoje krátce po začátku té povídky.

„Jem Spyers," pokračoval úředník, „dlouhou dobu neříkal zhola nic a všechno poslouchal, aniž to vypadalo, což dokazovalo, že svému řemeslu rozumí. Ale jednoho rána vstoupí do výčepu, vytáhne tabatěrku

a říká: ‚Chickweede, přišel jsem na to, kdo tu loupež spáchal.' ‚Vážně?' řekl Chickweed. ‚Ó, můj drahý Spyersi, dejte mi jen pomstu, a umřu spokojenej! Ó, můj drahý Spyersi, kde je ten darebák!' ‚No tak!' říká Spyers a nabídne mu šňupeček; ‚nechte si ty žvásty! Vy sám jste to udělal.' A tak to taky bylo; a dost peněz si na tom nahospodařil; a nikdy by to nikdo nebyl zjistil, kdyby mu nebylo tak zatraceně záleželo na tom, aby udržel zdání!" řekl pan Blathers, odloživ sklenku a cvakaje želízky.

„Opravdu velmi zvláštní," pozoroval doktor. „A teď, prosím, můžete jít nahoru."

„Jestli *dovolíte*, pane," opáčil pan Blathers. Oba úředníci vystoupali těsně za panem Losbernem do Oliverovy ložnice; pan Giles kráčel před nimi s rozsvícenou svíčkou.

Oliver dřímal; ale vypadal hůř a měl větší horečku, než jak vypadal doposud. S doktorovou pomocí se mu podařilo asi na minutu posadit v posteli; a hleděl na cizince, aniž pořádně chápal, co se děje – vlastně aniž si zřejmě pamatoval, kde je nebo co se dělo.

„Tohle," řekl pan Losberne tiše, ale přesto s velkou prudkostí, „je ten hoch, který, náhodně zraněn samostřelem při nějakém klukovském přestupku na pozemku pana Jak-se-to-jen-jmenuje tam vzadu, přišel dnes ráno do domu pro pomoc a byl okamžitě přepaden a týrán tímto důvtipným pánem se svíčkou v ruce: čímž mu uvedl život ve značné nebezpečí, jak mohu po odborné stránce dosvědčit."

Páni Blathers a Duff pohlédli na pana Gilese, když jim byl takto doporučen pozornosti. Zmatený komorník zíral od nich na Olivera a od Olivera na pana Losberna s nejsměšnější směsicí strachu a zmatku.

„Nehodláte to snad popírat?" řekl doktor a jemně položil Olivera zpátky.

„Všechno se to dělalo pro – pro to nejlepší, pane," odpověděl Giles. „Já si určitě myslel, že je to ten kluk, nebo bych se ho nebyl dotkl. Nejsem nelidské povahy, pane."

„Myslel jste, že je to jaký kluk?" ptal se starší úředník.

„Ten chlapec vloupávačů, pane!" odpověděl Giles. „Oni – oni rozhodně nějakého chlapce měli."

„No? A myslíte si to i teď?" ptal se Blathers.

„Myslím si co teď?" odpověděl Giles, prázdně hledě na tazatele.

„Myslíte si, že je to týž chlapec, hlavo blbá?" vrátil mu Blathers netrpělivě.

„Nevím; opravdu nevím," řekl Giles s truchlivou tváří. „Nemohl bych na něj přísahat."

„Co myslíte?" zeptal se pan Blathers.

„Nevím, co si mám myslet," odpověděl chudák Giles. „Myslím, že to není ten chlapec; opravdu, jsem si skoro jistý, že není. Vždyť to přece ani nemůže být on."

„Je ten chlap opilý, pane?" ptal se Blathers, obraceje se k doktorovi.

„Jste vy ale drahocenně zmatená palice!" řekl Duff a oslovil pana Gilese s nejvyšším pohrdáním.

Pan Losberne během tohoto krátkého dialogu měřil pacientovi tep; teď však vstal ze židle u lůžka a poznamenal, že pokud úředníci o věci chovají nějaké pochybnosti, snad by si přáli přejít do vedlejšího pokoje a mít tam před sebou Brittlese.

Řídíce se tímto návrhem, přešli do sousední místnosti, kde pan Brittles, zavolán dovnitř, zapletl sebe i svého váženého nadřízeného do tak podivuhodného bludiště čerstvých protimluv a nemožností, že to na nic jiného nevrhlo žádné zvláštní světlo než na fakt jeho vlastní silné zmatenosti; jedině snad kromě jeho prohlášení, že by skutečného chlapce nepoznal, kdyby ho zrovna teď postavili před něj; že měl Olivera za toho chlapce jenom proto, že pan Giles říkal, že to je on; a že pan Giles pět minut předtím v kuchyni připustil, že se začíná velmi bát, že byl přece jen trochu moc ukvapený.

Mezi jinými důvtipnými dohady byla potom nadhozena otázka, zda pan Giles vůbec někoho trefil; a při zkoumání druhého z páru pistolí,

totiž té, kterou vystřelil, se ukázalo, že neměla ničivější náboj než střelný prach a kousek hnědého papíru: objev, který na všechny udělal značný dojem – jen ne na doktora, který vytáhl kuli už asi deset minut předtím. Avšak na nikoho neudělal větší dojem než na pana Gilese samotného; ten, poté co několik hodin trpěl obavou, že smrtelně zranil svého bližního, se nové myšlenky horlivě chopil a hleděl jí vyjít vstříc, jak jen uměl. Nakonec úředníci, aniž se o Olivera příliš starali, nechali v domě strážníka z Chertsey a sami si té noci ustlali v městečku; a slíbili, že se příštího rána vrátí.

S příštím ránem přišla pověst, že v cele v Kingstonu jsou dva muži a chlapec, kteří byli v noci zadrženi za podezřelých okolností; a do Kingstonu se tedy páni Blathers a Duff vydali. Podezřelé okolnosti se však při vyšetřování rozplynuly v jediný fakt, že totiž byli objeveni, jak spí pod kupou sena; což sice je velký zločin, ale trestá se jen vězením a je – v milosrdném oku anglického zákona a v jeho obsáhlé lásce ke všem poddaným krále – považován za nedostatečný důkaz, při absenci všech dalších důkazů, že spáč nebo spáči se dopustili vloupání s násilím a tak sami sebe vystavili trestu smrti; páni Blathers a Duff se tedy vrátili zpět, stejně moudří, jako šli.

Zkrátka, po dalším vyšetřování a mnohem větším povídání, byl sousední policejní soudce rychle přesvědčen, aby přijal společnou záruku paní Maylieové a pana Losberna, že Oliver stane před soudem, kdyby byl k tomu někdy vyzván; a Blathers a Duff, odměněni párem guineí, se vrátili do města s rozdělenými názory na předmět své výpravy: posledně jmenovaný pán se po zralém zvážení všech okolností přikláněl k mínění, že se o pokus o vloupání zasloužila Chlouba rodiny; a prvně jmenovaný byl stejně nakloněn přiznat plnou zásluhu velkému panu Nosatému Chickweedovi.

Mezitím Oliver postupně prospíval a dařilo se mu pod spojenou péčí paní Maylieové, Rose a dobrosrdečného pana Losberna. Jestli upřímné modlitby, prýštící ze srdcí přetékajících vděčností, jsou sly-

šet v nebi – a jestli ne, jaké modlitby pak jsou! – požehnání, které sirotek na ně svolával, se jim vpíjelo do duší, rozlévajíc mír a štěstí.

# XXXII. O šťastném životě, který Oliver začal vést u svých laskavých přátel

Oliverovy neduhy nebyly ani lehké, ani málo početné. K bolesti a zdržování spojenému se zlomenou kostí přibyl ještě účinek vlhka a chladu, kterým byl vystaven, a přivodil mu horečku a zimnici: ty se ho držely mnoho týdnů a smutně ho vysilovaly. Konečně se však začal pomalu zotavovat a občas dokázal pár uslzenými slovy vyjádřit, jak hluboce cítí dobrotu obou sladkých dam a jak vřele doufá, že až bude znovu silný a zdravý, bude moci udělat něco, čím by jim svou vděčnost projevil; cokoli, co by jim ukázalo lásku a oddanost, jíž byla jeho hrud naplněna; cokoli, byť sebemenšího, co by jim dokázalo, že jejich jemná laskavost nebyla vyplýtvána nadarmo – a že chudý chlapec, kterého jejich milosrdenství vysvobodilo z bídy či ze smrti, dychtí jim sloužit celým srdcem a celou duší.

„Chudinko!" řekla Rose, když se Oliver jednoho dne slabě pokoušel vyslovit slova vděčnosti, která mu stoupala na bledé rty; „budete mít mnoho příležitostí nám sloužit, budete-li chtít. Jedeme na venkov a teta chce, abyste jel s námi. To tiché místo, čistý vzduch a všechny radosti a krásy jara vás za pár dní uzdraví. Zaměstnáme vás stovkou způsobů, jakmile budete snášet námahu."

„Námahu!" zvolal Oliver. „Ó! drahá slečno, kdybych jen pro vás mohl pracovat; kdybych vám jen mohl udělat radost tím, že vám zaleji květiny nebo pohlídám ptáky nebo poběhám celý den, abych vás potěšil; co bych za to dal, abych to mohl dělat!"

„Nedáte vůbec nic," řekla slečna Maylieová s úsměvem; „protože, jak jsem vám už řekla, zaměstnáme vás stovkou způsobů; a jestli budete snaživý potěšit nás byť jen z poloviny tak, jak teď slibujete, uděláte mi tím veliké štěstí."

„Štěstí, paní!" zvolal Oliver; „jak jste laskavá, že to říkáte!"

„Uděláte mě šťastnější, než vám dokážu vypovědět," odpověděla mladá dáma. „Pomyšlení, že má drahá dobrá teta měla být nástrojem k záchraně někoho z tak smutné bídy, jakou jste nám popsal, by pro mě bylo nevýslovnou radostí; ale vědomí, že předmět její dobroty a soucitu byl v důsledku toho upřímně vděčný a oddaný, by mě potěšilo víc, než si dokážete dobře představit. Rozumíte mi?" zeptala se, pozorujíc Oliverův zamyšlený obličej.

„Ó ano, paní, ano!" odpověděl Oliver dychtivě; „ale přemýšlel jsem, že jsem teď nevděčný."

„Vůči komu?" ptala se mladá dáma.

„Vůči tomu laskavému pánu a té drahé staré chůvě, kteří se o mě tak starali předtím," odvětil Oliver. „Kdyby věděli, jak jsem šťastný, byli by potěšeni, jsem si jist."

„Jsem si tím jistá i já," odpověděla Oliverova dobroditelka; „a pan Losberne už byl tak laskav a slíbil, že vás, až budete dost zdráv, abyste snesl cestu, k nim zaveze."

„Opravdu, paní?" vykřikl Oliver, s tváří rozzářenou radostí. „Nevím, co udělám radostí, až jejich laskavé tváře zase uvidím!"

Za krátký čas se Oliver dostatečně zotavil, aby snesl únavu této výpravy. Jednoho rána se tedy on a pan Losberne vydali v malém kočáře, který patřil paní Maylieové. Když přijeli k Chertseyskému mostu, Oliver velmi zbledl a hlasitě vykřikl.

„Co je s tím chlapcem?" vykřikl doktor, jako obvykle celý ve shonu. „Vidíš něco – slyšíš něco – cítíš něco – no?"

„Tamhle, pane," zvolal Oliver, ukazuje oknem vozu ven. „Ten dům!"

„Ano; nu, co s ním? Kočí, stůj. Zastav tady," zvolal doktor. „Co s tím domem, můj drahý; no?"

„Zloději – dům, kam mě vzali!" šeptal Oliver.

„Hrom do toho!" vykřikl doktor. „Haló, tady! Pusťte mě ven!"

Ale než mohl kočí seskočit z kozlíku, byl už venku z kočáru, jak jen uměl; a běžeje k opuštěnému stavení, začal kopat do dveří jako šílenec.

„Haló?" řekl malý ošklivý hrbatý muž, otvíraje dveře tak náhle, že doktor, hnán setrvačností svého posledního kopnutí, málem padl kupředu do průchodu. „Co se tady děje?"

„Co se děje!" vykřikl ten druhý, chytaje ho bez chvíle rozmyslu za límec. „Hodně se toho děje. Loupež se děje."

„Taky se tu bude dít vražda," odpověděl hrbáč klidně, „jestli ty ruce ze mě hned nedáte pryč. Slyšíte mě?"

„Slyším vás," řekl doktor a svým zajatcem notně zatřásl.

„Kde je – ať je ten lotr k čertu, jak se jen jmenuje – Sikes; tak se to jmenuje. Kde je Sikes, ty zloději?"

Hrbáč zíral, jako by samým úžasem a rozhořčením nemohl popadnout dech; pak se obratně vykroutil z doktorova sevření, zavrčel salvu příšerných nadávek a zalezl zpátky do domu. Než mohl zavřít dveře, byl však doktor už bez jediného slova vyjednávání v salonu.

Rozhlédl se úzkostlivě kolem; ani jediný kus nábytku; ani stopa po čemkoli, živém či neživém; ba ani umístění skříní neodpovídalo Oliverovu popisu!

„Nuže!" řekl hrbáč, který ho ostře pozoroval, „co znamená, že vlezete do mého domu takovýmhle násilným způsobem? Chcete mě okrást, nebo zavraždit? Co z toho dvou?"

„Slyšel jste někdy o muži, který by vyjel udělat jedno nebo druhé v kočáru se spřežením, vy směšný starý upíre?" řekl podrážděný doktor.

„Co tedy chcete?" dožadoval se hrbáč. „Odejdete, než vám udělám nějakou nepříjemnost? Zatracen buďte!"

„Hned, jak uznám za vhodné," řekl pan Losberne, nahlížeje do druhého salonu; který, stejně jako první, se v ničem nepodobal Oliverovu vylíčení. „Jednoho dne na vás přijdu, příteli."

„Opravdu?" ušklíbl se nehezký mrzák. „Pokud mě kdy budete potřebovat, jsem tady. Nebydlel jsem tu pětadvacet let jako šílenec a sám samojediný, abych se nechal zastrašit vámi. Zaplatíte za to; zaplatíte za to." A s těmi slovy ten znetvořený malý ďáblík zařval a začal poskakovat po zemi, jako by byl divoký vztekem.

„Dost už toho," zamumlal doktor sám k sobě; „ten chlapec se musel splést. Tu máš! Strč to do kapsy a zavři se zase doma." S těmi slovy hodil hrbáčovi kousek mince a vrátil se k vozu.

Muž ho následoval ke dveřím kočáru a celou cestu vyvolával nejdivočejší zatracování a kletby; ale když se pan Losberne otočil, aby promluvil s kočím, nahlédl do vozu a změřil si Olivera pohledem tak pronikavým a divokým a zároveň tak zuřivým a mstivým, že na něj Oliver, ať bděl nebo spal, nemohl ještě dlouhé měsíce zapomenout. Vykřikoval dál ty nejstrašnější kletby, dokud se kočí znovu neposadil na své místo; a když se znova rozjeli, viděli ho ještě chvíli za sebou, jak dupe nohama po zemi a trhá si vlasy v záchvatech skutečného či předstíraného vzteku.

„Jsem osel!" řekl doktor po dlouhém mlčení. „Věděl jsi to předtím, Olivere?"

„Ne, pane."

„Tak si to příště nezapomeň."

„Osel," řekl doktor znovu, po dalším mlčení několika minut. „I kdyby to bylo to správné místo a byli tam ti správní chlapi, co bych byl mohl sám o sobě dělat? A kdybych i měl pomoc, nevidím, že bych byl něco dobrého udělal – jedině že bych se byl prozradil a byl nucen vysvětlovat způsob, jakým jsem tuhle věc ututlal. To by mi správně bylo

bývalo i patřilo. Vždycky se dostanu do nějakého maléru, protože jednám z popudu. Mohlo mi to prospět."

Nuže, pravda byla taková, že ten výtečný doktor celý svůj život nikdy nejednal než z popudu, a nebyla to pro povahu těch popudů špatná poklona, že – zdaleka ne že by se zaplétal do nějakých zvláštních potíží nebo neštěstí – měl nejvřelejší úctu a vážnost u všech, kdo ho znali. Má-li se říct pravda, byl na minutu dvě trochu rozmrzelý, že se zklamal v získání potvrzujících důkazů Oliverova příběhu právě při první příležitosti, kdy jakékoli získat mohl. Brzy se však vzpamatoval; a shledávaje, že Oliverovy odpovědi na jeho otázky jsou stále tak přímé a souvislé a stále podávány se stejnou zdánlivou upřímností a pravdivostí jako dřív, umínil si, že jim od té chvíle bude přikládat plnou víru.

Protože Oliver znal jméno ulice, kde pan Brownlow bydlel, mohli jet rovnou tam. Když kočár do ní zabočil, srdce mu bušilo tak prudce, že sotva popadal dech.

„Tak, chlapče, který je to dům?" ptal se pan Losberne.

„Tamhleten! Tamhleten!" odpovídal Oliver, dychtivě ukazuje oknem. „Ten bílý dům. Ó! pospěšte! Prosím, pospěšte! Mám pocit, jako bych měl umřít; roztřásá mě to."

„Jen klid, klid!" řekl dobrý doktor a poplácal ho po rameni. „Hned je uvidíte a budou převelice šťastní, že vás najdou zdravého a v pořádku."

„Ó! doufám!" vykřikl Oliver. „Byli ke mně tak dobří; tak hrozně, hrozně dobří."

Kočár jel dál. Zastavil. Ne; to byl špatný dům; vedle. Popojel o několik kroků a zastavil znovu. Oliver vzhlédl k oknům, se slzami šťastného očekávání stékajícími mu po tváři.

Ach! bílý dům byl prázdný a v okně byla cedulka. „K pronajmutí."

„Zaklepejte u sousedů," zvolal pan Losberne, bera Olivera pod paží. „Co se stalo s panem Brownlowem, který v tom vedlejším domě byd-

lel, nevíte?"

Služka to nevěděla; ale šla se zeptat. Vzápětí se vrátila a sdělila, že pan Brownlow prodal své věci a před šesti týdny odjel do Západní Indie. Oliver sepjal ruce a slabě klesl dozadu.

„A hospodyně také?" zeptal se pan Losberne po chvilce odmlky.

„Ano, pane," odpověděla služka. „Ten starý pán, hospodyně a jeden pán, který byl přítel pana Brownlowa – všichni odjeli spolu."

„Pak obraťte zase k domovu," řekl pan Losberne kočímu; „a nezastavujte, abyste nakrmil koně, dokud nebudete z tohohle zatraceného Londýna venku!"

„Ten knihkupec, pane?" řekl Oliver. „Já vím, kde to je. Zajeďte za ním, prosím, pane! Jen za ním zajeďte!"

„Můj chudáku, pro jeden den je to dost zklamání," řekl doktor. „Zcela dost pro nás oba. Když zajedeme ke knihkupci, zjistíme jistě, že je mrtvý, nebo si zapálil dům, nebo utekl. Ne; rovnou domů!" A v poslušnosti doktorova popudu zamířili rovnou domů.

Toto hořké zklamání způsobilo Oliverovi mnoho zármutku a žalu i uprostřed jeho štěstí; neboť si za nemoci mnohokrát představoval, co pan Brownlow a paní Bedwinová mu asi řeknou: a jak nádherné bude vyprávět jim, kolik dlouhých dní a nocí strávil přemýšlením o tom, co pro něj udělali, a oplakáváním krutého rozchodu s nimi. I naděje, že se před nimi nakonec očistí a vysvětlí, jak byl odvlečen násilím, ho v posledních zkouškách posilovala; a nyní myšlenka, že měli odjet tak daleko a nést s sebou víru, že je podvodník a zloděj – víru, která může zůstat nevyvrácena až do jeho smrtelného dne – byla téměř víc, než mohl snést.

Tato okolnost však nijak nezměnila chování jeho dobroditelek. Po dalším čtrnácti dnech, když se krásné teplé počasí doopravdy rozjelo a každý strom a kvítko vydávaly své mladé lístky a bohaté květy, se chystaly opustit dům v Chertsey na několik měsíců.

Zaslavše stříbrné nádobí – které tak nabudilo Faginovu lačnost – do banky; a nechavše Gilese a druhého služebníka na starost domu, odjeli do chaloupky kus za Londýnem na venkově a Olivera vzali s sebou.

Kdo dokáže popsat radost a potěšení, mír a sladký klid, které nemocný chlapec cítil v balzámovém vzduchu a mezi zelenými pahorky a bohatými lesy jedné vnitrozemské vesnice! Kdo dokáže vylíčit, jak scény klidu a tichosti vnikají do myslí lidí, utrápených bolestí a bydlících v těsných a hlučných místech, a jak nesou vlastní svěžest hluboko do jejich unavených srdcí! Lidé, kteří žili v přelidněných, stísněných ulicích, životy plné dřiny, a kteří nikdy netoužili po změně; lidé, jimž zvyk byl vskutku druhou přirozeností a kteří si téměř zamilovali každou cihlu a kámen, které tvořily úzké hranice jejich každodenních procházek – i ti, s rukou smrti na sobě, byli, jak známo, nakonec vábeni touhou po jediném krátkém pohledu do tváře přírody; a vzdáleni daleko od jevišť svých starých bolestí a radostí, přešli, jak se zdálo, naráz do nového stavu bytí. Vylézajíce den za dnem na nějaké zelené, slunné místo, zažili takové vzpomínky, probuzené pohledem na oblohu a kopec a planinu a lesknoucí se vodu, že samotná předchuť nebe utěšila jejich rychlý úbytek a oni klesli do hrobů tak klidně, jako slunce, jehož západ ještě před několika hodinami sledovali ze svého osamělého okna, bledlo jejich kalnému a slábnoucímu zraku! Vzpomínky, které tiché venkovské výjevy přivolávají, nepatří tomuto světu ani jeho myšlenkám a nadějím. Jejich jemný vliv nás může učit, jak plést čerstvé věnce pro hroby těch, které jsme milovali; může očistit naše myšlenky a potlačit před sebou starou nepřátelskost a nenávist; ale pod tím vším přetrvává i v té nejméně přemýšlivé mysli jakési nejasné a napolo utvořené vědomí, že jsme takové city už dávno kdysi cítili, v nějakém vzdáleném a odlehlém čase, které v nás probouzí vážné myšlenky na vzdálené časy budoucí a sklání před sebou pýchu i světskost.

Místo, kam se uchýlili, bylo rozkošné. Oliver, který své dny trávil mezi špinavými davy a uprostřed hluku a rvaní, se zdál, jako by tam vstoupil do nového života. Růže a zimolez se tiskly ke zdem chaloupky; břečťan se vinul kolem kmenů stromů; a zahradní květiny provoněly vzduch lahodnými vůněmi. Nedaleko byl malý hřbitůvek; nezahlcený vysokými nehezkými náhrobky, nýbrž plný skromných rovů, pokrytých čerstvým drnem a mechem: pod nimiž odpočívali staří lidé vesnice. Oliver sem často zabloudil; a při pomyšlení na ten ubohý hrob, v němž ležela jeho matka, si někdy sedl a nepozorovaně zaplakal; ale když zvedl oči k hluboké obloze nad hlavou, přestal na ni myslet jako na ležící v zemi a plakal pro ni – smutně, ale bez bolesti.

Byl to šťastný čas. Dny byly pokojné a jasné; noci nenesly ani strach, ani starost; žádné chřadnutí v bídném vězení, žádný styk s bídnými muži; nic než příjemné a šťastné myšlenky. Každé ráno chodil k bělovlasému starému pánovi, který bydlel nedaleko malého kostelíčka: ten ho učil lépe číst a psát; a mluvil tak laskavě a dával si takovou námahu, že se Oliver nikdy nedokázal natolik snažit, aby ho potěšil. Potom se procházel s paní Maylieovou a Rose a poslouchal, jak si povídají o knihách; nebo si sedl poblíž nich v nějakém stinném místě a poslouchal, zatímco mladá dáma četla: což by byl býval dělal, dokud by nebyla tma a on neviděl písmena. Pak si musel připravovat vlastní lekci na další den; a na té tvrdě pracoval v malém pokojíku s výhledem do zahrady, až se zvolna snášel večer, kdy dámy znovu vyšly ven a on s nimi: naslouchaje s takovou radostí všemu, co povídaly: a tak šťastný, kdykoli chtěly květinu, pro kterou mohl vyšplhat ji přinést, nebo zapomněly něco, pro co mohl doběhnout, že nikdy nebyl v tom dost rychlý. Když se docela setmělo a vrátili se domů, mladá dáma usedla ke klavíru a hrála nějakou příjemnou melodii nebo tichým a jemným hlasem zazpívala nějakou starou píseň, kterou si tetinka ráda poslechla. V takových chvílích se žádné svíčky nerozsvěcely; a Oliver sedával u jednoho z oken, naslouchaje sladké hudbě v dokonalém vytržení.

A když přišla neděle, jak jinak byl ten den strávený než jakýmkoli způsobem, jakým jej dosud trávil! a jak šťastně také; tak jako všechny ostatní dny v tom nejšťastnějším čase! Ráno byl ten malý kostelík se zelenými listy třepotajícími se v oknech: s ptáky zpívajícími venku: a se sladce vonícím vzduchem vkrádajícím se nízkým portálem a plnícím skromnou budovu svou vůní. Chudí lidé byli tak upravení a čistí a klečeli při modlitbě tak uctivě, že se jejich scházení zdálo radostí, ne únavnou povinností; a i když zpěv byl snad hrubý, byl opravdový a zněl – aspoň Oliverovým uším – melodičtěji než jakýkoli, co kdy v kostele slyšel. Pak byly jako obvykle procházky a mnoho zastávek v čistých domech dělníků; a večer Oliver přečetl jednu nebo dvě kapitoly z Bible, kterou po celý týden studoval, a při plnění této povinnosti se cítil pyšnější a potěšenější, než kdyby byl sám duchovním.

Ráno byl Oliver na nohou v šest hodin, pobíhal po polích a plenil ploty široko daleko pro kytice divokých květin, s nimiž se vracel obtížen domů; a při jejichž uspořádání, aby co nejlépe zdobily snídaňový stůl, musel vynaložit mnoho péče a úvahy. Byl i čerstvý starček pro ptáky slečny Maylieové, s nímž Oliver, jenž předmět studoval pod schopným vedením vesnického kostelníka, zdobil klece podle nejuznávanějšího vkusu. Když byli ptáci na den upraveni a vyšňořeni, obvykle se ve vesnici měl vyřídit nějaký drobný dobročinný úkol; nebo – nedařil-li se takový – bývalo občas na trávníku vzácné hraní kriketu; nebo – ani to-li ne – vždy se našlo něco na práci v zahradě nebo kolem rostlin, čemuž se Oliver (jenž tuhle vědu rovněž studoval pod stejným mistrem, který byl povoláním zahradník,) věnoval s upřímnou chutí, dokud se neobjevila slečna Rose: a to pak následovaly tisíce chval za vše, co udělal.

Tak uplynuly tři měsíce; tři měsíce, které by v životě nejblaženějšího a nejšťastnějšího ze smrtelníků mohly být nezkalenou blažeností, a které v Oliverově byly pravou blažeností. Při nejčistší a nejlíbeznější velkomyslnosti na jedné straně a při nejpravdivější, nejvřelejší vděč-

nosti plně procítěné na straně druhé, není divu, že do konce té krátké doby se Oliver Twist zcela zabydlel u staré paní a její neteře, a že vroucí láska jeho mladého a citlivého srdce byla splácena jejich pýchou a láskou k němu.

# XXXIII. V níž štěstí Olivera a jeho přátel potká náhlý zvrat

Jaro rychle uletělo a přišlo léto. Byla-li vesnice krásná už dřív, teď byla v plné záři a rozpuku své bohatosti. Velké stromy, které v časnějších měsících vypadaly scvrklé a holé, teď vybuchly v silný život a zdraví; a vztahujíce zelené paže nad žíznivou zemí, proměňovaly holá a nahá místa ve vybrané koutky, kde panoval hluboký a příjemný stín, z něhož se dalo hledět na širý, sluncem prolitý výhled, rozprostřený kolem. Země na sebe oblékla plášť nejjasnější zeleně; a rozlila kolem své nejbohatší vůně. Byl to vrchol a svěžest roku; všechno se radovalo a bujelo.

A přece ten tichý život v chaloupce šel dál a mezi jejími obyvateli vládl týž veselý klid. Oliver už dávno zesílil a pookřál; ale zdraví ani nemoc neměnily nic na jeho vřelém citu k mnoha lidem. Byl stále tím mírným, oddaným a láskyplným stvořením, jakým býval, když mu bolest a utrpení ubíraly síly a když byl odkázán na každý sebenepatrnější pozor a útěchu těch, kdo o něj pečovali.

Jednoho krásného večera, kdy se vydali na delší procházku než obvykle – den byl totiž mimořádně teplý, svítil jasný měsíc a zdvihl se lehký vítr, který neobyčejně osvěžoval – byla Rose také v povznesené náladě, a tak kráčeli dál a dál ve veselém rozhovoru, dokud nezašli daleko za obvyklou mez. Paní Maylieová se unavila a vraceli se domů pomaleji. Mladá slečna si jen odložila prostý čepec a jako obvykle usedla ke klavíru. Po chvíli nepřítomného přebíhání po klávesách přešla do

tiché a velmi vážné melodie; a jak ji hrála, zaslechli zvuk, jako by plakala.

„Rose, drahá moje!" řekla starší dáma.

Rose neodpověděla, ale začala hrát o něco rychleji, jako by ji ta slova vytrhla z nějakých bolestných myšlenek.

„Rose, moje milá!" vykřikla paní Maylieová, prudce vstala a sklonila se nad ní. „Co se děje? V slzách! Mé drahé dítě, co tě trápí?"

„Nic, teto; nic," odpověděla mladá slečna. „Nevím, co to je; neumím to popsat; ale cítím –"

„Snad ti není zle, moje milá?" vpadla jí do řeči paní Maylieová.

„Ne, ne! Ne, zle mi není!" odpověděla Rose a při těch slovech se otřásla, jako by jí přejel smrtelný chlad; „za chvilku mi bude líp. Zavřete, prosím vás, okno!"

Oliver pospíšil, aby její přání splnil. Mladá slečna se pokusila ovládnout a nasadit zase veselou tvář; chtěla zahrát nějakou živější melodii, ale prsty jí bezmocně klesly na klávesy. Zakryla si tvář rukama, klesla na pohovku a dala průchod slzám, které už nedokázala potlačit.

„Mé dítě!" řekla stará dáma a sevřela ji v náručí. „Takhle jsem tě ještě neviděla."

„Nechtěla bych tě poplašit, kdybych tomu mohla zabránit," odpověděla Rose; „ale opravdu jsem se moc snažila a nejde to. Mám strach, že *jsem* nemocná, teto."

A opravdu byla; neboť když přinesli svíce, uviděli, že se během té velmi krátké chvíle od návratu domů barva její tváře změnila v mramorovou bělost. Výraz neztratil nic ze své krásy; ale změnil se; a kolem té jemné tváře se usadilo úzkostné, zbědovaně vážné stažení, jaké na ní dosud nebylo. Za další minutu ji zalilo nachové ruměné; a měkké modré oko potemnělo těžkou divokostí. A zas se to rozplynulo jako stín vržený přelétajícím mrakem; a ona byla znovu bledá jak smrt.

Oliver, který úzkostlivě sledoval starou dámu, pozoroval, že ji tyto proměny poplašily; a popravdě poplašily i jeho; vida ale, že ona před-

stírá, že to nic není, snažil se tvářit stejně, a dařilo se jim to natolik, že když se Rose dala tetou přemluvit, aby šla na noc spát, byla v lepší náladě; a vypadala i zdravěji: ujišťovala je, že má jistotu, že ráno vstane docela zdravá.

„Doufám," řekl Oliver, když se paní Maylieová vrátila, „že nic není. Dnes nevypadá dobře, ale –"

Stará dáma mu pokynula, aby mlčel; usedla do tmavého kouta pokoje a nějakou chvíli zůstala tiše. Konečně řekla chvějícím se hlasem:

„Doufám, že ne, Olivere. Byla jsem s ní řadu let velmi šťastná: snad až příliš šťastná. Možná je čas, abych se potkala s nějakým neštěstím; ale doufám, že ne s tímhle."

„S čím?" zeptal se Oliver.

„S těžkou ranou," řekla stará dáma, „že bych ztratila milou dívku, která mi tak dlouho byla útěchou a štěstím."

„Ach! To nedej Pánbůh!" vykřikl Oliver chvatně.

„Amen k tomu, mé dítě!" řekla stará dáma a lomila rukama.

„Ale snad nehrozí nic tak strašného?" řekl Oliver. „Před dvěma hodinami byla docela zdravá."

„Teď je velmi nemocná," odvětila paní Maylieová; „a bude hůř, to vím jistě. Moje drahá, drahá Rose! Co si bez ní počnu!"

Propadla takovému hoři, že se Oliver, ačkoli potlačoval své vlastní pohnutí, odvážil ji konejšit; a vroucně ji prosil, aby se – pro tu drahou mladou dívku samu – uklidnila.

„A považte, paní," řekl Oliver, zatímco se mu do očí přes všechno úsilí draly slzy. „Považte, jak je mladá a dobrá, kolik radosti a útěchy přináší všem kolem. Jsem si jist – jist – docela jist –, že kvůli vám, která jste sama tak dobrá; a kvůli ní samé; a kvůli všem, které ona dělá tak šťastnými; nezemře. Nebe jí nedá zemřít tak mladé."

„Pst!" řekla paní Maylieová a položila Oliverovi ruku na hlavu. „Smýšlíte jako dítě, chlapče ubohý. Ale přesto mě učíte, kde je má povinnost. Zapomněla jsem na ni na chvíli, Olivere, ale snad mi to bude

odpuštěno, protože jsem stará a viděla jsem dost nemoci a smrti, abych znala tu úzkost odloučení od těch, které milujeme. Viděla jsem i dost, abych věděla, že ti, kdo odejdou, nejsou vždy ti nejmladší a nejlepší; a to by nám mělo být útěchou v žalu; neboť Nebe je spravedlivé; a takové věci nás důrazně učí, že je jiný, jasnější svět než tento; a cesta do něj je rychlá. Buď vůle Boží! Mám ji ráda; a On ví, jak!"

Oliver s úžasem viděl, jak paní Maylieová při těchto slovech jediným pohybem potlačila svůj nářek; a jak se, zatímco mluvila, vzpřímila, zklidnila a zpevnila. Ještě víc ho udivilo, že ta pevnost vydržela; a že v celé té péči a hlídání, které následovaly, byla paní Maylieová vždy pohotová a sebraná: plnila všechny povinnosti, které na ni padly, pevně, a navenek dokonce vesele. Jenže on byl mladý a nevěděl, čeho jsou silné duše schopny v těžkých chvílích. Jak by to byl mohl vědět, když si to ti, kdo takovou duši mají, zřídka uvědomují sami?

Nastala úzkostná noc. Když přišlo ráno, předpovědi paní Maylieové se až příliš potvrdily. Rose byla v prvním stadiu vysoké a nebezpečné horečky.

„Musíme jednat, Olivere, a nedávat průchod zbytečnému hoři," řekla paní Maylieová a položila si prst na rty, zatímco mu upřeně hleděla do tváře; „tenhle dopis se musí doručit panu Losbernovi s největší rychlostí. Je nutné ho dopravit do městečka, kde je trh: což je po pěšině přes pole ne víc než čtyři míle: a odtud rychlým poslem na koni rovnou do Chertsey. Lidé v hostinci to zařídí: a vy, Olivere, mi dohlédnete, že se to vykoná, to vím."

Oliver nedokázal nic odpovědět, ale pohledem dával najevo, že by se nejradši hned rozběhl.

„Tady je ještě jeden dopis," řekla paní Maylieová a odmlčela se v zamyšlení; „ale zda ho poslat teď, nebo počkat, jak Rose půjde dál, to opravdu nevím. Nerada bych ho posílala, kdybych se nebála nejhoršího."

„Taky do Chertsey, paní?" zeptal se Oliver, netrpělivý vyřídit svůj úkol, a napřahoval chvějící se ruku pro dopis.

„Ne," odpověděla stará dáma a mechanicky mu ho podala. Oliver na něj mrkl a uviděl, že je adresovaný *Harrymu Maylieovi, Esq.*, do domu nějakého velkého pána na venkově; kterého, to už nerozlouskl.

„Má jít, paní?" zeptal se Oliver a netrpělivě vzhlédl.

„Myslím, že ne," odvětila paní Maylieová a vzala si ho zpátky. „Počkám do zítřka."

S těmi slovy mu podala kabelku a Oliver se bez dalšího zdržení rozběhl, jak nejrychleji dokázal.

Hbitě běžel přes pole a po úzkých cestičkách, které je občas dělily: hned byl téměř skryt za vysokým obilím po obou stranách, hned se vynořil na otevřené louce, kde sekáči a sušiči sena byli v plné práci: a ani jednou se nezastavil, snad jen chvíli, aby popadl dech, dokud se celý rozehřátý a od prachu doběhl na malé náměstí trhového městečka.

Tady se zastavil a rozhlédl se po hostinci. Stála tu bílá banka, červený pivovar a žlutá radnice; a v jednom rohu velký dům s veškerým dřevem natřeným na zeleno: před ním visel štít „U Jiřího". Jakmile se mu toto znamení octlo před očima, pospíšil tam.

Oslovil poštovního mladíka, který podřimoval pod branou; ten mu po vyslechnutí žádosti ukázal na čeledína; ten, když si vyslechl totéž, odkázal ho na hostinského; a to byl vysoký pán v modrém nákrčníku, bílém klobouku, hnědých krátkých kalhotách a holínkách se stejně hnědými svršky, který se opíral o pumpu u stáje a prohrabával si zuby stříbrným párátkem.

Tento pán kráčel s velikou rozvahou do výčepu, aby napsal účet: jehož sepsání trvalo dlouho: a když byl hotov a zaplacen, musel se osedlat kůň a obléci muž, což zabralo dalších dobrých deset minut. Oliver byl mezitím v tak zoufalém stavu netrpělivosti a úzkosti, že měl pocit, že by sám skočil na koně a tryskem letěl dál, do další stanice. Konečně

bylo všechno hotovo; balíček byl odevzdán nahoru s mnohým napomínáním a prosbami o rychlé doručení, muž pobodl koně ostruhami a za dvě minuty rachotil po nerovné dlažbě trhu, byl venku z města a cválal po silnici s mýtem.

Měl aspoň pocit jistoty, že pomoc je na cestě a že nebyl promarněn čas; a tak Oliver spěchal vzhůru po dvoře hostince s poněkud lehčím srdcem. Vycházel právě z brány, když nedopatřením narazil do vysokého muže zahaleného v plášti, který právě vystupoval ze dveří hostince.

„Hah!" vykřikl ten muž, upřel oči na Olivera a prudce ucouvl. „Co to k čertu je?"

„Promiňte, pane," řekl Oliver; „strašně jsem spěchal domů a neviděl jsem, že jdete."

„Smrt!" zabručel si muž pro sebe, upíraje na chlapce velké tmavé oči. „Kdo by to byl řekl! Rozemlít ho na popel! On by vstal i z kamenné rakve, aby mi vlezl do cesty!"

„Je mi líto," koktal Oliver, zmaten tím divokým pohledem cizincovým. „Doufám, že jsem vám neublížil!"

„Buď proklet!" zamumlal muž ve strašlivém návalu zuřivosti; mezi sevřenými zuby; „kdybych byl jen tak málo odvážný, abych vyslovil to slovo, mohl jsem se tě přes noc zbavit. Prokletí na tvou hlavu a černá smrt na tvé srdce, ty čertovo pokolení! Co tu děláš?"

Muž třásl pěstí, zatímco tato slova nesouvisle sypal ze sebe. Postoupil k Oliverovi, jako by chtěl vést úder, ale prudce se složil na zem: svíjel se a pěnil, v záchvatu.

Oliver chvíli hleděl na zápasy toho šílence (za takového ho totiž pokládal); pak se vrhl do domu pro pomoc. Když viděl, že ho bezpečně odnesli do hostince, obrátil se tváří k domovu a běžel, jak nejrychleji mohl, aby dohnal ztracený čas: a vybavoval si s velikým údivem a troškou strachu nezvyklé chování toho, s nímž se zrovna rozloučil.

Ta příhoda mu však dlouho v paměti neležela: neboť když došel k chalupě, bylo tu dost věcí, aby mu zaměstnaly mysl a zcela z ní vyhnaly všechny ohledy na sebe sama.

Rose Maylie se rychle horšila; před půlnocí blouznila. Lékař, který bydlel na místě, byl u ní stále; a hned po prvním ohledání pacientky si vzal paní Maylieovou stranou a prohlásil, že její choroba je nejvýš znepokojivé povahy. „Vlastně," řekl, „by to bylo málem zázrak, kdyby se uzdravila."

Jak často té noci Oliver vyskočil z postele a nehlučným krokem se vykradl ke schodišti, aby naslouchal sebemenšímu zvuku z pokoje nemocné! Jak často jím projelo zachvění a studené krůpěje hrůzy mu vyrazily na čele, kdykoli ho náhlý dupot nohou přiměl bát se, že se stalo něco příliš strašného, aby si to člověk vůbec dovedl pomyslet! A co byla vroucnost všech modliteb, jaké kdy drmolil, proti těm, které ted v mukách a vášni své prosby vylil za život a zdraví té mírné bytosti, co se potácela na hraně hlubokého hrobu!

Ach! Ta nejistota, ta tíživá, bolestná nejistota, kterou prožíváme, když stojíme opodál a život někoho, koho vroucně milujeme, se chvěje na vážkách! Ach, ty mučivé myšlenky, které se tlačí do hlavy a nutí srdce bít prudce a dech se zrychlovat silou obrazů, jež před ní vyvolávají; to zoufalé toužení *něco dělat*, aby se zmírnila bolest nebo nebezpečí, které nemáme sílu nijak zahnat; to klesání duše a ducha, které v nás vyvolává smutná vzpomínka na vlastní bezmoc; jaká muka se tomu vyrovnají; jaké úvahy nebo úsilí v plné záplavě a horečce té chvíle to utiší!

Přišlo ráno; a chaloupka byla osamělá a tichá. Lidé mluvili šeptem; čas od času se u branky objevovaly úzkostné tváře; ženy a děti odcházely v slzách. Po celý ten dlouhý den a dlouhé hodiny potom, co se setmělo, Oliver tiše přecházel po zahradě sem a tam, zvedal každý okamžik oči k pokoji nemocné a chvěl se při pohledu na zatemněné okno, které vypadalo, jako by uvnitř ležela natažená smrt. Pozdě v noci přijel

pan Losberne. „Je to těžké," řekl dobrý doktor a odvracel se, jak to říkal; „tak mladá; tak milovaná; ale naděje je velmi malá."

Další ráno. Slunce svítilo jasně; tak jasně, jako by nehledělo na žádnou bídu ani starost; a kolem ní, kde každý list a každá květina byly v plném květu; se životem, zdravím a zvuky a pohledy radosti ze všech stran: ta krásná mladá bytost ležela a rychle hasla. Oliver se odplížil ke starému hřbitovu, usedl na jeden ze zelených pahorků a mlčky za ni plakal a modlil se.

V tom výjevu byl takový klid a krása; v slunečné krajině tolik jasu a veselí; v písních letních ptáků taková radostná hudba; v rychlém letu havrana, kroužícího vysoko, taková volnost; všude tolik života a radosti; že když chlapec zvedl bolavé oči a rozhlédl se, instinktivně ho napadlo, že toto není čas pro smrt; že Rose přece nemůže zemřít, když se i ty nejmenší věci tak radují a jsou veselé; že hroby jsou pro chladnou a tesknou zimu: ne pro sluneční svit a vůni. Málem si myslel, že rubáše jsou pro staré a scvrklé; a že nikdy neovíjejí mladou a půvabnou postavu do svých strašidelných záhybů.

Hranou těch mladých myšlenek drsně zasáhlo vyzvánění umíráčku z kostelní věže. Další! A zase! Byl to zvon pro pohřební obřad. Branou vcházel hlouček chudých truchlících: s bílými odznaky; neboť nebožtík byl mladý. Stáli bez pokrývek u hrobu; a v tom plačícím zástupu byla i matka – kdysi matka. Ale slunce svítilo jasně a ptáci dál zpívali.

Oliver se obrátil k domovu a myslel na to, kolik laskavostí mu mladá slečna prokázala, a přál si, aby se ten čas mohl vrátit a aby jí už nikdy nepřestal projevovat, jak je jí vděčný a oddaný. Neměl si co vyčítat, že by na ni byl zapomněl nebo myslel málo, protože jí sloužil s celým srdcem; a přece se mu teď vybavovaly stovky malých příležitostí, při nichž, jak si teď myslel, mohl být horlivější a vroucnější, a litoval, že nebyl. Měli bychom být opatrní v tom, jak se chováme k těm kolem sebe, neboť každá smrt nese nějakému malému kruhu pozůstalých myšlenky na tolik zanedbaného a tak málo vykonaného – na tolik věcí

zapomenutých a na tolik dalších, které bylo možno napravit! Není hryzení horšího než to, jemuž už nelze pomoci; chceme-li ušetřit si jeho muk, pamatujme na to včas.

Když došel domů, paní Maylieová seděla v malém salónku. Oliverovi při pohledu na ni kleslo srdce; nikdy totiž nevstala od lože své neteře; a chvěl se při myšlence, jaký zvrat ji odtud mohl vyhnat. Dozvěděl se, že Rose upadla do hlubokého spánku, z něhož se probudí bud k uzdravení a životu, nebo aby se s nimi rozloučila a zemřela.

Seděli, naslouchali a báli se promluvit, celé hodiny. Nedotčený oběd byl odnesen, s pohledy, které prozrazovaly, že jejich myšlenky jsou jinde; sledovali, jak slunce klesá níž a níž a nakonec rozestírá po nebi i zemi ty zářivé barvy, které ohlašují jeho odchod. Jejich bystré uši zachytily zvuk blížícího se kroku. Oba se mimoděk vrhli ke dveřím, když vstoupil pan Losberne.

„Co s Rose?" vykřikla stará paní. „Řekněte mi to hned! Snesu to; všechno, jen ne tuhle nejistotu! Ach, povězte! ve jménu Nebes!"

„Musíte se vzchopit," řekl doktor a podepřel ji. „Buďte klidná, drahá paní, prosím vás."

„Pusťte mě, pro Boha! Mé drahé dítě! Je mrtvá! Umírá!"

„Ne!" vykřikl doktor vášnivě. „Jak je On dobrý a milosrdný, bude žít a žehnat nám všem ještě dlouhá léta."

Dáma padla na kolena a pokusila se sepnout ruce; ale síla, která ji tak dlouho držela, odletěla s jejím prvním díkůvzdáním k Nebi; a ona klesla do přátelských paží, které se jí nastavily, aby ji zachytily.

# XXXIV. Obsahuje úvodní podrobnosti o mladém pánu, jenž vstupuje na scénu; a o novém dobrodružství, jež potkalo Olivera

Bylo to štěstí skoro k neunesení. Oliver cítil, jak je omráčen a otupělý nečekanou zprávou; nemohl plakat, mluvit ani odpočívat. Sotva měl sílu pochopit cokoli z toho, co se stalo, dokud, po dlouhém toulání se v tichém večerním vzduchu, nepropukl v pláč, který mu přinesl úlevu, a zdálo se mu, že se najednou probouzí k plnému vědomí té radostné změny, k níž došlo, a toho skoro neunesitelného břemene úzkosti, které mu bylo sňato z hrudi.

Noc rychle padala, když se vracel domů: obtížen květinami, které s obzvláštní péčí nasbíral na ozdobu pokoje nemocné. Jak kráčel svižně po cestě, zaslechl za sebou hluk nějakého vozu, blížícího se zběsilou rychlostí. Když se ohlédl, uviděl, že je to poštovní dostavník, hnaný velkou rychlostí; a protože koně cválali a cesta byla úzká, opřel se o vrátka, aby ho nechal projet.

Jak kolem něj dostavník prolétl, zahlédl Oliver muže v bílé noční čepici, jehož tvář mu připadala povědomá, ačkoli pohled byl tak krátký, že toho člověka neuměl zařadit. Za okamžik či dva se noční čepice vystrčila z okýnka dostavníku a hromový hlas křikl na kočího, aby zastavil: což také učinil, jak nejdřív stačil ten kočí stáhnout koně. Pak se noční čepice opět objevila: a týž hlas Olivera oslovil jménem.

„Hej!" volal hlas. „Olivere, co nového? Slečna Rose! Pane O-li-vere!"

„Giles, to jste vy?" vykřikl Oliver a rozběhl se ke dvířkům dostavníku.

Giles opět vystrčil noční čepici, jako by se chystal něco odpovědět, když jej náhle zatáhl zpátky mladý pán, který seděl v druhém koutě vozu a chtivě se dožadoval, co je nového.

„Jedním slovem!" vykřikl pán. „Lépe, nebo hůře?"

„Lépe – mnohem lépe!" odpověděl Oliver kvapně.

„Díky Nebesům!" zvolal pán. „Jsi si tím jist?"

„Zcela, pane," odpověděl Oliver. „K obratu došlo teprve před několika hodinami; a pan Losberne říká, že veškeré nebezpečí pominulo."

Pán už neřekl ani slovo, otevřel dvířka dostavníku, vyskočil ven, chvatně vzal Olivera za paži a odvedl ho stranou.

„Jste si docela jist? Není možné, že by ses mýlil, chlapče?" ptal se pán chvějícím se hlasem. „Neklam mě a neprobouzej naděje, které se nemají splnit."

„Za nic na světě bych vás nepodváděl, pane," odpověděl Oliver. „Vskutku mi můžete věřit. Slova pana Losberna byla, že bude žít a žehnat nám všem ještě dlouhá léta. Slyšel jsem ho to říkat."

Oliverovi vhrkly do očí slzy, jak si vybavil tu scénu, která byla počátkem tolika štěstí; a pán odvrátil tvář a několik minut mlčel. Oliver měl dojem, že ho více než jednou slyší vzlyknout; bál se ho však vyrušit nějakou další poznámkou – vždyť si dobře dovedl představit, co asi cítí – a tak stál opodál a dělal, že se zabývá kyticí.

Celou tu dobu seděl pan Giles s bílou noční čepicí na hlavě na stupátku dostavníku, lokty opíral o kolena a utíral si oči modrým bavlněným kapesníkem s bílými puntíky. Že ten poctivý člověk pohnutí nijak nepředstíral, bylo nad slunce jasné z toho, jak zarudlýma očima pohlížel na mladého pána, když se k němu obrátil a oslovil ho.

„Myslím, že by bylo lepší, Gilesi, kdybyste jel dostavníkem dál k mé matce," řekl. „Já raději půjdu dál pomalu, abych získal trochu času, než ji uvidím. Můžete říci, že přicházím."

„Promiňte, pane Harry," řekl Giles a dával kapesníkem rozcuchané tváři poslední hlazení; „ale kdybyste nechal poštovního mládence, aby to vyřídil, byl bych vám velice zavázán. Nehodilo by se, aby mě služky viděly v takovém stavu, pane; už bych nad nimi neměl žádnou autoritu, kdyby mě tak viděly."

„Dobrá," odvětil Harry Maylie s úsměvem, „dělejte, jak chcete. Ať jede dál se zavazadly, pokud si přejete, a vy pojďte s námi. Jenom nejdřív si vyměňte tu noční čepici za něco vhodnějšího, jinak nás budou mít za blázny."

Pan Giles si uvědomil svůj nedůstojný oděv, strhl si noční čepici a strčil ji do kapsy; a vyměnil ji za klobouk vážného a střízlivého tvaru, který vytáhl z dostavníku. Když to udělal, poštovní mládenec odjel; Giles, pan Maylie a Oliver následovali volnějším krokem.

Jak kráčeli dál, Oliver čas od času s velkým zájmem a zvědavostí pokukoval po novém příchozím. Zdálo se, že mu je asi pětadvacet let, byl středního vzrůstu; tvář měl otevřenou a hezkou; a vystupování nenucené a získávající si. Přes rozdíl mezi mládím a stářím se tak podobal staré dámě, že by Oliver neměl velké potíže představit si jejich příbuzenství, i kdyby o ní předtím nemluvil jako o své matce.

Paní Maylieová úzkostlivě čekala, aby svého syna přivítala, když došli k chaloupce. Setkání se neobešlo bez velkého pohnutí na obou stranách.

„Matko!" zašeptal mladý muž; „proč jsi nenapsala dřív?"

„Napsala jsem," odpověděla paní Maylieová; „ale po úvaze jsem se rozhodla dopis zadržet, dokud neuslyším názor pana Losberna."

„Ale proč," řekl mladý muž, „proč podstupovat riziko toho, co se málem stalo? Kdyby Rose – teď to slovo nedokážu vyslovit – kdyby tato nemoc skončila jinak, jak bys to kdy mohla odpustit sama sobě! A jak bych já kdy mohl znovu poznat štěstí!"

„Kdyby to *bylo* tak dopadlo, Harry," řekla paní Maylieová, „obávám se, že by tvoje štěstí bylo vlastně navždy pohřbeno a že by to, zda bys

přijel o den dříve, nebo o den později, mělo velmi, velmi malý význam."

„A kdo se diví, že je to tak, matko?" odvětil mladý muž; „nebo proč bych měl říkat *kdyby?* – Je to – je to – ty to víš, matko – ty to přece musíš vědět!"

„Vím, že si zasluhuje tu nejlepší a nejčistší lásku, jakou lidské srdce může nabídnout," řekla paní Maylieová; „vím, že oddanost a vřelost její povahy nevyžaduje obyčejnou odezvu, nýbrž takovou, která bude hluboká a trvalá. Kdybych to necítila a kromě toho nevěděla, že změněné chování toho, koho miluje, by jí zlomilo srdce, nepociťovala bych svůj úkol tak nesnadný ani bych nemusela v nitru svádět tolik zápasů, když se mi zdá, že mám jít přísnou cestou povinnosti."

„To je nelaskavé, matko," řekl Harry. „Pořád máš za to, že jsem chlapec, který neví, co chce, a plete si vlastní pohnutí duše s okamžitými popudy?"

„Mám za to, můj drahý synu," odvětila paní Maylieová a položila mu ruku na rameno, „že mládí má mnoho šlechetných popudů, jež nevydrží; a že mezi nimi jsou některé, které, jakmile se jim vyhoví, se stávají jen tím prchavějšími. A především myslím," pokračovala dáma, upírajíc oči na synovu tvář, „že když se nadšený, ohnivý a ctižádostivý muž ožení s ženou, na jejímž jméně leží poskvrna, která, byť nepochází z její viny, může být na ní – a na jeho dětech také – mstěna lidmi chladnými a nízkými: a tím výrazněji, čím více se mu bude dařit ve světě, bude mu předhazována a stávat se předmětem posměšků proti němu: pak může, bez ohledu na to, jak šlechetná a dobrá je jeho povaha, jednoho dne litovat svazku, který uzavřel v mladém věku. A ona pak může trpět vědomím, že toho lituje."

„Matko," řekl mladý muž netrpělivě, „kdo by takhle jednal, byl by sobecké hovado, nehodné ani jména muže, ani ženy, o které mluvíš."

„Teď si to myslíš, Harry," odpověděla matka.

„A vždy si to budu myslet!" řekl mladý muž. „Duševní muka, která jsem prožil během posledních dvou dnů, mi vymáhají, abych ti přiznal vášeň, která, jak dobře víš, není záležitostí včerejška, ani jsem si ji nenavykl lehkovážně. Na Rose, té sladké, jemné dívce! je mé srdce upnuto tak pevně, jako kdy bylo srdce muže upnuto na ženu. Nemám žádnou myšlenku, žádný výhled, žádnou naději v životě než ji; a jestli se mi v této veliké sázce postavíš do cesty, bereš mi mír i štěstí do vlastních rukou a vyhazuješ je do větru. Matko, uvaž to lépe a mysli lépe o mně; a nepohrdej štěstím, které tě zřejmě zajímá tak málo."

„Harry," řekla paní Maylieová, „právě proto, že tolik dbám na vřelá a citlivá srdce, bych je chtěla ušetřit zranění. Ale o této věci jsme ted řekli dost a víc než dost."

„Ať tedy rozhodne Rose," vložil se Harry. „Nebudeš trvat na těchto přepjatých názorech natolik, abys mi stavěla do cesty překážky?"

„Nebudu," odpověděla paní Maylieová; „ale přála bych si, abys uvážil –"

„*Já jsem* uvažoval!" byla netrpělivá odpověď; „matko, uvažoval jsem roky a roky. Uvažoval jsem od chvíle, co jsem schopen vážné úvahy. Mé city zůstávají nezměněny, jako budou vždy; a proč bych měl trpět bolest z odkladu, který nemůže přinést pozemsky vůbec nic dobrého? Ne! Dřív než opustím toto místo, Rose mě vyslechne."

„Vyslechne tě," řekla paní Maylieová.

„Ve tvém chování je něco, co by téměř naznačovalo, že mě vyslechne chladně, matko," řekl mladý muž.

„Nechladně," odvětila stará paní; „to naprosto ne."

„Jak tedy?" naléhal mladý muž. „Má nějakou jinou náklonnost?"

„Nikoli, opravdu," odpověděla matka; „ty máš, nebo se mýlím, na její city vliv příliš silný. Chci říci toto," pokračovala stará dáma a zarazila syna, který se už chystal promluvit, „totiž: Dřív než vsadíš všechno na tuto hru; dřív než se necháš unést k nejvyššímu stupni naděje; zamysli se na pár chvil, mé drahé dítě, nad Rosiným příběhem a uvaž,

jaký účinek na její rozhodnutí může mít vědomí o jejím pochybném původu: tak oddaná, jak nám je, s celou intenzitou své ušlechtilé mysli a s dokonalým obětováním sebe sama, které bývá vždy, ve věcech velkých i malých, její význačnou vlastností."

„Co tím myslíš?"

„To nechávám, abys zjistil sám," odpověděla paní Maylieová. „Musím zpátky k ní. Pánbůh ti žehnej!"

„Uvidíme se dnes večer ještě?" zeptal se mladý muž dychtivě.

„Časem," odpověděla dáma; „až odejdu od Rose."

„Řekneš jí, že jsem tady?" řekl Harry.

„Samozřejmě," odpověděla paní Maylieová.

„A řekneš jí, jak jsem se trápil, a kolik jsem vytrpěl, a jak toužím ji vidět. Neodmítneš mi to, matko?"

„Ne," řekla stará dáma; „řeknu jí všechno." A s láskou stiskla synovi ruku a kvapně vyšla z pokoje.

Pan Losberne a Oliver zůstali po celou dobu tohoto spěšného rozhovoru na druhém konci místnosti. Nyní první z nich podal Harrymu Maylieovi ruku; a oba si vyměnili srdečné pozdravy. Doktor pak v odpověď na nejrůznější otázky svého mladého přítele podal přesný výklad o stavu své pacientky; který byl stejně útěšný a plný slibů, jak Oliverova slova dávala naději; a celému tomu výkladu pan Giles, který předstíral, že se zabývá zavazadly, chtivě naslouchal.

„Střelil jste nedávno něco pozoruhodného, Gilesi?" zeptal se doktor, když dokončil.

„Nic pozoruhodného, pane," odpověděl pan Giles a zarudl až po oči.

„Ani jste nechytil žádné zloděje, ani neidentifikoval žádné vloupače?" řekl doktor.

„Vůbec nikoho, pane," odpověděl pan Giles s velkou vážností.

„Nu," řekl doktor, „to mě mrzí, protože takové věci děláte obdivuhodně. A prosím, jak se vede Brittlesovi?"

„Chlapec se má velmi dobře, pane," řekl pan Giles a vracel se do svého obvyklého tónu povýšenosti; „a uctivě vás pozdravuje, pane."

„To je dobře," řekl doktor. „Když vás tu vidím, vzpomínám si, pane Gilesi, že den předtím, než mě povinnost tak kvapně odvolala, jsem na žádost vaší dobré paní vyřídil ve váš prospěch jistou drobnou záležitost. Jen pojďte na okamžik sem do kouta."

Pan Giles vykročil do kouta s nemalou důležitostí a s jistým údivem, a byl poctěn krátkou šeptanou poradou s doktorem, po jejímž skončení se mnohokrát uklonil a odkráčel se neobyčejně důstojnou chůzí. Předmět této porady se v salónku nikdo nedozvěděl, ale v kuchyni byl rychle osvětlen; neboť pan Giles tam zamířil přímo, poručil si korbel piva a oznámil s majestátním vzezřením, které bylo nanejvýš účinné, že jeho paní blahosklonně rozhodla, s ohledem na jeho statečné chování při onom pokusu o loupež, uložit do místní spořitelny obnos pětadvaceti liber k jeho výhradnímu užívání a prospěchu. Tu obě služebné zvedly ruce i oči, a předpokládaly, že pan Giles, povytáhnuv si košilový náprsenec, odpověděl: „Ne, ne"; a že kdyby zpozorovaly, že se k podřízeným chová aspoň trochu povýšeně, byl by jim vděčný, kdyby mu to řekly. A pak pronesl mnoho dalších poznámek, neméně výmluvně dokládajících jeho pokoru, které byly přijaty se stejnou přízní a potleskem a byly, mimochodem, stejně původní a k věci jako poznámky velkých lidí obecně.

Nahoře uplynul zbytek večera vesele; neboť doktor byl v povznesené náladě; a jakkoli unavený či zamyšlený mohl Harry Maylie zpočátku být, nevydržel to před dobrou náladou toho ctihodného pána, která se projevovala v množství vtipných výpadů a odborných vzpomínek a v hojnosti drobných žertů, které Oliverovi připadaly jako to nejkomičtější, co kdy slyšel, a vyvolávaly v něm přiměřený smích; k zjevnému uspokojení doktora, který se smál sám sobě nestřídmě a přinutil k smíchu i Harryho, skoro stejně srdečnému, pouhou silou soucitu. Byla to tedy, za daných okolností, tak příjemná společnost, jak jen mo-

hla být; a bylo pozdě, když se s lehkým a vděčným srdcem odebrali k odpočinku, kterého po té nedávné nejistotě a napětí měli opravdu zapotřebí.

Oliver vstal druhého jitra v lepším rozpoložení a pustil se do svých obvyklých zaměstnání s nadějí a potěšením, které už dlouho nepoznal. Ptáci byli zase vyvěšeni, aby zpívali ve svých starých místech; a nejkrásnější divoké kvítí, jaké se dalo najít, bylo zase sbíráno, aby obveselilo Rose svou krásou. Melancholie, která se smutným očím znepokojeného chlapce v minulých dnech zdála viset nad každým předmětem, jakkoli všechny byly krásné, byla jako kouzlem rozehnána. Rosa jako by se třpytila jasněji na zelených listech; vzduch jako by jimi šustil sladší hudbou; a i nebe vypadalo modřejší a jasnější. Taková je moc, jakou stav našich vlastních myšlenek uplatňuje i nad vzhledem vnějších věcí. Lidé, kteří hledí na přírodu a své bližní a volají, že vše je temné a chmurné, mají pravdu; ty temné barvy jsou však odrazy z jejich vlastních nažloutlých očí a srdcí. Skutečné odstíny jsou jemné a potřebují jasnější zrak.

Stojí za zmínku, a Oliverovi to tenkrát neuniklo, že jeho ranní výpravy už nebyly samojediné. Harry Maylie, hned to první ráno, kdy potkal Olivera, jak se vrací obtížený k domovu, byl zachvácen takovou vášní pro květiny a projevoval takový vkus v jejich aranžování, že svého mladého společníka nechával daleko za sebou. Jestliže Oliver v těchto věcech zaostával, věděl, kde jsou ty nejkrásnější k nalezení; a ráno co ráno pročesávali kraj spolu a nosili domů ty nejkrásnější, které kvetly. Okno pokoje mladé slečny bylo nyní otevřené; neboť ráda cítila, jak dovnitř proudí bohatý letní vzduch a svěžestí ji oživuje; ale ve vodě stála, těsně za okenním rámem, vždy jedna zvláštní malá kytička, která byla s velkou péčí uvázána každé ráno. Oliver si nemohl nevšimnout, že zvadlé květy se nikdy nevyhazovaly, ačkoli se váza pravidelně doplňovala; ani si nemohl nevšimnout, že kdykoli doktor přišel do zahrady, vždy pohlédl do toho konkrétního kouta a výmluvně

pokýval hlavou, když vycházel na svou ranní procházku. Při těchto pozorováních letěly dny; a Rose se rychle zotavovala.

Ani Oliverovi se čas nevlekl, ačkoli mladá slečna dosud neopustila svůj pokoj a večerních procházek nebylo, snad až na občasné krátké kolečko s paní Maylieovou. Pustil se se zdvojenou pílí do výuky bělohlavého starého pána a pracoval tak tvrdě, že jeho rychlý pokrok překvapil i jeho samotného. A právě když se tomuto zaměstnání oddával, přišel neobyčejně vylekán a znepokojen zcela nečekanou událostí.

Pokojík, v němž mívával ve zvyku sedávat, když se zabýval knihami, byl v přízemí, v zadní části domu. Byla to místnost docela chaloupkovitá, s mřížovaným oknem: kolem něhož se vinuly chomáče jasmínu a zimolezu, které se plazily po rámu a plnily místo svou lahodnou vůní. Dívalo se do zahrady, odkud branka vedla do malého ohrazeného výběhu; a za ním byla krásná louka a les. V tom směru nebylo žádné jiné obydlí nablízku; a výhled, který se odtamtud otvíral, byl velmi rozlehlý.

Jednoho krásného večera, když se na zem začínaly snášet první odstíny soumraku, Oliver seděl u tohoto okna soustředěn do knih. Nakláněl se nad nimi už nějakou dobu; a protože den byl neobvykle dusný a sám se dost nachodil, nebude na újmu autorům, ať už byli kdokoli, řekneme-li, že postupně a pomalu usnul.

Je takový druh spánku, který se nás někdy zmocňuje, který, zatímco drží tělo v zajetí, nezbavuje mysl vědomí věcí kolem a nechává ji toulat se po libosti. Pokud lze zdrcující tíhu, úpadek sil a naprostou neschopnost ovládnout myšlenky nebo pohyb nazývat spánkem, pak jde o toto; a přece máme vědomí všeho, co se kolem děje, a pokud v takovou chvíli sníme, slova, která jsou skutečně vyslovena, nebo zvuky, které v tu chvíli skutečně existují, se s překvapivou pohotovostí přizpůsobí našim vidinám, až se skutečnost a představivost tak zvláštně prolnou, že je potom skoro nemožné oboje od sebe oddělit. A to ani není nejvýraznější jev s takovým stavem spojený. Nepochybnou sku-

tečností je, že ačkoli jsou naše smysly hmatu a zraku dočasně mrtvé, naše spící myšlenky i vidinné výjevy, které se před námi odehrávají, budou ovlivněny a podstatně ovlivněny *pouhou tichou přítomností* nějakého vnějšího předmětu; který nemusel být blízko nás, když jsme zavírali oči: a o jehož blízkosti jsme za bdění neměli žádné vědomí.

Oliver dokonale věděl, že je ve svém pokojíku; že před ním na stole leží jeho knihy; že se sladký vzduch pohybuje mezi plazivými rostlinami venku. A přece spal. Náhle se scéna změnila; vzduch se stal uzavřený a dusný; a jemu se zdálo, s návalem hrůzy, že je zase ve Faginově domě. Tam seděl ten odporný stařík ve svém obvyklém koutě, ukazoval na něj a šeptal druhému muži s odvrácenou tváří, který seděl vedle.

„Pst, můj milý!" zdálo se, že slyší Fagina říkat; „je to on, docela jistě. Pojď pryč."

„On!" zdálo se, že druhý muž odpovídá; „myslíš, že bych se mohl mýlit? Kdyby se mi v jeho přesnou podobu nalíčil celý zástup duchů a on stál mezi nimi, něco by mi řeklo, jak ho ukázat. Kdybys ho zahrabal padesát stop hluboko a vedl mě přes jeho hrob, snad bych i bez značky nad ním věděl, že tam leží pohřbený?"

Zdálo se, že to ten muž říká s tak strašlivou nenávistí, že se Oliver hrůzou probudil a vymrštil se.

Dobré Nebe! Co to bylo, co ho zasáhlo tak, že mu krev vystřelila do srdce, vzala mu hlas a sílu pohnout se! Tam – tam – u okna – těsně před ním – tak těsně, že ho málem mohl dosáhnout, než stačil ucouvnout: s očima vpíjejícíma se do místnosti a setkávajícíma se s jeho očima: tam stál Fagin! A vedle něj, bílé zuřivostí či strachem, nebo obojím, hleděly se zuřícím výrazem rysy toho muže, který ho tak náhle oslovil na dvoře hostince.

Byl to jen okamžik, mihnutí, záblesk před jeho očima; a byli pryč. Ale poznali ho a on je; a jejich pohled se mu vryl do paměti tak pevně, jako by byl hluboko vytesán do kamene a od narození mu postaven

před oči. Chvíli stál jako přibitý; pak vyskočil oknem do zahrady a hlasitě volal o pomoc.

# XXXV. Obsahuje neuspokojivý výsledek Oliverova dobrodružství; a rozmluvu jisté závažnosti mezi Harrym Mayliem a Rose

Když obyvatelé domu, přilákáni Oliverovým voláním, pospíšili k místu, odkud se ozývalo, našli ho bledého a rozrušeného, jak ukazuje směrem k lukám za domem a sotva je schopen vyslovit slova: „Žid! Žid!"

Pan Giles nedokázal pochopit, co ten výkřik znamená; ale Harry Maylie, jehož postřeh byl bystřejší, a jenž o Oliverově příběhu slyšel od matky, pochopil hned.

„Jakým směrem šel?" zeptal se a popadl těžkou hůl, která stála v koutě.

„Tam," odpověděl Oliver a ukázal cestu, kterou se ten muž vydal; „ztratil jsem je v okamžiku."

„Pak jsou v příkopu!" řekl Harry. „Za mnou! A držte se u mě tak blízko, jak dokážete." S těmi slovy přeskočil živý plot a rozběhl se takovou rychlostí, že ostatní měli nesmírnou obtíž se u něj udržet.

Giles běžel, jak jen dokázal; a Oliver také; a za minutu dvě pan Losberne, který byl na procházce a právě se vracel, přepadl za nimi přes živý plot, zvedl se s čilostí, jakou by u něj nikdo nečekal, pustil se stejným směrem docela svižnou rychlostí a ohromně při tom pokřikoval, aby zjistil, co se děje.

Všichni běželi dál; a nezastavili se ani jednou k nabrání dechu, dokud se první z nich, odbočiv do rohu pole, který mu Oliver ukázal, ne-

začal pečlivě prohledávat příkop a živý plot; což poskytlo ostatním čas, aby ho dohnali; a Oliverovi, aby panu Losbernovi vylíčil okolnosti, které k tak zuřivému honu vedly.

Pátrání bylo marné. Nebyly tam ani stopy po nedávných šlépějích. Stáli teď na vrcholu malého návrší, které ovládalo otevřená pole do všech stran na tři nebo čtyři míle. Nalevo v úvalu ležela vesnice; aby se tam však dostali, museli by muži, kdyby sledovali směr, který Oliver ukázal, obkroužit otevřený prostor, který za tak krátký čas nemohli zdolat. V jiném směru hraničila louka s hustým lesem; ale ani do toho úkrytu se nemohli ze stejného důvodu dostat.

„To byl asi sen, Olivere," řekl Harry Maylie.

„Ach ne, pane, opravdu," odpověděl Oliver, zachvíval se při pouhé vzpomínce na tvář toho starého bídáka; „viděl jsem ho až příliš jasně, aby to byl sen. Viděl jsem oba stejně jasně, jako teď vidím vás."

„Kdo byl ten druhý?" zeptali se Harry a pan Losberne současně.

„Právě ten muž, o kterém jsem vám povídal, co na mě tak nečekaně vrazil u hostince," řekl Oliver. „Dívali jsme se jeden druhému zpříma do očí; a mohl bych na něj přísahat."

„Vzali se tudy?" naléhal Harry; „jste si jist?"

„Tak jist, jako že ti muži byli u okna," odpověděl Oliver a při těch slovech ukázal dolů na živý plot, který dělil zahradu chalupy od louky. „Ten vysoký muž přeskočil zrovna tam; a žid, odběhnuv pár kroků doprava, se protáhl tou mezerou."

Oba pánové sledovali Oliverovu vážnou tvář, zatímco mluvil, a hledíce z něj jeden na druhého, zdáli se být přesvědčeni o pravdivosti toho, co říká. Přesto nebylo nikde kolem známek po běžící stopě. Tráva byla vysoká; ale nikde nebyla pošlapaná, kromě míst, kde ji podupaly jejich vlastní nohy. Boky a kraje příkopů byly z vlhkého jílu; na žádném místě však nerozpoznali otisk mužských bot ani sebemenší známku, která by naznačovala, že nějaké chodidlo spočinulo na té zemi za posledních několik hodin.

„To je zvláštní!" řekl Harry.

„Zvláštní?" opakoval doktor. „Blathers a Duff by si s tím sami neporadili."

Přes zjevnou marnost pátrání neustali, dokud příchod noci neučinil další hledání beznadějným; a i tehdy se vzdali s nechutí. Giles byl vyslán do různých hostinců ve vsi, vybavený nejlepším popisem vzhledu a oděvu těch cizinců, jaký Oliver podal. Z nich byl žid v každém případě dost nápadný na to, aby si ho zapamatovali, kdyby ho někdo viděl pít nebo se tam potloukat; ale Giles se vrátil bez zpráv, které by dokázaly tajemství rozptýlit nebo zmenšit.

Druhého dne bylo pátrání obnoveno a dotazy opakovány; ale bez lepšího výsledku. Následujícího dne se Oliver a pan Maylie vypravili do trhového městečka v naději, že tam o těch mužích něco uvidí nebo uslyší; ale ani toto úsilí nepřineslo nic. Po několika dnech se na věc začalo zapomínat, jak se zapomíná na většinu věcí, kterým chybí nová potrava údivu a které tak samy od sebe vyhasnou.

Mezitím se Rose rychle zotavovala. Opustila svůj pokoj: dokázala vyjít ven; a znovu se mísila s rodinou, vnášejíc radost do srdcí všech.

Ale ačkoli tato šťastná změna měla viditelný účinek na malý kruh; a ačkoli bylo v chaloupce zase slyšet veselé hlasy a smích; občas se nad některými lidmi vznášela nějaká neobvyklá tíseň: dokonce i nad samotnou Rose: a Oliverovi to nemohlo uniknout. Paní Maylieová se synem spolu často trávili dlouhou dobu o samotě; a nejednou se Rose objevila se stopami slz na tváři. Poté co pan Losberne stanovil den svého odjezdu do Chertsey, tyto příznaky zesílily; a bylo zřejmé, že se děje něco, co se dotýká klidu mladé slečny a ještě někoho jiného.

Konečně jednoho rána, když byla Rose sama ve snídaňové místnosti, vstoupil Harry Maylie; a s jistým zaváháním poprosil o dovolení s ní na pár chvil promluvit.

„Pár – velmi málo – chvil postačí, Rose," řekl mladý muž a přitáhl si k ní židli. „Co vám budu muset říci, se už vaší mysli představilo; nej-

dražší naděje mého srdce vám nejsou neznámé, ačkoli jste je z mých úst vyslovené neslyšela."

Rose byla velmi bledá už od chvíle, kdy vstoupil; to mohl být důsledek její nedávné nemoci. Jen pokývla; a sklonivši se nad jakési rostliny, které stály nablízku, čekala mlčky, aby pokračoval.

„Měl – měl jsem odjet už dřív," řekl Harry.

„Měl jste, opravdu," odvětila Rose. „Odpusťte mi, že to říkám, ale přála bych si, abyste byl odjel."

„Přivedla mě sem ta nejstrašnější a nejmučivější ze všech obav," řekl mladý muž; „strach, že ztratím tu jedinou drahou bytost, na níž je upnuto každé moje přání a každá moje naděje. Umírala jste; chvěla jste se mezi zemí a nebem. Víme, že když jsou mladí, krásní a dobří navštíveni nemocí, obracejí se jejich čisté duše mimoděk k jasnému domovu věčného odpočinku; víme, Pánbůh nám pomoz, že nejlepší a nejkrásnější našeho rodu až příliš často vadnou v květu."

Jemné dívce vhrkly do očí slzy, když padala tato slova; a když jedna z nich dopadla na květinu, nad kterou se skláněla, a zajiskřila se v jejím kalichu, dávajíc jí ještě víc krásy, zdálo se, jako by toto vylití jejího čerstvého mladého srdce přirozeně hledalo spřízněnost s nejkrásnějšími věcmi v přírodě.

„Bytost," pokračoval mladý muž vášnivě, „bytost tak krásná a nevinná jako jeden z andělů samotného Boha, se chvěla mezi životem a smrtí. Ach! kdo mohl doufat, když se vzdálený svět, k němuž byla spřízněná, pootevřel jejímu zraku, že se vrátí ke smutku a bídě tohoto! Rose, Rose, vědět, že mi odcházíte jako nějaký měkký stín, který světlo seshora vrhá na zem; nemít žádnou naději, že budete ušetřena těm, kdo zde ještě dlí; sotva vědět nějaký důvod, proč byste měla být; cítit, že patříte té jasné sféře, kam tolik z nejkrásnějších a nejlepších směřovalo svůj časný let; a přesto se uprostřed těch všech útěch modlit, abyste byla navrácena těm, kdo vás milují – to byla trápení skoro nad snesení. Byla moje ve dne i v noci; a s nimi přišla taková záplava obav,

předtuch a sobeckých lítostí, že byste mohla zemřít a nikdy nepoznat, jak oddaně vás miluji, že to skoro strhlo smysl a rozum s sebou. Zotavila jste se. Den po dni, skoro hodinu po hodině, se vracela nějaká kapka zdraví, mísila se s unaveným a slabým proudem života, který ve vás líně obíhal, a nabobtnala jej zas v mocnou rychlou povodeň. Pozoroval jsem, jak se měníte téměř ze smrti v život, očima oslepeným dychtivostí a hlubokou láskou. Neříkejte mi, že si přejete, abych tohle byl býval ztratil; neboť to obměkčilo mé srdce ke všem lidem."

„Tohle jsem nemyslela," řekla Rose s pláčem; „jenom bych si přála, abyste byl odtud odjel, abyste se mohl znovu obrátit k vysokým a šlechetným snahám; k snahám hodným vás."

„Není snahy hodnější mě: hodnější té nejvyšší povahy, jaká existuje: než usilování získat srdce, jako je vaše," řekl mladý muž a vzal ji za ruku. „Rose, moje drahá Rose! Léta – léta – jsem vás miloval; doufaje, že si dobydu cesty k slávě, a pak se vrátím hrdě domů a řeknu vám, že jsem o ni usiloval jen proto, abyste ji se mnou sdílela; myslel jsem si ve svých denních snech, jak vám v té šťastné chvíli připomenu mnohá tichá znamení chlapecké náklonnosti, která jsem dával, a jak si vyžádám vaši ruku, jako výplatu nějaké staré němé smlouvy, která mezi námi byla zpečetěna! Ta chvíle nenastala; ale zde, bez získané slávy a bez uskutečněné mladické vidiny, vám nabízím srdce, které bylo tak dlouho vaše, a sázím vše na slova, jimiž mou nabídku přijmete."

„Vaše chování bylo vždy laskavé a šlechetné," řekla Rose a ovládala pohnutí, které jí zmítalo. „Jak věříte, že nejsem necitelná ani nevděčná, tak slyšte mou odpověď."

„Je to taková, abych se pokusil si vás zasloužit; že, drahá Rose?"

„Je to taková," odpověděla Rose, „že se musíte pokusit na mě zapomenout; ne jako na svou starou a vroucně oddanou společnici, neboť to by mě hluboce ranilo; ale jako na předmět své lásky. Pohlédněte do světa; pomyslete, kolik srdcí byste byl hrdý získat, jsou tam. Svěřte mi

jinou vášeň, chcete-li; budu vám tím nejoddanějším, nejvroucnějším a nejvěrnějším přítelem, jakého máte."

Nastala přestávka, během níž Rose, která si zakryla tvář jednou rukou, dala průchod slzám. Harry jí stále držel druhou ruku.

„A vaše důvody, Rose," řekl konečně tichým hlasem; „vaše důvody pro toto rozhodnutí?"

„Máte právo je znát," odvětila Rose. „Nic, co řeknete, mé rozhodnutí nezmění. Je to povinnost, kterou musím splnit. Dlužím to jiným i sobě samé."

„Sobě?"

„Ano, Harry. Dlužím sobě, že já, dívka bez přátel a bez věna, se skvrnou na jménu, nedám vašim přátelům důvod podezřívat mě, že jsem nízce podlehla vaší první vášni a přisála se jako koule k noze na všechny vaše naděje a plány. Dlužím vám a vašim, abych vám zabránila ve vřelosti vaší šlechetné povahy postavit se proti této veliké překážce vašeho postupu ve světě."

„Jestliže se vaše sklony shodují s vaším smyslem pro povinnost –" začal Harry.

„Neshodují se," odpověděla Rose a zrudla.

„Potom opětujete mou lásku?" řekl Harry. „Jen to řekněte, drahá Rose; jen to řekněte; a změkčete hořkost tohoto krutého zklamání!"

„Kdybych to byla mohla učinit, aniž bych tomu, koho jsem milovala, hluboce ublížila," odvětila Rose, „byla bych mohla –"

„Přijmout toto prohlášení velmi odlišně?" řekl Harry. „Aspoň to přede mnou, Rose, netajte."

„Mohla," řekla Rose. „Zůstaňte!" dodala, uvolňujíc svou ruku, „proč bychom měli prodlužovat toto bolestné setkání? Nejbolestnější mně, a přesto přinášející trvalé štěstí; neboť *bude* štěstím vědět, že jsem kdysi zaujímala vysoké místo ve vaší úctě, které zaujímám teď, a každý úspěch, jehož dosáhnete v životě, mě povzbudí novou pevností a silou. Sbohem, Harry! Jak jsme se dnes sešli, už se nesejdeme; ale v jiných

vztazích, než v jakých nás tento rozhovor postavil, můžeme být dlouho a šťastně spleteni; a kéž vám každé požehnání, které modlitby pravdivého a opravdového srdce mohou svolat ze zdroje veškeré pravdy a upřímnosti, dodává radost a zdar!"

„Ještě jedno slovo, Rose," řekl Harry. „Váš důvod ve vašich vlastních slovech. Z vašich vlastních rtů, nechte mě to slyšet!"

„Vyhlídka, která před vámi leží," odpověděla Rose pevně, „je skvělá. Všechny pocty, k nimž mohou velké nadání a mocné styky dopomoci mužům ve veřejném životě, jsou pro vás připraveny. Ale ty styky jsou pyšné; a já se nebudu stýkat s těmi, kdo by snad pohrdali matkou, která mi dala život; ani nepřinesu hanbu nebo nezdar synovi té, která tak dobře dokázala tu matku nahradit. Jedním slovem," řekla mladá dáma a odvracela se, protože ji její chvilková pevnost opouštěla, „na mém jméně leží skvrna, kterou svět stíhá i na nevinných hlavách. Nevnesu ji do žádné krve než své vlastní; a výčitka ať spočine jen na mně."

„Ještě slovo, Rose. Nejdražší Rose! Ještě jedno!" vykřikl Harry a vrhl se před ni. „Kdybych byl méně – méně šťastný, jak tomu říká svět – kdyby byl mým osudem nějaký nenápadný a klidný život – kdybych byl chudý, nemocný, bezmocný – byla byste se ode mne odvrátila i tehdy? Nebo mé pravděpodobné povznesení k bohatství a cti dalo zrod tomuto zdráhání?"

„Netlačte na mě, abych odpověděla," odvětila Rose. „Ta otázka nevyvstává a nikdy nevyvstane. Je nespravedlivé, skoro nelaskavé, ji vznášet."

„Jestliže je vaše odpověď taková, jakou se téměř odvažuji doufat, že je," odpověděl Harry, „bude vrhat záblesk štěstí na mou osamělou cestu a osvítí přede mnou pěšinu. Není malou věcí učinit tolik několika krátkými slovy pro toho, kdo vás miluje nade vše. Ach, Rose: ve jménu mé horoucí a trvalé náklonnosti; ve jménu všeho, co jsem pro vás vytrpěl, a všeho, k čemu mě odsuzujete; odpovězte mi tuto jedinou otázku!"

„Kdyby pak byl váš úděl položen jinak," odvětila Rose; „kdybyste byl byl trochu, ale ne tak vysoko nade mnou; kdybych mohla být pomocí a útěchou v nějaké pokorné scéně míru a ústraní, a ne skvrnou a brzdou v ctižádostivých a vznešených zástupech; byla bych bývala ušetřena této zkoušky. Mám nyní všechny důvody být šťastná, velmi šťastná; ale pak, Harry, přiznávám, že bych bývala šťastnější."

Rušné vzpomínky na staré naděje, které v sobě kdysi jako dívka chovala, se Rose při tomto přiznání vhrnuly do mysli; ale přinesly s sebou slzy, jak staré naděje přinášejí, když se vracejí zvadlé; a přinesly jí úlevu.

„Nemohu si tuto slabost pomoci, a utvrzuje můj záměr," řekla Rose a napřáhla ruku. „Teď vás, opravdu, musím opustit."

„Prosím o jeden slib," řekl Harry. „Jednou, a už jen jednou, – řekněme do roka, ale může to být mnohem dřív – smím k vám o tomto předmětu promluvit, naposledy."

„Ne proto, abyste na mě naléhal, abych změnila své správné rozhodnutí," odpověděla Rose s melancholickým úsměvem; „bude to marné."

„Ne," řekl Harry; „abych vás slyšel je zopakovat, chcete-li – naposledy zopakovat! Složím vám k nohám, cokoli postavení či jmění budu mít; a pokud budete trvat na svém nynějším rozhodnutí, nebudu slovem ani skutkem usilovat je změnit."

„Tedy budiž tak," odvětila Rose; „je to jen o jeden žal víc, a do té doby budu snad schopna snést jej lépe."

Napřáhla ruku znovu. Ale mladý muž ji přitiskl k hrudi; a vtiskl jí jeden polibek na krásné čelo a kvapně vyšel z místnosti.

# XXXVI. Je velmi krátká a může se zdát na svém místě bez velké důležitosti, ale je třeba ji přečíst nicméně jako dovětek k minulé a jako klíč k té, která přijde, až přijde její čas

„A tak jste se rozhodl, že budete dnes ráno mým společníkem na cestě; že?" řekl doktor, když se Harry Maylie připojil k němu a Oliverovi u snídaně. „Vždyť nejste ve stejné mysli ani záměru dvě půlhodiny po sobě!"

„Jednoho dne mi povíte jinou pohádku," řekl Harry, zbarvuje se bez zjevné příčiny.

„Doufám, že k tomu budu mít dobrý důvod," odpověděl pan Losberne; „ačkoli přiznávám, nemyslím, že budu. Ale včera ráno jste se rozhodl, ve velkém spěchu, že zůstanete tady a doprovodíte matku, jako povinný syn, k moři. Před polednem oznamujete, že mi uděláte tu čest a doprovodíte mě kus své cesty do Londýna, až tam, kam pojedu já. A v noci na mě naléháte, s velkou tajemností, abychom vyrazili, než dámy vstanou; a výsledek je, že mladý Oliver tu je přibitý u snídaně, kdy by měl brázdit louky za botanickými jevy všeho druhu. Zlé, že, Olivere?"

„Bylo by mi velmi líto, kdybych nebyl doma, až budete vy a pan Maylie odjíždět, pane," odvětil Oliver.

„To jsi hodný," řekl doktor; „přijď mě navštívit, až se vrátíš. Ale vážně, Harry: dostal jste nějakou zprávu od velkých pánů, že vás najed-

nou tak chytá spěch odjet?"

„Velcí páni," odpověděl Harry, „pod kterýmžto označením, jak předpokládám, zahrnujete i mého nejvznešenějšího strýčka, se mi od té doby, co jsem tady, vůbec neozvali; a v tuhle roční dobu ani není pravděpodobné, že by se stalo něco, co by vyžadovalo mou okamžitou přítomnost mezi nimi."

„Nu," řekl doktor, „vy jste divný patron. Ale samozřejmě vás do parlamentu dostanou ve volbách před Vánoci, a tyto náhlé přesuny a změny nejsou špatná příprava pro politický život. Něco na tom je. Dobrý trénink je vždycky žádoucí, ať je závod o místo, o pohár, nebo o výhru."

Harry Maylie se zatvářil, jako by mohl na tento krátký dialog navázat jednou dvěma poznámkami, které by doktora nemálo vyvedly z míry; ale spokojil se se slovy „uvidíme" a dál předmět nerozvíjel. Poštovní dostavník za chvíli přijel ke dveřím; a když Giles přišel pro zavazadla, dobrý doktor vyběhl ven, aby dohlédl na jejich uložení.

„Olivere," řekl Harry Maylie tichým hlasem, „na slovíčko s tebou."

Oliver přešel do okenního výklenku, kam ho pan Maylie přivolal; velmi překvapen tou směsicí smutku a bujné nálady, jakou celé jeho chování prozrazovalo.

„Umíš teď dobře psát?" řekl Harry a položil mu ruku na paži.

„Doufám, že ano, pane," odpověděl Oliver.

„Snad nebudu zase doma nějaký čas; chtěl bych, abys mi psal – řekněme jednou za čtrnáct dní: každé druhé pondělí: na hlavní poštu v Londýně. Uděláš to?"

„Ach! Jistě, pane; byl bych na to hrdý," zvolal Oliver, nemálo potěšen tím úkolem.

„Rád bych věděl, jak – jak se vede mé matce a slečně Maylie," řekl mladý muž; „a můžeš vyplnit arch tím, že mi napíšeš, kam chodíte na procházky, o čem si povídáte a zda ona – zda ony, chci říci – vypadají šťastně a docela zdravě. Rozumíš mi?"

„Ach! docela, pane, docela," odpověděl Oliver.

„Byl bych radši, kdybys se jim o tom nezmínil," řekl Harry, přeskakujíc svá slova; „protože by to mohlo mou matku znepokojit, aby mi psala častěji, a to by ji trápilo a zatěžovalo. Ať je to tajemství mezi tebou a mnou; a hleď, abys mi říkal všechno! Spoléhám na tebe."

Oliver, zcela povznesen a poctěn pocitem své důležitosti, věrně slíbil, že bude držet tajemství a psát přesně a podrobně. Pan Maylie se s ním rozloučil s mnoha ujištěními své náklonnosti a ochrany.

Doktor seděl v dostavníku; Giles (který, jak bylo dohodnuto, měl zůstat vzadu) držel dveře dokořán; a služebné stály v zahradě a dívaly se. Harry krátce vzhlédl k mřížovanému oknu a vyskočil do kočáru.

„Jeď!" vykřikl, „ostře, rychle, tryskem! Dnes se mi vyrovná jen let!"

„Hola!" vykřikl doktor, hbitě stáhl přední sklo a volal na postilióna; „*mně* se vyrovná i něco mnohem skromnějšího než let. Slyšíš?"

Rachotě a klapaje, dokud vzdálenost nezastřela hluk a rychlý pohyb nebyl rozeznatelný už jen okem, kočár se vinul po cestě, skoro skryt v oblaku prachu: hned mizel docela, hned se zase objevoval, podle toho, jak to překážející předměty nebo klikatost cesty dovolovaly. Teprve když ani oblak prachu nebyl vidět, hledící se rozešli.

A byl tu jeden pozorovatel, který zůstal s očima upřenýma na místo, kde kočár zmizel, dlouho poté, co už byl na míle daleko; neboť za bílou záclonou, která ji skryla před pohledem, když Harry zvedl oči k oknu, seděla sama Rose.

„Vypadá v povznesené náladě a šťastný," řekla konečně. „Chvíli jsem se bála, že by to mohlo být jinak. Mýlila jsem se. Mám z toho velikou radost."

Slzy jsou znamením radosti stejně jako smutku; ale ty, které stékaly po Rosiných tvářích, zatímco seděla zamyšleně u okna a stále hleděla stejným směrem, zdály se mluvit víc o žalu než o radosti.

# XXXVII. V níž čtenář možná postřehne kontrast, jaký v manželských případech není nijak neobvyklý

Pan Bumble seděl v salonku chudobince, oči zádumčivě upřené do nevlídné krbové mříže, z níž, poněvadž bylo léto, nevycházel jasnější svit než odraz jistých chorobných slunečních paprsků, které se vracely z její chladné a lesklé plochy. Ze stropu visela papírová mucholapka a Bumble k ní občas pozvedl oči v chmurném zadumání; a jak se nedbalý hmyz vznášel kolem křiklavé sítě, pan Bumble pokaždé zhluboka vzdychl a tvář mu zahalil ještě temnější stín. Pan Bumble přemítal; snad mu ten hmyz připomínal nějakou bolestnou pasáž z jeho vlastního minulého života.

Ani Bumbleovo chmurné zjevení nebylo jediné, co dokázalo probudit v hrudi diváka příjemnou melancholii. Nechyběly ani jiné zjevy, a to velmi těsně spjaté s jeho vlastní osobou, které ohlašovaly, že v postavení jeho záležitostí nastala velká změna. Krumplovaný kabát a klobouk s cípy – kam se poděly? Kolem lýtek pořád nosil krátké spodky a tmavé bavlněné punčochy; nebyly to však *ony* spodky. Kabát měl široké šosy a v tomhle ohledu se podobal *onomu* kabátu, ale ach, jak byl jiný! Mohutný klobouk s cípy byl nahrazen skromným kulatým. Pan Bumble už nebyl sluha farní rady.

Jsou v životě povýšení, která si, nezávisle na podstatnějších odměnách, jež přinášejí, žádají zvláštní hodnoty a důstojnosti od kabátů a vest s nimi spojených. Polní maršál má svou uniformu, biskup svou

hedvábnou zástěru, advokát svůj hedvábný talár, obecní sluha svůj klobouk s cípy. Svlečte biskupovi zástěru nebo obecnímu sluhovi klobouk a krajku – co z nich zbude? Lidé. Pouzí lidé. Důstojnost, a někdy dokonce i svatost, jsou víc otázkou kabátu a vesty, než si leckdo představuje.

Pan Bumble se oženil s paní Corneyovou a stal se správcem chudobince. K moci se dostal jiný sluha farní rady. Na něj sestoupil klobouk s cípy, zlatem krumplovaný kabát i hůl, všechny tři.

„A zítra tomu budou dva měsíce, co se to stalo!" řekl pan Bumble s povzdechem. „Zdá se to jako celý věk."

Pan Bumble tím možná myslel, že do krátkého prostoru osmi týdnů stlačil celou existenci štěstí; v tom povzdechu však vězelo mnohem víc.

„Prodal jsem se," pokračoval pan Bumble v témže směru úvah, „za šest čajových lžiček, kleštičky na cukr a konvičku na mléko; k tomu malé množství nábytku z druhé ruky a dvacet liber v hotovosti. Šel jsem velmi rozumně. Lacino, náramně lacino!"

„Lacino!" zaječel pronikavý hlas panu Bumbleovi do ucha. „Byl byste drahý za každou cenu; a já za vás draho zaplatila, Bůh je mi svědkem!"

Pan Bumble se otočil a utkal se s tváří své zajímavé družky, která, zachytivši jen nedokonale pár slov z jeho nářku, odhadem vystřelila předchozí poznámku.

„Paní Bumbleová, madam!" pronesl pan Bumble se sentimentální přísností.

„No!" vykřikla dáma.

„Buďte tak laskava a podívejte se na mě," řekl pan Bumble a upřel na ni oči.

„Jestli vydrží takový pohled," řekl si pan Bumble pro sebe, „vydrží cokoli. S chudinci mi ten pohled nikdy neselhal. Jestli selže s ní, moje moc je ta tam."

Zda nepatrné rozšíření oka postačí k pokoření chudinců, kteří, lehce krmeni, nejsou v nijak vysoké tělesné kondici, anebo zda bývalá paní Corneyová byla obzvláště odolná vůči orlím pohledům – to jsou věci názoru. Skutečnost je ta, že matrona Bumbleovým zamračením nijak přemožena nebyla, ba naopak, pojala je s velkým opovržením a vyvolala jím dokonce smích, který zněl, jako by byl upřímný.

Když zaslechl ten nad nejvyšší míru nečekaný zvuk, zatvářil se pan Bumble nejprve nevěřícně a potom udiveně. Pak se propadl do svého předchozího stavu; a nehnul se, dokud ho ze zádumčivosti znovu nevytrhl hlas jeho družky.

„Vy tu hodláte celý den jen tak sedět a chrápat?" zeptala se paní Bumbleová.

„Hodlám tu sedět, jak dlouho uznám za vhodné, madam," odsekl pan Bumble; „a ačkoliv jsem *nechrápal*, budu chrápat, zívat, kýchat, smát se nebo plakat, jak mi padne; neboť to je moje výsada."

„*Vaše* výsada!" ušklíbla se paní Bumbleová s nevýslovným opovržením.

„To slovo jsem řekl, madam," pravil pan Bumble. „Výsadou muže je poroučet."

„A co je, pro milostivou dobrotu, výsadou ženy?" vykřikla vdova po zesnulém panu Corneym.

„Poslouchat, madam," zahřměl pan Bumble. „Měl vám to vštípit váš nebohý zesnulý manžel; a pak by snad mohl být dnes ještě naživu. Chudák! Kéž by byl!"

Paní Bumbleová, vidouc na první pohled, že rozhodující okamžik právě přišel a že rána zasazená za vládu z té či oné strany musí být nutně konečná a definitivní, sotva zaslechla tu narážku na zesnulého, klesla do židle, s hlasitým zavřesknutím, že pan Bumble je bezcitné hovado, propukla v záchvat pláče.

Slzy však nebyly to, co by mohlo proniknout k Bumbleově duši; jeho srdce bylo nepromokavé. Jako prací bobří klobouky, které deštěm jen

zkrásní, byly jeho nervy sprchami slz učiněny statnějšími a silnějšími; neboť slzy, coby známka slabosti a tím i mlčenlivé přiznání jeho vlastní moci, ho těšily a povznášely. Prohlížel si svou dobrou choť s pohledy velikého uspokojení a povzbudivě ji žádal, ať pláče ze všech sil – cvičení, které lékařská věda považuje za silně prospěšné zdraví.

„Otevírá plíce, umývá tvář, procvičuje oči a změkčuje povahu," pravil pan Bumble. „Tak jen plačte."

Když takto ulevil svému duchaplnému žertu, sundal pan Bumble z věšáku klobouk, nasadil si ho poněkud frajersky na stranu, jak by to učinil muž, který cítí, že právě patřičným způsobem uplatnil svou nadřazenost, strčil ruce do kapes a loudavě zamířil ke dveřím, s velkou lehkostí a šibalstvím vepsanými do celého svého zjevu.

Nuže, bývalá paní Corneyová zkusila slzy, poněvadž jí působily méně námahy než útok rukou; byla však plně připravena vyzkoušet i druhý zmíněný postup, jak pan Bumble zanedlouho zjistil.

První důkaz této skutečnosti mu byl předán v podobě dutého zvuku, po němž bezprostředně následovalo náhlé odletění klobouku na opačný konec místnosti. Když mu tento předběžný úkon odhalil hlavu, dáma zběhlá v oboru ho jednou rukou pevně sevřela kolem krku a druhou rukou mu snesla na hlavu sprchu ran (dávaných s neobyčejnou vervou a obratností). Když to měla za sebou, vnesla do výkonu drobné zpestření tím, že ho poškrabala po tváři a potahala za vlasy; a potom, zjistivši, že mu nadělila tolik trestu, kolik za přestupek považovala za nutné, strčila do něj a svalila ho přes židli, která tu k té příležitosti stála naštěstí jak na zavolanou; a vyzvala ho, ať si to zkusí znovu říct něco o své výsadě, jestli má odvahu.

„Vstaňte!" rozkázala paní Bumbleová hlasem velícím. „A kliďte se mi odsud, pokud nechcete, abych provedla něco zoufalého."

Pan Bumble vstal s velmi zkroušeným výrazem; a usilovně přemítal, co to „něco zoufalého" asi může být. Zvedl klobouk a podíval se ke dveřím.

„Jdete?" dožadovala se paní Bumbleová.

„Zajisté, drahá, zajisté," opáčil pan Bumble a zamířil ke dveřím rychlejším pohybem. „Nehodlal jsem – já jdu, drahá! Jste tak velmi násilnická, že vskutku –"

V tom okamžiku paní Bumbleová rychle vykročila kupředu, aby urovnala koberec, který se jim ve rvačce rozkopal. Pan Bumble se bleskově vyřítil z místnosti, aniž by své nedokončené větě věnoval jedinou další myšlenku, a nechal bývalou paní Corneyovou v plném držení bitevního pole.

Pan Bumble byl rozhodně zaskočen a rozhodně poražen. Měl výraznou náchylnost k šikaně: z provozování drobných krutostí míval nemalé potěšení; a byl tudíž (netřeba to říkat) zbabělec. To nijak nesnižuje jeho charakter, neboť mnohá úřední osobnost, chovaná ve vysoké úctě a obdivu, trpí podobnými neduhy. Tato poznámka ostatně mluví spíše v jeho prospěch než proti němu, a je učiněna s úmyslem vtisknout čtenáři spravedlivou představu o jeho způsobilosti k úřadu.

Avšak míra jeho ponížení ještě nebyla dovršena. Po obchůzce celým domem a po zamyšlení, poprvé v životě, že chudinské zákony jsou vskutku na lidi příliš tvrdé a že muži, kteří utíkají před svými manželkami a nechávají je na obtíž farnosti, nemají být po právu nijak trestáni, nýbrž naopak odměňováni jako záslužní jedinci, kteří hodně vytrpěli, dorazil pan Bumble do místnosti, v níž některé chudinky obvykle praly farní prádlo; odtud se právě ozval zvuk hovoru.

„Hm!" pronesl pan Bumble, svolávaje si na pomoc všechnu svou rodnou důstojnost. „Alespoň tyhle ženské budou nadále ctít výsadu. Hola! hola tam! Co má znamenat ten rámus, vy coury?"

S těmi slovy pan Bumble otevřel dveře a vkročil dovnitř s velmi divokým a hněvivým výrazem; ten se však vzápětí změnil ve výraz nanejvýš pokořený a schlíplý, když mu oči nečekaně spočinuly na postavě paní choti.

„Má drahá," řekl pan Bumble, „nevěděl jsem, že jste tady."

„Nevěděl jste, že jsem tady!" opakovala paní Bumbleová. „Co *tady* pohledáváte *vy*?"

„Myslel jsem, drahá, že si tu moc povídají, než aby si pořádně plnily práci," odpověděl pan Bumble a přitom roztržitě pokukoval po dvou staruškách u necek, které si vyměňovaly obdivné pohledy nad pokorou pana správce chudobince.

„*Vy* jste si myslel, že si moc povídají?" řekla paní Bumbleová. „Co je vám po tom?"

„No, drahá –" naléhal pan Bumble pokorně.

„Co je vám po tom?" opakovala paní Bumbleová.

„Je to velká pravda, drahá, jste tu matrona," podvolil se pan Bumble; „ale myslel jsem, že zrovna možná nejste nablízku."

„Tak já vám něco povím, pane Bumble," opáčila jeho choť. „Nestojíme o žádné vaše zasahování. Až příliš rád strkáte nos do věcí, do kterých vám nic není, a sotva se otočíte zády, všichni v domě se smějí, a každou hodinu dne ze sebe děláte blázna. Mazejte odsud; dělejte!"

Pan Bumble, hledě s mučivými pocity na radost obou staroušek, které se spolu nejblaženěji chichotaly, na okamžik zaváhal. Paní Bumbleová, jejíž trpělivost nestrpěla žádný odklad, popadla mísu mýdlové vody a mávnuvši jí směrem ke dveřím, mu okamžitě poručila, ať zmizí, pod hrozbou, že její obsah dostane na své mohutné tělo.

Co měl pan Bumble dělat? Sklesle se rozhlédl kolem a vytratil se; a jak dorazil ke dveřím, chichot chudinek propukl ve veselý výskot neovladatelné radosti. Zrovna to k tomu chybělo. V jejich očích byl pokořen; ztratil kastu a postavení přímo před chudinci; z celé té výše a nádhery sluhovství farní rady spadl do nejhlubší hloubky nejpokořenějšího pantoflářství.

„A to všechno za dva měsíce!" pronesl pan Bumble, naplněn chmurnými myšlenkami. „Dva měsíce! Před ještě ne dvěma měsíci jsem byl pánem nejen sám nad sebou, ale i nade všemi ostatními, pokud šlo o faranský chudobinec, a teď –!"

Bylo toho příliš. Pan Bumble vrazil pohlavek chlapci, který mu otevíral vrata (neboť ve svém snění došel až k bráně), a zmateně vykročil do ulice.

Šel jednou ulicí nahoru a druhou dolů, dokud mu pohyb neztlumil první příval zármutku; a potom mu obrat citů způsobil žízeň. Minul mnoho hostinců, až se nakonec zastavil před jedním ve vedlejší uličce, jehož salonek byl, jak uviděl zběžným pohledem přes záclonu, prázdný až na jediného osamělého hosta. V tu chvíli se dalo do silného deště. To rozhodlo. Pan Bumble vkročil dovnitř; a cestou kolem výčepu si objednal něco k pití a vešel do místnosti, do níž předtím nahlížel z ulice.

Muž, který tam seděl, byl vysoký a tmavý a měl na sobě velký plášť. Vypadal jako cizinec; a podle jisté vyhublosti ve tváři a podle prašných skvrn na šatech bylo zřejmé, že má za sebou nějakou cestu. Když pan Bumble vstoupil, muž na něj úkosem pohlédl, pozdrav mu však sotva ráčil opětovat kývnutím hlavy.

Pan Bumble měl důstojnosti dost za dva; i kdyby byl býval cizinec důvěrnější, než byl; a tak mlčky vypil svůj gin s vodou a s velkou okázalostí a slavnostním gestem si četl noviny.

Stalo se však – jak se stává velmi často, když se muži za takových okolností ocitnou ve společnosti – že pan Bumble co chvíli ucítil mocné nutkání, jemuž nedokázal odolat, aby po cizinci kradmo šlehl pohledem; a kdykoli to učinil, s jistým zmatkem své oči stáhl, neboť v té chvíli cizinec kradmo šlehal pohledem po něm. Bumbleovu nemotornost ještě zvyšoval velmi pozoruhodný výraz cizincova oka, které bylo pronikavé a bystré, ale zastíněné mračným stínem nedůvěry a podezření, nepodobným ničemu, co kdy předtím viděl, a odporným na pohled.

Když se tímto způsobem jejich pohledy několikrát srazily, přerušil cizinec mlčení drsným, hlubokým hlasem.

„Hledal jste mě," pravil, „když jste nakukoval do okna?"

„Pokud vím, tak ne, ledaže byste byl pan – ” Tu se pan Bumble zarazil; byl totiž zvědavý, jak se cizinec jmenuje, a v netrpělivosti si myslel, že možná to prázdné místo doplní.

„Vidím, že jste mě nehledal,” řekl cizinec s výrazem tichého sarkasmu, pohrávajícím mu kolem úst; „jinak byste znal moje jméno. Vy ho neznáte. Doporučil bych vám se po něm ani neptat.”

„Nemyslel jsem to zle, mladý muži,” pronesl pan Bumble majestátně.

„A nic zlého jste také neudělal,” řekl cizinec.

Po tomto krátkém rozhovoru nastalo další mlčení, které cizinec opět přerušil.

„Myslím, že jsem vás už viděl,” pravil. „Byl jste tenkrát jinak oblečen, a já jen prošel kolem vás na ulici, ale poznal bych vás znovu. Býval jste zde kdysi sluhou farní rady; nebyl jste?”

„Byl,” odpověděl pan Bumble s jistým překvapením; „faranský sluha.”

„Právě tak,” odvětil onen druhý a pokývl hlavou. „V té roli jsem vás viděl. Co jste nyní?”

„Správce chudobince,” odvětil pan Bumble pomalu a důrazně, aby zarazil jakoukoli nenáležitou důvěrnost, kterou by si cizinec jinak snad dovolil. „Správce chudobince, mladý muži!”

„Máte, nepochybuji, pořád to stejné oko na svůj vlastní prospěch, jako jste vždycky míval?” pokračoval cizinec a zkoumavě se zadíval do očí pana Bumbla, který je nad otázkou v úžasu zvedl.

„Nerozpakujte se odpovědět volně, člověče. Já vás, jak vidíte, dost dobře znám.”

„Předpokládám, že ženatý muž,” odpověděl pan Bumble, zacláněje si rukou oči a prohlížeje si cizince od hlavy k patě ve zjevné zmatenosti, „nemá nic víc proti tomu si poctivě přivydělat než muž svobodný. Faranští úředníci nejsou placeni tak, aby si mohli dovolit odmítnout

nějakou drobnou mimořádnou odměnu, přijde-li k nim způsobem slušným a vhodným."

Cizinec se usmál a opět pokývl hlavou, jako by říkal, že se ve svém muži nemýlil; a potom zazvonil.

„Nalijte tuhle sklenici znovu," řekl a podal prázdnou skleničku pana Bumbla hostinskému. „Ať je silný a horký. Takhle to máte rád, předpokládám?"

„Ne příliš silný," odvětil pan Bumble s jemným zakašláním.

„Víte, co to znamená, hostinský!" řekl cizinec suše.

Hospodský se usmál, zmizel a za chvíli se vrátil s kouřícím džbánem; z něhož první doušek vehnal panu Bumbleovi slzy do očí.

„Teď mě poslouchejte," řekl cizinec, když zavřel dveře a okno. „Dnes jsem sem dolů přijel, abych vás vyhledal; a jednou z těch náhod, které čert občas vhodí do cesty svým přátelům, jste vešel do téže místnosti, v níž jsem seděl, zrovna když jste mi nejvíc tanul na mysli. Potřebuji od vás nějakou informaci. Nežádám ji zadarmo, jakkoli je nepatrná. Předně si schovejte tohle."

Jak mluvil, přisunul po stole ke svému společníkovi dva suverény, obezřetně, jako by si nepřál, aby cinknutí mincí bylo slyšet venku. Když si pan Bumble pečlivě mince prohlédl, zda jsou pravé, a s velkým uspokojením si je uložil do kapsy vesty, pokračoval cizinec:

„Vraťte se v paměti – podívejme se – o dvanáct let, k loňské zimě."

„Je to dlouho," řekl pan Bumble. „Dobře. Je to tam."

„Dějiště: chudobinec."

„Dobře!"

„A čas: v noci."

„Ano."

„A místo: ten rozvrzaný kout, ať to bylo, kde bylo, v němž ubohé flandery přiváděly na svět život a zdraví, které byly tolikrát odepřeny jim samým – a kde rodily kňučící děti, aby je farnost vychovala; a kde skrývaly svoji hanbu, ať jim shnije v hrobě!"

„Předpokládám, že pokoj pro šestinedělky?" řekl pan Bumble, který cizincovu rozrušenému líčení ne tak docela stačil.

„Ano," řekl cizinec. „Narodil se tam chlapec."

„Mnoho chlapců," poznamenal pan Bumble a sklesle pokýval hlavou.

„Mor na ty mladé čerty!" zvolal cizinec. „Mluvím o jednom; o mírně vypadajícím chlapci bledé tváře, který byl zde dán do učení k výrobci rakví – kéž by si byl vyrobil svou vlastní a byl do ní zašroubován – a který poté utekl, jak se předpokládalo, do Londýna."

„No, vy myslíte Olivera! Mladého Twista!" řekl pan Bumble; „na toho si samozřejmě vzpomínám. Nebylo tvrdohlavějšího mladého lotra –"

„O něm slyšet nechci; už jsem o něm slyšel dost," řekl cizinec a zarazil pana Bumbla hned v úvodu tirády o neřestech ubohého Olivera. „Jde o jednu ženu; o tu ježibabu, která hlídala jeho matku. Kde je?"

„Kde je?" řekl pan Bumble, kterému gin s vodou dodal rozšafnosti. „Těžko říct. Tam, kam odešla, porodnictví není; tak předpokládám, že je stejně bez práce."

„Co tím myslíte?" dožadoval se cizinec přísně.

„Že loni v zimě umřela," odpověděl pan Bumble.

Když mu tuto informaci sdělil, upřeně na něj muž pohlédl, a i když ještě dlouho poté oči neodvrátil, jeho pohled se postupně stával prázdným a nepřítomným, zdál se být pohroužen do myšlenek. Na nějakou dobu vypadal, jako by nevěděl, zda se mu má ulevit, či jestli má být zprávou zklamán; posléze se mu dech uvolnil, odvrátil pohled a poznamenal, že to není nic závažného. S tím povstal, jako by chtěl odejít.

Pan Bumble však byl dost mazaný; a okamžitě viděl, že se otevřela příležitost výhodně prodat jisté tajemství, které vlastnila jeho lepší polovička. Dobře si pamatoval na onu noc, kdy stařena Sally zemřela, a události onoho dne mu dávaly dobrý důvod si ji připomenout, poně-

vadž to byla ta samá příležitost, při níž paní Corneyové nabídl sňatek; a ačkoli mu tato dáma nikdy neprozradila, co jí stařena na smrtelném loži vyjevila a čeho ona byla jedinou svědkyní, slyšel toho dost na to, aby věděl, že to souvisí s něčím, co se stalo při péči stařeny jakožto chudobinecké ošetřovatelky o mladou matku Olivera Twista. Chvatně si tuto okolnost přivolávaje v paměti, oznámil s tajemným výrazem cizinci, že těsně předtím, než stará baba zemřela, s ní byla zavřena jedna žena; a že by, jak má důvod se domnívat, mohla vrhnout nějaké světlo na předmět jeho dotazování.

„Jak ji mohu najít?" řekl cizinec, zaskočen; a dával zřetelně najevo, že všechny jeho obavy (ať už byly jakékoli) se tou zprávou znovu probudily.

„Jedině skrze mě," opáčil pan Bumble.

„Kdy?" vykřikl cizinec spěšně.

„Zítra," opáčil Bumble.

„V devět večer," řekl cizinec, vytáhl kousek papíru a napsal na něj nějakou nepříliš známou adresu u řeky; písmo prozrazovalo jeho rozrušení. „V devět večer mi ji tam přiveďte. Není třeba vám říkat, že máte mlčet. Je to ve vašem zájmu."

S těmi slovy ho zavedl ke dveřím, ještě předtím však zaplatil za vypitou pálenku. Stručně poznamenal, že jejich cesty jsou různé, a odešel bez dalších ceremonií, kromě důrazného zopakování hodiny schůzky na následující večer.

Když se podíval na adresu, farní úředník si všiml, že na ní není žádné jméno. Cizinec ještě nedošel daleko, takže se za ním pustil, aby se po něm zeptal.

„Co chcete?" vykřikl muž, prudce se otáčeje, když se ho Bumble dotkl na paži. „Jdete za mnou?"

„Jen se vás na něco zeptat," řekl ten druhý a ukázal na kousek papíru. „Na jaké jméno se mám ptát?"

„Monks!" opáčil muž; a prudce odkráčel pryč.

# XXXVIII. Obsahuje popis toho, co se zběhlo mezi panem a paní Bumbleovými a panem Monksem při jejich nočním setkání

Byl kalný, dusný, zatažený letní večer. Mraky, které celý den hrozily, se rozprostřely do husté a liknavé masy par, odkud už padaly velké kapky deště, a zdálo se, že předpovídají prudkou bouři, když pan a paní Bumbleovi odbočili z hlavní ulice městečka a zamířili k rozptýlené malé osadě zchátralých domků, vzdálené od ní asi míli a půl, kterážto osada stála na nízkém, nezdravém močálu, přiléhajícím k řece.

Oba byli zahaleni do starých a ošumělých svrchních oděvů, které snad plnily dvojí účel – chránit jejich osoby před deštěm a také je ukrývat před pohledy. Manžel nesl lucernu, z níž se však ještě žádné světlo nelinulo; a kráčel několik kroků vpředu, jako by – protože cesta byla špinavá – chtěl své ženě dopřát té výhody, že bude šlapat do jeho těžkých otisků. Postupovali v hlubokém mlčení; co chvíli pan Bumble zvolnil krok a otáčel hlavu, jako by se chtěl ujistit, že ho jeho družka následuje; a poté, co zjistil, že má těsně v patách, přidal do kroku a mířil ke svému cíli značně zrychleným tempem.

Rozhodně to nebylo místo pochybné pověsti; neboť bylo dlouho známo jako sídlo samých nízkých darebáků, kteří pod různými záminkami, že se živí svou prací, žili hlavně z lupu a zločinu. Byl to pouhý shluk chatrčí: některé byly chvatně postavené z volných cihel, jiné ze starého, červotočem prožraného lodního dříví; naházené dohromady bez jakéhokoli pokusu o pořádek a rozmístění a většinou zasa-

zené na pár stop od břehu řeky. Několik děravých člunů vytažených na blátě a přivázaných k nízké zídce, která je lemovala, a tu a tam nějaké veslo nebo svitek lana – to vše mohlo zprvu naznačovat, že obyvatelé těchto bídných chalup provozují nějaké řemeslo na řece; letmý pohled na rozbitý a nepoužitelný stav takto vystavených předmětů by však kolemjdoucího bez větších obtíží přivedl k domněnce, že tam byly spíše uloženy pro zachování zdání než s úmyslem, že se jich někdy skutečně užije.

V srdci tohoto shluku chatrčí a lemujíc řeku, nad niž svými horními podlažími vybíhala, stála velká budova, kdysi užívaná jako manufaktura jakéhosi druhu. Ta kdysi pravděpodobně poskytovala práci obyvatelům okolních domků. Ale už dávno zpustla. Krysa, červ a působení vlhka oslabily a shnily piloty, na nichž stála; značná část budovy se už propadla do vody; a zbytek se, viklaje a chýle se nad temným proudem, zdál čekat na vhodnou příležitost, aby následoval svého starého druha a vrhl se do téhož osudu.

Právě před touto zříceninou se vážený pár zastavil, když vzduchem dozněla první vzdálená hromová rána a déšť se spustil prudkým lijákem.

„Někde tady by to místo mělo být," řekl Bumble a nahlédl do kousku papíru, který držel v ruce.

„Hola tam!" ozval se shora hlas.

Pan Bumble zvedl za zvukem hlavu a spatřil muže, který se na něj díval z otevřených dveří ve druhém patře, viditelný jen od pasu nahoru.

„Postůjte chvíli," křikl hlas; „hned jsem u vás." S tím hlava zmizela a dveře se zavřely.

„Je to on?" zeptala se dobrá choť pana Bumbla.

Pan Bumble přikývl, že ano.

„Tak si pamatujte, co jsem vám řekla," pravila matrona. „A dávejte pozor, abyste toho řekl co nejmíň, jinak nás hned prozradíte."

Pan Bumble, který si budovu prohlížel s velmi zkroušenými pohledy, se zřejmě chystal vyjádřit jisté pochyby o vhodnosti pokračovat zrovna teď dál v tomto podniku, když mu v tom zabránil příchod Monkse: ten otevřel malá dvířka hned vedle místa, kde stáli, a mávnutím je zval dovnitř.

„Pojďte dál!" vykřikl netrpělivě a dupl nohou. „Nenechte mě tu čekat!"

Žena, která zprvu zaváhala, bez dalšího pozvání směle vešla dovnitř. Pan Bumble, kterému bylo stydno či úzko za ní zůstat, ji následoval: zjevně velmi nesvůj a bez stopy po oné pozoruhodné důstojnosti, která bývala obvykle jeho hlavní vlastností.

„Co vás, zatraceně, nutilo postávat venku v tom dešti?" řekl Monks, obrátil se a oslovil Bumbla, když za nimi zajistil dveře.

„My – my jsme se jen chladili," koktal Bumble a bázlivě se rozhlížel kolem.

„Chladili!" odsekl Monks. „Všechen déšť, který kdy padal nebo kdy padne, neuhasí tolik pekelného ohně, kolik ho člověk nosí v sobě. Tak snadno se neuchladíte; na to nepomyslete!"

Po této líbezné promluvě se Monks prudce otočil k matroně a upřel na ni pohled tak, že i ona, kterou nebylo snadné zastrašit, byla nucena oči odvrátit a sklopit je k zemi.

„To je ta žena, že?" dotazoval se Monks.

„Hm! To je ta žena," odpověděl pan Bumble, pamětliv ženina napomenutí.

„Předpokládám, že si myslíte, že ženy nikdy nedovedou držet tajemství?" vložila se matrona a vrátila při těch slovech Monksovi jeho zkoumavý pohled.

„Vím, že *jedno* budou držet vždycky, dokud se neprozradí," řekl Monks.

„A které by to mělo být?" zeptala se matrona.

„Ztráta vlastního dobrého jména," odvětil Monks. „Takže podle stejného pravidla, pokud má žena účast na tajemství, které by ji mohlo přivést pod šibenici nebo do vyhnanství, nebojím se, že by ho někomu vyzradila; to teda ne! Rozumíte, paní?"

„Ne," opáčila matrona a při těch slovech lehce zrudla.

„Jistěže ne!" řekl Monks. „Jak byste také měla?"

Udělil svým dvěma společníkům něco mezi úsměvem a zamračením, znovu je pokynem vybídl, aby ho následovali, a chvátal napříč místností, která byla značně rozlehlá, ale měla nízký strop. Chystal se vystoupit po strmém schodišti, či spíše po žebříku, vedoucím do dalšího skladového podlaží nad nimi, když se otvorem rozlil jasný záblesk blesku a následovala hromová rána, která otřásla celou vratkou budovou až k jádru.

„Slyšte to!" vykřikl a smrštil se nazpět. „Slyšte to! Rachotí a bouří, jako by se to ozvěnou vracelo z tisíce jeskyní, kde se před ním schovávali čerti. Nesnáším ten zvuk!"

Několik okamžiků mlčel; pak si náhle odstranil ruce z obličeje a ukázal, k nevýslovnému zděšení pana Bumbla, že jej má zcela zkřivený a zbarvený do nezdravé barvy.

„Čas od času mě přepadají tyhle záchvaty," řekl Monks, pozoruje jeho polekání; „a hrom je někdy přivolává. Teď si mě nevšímejte; pro tentokrát je po všem."

Když to řekl, vedl je nahoru po žebříku; a chvatně zavřel okenici v místnosti, do níž žebřík ústil, a stáhl lucernu, která visela na konci lana a kladky protažené jedním z těžkých trámů ve stropě; lucerna vrhala tlumené světlo na starý stůl a tři židle, které stály pod ní.

„Nyní," řekl Monks, když se všichni tři usadili, „čím dřív se dostaneme k věci, tím líp pro všechny. Ta žena ví, oč jde, ne?"

Otázka byla položena Bumbleovi; manželka však předběhla odpověď tím, že naznačila, že je s věcí dokonale obeznámena.

„Má pravdu, když říká, že jste byla s tou babiznou tu noc, kdy zemřela; a že vám něco řekla –"

„O matce chlapce, kterého jste pojmenoval," přerušila ho matrona. „Ano."

„První otázka zní: jakého druhu bylo to sdělení?" řekl Monks.

„To je druhá otázka," poznamenala žena s velkou rozvahou. „První zní: jakou cenu může to sdělení mít?"

„Kdo to u všech čertů může říct, aniž ví, jakého je druhu?" zeptal se Monks.

„Nikdo lépe než vy, tím jsem přesvědčená," odpověděla paní Bumbleová, které nechyběla kuráž, jak mohl její manželský soudruh hojně dosvědčit.

„Hm!" řekl Monks významně a s pohledem dychtivého tazatele; „snad se dá získat něco cenného, co?"

„Snad se dá," zněla klidná odpověď.

„Něco, co jí bylo vzato," řekl Monks. „Něco, co nosila. Něco, co –"

„Udělal byste líp, kdybyste nabídl cenu," přerušila ho paní Bumbleová. „Slyšela jsem už dost, abych věděla, že vy jste ten pravý, s kým mám mluvit."

Pan Bumble, kterého jeho lepší polovička doposud nevpustila do většího podílu na tajemství, než jaký měl původně, poslouchal tento rozhovor s napjatým krkem a vytřeštěnýma očima, které střídavě obracel na manželku a na Monkse, v nezastíraném úžasu; a ten se, pokud to bylo možné, zvýšil, když Monks přísně požadoval, jaká suma se za vyzrazení žádá.

„Jakou to pro vás má cenu?" zeptala se žena, stejně klidně jako předtím.

„Může to nebýt nic; může to být dvacet liber," odvětil Monks. „Řekněte to na rovinu a nechte mě vědět, co z toho."

„Přidejte pět liber k té sumě, kterou jste nazval; dejte mi pětadvacet liber ve zlatě," řekla žena, „a já vám povím všechno, co vím. Dřív ne."

„Pětadvacet liber!" zvolal Monks a cukl zpět.

„Řekla jsem to tak jasně, jak jsem mohla," odpověděla paní Bumbleová. „A není to zas tak velká suma."

„Není to velká suma za ubohé tajemství, které, když se vyzradí, nemusí být nic!" zvolal Monks netrpělivě; „a které tu leží mrtvé posledních dvanáct let, ne-li déle!"

„Takové věci se dobře uchovají a jako dobré víno často časem svoji cenu zdvojnásobí," odpověděla matrona a nadále si zachovávala onu rozhodnou lhostejnost, kterou nasadila. „A co se týče toho, že leží mrtvé, jsou tací, kteří poleží mrtví příštích dvanáct tisíc let, nebo i dvanáct milionů, pokud vy nebo já víme, a nakonec povědí podivné příběhy!"

„Co když to zaplatím za nic?" zaváhal Monks.

„Pak si to zase snadno vezmete zpátky," odpověděla matrona. „Jsem pouhá žena; sama tady; a bez ochrany."

„Není sama, má drahá, a bez ochrany už vůbec ne," ozval se pan Bumble hlasem roztřeseným strachem. „*Já* jsem tady, drahá. A kromě toho," pokračoval pan Bumble, drkotaje přitom zuby, „pan Monks je příliš velký džentlmen, než aby se pokoušel o jakékoli násilí vůči faranským osobám. Pan Monks ví, že nejsem už mladý muž, drahá, a také že jsem trochu po sezoně, abych tak řekl; ale slyšel: povídám, nepochybuji, že pan Monks slyšel, drahá: že jsem velmi odhodlaný úředník s velmi neobyčejnou silou, když mě jednou dožene k zuřivosti. Jen trochu mě dožeňte; nic víc není třeba."

Jak to pan Bumble říkal, melancholicky předstíral, že svou lucernu svírá se zuřivým odhodláním; a zděšeným výrazem každého rysu v tváři zřetelně dával najevo, že on sám potřebuje, aby ho *hodně* dohnali, ne jen trochu, než by se pustil do nějakého válečného představení – ledaže by to bylo proti chudincům nebo proti jiné osobě či osobám k tomu dostatečně zkroceným.

„Vy jste hlupák," řekla paní Bumbleová v odpověď, „a radši byste měl držet jazyk za zuby."

„Udělal by líp, kdyby si ho byl odřízl, než sem přišel, pokud neumí mluvit tišeji," řekl Monks zachmuřeně. „Takže! To je váš manžel, že?"

„On že je můj manžel!" chichotala se matrona, uhýbajíc otázce.

„Myslel jsem si to, hned jak jste vešli," opáčil Monks, zaznamenávaje hněvivý pohled, který ta dáma při tom vrhla na svého chotě. „Tím lépe; mám menší zábrany jednat se dvěma lidmi, když zjistím, že mezi nimi je jen jedna vůle. Myslím to vážně. Hleďte!"

Strčil ruku do postranní kapsy a vytáhl plátěný váček, odpočítal na stůl pětadvacet suverénů a přistrčil je ženě.

„Teď," řekl, „posbírejte je; a až přejde ta zatracená hromová rána, o které cítím, že se chystá přehnat se nad střechou domu, poslechneme si váš příběh."

Když hrom, který se zdál skutečně mnohem blíž a který se otřásl a praskl snad právě nad jejich hlavami, utichl, zvedl Monks tvář od stolu a naklonil se dopředu, aby si vyslechl, co žena poví. Tváře všech tří se téměř dotýkaly, když se oba muži v dychtivosti slyšet nachýlili přes malý stůl a žena se také naklonila vpřed, aby její šepot byl slyšet. Choré paprsky zavěšené lucerny padaly přímo na ně a zvětrávaly bledost a úzkost jejich tváří, které, obklopeny nejhlubším přítmím a tmou, vypadaly do nejvyšší míry přízračně.

„Když tahle žena, které jsme říkali stařena Sally, umírala," začala matrona, „byly jsme spolu samy."

„A nebyl nikdo poblíž?" zeptal se Monks týmž dutým šepotem; „Žádný nemocný ubožák nebo blb v jiné posteli? Nikdo, kdo by to mohl zaslechnout a snad i, přinejmenším, pochopit?"

„Ani živá duše," odvětila žena; „byly jsme samy. *Já* jsem stála sama u těla, když se nad ním zavřela smrt."

„Dobře," řekl Monks a pozorně na ni pohlédl. „Mluvte dál."

„Mluvila o jedné mladé bytosti," pokračovala matrona, „která před několika lety přivedla dítě na svět; nejenom ve stejné místnosti, ale ve stejné posteli, v níž tehdy sama ležela umírajíc."

„Opravdu?" řekl Monks a chvěl se mu ret; pohlédl přes rameno. „Krev! Jak se věci spojí!"

„To dítě bylo to, které jste mu včera večer jmenoval," pravila matrona, kývnuvši ledabyle k manželovi; „matka, kterou tahle ošetřovatelka okradla."

„Zaživa?" zeptal se Monks.

„Po smrti," odpověděla žena, cosi jako zachvění jí při tom proběhlo tělem. „Ukradla z mrtvého těla, sotva se v ně proměnilo, to, co ji mrtvá matka s posledním dechem prosila, aby pro to dítě schovala."

„Prodala to," zvolal Monks s divokou dychtivostí; „prodala to? Kde? Kdy? Komu? Jak dávno?"

„Jak mi s velkou námahou říkala, že to udělala," pokračovala matrona, „klesla nazad a zemřela."

„Aniž řekla víc?" vykřikl Monks hlasem, který právě tím, jak jej tlumil, zněl jen ještě zuřivěji. „To je lež! Nenechám se s sebou zahrávat. Řekla víc. Vyrvu z vás obou život, ale budu vědět, co to bylo."

„Nevyřkla už jediné slovo," řekla žena, podle všeho nedotčená (jak pan Bumble naprosto nebyl) násilnickým chováním cizího muže; „ale prudce mě chytila za šaty jednou rukou, kterou měla napůl sevřenou; a když jsem viděla, že je mrtvá, a tu ruku jí tedy násilím odtáhla, zjistila jsem, že svírá kousek špinavého papíru."

„Na kterém bylo –" vložil se Monks a předklonil se.

„Nic," odpověděla žena; „byl to zástavní lístek."

„Na co?" dožadoval se Monks.

„Časem vám to povím," řekla žena. „Soudím, že si tu věcičku nějakou dobu nechávala v naději, že ji využije výhodněji; a pak ji zastavila; a nastřádala nebo poskládala peníze, aby platila zástavárníkovi úroky rok co rok a nenechala zástavu propadnout; takže kdyby z toho něco

vzešlo, dala by se ještě vykoupit. Nic z toho nevzešlo; a jak vám povídám, zemřela s tím kouskem papíru, celým ušmudlaným a potrhaným, v ruce. Lhůta vypršela za dva dny; napadlo mě, že by z toho taky mohlo jednou něco vzejít; a tak jsem tu zástavu vykoupila."

„Kde je teď?" zeptal se Monks rychle.

„*Tady*," odvětila žena. A, jako by se jí ulevilo, že se jí zbavuje, hodila honem na stůl malý kozinkový váček, sotva tak velký, aby se do něj vešly francouzské hodinky; Monks se po něm vrhl a roztrhl jej třesoucíma se rukama. Byl v něm malý zlatý medailonek: a v něm dva prameny vlasů a prostý zlatý snubní prsten.

„Uvnitř je vyryto slovo ‚Agnes'," řekla žena.

„Pro příjmení je ponecháno volné místo; a pak následuje datum; které je necelý rok před narozením toho dítěte. To jsem vypátrala."

„A to je všechno?" zeptal se Monks po zevrubném a dychtivém zkoumání obsahu toho malého balíčku.

„Všechno," odpověděla žena.

Pan Bumble dlouze vydechl, jako by byl rád, že příběh je u konce a že nepadla žádná zmínka o tom, že by se oněch pětadvacet liber vracelo zpět; a teď si dodal odvahy a utřel pot, který mu po celou předchozí rozmluvu volně stékal po nose.

„Nevím o tom příběhu nic, krom toho, co si mohu domyslet," řekla jeho žena Monksovi po krátkém mlčení; „a ani nic vědět nechci; neboť bezpečnější je nevědět. Ale snad vám smím položit dvě otázky, že?"

„Můžete se ptát," řekl Monks s jistým náznakem překvapení; „ale jestli odpovím nebo ne, to je jiná otázka."

„– Což dělá tři," poznamenal pan Bumble, pokoušeje se o žertovný výpad.

„To je to, co jste ode mě čekal?" dožadovala se matrona.

„Je," odpověděl Monks. „Druhá otázka?"

„Co s tím hodláte udělat? Dá se to proti mně použít?"

„Nikdy," opáčil Monks; „ani proti mně. Hleďte! Ale ne krok kupředu, nebo váš život nestojí ani za rákosí."

S těmi slovy prudce odsunul stůl stranou a zatáhnutím za železný kruh v prknech odklopil veliké padací dveře, které se otevřely přímo u nohou pana Bumbla a přiměly tohoto pána s velkou rychlostí ustoupit několik kroků dozadu.

„Podívejte se dolů," řekl Monks a spouštěl lucernu do té propasti. „Nebojte se mě. Mohl jsem vás tam potichu spustit, když jste nad tím seděli, kdyby to byla moje hra."

Takto povzbuzena, přiblížila se matrona ke kraji; a dokonce i sám pan Bumble, hnán zvědavostí, se odvážil učinit totéž. Dole se hnala s rychlostí vpřed kalná voda, nabobtnalá silným deštěm; a všechny ostatní zvuky se ztrácely v hluku, s nímž šplouchala a vířila proti zeleným a slizkým pilotům. Pod budovou kdysi býval vodní mlýn; příliv, pěnící a vzpěnící se kolem těch pár shnilých kolíků a zbytků strojů, které ještě zůstaly, zdál se vyrážet kupředu s novým popudem, osvobozen od překážek, které se marně pokoušely zastavit jeho střemhlavý běh.

„Kdybyste tam dolů hodili tělo nějakého muže, kde by bylo zítra ráno?" řekl Monks, pohupuje lucernou v temné studni.

„Dvanáct mil po proudu, a navíc rozdrcené na kousky," odpověděl Bumble a při té myšlence cukl zpět.

Monks vytáhl ten malý balíček z náprsní kapsy, kam ho spěšně strčil; a přivázav ho k olověnému závaží, které bývalo součástí nějaké kladky a leželo na podlaze, upustil ho do proudu. Spadl rovně, přesně jako kostka; proťal vodu se sotva slyšitelným šplouchnutím; a byl pryč.

Všichni tři se podívali jeden druhému do tváří a zdáli se oddychnout si volněji.

„Tak!" řekl Monks a zavřel padací dveře, které s rachotem spadly zpět do své původní polohy. „Jestli moře někdy vydá své mrtvé, jak říkají knihy, podrží si pro sebe své zlato a stříbro, a mezi ním i tenhle

brak. Nemáme si už co říct a můžeme naši příjemnou společnost rozpustit."

„Rozhodně," poznamenal pan Bumble s velkou pohotovostí.

„Budete držet jazyk za zuby, že?" řekl Monks s výhrůžným pohledem. „Z vaší ženy strach nemám."

„Můžete se na mě spolehnout, mladý muži," odpověděl pan Bumble, poklonkuje postupně směrem k žebříku s přehnanou zdvořilostí. „Kvůli všem, mladý muži; i kvůli sobě, chápete, pane Monksi."

„Jsem rád, že to kvůli vám samému slyším," poznamenal Monks. „Rozsviťte si lucernu! A koukejte odsud zmizet co nejrychleji."

Bylo šťastnou náhodou, že se tu rozhovor zarazil, jinak by byl pan Bumble, který se už vyklonil tak, že od žebříku byl na pár palců, bezpochyby přepadl střemhlav do místnosti pod nimi. Zapálil si lucernu od té, kterou Monks sňal z lana a teď držel v ruce; a aniž by se jakkoli snažil hovor prodlužovat, mlčky sestoupil, následován svou ženou. Monks šel vzadu a ještě na schůdcích se zastavil, aby se ujistil, že nejsou slyšet žádné jiné zvuky než bušení deště venku a hukot vody.

Přešli dolní místnost pomalu a opatrně; neboť Monks se při každém stínu vylekal; a pan Bumble, drže lucernu stopu nad zemí, kráčel nejen s pozoruhodnou obezřelostí, ale s úžasně lehkým krokem, na pána jeho postavy, a nervózně se rozhlížel po skrytých padacích dveřích. Vrata, kterými vešli, Monks tiše odjistil a otevřel; manželský pár si s tajemným známým vyměnil pouhé kývnutí a vyšel ven do mokra a tmy.

Sotva byli pryč, zavolal Monks, který se zdál chovat nepřemožitelný odpor k tomu, aby zůstal sám, na chlapce, jenž byl kdesi dole ukryt. Nařídil mu, aby šel první a nesl světlo, a vrátil se do komory, kterou právě opustil.

# XXXIX. Představuje některé vážené postavy, s nimiž je čtenář již obeznámen, a ukazuje, jak Monks a žid dali své ctihodné hlavy dohromady

Večer po tom, kdy tři vážení pánové zmínění v předchozí kapitole vyřídili svou malou záležitost, jak zde bylo vyprávěno, pan William Sikes se probudil z dřímoty a ospale zavrčel otázku, kolik je v noci hodin.

Pokoj, v němž pan Sikes tuto otázku pronesl, nebyl jeden z těch, které obýval před chertseyskou výpravou, ačkoli byl v téže čtvrti města a ve velmi nevelké vzdálenosti od jeho předchozího bydliště. Nebyl na pohled tak žádoucím obydlím jako jeho stará místa: byl to ubohý a bídně zařízený byt velmi malých rozměrů, osvětlený jen jedním malým okýnkem v šikmé střeše a přiléhající k těsné a špinavé uličce. Ani nechyběly další známky toho, že dobrý pán v poslední době v světě poklesl: neboť velký nedostatek nábytku a naprostý nedostatek pohodlí, spolu s vymizením všech takových drobností, jako jsou náhradní šaty a prádlo, prozrazovaly stav krajní chudoby; a vyzáblá a sešlá podoba samotného pana Sikese by tyto příznaky plně potvrdila, kdyby vyžadovaly nějakého utvrzení.

Vloupávač ležel na posteli, zahalený do svého bílého svrchníku, který mu sloužil jako župan, a vystavoval na odiv tvář, které nijak neprospíval mrtvolný odstín nemoci, k němuž přibyla zašpiněná noční čepice a tuhé černé vousy týdne starého růstu. Pes seděl u postele: nyní pozoroval svého pána toužebným pohledem, nyní nastražoval uši a vydával tiché zavrčení, kdykoli mu nějaký zvuk na ulici nebo v dol-

ních patrech domu upoutal pozornost. U okna seděla, zabraná do spravování staré vesty, která patřila k lupičovu obvyklému oděvu, žena: tak bledá a seschlá bděním a strádáním, že by bylo značně obtížné rozpoznat v ní tutéž Nancy, která už v tomto příběhu vystupovala, nebýt hlasu, kterým odpověděla na otázku pana Sikese.

„Chvilku po sedmé," řekla dívka. „Jak se dnes večer cítíš, Bille?"

„Slabý jako voda," odpověděl pan Sikes a při tom proklel svoje oči i údy. „Tumáš; podej mi ruku a nech mě z té zatracené postele nějak vstát."

Nemoc nijak nezlepšila povahu pana Sikese; neboť když ho dívka zvedla a odvedla k židli, mumlal různé kletby na její neohrabanost a udeřil ji.

„Kňučíš, co?" řekl Sikes. „Jen tak! Nestůj tu a necucej. Jestli nedokážeš nic lepšího než tohle, vypadni rovnou. Slyšíš mě?"

„Slyším tě," odpověděla dívka, odvrátila tvář a přinutila se k smíchu. „Co máš zas za nápad v hlavě?"

„Á! Rozmyslela sis to, co?" zavrčel Sikes a všiml si slzy, která se jí chvěla v oku. „Tím lépe pro tebe."

„No, Bille, snad nechceš říct, že budeš dnes večer na mě tvrdý," řekla dívka a položila mu ruku na rameno.

„Ne?!" vykřikl pan Sikes. „A proč ne?"

„Tolik nocí," řekla dívka s dotekem ženské něhy, která dokonce i jejímu hlasu dodala cosi jako sladkost: „tolik nocí, co jsem s tebou měla trpělivost, ošetřovala jsem tě a starala se o tebe, jako bys byl dítě: a tohle je první, kdy tě vidím znovu takového, jako býváš; nebyl bys mě tak nakládal, jako před chvílí, kdybys na to byl pomyslel, že by ano? No tak, no tak; řekni, že bys nenakládal."

„No tak teda," odpověděl pan Sikes, „nenakládal bych. Ale, k čertu, teď ta holka zase kňučí!"

„To nic není," řekla dívka a sesula se do židle. „Nevšímej si mě. Hned to přejde."

„Co přejde?" dožadoval se pan Sikes drsným hlasem. „Co zas provádíš za bláznivinu? Vstaň a dej se do práce a nelez na mě s těmi svými ženskými nesmysly."

Jindy by tato výtka i tón, jakým byla pronesena, přinesly žádoucí účinek; ale dívka, která byla opravdu slabá a vyčerpaná, nechala hlavu klesnout přes opěradlo židle a omdlela dřív, než pan Sikes stihl ze sebe vypustit pár náležitých kleteb, jimiž při podobných příležitostech obvykle své hrozby zdobíval. Protože v této nezvyklé mimořádnosti ne tak docela věděl, co dělat (slečna Nancy totiž obvykle míchávala takový divoký druh záchvatů, z nichž se pacientka probojovává a vymotá sama bez pomoci), zkusil pan Sikes trochu rouhání: a shledav tento způsob léčby zcela neúčinným, volal o pomoc.

„Co se tu děje, můj milý?" řekl Fagin, nahlédnuvši dovnitř.

„Pomoz té holce, nevidíš?" odpověděl Sikes netrpělivě. „Nestůj a nedrmol a nešklebte se na mě!"

S výkřikem překvapení pospíšil Fagin dívce na pomoc, zatímco pan John Dawkins (jinak Lišák), který za svým ctihodným přítelem do pokoje vešel, honem položil na podlahu uzlík, pod jehož tíhou se hrbil; a vytrhl mladému panu Charlesovi Batesovi, který mu šel těsně v patách, z ruky lahev, zuby ji v mžiku odzátkoval a nalil část jejího obsahu dívce do hrdla: předtím ovšem sám ochutnal, aby předešel omylům.

„Pofoukej jí měchem trochu čerstvého vzduchu, Charley," řekl pan Dawkins; „a ty jí plácej do rukou, Fagine, než Bill rozváže spodničky."

Tyto spojené oživovací prostředky, prováděné s velkou vervou (zvláště ta část, kterou si vzal na starost mladý pan Bates, který, jak se zdálo, považoval svůj podíl na věci za nebývalou legraci), neměly dlouho trvat, aby přinesly žádoucí účinek. Dívka postupně nabyla smyslů; a dopotácela se k židli u postele, kam schovala tvář do polštáře: nechávajíc pana Sikese, aby se postavil nově příchozím tváří v tvář, v jistém úžasu nad jejich nečekaným příchodem.

„Jaký zlý vítr vás sem foukl?" zeptal se Fagina.

„Žádný zlý vítr, můj milý, poněvadž zlé větry nikomu nedobro nenesou; a já ti přinesl něco dobrého, co rád uvidíš. Lišáku, můj milý, rozvaž ten uzlík; a dej Billovi ty malé drobnosti, co jsme na ně dneska ráno utratili všechny peníze."

Podle přání pana Fagina Lišák rozvázal uzlík, který byl velmi velký a byl utvořen ze starého ubrusu; a předměty, které obsahoval, podával jeden po druhém Charleymu Batesovi: ten je kladl na stůl s rozličnými chvalozpěvy nad jejich vzácností a znamenitostí.

„Takovej páj z králíka, Bille," zvolal ten mladý pán a odhalil pohledu obří paštiku; „taky křehký potvůrky, s takovýma něžnejma stehýnkama, Bille, že se ti ty kostičky přímo rozplejvaj v hubě a vobírat je ani nemusíš; půl libry prémiovýho zelenýho čaje za sedm a šest, tak silnýho, že když ho zaleješ varnou vodou, málem to z konvičky utrhne víko; libru a půl mokrýho cukru, nad kterým ti negři vůbec nedřeli, než ho dohnali k takový dobrotě – och ne! Dva půlčtvrtkový chleby; libru nejlepšího čerstvýho másla; kus dvojitýho glostru; a nakonec, aby to korunovalo, kousek toho nejvybranějšího chlastu, cos kdy slízal!"

Když mladý pan Bates pronesl tenhle poslední chvalozpěv, vytáhl z jedné ze svých prostorných kapes plnou láhev vína, pečlivě zazátkovanou; a v témž okamžiku pan Dawkins nalil ze svojí láhve plnou sklenici čisté pálenky: kterou nemocný bez okamžiku zaváhání převrhl do krku.

„Á!" řekl Fagin a mnul si ruce s velkým uspokojením. „Teď jsi v pořádku, Bille; teď to půjde."

„Půjde!" vykřikl pan Sikes; „mohlo se mnou být dvacetkrát ámen, než bys mě přišel pomoct. Jak to že necháš chlapa v tomhle stavu tři tejdny a víc, ty obojetnej vagabunde?"

„Jen ho poslouchejte, hoši!" řekl Fagin a pokrčil rameny. „A my mu sem přijdeme s tolika pře-krás-nejma věcma."

„Ty věci ještě ujdou," poznamenal pan Sikes, trochu zjihlý, jak přejel pohledem po stole; „ale co máš na svou obhajobu, proč bys mě tu

měl nechat na huntě, bez zdraví, bez prachů a bez všeho; a celou tuhle smrtelnou dobu ses o mě nestaral o nic víc, než o támhle toho psa. – Zažeň ho, Charley!"

„Jaktěživ jsem neviděl takového veselého psíka," zvolal mladý pan Bates a dělal, co se mu nakázalo. „Čichá to žrádlo jako stará paní na trhu! Udělá si na jevišti bohatství, tenhle pes, a navíc vzkřísí drama."

„Zavři tu klapačku," zvolal Sikes, zatímco pes se stáhl pod postel a stále hněvivě vrčel. „Co máš na svou obhajobu ty, ty vyschlej starej překupníku, co?"

„Byl jsem pryč z Londýna, můj milý, přes tejden, na jednom meloušku," odpověděl Fagin.

„A co ty další dva tejdny?" dožadoval se Sikes. „Co ty další dva tejdny, kdys mě tu nechal ležet jak nemocnou krysu v díře?"

„Nemohl jsem si pomoct, Bille. Před společností se tu nemůžu rozšiřovat; ale nemohl jsem si pomoct, na mou čest."

„Na tvou co?" zavrčel Sikes v nejvyšším odporu. „Hej! Ukrojte mi někdo z vás kluků kus tý paštiky, abych si z úst smyl tu pachuť, nebo mě to zadusí k smrti."

„Nemrač se, můj milý," naléhal Fagin pokorně. „Nikdy jsem na tebe nezapomněl, Bille; ani jednou."

„Ne! Vsadím boty, žes nezapomněl," odpověděl Sikes s hořkým úšklebkem. „Snoval jsi a kul plány každou hodinu, co jsem tu ležel a třás se a hořel; a Bill měl udělat to; a Bill měl udělat ono; a Bill měl udělat všechno, nejlacinějc jak to půjde, jakmile se uzdraví: a byl zrovna dost chudej na tvou práci. Nebejt té holky, byl bych umřel."

„No tak, Bille," namítl Fagin dychtivě, chytaje se toho slova. „Nebejt té holky! A kdo jiný než chudák starej Fagin ti sehnal takovou šikovnou holku, kdo?"

„Má tam docela pravdu!" řekla Nancy, rychle přistupujíc. „Nech ho; nech ho."

Nancyin příchod obrátil hovor jinam; neboť chlapci, přijavše šibalské mrknutí od obezřetného starého Fagina, ji začali častovat kořalkou: té si však vzala velmi málo; mezitím Fagin, nasadiv si neobvykle rozjařenou náladu, postupně přivedl pana Sikese do lepšího rozpoložení tím, že předstíral, jako by jeho hrozby bral jen jako příjemný žert; a navíc tím, že se srdečně smál jednomu nebo dvěma hrubším vtipům, které po několikerém opakovaném přiložení k láhvi se Sikes uráčil pronést.

„Všechno pěkně hezké," řekl pan Sikes; „ale dneska večer od tebe musím dostat nějakej balík prachů."

„Nemám u sebe ani kousek mince," odpověděl stařík.

„Tak jich máš plno doma," odsekl Sikes; „a nějaký odtamtud musím dostat."

„Plno!" vykřikl Fagin a zvedl ruce. „Nemám ani tolik, kolik by –"

„Nevím, kolik máš, a odvažuju se říct, že sám sotva víš, poněvadž by trvalo pěkně dlouho to spočítat," řekl Sikes; „ale něco dneska večer musím mít; a tečka."

„No dobře, dobře," řekl Fagin s povzdechem, „pošlu k tobě co nejdřív Lišáka."

„Nic takovýho neuděláš," opáčil pan Sikes. „Lišák je ažaž moc lišácký a zapomněl by přijít, nebo by zabloudil, nebo by ho vochlápli chlupatí a tak by byl zdržen, nebo by se našla nějaká výmluva, kdybys ho tam poslal. Nancy půjde do toho tvýho doupěte a přinese to, abysme si byli jistí; a já si lehnu a chvíli pochrupnu, dokud se nevrátí."

Po dlouhém smlouvání a hádání Fagin stlačil požadovanou zálohu z pěti liber na tři libry čtyři šilinky a šest pencí: s mnoha slavnostními ujišťováními, že mu zbyde pouhých osmnáct pencí, aby s nimi vedl domácnost; pan Sikes zasmušile poznamenal, že pokud nedostane víc, musí s ním jít domů; mezitím Lišák a mladý pan Bates uklidili jídlo do skříně. Fagin se poté rozloučil se svým milovaným přítelem a vracel

se domů, provázen Nancy a chlapci: pan Sikes se zatím vrhl na postel a chystal se prospat čas až do návratu té mladé dámy.

Posléze dorazili k Faginovu obydlí, kde zastihli Tobyho Crackita a pana Chitlinga uprostřed jejich patnácté partie kribidže; tu, netřeba říkat, posledně jmenovaný pán prohrál, a s ní i svoji patnáctou a poslední šestipenci: k velké zábavě svých mladých přátel. Pan Crackit, zjevně poněkud zahanben, že byl přistižen, jak si krátí dlouhou chvíli s pánem o tolik nižšího postavení i duševních schopností, zívl a zeptal se po Sikesovi, popadl klobouk a chystal se jít.

„Nikdo nebyl, Toby?" zeptal se Fagin.

„Ani živá noha," odpověděl pan Crackit, povytahuje si límec; „bylo to nudný jak brynda. Měl bys mi, Fagine, nabídnout něco pořádnýho, abys mě odměnil, že jsem ti tak dlouho hlídal barák. Hergot, jsem placatej jak porotce; a byl bych usnul jak Newgate, nebejt toho, že jsem byl tak hodnej a bavil jsem se s tímhle mladíkem. Hrozná nuda, přísahám, že nejsem živej!"

S těmito a dalšími výkřiky podobného druhu si pan Toby Crackit smetl svoje výhry a nacpal si je do kapsy u vesty s povýšeným výrazem, jako by takové drobné stříbrné mince byly zcela pod úroveň úvah muže jeho postavy; a potom se blazeovaně vykolébal z místnosti s takovou elegancí a vznešeností, že ho pan Chitling obdařil nespočetnými obdivnými pohledy na nohy a boty, dokud mu nezmizely z očí; a potom ujistil přítomné, že považuje jeho známost za lacinou za patnáct šestipencí za schůzku a že si svých proher váží asi tolik, co prsknutí svého malíčku.

„Seš to divnej patron, Tome!" řekl mladý pan Bates, kterého toto prohlášení náramně pobavilo.

„Ani trochu," odpověděl pan Chitling. „Jsem, Fagine?"

„Hodně chytrej chlapík, můj milý," řekl Fagin, poplácávaje ho po rameni, a mrkl na své další žáky.

„A pan Crackit je pořádnej frajer; viď, Fagine?" zeptal se Tom.

„O tom není sebemenších pochyb, můj milý."

„A je čest ho mít za známého, že, Fagine?" pokračoval Tom.

„Vskutku velká, můj milý. Oni jen žárlí, Tome, že se jim neukazuje."

„Á!" vykřikl Tom vítězoslavně, „to je ono! Vyčistil mě. Ale můžu si jít vydělat víc, kdykoli budu chtít; že jo, Fagine?"

„Jistěže můžeš, a čím dřív půjdeš, tím líp, Tome; tak si tu ztrátu zarovnej hned, a neztrácej víc času. Lišáku! Charley! Je na čase, abyste byli na obchůzce. Dělejte! Je skoro deset, a ještě nic není."

Poslušní tohoto pokynu chlapci pokývli Nancy, popadli klobouky a opustili pokoj; Lišák a jeho čilý přítel se cestou nešetřili vtipů na účet pana Chitlinga; na jehož chování, abychom byli spravedliví, nebylo nic obzvláště nápadného nebo zvláštního: neboť ve městě je velké množství temperamentních mladých bujných fešáků, kteří platí mnohem vyšší cenu než pan Chitling za to, aby byli viděni v dobré společnosti: a velké množství skvělých pánů (kteří onu dobrou společnost tvoří) si zakládají pověst na úplně stejném základě jako mazanej Toby Crackit.

„Teď," řekl Fagin, když opustili pokoj, „jdu ti vzít tu hotovost, Nancy. Tohle je jen klíč od malé skříně, kde si uchovávám pár drobností, co kluci přinesou, má milá. Peníze nikdy nezamykám, poněvadž žádné nemám k zamykání, má milá – ha! ha! ha! – nic k zamykání. Je to chudé řemeslo, Nancy, a nic to nenese; ale rád vidím mladé lidi kolem sebe; a nesu to všechno, nesu to všechno. Pst!" řekl a chvatně schoval klíč na prsou; „kdo to je? Poslouchej!"

Dívka, která seděla u stolu s rukama složenýma, se zdála být příchozím nijak zaujatá: ani jí nezáleželo, zda ten člověk, ať je kdo chce, přichází či odchází, dokud se jí k uším nedostal zamumlaný mužský hlas. V okamžiku, kdy ten zvuk zachytila, strhla si klobouček a šál s rychlostí blesku a strčila je pod stůl. Když se Fagin vzápětí otočil, postěžovala si na horko: hlasem tak unaveným, který velmi pozoru-

hodně kontrastoval s krajní rychlostí a prudkostí tohoto činu: což však Fagin, obrácený v tu chvíli zády k ní, nepostřehl.

„Fuj!" zašeptal, jako by ho vyrušení popudilo; „to je ten muž, kterého jsem čekal; schází dolů ze schodů. O penězích ani slovo, dokud je tady, Nance. Dlouho se nezdrží. Ani deset minut, má milá."

Stařík si přiložil kostnatý ukazováček na rty, vzal svíčku a vydal se ke dveřím, poněvadž venku bylo slyšet mužské kroky na schodech. Došel k nim ve stejném okamžiku jako host, který, vcházeje chvatně do místnosti, stál těsně u dívky dřív, než si jí všiml.

Byl to Monks.

„Jenom jeden z mých mladých lidí," řekl Fagin, pozoruje, jak Monks ucouvl, když spatřil cizí osobu. „Nehýbej se, Nancy."

Dívka přistoupila blíž ke stolu, vrhla na Monkse pohled s nedbalou lehkomyslností a odvrátila oči; ale jak se obrátil k Faginovi, kradmo po něm znovu šlehla pohledem; tak pronikavým a zkoumavým a plným úmyslu, že kdyby tam byl býval nějaký přihlížející, aby tu změnu zpozoroval, byl by sotva uvěřil, že oba pohledy pocházejí od téže osoby.

„Nějaké zprávy?" vyzvídal Fagin.

„Velké."

„A – a – dobré?" zeptal se Fagin a zaváhal, jako by se bál, že toho druhého muže popudí přílišným optimismem.

„Alespoň ne špatné," odpověděl Monks s úsměvem. „Tentokrát jsem si pospíšil dost. Dej mi se sebou slovo."

Dívka přistoupila blíž ke stolu a neudělala náznak, že by chtěla místnost opustit, ačkoli viděla, že Monks ukazuje na ni. Fagin, snad v obavě, že by, kdyby se jí pokoušel zbavit, mohla něco nahlas říct o penězích, ukázal nahoru a odvedl Monkse z místnosti.

„Jen ne do té pekelné díry, kde jsme byli předtím," slyšela ho říkat, když šli po schodech. Fagin se zasmál; a odpovídaje něco, co k ní nedolehlo, zřejmě podle vrzání prken vedl svého společníka do druhého patra.

Dřív než zvuk jejich kroků přestal ozvěnou procházet domem, si dívka vyzula střevíce; a přetáhla si volně šaty přes hlavu a zahalila do nich paže, postavila se ke dveřím a poslouchala s napjatým zájmem. V okamžiku, kdy hluk ustal, vyklouzla z místnosti; vystoupala po schodech s neuvěřitelnou tichostí a lehkostí; a ztratila se v temnotě nahoře.

Pokoj zůstal opuštěný čtvrt hodiny nebo víc; dívka vklouzla zpět týmž nadpozemským krokem; a bezprostředně poté bylo slyšet, jak oba muži scházejí dolů. Monks vyšel rovnou do ulice; a stařík vylezl zase nahoru pro peníze. Když se vrátil, dívka si upravovala šál a klobouček, jako by se chystala jít.

„Ale Nance!" zvolal Fagin a cukl zpět, když postavil svíčku, „jaká jsi bledá!"

„Bledá!" opakovala dívka a zastínila si oči rukama, jako by se na něj chtěla upřeně zadívat.

„Úplně hrozně. Co jsi se sebou dělala?"

„Nic, pokud vím, kromě toho, že jsem seděla v tomhle dusnu nevím jak dlouho a kdovíco," odpověděla dívka ledabyle. „Dělej! Pusť mě zpátky; buď hodný."

Nad každou mincí povzdechl, a tak jí Fagin částku odpočítal do ruky. Rozloučili se bez dalšího hovoru, pouze si vyměnili „dobrou noc".

Když dívka vyšla do volné ulice, posadila se na schůdek u domovních dveří; a na pár chvil se zdála být zcela zmatená a neschopná pokračovat v cestě. Náhle vstala; a chvátala kupředu, směrem docela opačným, než kterým na ni Sikes čekal, zrychlila krok, až se postupně proměnil v divoký běh. Poté, co se úplně vyčerpala, zastavila se, aby popadla dech: a jako by si náhle připomněla sebe sama a litovala, že nemůže udělat něco, k čemu se odhodlala, zalomila rukama a propukla v slzy.

Buď ji ty slzy ulevily, nebo pocítila plnou beznaděj svého postavení; obrátila se však a chvátala s téměř stejně velkou rychlostí opačným směrem; zčásti aby dohnala ztracený čas a zčásti aby držela krok s divokým proudem svých vlastních myšlenek: a brzy došla k obydlí, kde zanechala vloupávače.

Jestli projevila nějaké rozrušení, když se panu Sikesovi ukázala, on je nepozoroval; pouze se zeptal, zda přinesla peníze, a když se mu dostalo kladné odpovědi, zavrčel spokojeně, znovu položil hlavu na polštář a vrátil se k dřímání, které její příchod přerušil.

Bylo pro ni šťastnou okolností, že vlastnictví peněz mu následující den tak dobře zaměstnalo čas jídlem a pitím; a navíc mělo tak blahodárný účinek na uhlazování hrubosti jeho povahy, že neměl ani čas, ani náladu k příliš přísnému pozorování jejího chování a vystupování. To, že měla veškerou roztěkanou a nervózní povahu kohosi, kdo stojí na prahu nějakého odvážného a nebezpečného kroku, k jehož rozhodnutí bylo třeba nemalého vnitřního boje, by rysíma očima nadanému Faginovi bylo zřejmé a ten by pravděpodobně okamžitě zpozorněl; ale pan Sikes postrádal takové jemnosti rozlišování a netrápily ho žádné podstatnější obavy než ty, jež se rozplývají v zatvrzelou hrubost chování vůči všem; a navíc byl, jak už bylo poznamenáno, v neobvykle přívětivém stavu; takže na jejím vystupování neviděl nic neobvyklého, a ostatně se o ni staral tak málo, že i kdyby bylo její rozrušení mnohem patrnější, než ve skutečnosti bylo, bylo by velmi nepravděpodobné, že by vzbudilo jeho podezření.

Jak ten den chýlil ke konci, dívčino vzrušení narůstalo; a když se snesla noc a ona seděla a čekala, až se vloupávač napije k spánku, byla v jejích tvářích neobvyklá bledost a v jejích očích oheň, které i Sikes zaznamenal s úžasem.

Pan Sikes, slabý z horečky, ležel v posteli a pil gin s horkou vodou, aby jej učinil méně dráždivým; a právě přisunul sklenici k Nancy, aby

mu ji potřetí nebo počtvrté naplnila, když mu tyto příznaky poprvé padly do oka.

„K sakru!" řekl ten muž a podepřel se na rukou, jak dívce zíral do tváře. „Vypadáš jako mrtvola oživená. Co se děje?"

„Děje!" opáčila dívka. „Nic. Proč se na mě tak upřeně díváš?"

„Co je to zas za bláznivinu?" dožadoval se Sikes, uchopil ji za paži a hrubě s ní zatřásl. „Co je to? Co máš na mysli? Na co myslíš?"

„Na mnoho věcí, Bille," odpověděla dívka a chvěla se, a jak se chvěla, přitiskla si ruce na oči. „Ale, bože! Co na tom záleží?"

Tón vynucené veselosti, v němž byla ta poslední slova pronesena, zřejmě na Sikese zapůsobil hlouběji než divoký a strnulý pohled, který mu předcházel.

„Já ti povím, co to je," řekl Sikes; „jestli jsi nechytla horečku, co ted přichází, pak je ve vzduchu něco víc než obvykle, a navíc něco nebezpečného. Ty se snad nechystáš –. Ne, k čertu! Tohle bys neudělala!"

„Co bych neudělala?" zeptala se dívka.

„Není," řekl Sikes a upřel na ni oči, mumlaje slova sám k sobě; „není holka s věrnějším srdcem, nebo bych jí byl před třemi měsíci podřízl krk. Chytla ji horečka; to je ono."

Opevnil se tímto ujištěním a Sikes dopil sklenku do dna; a potom, s mnoha reptavými kletbami, zavolal si léky. Dívka pohotově vyskočila, rychle mu je nalila, ale otočená k němu zády; a přiložila mu nádobu ke rtům, zatímco se napil obsahu.

„Teď," řekl lupič, „pojď a sedni si vedle mě, a nasaď si svou vlastní tvář; nebo ti ji přemaluju tak, že ji už nepoznáš, až ji budeš chtít zase potřebovat."

Dívka poslechla. Sikes jí sevřel ruku do své, klesl zpět na polštář: a obrátil k ní oči. Oči se zavřely; otevřely se znovu; znovu se zavřely; znovu se otevřely. Neklidně měnil polohu; a potom, dřímaje znovu a znovu po dvou nebo třech minutách a stejně často vyskakuje s výrazem hrůzy a prázdně se rozhlíželeje kolem sebe, byl náhle, jako by,

zrovna když se chystal vstát, přemožen hlubokým a tvrdým spánkem. Stisk jeho ruky povolil; zvednutá paže sklesla ochable po jeho boku; a ležel jako kdosi v hlubokém transu.

„Opium konečně zabralo," zamumlala dívka, jak vstávala od postele. „Možná je už tak jak tak příliš pozdě."

Chvatně se oblékla do kloboučku a šálu: a čas od času se bázlivě rozhlížela, jako by, přes uspávací nápoj, každý okamžik čekala, že na svém rameni ucítí tíhu Sikesovy těžké ruky; potom, naklonivši se tiše nad postel, políbila lupiči rty; a potom otevřela a zavřela dveře pokoje neslyšným dotekem a spěchala pryč z domu.

Noční hlídač vyvolával půl desáté dole temným průchodem, kterým musela projít, aby se dostala na hlavní tah.

„Je už dávno po půlhodině?" zeptala se dívka.

„Za čtvrt hodiny bude bít celá," řekl ten muž, zvedaje jí lucernu k tváři.

„A já se tam nedostanu dřív než za hodinu, nebo i víc," zamumlala Nancy: rychle kolem něj proklouzla a hbitě sklouzla po ulici dolů.

Mnoho obchodů se už zavíralo v postranních uličkách a bulvárech, kterými si razila cestu, jak směřovala ze Spitalfields k West Endu Londýna. Hodiny odbily deset a zvýšily její netrpělivost. Hnala se úzkým chodníkem: odstrkovala kolemjdoucí lokty na obě strany; a vrhajíc se téměř pod koně, přebíhala přes rušné ulice, kde skupiny osob dychtivě sledovaly příležitost, aby mohly udělat totéž.

„Ta ženská je šílená!" říkali lidé, otáčeli se za ní, jak se řítila pryč.

Když dosáhla bohatší části města, byly ulice poměrně prázdné; a tady její střemhlavý postup vzbuzoval ještě větší zvědavost u opozdilců, kolem nichž rychle míjela. Někteří zrychlili krok za ní, jako by chtěli vidět, kam tak neobvyklým tempem spěchá; a několik jich vyrazilo před ni, otáčeli se a byli překvapení, že svou rychlost nezmenšuje; ale jeden po druhém odpadli; a když se blížila k místu určení, byla sama.

Byl to rodinný hotel v klidné, ale honosné ulici blízko Hyde Parku. Jak ji jasné světlo lampy, která hořela před jeho dveřmi, přivedlo na místo, odbilo jedenáct. Několik kroků se zdržela, jako by byla nerozhodná a sbírala odvahu vstoupit; ale ten zvuk ji přiměl k rozhodnutí a vstoupila do haly. Vrátnické místo bylo prázdné. S výrazem nejistoty se rozhlédla a vykročila ke schodům.

„Nuže, mladá ženo!" ozvala se žena, elegantně oblečená, nahlížejíc z pokojíku za ní, „koho si tady přejete?"

„Jednu dámu, která je v tomto domě ubytovaná," odpověděla dívka.

„Dámu!" byla odpověď, provázená opovržlivým pohledem. „Jakou dámu?"

„Slečnu Maylie," řekla Nancy.

Mladá žena, která už do té doby zaznamenala její vzhled, odpověděla jen pohledem ctnostného opovržení; a přivolala muže, aby odpověděl za ni. Nancy mu zopakovala svou prosbu.

„Jaké mám říct jméno?" zeptal se číšník.

„Nemá cenu říkat žádné," odpověděla Nancy.

„Ani záležitost?" řekl ten muž.

„Ne, ani tu," opáčila dívka. „Musím vidět tu dámu."

„Jen tak!" řekl ten muž a tlačil ji ke dveřím. „Nic z toho. Kliďte se."

„Budu vynesena, jestli půjdu!" řekla dívka prudce; „a můžu z toho udělat takovou práci, že se vám dvěma nebude líbit. Není tu nikdo," řekla, rozhlížejíc se, „kdo by vyřídil obyčejný vzkaz za chudáka, jako jsem já?"

Toto zvolání učinilo dojem na dobromyslného kuchaře, který se tam s několika dalšími služebnými díval, a který předstoupil, aby zasáhl.

„Vyřiď jí to nahoru, Joe; nemůžeš?" řekl ten člověk.

„K čemu to je dobré?" opáčil ten muž. „Snad nemyslíš, že mladá slečna přijme takovou, jako je ona?"

Tato narážka na Nancyinu pochybnou pověst vzbudila velké množství cudného rozhořčení v hrudi čtyř pokojských, které s velkou vervou poznamenaly, že ta kreatura je ostudou svého pohlaví; a vehementně obhajovaly, aby byla nemilosrdně vyhozena do stoky.

„Udělejte si se mnou, co chcete," řekla dívka, obrátivši se znovu k mužům; „ale napřed udělejte, oč vás prosím, a prosím vás, abyste vyřídili ten vzkaz pro lásku Boží."

Měkkosrdcatý kuchař přidal svoji přímluvu, a výsledkem bylo, že muž, který se objevil první, vzal doručení na sebe.

„Co má být?" řekl ten muž, s jednou nohou na schodech.

„Že jedna mladá žena naléhavě prosí, aby mohla mluvit se slečnou Maylie o samotě," řekla Nancy; „a že jestli ta dáma vyslechne alespoň první slovo, které jí má říct, pozná, zda si přeje její záležitost vyslechnout, nebo ji nechat vyhodit ze dveří jako podvodnici."

„Tak já říkám," řekl ten muž, „pěkně to pálíte!"

„Vyřiďte ten vzkaz," řekla dívka pevně; „a nechte mě slyšet odpověď."

Muž vyběhl po schodech. Nancy zůstala, bledá a téměř bez dechu, poslouchajíc s chvějícím se rtem velmi hlasité výrazy opovržení, jichž byly cudné pokojské přebohaté; a jichž byly ještě bohatší, když se ten muž vrátil a řekl, že mladá žena má jít nahoru.

„Nemá cenu být na tomto světě slušná," řekla první pokojská.

„Mosaz dovede víc než zlato, které prošlo ohněm," řekla druhá.

Třetí se spokojila s údivem, „z čeho jsou dámy udělané"; a čtvrtá zahájila kvarteto „Hanebné!", jímž tyto Diany uzavřely.

Nedbajíc tohoto všeho: neboť měla u srdce závažnější věci: následovala Nancy toho muže, s roztřesenými údy, do malého přijímacího pokoje, osvětleného lampou ze stropu. Tady ji opustil a vzdálil se.

# XL. Zvláštní rozhovor, jenž je pokračováním předchozí kapitoly

Život té dívky se promrhal v ulicích a mezi nejsmrdutějšími doupaty a brlohy Londýna, přesto v ní něco z původní ženské povahy ještě zbývalo; a když zaslechla lehký krok blížící se ke dveřím protějším než k těm, jimiž sama vstoupila, a pomyslela na ten nesmírný protiklad, který ta malá místnost za okamžik pojme, pocítila tíhu vlastního hlubokého studu a scvrkla se, jako by stěží mohla snést přítomnost té, s níž o tento rozhovor usilovala.

Ale s těmito lepšími city zápasila pýcha – neřest nejnižších a nejzubožených tvorů stejně jako těch vznešených a sebejistých. I ta ubohá družka zlodějů a hrdlořezů, padlá vyvrženkyně nejhorších putyk, společnice výmětů z vězení a trestaneckých lodí, žijící ve stínu samotné šibenice – i tato poníženost cítila příliš mnoho pýchy, než aby prozradila slabý záblesk ženského citu, který považovala za slabost, ale který ji jediný spojoval s lidstvím, z něhož její chřadnoucí život vymazal už tolik, přetolik stop, když byla ještě skoro dítětem.

Zvedla oči natolik, aby zjistila, že ta postava, která před ní stojí, patří útlé a krásné dívce; pak je sklopila k zemi, pohodila hlavou s předstíranou lhostejností a řekla:

„Je to těžká věc, dostat se k vám, slečno. Kdybych se byla urazila a odešla, jak by to byla mnohá udělala, jednoho dne byste toho litovala, a ne bez důvodu."

„Je mi velmi líto, jestli se k vám někdo zachoval hrubě," odpověděla Rose. „Na to nemyslete. Řekněte mi, proč jste si přála se se mnou setkat. To já jsem ta, po níž jste se ptala."

Laskavý tón té odpovědi, sladký hlas, jemné vystupování, úplná nepřítomnost jakéhokoli nádechu povýšenosti nebo nevole dívku zcela zaskočily a propukla v pláč.

„Ach, slečno, slečno!" říkala a vášnivě si sepjala ruce před obličejem, „kdyby bylo víc takových, jako jste vy, bylo by míň takových, jako jsem já – bylo by – bylo by!"

„Posaďte se," řekla Rose vážně. „Jste-li v nouzi nebo v soužení, upřímně se budu radovat, mohu-li vám ulehčit – jistěže budu. Posaďte se."

„Nechte mě stát, slečno," řekla dívka, stále v pláči, „a nemluvte se mnou tak laskavě, dokud mě lépe nepoznáte. Začíná být pozdě. Jsou – jsou – ty dveře zavřené?"

„Ano," řekla Rose a ustoupila o několik kroků, jako by chtěla být blíž pomoci, kdyby ji potřebovala. „Proč?"

„Protože," řekla dívka, „se chystám svěřit do vašich rukou svůj život a životy jiných. Já jsem ta, co malého Olivera přitáhla zpátky ke starému Faginovi tu noc, kdy odešel z toho domu v Pentonvillu."

„Vy!" řekla Rose Maylie.

„Já, slečno!" odvětila dívka. „Já jsem to hanebné stvoření, o kterém jste slyšela, co žije mezi zloději, a co od prvního okamžiku, kdy si pamatuju, že se mi oči a smysly otevřely londýnským ulicím, nepoznala lepší život ani laskavější slova, než jaká mi dávali, tak mi pánbůh pomáhej! Netrapte se, slečno, že přede mnou otevřeně couváte. Jsem mladší, než byste podle vzhledu řekla, ale jsem na to zvyklá. Ty nejchudší ženské uhýbají stranou, když si razím cestu po přeplněném chodníku."

„Jak hrozné věci!" řekla Rose a mimoděk se od své podivné společnice odtáhla.

„Na kolenou děkujte nebi, drahá slečno," zvolala dívka, „že jste měla přátele, kteří se o vás starali a chránili vás v dětství, a že jste nikdy nežila uprostřed zimy a hladu, výtržností a opilství, a – a – něčeho ještě horšího než to všechno – jako já od kolébky. Smím to slovo říct, protože ulička a stoka byly moje, jako budou mým smrtelným lůžkem."

„Je mi vás líto!" řekla Rose zlomeným hlasem. „Trhá mi to srdce vás poslouchat!"

„Nebe vám žehnej za vaši dobrotu!" odvětila dívka. „Kdybyste věděla, jaká někdy jsem, bylo by vám mě líto doopravdy. Ale uprchla jsem jim, těm, kdo by mě docela určitě zavraždili, kdyby věděli, že jsem tady byla, abych vám pověděla, co jsem vyslechla. Znáte muže jménem Monks?"

„Ne," řekla Rose.

„On vás zná," odpověděla dívka; „a věděl, že jste tady, protože podle toho, jak to místo jmenoval, jsem vás našla."

„To jméno jsem nikdy neslyšela," řekla Rose.

„Pak tedy u nás vystupuje pod jiným," odvětila dívka, „což jsem si už dávno víc než myslela. Před nějakým časem, krátce potom, co Olivera dovedli k vám do domu té noci po loupeži, jsem – podezírajíc toho muže – vyslechla rozhovor, který vedl s Faginem potmě. Zjistila jsem z toho, co jsem slyšela, že Monks – ten muž, po kterém jsem se vás ptala, víte – "

„Ano," řekla Rose, „rozumím."

„ – že Monks," pokračovala dívka, „ho náhodou zahlédl se dvěma našimi hochy ten den, kdy jsme ho prvně ztratili, a hned ho poznal jako to dítě, které si vyhlížel, i když jsem nemohla pochopit proč. Uzavřel s Faginem obchod, že jestli Olivera dostanou zpátky, dostane Fagin určitou sumu; a víc dostane za to, že z něj udělá zloděje, což tenhle Monks chtěl kvůli nějakému svému záměru."

„Kvůli jakému záměru?" zeptala se Rose.

„Zahlédl můj stín na zdi, jak poslouchám v naději, že se to dovím," řekla dívka; „a není mnoho lidí kromě mě, kteří by se jim byli dokázali v čas vyhnout a uniknout prozrazení. Ale já ano; a potom jsem ho už neviděla až do včerejší noci."

„A co se stalo potom?"

„Povím vám to, slečno. Včera v noci přišel znovu. Zase šli nahoru, a já, zabalená tak, aby mě můj stín nezradil, jsem zase poslouchala u dveří. První slova, co jsem slyšela Monkse říct, byla tahle: ‚Takže jediné důkazy o chlapcově totožnosti leží na dně řeky, a ta stará ježibaba, co je dostala od matky, hnije v rakvi.' Smáli se a mluvili o tom, jak se mu to podařilo; a Monks, mluvě dál o tom chlapci a dostávaje se do varu, řekl, že i když má teď bezpečně v hrsti ty peníze toho malého ďábla, raději by to byl měl obráceně; co by to byla za zábava srazit vychloubání otcovy závěti tím, že by chlapce hnal každou šatlavou ve městě a pak ho vytáhl za nějaký hrdelní zločin, který by Fagin snadno zařídil, až by na něm předtím pořádně vydělal."

„Co je tohle všechno!" řekla Rose.

„Pravda, slečno, i když mi vychází ze rtů," odvětila dívka. „Potom řekl, s klnutími, jaká jsou v mém uchu docela běžná, ale pro vaše cizí, že kdyby mohl ukojit svou nenávist tím, že vezme chlapci život bez ohrožení vlastního krku, udělal by to; ale protože nemůže, bude si na něj dávat pozor na každém životním rozcestí; a jestli využije jeho původu a historie, může mu ještě ublížit. ‚Zkrátka, Fagine,' říká, ‚ač jsi žid, nikdy jsi takové léčky nenastražil, jaké vymyslím pro svého mladšího bratra Olivera.'"

„Jeho bratr!" zvolala Rose.

„To byla jeho slova," řekla Nancy a neklidně se rozhlédla kolem, jak to od chvíle, co začala mluvit, sotva přestávala dělat, poněvadž ji neustále pronásledovala představa Sikese. „A víc. Když mluvil o vás a o té druhé dámě a říkal, že se mu zdá, jako by to proti němu nastrojilo nebe nebo ďábel, aby Oliver padl do vašich rukou, smál se a říkal, že

i v tom je nějaká útěcha, neboť kolik tisíc a sta tisíc liber byste nedala, kdybyste je měla, abyste věděla, kdo je vlastně ten váš dvounohý pes."

„Vy přece nechcete říct," řekla Rose, blednouc, „že to bylo míněno vážně?"

„Mluvil s tvrdou a hněvivou vážností, pokud kdy někdo mluvil," odvětila dívka, kroutíc hlavou. „Je to vážný muž, když se v něm vznítí nenávist. Znám mnoho těch, kdo dělají horší věci; ale raději bych je všechny poslouchala desetkrát než toho Monkse jednou. Začíná být pozdě a musím se dostat domů, aby nikdo nic netušil, že jsem byla na takovéhle pochůzce. Musím se rychle vrátit."

„Ale co já můžu udělat?" řekla Rose. „K čemu můžu bez vás tohle sdělení použít? Zpátky! Proč se chcete vrátit mezi společníky, které líčíte v tak hrozných barvách? Jestli zopakujete tuto zprávu pánu, kterého mohu v okamžiku zavolat z vedlejší místnosti, můžete být bez půlhodinového zdržení uložena do bezpečí."

„Chci se vrátit," řekla dívka. „Musím se vrátit, protože – jak takové věci můžu říct nevinné dámě, jako jste vy? – protože mezi těmi muži, o kterých jsem vám vyprávěla, je jeden: ten nejzoufalejší ze všech; a toho opustit nemůžu: ne, ani kvůli záchraně z života, který ted vedu."

„Vaše dřívější přímluva za toho drahého chlapce," řekla Rose; „vaše cesta sem, při tak velkém riziku, abyste mi pověděla, co jste slyšela; vaše vystupování, které mě přesvědčuje o pravdivosti toho, co říkáte; vaše zjevná lítost a pocit studu; všechno mě vede k přesvědčení, že byste se ještě dala napravit. Ach!" řekla ta vážná dívka a sepjala ruce, zatímco jí po tváři stékaly slzy, „neobracejte hluché ucho k prosbám jedné ze svého pohlaví; první – první, věřím, která k vám kdy promluvila hlasem lítosti a soucitu. Vyslechněte má slova a dovolte mi vás zachránit, pro něco lepšího."

„Slečno," zvolala dívka, klesajíc na kolena, „drahá, sladká, andělská slečno, *vy* jste první, která mě kdy požehnala takovými slovy, a kdy-

bych je byla slyšela před lety, mohla mě odvrátit od života v hříchu a žalu; ale je pozdě, je pozdě!"

„Nikdy není pozdě," řekla Rose, „na pokání a nápravu."

„Je," zvolala dívka, svíjejíc se v duševní trýzni; „nemůžu ho teď opustit! Nemohla bych být jeho smrtí."

„Proč byste byla?" zeptala se Rose.

„Nic by ho nezachránilo," zvolala dívka. „Kdybych řekla ostatním, co jsem řekla vám, a kdyby to vedlo k tomu, že by je sebrali, on by jistě zemřel. Je ze všech nejsmělejší, a byl tak krutý!"

„Je to možné," zvolala Rose, „že pro takového muže, jako je tenhle, chcete obětovat každou budoucí naději a jistotu okamžité záchrany? To je šílenství."

„Nevím, co to je," odpověděla dívka; „vím jen, že to tak je, a ne jen u mě, ale u stovek jiných, stejně špatných a ubohých, jako jsem já. Musím se vrátit. Jestli je to boží hněv za zlo, které jsem spáchala, nevím; ale táhne mě to k němu zpátky skrze každé utrpení a týrání; a bylo by to tak, věřím, i kdybych věděla, že nakonec zemřu jeho rukou."

„Co mám dělat?" řekla Rose. „Takhle bych vás od sebe nepustila."

„Pustíte, slečno, a vím, že pustíte," odvětila dívka, vstávajíc. „Nezadržíte mě v odchodu, protože jsem spoléhala na vaši dobrotu a nevymohla jsem si od vás žádný slib, jak jsem mohla."

„K čemu je tedy to sdělení, které jste mi dala?" řekla Rose. „Tahle záhada musí být vyšetřena, nebo jak to, že mi to sdělíte, prospěje Oliverovi, kterému tak toužíte posloužit?"

„Musíte mít kolem sebe nějakého laskavého pána, který to vyslechne jako tajemství a poradí vám, co dělat," odvětila dívka.

„Ale kde vás najdu znovu, až to bude nutné?" zeptala se Rose. „Nehledám, kde ti hrozní lidé žijí, ale kde se budete od této chvíle v nějakou pravidelnou dobu procházet nebo chodit?"

„Slíbíte mi, že moje tajemství přísně uchováte a přijdete sama nebo s tím jediným dalším člověkem, který to ví; a že nebudu sledována ani stopována?" zeptala se dívka.

„Slibuji vám slavnostně," odpověděla Rose.

„Každou neděli večer, od jedenácté, dokud hodiny neodbijí dvanáctou," řekla dívka bez váhání, „budu chodit po Londýnském mostě, budu-li naživu."

„Zůstaňte ještě chvíli," vložila se Rose, když se dívka chvatně obrátila ke dveřím. „Zamyslete se ještě jednou nad svým stavem a nad možností, kterou máte, se z něj dostat. Máte u mě nárok: nejen jako dobrovolná poslice této zprávy, ale jako žena, která je skoro za hranicí vykoupení. Vrátíte se k té bandě lupičů a k tomu muži, když vás jediné slovo může zachránit? Jaké kouzlo vás vede zpět a nutí lpět na špatnosti a bídě? Ach! není ve vašem srdci strunka, které bych se mohla dotknout? Nezbylo nic, nač bych mohla apelovat proti tomuhle hroznému poblouznění!"

„Když mladé, dobré a krásné dámy, jako jste vy," odpověděla dívka pevně, „darují své srdce, láska je nese do všech krajností – i takové, jako jste vy, které mají domov, přátele, jiné ctitele, všechno, čím je naplnit. Když takové, jako jsem já, které nemají jistou střechu kromě víka rakve a žádného přítele v nemoci ani ve smrti kromě ošetřovatelky v nemocnici, upnou svá shnilá srdce na nějakého muže a nechají ho zaplnit to místo, které bylo prázdné po celý náš bídný život, kdo může doufat, že nás vyléčí? Litujte nás, slečno – litujte nás, že nám zbyl jen jediný ženský cit, a že se ten těžkým soudem obrátil z útěchy a hrdosti v nový nástroj násilí a utrpení."

„Vezmete si," řekla Rose po odmlce, „ode mě nějaké peníze, které vám umožní žít bez nepoctivosti – alespoň do té doby, než se znovu setkáme?"

„Ani penny," odpověděla dívka a mávla rukou.

„Nezavírejte své srdce před všemi mými snahami vám pomoci," řekla Rose a jemně vykročila vpřed. „Chci vám skutečně posloužit."

„Nejlépe byste mi posloužila, slečno," odpověděla dívka, lomíc rukama, „kdybyste mi ihned vzala život; dnes v noci jsem cítila víc žalu při pomyšlení, co jsem, než jsem kdy předtím cítila, a bylo by něco neumřít v tom pekle, v němž jsem žila. Pánbůh vám žehnej, sladká slečno, a sešli vám tolik štěstí na hlavu, kolik jsem já na svoji přinesla hanby!"

Takto mluvíc a hlasitě vzlykajíc, ta nešťastná bytost se odvrátila; zatímco Rose Maylie, přemožena tímto neobyčejným rozhovorem, který měl spíš podobu rychlého snu než skutečné události, klesla do křesla a snažila se shromáždit své zbloudilé myšlenky.

# XLI. V níž čtenář učiní nové objevy a dozví se, že překvapení, jako neštěstí, zřídka přichází samo

Její postavení bylo věru nevšedně těžké a nesnadné. Zatímco cítila nejvroucnější a nejpalčivější touhu proniknout tajemství, do nějž byl Oliverův příběh zahalen, nemohla jinak než posvátně střežit důvěru, kterou v ni jako v mladou a bezelstnou dívku vložila ta ubohá žena, s níž právě hovořila. Její slova i vystupování se dotkla Rosina srdce; a vedle lásky k jejímu mladému svěřenci – stěží slabší svou pravdivostí a vroucností – tu bylo i vřelé přání získat tu vyvrženkyni zpět k pokání a k naději.

Měli v úmyslu zůstat v Londýně jen tři dny, než na několik týdnů odjedou do vzdáleného kouta pobřeží. Právě byla půlnoc prvního dne. Jaký postup by si mohla stanovit, který by se dal provést za osmačtyřicet hodin? Nebo jak odložit cestu, aniž by vzbudila podezření?

Pan Losberne byl s nimi a následující dva dny s nimi zůstane; ale Rose příliš dobře znala prudkost toho vynikajícího pána a příliš jasně předvídala hněv, s jakým by při prvním výbuchu svého rozhorlení pohlížel na nástroj Oliverova znovudopadení, než aby mu to tajemství svěřila, když její přímluvy za dívku nemohl podepřít žádný zkušený člověk. To všechno byly důvody k největší opatrnosti a k velmi obezřetnému jednání při sdělování věci paní Maylieové, jejímž prvním popudem by nevyhnutelně bylo radit se o tom se ctihodným doktorem. Pokud šlo o to obrátit se na nějakého právního rádce, i kdyby věděla, jak na to, sotva se o tom dalo uvažovat ze stejného důvodu. Jed-

nou jí přišlo na mysl, aby požádala o pomoc Harryho; ale to probudilo vzpomínku na jejich poslední rozloučení, a zdálo se jí nedůstojné volat ho zpět, když – slzy jí vstoupily do očí, jak sledovala tenhle sled úvah – se mohl za tu dobu naučit zapomenout na ni a být šťastnější jinde.

Zneklidňována těmito různými úvahami, klonící se tu k jednomu, tu k druhému postupu a znovu couvající před nimi všemi, jak se jí každá další úvaha vybavila v mysli, Rose strávila bezesnou a úzkostnou noc. Po dalším rozmlouvání sama se sebou druhého dne dospěla k zoufalému rozhodnutí poradit se s Harrym.

„Jestli bude pro něj bolestné sem se vracet," myslila si, „jak bolestné to bude pro mě! Ale snad nepřijede; může napsat, nebo přijede sám a pečlivě se vyhne tomu, aby se se mnou setkal – tak to udělal, když odjížděl. Sotva jsem si myslela, že to tak udělá; ale pro oba to bylo lepší." A tu Rose odložila pero a odvrátila se, jako by ani samotný papír, který měl být jejím poslem, neměl vidět, jak pláče.

Vzala to pero znovu a padesátkrát je zase odložila, uvažovala a znovu uvažovala o první řádce svého dopisu, aniž by napsala první slovo, když Oliver, který se procházel po ulicích s panem Gilesem jako tělesnou stráží, vešel do pokoje v tak bezdechém chvatu a prudkém rozrušení, že to vypadalo jako znamení nějakého nového důvodu k poplachu.

„Co vás tak rozrušilo?" zeptala se Rose, vykročíc mu vstříc.

„Sotva vím jak; mám pocit, že se udusím," odpověděl chlapec. „Ach! Pomyslet, že jsem ho nakonec přece spatřil, a že si teď budete moci být jistá, že jsem vám říkal pravdu!"

„Nikdy jsem si nemyslela, že byste nám byl řekl něco jiného než pravdu," řekla Rose, konejšíc ho. „Ale co to je? – o kom to mluvíte?"

„Viděl jsem toho pána," odpověděl Oliver, sotva schopen artikulovat, „toho pána, co ke mně byl tak hodný – pana Brownlowa, o kterém jsme tak často mluvili."

„Kde?" zeptala se Rose.

„Vystupoval z kočáru," odpověděl Oliver, roně slzy radosti, „a šel do nějakého domu. Nemluvil jsem s ním – nemohl jsem s ním mluvit, protože mě neviděl, a já se tak třásl, že jsem k němu nedokázal jít. Ale Giles se za mě zeptal, jestli tam bydlí, a oni řekli, že ano. Podívejte," řekl Oliver a rozevřel kousek papíru, „tady to je; tady bydlí – půjdu tam hned! Ach, panečku, panečku! Co udělám, až se s ním zase uvidím a uslyším, jak mluví!"

Rose, jejíž pozornost byla nemálo rozptýlena těmito a mnoha jinými nesouvislými výkřiky radosti, přečetla adresu, která zněla Craven Street, Strand. Velmi rychle se rozhodla ten objev využít.

„Rychle!" řekla. „Řekněte jim, ať zjednají drožku, a buďte připraven jet se mnou. Zavezu vás tam hned, bez ztráty minuty. Jenom řeknu tetičce, že si jdeme na hodinu ven, a budu připravena, jak budete i vy."

Oliver nepotřeboval pobízení ke spěchu, a za něco víc než pět minut byli na cestě do Craven Street. Když tam dojeli, Rose nechala Olivera v kočáře pod záminkou, že starého pána na jeho přijetí připraví; a poslavši nahoru po sluhovi svou vizitku, žádala, aby se mohla setkat s panem Brownlowem ve velmi naléhavé záležitosti. Sluha se brzy vrátil a prosil, aby se obtěžovala jít nahoru; a následujíc ho do pokoje v patře, byla slečna Maylie představena staršímu pánovi dobrotivého vzezření, v kabátě lahvově zelené barvy. Nedaleko něj seděl jiný starý pán v nankinových kalhotách a kamaších; ten už tak dobrotivě nevypadal a seděl se složenýma rukama na vrchu tlusté hole a bradou na nich opřenou.

„Panečku," řekl pán v lahvově zeleném kabátě, kvapně se zdvíhaje s velkou zdvořilostí, „promiňte, slečno – představoval jsem si, že jde o nějakého dotěrného člověka, který – prosím, aby mě omluvila. Posaďte se, prosím."

„Pan Brownlow, předpokládám?" řekla Rose a pohlédla z druhého pána na toho, který promluvil.

„To je mé jméno," řekl starý pán. „Tohle je můj přítel, pan Grimwig. Grimwigu, nechcete nás na pár minut nechat o samotě?"

„Domnívám se," vložila se slečna Maylie, „že v této fázi našeho rozhovoru nemusím toho pána obtěžovat, aby odcházel. Jsem-li správně zpravena, je obeznámen s věcí, o níž si s vámi přeji hovořit."

Pan Brownlow sklonil hlavu. Pan Grimwig, který se byl velmi strnule uklonil jednou a zvedl se ze své židle, se podruhé velmi strnule uklonil a zase do ní klesl.

„Velmi vás překvapím, nepochybuji o tom," řekla Rose, přirozeně v rozpacích; „ale vy jste kdysi prokázal velkou dobrotu a laskavost jednomu velmi drahému mladému příteli mému, a jsem si jista, že vás bude zajímat se o něm znovu něco dovědět."

„Vážně!" řekl pan Brownlow.

„Znal jste ho pod jménem Oliver Twist," odvětila Rose.

Sotva ta slova unikla jejím rtům, pan Grimwig, který se tvářil, že nahlíží do velké knihy ležící na stole, ji s velkým rachotem převrhl, zvrátil se nazad ve své židli a vymazal ze své tváře každý výraz kromě jediného: naprostého úžasu; a oddal se dlouhému, prázdnému zírání; pak, jakoby se styděl, že projevil tak mnoho citu, jako by se křečí trhl zpět do své dřívější polohy, díval se přímo před sebe a vydal dlouhé hluboké hvízdnutí, které, jak se zdálo, nakonec nevyznívalo do prázdného vzduchu, ale uhasínalo kdesi v nejzazších koutech jeho žaludku.

Pan Brownlow byl neméně překvapen, ačkoli jeho úžas se neprojevil tak výstředním způsobem. Přitáhl si židli blíž ke slečně Maylieové a řekl:

„Prokažte mi tu laskavost, drahá mladá dámo, a nechte zcela stranou tu dobrotu a laskavost, o kterých mluvíte a o nichž nikdo jiný nic neví; a jestli máte ve své moci předložit nějaký důkaz, který změní to nepříznivé mínění, k němuž jsem byl kdysi sveden ohledně toho ubohého dítěte, pro boha živého, dejte mi ho do rukou."

„Je to špatný kluk! Sním vlastní hlavu, jestli to není špatný kluk," zabručel pan Grimwig, mluvě jakousi břichomluveckou silou, aniž pohnul jediným svalem v obličeji.

„Je to dítě ušlechtilé povahy a vřelého srdce," řekla Rose a zrudla; „a ta Síla, která usoudila, že ho vyzkouší nad jeho léta, vložila mu do hrudi náklonnosti a city, které by dělaly čest mnoha těm, kdo prožili jeho let už šestkrát."

„Je mi teprve jednašedesát," řekl pan Grimwig se stejně strnulou tváří. „A protože ať jsem čert, jestli tenhle Oliver není aspoň dvanáctiletý, nevidím, k čemu se ta poznámka vztahuje."

„Nevšímejte si mého přítele, slečno Maylie," řekl pan Brownlow; „nemyslí to tak, jak říká."

„Ano, myslí," zabručel pan Grimwig.

„Ne, nemyslí," řekl pan Brownlow, očividně rostoucí v hněvu, jak mluvil.

„Sní vlastní hlavu, jestli nemyslí," zabručel pan Grimwig.

„Zasloužil by si, aby mu ji srazili, jestli myslí," řekl pan Brownlow.

„A neobyčejně rád by viděl, kdyby se o to kdokoli pokusil," odpověděl pan Grimwig a klepl holí o podlahu.

Když došli až sem, oba staří pánové po řadě šňupli šňupec a potom si potřásli rukama, podle svého neměnného zvyku.

„Nuže, slečno Maylie," řekl pan Brownlow, „abychom se vrátili k předmětu, o nějž se vaše lidskost tak zajímá. Dovolte mi vědět, jaké máte zprávy o tom ubohém dítěti; a dovolte mi slíbit, že jsem vyčerpal každý prostředek, který byl v mé moci, abych ho našel, a že od té doby, co jsem se vrátil z ciziny, bylo mým prvním dojmem – že mě oklamal a byl svými dřívějšími druhy přemluven, aby mě oloupil – značně otřeseno."

Rose, která měla čas sebrat myšlenky, hned v několika prostých slovech vylíčila vše, co Olivera potkalo od chvíle, kdy opustil dům pana Brownlowa; o Nancyině sdělení si nechala pro soukromé ucho onoho

pána a zakončila ujištěním, že jeho jediným zármutkem bylo po několik měsíců to, že se nemohl setkat se svým dřívějším dobrodincem a přítelem.

„Díky bohu!" řekl starý pán. „To je pro mě velké štěstí, velké štěstí. Ale neřekla jste mi, kde je teď, slečno Maylie. Musíte mi prominout, že vám něco vytýkám – ale proč jste ho nepřivedla?"

„Čeká v kočáře u dveří," odvětila Rose.

„U těchto dveří!" zvolal starý pán. S těmi slovy vyběhl z pokoje, dolů po schodech, nahoru po stupátkách kočáru a do kočáru, bez dalšího slova.

Když se za ním dveře pokoje zavřely, pan Grimwig zvedl hlavu, přeměnil jednu zadní nohu své židle v osu a za pomoci hole a stolu opsal tři zřetelné kruhy, přičemž celou dobu seděl v křesle. Když tento manévr dokonal, vstal a kulhal, jak jen mohl rychle, sem a tam po pokoji nejmíň tucetkrát, a pak se náhle zastavil před Rose a bez nejmenší předmluvy ji políbil.

„Pst!" řekl, když se mladá dáma s jakýmsi poplachem zvedla při tomto neobvyklém počínání. „Nebojte se. Jsem dost starý na to, abych byl váš dědeček. Jste roztomilá dívka. Mám vás rád. Tady jsou!"

Vskutku, jak se jedním obratným skokem vrhl na své dřívější sedadlo, pan Brownlow se vrátil doprovázen Oliverem, kterého pan Grimwig přijal velmi vlídně; a kdyby bylo potěšení té chvíle jedinou odměnou za všechnu její úzkost a péči v Oliverův prospěch, Rose Maylie by byla dobře odměněna.

„Mimochodem, je tu ještě někdo, na koho by se nemělo zapomenout," řekl pan Brownlow a zazvonil. „Pošlete sem paní Bedwinovou, prosím."

Stará hospodyně odpověděla na výzvu s největším spěchem; a klesnuvši v pukrleti u dveří, čekala na pokyny.

„Vy jste každým dnem slepější, Bedwinová," řekl pan Brownlow trochu podrážděně.

„No, to jsem, pane," odvětila stará dáma. „Oči lidí v mém věku se stářím nelepší, pane."

„To bych vám byl řekl i já," odvětil pan Brownlow; „ale nasaďte si brýle a podívejte se, jestli nedokážete zjistit, proč jste byla zavolána, ano?"

Stará paní začala šátrat v kapse po brýlích. Ale Oliverova trpělivost už tuhle novou zkoušku nevydržela; a podlehnuv svému prvnímu popudu, vrhl se jí do náruče.

„Pánbůh buď ke mně dobrotivý!" zvolala stará paní a objala ho; „to je můj nevinný chlapec!"

„Má drahá stará chůvo!" zvolal Oliver.

„Já věděla, že se vrátí – věděla jsem to," řekla stará paní a držela ho v náručí. „Jak dobře vypadá, a zase je oblečen jako pánský syn! Kde jsi byl celý ten dlouhý, dlouhý čas? Ach! stejná sladká tvář, ale ne tak bledá; stejná měkká oka, ale ne tak smutná. Nikdy jsem na ně nezapomněla, ani na jeho tichý úsměv, ale viděla jsem je každý den, bok po boku s těmi mých vlastních drahých dětí, mrtvých a dávno pryč od časů, kdy jsem byla mladá a veselá bytost." Pokračujíc v tomhle tónu a chvílemi od sebe Olivera odtahujíc, aby si všimla, jak vyrostl, chvílemi si ho tiskouc k sobě a laskavě si projíždějíc prsty jeho vlasy, ta dobrá duše se mu smála a plakala na krku střídavě.

Zanechavše ji a Olivera, aby si v klidu srovnali vzpomínky, pan Brownlow odvedl ostatní do jiné místnosti; a tam vyslechl od Rose úplné vylíčení jejího rozhovoru s Nancy, které v něm vzbudilo nemalé překvapení a zmatek. Rose také vysvětlila své důvody, proč se o věci nejprve nesvěřila svému příteli panu Losbernovi. Starý pán usoudil, že jednala obezřetně, a ochotně se uvolil, že si o věci se ctihodným doktorem sám slavnostně promluví. Aby mu dala brzkou příležitost k provedení tohoto záměru, bylo dohodnuto, že se dostaví do hotelu v osm hodin večer, a že mezitím paní Maylieová bude opatrně zprave-

na o všem, co se stalo. Když byly tyto předběžnosti upraveny, Rose a Oliver se vrátili domů.

Rose rozhodně nepřecenila míru hněvu dobrého doktora. Sotva mu bylo Nancyino vylíčení rozvinuto, chrlil ze sebe sprškу smíšených hrozeb a klnutí; hrozil, že z ní udělá první oběť spojené vynalézavosti pánů Blatherse a Duffa; a dokonce si nasadil klobouk v přípravě, že vyrazí získat pomoc oněch ctihodných. A nepochybně by byl v tomto prvním výbuchu uskutečnil svůj úmysl bez okamžiku rozvahy nad následky, kdyby ho zčásti nezadržela odpovídající prudkost na straně pana Brownlowa, který byl sám popudlivé povahy, a zčásti takové důvody a vylíčení, jaké se zdály nejvhodnější k tomu, aby ho odradily od jeho horkokrevného záměru.

„Tak co se tedy, k čertu, má dělat?" řekl prudký doktor, když se znovu připojili ke dvěma dámám. „Máme snad schválit děkovné usnesení všem těm tulákům a tulandám a prosit je, aby přijali po stu librách jako nepatrné znamení naší úcty a jisté drobné poděkování za jejich laskavost k Oliverovi?"

„Ne přesně to," odvětil pan Brownlow se smíchem; „ale musíme postupovat jemně a s velkou opatrností."

„Jemnost a opatrnost," zvolal doktor. „Já bych je všechny poslal do _ "

„Nechte si, kam," vložil se pan Brownlow. „Ale uvažte, zda tím, že je někam pošleme, dosáhneme cíle, který máme na mysli."

„Jakého cíle?" zeptal se doktor.

„Prostě toho, abychom odhalili Oliverův původ a získali pro něj zpět dědictví, o něž byl, je-li tenhle příběh pravdivý, podvodně připraven."

„Á!" řekl pan Losberne, ochlazuje se kapesníkem; „na to jsem skoro zapomněl."

„Víte," pokračoval pan Brownlow; „když tu ubohou dívku zcela ponecháme stranou a předpokládáme, že by bylo možné přivést ty dare-

báky k soudu bez ohrožení její bezpečnosti, čeho dobrého bychom tím dosáhli?"

„Pověsili bychom aspoň pár z nich, se vší pravděpodobností," navrhl doktor, „a zbytek bychom poslali do vyhnanství."

„Velmi dobře," odvětil pan Brownlow s úsměvem; „ale nepochybně se o to postarají oni sami v plnosti času, a jestli jim do toho vlezeme a předběhneme je, zdá se mi, že vykonáme velmi donkichotský čin v přímém rozporu s našimi vlastními zájmy – nebo přinejmenším s Oliverovými, což je totéž."

„Jak to?" zeptal se doktor.

„Takto. Je zcela jasné, že budeme mít krajní obtíže dostat se na dno této záhady, dokud nedonutíme toho muže Monkse padnout na kolena. To může být provedeno jen lstí a tak, že ho chytíme, až nebude obklopen těmi lidmi. Neboť předpokládejme, že by byl zadržen – nemáme proti němu žádný důkaz. Není dokonce (pokud víme a pokud se nám fakta jeví) ani zapleten s tou bandou v žádné z jejich loupeží. Kdyby nebyl propuštěn, je velmi nepravděpodobné, že by mohl dostat jiný trest než vězení jako tulák a darebák; a samozřejmě by potom měl ústa tak zatvrzele zavřená, že by pro naše účely stejně dobře mohl být hluchý, němý, slepý a hlupák."

„Tak tedy," řekl doktor prudce, „znovu vám to předkládám, jestli pokládáte za rozumné, aby ten slib té dívce platil závazně; slib daný s nejlepšími a nejlaskavějšími úmysly, ale skutečně – "

„Nerozebírejte to, drahá mladá dámo, prosím," řekl pan Brownlow a přerušil Rose, která se chystala promluvit. „Slib bude dodržen. Nemyslím si, že by nám v nejmenším překážel v postupu. Ale než se budeme moci rozhodnout pro jakýkoli přesný postup, bude nutné dívku vidět; zjistit od ní, zda nám toho Monkse ukáže s tím, že si ho vyřídíme my, a ne zákon; nebo, jestli nebude chtít nebo nebude moci, získat od ní takový popis jeho útočišť a jeho osoby, abychom ho mohli identifikovat. Nebude ji možné vidět až do příští neděle v noci; dnes je úte-

rý. Navrhoval bych, abychom mezitím zůstali úplně klidní a drželi tyto věci v tajnosti i před samotným Oliverem."

Ačkoli pan Losberne přijal s mnoha nakyslými grimasami návrh, který znamenal zdržení celých pěti dní, byl nucen přiznat, že se mu žádný lepší postup v tu chvíli nevybavuje; a protože se Rose i paní Maylieová velmi silně postavily na stranu pana Brownlowa, byl návrh toho pána přijat jednomyslně.

„Rád bych," řekl, „zavolal na pomoc svého přítele Grimwiga. Je to zvláštní stvoření, ale bystré, a mohl by nám podstatně pomoci; měl bych dodat, že byl vychován k právnímu stavu a vzdal se ho z odporu, protože měl za dvacet let jen jedno zastoupení a jednu rutinní žádost, i když zda je to doporučení nebo není, musíte posoudit sami."

„Nic nenamítám proti tomu, abyste přizval svého přítele, mohu-li přizvat já svého," řekl doktor.

„Musíme to dát k hlasování," odvětil pan Brownlow, „kdo by to měl být?"

„Syn této dámy a – velmi starý přítel této mladé dámy," řekl doktor a ukázal směrem k paní Maylieové, zakončuje výmluvným pohledem na její neteř.

Rose se zhluboka začervenala, ale nevznesla slyšitelnou námitku proti tomuto návrhu (snad cítila, že by zůstala v beznadějné menšině); a Harry Maylie i pan Grimwig byli následně přidáni do výboru.

„Zůstaneme ve městě, samozřejmě," řekla paní Maylieová, „dokud bude jen sebemenší vyhlídka úspěšného prosazení tohoto pátrání. Nebudu šetřit ani námahou, ani nákladem ve prospěch věci, o niž máme všichni tak hluboký zájem, a jsem spokojena, že tu zůstanu, byť by to mělo být dvanáct měsíců, pokud mě ujistíte, že nějaká naděje trvá."

„Dobře!" odvětil pan Brownlow. „A protože ve tvářích kolem sebe vidím ochotu zeptat se, jak se stalo, že jsem nebyl po ruce, abych potvrdil Oliverův příběh, a tak náhle jsem opustil království, dovolte mi

vymínit si, že nebudu dotázán na nic, dokud sám neuznám za vhodné otázky předejít tím, že povím svůj vlastní příběh. Věřte mi, že tuto prosbu vznáším z dobrého důvodu, neboť jinak bych mohl vzbudit naděje, které nebudou nikdy naplněny, a jen zvětšit potíže a zklamání už tak dost početné. Pojďme! Večeře je ohlášena, a mladý Oliver, který je sám samotinký ve vedlejším pokoji, si už touhle dobou začíná myslet, že jsme se nabažili jeho společnosti a vstoupili do nějakého temného spiknutí, abychom ho vyhnali do světa."

S těmi slovy podal starý pán ruku paní Maylieové a doprovodil ji do jídelny. Pan Losberne následoval, veda Rose; a porada tak byla pro tentokrát účinně rozpuštěna.

# XLII. V níž se jeden starý Oliverův známý, projevující výrazné stopy génia, stává veřejnou osobou hlavního města

Té noci, kdy Nancy, uspavši pana Sikese, pospíchala za svým z vlastní vůle přijatým posláním k Rose Maylie, blížily se k Londýnu po Velké severní silnici dvě osoby, kterým by měl tento příběh věnovat určitou pozornost.

Byli to muž a žena; nebo snad by se dalo lépe říci, že to byl samec a samice: neboť první z nich patřil mezi ty dlouhonohé, kolenavé, loudavé, kostnaté lidi, kterým je těžko přisoudit nějaký přesný věk – vypadají, dokud jsou ještě chlapci, jako nedorostlí muži, a když už jsou skoro muži, jako přerostlí chlapci. Žena byla mladá, ale statné a odolné postavy, jak ostatně musela být, aby snesla tíhu toho těžkého rance, jenž jí byl řemenem připoután na záda. Její druh nebyl zatížen větším nákladem, neboť mu z klacku, který nesl přes rameno, visel jen malý uzlík zavázaný v obyčejném kapesníku a zjevně dost lehký. Tato okolnost, spolu s délkou jeho nohou, které byly nevšedně dlouhé, mu umožňovala s velkou lehkostí držet se o nějakých půl tuctu kroků před svou společnicí, k níž se občas otáčel netrpělivým škubnutím hlavy: jako by jí vyčítal pomalost a nabádal ji k většímu úsilí.

Takto se vlekli po prašné silnici, málo si všímajíce čehokoli, co bylo na dohled, kromě chvil, kdy ustoupili stranou, aby uvolnili širší průchod poštovním kočárům, jež se řítily z města, dokud neprošli pod

obloukem v Highgate; tu se první poutník zastavil a netrpělivě zavolal na svou družku:

„Tak dělej, nemůžeš? Ty jsi lenoch, Charlotte."

„Je to těžký náklad, povídám ti," řekla žena, když ho dohnala, celá bez dechu únavou.

„Těžký! O čem to mluvíš? K čemu tě stvořili?" odpověděl mužský poutník, přehazujíc si při řeči vlastní uzlíček na druhé rameno. „A hleďme, zase odpočíváš! No, jestli ty nevyčerpáš každýmu trpělivost, tak už nevím, co by!"

„Je to ještě daleko?" zeptala se žena, opírajíc se o násep, a vzhlédla s potem stékajícím po tváři.

„Daleko! Co by nebylo – jsi skoro tam," řekl dlouhonohý tulák a ukázal před sebe. „Koukej! To jsou světla Londýna."

„Jsou odtud nejmíň dvě míle," řekla žena malomyslně.

„Je mi jedno, jestli jsou dvě míle, nebo dvacet," řekl Noah Claypole; neboť to byl on; „ale koukej, ať jsi na nohou a jdeš, nebo tě kopnu, a tím ti to říkám napřed."

Jak Noahův rudý nos ještě víc zrudl zlostí a jak při řeči přešel přes cestu, jako by byl zcela připraven svou hrozbu uskutečnit, žena bez další poznámky vstala a vyrazila dál po jeho boku.

„Kde chceš, Noahu, na noc zastavit?" zeptala se, když ušli několik set yardů.

„Jak bych to měl vědět?" odpověděl Noah, jemuž chůze značně pokazila náladu.

„Blízko, doufám," řekla Charlotte.

„Ne, ne blízko," odvětil pan Claypole. „Tak! Ne blízko; a nic si o tom nemysli."

„Proč ne?"

„Když ti povídám, že něco udělat nehodlám, tak to stačí, bez nějakého proč a protože," odvětil pan Claypole s důstojností.

„No, nemusíš být tak protivný," řekla jeho společnice.

„Pěkná by to byla věc, co, jít a zastavit v úplně první hospodě za městem, aby Sowerberry, kdyby se za námi vypravil, mohl strkat svůj starý nos a nás nechal odvézt zpátky na voze s okovy na rukou," řekl pan Claypole posměšně. „Ne! Já půjdu a schovám se do nejužších uliček, jaké najdu, a nezastavím, dokud nedojdeme k tomu nejzastrčenějšímu domu, co uvidím. Hergot, můžeš děkovat svý hvězdě, že mám hlavu; protože kdybychom nebyli zprvu šli naschvál špatnou cestou a zpátky přes polní krajinu, byla bys zavřená, pevně a nadobro, už před týdnem, má paničko. A posloužilo by ti to právem, že jsi hloupá."

„Vím, že nejsem tak mazaná jako ty," odvětila Charlotte; „ale nesvaluj to všechno na mě a neříkej, že já bych byla zavřená. Byl bys také, kdybych byla já, ať tak či tak."

„Vzala jsi peníze z pokladny, víš, že jo," řekl pan Claypole.

„Vzala jsem je pro tebe, Noahu, miláčku," odvětila Charlotte.

„Nechal jsem si je?" zeptal se pan Claypole.

„Ne; svěřil ses mi a nechal mě je nést jako takový milý, a to taky jsi," řekla paní, poškrabávajíc ho pod bradou a strkajíc svou paži do jeho.

Tak tomu věru bylo; ale protože nebylo zvykem pana Claypola klást v kohokoli slepou a hloupou důvěru, je třeba poznamenat, aby se tomu pánovi stala spravedlnost, že svěřil Charlottě tolik proto, aby, kdyby byli pronásledováni, peníze mohly být nalezeny u ní: což by mu nechalo možnost prohlásit, že on sám o žádné krádeži neví, a značně by to usnadnilo jeho vyhlídky na útěk. Pochopitelně v tento okamžik nedával k dobru žádné vysvětlení svých pohnutek, a kráčeli dál velmi láskyplně vedle sebe.

Podle tohoto obezřetného plánu šel pan Claypole bez zastávky dál, až došel k Angelu v Islingtonu, kde moudře usoudil, podle shluku chodců a množství povozů, že Londýn začíná doopravdy. Jen se krátce zastavil, aby si všiml, které ulice se zdály nejpřeplněnější, a jim je tedy třeba se nejvíc vyhnout, přešel na Saint John's Road a brzy byl ponořen hluboko do temnot spletitých a špinavých cestiček, které, ležíce

mezi Gray's Inn Lane a Smithfieldem, činí tu část města jednou z nejnižších a nejhorších, jaké pokrok uprostřed Londýna nechal.

Těmito ulicemi kráčel Noah Claypole, táhna Charlotte za sebou; chvílemi sestoupil do škarpy, aby jediným pohledem obsáhl celý zevní vzhled nějaké malé hospody; chvílemi zase pokračoval, poněvadž ho nějaký zdánlivý projev přiměl si myslet, že je příliš nápadná pro jeho záměr. Konečně zastavil před jednou, skromnějšího vzezření a špinavější, než kolik jich dosud viděl; a přešed na druhou stranu a prohlédnuvši si ji z protějšího chodníku, milostivě oznámil svůj úmysl se tu na noc ubytovat.

„Tak mi dej ten ranec," řekl Noah, odepnuv ho ze ženina ramene a přehodiv si ho na vlastní; „a nemluv, jenom když tě osloví. Jak se jmenuje ten dům – t-ř-i – tři co?"

„Mrzáci," řekla Charlotte.

„U Tří mrzáků," opakoval Noah, „a moc pěkná vývěsní tabule. Tak teď. Drž se mi těsně v patách a pojď." S těmito pokyny strčil ramenem do rachotících dveří a vstoupil do domu následován svou společnicí.

V nálevně nebyl nikdo než mladý žid, který s oběma lokty na pultě četl špinavé noviny. Velmi upřeně se zadíval na Noaha a Noah se velmi upřeně zadíval na něj.

Kdyby byl Noah oblečen ve svém chlapeckém dobročinném úboru, bylo by snad proč, aby žid otevíral oči tak doširoka; ale protože odhodil kabát i odznak a nosil krátký halenovitý kabátec přes své kožené kalhoty, nebyl zvláštní důvod, proč by jeho vzhled vzbuzoval v hospodě tolik pozornosti.

„Je tohle U Tří mrzáků?" zeptal se Noah.

„To je jbédo tyhle hospody," odvětil žid.

„Jeden pán, co jsme ho potkali na cestě, když jsme šli z venkova, nám tohle místo doporučil," řekl Noah a strčil do Charlotty, snad aby jí dal na vědomí tenhle neobyčejně vynalézavý úskok, jak si získat úctu,

a snad aby ji varoval, aby neprozradila překvapení. „Chceme tu dneska spát."

„Deví zrovda, jestli bůžete," řekl Barney, který byl obsluhujícím skřítkem; „ale zebtáb se."

„Ukaž nám nálevnu a dej nám trochu studeného masa a doušek piva, zatímco se ptáš, ano?" řekl Noah.

Barney vyhověl tím, že je uvedl do malé zadní místnosti a předložil jim požadované jídlo; když to udělal, informoval poutníky, že jim mohou poskytnout tu noc ubytování, a nechal ten přívětivý pár jejich občerstvení.

Nuže, tahle zadní místnost byla hned za nálevnou a o několik stupňů níž, takže kterákoli osoba spojená s domem mohla po odhrnutí malé záclony skrývající jedinou tabulku skla zasazenou do zdi onoho posledně jmenovaného prostoru, asi pět stop od podlahy, nejen hledět shora na jakékoli hosty v zadní místnosti bez velkého nebezpečí, že bude pozorována (sklo bylo v temném úhlu zdi, mezi níž a velkým svislým trámem se musel pozorovatel protlačit), ale mohla také, přiložením ucha k přepážce, s dostatečnou zřetelností zjistit předmět jejich hovoru. Hostinský nespouštěl oči z tohoto špehýrkového místa déle než pět minut, a Barney se právě vrátil z vyřízení onoho výše zmíněného sdělení, když Fagin v průběhu svého večerního obchodu přišel do nálevny, aby se poptal po některých ze svých mladých učedníků.

„Pst!" řekl Barney: „cizí ve vedlejší bístdosti."

„Cizí!" opakoval stařík šeptem.

„Áno! A divdý ptáčci taky," dodal Barney. „Z vedkova, ale cosi do tvýho vobora, debo se bejlíb."

Fagin, zdálo se, přijal toto sdělení s velkým zájmem.

Vylezl na stoličku a opatrně přiložil oko k tabulce skla, odkud z tohoto tajného stanoviště mohl vidět pana Claypola, jak si bere ze mísy studené hovězí a z korbele porter a jak podává homeopatické dávky

obojího Charlottě, která trpělivě seděla vedle a jedla a pila, co jí on dovolil.

„Aha!" zašeptal, ohlédnuv se po Barneym, „ten chlapík se mi líbí. Mohl by nám být k užitku; ví už, jak holku cvičit. Nedělej hluk ani jako myš, můj milý, a nech mě slyšet, co povídají – nech mě je slyšet."

Znovu přiložil oko ke sklu, otočil ucho k přepážce a pozorně naslouchal: s rafinovaným a dychtivým výrazem ve tváři, který by býval mohl patřit nějakému starému skřítkovi.

„Takže já chci být pán," řekl pan Claypole, vymrštiv nohy a pokračuje v rozhovoru, jehož počátek Fagin nestihl zaslechnout. „Žádné veselé staré rakve, Charlotte, pro mě pánský život: a jestli chceš, můžeš být dáma."

„To by se mi líbilo moc, miláčku," odvětila Charlotte; „ale pokladny nejsou k vyprazdňování každý den, aby člověk pak čistě vyklouzl."

„Fuj pokladny!" řekl pan Claypole; „je spousta jiných věcí k vyprazdňování kromě pokladen."

„Co tím myslíš?" zeptala se jeho společnice.

„Kapsy, dámské kabelky, domy, poštovní kočáry, banky!" řekl pan Claypole, pookřávaje s porterem.

„Ale to všechno nemůžeš sám dělat, miláčku," řekla Charlotte.

„Postarám se, abych se dostal do společnosti s těmi, co to umějí," odvětil Noah. „Dovedou nás tak či onak udělat užitečnými. Ty sama máš cenu padesáti ženských; nikdy jsem neviděl tak zatraceně mazanou a lstivou mrchu, jakou dokážeš bejt, když tě nechám."

„Jemine, jak je milé, když to říkáš!" zvolala Charlotte a vtiskla polibek na jeho ošklivý obličej.

„Tak, to stačí: nebuď moc něžná, kdybych na tebe byl protivný," řekl Noah, odtahuje se s velkou vážností. „Rád bych byl kapitánem nějaké bandy, abych jim mohl nakládat a sledovat je, aniž by o tom věděli. To by mi vyhovovalo, kdyby to vynášelo; a jestli bychom se jen mohli dostat k nějakému takovému pánovi, povídám, že by to bylo levné za těch

dvacet liber v bankovce, co máš – zvlášť když sami pořádně nevíme, jak se jí zbavit."

Když vyslovil tento názor, pan Claypole se podíval do korbele piva s výrazem hluboké moudrosti; a dobře potřásnuv jeho obsahem, blahosklonně pokývl Charlottě a napil se, přičemž vypadal velmi občerstven. Rozmýšlel se, zda si ještě lokne, když ho náhlé otevření dveří a objevení se cizího člověka přerušilo.

Ten cizí byl pan Fagin. A velmi vlídně vypadal a velmi nízko se poklonil, když přistoupil, posadil se k nejbližšímu stolu a objednal si u šklebícího se Barneyho něco k pití.

„Příjemný večer, pane, ale na tuhle roční dobu chladný," řekl Fagin, mna si ruce. „Z venkova, jak vidím, pane?"

„Jak to vidíš?" zeptal se Noah Claypole.

„Nemáme v Londýně tolik prachu," odpověděl Fagin a ukázal od Noahových bot k botám jeho společnice a od nich ke dvěma rancům.

„Jsi mazanej chlap," řekl Noah. „Ha, ha, slyšíš to, Charlotte!"

„Nu, člověk v tomhle městě musí být mazaný, můj milý," odvětil Fagin, ztlumiv hlas do důvěrného šepotu; „a to je pravda."

Fagin podtrhl tuto poznámku tím, že se pravým ukazováčkem klepl do strany nosu – gesto, které se Noah pokusil napodobit, i když ne s úplným úspěchem, poněvadž jeho vlastní nos nebyl pro ten účel dost velký. Nicméně pan Fagin, zdálo se, vyložil toto úsilí jako výraz dokonalé shody se svým míněním a kolem dokola rozlil pití, s nímž se Barney vrátil, velmi přátelsky.

„Dobrá věc, tohle," poznamenal pan Claypole a mlaskl rty.

„Panečku!" řekl Fagin. „Musí člověk pořád vyprazdňovat nějakou pokladnu, nebo kapsu, nebo dámskou kabelku, nebo dům, nebo poštovní kočár, nebo banku, jestli to pije pravidelně."

Pan Claypole, sotva zaslechl tenhle výtažek ze svých vlastních poznámek, se zvrátil ve své židli a pohlédl ze žida na Charlottu s tváří popelavě bledou a plnou nesmírné hrůzy.

„Nic si ze mě nedělejte, můj milý," řekl Fagin a přitáhl si židli blíž. „Ha, ha! To byla šťastná náhoda, že jsem to zaslechl náhodou já. Velké štěstí, že jsem to byl jenom já."

„Já jsem to nevzal," koktal Noah, už nevytahuje nohy jako nějaký nezávislý pán, ale skrčiv je co nejvíc pod židlí; „to všechno udělala ona; teď to máš ty, Charlotte, víš, že jo."

„Je jedno, kdo to má, nebo kdo to udělal, můj milý," odpověděl Fagin, přesto jestřábím okem zahlédnuv dívku i oba rance. „Já jsem v tomhle oboru sám, a mám tě pro to rád."

„V jakém oboru?" zeptal se pan Claypole, trochu se vzpamatovávaje.

„V té branži obchodu," odvětil Fagin; „a stejně tak lidé z tohoto domu. Trefil jsi hřebík přímo na hlavičku a jsi tu v bezpečí, bezpečněji už být nemůžeš. Není v tomhle městě bezpečnější místo než U Tří mrzáků; to jest, když se mi zachce udělat ho takovým. A ty i ta mladá žena jste si mě získali; tak jsem řekl slovo a můžete být klidní."

Mysl Noaha Claypola mohla být po tomto ujištění klidná, ale jeho tělo rozhodně klidné nebylo; neboť se vrtěl a svíjel do rozmanitých neohrabaných poloh, pozoruje přitom svého nového přítele se smíšenou bázní a podezřením.

„Povím ti víc," řekl Fagin, když dívku uklidnil pomocí přátelského pokyvování a mumlaných povzbuzení. „Mám přítele, který myslím může splnit tvé drahé přání a uvést tě na pravou cestu, kde si můžeš vybrat, které oddělení obchodu by ti nejlépe hned zpočátku vyhovovalo, a všem ostatním se vyučíš."

„Mluvíš, jako bys to myslel vážně," odvětil Noah.

„Jakou výhodu bych měl z toho, kdybych byl něco jiného?" otázal se Fagin, pokrčiv rameny. „Pojď! Chci s tebou slovíčko ven."

„Není třeba se obtěžovat a hýbat," řekl Noah, znovu si pomalu vytahuje nohy. „Mezitím odnese zavazadla nahoru. Charlotto, postarej se o rance."

Tento rozkaz, jenž byl vyřčen s velkou majestátností, byl bez nejmenšího zdráhání vykonán; a Charlotte si pospíšila s balíky pryč, zatímco Noah držel dveře otevřené a díval se, jak odchází.

„Pěkně jsem si ji podmanil, co?" zeptal se, když zaujal zase své místo: tónem krotitele, který ochočil nějaké divoké zvíře.

„Zcela dokonale," odvětil Fagin a plácl ho po rameni. „Jsi génius, můj milý."

„No, předpokládám, že kdybych nebyl, nebyl bych tady," odvětil Noah. „Ale povídám, bude zpátky, jestli ztratíš čas."

„Nuže, co myslíš?" řekl Fagin. „Kdyby se ti můj přítel líbil, mohl bys udělat lepší, než se k němu přidat?"

„Je v dobrém oboru obchodu; o to tu jde!" odpověděl Noah, mrknuv jedním ze svých malých oček.

„Na vrcholu stromu; zaměstnává spoustu rukou; má v tom oboru tu nejlepší společnost."

„Rodilí měšťáci?" zeptal se pan Claypole.

„Ani jeden venkovan mezi nimi; a nemyslím, že by tě vzal, ani na mé doporučení, kdyby zrovna neměl pomocníků nedostatek," odvětil Fagin.

„Musel bych něco odevzdat?" řekl Noah a plácl se na kapsu kalhot.

„Ani jinak by to nešlo udělat," odpověděl Fagin velmi rozhodně.

„Dvacet liber, to je ale – to je spousta peněz!"

„Ne, když je to v bankovce, které se nemůžeš zbavit," odsekl Fagin. „Číslo a datum opsané, předpokládám? Výplata zastavena v Bance? Á! Pro něj nebude moc stát. Bude ji muset poslat do ciziny a na trhu by za ni moc nedostal."

„Kdy bych ho mohl vidět?" zeptal se Noah pochybovačně.

„Zítra ráno."

„Kde?"

„Tady."

„Hm!" řekl Noah. „Jaká je mzda?"

„Žít jako pán – strava a nocleh, dýmka a lih zdarma – polovina ze všeho, co vyděláš, a polovina ze všeho, co vydělá ta mladá žena," odvětil pan Fagin.

Zda by Noah Claypole, jehož lačnost nebyla z nejmenších, přistoupil i na tyto zářivé podmínky, kdyby byl sám sobě pánem, je velmi pochybné; ale protože si vzpomněl, že by v případě odmítnutí bylo v moci jeho nového známého hned ho vydat soudu (a horší věci se už staly), postupně povolil a řekl, že by mu to podle něj vyhovovalo.

„Ale, víš," poznamenal Noah, „protože ona toho bude moci dělat dost, rád bych vzal něco velmi lehkého."

„Nějakou drobnou práci na zkoušku?" navrhl Fagin.

„Á! Něco toho druhu," odvětil Noah. „Co myslíš, že by se pro mě hodilo? Něco nepříliš namáhavého pro sílu a ne příliš nebezpečného, víš. Něco takového!"

„Slyšel jsem tě mluvit o něčem po špehovsku na ostatních, můj milý," řekl Fagin. „Můj přítel by moc rád měl někoho, kdo by to uměl dobře."

„Nu, zmínil jsem to a tu a tam bych se do toho dal," odvětil pan Claypole pomalu; „ale samo o sobě by to nevyneslo, víš."

„To je pravda!" poznamenal žid, přežvykuje nebo předstíraje, že přežvykuje. „Ne, snad by nevyneslo."

„Tak co myslíš?" zeptal se Noah, pozoruje ho úzkostlivě. „Něco na způsob plížení, kde by to byla docela jistá práce a riziko ne o moc větší, než když člověk sedí doma."

„Co říkáš na stařenky?" zeptal se Fagin. „Dá se dost vydělat tím, že jim člověk sebere kabelky a balíčky a utíká za roh."

„Nekřičí moc a nedrápou někdy?" zeptal se Noah, vrtě hlavou. „Nemyslím, že by to vyhovovalo mému záměru. Není nějaká jiná linka otevřená?"

„Počkej!" řekl Fagin, položiv ruku na Noahovo koleno. „Lov na haranty."

„Co je to?" vyptával se pan Claypole.

„Haranti, můj milý," řekl Fagin, „jsou malé děti, které maminky posílají pro něco, s šestáky nebo šilinky; a lov je prostě vzít jim peníze – mají je vždycky připravené v ruce – pak je srazit do škarpy a odkráčet velmi pomalu, jako by se nestalo nic jiného než že dítě upadlo a odřelo si něco. Ha, ha, ha!"

„Ha, ha!" zařval pan Claypole, kopaje do vzduchu nohama v extázi. „Pane bože, to je přesně ono!"

„Jisté je, že je," odpověděl Fagin; „a můžeš mít pár dobrých revírů vytýčených v Camden Townu a v Battle Bridge a v okolích podobných, kde se vždycky posílá pro něco; a můžeš převrátit tolik harantů, kolik budeš chtít, v kteroukoli denní hodinu. Ha, ha, ha!"

S tím Fagin bokem šťouchl pana Claypola a oba se dali do dlouhého a hlasitého výbuchu smíchu.

„Nu, to je dobré!" řekl Noah, když se vzpamatoval a Charlotte se vrátila. „Kolik hodin zítra řekneme?"

„Postačí deset?" zeptal se Fagin a dodal, když pan Claypole souhlasně přikývl: „Jaké jméno řeknu svému dobrému příteli?"

„Pan Bolter," odvětil Noah, který se na takovou nouzovou situaci připravil. „Pan Morris Bolter. Toto je paní Bolterová."

„Oddaný služebník paní Bolterové," řekl Fagin, uklánějíc se s groteskní zdvořilostí. „Doufám, že ji brzy líp poznám."

„Slyšíš toho pána, Charlotto?" zahřměl pan Claypole.

„Ano, Noahu, miláčku!" odvětila paní Bolterová a napřáhla ruku.

„Říká mi Noahu, jako takový láskyplný způsob mluvy," řekl pan Morris Bolter, dříve Claypole, obraceje se k Faginovi. „Rozumíš?"

„Á, rozumím – dokonale," odvětil Fagin, mluvě pro jednou pravdu. „Dobrou noc! Dobrou noc!"

S mnoha pozdravy a dobrými přáními šel pan Fagin svou cestou. Noah Claypole, žádaje si pozornost své dobré paní, přistoupil k tomu, aby ji poučil o dohodě, kterou uzavřel, se vší tou nadutostí a náde-

chem převahy, jak se slušelo nejen příslušníkovi pevnějšího pohlaví, ale pánovi, který ocenil důstojnost zvláštního určení pro lov na haranty, v Londýně a jeho okolí.

# XLIII. V níž se vypráví, jak se Lišák dostal do nesnází

„Tak to jsi tedy byl ty sám sobě tím přítelem, co?" ptal se pan Claypole, čili Bolter, když se podle smlouvy mezi nimi uzavřené druhý den přestěhoval do Faginova domu. „U všech čertů, včera večer jsem si to tak napolo myslel!"

„Každý je sám sobě přítelem, můj milý," odpověděl Fagin se svým nejvtíravějším úšklebkem. „Nikde nemá lepšího, než je on sám."

„Výjimečně snad někdy," odvětil Morris Bolter a nasadil tvář světem protřelého muže. „Některý lidi nejsou nepřátelé nikomu než sami sobě, to přece víš."

„Tomu nevěř," řekl Fagin. „Když je někdo svým nepřítelem, je to jen proto, že je sám sobě až příliš dobrým přítelem; ne proto, že by se staral o všechny ostatní víc než o sebe. Pch, pch! Nic takového v přírodě není."

„A kdyby bylo, nemělo by být," odpověděl pan Bolter.

„To dá rozum. Jedni kejklíři tvrdí, že magické číslo je tři, druzí že sedm. Není to ani jedno, ani druhé, můj příteli, ani jedno. Je to číslo jedna."

„Ha! ha!" vzkřikl pan Bolter. „Číslo jedna navěky!"

„V tak malé společnosti, jako je naše, můj milý," řekl Fagin, který cítil nutnost tuhle tezi upřesnit, „máme jedno obecné číslo jedna, do kterého počítáme i mne a všechny ostatní mladé lidi."

„Hergot!" zvolal pan Bolter.

„Víš," pokračoval Fagin a tvářil se, že vyrušení přeslechl, „jsme spolu tak promíseni a naše zájmy tak sepjaty, že to tak musí být. Kupříkladu tvým úkolem je starat se o číslo jedna – totiž o sebe."

„Jistě," odpověděl pan Bolter. „V tom máš svatou pravdu."

„Jenže o sebe, číslo jedna, se nemůžeš starat, aniž by ses staral o mne, číslo jedna."

„Číslo dvě, chceš říct," opravil ho pan Bolter, kterého příroda štědře obdařila sobectvím.

„Ne, nechci!" odsekl Fagin. „Mám pro tebe stejnou důležitost jako ty sám pro sebe."

„Hele," přerušil ho pan Bolter, „ty seš moc fajn chlap a já tě mám moc rád; ale tak dohromady spolu zas tak moc nejsme, aby to vyšlo na tohle."

„Jen uvaž," řekl Fagin a pokrčil rameny s rozpřaženýma rukama; „jen to uvaž. Udělal jsi věc velmi pěknou, kvůli které tě mám rád; jenže taky věc, kvůli které by ti kolem krku obtočili jistou vázanku, kterou je tak snadné zavázat a tak nesnadné rozvázat – lidově řečeno, oprátku!"

Pan Bolter si sáhl na krk, jako by mu byl šátek nepříjemně těsný; a zabručel přitakání, umírněné tónem, ne však obsahem.

„Šibenice," pokračoval Fagin, „šibenice, můj milý, je ošklivý ukazatel, který ukazuje na velmi krátkou a prudkou zatáčku, jež mnohému smělému chlapíkovi zarazila kariéru na široké silnici. Udržet se na pohodlné cestě a držet si šibenici co nejdál – to je u tebe úkol číslo jedna."

„Jistěže je," odpověděl pan Bolter. „A proč o těchhle věcech vlastně mluvíš?"

„Jen abych ti srozumitelně ukázal, co mám na mysli," řekl žid a pozvedl obočí. „Abys to dokázal, závisíš na mně. Abych si uhájil svůj malý podnik v útulnosti, závisím já na tobě. To první je tvoje číslo jedna, to druhé moje číslo jedna. Čím víc si vážíš svého čísla jedna, tím opatrnější musíš být o moje; a tak docházíme konečně k tomu, co jsem ti

pověděl na začátku – že nás ohled na číslo jedna všechny drží pohromadě a držet musí, pokud se nemáme rozpadnout společně."

„Pravda, pravda," souhlasil pan Bolter zamyšleně. „Jo, ty seš mazanej starej lišák!"

Pan Fagin s potěšením viděl, že tahle poklona jeho schopnostem není pouhé zdvořilé slovíčko, ale že na svého nováčka opravdu zapůsobil dojmem své vychytralé geniality, který bylo nanejvýš důležité, aby si mladík v samém počátku jejich známosti osvojil. Aby tak žádoucí a užitečný dojem ještě posílil, navázal na úder tím, že ho s jistou podrobností uvedl do velikosti a rozsahu svých podniků; mísil přitom pravdu a smyšlenku tak, jak nejlépe vyhovovalo jeho záměru, a obojí uplatňoval s takovým uměním, že respekt pana Boltera znatelně rostl a byl zároveň mírněn jistou dávkou blahodárné bázně, jakou bylo velmi žádoucí probudit.

„Je to tahle vzájemná důvěra, co máme jeden ke druhému, co mě utěšuje v těžkých ztrátách," řekl Fagin. „O svého nejlepšího chlapa jsem přišel včera ráno."

„Snad nechceš říct, že umřel?" vykřikl pan Bolter.

„Ne, ne," odpověděl Fagin, „tak zlé to zase není. Zas tak zlé ne."

„Takže, soudím, že byl – "

„Předvolán," vložil se Fagin. „Ano, byl předvolán."

„Hodně zle?" ptal se pan Bolter.

„Ne," odpověděl Fagin, „zas tak hodně ne. Obvinili ho z pokusu kapesní krádeže a našli u něj stříbrnou tabatěrku, – jeho vlastní, můj milý, jeho vlastní, protože sám šňupal a byl do šňupání velký blázen. Nechali ho zadrženého do dneška, poněvadž si mysleli, že znají majitele. Ach! stál za padesát takových tabatěrek a já bych cenu padesáti za něj dal, abych ho měl zpátky. Měl jsi Lišáka znát, můj milý; měl jsi Lišáka znát."

„Však ho ještě poznám, doufám; nemyslíš?" řekl pan Bolter.

„Pochybuji o tom," odpověděl Fagin s povzdechem. „Jestli nedostanou žádný nový důkaz, bude to jen zkrácené odsouzení a za nějakých šest týdnů ho máme zpátky; ale jestli ho dostanou, je to případ na šoupnutí přes moře. Vědí, jak je to chytrý kluk; půjde na doživotí. Z Lišáka udělají přinejmenším doživoťáka."

„Co tím myslíš, šoupnutí přes moře a doživoťák?" dožadoval se pan Bolter. „K čemu je mluvit se mnou takhle; proč nemluvíš tak, abych ti rozuměl?"

Fagin se právě chystal převést tyhle tajuplné výrazy do obecné mluvy; a kdyby je byl vyložil, byl by se pan Bolter dozvěděl, že představují ono spojení slov „deportace na doživotí", když tu rozhovor přerušil příchod pana Batese, s rukama v kapsách kalhot a s tváří zkroucenou do výrazu poloveselé zoufalosti.

„Je po všem, Fagine," řekl Charley, když byli on a jeho nový společník navzájem představeni.

„Co tím chceš říct?"

„Našli toho pána, co mu patří ta tabatěrka; a ještě dva nebo tři jdou ho identifikovat; a Lišák má jízdenku do zámoří," odpověděl mladý pan Bates. „Musím mít smuteční oblek, Fagine, a stuhu na klobouku, abych ho moh navštívit, než se vydá na cesty. Pomyslet si – Jack Dawkins – náš Jack – Lišák – mazanej Lišák – a jede do zámoří pro mizernou dvoupencovou šňupací krabičku! Nikdy by mě nenapadlo, že by to udělal pod zlaté hodinky s řetězem a pečetítky. Och, proč neoloupil ňákýho bohatýho starýho pána o všechny jeho cenný krámy a nejel pryč jako gentleman, a ne jako obyčejnej lapka, bez cti a slávy!"

S tímhle vyjádřením citů ke svému nešťastnému příteli se mladý pan Bates usadil na nejbližší židli s výrazem skleslosti a sklíčenosti.

„Co to mluvíš o tom, že nemá čest ani slávu!" zvolal Fagin a vrhl na svého žáka hněvivý pohled. „Nebyl snad mezi vámi vždycky největší pašák? Je snad jediný z vás, kdo by se mu vyrovnal nebo se k němu přiblížil v jediné stopě? Co?"

„Ani jeden," odpověděl mladý pan Bates hlasem zdrsnělým lítostí; „ani jeden."

„Tak co tedy mluvíš?" opakoval Fagin hněvivě; „co tu brečíš?"

„Protože to nebude v záznamech, no!" řekl Charley, hnán proudem svých lítostí k otevřenému vzdoru vůči svému ctihodnému příteli; „protože to nemůže vyjít v obžalobě; protože nikdo nikdy nebude znát ani půlku toho, co uměl. Jak si bude stát v Newgateském kalendáři? Možná tam vůbec nebude. Ach jéje, jéje, to je mi rána!"

„Ha! ha!" vzkřikl Fagin, napřáhl pravou ruku a obrátil se k panu Bolterovi v záchvatu chichotu, který s ním otřásal, jako by měl obrnu; „podívej, jakou mají pýchu na své povolání, můj milý. Není to krása?"

Pan Bolter souhlasně kývl a Fagin, chvíli se zjevným uspokojením pozoroval zármutek Charleyho Batese, přistoupil k tomu mladému pánovi a poplácal ho po rameni.

„Nevšímej si toho, Charley," řekl Fagin konejšivě; „ono to vyjde najevo, určitě to vyjde najevo. Všichni budou vědět, jaký to byl chytrý chlapík; sám to ukáže a neudělá hanbu svým starým kamarádům a učitelům. A pomysli, jak je mladý! Jaké vyznamenání, Charley, být poslán za moře v tomhle věku!"

„No, to teda čest je!" řekl Charley, trochu utěšen.

„Dostane všechno, co bude chtít," pokračoval žid. „Bude držen v Kamenném džbánu, Charley, jako gentleman. Jako gentleman! Pivo každý den a peníze v kapse, aby si při nich hrál házenou, když je nemůže utratit."

„Ne, vážně to bude mít?" vykřikl Charley Bates.

„Ba, že bude," odpověděl Fagin, „a seženeme mu i vysokou paruku, Charley, takovou, co má největší dar řeči, aby vedl jeho obhajobu; a sám pronese taky řeč, bude-li chtít; a všechno si to přečteme v novinách – ‚Lišák – salvy smíchu – zde se soud otřásl' – co, Charley, co?"

„Ha! ha!" smál se mladý pan Bates, „to by byla legrace, viď, Fagine? Hele, jak by jim ten Lišák zamotal hlavu, co?"

„To by zamotal!" zvolal Fagin. „On to udělá – on to udělá!"

„Ach, jistěže udělá," opakoval Charley a mnul si ruce.

„Vidím ho už teď," vykřikl žid a upřel oči na svého žáka.

„Já taky," zvolal Charley Bates. „Ha! ha! ha! já taky. Celé to vidím před sebou, na mou duši, Fagine. Jaká švanda! Jaká pořádná švanda! Všechny ty velké paruky se tváří slavnostně a Jack Dawkins se k nim obrací důvěrně a pohodově, jako by byl samotný synáček soudcův a držel řeč po večeři – ha! ha! ha!"

Pan Fagin se vskutku tak dobře strefil do nálady svého mladého přítele, že mladý pan Bates, který byl zprvu nakloněn vidět uvězněného Lišáka spíš jako oběť, nyní v něm viděl hlavního herce ve scéně neobyčejně vzácného a vybroušeného humoru a cítil docela netrpělivé očekávání, kdy nadejde chvíle, aby jeho starý kamarád dostal tak příhodnou příležitost předvést své schopnosti.

„Musíme se nějak šikovně dozvědět, jak si dnes vede," řekl Fagin. „Nech mě přemýšlet."

„Mám jít já?" zeptal se Charley.

„Za nic na světě," odpověděl Fagin. „Jsi blázen, můj milý, dočista blázen, že bys vlezl zrovna tam, kde – Ne, Charley, ne. Jednoho ztratit najednou stačí."

„Snad nehodláš jít sám?" řekl Charley s žertovným úšklebkem.

„To by se příliš nehodilo," odvětil Fagin a zavrtěl hlavou.

„Tak proč neposlat tohohle nového kamaráda?" zeptal se mladý pan Bates a položil ruku Noahovi na paži. „Nikdo ho nezná."

„No, kdyby to nevadilo – " poznamenal Fagin.

„Vadilo!" vskočil Charley. „Co by mu mělo vadit?"

„Vskutku nic, můj milý," řekl Fagin a obrátil se k panu Bolterovi, „vskutku nic."

„Á, to si o tom já troufám něco říct, víš," poznamenal Noah a couval ke dveřím a potřásal hlavou v tiché pohoršlivosti. „Ne, ne – nic takového. To není v mém oboru, to tedy ne."

„A copak má on za obor, Fagine?" zeptal se mladý pan Bates a přejel pohrdlivým pohledem Noahovu vytáhlou postavu. „Zmizet, když se něco kazí, a sežrat všechen žvanec, když se všechno daří; to je jeho obor?"

„Nevšímej si," odsekl pan Bolter; „a neber si přílišnou volnost se svými nadřízenými, kloučku, nebo zjistíš, žes v nesprávném krámě."

Mladý pan Bates se té vznešené hrozbě rozchechtal tak prudce, že chvíli trvalo, než se mohl Fagin vložit a vysvětlit panu Bolterovi, že návštěvou policejního úřadu se neuvádí v nebezpečí pranic; že vzhledem k tomu, že do metropole dosud nebylo zasláno žádné hlášení o oné malé záležitosti, do které se v minulosti zapletl, ani popis jeho osoby, je velmi pravděpodobné, že u něj nikoho ani nenapadne podezření, že by se tam uchýlil pro útočiště; a že pokud se náležitě přestrojí, bude to pro něj tak bezpečné místo k návštěvě jako kterékoli v Londýně, poněvadž je to ze všech míst to vůbec poslední, na které by se dalo tušit, že by se tam z vlastní vůle vypravil.

Zčásti přesvědčen těmito argumenty, ale v mnohem větší míře přemožen svým strachem z Fagina, pan Bolter nakonec s velmi nevalnou chutí přijal, že výpravu podnikne. Podle Faginových pokynů si okamžitě vyměnil svůj oděv za vozatajský kabátec, sametové kalhoty a kožené kamaše: všechno to měl žid po ruce. Dostal rovněž plstěný klobouk, bohatě ozdobený mýtnými ústřižky, a vozatajský bič. Takto vybaven měl se v úřadovně loudat, jako by to dělal nějaký venkovan z trhu v Covent Gardenu z pouhé zvědavosti; a jelikož byl právě tak nemotorný, nehezký a kostnatý chasník, jaký jen mohl být, pan Fagin neměl obavy, že by se do té role nedokonale nehodil.

Když byla tahle opatření dokončena, byl poučen o nezbytných znameních a znacích, podle nichž pozná Lišáka, a mladý pan Bates ho temnými a klikatými cestami dovedl na malou vzdálenost od ulice Bow Street. Charley Bates popsal přesnou polohu úřadovny, provázel to vydatnými pokyny, jak má jít rovnou chodbou, až vstoupí dovnitř,

a při vchodu do místnosti smeknout klobouk, a pak mu řekl, ať pospíchá dál sám, a slíbil, že na místě jejich rozchodu bude čekat na jeho návrat.

Noah Claypole, čili Morris Bolter, jak si čtenář přeje, přesně následoval obdržené pokyny, které – protože mladý pan Bates byl v tom okolí dobře vyznán – byly tak přesné, že se bez jediné otázky a bez jakéhokoli vyrušení po cestě dostal až před tvář spravedlnosti.

Octl se vmáčknut mezi dav lidí, většinou žen, které se tísnily v špinavé a zatuchlé místnosti, na jejímž horním konci stála vyvýšená plošina oddělená od zbytku zábradlím, nalevo u zdi lavice obžalovaných, uprostřed box pro svědky a napravo pult pro soudce; ono strašlivé místo bylo zacloněno přepážkou, která skrývala soudcovskou lavici před obecným zrakem a nechávala prostého diváka, aby si (dovede-li) představoval plnou majestátnost spravedlnosti.

V lavici obžalovaných stály jen dvě ženy, které pokyvovaly svým obdivujícím přátelům, zatímco úředník předčítal nějaké výpovědi dvěma policistům a muži v civilu, který se nakláněl přes stůl. Dozorce stál opřený o zábradlí lavice obžalovaných a lhostejně si poťukával nos velkým klíčem, krom chvil, kdy mezi lenochy potlačoval nemírnou chuť k hovoru vyvoláváním ticha; nebo kdy přísně vzhlédl, aby nějaké ženě poručil „ať to dítě vynese ven", když vážnost spravedlnosti rušilo slabé pláče, polotlumené v matčině šálu, od nějakého vyzáblého nemluvněte. V místnosti bylo těsno a páchlo nezdravě; stěny byly špínou zbarvené; strop začernalý. Nad římsou krbu stála stará začouzená busta a nad lavicí obžalovaných zaprášené hodiny – jediná věc tam přítomná, která se zdála chodit tak, jak má; neboť zkaženost, chudoba, nebo zvyklá známost s obojím zanechala na všem živém skvrnu, sotva méně nepříjemnou než ten tlustý mastný povlak na všem neživém, co se na ni mračilo.

Noah dychtivě pátral po Lišákovi; ale ačkoli tam bylo několik žen, které by se docela dobře hodily za matku nebo sestru oné význačné

osobnosti, a víc než jeden muž, u něhož se dala předpokládat silná podoba s jeho otcem, nikdo tam vůbec neodpovídal popisu, který mu byl o panu Dawkinsovi dán. Čekal ve stavu velkého napětí a nejistoty, až byly ony ženy odkázány k soudu a parádně odkráčely; a vzápětí se mu ulevilo, když se objevil další vězeň, o němž ihned cítil, že nemůže být nikým jiným než předmětem jeho návštěvy.

Byl to vskutku pan Dawkins, který, šoupaje se do úřadovny s rukávy velkého kabátu vyhrnutými jako obvykle, s levou rukou v kapse a kloboukem v pravé, předcházel dozorce chůzí docela nepopsatelně pohupující, zaujal své místo v lavici obžalovaných a slyšitelným hlasem si vyžádal odpověď na otázku, proč je uveden do téhle hanebné situace.

„Drž hubu, slyšíš?" řekl dozorce.

„Snad jsem Angličan, ne?" odvětil Lišák. „Kde mám svoje priviléje?"

„Své privilégie dostaneš dost brzy," odsekl dozorce, „a s pepřem k tomu."

„Uvidíme, co na to řekne státní tajemník pro domácí záležitosti těm soudcům, jestli mi je nedají," odpověděl pan Dawkins. „No tak! Co je to tady za obchod? Byl bych soudcům vděčný, kdyby tuhle maličkou věcičku vyřídili a nedrželi mě tu, zatímco čtou noviny, páč mám v City schůzku s jedním pánem, a protože jsem muž slova a v obchodních věcech velmi dochvilný, odejde, jestli tam v určenou dobu nebudu, a pak třeba nebude žaloba o škodu proti těm, co mě tu drží. Och ne, jistěže ne!"

V tu chvíli si Lišák, s okázalostí, jako by mu šlo o budoucí průběh řízení, vyžádal od dozorce, aby mu sdělil „jména těch dvou kaňourů tamhle na soudcovský lavici." Což diváky tak pobavilo, že se smáli téměř tak srdečně, jak by se smál mladý pan Bates, kdyby tu žádost slyšel.

„Ticho tam!" vykřikl dozorce.

„Co je to?" ptal se jeden ze soudců.

„Případ kapesní krádeže, vaše ctihodnosti."

„Byl ten chlapec někdy předtím zde?"

„Měl by tu být mnohokrát," odpověděl dozorce. „Byl pěkně všude jinde. *Já* ho znám dobře, vaše ctihodnosti."

„Ach! vy mě znáte, ano?" zvolal Lišák a dělal si poznámku z toho prohlášení. „Velmi dobře. V každym případě je to deformace charakteru."

Ozval se další smích a další výkřik k tichu.

„No tak, kde jsou svědci?" řekl úředník.

„Á! to je ono," dodal Lišák. „Kde jsou? Rád bych je viděl."

Toto přání bylo okamžitě splněno, neboť vystoupil policista, který viděl vězně pokoušet se sáhnout do kapsy neznámého pána v davu a opravdu z ní vzít kapesník, který, protože byl velmi starý, obžalovaný záměrně vrátil zpátky poté, co si ho vyzkoušel na vlastním obličeji. Z toho důvodu Lišáka zatkl, jakmile se k němu mohl přiblížit, a při prohlídce měl zmíněný Lišák u sebe stříbrnou tabatěrku s vyrytým jménem majitele na víčku. Tento pán byl vypátrán podle Dvorského adresáře a nyní zde přítomen přísahal, že tabatěrka je jeho a že ji postrádá od předchozího dne, od okamžiku, kdy se vymotal ze zmíněného davu. Všiml si také mladého pána v tlačenici, který se obzvláště čile proplétal, a tím mladým pánem byl vězeň před ním stojící.

„Máte se tohoto svědka na něco ptát, chlapče?" řekl soudce.

„Nesnížil bych se k tomu, abych s ním něco rozmlouval," odpověděl Lišák.

„Chcete vůbec něco říct?"

„Slyšíš, že se tě jeho ctihodnost ptá, jestli chceš něco říct?" vyptával se dozorce a šťouchl mlčenlivého Lišáka loktem.

„Promiňte," řekl Lišák a vzhlédl s výrazem roztržitosti. „Osloveloval jste mne, pane?"

„Takovýho mladýho ničemu v životě nepamatuju, vaše ctihodnosti," poznamenal strážník s úšklebkem. „Chceš něco říct, ty mladý holobrádku?"

„Ne," odpověděl Lišák, „ne tady, poněvač tohle není obchod se spravedlností: krom toho můj advokát snídá dneska s místopředsedou Dolní sněmovny; ale budu mít co říct jinde, a on taky, a taky velmi početnej a vážený kruh známých, kteří ty soudce donutí přát si, aby se bývali nikdy nenarodili, nebo aby je lokajové pověsili za vlastní věšák na klobouky, než je nechali dnes ráno vyjít a zkoušet tohle na mně. Já _ "

„Tak! Je plně obžalován!" vložil se úředník. „Odveďte ho."

„Pojď," řekl dozorce.

„Och ano! já půjdu," odvětil Lišák a opráskal si klobouk dlaní. „Á! (k soudcovské lavici) nemá cenu, abyste vypadali vyděšeně; nemám k vám slitování, ani za zbytek penny. *Vy* mi za tohle zaplatíte, panáčkové moji roztomilí. Nechtěl bych bejt vámi za nic na světě! Nešel bych teď na svobodu, i kdybyste přede mnou padli na kolena a prosili mě. Nate, odneste mě do vězení! Odveďte mě!"

S těmito posledními slovy se Lišák nechal odvést za límec; a vyhrožoval, až dojde na dvůr, že z toho udělá parlamentní záležitost; a pak se dozorci posmíval do tváře s velkou veselostí a sebeuspokojením.

Když viděl, jak ho zavírají samotného do malé cely, Noah co nejrychleji zamířil zpátky k místu, kde opustil mladého pana Batese. Když tam chvíli čekal, přišel k němu onen mladý pán, který opatrně zůstával skryt, dokud si nerozhlédl pořádně okolí z útulného úkrytu a nezjistil, že jeho nového přítele nikdo nepatřičný nenásleduje.

Oba spěchali zpátky, aby panu Faginovi přinesli povzbudivou zprávu, že Lišák dělá své výchově plnou čest a buduje si slavnou pověst.

# XLIV. V níž přichází chvíle, aby Nancy splnila svůj slib Rose Maylieové. Nedaří se jí to.

Ačkoli byla ve všech uměních přetvářky a lstivosti zběhlá, dívka Nancy nemohla docela utajit, co ten krok, jaký učinila, s její myslí provedl. Pamatovala si, že jak lstivý žid, tak brutální Sikes jí svěřili plány, které byly skryty před všemi ostatními: v plné důvěře, že je spolehlivá a mimo dosah jakéhokoli jejich podezření. Jakkoli byly ty plány hanebné, jakkoli zoufalí jejich původci a jakkoli trpké její pocity vůči Faginovi, jenž ji vedl krok za krokem hlouběji a hlouběji do propasti zločinu a bídy, z níž nebylo úniku; přece se chvílemi i vůči němu cítila jaksi obměkčená, aby ji její prozrazení neuvrhlo pod železný stisk, jemuž se tak dlouho vyhýbal, a aby neklesl nakonec – jakkoli si takový osud bohatě zasloužil – její rukou.

Byly to však pouhá bloudění mysli, která se nedokázala docela odpoutat od starých druhů a souvislostí, i když dokázala pevně upřít pozornost na jeden cíl a byla rozhodnuta, že se nedá ničím odvrátit. Její strach o Sikese by býval mnohem silnějším podnětem, aby ustoupila, dokud je čas; stanovila si však, že její tajemství bude přísně střeženo, nepustila žádnou stopu, která by mohla vést k jeho odhalení, odmítla, i kvůli němu, útočiště přede všemi vinami a bídami, které ji obklopovaly – a co víc mohla udělat? Byla rozhodnuta.

Ačkoli všechny její duševní zápasy končily v tomto závěru, znovu a znovu se jí vracely a zanechávaly na ní stopy. Během několika dní zbledla a zhubla. Chvílemi si vůbec nevšímala toho, co se dělo před ní,

nebo nevstupovala do hovorů, v nichž by kdysi bývala tou nejhlasitější. Jindy se zase smála bez veselí a byla hlučná, a hned nato – seděla mlčky a sklesle a hloubala s hlavou v dlaních, zatímco samotné úsilí, jímž se vzpamatovávala, prozrazovalo mnohem naléhavěji než všechna ta znamení, že je jí nevolno a že její myšlenky jsou obsazeny záležitostmi velmi odlišnými a vzdálenými od těch, které byly předmětem hovoru jejích společníků.

Byl nedělní večer a zvon nejbližšího kostela odbíjel hodinu. Sikes a žid spolu mluvili, ale ztichli, aby poslouchali. Dívka vzhlédla z nízké sedačky, na níž se krčila, a také naslouchala. Jedenáct.

„Hodina na týhle straně půlnoci," řekl Sikes, zvedaje záclonu, aby vyhlédl, a vracel se k svému místu. „Tma a těžko se dejchá. Pěkná noc pro kšeft."

„Ach!" odpověděl Fagin. „Jaká škoda, Bille, můj milý, že žádný není zrovna připravený."

„Teď máš jednou pravdu," odvětil Sikes drsně. „Je to škoda, protože i já bych měl náladu."

Fagin si povzdechl a zoufale potřásl hlavou.

„Musíme ztracený čas dohnat, jak budeme mít věci v pěkným proudu. To je všechno, co vím," řekl Sikes.

„To je ta pravá řeč, můj milý," odpověděl Fagin a odvážil se ho poklepat po rameni. „Dělá mi dobře tě tak slyšet."

„Dělá ti dobře, jo?" zvolal Sikes. „No tak budiž."

„Ha! ha! ha!" zasmál se Fagin, jako by mu i takové ústupce ulevilo. „Dneska jsi zas jako ty sám, Bille. Docela jako ty sám."

„Já nejsem jako já sám, když mi položíš tu uschlou starou drápěnou pracku na rameno, tak ji sundej," řekl Sikes a odsunul židovu ruku.

„Dělá tě to nervózním, Bille, – připomíná ti to, jak tě sbalili, co?" řekl Fagin, odhodlán se neurazit.

„Připomíná mi to, jak mě sbere ďábel," vrátil Sikes. „V životě nebyl jinej člověk s takovou tváří, jako je tvoje, leda tvůj otec, a soudím, že

*ten* si teď někde opaluje svůj prošedivělý zrzavý vous, pokud jsi nepřišel přímo od starýho, aniž by mezi vámi byl nějakej otec; čemuž bych se za mák nedivil."

Fagin na tenhle kompliment neodpověděl: ale škubl Sikesem za rukáv a ukázal prstem na Nancy, která využila předchozího rozhovoru, nasadila si čepec a nyní odcházela z místnosti.

„Haló!" zvolal Sikes. „Nance. Kam se ta holka chystá touhle dobou v noci?"

„Ne daleko."

„Co je to za odpověď?" odsekl Sikes. „Slyšíš mě?"

„Nevím kam," odpověděla dívka.

„Zato já vím," řekl Sikes, spíš ze zarputilosti než že by měl skutečnou námitku, aby šla, kam se jí zachce. „Nikam. Sedni si."

„Není mi dobře. Říkala jsem ti to už dřív," odvětila dívka. „Potřebuju trochu vzduchu."

„Strč hlavu z okna," odpověděl Sikes.

„Tam ho není dost," řekla dívka. „Chci ho v ulici."

„Tak ho mít nebudeš," odpověděl Sikes. S touhle jistotou vstal, zamkl dveře, klíč vytáhl a strhl jí čepec z hlavy a hodil ho na vršek staré skříně. „Tak," řekl loupežník. „A teď zůstaň tam, kde seš, hezky potichu, slyšíš?"

„Čepec taková věc není, aby mě zdržela," řekla dívka a velmi zbledla. „Co tím myslíš, Bille? Víš, co děláš?"

„Jestli vím, co – och!" vykřikl Sikes a obrátil se k Faginovi, „ona je ze smyslů, víš, nebo by se neopovažovala tak se mnou mluvit."

„Doženeš mě k něčemu zoufalýmu," pronesla dívka tiše a položila si obě ruce na prsa, jako by chtěla silou potlačit nějaký prudký výbuch. „Pusť mě, slyšíš, – hned, – tenhle moment."

„Ne!" řekl Sikes.

„Řekni mu, ať mě pustí, Fagine. Udělá líp. Pro něj bude líp. Slyšíš mě?" vykřikla Nancy a dupla nohou o zem.

„Slyším tě!" opakoval Sikes a otočil se v židli, aby jí čelil. „Ba! A jestli tě budu slyšet ještě půl minuty, pes ti popadne za hrdlo tak, že z toho výskavýho hlasu něco vytrhne. Co to do tebe vlezlo, ty cuchto! Co je ti?"

„Pusť mě," řekla dívka s velkým důrazem; a potom se posadila na zem před dveře a řekla: „Bille, pusť mě; nevíš, co děláš. Opravdu nevíš. Jen na jedinou hodinu – pusť – pusť!"

„Ať mi uřežou údy jeden po druhým!" vykřikl Sikes, chytaje ji drsně za paži, „jestli nemyslím, že ta holka je úplně šílená. Vstávej."

„Dokud mě nepustíš, – dokud mě nepustíš – nikdy – nikdy!" ječela dívka. Sikes se na ni minutu díval, čekal na svou příležitost, a pak jí náhle sepjal ruce a za zápasení a svíjení ji táhl do malé sousední komory, kde se posadil na lavici, strčil ji do židle a držel ji silou dolů. Zápasila a prosila střídavě, dokud nebila dvanáctá, a pak, zmožená a vyčerpaná, přestala v boji pokračovat. S výstrahou, podepřenou mnoha klnutími, aby se tu noc už nepokoušela vyjít ven, Sikes ji nechal v klidu nabrat sil a vrátil se k Faginovi.

„Fuj!" řekl bytař a stíral si pot z tváře. „To je mi zatraceně divná holka!"

„To můžeš říct, Bille," odpověděl Fagin zamyšleně. „To můžeš říct."

„Proč jí vlezlo do hlavy jít dneska večer ven, co myslíš?" ptal se Sikes. „No tak; měl bys ji znát líp než já. Co to znamená?"

„Zarputilost; ženská zarputilost, myslím, můj milý."

„No, soudím, že ano," zabručel Sikes. „Myslel jsem, že jsem ji zkrotil, ale je zas tak zlá jako kdy jindy."

„Ještě horší," řekl Fagin zamyšleně. „Nikdy jsem ji takhle neviděl kvůli tak maličké věci."

„Já taky ne," řekl Sikes. „Myslím, že jí ještě ta horečka vězí v krvi, a nechce vyjít – co?"

„Dost možná."

„Pustím jí trochu krve, aniž bych trápil doktora, jestli ji to zase popadne," řekl Sikes.

Fagin výmluvně kývl na tento způsob léčby.

„Visela na mně celý den, i v noci, když jsem ležel na zádech; a ty, jak jsi černosrdečný vlk, ses držel stranou," řekl Sikes. „A byli jsme pořád taky chudí a myslím, že tak nebo onak jí to otravovalo mysl a trápilo; a to zavření se tady tak dlouho ji udělalo neklidnou – co?"

„Tak to je, můj milý," odpověděl žid šeptem. „Pst!"

Jak pronášel tato slova, dívka sama se objevila a usadila se zpátky na své dřívější místo. Oči měla opuchlé a červené; houpala se sem a tam; pohazovala hlavou; a po chvíli vybuchla smíchem.

„Hele, teď je zase na druhou stranu!" zvolal Sikes a vrhl na svého společníka pohled plný náramného údivu.

Fagin mu kývl, aby si toho prozatím nevšímal; a za pár minut dívka klesla do svého obvyklého chování. Když zašeptal Sikesovi, že se nemá čeho obávat, že by se znovu zhroutila, Fagin vzal svůj klobouk a rozloučil se s ním přáním dobré noci. U dveří se zastavil, rozhlédl se a zeptal se, jestli by mu někdo nemohl posvítit po tmavém schodišti dolů.

„Posviť mu," řekl Sikes, který si plnil dýmku. „Byla by škoda, aby si vlastním přičiněním zlomil vaz a připravil zvědavce o podívanou. Ukaž mu světlo."

Nancy šla za starcem po schodech dolů se svíčkou. Když došli na chodbu, přiložil si prst na rty a přistoupil k dívce blíž a řekl šeptem:

„Co ti je, má milá Nance?"

„Co tím myslíš?" odpověděla dívka týmž tónem.

„Příčina toho všeho," odpověděl Fagin. „Jestli *on*" – ukázal kostnatým ukazováčkem nahoru po schodech – „je k tobě tak tvrdý (je to hovado, Nance, pravé hovado), proč ne – "

„No?" řekla dívka, když Fagin ztichl s ústy skoro u jejího ucha a očima upřenýma do jejích.

„O tom teď ne. Promluvíme si o tom znovu. Máš ve mně přítele, Nance; věrného přítele. Mám po ruce prostředky, tiché a blízké. Jestli chceš pomstu na tom, kdo s tebou zachází jako se psem – jako se psem! hůř než s jeho psem, protože tomu občas něco popřeje – přijď ke mně. Říkám ti, přijď ke mně. On je jen chrt na jediný den, ale ty mě znáš odedávna, Nance."

„Znám tě dobře," odpověděla dívka beze stopy citu. „Dobrou noc."

Ustoupila, když se jí Fagin pokusil položit ruku na její, ale popřála mu znovu dobrou noc pevným hlasem, odpověděla na jeho loučicí pohled porozumitelným kývnutím a zavřela mezi nimi dveře.

Fagin kráčel k svému domovu, soustředěný na myšlenky, které mu pracovaly v mozku. Zrodila se v něm představa – ne z toho, co se právě přihodilo, ačkoli to ji potvrdilo, ale pozvolna a po stupních – že Nancy, unavená bytařovou brutalitou, pojala náklonnost k nějakému novému příteli. Její změněné chování, její opakované osamocené vycházky z domova, její relativní lhostejnost k zájmům bandy, pro kterou kdysi tolik horlila, a k tomu její zoufalá netrpělivost opustit dnes v určitou hodinu dům – to všechno hovořilo pro tu domněnku a činilo ji, přinejmenším pro něj, téměř jistou. Předmět této nové záliby mezi jeho družinou nebyl. Byl by s takovou pomocnicí, jakou je Nancy, cenným úlovkem a je nutno (tak uvažoval Fagin) ho bez odkladu zajistit.

Byl tu i jiný, a temnější cíl, kterého mohl dosáhnout. Sikes věděl příliš mnoho a jeho hrubé posměšky Fagina nebolely o nic méně, že rány byly skryté. Dívka musí dobře vědět, že pokud se Sikese zbaví, nikdy před jeho zuřivostí nebude v bezpečí a že se vybije – do zmrzačení údů, nebo možná ztráty života – na předmětu její novější záliby.

„S trochou přemlouvání," pomyslel si Fagin, „co by bylo pravděpodobnější, než že by souhlasila ho otrávit? Ženy udělaly takové věci, a horší, aby dosáhly stejného cíle. Byl by tu ten nebezpečný ničema – muž, kterého nenávidím – pryč; jiný zajištěn na jeho místě; a můj vliv nad dívkou, podložený znalostí tohohle zločinu, neomezený."

Tyto věci se honily Faginovi hlavou po tu krátkou chvíli, co seděl sám v bytařově pokoji; a s nimi v popředí svých myšlenek využil příležitosti, která se mu poté naskytla, aby dívku vyzkoušel v náznacích, které při loučení vypustil. Nebylo žádného výrazu překvapení, žádného předstírání, že nedokáže porozumět jeho smyslu. Dívka to jasně pochopila. Její pohled při loučení *to* ukazoval.

Ale snad by couvla od plánu vzít Sikesovi život, a to byl jeden z hlavních cílů, kterých mělo být dosaženo. „Jak," pomyslel si Fagin, když se plížil domů, „mohu zvětšit svůj vliv nad ní? Jakou novou moc mohu získat?"

Takové mozky jsou plodné na výmysly. Kdyby, aniž by z ní vymámil přiznání, nasadil hlídku, zjistil předmět její změněné náklonnosti a vyhrožoval odhalením celé historie Sikesovi (jehož se nebála běžným strachem), ledaže by se zapojila do jeho plánů, nemohl by si zajistit její poddajnost?

„Mohu," řekl Fagin skoro nahlas. „Pak by se mi neodvážila odepřít. Ne za cenu života, ne za cenu života! Mám to všechno. Prostředky jsou připraveny a budou uvedeny do pohybu. Já *tě* ještě dostanu!"

Vrhl zpět temný pohled a hrozivý pohyb rukou tím směrem, kde zanechal onoho smělejšího ničemu; a šel dál svou cestou, pracujíc kostnatými prsty v záhybech svého otrhaného šatu, který svíral pevně do hrsti, jako by v každém pohybu svých prstů drtil nenáviděného nepřítele.

# XLV. Noah Claypole je Faginem zaměstnán k tajnému poslání

Stařík byl druhého rána časně na nohou a netrpělivě čekal, až se objeví jeho nový společník, který se po prodlevě, jež se zdála nekonečná, konečně dostavil a zahájil hltavý útok na snídani.

„Boltere," řekl Fagin, přitahuje si židli a usedaje naproti Morrisi Bolterovi.

„No, tady mě máš," vrátil Noah. „Co je? Nežádej mě, abych něco dělal, dokud nedojím. To je v tomhle místě velká chyba. Nikdy nemá člověk dost času nad jídlem."

„Můžeš mluvit, zatímco jíš, ne?" řekl Fagin, proklínaje chamtivost svého drahého mladého přítele z celého srdce.

„Ale ano, mluvit můžu. Mluvení mi dokonce líp jde," řekl Noah, krájeje si obrovskou krajíc chleba. „Kde je Charlotte?"

„Venku," řekl Fagin. „Poslal jsem ji dnes ráno ven s tou druhou mladou ženskou, protože jsem chtěl, abychom byli sami."

„Och!" řekl Noah. „Byl bych rád, kdybys jí nařídil nejdřív udělat trochu topinek s máslem. No. Mluv dál. Nevyruším tě."

Vskutku, nezdálo se, že by hrozilo velké nebezpečí, že by cokoli jeho jídlu zabránilo, protože se zjevně posadil s odhodláním vyřídit mnoho obchodu.

„Vedl sis včera dobře, můj milý," řekl Fagin. „Nádherně! Šest šilinků a devět a půl pencí hned první den! Okrádání dětí ti udělá jmění."

„Nezapomeň přidat tři pintové korbely a konvičku na mléko," řekl pan Bolter.

„Ne, ne, můj milý. Ty pintovky byly geniální tahy; ale konvička na mléko, to bylo přímo mistrovské dílo."

„Docela slušně, myslím, na začátečníka," poznamenal pan Bolter samolibě. „Korbely jsem sebral ze vzdušných zábradlí, a konvička stála sama před hospodou. Myslel jsem, že by zrezivěla v dešti nebo nachladla, víš. Co? Ha! ha! ha!"

Fagin předstíral srdečný smích; a pan Bolter, když se dosmál, provedl řadu velkých soust, kterými dokončil svůj první kus chleba s máslem, a vzal si druhý.

„Chci, abys, Boltere," řekl Fagin, nakláněje se přes stůl, „pro mě udělal kousek práce, můj milý, který vyžaduje velkou péči a opatrnost."

„Hele," odvětil Bolter, „nestrkej mě do nebezpečí a neposílej mě na žádný další policejní úřady. To mi nesedí, to teda ne; a říkám ti to."

„V tom není ani nejmenší nebezpečí – ani to nejmenší," řekl žid; „jde jen o to vyslídit jednu ženskou."

„Starou ženskou?" dožadoval se pan Bolter.

„Mladou," odpověděl Fagin.

„To dokážu docela dobře, vím to," řekl Bolter. „Byl jsem pořádně mazaný donašeč, když jsem byl ve škole. Proč ji mám vyslídit? Snad ne – "

„Nemáš dělat nic, jen mi říct, kam chodí, s kým se vidí, a pokud možno, co říká; a zapamatovat si ulici, pokud je to ulice, nebo dům, pokud je to dům; a přinést mi zpátky všechny informace, které můžeš."

„Co mi za to dáš?" zeptal se Noah, odkládaje svůj hrnek a hledě na svého zaměstnavatele dychtivě do tváře.

„Jestli to uděláš dobře, libru, můj milý. Jednu libru," řekl Fagin, přeje si co nejvíce ho zaujmout pro tuhle stopu. „A to jsem ještě nikdy

nedal za žádnou práci, kde nebylo něco cenného k získání."

„Kdo je to?" vyptával se Noah.

„Jedna z nás."

„Ach bože!" vykřikl Noah a stáhl si nos. „Nevěříš jí, co?"

„Objevila si nějaké nové přátele, můj milý, a já musím vědět, kdo to je," odpověděl Fagin.

„Rozumím," řekl Noah. „Jen aby ses pobavil tím, že je poznáš, pokud jsou to vážení lidé, co? Ha! ha! ha! Jsem tvůj člověk."

„Věděl jsem, že budeš," zvolal Fagin, nadšený úspěchem své nabídky.

„Jistě, jistě," odpověděl Noah. „Kde je? Kde na ni mám čekat? Kam mám jít?"

„To všechno, můj milý, uslyšíš ode mne. Já ti ji ukážu v pravý čas," řekl Fagin. „Buď připraven a zbytek nech na mně."

Tu noc a následující a znovu následující seděl špeh naobouvaný a vystrojen ve svém vozatajském obleku: připravený vyrazit na slovo od Fagina. Šest nocí minulo – šest dlouhých únavných nocí – a každou se Fagin vracel domů s rozčarovanou tváří a stručně naznačoval, že ještě není čas. Sedmého se vrátil dříve a s rozjařením, které nemohl utajit. Byla neděle.

„Dnes vychází ven," řekl Fagin, „a na pravý úkol, jsem si jist; protože byla celý den sama a muž, jehož se bojí, se nevrátí dříve než ráno. Pojď se mnou. Rychle!"

Noah vyskočil, aniž by řekl slovo; žid byl totiž ve stavu takového napjatého vzrušení, že ho nakazil. Vyšli z domu nenápadně a spěchajíce labyrintem ulic došli nakonec před hospodu, kterou Noah poznal jako tutéž, v níž přespal té noci, kdy přišel do Londýna.

Bylo po jedenácté a dveře byly zavřené. Měkce se otevřely v závěsech, když Fagin dal tichý hvizd. Vešli bezhlučně, dveře se za nimi zavřely.

Sotva se odvažujíc šeptat, ale nahrazuje slova němou hrou, Fagin a mladý žid, který je vpustil, ukázali Noahovi na skleněnou tabulku a dali mu znamení, aby vylezl nahoru a pozoroval osobu v sousední místnosti.

„Je to ta ženská?" ptal se stěží nahlas.

Fagin kývl na souhlas.

„Nevidím jí dobře do tváře," šeptal Noah. „Dívá se dolů a svíčka je za ní."

„Zůstaň tam," šeptl Fagin. Dal znamení Barneymu, který se vzdálil. V okamžiku chlapec vstoupil do sousední místnosti a pod záminkou, že čistí knot svíčky, posunul ji do požadovaného postavení a oslovil dívku a přiměl ji zvednout tvář.

„Teď ji vidím," vykřikl špeh.

„Jasně?"

„Poznal bych ji mezi tisíci."

Rychle slezl, protože dveře do místnosti se otevřely a dívka vyšla. Fagin ho stáhl za malou přepážku, která byla zacloněna záclonou, a zadrželi dech, když prošla pár stop od jejich úkrytu a vyšla dveřmi, kterými vstoupili.

„Pst!" vykřikl chlapec, který držel dveře. „Hdeď!"

Noah si vyměnil pohled s Faginem a vyrazil.

„Doleva," zašeptal chlapec; „drž se dalevo a jdi da druhý stradě."

Udělal to; a ve světle lamp uviděl ustupující postavu dívky, už v jisté vzdálenosti před sebou. Postupoval tak blízko, jak považoval za rozumné, a držel se opačné strany ulice, aby lépe pozoroval její pohyby. Nervózně se dvakrát třikrát rozhlédla a jednou se zastavila, aby nechala dva muže, kteří ji následovali těsně za ní, projít. Zdálo se, že nabírá odvahu, jak postupuje, a kráčí pevnějším a jistějším krokem. Špeh zachovával stejnou relativní vzdálenost mezi nimi a následoval ji: s očima upřenýma na ni.

# XLVI. Dodržená schůzka

Kostelní hodiny odbíjely tři čtvrti na dvanáct, když se na Londýnském mostě objevily dvě postavy. Jedna, která postupovala svižným a rychlým krokem, patřila ženě, která se dychtivě rozhlížela, jako by hledala nějaký očekávaný předmět; druhá postava patřila muži, který se plížil v nejhlubším stínu, jaký mohl najít, a v jisté vzdálenosti přizpůsoboval svůj krok jejímu: zastavoval se, když se zastavovala ona: a když se zase pohybovala, kradl se potají za ní: ale nikdy, v zápalu pronásledování, si nedovolil, aby se k jejím krokům přiblížil. Takto přešli most z middlesexského na surreyský břeh, kdy žena, zřejmě zklamaná ve svém úzkostlivém zkoumání chodců, se obrátila zpět. Pohyb byl náhlý; ale ten, který ji sledoval, se nedal jím vyvést z míry; neboť se stáhl do jedné z nik, které korunují mostní pilíře, a vyklonil se přes zábradlí, aby lépe skryl svou postavu, a nechal ji projít po protějším chodníku. Když byla přibližně ve stejné vzdálenosti vepředu, jako byla předtím, tiše sklouzl dolů a znovu ji následoval. Téměř uprostřed mostu se zastavila. Muž se zastavil také.

Byla velmi tmavá noc. Den byl nepříznivý, a v tu hodinu a na tom místě bylo venku málo lidí. Ti, co tam byli, spěchali rychle kolem: pravděpodobně aniž by ženu nebo muže, který ji sledoval, viděli, a jistě aniž by si jich všimli. Jejich vzhled nebyl způsobilý přitáhnout dotěrné pohledy těch londýnských bezdomovců, kteří náhodou vážili tu noc cestu přes most při hledání nějakého studeného oblouku nebo neuzavřené boudy, kde by složili hlavu; stáli tam mlčky: nikdo nemluvil s nimi, ani oni s nikým, kdo šel kolem.

Nad řekou visela mlha, prohlubovala rudý svit ohňů, které hořely na malých plavidlech kotvících u různých přístavišť, a činila temnějšími a nezřetelnějšími ponuré budovy na březích. Staré, kouřem začernalé sklady na obou stranách se těžkopádně a mdle zdvihaly z husté masy střech a štítů a přísně se mračily na vodu příliš černou, aby odrazila i jejich hroudovité tvary. Věž starého kostela svatého Spasitele a špička kostela svatého Magnuse, tak dlouho obří strážci starého mostu, byly v šeru viditelné; ale les lodí níže po proudu a hustě roztroušené špičky kostelů výše byly téměř celé skryty pohledu.

Dívka udělala pár neklidných obchůzek sem a tam – pečlivě sledována mezitím svým skrytým pozorovatelem – když těžký zvon chrámu svatého Pavla odbil smrt dalšího dne. Nad přelidněným městem nastala půlnoc. Palác, noční sklep, žalář, blázinec: komnaty narození a smrti, zdraví a nemoci, strnulá tvář mrtvoly a klidný spánek dítěte: nad tím vším nastala půlnoc.

Hodina nebyla odbita ani dvě minuty, když z drožky, kousek od mostu, vystoupila mladá dáma v doprovodu šedovlasého pána, propustila povoz a kráčela rovnou k mostu. Sotva vkročili na jeho dlažbu, dívka sebou trhla a okamžitě k nim zamířila.

Kráčeli dál, rozhlíželi se s výrazem lidí, kteří chovají jen velmi slabé očekávání, které má jen malou šanci se naplnit, když se k nim najednou přidala tahle nová společnice. Zastavili se s výkřikem překvapení, který však okamžitě potlačili; v tu přesnou chvíli totiž přišel k nim muž v šatech venkovana – ba, otřel se o ně.

„Ne tady," řekla Nancy spěšně, „bojím se s vámi tady mluvit. Pojďte pryč – mimo veřejnou cestu – támhle dolů po schodech!"

Když pronesla tato slova a ukázala rukou směr, kterým si přála, aby šli, venkovan se rozhlédl a hrubě se zeptal, proč tu zabírají celý chodník, a šel dál.

Schody, na které dívka ukázala, byly ony, které na surreyském břehu a na téže straně mostu jako kostel svatého Spasitele tvoří přístaviš-

tě od řeky. K tomuto místu muž, jenž vypadal jako venkovan, nepozorovaně pospíšil; a po chvíli ohledání místa začal sestupovat.

Tyto schody jsou součástí mostu; skládají se ze tří ramen. Těsně pod koncem druhého, směrem dolů, končí levá kamenná zeď ozdobným pilastrem obráceným k Temži. V tomto bodě se spodní stupně rozšiřují: takže kdokoli, kdo zahne za tímto rohem zdi, je nutně neviditelný pro ostatní na schodech, pokud jsou od něj byť jen o schod výš. Venkovan se rychle rozhlédl, když dosáhl tohoto bodu; a protože se žádné lepší místo úkrytu nejevilo, a protože voda byla při odlivu, bylo tam dost místa, uhnul stranou, zády k pilastru, a tam čekal: dost si jistý, že níž nesejdou, a že i když neuslyší, co se bude mluvit, bude je moci znovu bezpečně následovat.

Tak loudavě plynul čas na tom osamělém místě, a tak dychtivý byl špeh proniknout do pohnutek rozmluvy tak odlišné od toho, co ho bylo navedeno očekávat, že víc než jednou vzdal věc za ztracenou a přesvědčil se, že se buď zastavili vysoko nahoře, nebo že si vyhlédli nějaké docela jiné místo pro svou tajemnou rozmluvu. Právě se chystal vylézt ze svého úkrytu a vrátit se zpět na cestu, když zaslechl zvuk kroků a vzápětí hlasů téměř u svého ucha.

Postavil se zpříma proti zdi, sotva dýchaje, a pozorně naslouchal.

„Tohle je dost daleko," řekl hlas, který byl zjevně hlasem onoho pána. „Nedopustím, aby mladá dáma šla dál. Mnoho lidí by vám nedůvěřovalo natolik, aby přišli ani sem, ale jak vidíte, jsem ochoten vám vyhovět."

„Vyhovět mi!" vzkřikl hlas dívky, kterou následoval. „To jste vskutku ohleduplný, pane. Vyhovět mi! Nu, nu, na tom nesejde."

„Nuže, pro co," řekl pán laskavějším tónem, „pro co jste nás přivedla na tohle podivné místo? Proč jste mi nedopřála mluvit s vámi tam nahoře, kde je světlo a trochu ruchu, místo abyste nás přivedla do téhle tmavé a ponuré díry?"

„Řekla jsem vám předtím," odpověděla Nancy, „že jsem se bála tam s vámi mluvit. Nevím proč," řekla dívka a otřásla se, „ale takový strach a hrůza na mně dnes v noci leží, že sotva stojím."

„Strach z čeho?" ptal se pán, který se zdál být nad ní pohnut lítostí.

„Sotva vím z čeho," odpověděla dívka. „Přála bych si to vědět. Hrozné myšlenky na smrt a na rubáše s krví na nich, a strach, který mě pálil, jako bych byla v ohni, byly na mně celý den. Večer jsem si četla knihu, abych si zkrátila čas, a to samé mi vyvstávalo z písmen."

„Fantazie," řekl pán konejšivě.

„Žádná fantazie," odpověděla dívka chraplavým hlasem. „Odpřisáhnu, že jsem na každé stránce té knihy viděla napsané ‚rakev' velkými černými písmeny, – ba, a jednu nesli dnes v noci v ulicích blízko mě."

„Na tom není nic neobvyklého," řekl pán. „Mě minuly často."

„*Opravdové*," vrátila dívka. „Tato nebyla."

Bylo něco tak neobvyklého v jejím chování, že se skrytému posluchači při těch slovech ježila kůže a krev se mu chladila. Nikdy se mu neulevilo víc, než když zaslechl sladký hlas mladé dámy, jak dívku prosí, aby byla klidná a nenechala se stát obětí tak hrůzných fantazií.

„Mluvte k ní laskavě," řekla mladá dáma svému společníkovi. „Chudinka! Zdá se, že to potřebuje."

„Vaši povýšení náboženští lidé by zvedali hlavy, kdyby mě viděli, jaká jsem dnes v noci, a kázali by o plamenech a pomstě," vzkřikla dívka. „Och, drahá paní, proč nejsou ti, kdo si říkají, že patří Bohu, tak mírní a tak laskaví k nám, ubožačkám, jako vy, kteří, mající mládí, krásu a všechno, co oni ztratili, byste mohli být trochu pyšní, místo abyste byli ještě pokornější?"

„Ach!" řekl pán. „Turek obrací tvář, když si ji dobře umyl, k Východu, když se modlí; tihle dobří lidé, když si tak otřeli tváře o svět, že z nich sešly úsměvy, obracejí se neméně pravidelně k nejtemnější straně Nebe. Mezi mohamedánem a farizejem – odporučte mi toho prvního!"

Tato slova se zdála být určena mladé dámě a byla snad vyslovena s úmyslem dát Nancy čas, aby se vzpamatovala. Pán se krátce poté obrátil přímo k ní.

„Nebyla jste tu minulou neděli v noci," řekl.

„Nemohla jsem přijít," odpověděla Nancy; „byla jsem držena silou."

„Kým?"

„Tím, o kom jsem mladé dámě předtím říkala."

„Nebyla jste podezírána, že jste s někým v jakémkoli styku v záležitosti, která nás sem dnes v noci přivedla, doufám?" ptal se starý pán.

„Ne," odpověděla dívka a potřásla hlavou. „Není pro mě snadné odejít od něho, pokud neví proč; nemohla jsem mu dát douček laudana, než jsem odešla."

„Probudil se před vaším návratem?" zeptal se pán.

„Ne; a ani on, ani nikdo z nich mě nepodezírá."

„Dobře," řekl pán. „Nyní poslouchejte."

„Jsem připravena," odpověděla dívka, když se na okamžik odmlčel.

„Tato mladá dáma," začal pán, „sdělila mně i jiným přátelům, jimž lze bezpečně důvěřovat, to, co jste jí asi před čtrnácti dny řekla. Přiznávám vám, že jsem zpočátku pochyboval, zda vám lze bezvýhradně důvěřovat, ale nyní pevně věřím, že lze."

„Lze," řekla dívka vážně.

„Opakuji, že tomu pevně věřím. Abych vám dokázal, že jsem ochoten vám důvěřovat, říkám vám bez výhrad, že se chystáme vymoci tajemství, ať je jakékoli, ze strachu toho muže Monkse. Ale jestli – jestli – " řekl pán, „ho nelze zajistit, nebo pokud zajištěn, nelze s ním naložit, jak si přejeme, musíte vydat žida."

„Fagina," vzkřikla dívka a ucouvla.

„Toho muže musíte vydat," řekl pán.

„To neudělám! To nikdy neudělám!" odpověděla dívka. „Ďábel, jaký je, a horší než ďábel, jaký ke mně byl, nikdy to neudělám."

„Neuděláte?" řekl pán, který se zdál být na tuto odpověď plně připraven.

„Nikdy!" vrátila dívka.

„Řekněte mi proč?"

„Z jednoho důvodu," odvětila dívka pevně, „z jednoho důvodu, který dáma zná a kvůli kterému se za mě postaví, vím, že ano, protože mám její slib: a kromě toho z toho dalšího důvodu, že jakkoli zlý život vedl, i já jsem vedla zlý život; je nás mnoho, kdo jsme kráčeli stejnými cestami, a já se neobrátím proti nim, kteří by mohli – kterýkoli z nich – obrátit se proti mně, ale neudělali to, jakkoli jsou zlí."

„Pak," řekl pán rychle, jako by to byl bod, kterého se chtěl domoci; „vložte Monkse do mých rukou a jeho záležitost ponechte mně."

„A co když se obrátí proti ostatním?"

„Slibuji vám, že v tom případě, pokud z něj bude pravda vynucena, při tom to zůstane; v Oliverově malé historii musí být okolnosti, které by bylo bolestné vléci před zrak veřejnosti, a pokud se pravda jednou dozví, oni z toho vyjdou bez trestu."

„A pokud ne?" nadhodila dívka.

„Pak," pokračoval pán, „tento Fagin nebude bez vašeho souhlasu předveden před spravedlnost. V takovém případě bych vám, myslím, mohl uvést důvody, které by vás přiměly ho dát."

„Mám k tomu slib dámy?" zeptala se dívka.

„Máte," odpověděla Rose. „Mé pravé a věrné slovo."

„Monks by se nikdy nedozvěděl, jak víte, co víte?" ptala se dívka po krátké odmlce.

„Nikdy," odpověděl pán. „Zjištění by se před ním použilo tak, že by to nikdy nemohl ani uhodnout."

„Lhala jsem a byla jsem mezi lháři od dětství," řekla dívka po dalším intervalu mlčení, „ale vezmu si vaše slova."

Když od obou dostala ujištění, že to může bezpečně udělat, pokračovala tak tichým hlasem, že pro posluchače bylo často obtížné rozpo-

znat i smysl toho, co říkala, a popsala jménem a polohou hospodu, odkud byla té noci sledována. Ze způsobu, jak občas umlkla, se zdálo, jako by si pán dělal spěšné poznámky o informacích, které mu sdělovala. Když důkladně objasnila polohu místa, nejlepší postavení, odkud ho pozorovat, aniž by to vzbudilo pozornost, a noc a hodinu, kdy Monks tam nejčastěji chodil, zdálo se, že chvíli uvažuje, aby si vybavila jeho rysy a vzhled živěji ve své paměti.

„Je vysoký," řekla dívka, „a silně stavěný muž, ale ne tlustý; má plíživící se chůzi; a jak kráčí, ustavičně se dívá přes rameno, nejprve na jednu stranu, pak na druhou. Nezapomeňte na to, protože oči má zapadlé v hlavě tak mnohem hlouběji než kterýkoli jiný muž, že byste ho mohl poznat skoro už jen podle toho. Jeho tvář je temná, jako jeho vlasy a oči; a ačkoli mu nemůže být víc než šest nebo osm a dvacet, je vyschlá a zbědovaná. Jeho rty jsou často zbarvené a znetvořené značkami zubů; mívá totiž zoufalé záchvaty a někdy si dokonce kouše ruce a pokrývá je ranami – proč jste sebou trhl?" řekla dívka, náhle se zastavujíc.

Pán odpověděl spěšně, že si není vědom, že by to udělal, a prosil ji, aby pokračovala.

„Část tohohle," řekla dívka, „jsem vytáhla z jiných lidí v tom domě, o kterém vám povídám, protože jsem ho viděla jen dvakrát, a pokaždé byl zahalený do velkého pláště. Myslím, že to je všechno, co vám můžu dát k jeho poznání. Počkejte ale," dodala. „Na hrdle: tak vysoko, že z toho můžete vidět kousek pod jeho šátkem, když obrací tvář: tam je – "

„Široká rudá značka, jako po popálenině nebo opaření?" vzkřikl pán.

„Jak to?" řekla dívka. „Vy ho znáte!"

Mladá dáma vydala výkřik překvapení a několik okamžiků byli tak nehybní, že posluchač je zřetelně slyšel dýchat.

„Myslím, že ano," řekl pán a prolomil mlčení. „Měl bych podle vašeho popisu. Uvidíme. Mnoho lidí si je zvláštně podobno. Nemusí to být on."

Jak se vyjadřoval v tomto smyslu, s předstíranou lhostejností, udělal krok nebo dva blíž ke skrytému špehovi, jak poznal podle zřetelnosti, s jakou ho slyšel mumlat: „To musí být on!"

„Nyní," řekl, vraceje se: tak se to zdálo podle zvuku: na místo, kde stál předtím, „dala jste nám nanejvýš cennou pomoc, mladá ženo, a já si přeji, abyste z ní byla v nějakém zisku. Co pro vás mohu udělat?"

„Nic," odpověděla Nancy.

„Nesetrvávejte u toho," odvětil pán hlasem a důrazem laskavosti, který by obměkčil mnohem tvrdší a zarputilejší srdce. „Pomyslete nyní. Povězte mi."

„Nic, pane," odpověděla dívka a dala se do pláče. „Nemůžete pro mě udělat nic, čím byste mi pomohl. Jsem za vší nadějí, vskutku."

„Vy sama se stavíte mimo její okruh," řekl pán. „Minulost u vás byla ponurou pustinou mladých sil nazmar vynaložených a takových vzácných pokladů marnotratně rozházených, jaké Stvořitel propůjčuje jen jednou a nikdy znovu; ale pro budoucnost můžete doufat. Neříkám, že je v naší moci nabídnout vám klid srdce a mysli, neboť ten musí přijít, jak si ho sami budete hledat; ale tiché útočiště, buď v Anglii, nebo, pokud se bojíte zůstat zde, v nějaké cizí zemi, to není jen v mezích naší schopnosti, ale je to naše nejúzkostlivější přání vám zajistit. Dříve než se rozbřeskne jitro, dříve než tato řeka procitne k prvnímu záblesku denního světla, budete umístěna docela mimo dosah vašich bývalých společníků a nezanecháte za sebou tak dokonalou nepřítomnost stop, jako byste se měla v tento okamžik vytratit ze země. Pojďte! Nechtěl bych, abyste se vrátila vyměnit si jediné slovo s kterýmkoli starým druhem, nebo pohlédnout na jediný starý brloh, nebo dýchat samotný vzduch, který je pro vás morem a smrtí. Opusťte je všechny, dokud je čas a příležitost!"

„Nyní bude přesvědčena," vzkřikla mladá dáma. „Váhá, jsem si jista."

„Obávám se, že ne, drahá," řekl pán.

„Ne, pane, neváhám," odpověděla dívka po krátkém zápase. „Jsem připoutána ke svému starému životu. Štítím se ho nyní a nenávidím ho, ale nemohu ho opustit. Musela jsem zajít příliš daleko, abych se mohla vrátit, – a přece nevím, protože kdybyste byl ke mně mluvil takhle nedávno, byla bych se tomu zasmála. Ale," řekla, rozhlížejíc se spěšně, „ten strach přichází na mě znovu. Musím domů."

„Domů!" opakovala mladá dáma s velkým důrazem na tom slovu.

„Domů, dámo," vrátila dívka. „Do takového domova, jaký jsem si vybudovala sama prací celého svého života. Rozejděme se. Budu sledována nebo spatřena. Jděte! Jděte! Jestli jsem vám prokázala jakoukoli službu, všechno, co žádám, je, abyste mě opustili a nechali mě jít svou cestou samu."

„Je to zbytečné," řekl pán s povzdechem. „Zdržováním tady snad ohrožujeme její bezpečí. Možná jsme ji už zdrželi déle, než očekávala."

„Ano, ano," naléhala dívka. „To jste."

„Co," vzkřikla mladá dáma, „může být koncem života tohoto ubohého tvora?"

„Co!" opakovala dívka. „Podívejte před sebe, dámo. Podívejte na tu temnou vodu. Kolikrát jste četla o takových, jako jsem já, kdo skočí do proudu a nenechají za sebou žádnou živou bytost, aby se o ně starala nebo pro ně lkala. Může to být za roky, nebo za pár měsíců, ale nakonec k tomu dojdu."

„Nemluvte tak, prosím," vrátila mladá dáma, vzlykajíc.

„Nikdy to nedosáhne vašich uší, drahá dámo, a nedej Bůh, aby takové hrůzy ano!" odpověděla dívka. „Dobrou noc, dobrou noc!"

Pán se odvrátil.

„Tahle peněženka," vzkřikla mladá dáma. „Vezměte ji kvůli mně, abyste měla nějaký prostředek v hodině nouze a tíže."

„Ne!" odpověděla dívka. „Neudělala jsem to pro peníze. Nechte mi to na památku. A přece – dejte mi něco, co jste nosila: ráda bych něco měla – ne, ne, žádný prsten – vaše rukavičky nebo kapesník – cokoli, co si můžu nechat jakožto něco, co vám patřilo, drahá dámo. Tady. Bůh vám žehnej! Bůh vám žehnej. Dobrou noc, dobrou noc!"

Prudké rozrušení dívky a obava z nějakého odhalení, které by ji vystavilo zlému zacházení a násilí, zdály se pána přimět, aby ji opustil, jak si přála.

Byl slyšet zvuk vzdalujících se kroků a hlasy ustaly.

Dvě postavy mladé dámy a jejího společníka se vzápětí objevily na mostě. Zastavily se na vrcholu schodů.

„Slyšte!" vzkřikla mladá dáma a naslouchala. „Nevolala? Myslím, že jsem slyšela její hlas."

„Ne, má drahá," odpověděl pan Brownlow a smutně se ohlédl. „Nepohnula se a nepohne, dokud neodejdeme."

Rose Maylie otálela, ale starý pán si ji vzal pod paží a jemnou silou ji odvedl pryč. Jak zmizeli, dívka klesla téměř v plné délce na jednom z kamenných schodů a vylila žal svého srdce v hořkých slzách.

Po chvíli vstala a slabými a potácejícími se kroky vystoupila do ulice. Udivený posluchač zůstal nehybně na svém stanovišti ještě několik minut potom, a když se mnoha opatrnými pohledy kolem sebe ujistil, že je zase sám, pomalu vylezl ze svého úkrytu a vrátil se, potají a ve stínu zdi, stejným způsobem, jak sestoupil.

Nejednou se, když dosáhl vrcholu, vyklonil, aby se ujistil, že ho nikdo nepozoruje, a pak Noah Claypole vyrazil nejvyšší rychlostí a zamířil k židovu domu tak rychle, jak ho jen jeho nohy mohly nést.

# XLVII. Osudné následky

Zbývaly necelé dvě hodiny do rozbřesku; byla to ta chvíle, které se na podzim právem říká hluché noční ticho, kdy jsou ulice tiché a opuštěné, kdy jako by i zvuky dřímaly a prostopášnost s hýřením se dovrávoraly domů, aby se vyspaly; a právě v této tiché a nehybné hodině seděl Fagin ve svém starém doupěti a čekal; tvář měl tak zkřivenou a bledou, oči tak zarudlé a podlité krví, že vypadal spíš jako nějaký ohyzdný přízrak, mokrý z hrobu a sužovaný zlým duchem, než jako člověk.

Krčil se nad vychladlým ohništěm, zabalený ve staré potrhané přikrývce, tvář obrácenou k dohořívající svíčce, která stála na stolku vedle něho. Pravou ruku měl zdviženou ke rtům, a jak zahloubán v myšlenkách okusoval dlouhé černé nehty, obnažil mezi bezzubými dásněmi několik takových tesáků, že by slušely spíš psovi nebo kryse.

Natažen na slamníku na podlaze ležel Noah Claypole v tvrdém spánku. Stařík k němu občas na okamžik stočil oči a pak je zas vracel ke svíčce, jejíž dlouhý ožehlý knot visel skoro přelomený a hrudky horkého vosku padaly na stůl; z toho všeho bylo zřejmé, že jeho myšlenky se zabývají něčím docela jiným.

A opravdu se zabývaly. Pokoření nad zhroucením jeho skvělého plánu; nenávist k dívce, která se opovážila šeptat si s cizími lidmi; naprostá nedůvěra v upřímnost jejího odmítnutí, že by ho vydala; trpké zklamání, že přišel o pomstu na Sikesovi; strach z odhalení, zkázy a smrti; a divoká, vražedná zuřivost, kterou v něm všechno tohle rozdmýchalo – to byly vášnivé úvahy, které jedna za druhou v nekoneč-

ném, prudkém víru proletovaly Faginovou hlavou, zatímco mu v srdci pracovala každá zlá myšlenka a nejčernější záměr.

Seděl, aniž by se v nejmenším pohnul nebo jevil sebemenší zájem o čas, až jeho bystré ucho zaslechlo v ulici kroky.

„Konečně," zamumlal a utřel si vyprahlá, horečkou rozpálená ústa. „Konečně!"

Jak domluvil, tiše zazvonil zvonek. Vyplížil se nahoru ke dveřím a za chvíli se vrátil s mužem zahaleným až po bradu, který měl pod paží balík. Muž se posadil, odhodil svrchník a ukázal svou mohutnou postavu – byl to Sikes.

„Tady!" řekl a položil balík na stůl. „Vem si to a vytěž z toho, co to půjde. Dalo to dost zabrat; myslel jsem, že tu budu před třema hodinama."

Fagin položil ruku na balík, zamkl ho ve skříni a mlčky si zas sedl. Během toho ale na okamžik nespustil z lupiče oči; a teď, když seděli proti sobě, tváří v tvář, hleděl na něj upřeně se rty tak prudce se chvějícími a s tváří tak proměněnou citem, který se ho zmocnil, že domovní lupič bezděčně odsunul židli a zahleděl se na něj s výrazem opravdového úleku.

„Co je?" vykřikl Sikes. „Co na mě tak koukáš?"

Fagin zvedl pravou ruku a zatřásl ve vzduchu chvějícím se ukazováčkem; ale vášeň v něm byla tak velká, že v tu chvíli ztratil schopnost řeči.

„K čertu!" řekl Sikes a šmátral si znepokojeně v záňadří. „Zbláznil se. Musím si tu dávat pozor."

„Ne, ne," odpověděl Fagin, když konečně našel hlas. „Nejsi to – nejsi to ty, Bille. Nemám – nemám ti co vyčíst."

„No tak ne, co?" řekl Sikes a tvrdě na něho pohlédl, a přitom okázale přendal pistoli do příhodnější kapsy. „Štěstí – pro jednoho z nás. Který to je, na tom nesejde."

„Mám ti něco říct, Bille," pravil Fagin a přitáhl si židli blíž, „z čeho tě bude pálit víc než mě."

„Jo?" opáčil lupič s nedůvěrou v tváři. „Tak to vysyp! A kvapem, nebo si Nancy bude myslet, že jsem zmizel."

„Zmizel!" zvolal Fagin. „To už si v hlavě pěkně odsoudila sama."

Sikes se Faginovi zahleděl do tváře s velkým zmatkem, a když tam na tu hádanku nenašel uspokojivé vysvětlení, chytil ho ohromnou prackou za límec kabátu a pořádně jím zatřásl.

„Tak mluv, slyšíš!" řekl; „nebo přijdeš i o dech. Otevři tu hubu a řekni, co máš, rovnou. Vyklop to, ty hromovej starej čokle, ven s tím!"

„Dejme tomu, že by ten kluk, co tam leží – " začal Fagin.

Sikes se otočil tam, kde spal Noah, jako by si ho předtím nevšiml. „No!" řekl a vrátil se do původní polohy.

„Dejme tomu," pokračoval Fagin, „že by nás ten kluk práskl – nás všechny – a nejdřív by si k tomu vyhledal ty pravé lidi, pak se s nimi sešel na ulici, aby jim nás vymaloval, popsal každou známku, podle které by nás mohli poznat, a doupě, kde by nás nejsnáz chytili. Dejme tomu, že by to všechno udělal, a nad to by prásknul i plán, do kterého jsme byli všichni víc nebo míň zapletení – a to z vlastní vůle; ne že by ho sebrali, polapili, soudili, obměkčil ho farář a přivedli ho k tomu o chlebu a vodě – ale z vlastní vůle; aby se mu to zalíbilo; vykrádal by se za nocí hledat ty, kterým na nás nejvíc záleží, a tam by nás práskal. Posloucháš mě?" vykřikl Fagin, oči mu plály vztekem. „Dejme tomu, že by tohle všechno udělal, co pak?"

„Co pak!" odpověděl Sikes se strašlivou kletbou. „Jestli by zůstal naživu, než bych přišel, roztřískám mu lebku okovanou podrážkou boty na tolik zrnek, kolik má na hlavě vlasů."

„A co kdybych to byl já!" vykřikl Fagin skoro vřískavě. „Já, co toho tolik ví a mohl by krom sebe pověsit tolik jinejch!"

„Nevím," odpověděl Sikes, zaťal zuby a zbělel při pouhé té myšlence. „Udělal bych v base něco, za co by na mě dali železa; a kdyby mě soudili spolu s tebou, vrhl bych se s těma železy na tebe před celým soudem a před všema lidma bych ti vymlátil mozek z hlavy. Byla by ve mně taková síla," zahuhlal lupič a nadnesl svalnatou paži, „že bych ti rozmáčknul hlavu, jako by přes ni přejel naložený povoz."

„Udělal bys to?"

„Jestli bych to udělal!" řekl domovní lupič. „Zkus mě."

„A kdyby to byl Charley, nebo Lišák, nebo Bet, nebo – "

„Je mi fuk, kdo," odvětil Sikes netrpělivě. „Ať by to byl kdokoli, naložil bych s ním stejně."

Fagin se na lupiče dlouze zahleděl, a pokynem mu naznačil, aby mlčel, sklonil se nad postelí na podlaze a zatřásl spáčem, aby ho vzbudil. Sikes se v židli předklonil a díval se, ruce na kolenou, jako by hodně přemítal, k čemu to všechno vyptávání a chystání vede.

„Boltere, Boltere! Chudák kluk!" řekl Fagin, zvedaje hlavu s výrazem ďábelského očekávání, a mluvil pomalu, s důrazem. „Je unavenej – unavenej z toho, jak ji tak dlouho sledoval – jak sledoval *ji*, Bille."

„Co tím myslíš?" zeptal se Sikes a odtáhl se.

Fagin neodpovídal, ale sklonil se nad spáčem znovu a vytáhl ho do sedu. Když několikrát opakoval jeho smyšlené jméno, Noah si protřel oči, pořádně zívl a ospale se rozhlížel.

„Pověz mi to ještě jednou – ještě jednou, ať to slyší on," řekl Fagin a při těch slovech ukázal na Sikese.

„Co ti mám povědět?" zeptal se ospalý Noah a popuzeně se otřepal.

„To o – *Nancy*," řekl Fagin a sevřel Sikese za zápěstí, jako by mu chtěl zabránit opustit dům dřív, než všechno uslyší. „Šel jsi za ní?"

„Jo."

„Až na Londýnský most?"

„Jo."

„Kde se setkala se dvěma lidmi."

„Setkala."

„S pánem a dámou, ke kterým už předtím sama od sebe šla a kteří ji vyzvali, aby vyzradila všechny své kumpány, a jako prvního Monkse, což udělala – a aby ho popsala, což udělala – a aby jim pověděla, co je to za dům, kde se scházíme a kam chodíme, což udělala – a odkud by se dalo nejlíp hlídat, což udělala – a v jakou dobu tam lidé přicházejí, což udělala. To všechno udělala. Všechno jim pověděla, slovo od slova, bez hrozby, bez slůvka protestu – udělala – nebo ne?" vykřikl Fagin, zpola šílený vztekem.

„Všechno sedí," odpověděl Noah a škrábal se na hlavě. „Přesně tak to bylo!"

„A co říkali o minulé neděli?"

„O minulé neděli?" opakoval Noah uvažuje. „Vždyť jsem ti to říkal."

„Znova. Pověz to znova!" vykřikl Fagin a sevřel Sikese pevněji a druhou rukou máchl do výšky, zatímco mu od úst odletovaly chuchvalce pěny.

„Ptali se jí," řekl Noah, který, jak se víc probouzel, zřejmě začínal tušit, kdo je Sikes, „ptali se jí, proč nepřišla minulou neděli, jak slíbila. Řekla, že nemohla."

„Proč – proč? Pověz mu to."

„Protože ji doma násilím zdržel Bill, ten muž, o kterém se jim už dřív zmiňovala," odpověděl Noah.

„Co víc o něm?" vykřikl Fagin. „Co víc o tom muži, o kterém se jim už dřív zmiňovala? Pověz mu to, pověz mu to."

„No, že se jen tak snadno nedostane ze dveří, pokud neví, kam jde," řekl Noah; „a tak když šla za tou dámou poprvé, dala mu – ha, ha, ha! smál jsem se, když to řekla, opravdu – dala mu napít laudana."

„Pekelný ohně!" vykřikl Sikes, vytrhl se zuřivě z Faginova sevření. „Pusť mě!"

Odhodil starce od sebe, vyřítil se z pokoje a zběsile, nepříčetně vyběhl po schodech nahoru.

„Bille, Bille!" vykřikl Fagin a pospíchal za ním. „Jen slovo. Jediné slovo."

To slovo by si byli nevyměnili, kdyby domovní lupič byl býval schopen otevřít dveře; marně na nich vybíjel kletby a sílu, když Fagin udýchaně dorazil nahoru.

„Pusť mě ven," řekl Sikes. „Nemluv na mě; není to bezpečný. Pusť mě ven, povídám!"

„Vyslechni ode mě jedno slovo," ozval se Fagin a položil ruku na zámek. „Nebudeš – "

„No?" opáčil ten druhý.

„Nebudeš – příliš – prudký, Bille?"

Rozbřesk nastával a bylo už dost světla, aby si oba muži viděli do tváře. Vyměnili si jeden krátký pohled; v očích obou hořel oheň, který se nedal splést.

„Myslím," řekl Fagin, dávaje najevo, že cítí, jak je teď jakékoli zastírání marné, „ne tak prudký, aby to bylo nebezpečné. Buď chytrý, Bille, ne příliš smělý."

Sikes neodpověděl; rozrazil dveře, které už měl Fagin odemčené, a vrhl se do tichých ulic.

Bez jediné pauzy, bez okamžiku rozmyslu; aniž by jen jednou otočil hlavou doprava nebo doleva, zvedl oči k nebi či je sklopil k zemi, hleděl přímo před sebe s divokou odhodlaností: zuby měl zaťaté tak pevně, že se napjatá čelist pod kůží zdála trčet navenek; lupič se hnal nezastavitelně kupředu, nemumlal ani slovo, ani sval mu nepovolil, dokud nedošel ke svým dveřím. Otevřel je tiše klíčem; svižně vyběhl po schodech; vešel do svého pokoje, dvakrát otočil klíčem, přisunul ke dveřím těžký stůl a odhrnul záclonu u postele.

Dívka na ní ležela, zpola oblečená. Vyrušil ji ze spánku, poněvadž se zvedla s uspěchaným a polekaným pohledem.

„Vstávej!" řekl muž.

„To jsi ty, Bille!" řekla dívka s výrazem radosti nad jeho návratem.

„Jsem," zněla odpověď. „Vstávej."

Hořela svíčka, ale muž ji chvatně vytáhl ze svícnu a mrštil s ní pod ohniště. Dívka, vidouc venku slabé světlo začínajícího dne, se zvedla, aby odhrnula záclonu.

„Nech to být," řekl Sikes a vstrčil jí před ni ruku. „Pro to, co mám udělat, je světla dost."

„Bille," zašeptala dívka hlasem plným hrůzy, „proč se na mě tak díváš!"

Lupič na ni několik vteřin hleděl s rozšířenými nozdrami a dmoucí se hrudí; pak ji chytil za hlavu a hrdlo, vlekl ji doprostřed pokoje, jednou pohlédl ke dveřím a položil jí svou těžkou ruku na ústa.

„Bille, Bille!" zalapala dívka po dechu, zápasíc se silou smrtelného strachu, „já – já nebudu křičet ani plakat – ani jednou – vyslechni mě – promluv na mě – řekni mi, co jsem udělala!"

„Víš dobře, ty čertice!" opáčil lupič a potlačoval dech. „Dnes v noci tě hlídali; každé slovo, které jsi řekla, bylo slyšet."

„Tak mi pro lásku nebeskou daruj život, jako jsem já ušetřila ten tvůj," prosila dívka a tiskla se k němu. „Bille, drahý Bille, přece nemůžeš mít to srdce mě zabít. Jen vzpomeň, čeho všeho jsem se vzdala, jen pro tuhle jedinou noc, kvůli tobě. *Budeš* mít čas si to rozmyslet a tomuhle zločinu se vyhnout; nepustím tě, nedokážeš mě shodit. Bille, Bille, pro milost boží, pro sebe, pro mě, zastav se, než prolij mou krev! Byla jsem ti věrná, při své hříšné duši jsem byla!"

Muž se zuřivě bránil, aby si uvolnil paže; ale paže dívky mu byly obemknuté kolem jeho, a jak jí trhal, jak chtěl, nedokázal si je odtrhnout.

„Bille," křičela dívka a snažila se mu položit hlavu na prsa, „ten pán a ta drahá dáma mi dnes v noci říkali o jednom domově v nějaké cizí zemi, kde bych mohla svoje dny dožít v samotě a klidu. Nech mě je ještě jednou navštívit a prosit je na kolenou, aby ti ukázali stejné milosrdenství a stejnou dobrotu; a odejděme oba z tohoto strašlivého místa

a daleko od sebe veďme lepší životy a zapomeňme na to, jak jsme žili, až na modlitby, a nikdy se už nespatřme. Není nikdy pozdě na pokání. Oni mi to řekli – teď to cítím – ale musíme mít čas – málo, maličko času!"

Domovní lupič si uvolnil jednu paži a sevřel pistoli. Jistota okamžitého odhalení, kdyby vystřelil, mu uprostřed zuřivosti bleskla hlavou; dvakrát jí vší silou, kterou dokázal sebrat, udeřil pažbou do té vzhůru obrácené tváře, která se skoro dotýkala jeho vlastní.

Zavrávorala a padla: skoro oslepena krví, která jí stékala z hluboké rány na čele; ale s námahou se zvedla na kolena, vytáhla z ňadra bílý kapesník – vlastní kapesník Rose Maylie – a s rukama sepnutýma ho pozvedla tak vysoko k nebi, jak jí její mdlá síla dovolila, a vydechla jedinou modlitbu za milost ke svému Stvořiteli.

Byla to příšerná podívaná. Vrah couval ke stěně a zastíral si rukou pohled; chopil se těžkého klacku a srazil ji k zemi.

# XLVIII. Sikesův útěk

Ze všech zlých skutků, které se pod rouškou tmy spáchaly v širých londýnských hranicích od chvíle, kdy nad nimi zavisela noc, byl tento ten nejhorší. Ze všech hrůz, které s hnilobným pachem stoupaly do ranního vzduchu, byla tato ta nejošklivější a nejkrutější.

Slunce – jasné slunce, které člověku přináší nejen světlo, ale i nový život, naději a svěžest – vyšvihlo se nad přelidněné město v jasné a zářivé nádheře. Draze barvenými skly i okny záplatovanými papírem, do báně katedrál i prohnilými škvírami rozlévalo stejný paprsek. Ozářilo i pokoj, kde ležela zavražděná žena. Opravdu. Snažil se ho zastavit, ale světlo si prodralo cestu dovnitř. Byla-li ta podívaná příšerná v pochmurném jitře, co teprve teď, v tom plném, zářivém světle!

Nehnul se; neměl odvahu pohnout se. Ozvalo se zasténání a pohyb ruky; a s hrůzou přidanou ke vzteku udeřil znovu a znovu. Jednou přes to přehodil deku; ale představovat si ty oči a myslet, že se obracejí k němu, bylo horší než vidět je, jak zírají vzhůru, jako by sledovaly odraz kaluže krve, který se chvěl a tančil ve slunečním světle na stropě. Zase ji strhl. A tam ležela ta mrtvola – pouhé maso a krev, nic víc – ale takové maso a tolik krve!

Rozžehl si světlo, zapálil oheň a strčil do něj klacek. Na konci byly přilepené vlasy; vzplály a scvrkly se do lehkého škvárku, který, zachycený proudem vzduchu, vyvířil komínem. Dokonce i to ho vylekalo, jakkoli byl otrlý; ale držel tu zbraň, dokud se nezlomila, pak ji naházel na uhlíky, aby shořela a doutnala v popel. Umyl se a drhl si šaty; byly

tam skvrny, které nešly odstranit, ale ty kusy vystřihl a spálil. Jak byly ty skvrny po pokoji rozstříknuté! I psovi byly tlapy od krve.

Po celou tu dobu se k mrtvole ani jednou neotočil zády – ne, ani na okamžik. Když byly tyto přípravy hotové, couval ke dveřím a táhl psa za sebou, aby si na ně znovu nenanesl nové důkazy zločinu a nevynesl je do ulic. Zavřel tiše dveře, zamkl, vzal klíč a odešel z domu.

Přešel přes ulici a vzhlédl k oknu, aby se ujistil, že zvenku není nic vidět. Záclona byla stále zatažená – ta záclona, kterou by ona byla odhrnula, aby dovnitř pustila světlo, které už nikdy neuvidí. Leželo to skoro přímo pod oknem. *On* to věděl. Bože, jak slunce lilo zrovna na to místo!

Pohled trval okamžik. Byla to úleva, že se dostal z toho pokoje ven. Zahvízdal na psa a rychle odešel.

Prošel Islingtonem; vystoupal do kopce v Highgate, kde stojí kámen na počest Whittingtonův; sestupoval po Highgate Hill, nejist cílem a nejist směrem; sotva začal sestupovat, odbočil znovu doprava; a vydal se po pěšině přes pole, obešel Caen Wood a tak došel na Hampsteadské vřesoviště. Prošel úžlabím u Vale of Heath, vystoupal na protější svah, přešel silnici spojující vesnice Hampstead a Highgate, pokračoval zbývající částí vřesoviště až na pole u North Endu, a tam si na jednom z nich lehl pod živý plot a usnul.

Brzy byl zas na nohou a pryč – ne daleko do krajiny, ale zpátky k Londýnu po hlavní silnici – pak zas zpátky – pak znovu přes jinou část té stejné půdy, kudy už procházel – pak bloudil po polích, na okrajích příkopů si lehal odpočinout, zas vyskakoval a mířil k nějakému dalšímu místu, aby tam dělal totéž, a zase se potuloval dál.

Kam by mohl zajít, blízko a ne příliš veřejně, aby dostal nějaké jídlo a pití? Hendon. To bylo dobré místo, nedaleko a stranou cesty většiny lidí. Tam zamířil – chvíli běžel a chvíli, s podivnou zvráceností, loudavě šoural hlemýždí rychlostí, nebo se docela zastavil a lenivě přerážel klackem ploty. Ale když tam došel, všichni lidé, které potkal – i ty děti

u dveří – se na něj dívali, jak se mu zdálo, podezřívavě. Obrátil se zas zpátky, protože neměl odvahu si koupit ani sousto, ani kapku, i když už mnoho hodin nic neokusil; a znovu se zdržel na vřesovišti, nejist, kam jít.

Chodil míle a míle krajinou a stále se vracel na staré místo. Minulo ráno, minulo poledne, den už klesal, a on se stále toulal sem a tam, nahoru dolů, kolem dokola, a stále se zdržoval na témž místě. Nakonec se odtamtud dostal a zamířil k Hatfieldu.

Bylo devět hodin večer, když muž, docela utrmácený, a pes, kulhavý a chromý od nezvyklé námahy, sestupovali dolů z kopce kolem kostela v tichoučké vesnici, a šourajíce se úzkou ulicí, vklouzli do malé hospody, k níž je přivedlo její skromné světlo. V nálevně hořelo v krbu a před ním pili několik polních dělníků.

Udělali cizinci místo, ale on si sedl v nejzazším koutě a jedl a pil o samotě – nebo spíš se svým psem, kterému čas od času hodil kousek jídla.

Hovor shromážděných se stočil na okolní půdu a sedláky; a když se tato témata vyčerpala, na věk nějakého starce, kterého tam minulou neděli pohřbili. Mladí přítomní muži ho pokládali za hodně starého a staří přítomní tvrdili, že byl ještě docela mladý – nebyl o nic starší, prohlásil jeden šedovlasý děd, než jsem já – a měl v sobě nejmíň deset nebo patnáct let života – kdyby byl býval opatrný; kdyby byl býval opatrný.

Nic z toho nebylo nápadné, nic nevyvolávalo poplach. Lupič, když zaplatil, seděl v koutě tiše a bez povšimnutí, a málem usnul, když ho zpola probudil hlučný příchod nového hosta.

Byl to prapodivný chlapík, zpola podomní obchodník, zpola jarmareční komediant, který se po krajině pohyboval pěšky a prodával brousky, řemeny, břitvy, mýdla v kuličkách, pastu na postroje, léky na psy a koně, laciné parfumérie, kosmetiku a jiné podobné zboží, které nosil ve skříňce zavěšené na zádech. Jeho vstup byl signálem k rozlič-

ným prostým žertům s vesničany, které neustávaly, dokud se nenavečeřel, a potom otevřel svou skříňku pokladů a dovedně propojil obchod se zábavou.

„A co to je za materiál? Dá se to jíst, Harry?" ptal se jeden šklebící se sedlák a ukazoval na nějaké tabletky v jednom rohu.

„Tohle," řekl ten chlapík, vytáhl jednu z nich, „tohle je neomylný a nedocenitelný prostředek k odstranění všech druhů skvrn, rzi, špíny, plísně, bodů, teček, kaněk nebo cákanců z hedvábí, saténu, lněného plátna, kambriku, látky, krepu, tkanin, koberců, merina, mušelínu, bombazínu nebo vlněného materiálu. Skvrny od vína, od ovoce, od piva, od vody, od barvy, od smůly, jakékoli skvrny, všechny vyjdou jedním otřením tímto neomylným a nedocenitelným prostředkem. Jestli nějaká dáma zašpiní svou čest, stačí jí jen spolknout jednu tabletku a hned je vyléčena – neboť je to jed. Jestli to pán chce dokázat, stačí mu zblajznout jeden malý čtvereček a má to zcela mimo pochybnost – protože je to stejně účinné jako kulka z pistole a chuťově o moc nechutnější, tudíž o to větší zásluha vzít si ho. Jedno penny za čtvereček. Se všemi těmito přednostmi, jedno penny za čtvereček!"

Hned se našli dva kupci a další z posluchačů zřejmě váhali. Prodavač to zpozoroval a začal mluvit ještě víc.

„Jak se to vyrábí, tak se to hned skupuje," prohlašoval ten chlapík. „Pracuje na tom pořád čtrnáct vodních mlýnů, šest parních strojů a jedna galvanická baterie, a stejně to nestíhají vyrábět, i když ti chlapi makají, až na tom chcípaj, a vdovy dostávaj okamžitě penzi, dvacet liber ročně na každé dítě, a prémii padesát za dvojčata. Jedno penny za čtvereček! Dvě půlpenny jsou totéž, a čtyři farthingy se přijímají s radostí. Jedno penny za čtvereček! Skvrny od vína, od ovoce, od piva, od vody, od barvy, od smůly, od bláta, od krve! Tady je skvrna na klobouku jednoho pána ve společnosti, kterou vyčistím beze zbytku, než si stačí objednat půllitr piva."

„Hej!" vykřikl Sikes a vyskočil. „Vrať mi to."

„Vyčistím to beze zbytku, pane," odpověděl muž a mrkl na společnost, „než stačíte přejít přes místnost pro to. Dámy a pánové, všimněte si tmavé skvrny na klobouku tohoto pána, široké ne víc než šilink, ale tlustší než půlkoruna. Ať je to skvrna od vína, od ovoce, od piva, od vody, od barvy, od smůly, od bláta nebo od krve – "

Dál se ten muž nedostal, protože Sikes s ohavnou kletbou převrátil stůl, vyrval mu klobouk a vyřítil se z hospody.

Se stejnou zvráceností citů a nerozhodností, která se ho celý den proti jeho vůli držela, obrátil se vrah, když zjistil, že ho nikdo nepronásleduje a že ho pravděpodobně pokládají za nějakého opilého nabručeného chlapa, zpátky do městečka; a jak se dostal mimo záři lamp jednoho dostavníku, který stál v ulici, procházel kolem, když poznal poštovní vůz z Londýna a uviděl, že stojí u malé poštovny. Skoro už věděl, co přijde; přesto přešel přes ulici a naslouchal.

Strážný stál u dveří a čekal na pytel s poštou. V té chvíli přišel muž oblečený jako hajný, a strážný mu podal košík, který už byl připravený na dlažbě.

„Tohle je pro vaše lidi," řekl strážný. „A teď se tam uvnitř pohněte, co? Zatracenej pytel, předvčírem v noci taky nebyl hotovej; takhle to nejde, víte!"

„Co nového ve městě, Bene?" zeptal se hajný a couvl k okenicím, aby si lépe prohlédl koně.

„Ne, nic, co bych věděl," odpověděl muž a navlékal si rukavice. „Obilí trochu zdražilo. Taky jsem slyšel mluvit o nějaké vraždě, dole u Spitalfields, ale moc tomu nevěřím."

„Á, to je naprostá pravda," ozval se jeden pán uvnitř, který koukal z okna. „A hrozná vražda to byla."

„Byla, pane?" opáčil strážný a dotkl se klobouku. „Muž nebo žena, prosím vás, pane?"

„Žena," odpověděl pán. „Předpokládá se – "

„Tak, Bene," ozval se netrpělivě kočí.

„Zatracenej pytel," řekl strážný; „usnuli jste tam, nebo co?"

„Už jdu!" vykřikl pošťák a vyběhl ven.

„Už jde," zavrčel strážný. „Á, a tak jde i ta mladá slečna s majetkem, co si na mě zahoří, jenže kdy, to nevím. Tak, podej. Dobrý – ááá!"

Roh zazněl pár veselými tóny a dostavník byl pryč.

Sikes zůstal stát v ulici, zdánlivě nedotčen tím, co právě slyšel, a necítil nic silnějšího než pochybnost, kam jít. Nakonec se vrátil zpět a dal se cestou, která vede z Hatfieldu do St. Albans.

Šel umíněně vpřed; ale jak nechával město za sebou a nořil se do samoty a tmy silnice, cítil, jak se do něj vkrádá strach a hrůza, které jím otřásly až do kořene. Každý předmět před ním, hmota nebo stín, nehybný či v pohybu, nabýval podoby čehosi děsivého; ale tyto strachy nebyly ničím ve srovnání s pocitem, který ho pronásledoval, že ten ranní strašlivý zjev mu jde v patách. Dovedl ten stín v temnotě vysledovat, doplnit sebemenší detail obrysu a všimnout si, jak strnule a vážně, jak se zdálo, kráčí za ním. Slyšel, jak její oděv šustí v listí, a každý závan větru byl obtěžkán tím posledním tichým výkřikem. Když se zastavil, zastavil se i on. Když běžel, následoval ho – a ne že by taky běžel: to by byla úleva – ale jako mrtvola nadaná pouhým strojem života a nesená jedním pomalým, melancholickým větrem, který nevzrůstal ani neklesal.

Chvílemi se otáčel se zoufalou odhodlaností, rozhodnutý toho přízraka odrazit, i kdyby ho měl pohledem umořit; ale vlasy mu vstávaly na hlavě a krev stydla v žilách, protože se otočil s ním a byl za ním. Toho rána ho měl před sebou, ale teď byl za ním – pořád. Opřel se zády o břeh a cítil, že stojí nad ním, viditelně vysazen proti chladné noční obloze. Vrhl se na silnici – naznak na silnici. U hlavy mu stál, tichý, vzpřímený a nehybný – živý náhrobek s epitafem z krve.

Ať mi nikdo nemluví o vrazích, kteří unikli spravedlnosti, a nenaznačuje, že snad Prozřetelnost spí. Bylo dvacetkrát dvacet násilných smrtí v jedné dlouhé minutě té úzkosti strachu.

Na jednom poli, kterým procházel, stála kolna, která nabízela nocleh. Před dveřmi stály tři vysoké topoly, které uvnitř vrhaly velikou tmu; a vítr v nich kvílel žalostným nářkem. *Nemohl* jít dál, dokud nenastane den; a tady se natáhl těsně ke zdi – aby podstoupil novou trýzeň.

Protože teď se před ním objevila vidina, stálá a strašnější než ta, které unikl. Ty doširoka vytřeštěné oči, tak bezlesklé a tak sklovité, které by raději snášel vidět, než na ně myslet, se objevily uprostřed tmy: samy ze sebe svítící, ale nic neosvětlující. Byly jen dvě, ale byly všude. Jestli zavřel oči před nimi, přišel pokoj se všemi dobře známými věcmi – některými, jež by zapomněl, kdyby si prošel jeho obsah z paměti – každou na obvyklém místě. Tělo bylo na *svém* místě a jeho oči byly, jak je viděl, když se vykradl pryč. Vstal a vyběhl ven na pole. Postava byla za ním. Vrátil se do kolny a znovu se stulil. Oči tam byly, dřív než si lehl.

A tam zůstal v hrůze, jakou nikdo než on znát nemůže, s celým tělem se třesoucím a studeným potem vyrážejícím z každého póru, když tu se v nočním větru náhle zvedl hluk vzdáleného křiku a hukot hlasů smíšených zděšením a údivem. Jakýkoli zvuk lidí na tom opuštěném místě, i když by přinášel skutečný důvod k poplachu, pro něj něco znamenal. Nabyl síly i energie při vyhlídce na osobní nebezpečí; vyskočil na nohy a vyřítil se do volného prostoru.

Širá obloha jako by hořela. Do výše stoupaly v sprškách jisker a valily se jedna přes druhou pláty plamenů, osvětlovaly ovzduší na míle kolem a hnaly oblaka kouře směrem, kde stál. Křik sílil, jak nové hlasy přispívaly do řevu, a slyšel výkřik Hoří! smíšený s cinkáním poplašného zvonu, pády těžkých těles a praskotem plamenů, jak obtáčely nějakou další překážku a vyšvihávaly se vzhůru, jako by je potrava osvěžila. Jak hleděl, hluk sílil. Byli tam lidé – muži a ženy – světlo, shon. Pro něj to bylo jako nový život. Vrhl se dopředu – přímo, bezhlavě – prodíral

se trním a houštinou, přeskakoval branky a ploty tak zběsile jako jeho pes, který se cvalem hnal před ním s hlasitým a zvučným štěkotem.

Dorazil na místo. Byly tam napůl oblečené postavy, které pobíhaly sem a tam; jedni se snažili vyvést vyděšené koně ze stájí, jiní vyháněli dobytek ze dvora a chlévů, a další přicházeli obtíženi ze zapálené hromady, uprostřed deště padajících jisker a padajících rozžhavených trámů. Otvory, kde ještě před hodinou byly dveře a okna, odhalovaly spoustu zuřícího ohně; stěny se kymácely a sypaly do té hořící studny; roztavené olovo a železo se, bílé žárem, lilo na zem. Ženy a děti ječely a muži se povzbuzovali hlučnými pokřiky a jásotem. Rachocení pumpových strojů a prskání a syčení vody, jak dopadala na planoucí dřevo, přidávalo k nesmírnému burácení. Křičel také – až ochraptěl; a prchaje před pamětí i před sebou, vrhl se do nejhustšího davu. Celou tu noc se potápěl sem a tam: teď pracoval u pump, teď pospíchal kouřem a plamenem, ale nepřestával se nasazovat tam, kde byl hluk i mužů nejhustěji. Nahoru a dolů po žebřících, na střechách budov, přes podlahy, které se chvěly a třásly pod jeho vahou, pod krytem padajících cihel a kamenů, v každé části toho velkého požáru byl; ale měl život jako zakletý a neutrpěl ani škrábnutí, ani modřinu, ani únavu, ani myšlenku, dokud znovu nenastalo ráno a nezůstal jen kouř a zčernalé trosky.

Když to šílené vzrušení pominulo, vrátilo se desetinásobnou silou strašlivé vědomí jeho zločinu. Podezřívavě se rozhlížel kolem, protože muži se mezi sebou bavili ve skupinách, a bál se, že je předmětem jejich hovoru. Pes poslechl výmluvné kývnutí jeho prstu a oba se potají odkradli pryč. Prošel kolem jedné hasičské pumpy, kde seděli nějací muži, a ti ho zavolali, aby se podělil o jejich občerstvení. Vzal si trochu chleba a masa; a jak pil doušek piva, zaslechl hasiče, kteří byli z Londýna, mluvit o vraždě. „Prý odjel do Birminghamu," řekl jeden; „ale ještě ho dostanou, protože zvědy mají venku, a do zítřejšího večera se o něm bude mluvit po celém kraji."

Odspěchal, a šel, až málem padl k zemi; pak si lehl v úvozové cestě a dlouho, přerývaně a neklidně spal. Zas se dal na cestu, nerozhodný a nejistý, a tížen strachem z další osamělé noci.

Náhle pojal zoufalé rozhodnutí vrátit se do Londýna.

„Tam je aspoň s kým promluvit," pomyslel si. „A dobrá skrýš taky. Nikdy nebudou čekat, že mě tam seberou, po téhle venkovské stopě. Proč bych tam nemohl pár týdnů ležet a, až z Fagina vymáčknu peníze, dostat se do Francie? K čertu, risknu to."

Jednal podle této pohnutky bez odkladu, zvolil ty nejméně frekventované cesty a začal cestu zpátky, s rozhodnutím ukrýt se v krátké vzdálenosti od hlavního města a za soumraku do něj okolní cestou vstoupit a jít přímo do té části, kterou si zvolil za svůj cíl.

Jenže pes. Jestli se o něm vydal nějaký popis, nebude zapomenuto, že pes chybí a pravděpodobně odešel s ním. To by mohlo vést k jeho dopadení, až by procházel ulicemi. Rozhodl se, že ho utopí; a pokračoval v chůzi a rozhlížel se po rybníčku; zvedl těžký kámen a cestou si ho uvazoval do kapesníku.

Zvíře se při těchto přípravách dívalo pánovi do tváře; ať už instinkt vytušil něco z jejich účelu, nebo byl ten lupičův úkos přísnější než obvykle, pokradmu se držel o něco dál vzadu než jindy a krčil se, jak pomalu přicházel. Když se jeho pán zastavil na břehu tůně a otočil se, aby ho zavolal, pes se docela zarazil.

„Slyšíš, že volám? Pojď sem!" vykřikl Sikes.

Zvíře z pouhé síly zvyku přišlo; ale jak se Sikes nahýbal, aby mu připnul kapesník ke krku, pes temně zavrčel a ucouvl.

„Pojď zpátky!" řekl lupič.

Pes zavrtěl ocasem, ale nehnul se. Sikes udělal pohyblivou smyčku a znovu ho zavolal.

Pes popošel, zacouval, na okamžik se zarazil – a vyrazil pryč tím nejrychlejším tempem, které svedl.

Muž pískl znovu a znovu, pak si sedl a čekal v očekávání, že se vrátí. Ale žádný pes se neobjevil, a nakonec se vydal dál.

# XLIX. V níž se Monks a pan Brownlow konečně setkají. Jejich rozhovor a zpráva, která ho přeruší

Smrákalo se, když pan Brownlow vystoupil z drožky u svých dveří a tiše zaklepal. Dveře se otevřely, z vozu vylezl statný muž a postavil se po jedné straně schůdků, zatímco druhý muž, který seděl na kozlíku, také seskočil a stanul po druhé straně. Na pokyn pana Brownlowa vyvedli třetího muže, vzali ho mezi sebe a odvedli ho spěšně do domu. Ten muž byl Monks.

Stejným způsobem a mlčky vystoupili po schodech a pan Brownlow, který kráčel před nimi, je vedl do zadního pokoje. U dveří tohoto pokoje se Monks, který stoupal se zjevnou nechutí, zastavil. Oba muži se podívali na starého pána, jako by čekali na pokyny.

„Zná alternativu," řekl pan Brownlow. „Zaváhá-li, pohne-li jen prstem jinak, než mu nařídíte, vlečte ho na ulici, zavolejte na pomoc policii a jménem mým ho obžalujte z těžkého zločinu."

„Jak si to o mně dovolujete říkat?" zeptal se Monks.

„Jak si dovolujete mě k tomu dohnat, mladý muži?" opáčil pan Brownlow a čelil mu pevným pohledem. „Jste tak šílený, že chcete opustit tento dům? Pusťte ho. Tak, pane. Můžete odejít a my půjdeme za vámi. Ale varuji vás při všem, co pokládám za nejslavnější a nejsvětější, že vás v tu chvíli dám zatknout pro podvod a loupež. Jsem rozhodnutý a neoblomný. Jste-li rozhodnutý být takový i vy, ať vaše krev padne na vaši vlastní hlavu!"

„Jakou pravomocí jsem byl na ulici unesen a sem přivlečen těmihle psy?" zeptal se Monks a pohlížel z jednoho na druhého z mužů, kteří stáli vedle něho.

„Mou," odpověděl pan Brownlow. „Tito lidé jsou mnou krytí. Jestli si stěžujete, že vás zbavili svobody – měl jste cestou sem moc i příležitost ji získat zpět, ale pokládal jste za rozumnější zůstat klidný – říkám znovu, utečte se o ochranu k zákonu. I já se k zákonu odvolám; ale až zajdete tak daleko, že už nebude cesty zpět, nedovolávejte se u mě shovívavosti, až bude moc v jiných rukou; a neříkejte, že já vás strhl do propasti, do které jste se vrhl sám."

Monks byl zřejmě vyveden z míry a navíc polekán. Zaváhal.

„Rozhodněte se rychle," řekl pan Brownlow s dokonalou pevností a klidem. „Jestli si přejete, abych svá obvinění přednesl veřejně, a vydal vás trestu, jehož rozsah dokážu – i když s otřesem – předvídat, ale ovládnout ho nemohu, ještě jednou vám říkám: cestu znáte. Jestli ne, a dovoláte se mé shovívavosti a milosrdenství těch, které jste těžce ranil, bez jediného slova se posaďte do toho křesla. Čeká na vás celé dva dny."

Monks zabručel několik nesrozumitelných slov, ale pořád váhal.

„Buďte rychlý," řekl pan Brownlow. „Jedno moje slovo, a ta alternativa je navždy pryč."

Muž pořád ještě váhal.

„Nemám chuť vyjednávat," řekl pan Brownlow, „a protože hájím nejdražší zájmy jiných, nemám ani právo."

„Není – " zeptal se Monks selhávajícím hlasem, „ – není žádná střední cesta?"

„Žádná."

Monks pohlédl na starého pána úzkostným okem; ale protože v jeho tváři nenašel nic než přísnost a rozhodnost, vešel do pokoje, pokrčil rameny a posadil se.

„Zamkněte dveře zvenku," řekl pan Brownlow svým pomocníkům, „a přijďte, až zazvoním."

Muži poslechli a oni dva zůstali sami.

„To je ale pěkné zacházení, pane," řekl Monks a shodil klobouk i plášť, „od nejstaršího přítele mého otce."

„Právě proto, že jsem byl nejstarším přítelem vašeho otce, mladý muži," opáčil pan Brownlow; „právě proto, že naděje a sny mladých, šťastných let byly spojeny s ním i s tím krásným stvořením z jeho krve a rodu, které v mládí odešlo zpátky ke svému Bohu a mě tu nechalo jako osamělého, opuštěného muže; právě proto, že klečel vedle mě u lože své jediné sestry, když byl ještě chlapec, toho rána, které by bývalo – kdyby to Nebe nerozhodlo jinak – udělalo z ní mou mladou choť; právě proto, že se k němu moje seschlé srdce od té chvíle pevně pojilo, přes všechny jeho zkoušky a chyby, až do jeho smrti; právě proto, že staré vzpomínky a asociace zaplnily moje srdce, a i pouhý pohled na vás přináší staré myšlenky na něj; právě pro všechny tyhle věci jsem pohnut jednat s vámi teď jemně – ano, Edwarde Leeforde, i teď – a stydím se za vaši nehodnost, že nosíte jeho jméno."

„Co má to jméno s tím společného?" zeptal se ten druhý, poté co zpola mlčky a zpola se zatvrzelým údivem pozoroval rozrušení svého společníka. „Co pro mě to jméno znamená?"

„Nic," odpověděl pan Brownlow, „nic pro vás. Ale bylo *její*, a i po takovém odstupu času mi vrací, starému muži, ten žár a to zachvění, které jsem kdysi pocítil už jen při tom, když ho opakoval cizí člověk. Jsem velmi rád, že jste si ho změnil – velmi – velmi."

„To všechno je moc pěkné," řekl Monks (ponecháme mu jeho přijaté jméno) po dlouhém mlčení, během něhož se mrzutě vzpurně smýkal sem a tam a pan Brownlow seděl a stínil si tvář rukou. „Ale co ode mě chcete?"

„Máte bratra," řekl pan Brownlow a probral se; „bratra, jehož jméno šeptnuté vám do ucha, když jsem k vám přistoupil na ulici, bylo

samo o sobě skoro dost na to, abyste mě sem doprovázel v údivu a úleku."

„Nemám bratra," opáčil Monks. „Víte, že jsem byl jedináček. Proč mi mluvíte o bratrech? Vy to víte stejně dobře jako já."

„Dávejte pozor, co vím já a vy možná ne," řekl pan Brownlow. „Za chvíli vás to zajímat bude. Vím, že z toho ubohého manželství, do kterého rodinná pýcha a nejšpinavější, nejomezenější ctižádost donutily vašeho nešťastného otce, když byl ještě pouhým chlapcem, jste byl jediným a nejnepřirozenějším plodem."

„Nedbám na tvrdá slova," přerušil ho Monks s posměšným smíchem. „Vy znáte skutečnost, a to mi stačí."

„Ale vím také," pokračoval starý pán, „o tom neštěstí, o pomalém mučení, o táhnoucím se utrpení toho nerovného spojení. Vím, jak každý z té nešťastné dvojice bez chuti a unaveně vlekl svůj těžký řetěz světem, který byl pro oba otrávený. Vím, jak chladné zdvořilosti vystřídaly otevřené výčitky; jak lhostejnost ustoupila nelibosti, nelibost nenávisti a nenávist odporu, až nakonec rozerváli to řinčící pouto na kusy, odstoupili od sebe na dálku a každý si odnesl rozedřený úlomek, jehož nýty mohla uvolnit jen smrt, aby ho ukryli v nové společnosti pod nejveselejšími tvářemi, které dokázali nasadit. Vaše matka v tom uspěla; brzy na to zapomněla. Ale ve vašem otci to roky rezivělo a hnisalo v srdci."

„No, byli odloučeni," řekl Monks, „a co z toho?"

„Když byli nějakou dobu odloučeni," opáčil pan Brownlow, „a vaše matka, zcela oddaná kontinentálním marnivostem, zcela zapomněla na mladého manžela o dobrých deset let mladšího, který se s pokaženými vyhlídkami zdržoval doma – ten se octl mezi novými přáteli. Tahle okolnost už vám přinejmenším známa je."

„Mně ne," řekl Monks, odvrátil oči a dupal nohou o podlahu jako člověk, který je rozhodnutý všechno popřít. „Mně ne."

„Vaše chování i činy mě ujišťují, že jste na to nikdy nezapomněl ani jste si na to nepřestal myslet s hořkostí," opáčil pan Brownlow. „Mluvím o době před patnácti lety, kdy vám nebylo víc než jedenáct a vašemu otci jen jedenatřicet – protože, opakuji, byl ještě chlapec, když mu *jeho* otec nařídil, aby se oženil. Mám se vracet k událostem, které vrhají stín na památku vašeho rodiče, nebo ji ušetříte a prozradíte mi pravdu?"

„Nic k prozrazení nemám," opáčil Monks. „Musíte mluvit dál, jestli chcete."

„Ti noví přátelé tedy," řekl pan Brownlow, „byli penzionovaný námořní důstojník, jehož žena před půl rokem zemřela a nechala mu dvě děti – bylo jich víc, ale z celé rodiny přežily naštěstí jen dvě. Obě byly dcery; jedna krásné stvoření devatenácti let a druhá sotva dítě dvou nebo tří let."

„Co je mi do toho?" zeptal se Monks.

„Bydleli," pokračoval pan Brownlow, jako by nebyl zaslechl to přerušení, „v té části venkova, kam se váš otec na svých potulkách uchýlil a kde se usadil. Známost, blízkost, přátelství se střídaly v rychlém sledu. Váš otec byl obdařen, jak jen málokdo. Měl duši i podobu své sestry. Jak ho ten starý důstojník stále víc poznával, začal ho mít rád. Kéž by to tam bylo skončilo. Jeho dcera to měla stejně."

Starý pán se odmlčel; Monks si okusoval rty, oči upřené na podlahu; když to viděl, hned pokračoval:

„Na konci roku se zasnoubil, slavnostně zasnoubil, s onou dcerou; byl předmětem první, pravé, vroucí, jediné vášně nevinné dívky."

„Vaše vyprávění se táhne," poznamenal Monks a neklidně se vrtěl v židli.

„Je to pravdivé vyprávění o hoři, zkoušce a smutku, mladý muži," opáčil pan Brownlow, „a taková vyprávění obvykle takováhle bývají; kdyby šlo o samou radost a štěstí, bylo by velice krátké. Nakonec jeden z těch bohatých příbuzných, k jejichž zájmům a významu byl váš otec

obětován, jako jiní bývají tak často – není to vzácný případ – zemřel, a aby napravil utrpení, kterého byl nástrojem, odkázal mu svůj všelék na všechen smutek – peníze. Bylo nutné, aby se neprodleně vypravil do Říma, kam se ten muž vydal za zdravím a kde zemřel a zanechal své záležitosti ve velikém zmatku. Odjel; tam ho stihla smrtelná nemoc; jakmile se zpráva donesla do Paříže, přispěchala za ním vaše matka a vzala vás s sebou; zemřel den po jejím příjezdu, aniž zanechal závěť – *žádnou závěť* – takže všechen majetek připadl jí a vám."

Při téhle části vyprávění Monks zatajil dech a poslouchal s tváří napjaté dychtivosti, i když oči neobracel k mluvčímu. Jakmile se pan Brownlow odmlčel, změnil postoj se vzezřením člověka, který zažil náhlou úlevu, a utřel si rozpálenou tvář i ruce.

„Předtím, než odjel do zahraničí, a jak projížděl Londýnem," řekl pan Brownlow pomalu a upřel oči do tváře toho druhého, „přišel za mnou."

„O tom jsem nikdy neslyšel," přerušil ho Monks tónem, který měl znít nevěřícně, ale víc připomínal nepříjemný údiv.

„Přišel za mnou a nechal u mě, mezi jinými věcmi, obraz – portrét, který sám namaloval – podobiznu té ubohé dívky – kterou nechtěl nechat za sebou a kterou si na své spěšné cestě nemohl vzít s sebou. Byl úzkostí a výčitkami svědomí vysílen téměř na stín; mluvil divoce, zmateně o zkáze a nečestnosti, které sám způsobil; svěřil mi záměr proměnit celý svůj majetek, za jakýchkoli ztrát, v peníze, pro ženu a pro vás vyčlenit část toho, co nedávno zdědil, a pak uprchnout ze země – tušil jsem až příliš dobře, že neuprchne sám – a nikdy ji už nespatřit. Ani přede mnou, svým starým a dávným přítelem, jehož silná náklonnost zapustila kořeny v půdě, pod níž ležela drahá bytost nám oběma – ani přede mnou neučinil podrobnější vyznání; slíbil, že mi napíše a všechno sdělí, a potom se se mnou ještě jednou, naposledy na tomto světě, setká. Žel! *To* bylo naposledy. Žádný dopis nepřišel a já ho už nikdy neviděl."

„Jel jsem," řekl pan Brownlow po krátké odmlce, „jel jsem, když bylo po všem, na místo jeho – použiji ten výraz, který by svět volně užil, protože světská tvrdost nebo přízeň jsou mu dnes už jedno – jeho hříšné lásky, s předsevzetím, že pokud se mé obavy naplní, to pobloudilé dítě najde jedno srdce a jeden domov, který se ho ujme a slituje nad ním. Rodina odtamtud odjela týden předtím; vybrali si nějaké drobné dlužné pohledávky, splatili je a odjeli odtamtud v noci. Proč, kam, nikdo nemůže říct."

Monks si volněji vydechl a s úsměškem triumfu se rozhlížel.

„Když váš bratr," řekl pan Brownlow a přisunul se blíž k židli toho druhého, „když váš bratr – slabé, otrhané, zanedbané dítě – byl do mé cesty vržen silnější rukou než náhodou, a já jsem ho vysvobodil ze života v neřesti a hanbě – "

„Cože?" vykřikl Monks.

„Já," řekl pan Brownlow. „Říkal jsem vám, že za chvíli vás to zajímat bude. Říkám já – vidím, že váš mazaný společník mé jméno zamlčel, ačkoliv, jak jen on věděl, mohlo znít vašim uším docela cize. Když jsem ho tedy já vysvobodil a on se u mě doma zotavoval z nemoci, byl jsem překvapen jeho silnou podobou s tím obrazem, o kterém jsem mluvil. Dokonce i když jsem ho poprvé uviděl v tom jeho špinavém a bídném stavu, byl v jeho tváři jakýsi doznívající výraz, který se na mě vrátil jako záblesk nějakého starého přítele, který na vás kmitne v živém snu. Nemusím vám říkat, že ho ode mě odlákali, dřív než jsem poznal jeho příběh – "

„Proč ne?" zeptal se Monks spěšně.

„Protože ho dobře znáte."

„Já!"

„Zapírat je mi marné," odvětil pan Brownlow. „Ukážu vám, že vím ještě víc."

„Vy – vy – nedokážete proti mně nic prokázat," zajíkl se Monks. „Vyzývám vás, zkuste to!"

„Uvidíme," opáčil starý pán se zkoumavým pohledem. „Toho chlapce jsem ztratil a žádné moje úsilí ho zpátky nedovedlo. Když zemřela vaše matka, věděl jsem, že jedině vy můžete tu záhadu vyřešit, pokud ji vůbec někdo vyřešit může; a protože podle posledních zpráv, které jsem o vás měl, jste byl na svém vlastním statku v Západní Indii – kam jste se, jak dobře víte, uchýlil po matčině smrti, abyste unikl následkům svých zdejších nectností – podnikl jsem tu plavbu. Odjel jste odtamtud, měsíce předtím, a mělo se za to, že jste v Londýně, ale nikdo nedovedl říct kde. Vrátil jsem se. Vaši zástupci nevěděli o vašem bydlišti nic. Přicházel jste a odcházel, říkali, podivně jako vždycky: někdy po celé dny, někdy ne po celé měsíce; podle všeho se zdržujete v týchž nízkých doupatech a stýkáte se s touž hanebnou havětí, jaká byla vaší společností, když jste byl divoký, nezvladatelný chlapec. Unavoval jsem je novými dotazy. Chodil jsem ulicemi dnem i nocí, ale až do doby před dvěma hodinami bylo veškeré mé úsilí bezvýsledné, a já vás ani na okamžik nespatřil."

„A teď, když mě vidíte," řekl Monks a směle vstal, „co pak? Podvod a loupež jsou velká slova – jak si myslíte, oprávněná vymyšlenou podobou nějakého mladého skrčka s nepovedenou mazanicí po mrtvém muži? Bratrem! Vždyť ani nevíte, že z té slaboduché dvojice vzešlo dítě; ani to nevíte."

„*Nevěděl* jsem to," opáčil pan Brownlow a také vstal; „ale za posledních čtrnáct dní jsem se dozvěděl všechno. Máte bratra; víte to, a znáte ho. Byla závěť, kterou vaše matka zničila, aby po své smrti převedla tajemství i prospěch na vás. Obsahovala zmínku o jakémsi dítěti, které bude pravděpodobně výsledkem toho smutného spojení; toto dítě se narodilo, a vy jste na něj náhodou narazil, když se vaše podezření poprvé probudilo kvůli jeho podobě s vaším otcem. Odebral jste se do místa jeho narození. Byly tam důkazy – důkazy dlouho utajené – jeho narození a původu. Tyto důkazy jste zničil; a nyní, slovy, jež jste pronesl ke svému komplici židovi, '*jediné důkazy o chlapcově totožnosti leží*

*na dně řeky, a stará ježibaba, která je dostala od matky, hnije v rakvi.*' Nehodný synu, zbabělče, lháři – vy, který za nocí v temných pokojích radíte se se zloději a vrahy – vy, jehož úklady a nástrahy přivodily násilnou smrt osobě, která stála za miliony takových, jako jste vy – vy, který jste od kolébky byl žlučí a hořkostí ve vlastním otcově srdci, a v němž všechny zlé vášně, neřest a hýřilství hnisaly, dokud si nenašly průchod v ohavné nemoci, která udělala z vaší tváře i obraz vaší duše – vy, Edwarde Leeforde, se mi ještě vzpíráte!"

„Ne, ne, ne!" opáčil zbabělec, přemožen těmito nahromaděnými obviněními.

„Každé slovo!" vykřikl starý pán. „Každé slovo, které padlo mezi vámi a tím odporným darebákem, znám. Stíny na zdi zachytily vaše šepoty a donesly mi je do ucha; pohled na to pronásledované dítě obrátil samu neřest a dal jí odvahu i téměř vlastnosti ctnosti. Byla spáchána vražda, které jste byl, ne-li skutečně, alespoň mravně účasten."

„Ne, ne," vložil se Monks. „Já – já jsem o tom nic nevěděl; chtěl jsem se právě vyptat, co je na tom pravdy, když jste mě dohonil. Neznal jsem příčinu. Myslel jsem, že šlo o nějakou obyčejnou hádku."

„Byl to částečný únik vašich tajemství," odpověděl pan Brownlow. „Prozradíte všechno?"

„Ano, prozradím."

„Podepíšete prohlášení pravdy a skutečností a zopakujete ho před svědky?"

„Taky to slibuji."

„Zůstanete tady v klidu, dokud takový dokument nebude sepsán, a půjdete se mnou tam, kam uznám za nejvhodnější, abychom ho ověřili?"

„Jestli na tom trváte, i to udělám," odpověděl Monks.

„Musíte udělat víc," řekl pan Brownlow. „Vraťte, co jste vzal, nevinnému, nedotčenému dítěti – protože takový je, ačkoliv je potomkem vinné a nejnešťastnější lásky. Nezapomněl jste na ustanovení té závěti.

Uveďte ji ve skutek, pokud jde o vašeho bratra, a pak si jděte, kam chcete. Na tomto světě už se nemusíte setkat."

Zatímco Monks přecházel sem a tam, přemítaje temným a zlým pohledem o tomto návrhu i o možnostech, jak se mu vyhnout; rozpolcen svými strachy na jedné straně a svou nenávistí na druhé – byly dveře spěšně odemčeny a do pokoje vstoupil pán (pan Losberne) v prudkém rozrušení.

„Toho muže dostanou," zvolal. „Dostanou ho ještě dnes v noci!"

„Toho vraha?" zeptal se pan Brownlow.

„Ano, ano," odpověděl ten druhý. „Jeho pes byl spatřen, jak slídí kolem jednoho starého doupěte, a není skoro pochyb, že jeho pán tam buď je, nebo bude pod rouškou tmy. Zvědové krouží na všech stranách. Mluvil jsem s muži, kteří ho mají zajmout, a říkají mi, že jim neunikne. Vláda dnes v noci vyhlašuje odměnu sto liber."

„Já přidám dalších padesát," řekl pan Brownlow, „a vyhlásím ji vlastními ústy na místě, pokud se tam dostanu. Kde je pan Maylie?"

„Harry? Jak jen uviděl vašeho tadyhle přítele bezpečně v drožce s vámi, vyrazil tam, kde se o tom doslechl," odpověděl doktor, „nasedl na koně a vyjel se spojit s první skupinou někde na předměstí, na místě, které si mezi sebou dohodli."

„Fagin," řekl pan Brownlow; „co ten?"

„Když jsem naposledy slyšel, ještě nebyl zatčen, ale bude, nebo už je v tuto chvíli. O něho jsou si jistí."

„Rozhodl jste se?" zeptal se pan Brownlow tiše Monkse.

„Ano," odpověděl. „Vy – vy – zachováte o mně tajemství?"

„Zachovám. Zůstaňte tady, dokud se nevrátím. Je to vaše jediná naděje na bezpečí."

Vyšli z místnosti a dveře byly opět zamčeny.

„Co jste udělal?" zeptal se doktor šeptem.

„Všechno, v co jsem mohl doufat, a ještě víc. Když jsem spojil zprávu té chudinky s tím, co jsem už věděl předtím, a s výsledkem pátrání

našeho dobrého přítele na místě, nenechal jsem mu žádnou skulinu k úniku a odhalil jsem celé to darebáctví, které se v tomto světle stalo jasným jako den. Napište a určete pozítří večer v sedm hodin na schůzku. Budeme tam, několik hodin před ní, ale budeme potřebovat odpočinek: zejména ta mladá dáma, která *možná* bude potřebovat větší pevnost, než si teď kdokoli z nás umí docela představit. Ale krev mi vře touhou pomstít tu ubohou zavražděnou bytost. Kterým směrem se vydali?"

„Jeďte rovnou na úřad a stihnete to," odpověděl pan Losberne. „Já tu zůstanu."

Oba pánové se spěšně rozloučili; každý v horečce rozrušení, které naprosto nedokázali ovládnout.

# L. Pronásledování a útěk

V blízkosti té části Temže, u níž přiléhá rotherhithský kostel, kde jsou budovy na březích nejšpinavější a lodě na řece nejčernější od prachu uhláků a od kouře nízko klenutých, těsně nahloučených domů, se rozkládá nejšpinavější, nejpodivnější a nejpozoruhodnější z mnoha londýnských zákoutí, naprosto neznámých, ba ani jménem, obrovské většině obyvatel.

Aby se tam návštěvník dostal, musí proniknout bludištěm úzkých, těsných, blátivých ulic, zaplněných nejhrubšími a nejchudšími lidmi od vody, a oddaných obchodům, které tito lidé přirozeně živí. V krámcích se vrší nejlacinější a nejméně ohleduplné potraviny; nejdrsnější a nejhrubší kusy oděvu visí u krámařových dveří a vlají z říms a oken. Prodírá se mezi zahálejícími nádeníky nejnižší třídy, nakladači přítěže, překládači uhlí, drzými ženskými, otrhanými dětmi a vším tím smetím od řeky; postupuje jen s obtížemi, napadán odpornými obrazy a pachy z úzkých uliček větvících se vpravo i vlevo a ohlušován rachotem těžkých vozů, které odvážejí hory zboží ze skladišť, jež se tyčí na každém rohu. Když konečně dojde do ulic ještě vzdálenějších a méně navštěvovaných než ty, jimiž prošel, kráčí pod rozviklanými průčelími domů, která se naklánějí nad chodník, pod rozpadlými zdmi, jež se při jeho průchodu zdají chvět, pod komíny napůl rozdrcenými a napůl rozmýšlejícími se, zda spadnout, mezi okny ohraženými rezavými železnými mřížemi, které čas a špína už téměř prožraly, mezi každým myslitelným znamením pustoty a zpustošení.

V takové oblasti, za Dockheadem v obvodu Southwark, leží Jacob's Island, obklopený blátivým příkopem, hlubokým šest nebo osm stop a širokým patnáct až dvacet, když je příliv; dříve se nazýval Mill Pond, ale v časech našeho příběhu byl znám jako Folly Ditch. Je to zátoka či rameno Temže a vždy jej lze při přílivu naplnit otevřením stavidel u Lead Mills, od nichž vzal své staré jméno. V takových chvílích zahlédne cizinec, podívá-li se z některého dřevěného mostu, hozeného přes příkop v Mill Lane, obyvatele domů po obou stranách, jak ze zadních dveří a oken spouštějí kbelíky, vědra a všechny možné domácí nádoby, aby si do nich natáhli vodu; a když se jeho oko odvrátí od těchto činností k samotným domům, nejvyšší úžas v něm vzbudí výjev před ním. Rozkolísané dřevěné pavlače spojující záda půl tuctu domů, s otvory, z nichž lze shlížet na sliz dole; okna, rozbitá a zalátaná, s tyčemi vystrčenými ven, aby na nich sušilo prádlo, které tam nikdy není; místnosti tak nízké, tak špinavé, tak stísněné, že by se vzduch zdál příliš zkažený i pro špínu a bídu, které v nich přebývají; dřevěné komůrky vystupující nad bahno a hrozící, že do něj spadnou – jak ostatně některé udělaly; stěny potřísněné hlínou a rozpadající se základy; každý odpudivý rys chudoby, každé hnusné znamení špíny, hniloby a odpadků; vším tím jsou vyzdobeny břehy Folly Ditch.

Na Jacob's Island nemají skladiště střechy a jsou prázdná; zdi se drolí; okna už nejsou okny; dveře padají do ulic; komíny jsou začerněné, ale kouř z nich nestoupá. Před třiceti nebo čtyřiceti lety, než na ně dolehly ztráty a kancléřské pře, to bylo kvetoucí místo; teď je to vskutku zpustlý ostrov. Domy nemají majitele; jsou vylomené a vstupují do nich ti, kdo mají odvahu; a tam žijí a tam umírají. Musí mít silné důvody k tajnému pobytu, nebo být vskutku v nejubožejším stavu, kdo hledá úkryt na Jacob's Island.

V horním pokoji jednoho z těchto domů – samostatně stojícího domu slušné velikosti, jinak zchátralého, ale pevně zajištěného u dveří i oken; onoho domu, jehož zadní strana ovládala příkop způsobem, jak

už bylo popsáno – seděli pohromadě tři muži, kteří si čas od času vyměňovali pohledy plné rozpaků a očekávání a nějakou dobu zůstávali v hlubokém a ponurém mlčení. Jedním z nich byl Toby Crackit, druhým pan Chitling a třetím byl padesátiletý lupič, jemuž byl kdysi v nějaké staré šarvátce vmáčknut nos a jehož tvář nesla strašlivou jizvu, kterou bylo pravděpodobně možno vystopovat zpátky k téže příležitosti. Tento muž byl navrátivší se trestanec a jmenoval se Kags.

„Já bych si přál," řekl Toby a obrátil se k panu Chitlingovi, „aby sis vybral nějaký jiný brloh, když ti ty dva staré začaly hořet pod rukama, a nelezl sem, můj milý chlapečku."

„Proč jsi to neudělal, ty hlavo zabedněná!" dodal Kags.

„No, myslel jsem, že budete trochu radši, že mě vidíte," odpověděl pan Chitling s truchlivou tváří.

„Víš, mladý pane," řekl Toby, „když je člověk tak hodně vý-be-rový, jako jsem byl já, a tím pádem má nad hlavou útulný dům, kolem kterého nikdo neslídí a nečuchá, je dost překvapivé mít tu čest přivítat návštěvu mladýho pána (ať je sám o sobě jakkoliv ctihodný a milý společník do karet, když se to zrovna hodí), v tvé situaci."

„Zvláštně když ten výběrový mladý pán má u sebe přítele, který se mu objevil dřív, než se čekalo, z cizích krajů, a je příliš skromný, aby po návratu toužil být představen soudcům," přidal pan Kags.

Nastalo krátké mlčení, po němž se Toby Crackit, zdánlivě vzdávaje jako beznadějný každý další pokus udržet svůj obvyklý nedbalý fouk, obrátil k Chitlingovi a řekl:

„Tak kdy sebrali Fagina?"

„Zrovna v době oběda – ve dvě hodiny dnes odpoledne. S Charleym jsme vzali draka komínem od prádelny a Bolter vlezl do prázdného sudu na vodu hlavou dolů; jenže měl tak zatraceně dlouhý nohy, že mu koukaly nahoru, a tak sebrali i jeho."

„A Bet?"

„Chudák Bet! Šla se podívat na tu Mrtvolu, promluvit s těma, co to byli," odpověděl Chitling se stále smutnější tváří, „a odešla úplně šílená, křičela a běsnila a tloukla si hlavu o prkna; a tak jí navlíkli svěrací kazajku a odvezli ji do nemocnice – a tam je."

„A co ten mladej Bates?" ptal se Kags.

„Loudal se někde kolem, aby sem nepřišel před setměním, ale brzy tu bude," odvětil Chitling. „Nikam jinam už jít nemůže, protože lidi od Mrzáků jsou všichni zavřený a výčep toho doupěte – byl jsem tam a viděl to na vlastní oči – je plnej chlupatejch."

„Je to průšvih," poznamenal Toby, kousaje se do rtu. „S tímhle jich pude víc než jeden."

„Zasedání porot běží," řekl Kags; „jestli skoukou vyšetřování, a Bolter začne svědčit pro krále – a to samozřejmě začne, podle toho, co už řekl –, můžou dokázat, že Fagin je spolupachatel před činem, a dostanou soud v pátek, a za šest dní odsud bude viset, pro Boha živého!"

„Měli jste slyšet, jak ten dav kvílel," řekl Chitling; „strážníci se rvali jako čerti, jinak by ho roztrhali. Jednou spadl, ale udělali kolem něj kruh a probíjeli se ulicí dál. Měli jste vidět, jak se rozhlížel, celý zablácený a krvavý, a držel se jich, jako by to byli jeho nejdražší přátelé. Jako bych je viděl pořád před sebou, jak nemohou stát rovně pod tlakem davu a vlečou ho s sebou; jako bych viděl, jak lidé poskakují, jeden za druhým, a cení zuby, a sápou se po něm; vidím tu krev v jeho vlasech a vousech a slyším výkřiky, jakými se ženské prodíraly středem davu na rohu ulice a přísahaly, že mu vyrvou srdce z těla!"

Hrůzou stižený svědek té scény si přitiskl ruce na uši, a se zavřenýma očima vstal a začal zprudka chodit sem a tam jako šílený.

Zatímco se tomu takto oddával, a oba druzí seděli mlčky, oči upřené na zem, zaznělo na schodech cupitání a Sikesův pes vrazil do pokoje. Rozběhli se k oknu, pak dolů ze schodů a na ulici. Pes vskočil otevřeným oknem; nepokusil se je následovat ani nebylo nikde vidět jeho pána.

„Co to znamená?" řekl Toby, když se vrátili. „Snad sem nejde. Já – já doufám, že ne."

„Kdyby šel sem, byl by přišel se psem," řekl Kags, sehnuv se, aby si prohlédl zvíře, které leželo zadýchané na podlaze. „Hej! Dejte mu trochu vody; uběhal se do mdlob."

„Vypil všechno do poslední kapky," řekl Chitling, když chvíli psa mlčky pozoroval. „Celý zablácený – kulhá – napůl slepý – musel jít z velké dálky."

„Odkud jen mohl přijít!" zvolal Toby. „Určitě byl v ostatních doupatech, a když je našel plná cizích lidí, přišel sem, kde byl už mnohokrát a často. Ale odkud přišel poprvé a jak to, že je tu sám, bez druhého?"

„On" – (žádný z nich nenazval vraha starým jménem) – „on si přece nemohl něco udělat. Co myslíš?" řekl Chitling.

Toby zavrtěl hlavou.

„Kdyby ano," řekl Kags, „pes by nás chtěl odvést tam, kde to udělal. Ne. Já myslím, že se dostal ze země a nechal psa tady. Nějak mu musel utéct, jinak by nebyl tak klidný."

Toto řešení, jevící se jako nejpravděpodobnější, bylo přijato za správné; pes se podlezl pod židli, stočil se do klubíčka ke spánku a nikdo si ho už dál nevšímal.

Protože se teď setmělo, byly okenice zavřeny, a na stole zapálena svíčka. Strašné události posledních dvou dnů zanechaly v nich všech třech hluboký dojem, zesílený nebezpečím a nejistotou jejich vlastního postavení. Přisunuli si židle blíž k sobě, trhajíce sebou při každém zvuku. Mluvili málo, a to šeptem, a byli tak tiší a hrůzou polití, jako by v sousedním pokoji ležely ostatky zavražděné ženy.

Takto seděli už nějakou dobu, když vtom bylo slyšet spěšné tlučení na dveře dole.

„To bude mladej Bates," řekl Kags, rozhlížeje se se zlostí, aby zakryl vlastní strach.

Tlučení se ozvalo znovu. Ne, nebyl to on. Ten takhle nikdy neklepal.

Crackit šel k oknu, a celý se třesa, stáhl hlavu zpět. Nebylo třeba nic říkat; jeho bledá tvář stačila. I pes byl v okamžiku ve střehu a běžel s kňučením ke dveřím.

„Musíme ho pustit dovnitř," řekl Crackit, bera svíčku.

„Není jiná cesta?" zeptal se druhý muž chraplavým hlasem.

„Žádná. *Musí* dovnitř."

„Nenech nás ve tmě," řekl Kags, sundávaje svíčku z římsy a zapaluje ji tak třesoucí se rukou, že klepání na dveře zaznělo dvakrát, než s tím skončil.

Crackit šel dolů ke dveřím a vrátil se, následován mužem, který měl spodní část obličeje zahalenu kapesníkem a jiný měl uvázán přes hlavu pod kloboukem. Pomalu je stáhl. Zbělelá tvář, propadlé oči, duté tváře, třídenní strniště, zhuntované tělo, krátký těžký dech; byl to pravý přízrak Sikese.

Položil ruku na židli, která stála uprostřed pokoje, ale otřásl se, zrovna když do ní měl klesnout, a jako by pohlédl přes rameno, odtáhl ji zpět až ke zdi – tak blízko, jak jen šlo – přitiskl ji k ní – a sedl si.

Nebylo vyměněno jediné slovo. Mlčky se díval z jednoho na druhého. Pokud se nějaké oko kradmo zvedlo a potkalo jeho pohled, hned se odvracelo. Když jeho dutý hlas prolomil ticho, všichni tři sebou trhli. Zdálo se, že jeho zvuk nikdy dřív neslyšeli.

„Jak se sem dostal ten pes?" zeptal se.

„Sám. Před třemi hodinami."

„V dnešních novinách píšou, že Fagina sebrali. Je to pravda, nebo lež?"

„Pravda."

Zase mlčeli.

„Ať vás čert vezme!" řekl Sikes, přejížděje si rukou po čele. „Nemáte mi co říct?"

Nastal mezi nimi nejistý pohyb, ale nikdo nepromluvil.

„Ty, co vedeš tenhle barák," řekl Sikes a obrátil tvář ke Crackitovi, „chceš mě prodat, nebo mě tu necháš ležet, dokud ta štvanice neskončí?"

„Můžeš tu zůstat, jestli to považuješ za bezpečný," odvětil oslovený po jistém zaváhání.

Sikes zvedal oči pomalu po zdi za sebou – spíš se snažil otočit hlavu, než ji opravdu otočil – a řekl: „Je – to tělo – pohřbili ho?"

Zavrtěli hlavami.

„Proč ne!" odsekl se stejným pohledem za sebe. „Nač takový ošklivý věci drží nad zemí? – Kdo to tam klepe?"

Crackit naznačil gestem ruky, když opouštěl pokoj, že se není čeho bát; a okamžitě se vrátil s Charleym Batesem za zády. Sikes seděl proti dveřím, takže ve chvíli, kdy chlapec vstoupil do pokoje, narazil na jeho postavu.

„Toby," řekl chlapec couvaje, když k němu Sikes obrátil oči, „pročs mi to neřekl dole?"

Ve zděšeném odtahování se těch tří bylo něco tak strašného, že ten ubohý muž byl ochoten uchlácholit i tohohle kluka. Pokývl tedy hlavou a udělal gesto, jako by mu chtěl podat ruku.

„Pusťte mě do nějakého jiného pokoje," řekl chlapec a couval dál.

„Charley!" řekl Sikes, krokem postoupil kupředu. „Ty mě – ty mě neznáš?"

„Nechoď blíž!" odpověděl chlapec, stále couvaje, hledě s hrůzou v očích vrahovi do tváře. „Ty obludo!"

Muž se v polovině zastavil a dívali se na sebe; ale Sikesovy oči klesly postupně k zemi.

„Vy tři jste svědky," křičel chlapec, třesa sevřenou pěstí a stále rozohněnější, jak mluvil. „Vy tři jste svědky – já se ho nebojím – jestli sem pro něj přijdou, vydám ho; vydám. Říkám vám to rovnou. Ať mě za to zabije, jestli chce, nebo jestli si troufá, ale jestli budu tady, vydám ho. Vydám ho, i kdyby ho měli uvařit zaživa. Vražda! Pomoc! Jestli je ve vás

třech trochu chlapské kuráže, pomůžete mi. Vražda! Pomoc! Dolů s ním!"

Chrle tyto výkřiky a doprovázeje je prudkou gestikulací, chlapec se skutečně vrhl, sám jediný, na silného muže; a prudkostí svého výpadu i náhlostí svého překvapení ho strhl těžce na zem.

Všichni tři diváci stáli jak omráčení. Nijak nezasáhli, a chlapec s mužem se váleli po zemi spolu; chlapec, nedbaje ran, které na něj pršely, zarýval ruce stále pevněji a pevněji do šatů kolem vrahových prsou a nepřestával ze všech sil volat o pomoc.

Zápas však byl příliš nerovný, aby mohl trvat dlouho. Sikes ho dostal pod sebe a koleno měl na jeho hrdle, když ho Crackit se znepokojeným výrazem stáhl zpátky a ukázal na okno. Dole se blyštila světla, bylo slyšet hlasy ve hlasité a vážné rozpravě, dupot spěšných kroků – zdáli se nekonečnými počtem –, přecházející po nejbližším dřevěném mostě. Zdálo se, že je mezi davem i jeden muž na koni, neboť bylo slyšet rachot kopyt na nerovné dlažbě. Záblesky světel přibývaly; kroky zněly stále hustěji a hlasitěji. Pak zazněl hlasitý tlukot na dveře a potom chraplavé mručení takového množství rozzuřených hlasů, že by i nejsmělejšího zamrazilo v kostech.

„Pomoc!" zavřískl chlapec hlasem, který rval vzduch. „Je tady! Vyražte dveře!"

„Jménem krále," křičeli hlasové venku; a chraplavý křik se zdvihl znovu, hlasitěji.

„Vyražte dveře!" ječel chlapec. „Říkám vám, oni je nikdy neotevřou. Běžte rovnou do místnosti, kde je světlo. Vyražte dveře!"

Rány, husté a těžké, dopadly na dveře i spodní okenice ve chvíli, kdy přestal mluvit, a z davu vybuchlo hlasité hurá; dávajíce poslouchajícímu poprvé náležitou představu o jeho ohromné velikosti.

„Otevři dveře někam, kam můžu zavřít tohle vřeštící ďábelské mládě," křičel Sikes zuřivě, přebíhaje sem a tam a vleka za sebou chlapce

teď tak snadno, jako by to byl prázdný pytel. „Tam! Rychle!" Hodil ho dovnitř, zavřel závoru a otočil klíčem. „Jsou dveře dole zavřený?"

„Dvakrát zamčený a zařetězený," odpověděl Crackit, který s oběma ostatními muži stále zůstával naprosto bezradný a zmatený.

„A ty zárubně – jsou pevný?"

„Vyložený plechem."

„A okna taky?"

„Ano, i okna."

„K čertu s vámi!" vykřikl zoufalý ničema, otevřel okno a zahrozil davu. „Dělejte si, co chcete! Já vás přece dostanu!"

Ze všech strašných výkřiků, které kdy padly smrtelnému uchu, žádný nemohl předčit volání rozzuřeného davu. Někteří křičeli na nejbližší, aby dům zapálili; jiní řvali na strážníky, aby ho zastřelili. Mezi nimi všemi však nikdo neukázal takový vztek jako muž na koni, který se vrhl ze sedla, prodral se davem, jako by rozděloval vodu, a vzkřikl pod oknem hlasem, který se nesl nade všechny ostatní: „Dvacet guineí tomu, kdo přinese žebřík!"

Nejbližší hlasy ten výkřik převzaly a stovky ho rozhlašovaly dál. Někteří volali po žebřících, někteří po kladivech; někteří pobíhali s pochodněmi sem a tam, jako by je hledali, a stejně se vraceli a řvali znovu; někteří dávali svůj dech do bezmocných proklínání a kleteb; někteří se tlačili dopředu s extází šílenců, a tím překáželi v pohybu těm, kdo byli dole; někteří z nejsmělejších se pokoušeli vyšplhat po okapu a prasklinách ve zdi; a všichni se v temnotě dole kývali tam a zpět jako obilné pole, do něhož duje zlostný vítr; a čas od času se spojili v jediný hlasitý zuřivý řev.

„Příliv," vykřikl vrah, zavrávoral zpět do pokoje a zavřel ty tváře venku za sebou, „když jsem přišel, byl příliv. Dejte mi provaz, dlouhý provaz. Všichni jsou vepředu. Můžu se spustit do Folly Ditch a tudy utéct. Dejte mi provaz, nebo udělám další tři vraždy a sám sebe zabiju."

Vyděšení muži ukázali, kde se takové věci přechovávají; vrah si rychle vybral nejdelší a nejsilnější lano a spěchal nahoru na střechu.

Všechna okna v zadní části domu byla už dávno zazděna cihlami, až na jedno malé okénko v pokoji, kde byl chlapec zavřený, a to bylo moc malé, než aby jím prošlo jeho tělo. Z toho otvoru však nepřestal volat na ty venku, aby hlídali zadek; a tak, když se vrah konečně objevil na střeše u dveří ve střeše, hlasité volání oznámilo tu zprávu lidem vepředu, kteří se okamžitě začali rozlévat dokola, tlačíce se v nepřerušeném proudu.

Zasadil prkno, které si vzal s sebou nahoru pro ten účel, tak pevně proti dveřím, že muselo být velmi těžké je zevnitř otevřít; a lezl po taškách, až se podíval přes nízkou obrubu.

Voda byla pryč a příkop se změnil v lože bahna.

Dav na těch pár okamžiků utichl, pozoruje jeho pohyby a nejist jeho úmyslem, ale v tom okamžiku, kdy ten úmysl prohlédl a poznal, že ztroskotal, zvedl se křik vítězného proklínání, oproti němuž bylo všechno jejich dosavadní řvaní jen šeptem. Zvedal se znovu a znovu. Ti, kdo byli příliš daleko, aby jeho smyslu rozuměli, převzali ten zvuk; ten se nesl a odrážel; zdálo se, jako by celé město vylilo své obyvatele, aby ho proklínali.

Zepředu se tlačili lidé – dál, dál, dál, silným bojujícím proudem rozzuřených tváří, tu a tam zazářila pochodeň, aby je osvítila a ukázala v celé jejich zuřivosti a vášni. Domy na druhé straně příkopu byly davem obsazeny; okenice byly vyraženy, nebo tělesně vytrhány; v každém okně byly řady a řady tváří; shluk za shlukem lidí visel na každé střeše. Každý malý most (byly vidět tři) se prohýbal pod váhou davu na něm. A přesto se proud valil dál a hledal nějakou skulinu nebo díru, odkud by mohl vypustit svůj křik a jen na okamžik spatřit toho bídáka.

„Teď ho mají," vykřikl muž na nejbližším mostě. „Hurá!"

Z davu se zableskly odkryté hlavy; a znovu se zdvihl ten výkřik.

„Dám padesát liber," křičel starý pán z téže strany, „tomu, kdo ho vezme živého. Zůstanu tu, dokud si pro ně nepřijde sám."

Ozval se další řev. V té chvíli se mezi davem rozneslo, že dveře jsou konečně vyraženy a že ten, kdo první volal po žebříku, vylezl nahoru do pokoje. Proud se náhle obrátil, jak zpráva běžela z úst do úst; a lidé v oknech, vidouce, jak se ti z mostů valí zpět, opouštěli svá místa, a seběhli do ulice, aby se připojili k tomu zástupu, který se teď hrnul překotně na to místo, které předtím opustili: každý muž se zalykal a bojoval se svým sousedem, všichni funěli netrpělivostí dostat se blíž ke dveřím a spatřit zločince, až ho strážníci vyvedou ven. Křik a vřískot těch, kteří byli div ne udušeni tlakem, nebo pošlapáni a sraženi pod nohy ve zmatku, byl děsivý; úzké průchody byly zcela ucpány; a v tomto okamžiku, mezi tím, jak se jedni hnali získat zpět prostor před domem a jak druzí marně usilovali vyprostit se z té masy, byla pozornost na vraha chvíli odvrácena, přestože obecná dychtivost chytit ho spíš vzrostla.

Muž se krčil, zcela zkrocený zuřivostí davu a nemožností úniku; vida však tu náhlou změnu stejně rychle, jako nastala, vyskočil na nohy, odhodlán učinit poslední pokus o život tím, že se spustí do příkopu a za cenu rizika udušení se pokusí utéct ve tmě a zmatku.

Pobuzen novou silou a energií a popohnán hlukem z vnitřku domu, který oznamoval, že vniknutí dovnitř se skutečně podařilo, opřel nohu o hromadu komínů, pevně a bezpečně kolem nich obvázal jeden konec provazu a druhým si rukama a zuby téměř v jedné vteřině vyvázal pevnou běžící smyčku. Mohl se po laně spustit do vzdálenosti menší, než byla jeho vlastní výška od země, a měl v ruce připravený nůž, aby jej potom přesekl a seskočil.

V tom samém okamžiku, kdy si přetáhl smyčku přes hlavu, než si ji podsunul pod paže, a kdy ten starý pán, o němž už byla řeč (který se tak pevně držel zábradlí mostu, aby odolal síle davu a udržel svou pozici), vážně varoval ty kolem sebe, že se ten muž chystá spustit – v tom

samém okamžiku vrah, podívav se za sebe na střechu, vymrštil paže nad hlavu a vyrazil ze sebe výkřik hrůzy.

„Zase ty oči!" vykřikl v nadpozemském vřesku.

Zavrávoral, jako by do něj uhodil blesk, ztratil rovnováhu a přepadl přes obrubu. Smyčka mu byla na krku. Vyjela nahoru s jeho vahou, napjatá jako struna luku a rychlá jako šíp, který z něj vyletí. Padal pětatřicet stop. Nastalo náhlé škubnutí, strašlivá křeč údů; a visel tam, s otevřeným nožem pevně sevřeným v tuhnoucí ruce.

Starý komín se otřásl rázem, ale statečně to vydržel. Vrah se bezvládně houpal proti zdi; a chlapec, odstrkuje stranou visící tělo, které mu zakrývalo výhled, volal na lidi, aby pro Boha živého přišli a vzali ho ven.

Pes, který až dosud ležel schován, přebíhal po obrubě sem a tam s truchlivým vytím, a sebrav se k výskoku, skočil mrtvému muži na ramena. Minul se cíle, spadl do příkopu, úplně se v letu převrátil, a praštiv hlavou o kámen, roztříštil si lebku.

# LI. V níž se vysvětluje nejedno tajemství a v níž je obsažen návrh k sňatku bez jediného slova o věnu či kapesném

Události vylíčené v minulé kapitole byly staré sotva dva dny, když se Oliver octl ve tři hodiny odpoledne v cestovním kočáře, který se hnal k jeho rodnému městu. Byla s ním paní Maylieová, Rose, paní Bedwinová a dobrý doktor; a pan Brownlow jel za nimi v poštovním kočáře v doprovodu ještě jedné osoby, jejíž jméno dosud nepadlo.

Cestou mnoho nemluvili; Oliver byl ve stavu rozechvění a nejistoty, které mu bránily sebrat myšlenky i téměř mluvit, a jak se zdálo, nemělo to na jeho společníky o nic menší účinek, poněvadž jej s ním sdíleli přinejmenším stejnou měrou. Pan Brownlow jim – chlapci i oběma dámám – obezřetně vysvětlil povahu doznání, která byla vyrvána z Monkse; a přestože věděli, že cílem jejich současné cesty je dokončit dílo, které bylo tak zdárně započato, přece byla celá věc zahalena takovou mírou pochyb a tajemství, že je držela v nejnapjatějším očekávání.

Tentýž laskavý přítel s pomocí pana Losberna opatrně uzavřel všechny kanály, kterými by se k nim mohly donést zprávy o těch strašných událostech, které se tak nedávno odehrály. „Je sice pravda," řekl, „že se to musí dovědět dříve nebo později, ale může to být v příhodnější chvíli než teď, a horší už to být nemůže." A tak jeli dál mlčky: každý zabrán do úvah o cíli, který je svedl dohromady; a nikdo neměl chuť vyslovit myšlenky, které se jim všem tlačily do hlavy.

Jestliže však Oliver pod těmito vlivy zůstával mlčenlivý, zatímco cestovali k jeho rodišti cestou, kterou nikdy neviděl, jak se celý proud jeho vzpomínek obrátil zpět ke starým časům, a jak velký zástup citů se mu probudil v hrudi, když zabočili na tu cestu, kterou kdysi urazil pěšky – ubohý, bezdomovný, zbloudilý chlapec, bez přítele, který by mu pomohl, bez střechy nad hlavou!

„Podívej se tamhle, tamhle!" volal Oliver a nedočkavě sevřel Rosinu ruku a ukazoval oknem vozu; „tam je ten přelez, přes který jsem šel; tam jsou ty živé ploty, za kterými jsem se krčil, bál se, aby mě někdo nedohonil a nedovlekl zpátky! Támhle je ta pěšina přes pole, co vede ke starému domu, kde jsem byl malým dítětem! Ach, Dicku, Dicku, můj drahý starý kamaráde, kéž bych tě tak teď mohl vidět!"

„Brzy ho uvidíš," odpověděla Rose, jemně beroucí jeho sepjaté ruce mezi své. „Povíš mu, jak jsi šťastný a jak jsi zbohatl, a že ve všem svém štěstí nemáš větší radost než z toho, že se vrátíš a uděláš šťastným i jeho."

„Ano, ano," řekl Oliver, „a odvezeme – odvezeme ho odsud a dáme ho obléci a učit a pošleme ho na nějaké tiché venkovské místo, kde zesílí a bude zdravý – ano?"

Rose přikývla „ano", protože chlapec se usmíval přes tak šťastné slzy, že nemohla promluvit.

„Budete na něj hodná a laskavá, protože vy jste ke každému," řekl Oliver. „Já vím, že se rozpláčete, až uslyšíte, co vám bude vyprávět; ale to nic, to nic, všechno bude pryč a vy se zase usmějete – to taky vím – při pomyšlení, jak je proměněný; se mnou jste udělali totéž. Řekl mi 'Pán Bůh ti žehnej', když jsem utíkal," zvolal chlapec v návalu láskyplného dojetí; „a já mu teď řeknu 'Pán Bůh ti žehnej', a ukážu mu, jak ho za to miluju!"

Jak se blížili k městu a konečně projížděli jeho úzkými ulicemi, nebylo nijak snadné udržet chlapce v rozumných mezích. Tam byl pohřebník Sowerberry, přesně jako býval, jen menší a méně impozantní,

než si ho pamatoval – tam byly všechny ty známé krámy a domy, z nichž skoro ke každému měl nějakou drobnou vzpomínku – tam byl Gamfieldův vůz, zrovna ten, který míval, stál u dveří staré hospody – tam byl chudobinec, ponuré vězení jeho mladistvých dnů, s mrzutými okny mračícími se do ulice – tam stál u brány týž hubený vrátný, při jehož spatření se Oliver bezděčně stáhl zpět a pak se zasmál sám sobě, že je takový pošetilec, potom se rozplakal, potom se zase zasmál – tam byly desítky tváří u dveří a v oknech, které důvěrně znal – tam bylo skoro všechno, jako by to opustil teprve včera, a celý jeho nedávný život byl jen šťastný sen.

Ale byla to čistá, opravdová, radostná skutečnost. Dojeli rovnou ke dveřím hlavního hotelu (na který Oliver kdysi vzhlížel s úctou a považoval ho za mocný palác, ale který jaksi pozbyl na své velkoleposti a velikosti); a tady už byl pan Grimwig, celý připravený je přivítat, políbil mladou dámu a také tu starší, když vystupovaly z vozu, jako by byl dědeček celé společnosti, samý úsměv a laskavost, a ani se nehnul k tomu, že by snědl vlastní hlavu – ne, ani jednou; ani tehdy, když oponoval jednomu velmi starému poštovskému sluhovi ohledně nejkratší cesty do Londýna a trval na tom, že ji zná nejlépe, přestože tudy jel jen jednou, a to v hlubokém spánku. Byla připravena večeře, byly připravené ložnice a vše bylo zařízeno jako kouzlem.

Přes to všechno, když první ruch po půlhodině odezněl, zavládlo stejné ticho a nesvoboda, které poznamenaly jejich cestu sem. Pan Brownlow se k nim u večeře nepřipojil, ale zůstal v samostatném pokoji. Oba ostatní pánové chvatně odbíhali a vcházeli s úzkostlivými tvářemi a v krátkých přestávkách, kdy byli přítomni, hovořili stranou. Jednou byla paní Maylieová zavolána pryč, a když se po skoro hodinové nepřítomnosti vrátila, měla oči opuchlé pláčem. To všechno Rose a Olivera, kteří nebyli zasvěceni do žádných nových tajemství, znervózňovalo a znepokojovalo. Seděli mlčky a divili se; nebo si vyměnili pár slov šeptem, jako by se báli slyšet zvuk vlastních hlasů.

Konečně, když udeřilo devět hodin a začali si myslet, že už toho večera nic víc neuslyší, vstoupili do pokoje pan Losberne a pan Grimwig a za nimi pan Brownlow a muž, při jehož spatření Oliver div nevykřikl údivem; neboť mu řekli, že je to jeho bratr, a byl to týž muž, kterého potkal v tom tržním městečku a kterého viděl, jak s Faginem nakukuje do okna jeho malého pokoje. Monks vrhl pohled nenávisti, který ani teď nedovedl utajit, na užaslého chlapce, a sedl si blízko dveří. Pan Brownlow, který měl v ruce papíry, přistoupil ke stolu, u něhož seděli Rose a Oliver.

„Je to bolestný úkol," pravil, „ale tato prohlášení, která byla v Londýně podepsána před mnohými pány, musí být zde v podstatě zopakována. Byl bych vám tuto potupu rád ušetřil, ale musíme je slyšet z vašich vlastních rtů, než se rozejdeme, a víte proč."

„Pokračujte," řekl oslovený a odvrátil tvář. „Rychle. Myslím, že už jsem toho udělal dost. Nedržte mě tu."

„Toto dítě," řekl pan Brownlow, přitáhl k sobě Olivera a položil mu ruku na hlavu, „je váš nevlastní bratr; nelegitimní syn vašeho otce, mého drahého přítele Edwina Leeforda, s ubohou mladou Agnes Flemingovou, která zemřela, když ho porodila."

„Ano," řekl Monks a díval se zle na roztřeseného chlapce, jehož tlukot srdce by byl mohl slyšet. „To je ten pancharťáček."

„Výraz, který užíváte," pronesl pan Brownlow přísně, „je urážkou lidí, kteří už dávno přešli za hranici slabé pozemské pohany. Nevrhá hanbu na nikoho z živých, kromě vás, kdo ho užívá. Nechme to být. Narodil se v tomto městě."

„V chudobinci tohoto města," zazněla mrzutá odpověď. „Příběh máte tam." Netrpělivě ukázal na papíry, zatímco mluvil.

„Musím ho mít i zde," řekl pan Brownlow a rozhlížel se po posluchačích.

„Tak poslouchejte! Vy!" opáčil Monks. „Když otec v Římě onemocněl, přijela za ním jeho žena, moje matka, od níž byl dávno odloučen,

přijela z Paříže a vzala mě s sebou – aby dohlédla na jeho majetek, pokud vím, protože k němu neměla valnou lásku ani on k ní. On o nás nevěděl, protože už byl mimo smysly a spal dál až do druhého dne, kdy zemřel. Mezi papíry na jeho psacím stole byly dva, datované tou nocí, kdy ho nemoc poprvé přepadla, adresované vám" – obrátil se k panu Brownlowovi; „a připojené k několika krátkým řádkům pro vás, se vzkazem na obálce balíčku, že se to nemá odeslat, dokud nebude mrtev. Jeden z těch papírů byl dopis pro tu dívku Agnes; druhý byla závěť."

„Co bylo v tom dopise?" zeptal se pan Brownlow.

„V dopise? – List papíru popsaný křížem křižem, kajícné doznání a modlitby k Bohu, aby jí pomohl. Namluvil té dívce příběh, že jim nějaké tajemství – které se jednou objasní – brání právě teď se vzít; a tak šla dál, trpělivě mu věřila, až důvěřovala příliš a ztratila to, co jí nikdo nemohl nikdy vrátit. V té době chybělo pár měsíců do jejího slehnutí. Řekl jí všechno, co měl v úmyslu udělat, aby skryl její hanbu, kdyby byl zůstal naživu, a prosil ji, kdyby zemřel, aby neproklínala jeho památku a nemyslela si, že následky jejich hříchu padnou na ni nebo na jejich dítě; neboť všechna vina byla jeho. Připomínal jí ten den, kdy jí dal ten malý medailonek a prstýnek s jejím křestním jménem vyrytým a s prázdným místem pro to, co doufal, že jí jednou udělí – prosil ji, aby jej uchovala a nosila u srdce, jako to dělala dřív – a pak se v témž slohu nesl pořád dokola, v jedněch a týchž slovech, pořád a pořád, jako by se mu smysly rozpadly. Myslím, že se mu rozpadly."

„A ta závěť," řekl pan Brownlow, zatímco Oliverovi padaly slzy.

Monks mlčel.

„Ta závěť," ujal se slova pan Brownlow místo něho, „byla v témž duchu jako ten dopis. Mluvil v ní o utrpeních, které mu způsobila jeho žena; o vzpurné povaze, neřesti, zlobě a předčasných špatných vášních vás, jeho jediného syna, kterého vychovali, aby ho nenáviděl; a vám i vaší matce odkázal každému doživotní rentu osm set liber.

Zbytek svého majetku rozdělil na dvě stejné části – jednu pro Agnes Flemingovou a druhou pro jejich dítě, pokud se narodí živé a dožije se zletilosti. Pokud by to byla dívka, měla zdědit peníze bez podmínky; pokud by to byl chlapec, pouze pod tou podmínkou, že během své nezletilosti nikdy neposkvrní své jméno žádným veřejným činem nečestnosti, podlosti, zbabělosti či bezpráví. Udělal to, jak sám napsal, aby vyjádřil svou důvěru v matku a své přesvědčení – pouze posílené blížící se smrtí – že dítě bude mít její laskavé srdce a vznešenou povahu. Pokud by se v tomto očekávání zklamal, pak měly peníze přejít na vás: neboť teprve tehdy, a ne dřív, až by si obě děti byly rovny, by uznal váš první nárok na svůj měšec – vás, kdo neměl žádný nárok na jeho srdce, nýbrž ho od útlého dětství odpuzoval chladem a odporem."

„Má matka," pokračoval Monks hlasitěji, „udělala to, co by měla žena udělat. Spálila tuto závěť. Dopis nikdy nedošel na své místo určení; ale ten a ještě další důkazy si schovala pro případ, že by se někdo pokusil ten pel setřít. Dívčin otec dostal celou pravdu od ní, se vším přitížením, kterého byla její prudká nenávist – teď ji za to miluji – schopna dodat. Hanbou a potupou dohnán uprchl se svými dětmi do odlehlého koutu Walesu a změnil si i jméno, aby jeho přátelé nikdy nevěděli, kde se skrývá; a tam, nedlouho potom, byl nalezen mrtev ve své posteli. Dívka tajně opustila domov několik týdnů předtím; hledal ji pěšky v každém městě a vesnici v okolí; a byla to právě ta noc, kdy se vrátil domů s jistotou, že se zahubila, aby skryla svou hanbu i jeho, kdy mu puklo staré srdce."

Nastalo zde krátké mlčení, než se nitky vyprávění ujal pan Brownlow.

„Po letech," řekl, „ke mně přišla matka tohoto muže – Edwarda Leeforda. Opustil ji, když mu bylo teprve osmnáct; obral ji o šperky a peníze; hrál, mrhal, padělal a utekl do Londýna, kde se dva roky stýkal s nejnižšími vyvrheli. Umírala na bolestnou a nevyléčitelnou nemoc a přála si ho najít, než zemře. Byla zahájena pátrání, všelijaká tvr-

dá vyhledávání. Dlouhou dobu byla bezvýsledná, ale nakonec úspěšná; a vrátil se s ní do Francie."

„Tam zemřela," řekl Monks, „po dlouhé nemoci; a na smrtelném loži mi odkázala tato tajemství spolu se svou neuhasitelnou a smrtelnou nenávistí vůči všem, kterých se týkala – i když mi to nemusela nechávat, protože jsem ji už dávno zdědil. Nechtěla uvěřit, že se ta dívka zahubila i s dítětem, a byla přesvědčena, že se narodil chlapec a žije. Přísahal jsem jí, že jestli mi někdy zkříží cestu, uštvu ho; nedám mu nikdy odpočinout; budu ho pronásledovat s nejtrpčí a nejnesmiřitelnější nevraživostí; vybiju si na něm nenávist, kterou jsem v hloubi cítil, a plivnu na tu prázdnou pýchu té urážlivé závěti tím, že ho dovleču, bude-li to v mé moci, až k samému podnoží šibenice. Měla pravdu. Zkřížil mi cestu nakonec. Začal jsem dobře; a nebýt těch tlachajících běhen, byl bych skončil, jak jsem začal!"

Když ten darebák křížil pevně paže a mumlal si kletby proti sobě samému v bezmoci zmařené zloby, obrátil se pan Brownlow k vyděšené skupince vedle sebe a vysvětlil, že žid, který býval jeho starým spolupachatelem a důvěrníkem, dostal za udržení Olivera ve své pasti velkou odměnu: jejíž část měla být vydána, pokud by byl chlapec vysvobozen; a že spor právě o tuto věc vedl k jejich návštěvě ve venkovském domě za účelem jeho identifikace.

„Ten medailonek a prstýnek?" obrátil se pan Brownlow k Monksovi.

„Koupil jsem je od toho muže a ženy, o kterých jsem vám říkal, kteří je ukradli chůvě, která je ukradla z mrtvoly," odpověděl Monks, aniž pozvedl oči. „Víte, co se s nimi stalo."

Pan Brownlow jen pokývl na pana Grimwiga, který s velkou pohotovostí zmizel a za chvíli se vrátil, strkaje před sebou paní Bumbleovou a za ní vlekl jejího neochotného chotě.

„Zrak mě klame?" zvolal pan Bumble se špatně předstíraným nadšením, „nebo je to malý Oliver? Ach, O-li-vere, kdybys věděl, jak jsem se po tobě trápil – "

„Drž hubu, blázne," zahučela paní Bumbleová.

„Není to lidská přirozenost, paní Bumbleová, lidská přirozenost?" protestoval správce chudobince. „Copak nesmím mít *já* city – *já*, který jsem ho faransky vychoval –, když ho vidím tady sedět mezi dámami a pány té nejmilejší odrůdy! Vždycky jsem toho hocha miloval, jako by to byl můj – můj – můj vlastní dědeček," řekl pan Bumble, zastavuje se, aby našel vhodné přirovnání. „Panáčku Olivere, můj drahý, pamatuješ si na toho požehnaného pána v bílé vestě? Ach! Odešel minulý týden do nebe, v dubové rakvi s pokovenými rukojetěmi, Olivere."

„Vážený pane," řekl pan Grimwig pichlavě; „zkroťte své city."

„Vynasnažím se, pane," odpověděl pan Bumble. „Jak se vede, pane? Doufám, že se máte zcela dobře."

Tato zdvořilost platila panu Brownlowovi, který přistoupil kousek k vážené dvojici. Zeptal se, ukazuje na Monkse:

„Znáte toho muže?"

„Ne," odpověděla paní Bumbleová úsečně.

„Snad *vy* ne?" obrátil se pan Brownlow k jejímu choti.

„Jakživ jsem ho neviděl," řekl pan Bumble.

„Ani jste mu snad nic neprodal?"

„Ne," odpověděla paní Bumbleová.

„Snad jste neměli jistý zlatý medailonek a prstýnek?" řekl pan Brownlow.

„Zajisté ne," odpověděla matrona. „Proč jsme sem byli předvedeni, abychom odpovídali na takové nesmysly?"

Pan Brownlow znovu pokývl na pana Grimwiga; a ten pán opět s mimořádnou pohotovostí odkulhal pryč. Ale tentokrát se nevrátil s rozložitým mužem a jeho ženou; tentokrát přivedl dvě roztřesené ženy, jež se při chůzi klátily a vrávoraly.

„Zavřela jste tu noc, co stará Sally umírala, dveře," řekla ta první a zdvihla seschlou ruku, „ale nemohla jste zavřít zvuk ani ucpat škvíry."

„Ne, ne," řekla druhá, rozhlížejíc se a potřásajíc bezzubými čelistmi. „Ne, ne, ne."

„Slyšely jsme, jak se vám snaží říct, co udělala, a viděly jsme, jak jste jí vzala z ruky papír, a sledovaly jsme vás i druhý den do zastavárny," řekla první.

„Ano," dodala druhá, „a bylo to 'medailonek a zlatý prsten'. To jsme se dozvěděly a viděly jsme, jak vám to předali. Byly jsme při tom. Ach! Byly jsme při tom."

„A víme toho ještě víc," pokračovala první, „protože nám často, už dávno, povídala, že jí ta mladá matka řekla, že cítíc, že se z toho už nikdy nevzpamatuje, byla v době, kdy onemocněla, na cestě, aby zemřela blízko hrobu otce dítěte."

„Chcete si pohovořit se samotným zastavárníkem?" zeptal se pan Grimwig a pokynul ke dveřím.

„Ne," odpověděla žena; „jestli on" – ukázala na Monkse – „měl dost zbabělosti, aby se přiznal, jak vidím, že měl, a vy jste vyzkoušel všechny ty baby, až jste našli ty pravé, nemám už co říct. *Prodala* jsem je, a tam, kde jsou teď, se k nim nikdy nedostanete. Co víc?"

„Nic," odpověděl pan Brownlow, „leda že nám zbývá se postarat, aby žádný z vás nebyl už nikdy zaměstnán v postavení, které vyžaduje důvěru. Můžete opustit místnost."

„Doufám," řekl pan Bumble, rozhlížeje se kolem s velikou lítostí, zatímco pan Grimwig mizel s oběma stařenami, „doufám, že tato nešťastná maličkost mě nepřipraví o můj faranský úřad?"

„Zajisté připraví," odpověděl pan Brownlow. „S tím se musíte smířit, a buďte ještě rád."

„Všechno to byla paní Bumbleová. *Ona* to chtěla," naléhal pan Bumble; nejprve se rozhlédl, aby se ujistil, že jeho družka opustila místnost.

„To není omluva," odpověděl pan Brownlow. „Byl jste přítomen zničení těchto cetek, a v očích zákona jste dokonce větším viníkem

z obou dvou; neboť zákon předpokládá, že vaše žena jedná pod vaším vedením."

„Jestli zákon tohle předpokládá," řekl pan Bumble a mačkal důrazně klobouk v obou rukou, „pak je zákon ňáký osel – ňáký idiot. Jestli tohle je oko zákona, pak je zákon mládenec; a to nejhorší, co zákonu přeji, je, aby mu to jeho oko otevřela zkušenost – zkušenost."

Když s velkým důrazem opakoval tato dvě slova, pan Bumble si pevně narazil klobouk, a strčiv ruce do kapes, následoval svou životní družku po schodech dolů.

„Mladá dámo," řekl pan Brownlow a obrátil se k Rose, „podejte mi ruku. Nechvějte se. Nemusíte se bát slyšet to málo slov, které nám ještě zbývá říci."

„Jestliže – nevím, jak by mohla, ale jestliže se – nějak týkají mne," řekla Rose, „prosím, nechte mě je vyslechnout jindy. Nemám k tomu teď sílu ani ducha."

„Ale ne," opáčil starý pán a vzal si ji pod paží; „máte přece větší statečnost než tohle, tím jsem si jist. Znáte tuto mladou dámu, pane?"

„Ano," odpověděl Monks.

„Já jsem vás nikdy předtím neviděla," řekla Rose slabě.

„Já jsem vás viděl často," opáčil Monks.

„Otec nešťastné Agnes měl *dvě* dcery," řekl pan Brownlow. „Jaký byl osud té druhé – toho dítěte?"

„To dítě," odpověděl Monks, „když její otec zemřel v neznámém místě, pod cizím jménem, bez dopisu, knihy či kousku papíru, jenž by poskytl nejmenší vodítko, podle kterého by se dali vystopovat jeho přátelé či příbuzní – to dítě vzali k sobě jedni ubozí vesničtí domkáři, kteří je vychovali jako své vlastní."

„Pokračujte," řekl pan Brownlow a pokynul paní Maylieové, aby přistoupila. „Pokračujte!"

„Nemohli jste nalézt místo, kam se tito lidé uchýlili," řekl Monks, „ale kde přátelství selhává, nenávist si často najde cestu. Má matka to

místo našla po roce lstivého hledání – ano, a našla i dítě."

„Vzala si ji k sobě, že?"

„Ne. Ti lidé byli chudí a začali mít už dost – přinejmenším ten muž – své nádherné lidskosti; a tak jim ji tam nechala, dala jim malý peněžitý dárek, který nemohl dlouho vystačit, a slíbila víc, které nikdy neměla v úmyslu poslat. Nespoléhala však zcela na jejich nespokojenost a chudobu jako záruku dítětina neštěstí, nýbrž jim vyprávěla historii sestřiny hanby s takovými úpravami, jaké se jí hodily; nabádala je, aby na dítě dávali dobrý pozor, protože pochází ze špatné krve; a řekla jim, že je nemanželské a dřív nebo později jistě sejde z cesty. Okolnosti to všechno potvrzovaly; lidé tomu uvěřili; a dítě tam vláčelo existenci dost ubohou, aby to i nás uspokojilo, až jednou vdova, která tehdy pobývala v Chesteru, dívku náhodou spatřila, slitovala se nad ní a vzala si ji domů. Myslím, že proti nám působilo nějaké prokleté kouzlo; neboť navzdory veškerému našemu úsilí tam zůstala a byla šťastná. Ztratil jsem ji z očí před dvěma nebo třemi lety a neviděl ji znovu až před několika měsíci."

„Vidíte ji teď?"

„Ano. Opírá se o vaše rámě."

„A přesto moje neteř," zvolala paní Maylieová a sevřela mdlející dívku ve svém náručí; „a přesto moje nejmilejší dítě. Teď bych o ni nechtěla přijít za všechny poklady světa. Má sladká družko, mé drahé děvčátko!"

„Jediná přítelkyně, kterou jsem kdy měla," plakala Rose, visící na jejím krku. „Nejlaskavější, nejlepší z přátel. Srdce mi pukne. To všechno nesnesu."

„Snesla jsi víc a byla jsi při tom všem tím nejlepším a nejjemnějším stvořením, které kdy rozneslo štěstí po všech, kdo tě znali," řekla paní Maylieová a něžně ji objímala. „Pojď, pojď, má lásko, pamatuj, kdo tě tu čeká, aby tě sevřel do svých paží, ubohé dítě! Hleď – podívej, podívej, má drahá!"

„Ne tetičko," křičel Oliver, obejmul ji kolem krku; „nikdy jí nebudu říkat tetičko – sestro, moje drahá sestřičko, kterou mě od začátku něco učilo mít tak nade všechno rádu! Rose, drahá, drahá Rose!"

Nechme ty slzy, které padaly, a ta nedořečená slova, která se vyměnila v tom dlouhém pevném objetí mezi sirotky, být svatá. Otec, sestra a matka byli nalezeni i ztraceni v tom jediném okamžiku. Radost a žal byly smíseny v tomtéž poháru; nebyly to však hořké slzy: neboť i sám žal se rozpustil tak jemně a zahalil se do tak sladkých a něžných vzpomínek, že se stal slavnostní radostí a ztratil ráz bolesti.

Byli dlouho, dlouho sami. Pak tiché zaklepání na dveře oznámilo, že někdo stojí venku. Oliver otevřel, nenápadně se vytratil a uvolnil místo Harrymu Maylieovi.

„Vím to všechno," řekl, usedaje vedle krásné dívky. „Drahá Rose, vím to všechno."

„Nejsem tu náhodou," dodal po delším mlčení; „ani jsem se to všechno nedoslechl dnes večer, protože jsem se to dověděl už včera – teprve včera. Hádáte, že jsem si přijel pro jeden slib?"

„Zůstaňte," řekla Rose. „Vy opravdu víte všechno."

„Všechno. Dala jste mi svolení, že kdykoli během roku mohu obnovit předmět naší poslední rozmluvy."

„Dala."

„Ne, abych na vás naléhal, byste své rozhodnutí změnila," pokračoval mladý muž, „nýbrž abych slyšel, zda je opakujete. Měl jsem vám k nohám složit vše ze svého postavení či bohatství, co jen mám, a kdybyste se stále držela svého předchozího rozhodnutí, zavázal jsem se slovem i činem, že se je nebudu snažit změnit."

„Důvody, které tenkrát rozhodly ve mně, rozhodnou i teď," řekla Rose pevně. „Dlužila-li jsem kdy přísnou a strohou povinnost té, jejíž dobrota mě zachránila před životem bídy a utrpení, kdy, kdy jindy ji mám cítit silněji než dnes večer? Je to boj," řekla Rose, „ale boj, na nějž jsem hrda; je to bolest, kterou mé srdce ponese."

„Dnešní odhalení – ” začal Harry.

„Dnešní odhalení,” odvětila Rose tiše, „mě vzhledem k vám nechává ve stejné pozici, v jaké jsem byla předtím.”

„Zatvrzujete proti mně své srdce, Rose,” naléhal její milý.

„Ach, Harry, Harry,” řekla mladá dáma a vybuchla v pláč; „kéž bych to dokázala a ušetřila si tuto bolest.”

„Tak proč si ji sama působíte?” řekl Harry a vzal ji za ruku. „Pomyslete, drahá Rose, pomyslete, co jste dnes večer slyšela.”

„A co jsem slyšela! Co jsem slyšela!” zvolala Rose. „Že vědomí hluboké hanby působilo na mého otce tak, že se stranil všeho – nemluvme už, Harry, nemluvme už.”

„Ještě ne, ještě ne,” řekl mladý muž a zadržel ji, když vstávala. „Mé naděje, má přání, vyhlídky, pocity: každá myšlenka v životě kromě lásky k vám: všechny prošly proměnou. Nenabízím vám teď žádné postavení v hemžícím se davu; žádné smíšení se světem zloby a pomluv, kde se do počestných tváří hrne krev z jiných důvodů než ze skutečné hanby a ostudy; nabízím vám domov – srdce a domov – ano, nejdražší Rose, a to, a jedině to, mohu nabídnout.”

„Co tím myslíte?” vykoktala.

„Nic víc než to – že když jsem vás posledně opustil, opustil jsem vás s pevným rozhodnutím srovnat se zemí všechny domnělé přehrady mezi námi; rozhodnut, že nemůže-li být můj svět vaším, udělám já z vašeho svět svůj; že žádná pýcha z rodu nezakřiví kolem vás rty, protože se od ní odvrátím. To jsem udělal. Ti, kdo se mě pro to stranili, se stranili i vás – a dali tím za pravdu vám. Taková moc a protekce, takoví příbuzní vlivu a hodnosti, kteří mi tenkrát přáli, dnes se dívají chladně; ale v nejbohatším kraji Anglie jsou usmívající se louky a vlnící se stromy, a u jednoho vesnického kostela – mého, Rose, mého vlastního! – stojí prostý venkovský dům, kterým mě můžete učinit hrdějším, než všechny ty naděje, jichž jsem se vzdal, tisíckrát měřeno. Toto je nyní mé postavení a mé místo, a tady je skládám k vašim nohám!”

„Hezky vám to trvá, čekat s večeří, až se zamilovaní vrátí," řekl pan Grimwig, probuzený, a stahoval si kapesník, který měl přes hlavu.

Po pravdě řečeno, večeře čekala už velmi nepřiměřeně dlouho. Ani paní Maylieová, ani Harry, ani Rose (všichni přišli dohromady) nedovedli pronést slovo na svou obhajobu.

„Měl jsem vážně v úmyslu dnes večer sníst vlastní hlavu," řekl pan Grimwig, „protože jsem si začal myslet, že nic jiného nedostanu. Dovolím si, jestli mi to dovolíte, přivítat budoucí nevěstu."

Pan Grimwig neztratil ani okamžik a toto oznámení uvedl v život na uzardělé dívce; a příklad, poněvadž byl nakažlivý, následoval jak doktor, tak pan Brownlow: někteří tvrdí, že Harry Maylie byl pozorován, jak jej původně předvedl v tmavé přilehlé místnosti; ale nejlepší autority to pokládají za vyloženou pomluvu, neboť je mladý a duchovní.

„Olivere, mé dítě," řekla paní Maylieová, „kde jsi byl, a proč vypadáš tak smutně? V tuto chvíli ti po tvářích stékají slzy. Co se stalo?"

Je to svět plný zklamání: a často se zklame v nadějích, které si nejvíc hýčkáme, a v nadějích, jež nejvíc ctí naši povahu.

Chudák Dick byl mrtvý!

# LII. Faginova poslední noc naživu

Soudní síň byla od podlahy ke stropu vydlážděna lidskými tvářemi. Zvědavé a dychtivé oči vyhlížely z každého kousku prostoru. Od zábradlí před lavicí obžalovaných až do nejostřejšího koutku toho nejmenšího rohu na galeriích byly všechny pohledy upřeny na jediného muže – na Fagina. Před ním i za ním, nad ním i pod ním, vpravo i vlevo – zdálo se, že stojí obklopen celým nebem, zářícím lesklýma očima.

Stál tam, v celé té záři živého světla, s jednou rukou opřenou o dřevěnou desku před sebou, druhou drženou u ucha a hlavu nachýlenou dopředu, aby mohl zřetelněji zachytit každé slovo, které padlo z úst předsedajícího soudce, jenž pronášel své poučení k porotě. Chvílemi na ně obracel oči ostře, aby zpozoroval účinek sebelehčího pírka v jeho prospěch; a když se body proti němu uváděly s hroznou zřetelností, ohlížel se po svém obhájci v němém apelu, aby i teď přednesl něco v jeho zájmu. Mimo tyto projevy úzkosti nehnul ani rukou, ani nohou. Od začátku procesu se stěží pohnul; a nyní, když soudce domluvil, zůstával stále ve stejném napjatém postoji pozorné pozornosti, s pohledem upřeným na soudce, jako by stále naslouchal.

Mírný ruch v soudní síni ho vrátil k sobě. Rozhlédl se a viděl, že porotci se otočili k sobě, aby zvážili svůj verdikt. Jak jeho oči zabloudily na galerii, viděl, jak se lidé zvedají jeden přes druhého, aby mu zahlédli do tváře: někteří si narychlo přikládali k očím skleněné brejle; jiní něco šeptali svým sousedům s výrazem odporu. Bylo tam pár těch, kteří si ho nevšímali a dívali se jen na porotu v netrpělivém údivu, proč to tak dlouho trvá. Avšak ani v jediné tváři – ani mezi ženami,

jichž tam byla celá řada – nedokázal přečíst sebemenší sympatii se sebou samým, ani jakýkoli jiný cit než všepohlcující zájem o to, aby byl odsouzen.

Jak to vše spatřil v jediném zmateném pohledu, vrátilo se zase smrtelné ticho; a když se podíval zpět, viděl, že porotci se obrátili k soudci. Pst!

Žádali jen o dovolení odejít k poradě.

Pátravě hleděl do jejich tváří, jedné po druhé, když procházeli ven, jako by chtěl zjistit, kam se kloní většina; marně. Žalářník mu položil ruku na rameno. Mechanicky ho následoval na konec lavice obžalovaných a sedl si na židli. Muž mu ji ukázal, jinak by ji ani neviděl.

Zase se podíval nahoru na galerii. Někteří lidé jedli a jiní se ovívali kapesníky; neboť v přeplněném místě bylo velmi horko. Jeden mladík skicoval jeho tvář do malého zápisníku. Přemýšlel, jestli je ta kresba podobná, a díval se dál, když si umělec zlomil hrot tužky a nožem si udělal nový, přesně jak by to učinil kterýkoli nečinný divák.

Stejným způsobem, když obrátil oči na soudce, začala se mu mysl zabývat střihem jeho šatu, kolik stál a jak si jej navlékl. Byl tam na stolci také starý tlustý pán, který před necelou půlhodinou odešel a teď se vrátil. V duchu si lámal hlavu, jestli ten muž byl na večeři, co měl, a kde to měl; a sledoval tento sled nedbalých myšlenek, dokud nějaký nový předmět nezaujal jeho oko a nevzbudil další.

Ne že by jeho mysl byla po celou tu dobu, byť jen na okamžik, prosta jednoho tíživého, zdrcujícího pocitu hrobu, který se mu otevíral u nohou; byl v něm stále přítomen, ale v mlhavé a všeobecné podobě, a nedokázal na něj své myšlenky upnout. Tak, zatímco se chvěl a planul žhavým nitrem při pomyšlení na rychlou smrt, počítal si železné hroty před sebou a divil se, jak byla hlavice jednoho z nich uražena, a jestli ji dají dohromady, nebo ji nechají, jak je. Pak myslel na všechny hrůzy šibenice a popraviště – a zastavil se, aby se podíval na muže, který kropil podlahu, aby ji ochladil – a pak zase myslel dál.

Konečně se ozval výkřik „ticho!" a všichni bez dechu pohlédli ke dveřím. Porota se vrátila a prošla těsně kolem něho. Z jejich tváří nedokázal nic vyčíst; mohly stejně dobře být z kamene. Nastalo dokonalé ticho – ani zašustění – ani dech – Vinen.

Budova se rozezněla ohromným výkřikem, a dalším, a dalším, a pak se ozývalo hlasité sténání, které sílilo, jak se vlnilo, jako zlostný hrom. Byl to jásot davu venku, který vítal zprávu, že v pondělí zemře.

Hluk utichl, a byl dotázán, zda má co říci, proč by nad ním neměl být vynesen rozsudek smrti. Opět zaujal svůj naslouchající postoj a upřeně se díval na toho, kdo mluvil, zatímco otázka padla; ale musela být dvakrát opakována, než se zdálo, že ji slyšel, a pak jen zamumlal, že je starý muž – starý muž – a tak, upadnuv do šepotu, znovu zmlkl.

Soudce si nasadil černou čepici a vězeň stále stál se stejným výrazem a gestem. Jedna žena na galerii vyrazila ze sebe zvolání, vyvolané touto strašnou vážností; podíval se nahoru s rychlostí, jako by ho ten rušivý zásah rozzlobil, a naklonil se dopředu ještě pozorněji. Řeč byla slavnostní a dojemná; rozsudek strašlivý k poslouchání. Ale on stál jako mramorová socha, bez pohybu jediného nervu. Jeho vyzáblá tvář zůstávala vysunuta vpřed, dolní čelist mu visela a oči zíraly před něho, když mu žalářník položil ruku na paži a pokynul mu, aby odešel. Chvíli se tupě rozhlížel kolem a uposlechl.

Vedli ho dlážděnou místností pod soudem, kde několik vězňů čekalo, až přijdou na řadu, a jiní hovořili se svými přáteli, kteří se tlačili kolem mříže otevřené do dvora. Nebyl tam nikdo, kdo by mluvil s *ním*; ale jak procházel, vězňové ustupovali, aby ho lépe zviditelnili lidem, co se drželi mříží; a ti ho zasypávali potupnými jmény, ječeli a syčeli. Zahrozil pěstí a chtěl na ně plivnout; ale jeho průvodci ho pospíšili dál, pochmurným průchodem osvíceným několika matnými lampami, do nitra vězení.

Tady ho prohledali, aby u sebe neměl prostředek, kterým by předešel zákonu; a když tento obřad vykonali, zavedli ho do jedné z cel odsouzenců a tam ho nechali – samotného.

Sedl si na kamennou lavici proti dveřím, která sloužila za sedadlo i za lože; a sklopiv krví podlité oči k zemi, snažil se sebrat myšlenky. Po chvíli si začal vybavovat několik roztříštěných útržků toho, co soudce říkal: ačkoliv se mu v tu chvíli zdálo, že neslyší ani slovo. Ty postupně zapadly na svá správná místa a postupně vedly k dalším; takže za nějakou chvíli měl v hlavě všechno skoro tak, jak to zaznělo. Má být oběšen za krk, dokud nebude mrtev – takový byl konec. Má být oběšen za krk, dokud nebude mrtev.

Když se už hodně stmívalo, začal myslet na všechny lidi, které znal a kteří zemřeli na popravišti; někteří z nich díky němu. Zvedali se v tak rychlém sledu, že je sotva mohl spočítat. Některé z nich viděl zemřít – a také si z nich dělal legraci, protože zemřeli s modlitbami na rtech. S jakým chrastivým zvukem padla propast; a jak náhle se měnili ze silných a svěžích mužů v komíhající se hromady šatstva!

Někteří z nich mohli obývat tu samou celu – sedět na tom samém místě. Byla tam velká tma; proč nepřinesli světlo? Cela byla postavena před mnoha lety. Desítky mužů tu musely strávit poslední hodiny. Bylo to jako sedět v hrobce poseté mrtvolami – kapuce, smyčka, spoutané paže, tváře, které znal, i pod tím hnusným závojem. – Světlo, světlo!

Konečně, když měl ruce odřené od tlučení na těžké dveře a stěny, se objevili dva muži: jeden nesl svíčku, kterou vrazil do železného svícnu připevněného ke zdi; druhý vlekl dovnitř žíněnku, na níž měl strávit noc; neboť vězeň už neměl být nikdy nechán sám.

Pak přišla noc – temná, truchlivá, tichá noc. Jiní bdící jsou rádi, když zaslechnou úder kostelních hodin, protože ty jim mluví o životě a nadcházejícím dni. Jemu přinášely zoufalství. Dunění každého železného zvonu dolehlo nabité jediným hlubokým, dutým zvukem –

Smrt. Co mu platil hluk a ruch veselého rána, který pronikl i tam? Byla to jiná podoba umíráčku, k výstraze přidávající ještě posměch.

Den utekl. Den? Žádný den nebyl; byl pryč, sotva nastal – a znovu nastala noc; noc tak dlouhá, a přece tak krátká; dlouhá ve svém strašném tichu a krátká ve svých prchavých hodinách. Chvílemi běsnil a rouhal se; chvílemi vyl a trhal si vlasy. Ctihodní muži jeho vlastního vyznání k němu přišli, aby se s ním modlili, ale on je odehnal kletbami. Obnovili své dobročinné snahy a on je odrazil.

Sobotní noc. Zbývala mu už jen jedna noc života. A jak na to myslil, nastal den – neděle.

Teprve v noci toho posledního strašného dne na jeho zpustošenou duši dolehlo v plné síle vysilující vědomí jeho bezmocného, zoufalého stavu; ne že by kdy choval nějakou určitou nebo pozitivní naději na milost, ale nikdy nedokázal vzít na vědomí víc než mlhavou pravděpodobnost, že zemře tak brzy. Mluvil jen málo s kterýmkoli z těch dvou mužů, kteří se u něj při hlídání střídali; a oni, co se jich týče, se nepokoušeli vzbudit jeho pozornost. Seděl tam vzhůru, ale snil. Teď vyskakoval každou minutu, s lapáním po dechu a s hořící kůží, hnán sem a tam, v takovém záchvatu strachu a vzteku, že i oni – zvyklí na takové věci – před ním couvali s hrůzou. Nakonec byl ve všech mukách svého špatného svědomí tak strašlivý, že jeden muž nedokázal snést sedět tam a sám ho pozorovat; a tak drželi stráž oba spolu.

Krčil se na své kamenné loži a myslel na minulost. V den jeho zatčení byl zasažen několika předměty z davu, a hlavu měl obvázanou plátěným šátkem. Jeho zrzavé vlasy visely na jeho krvi zbavené tváři; vous měl potrhaný a stočený do uzlů; oči mu zářily strašným světlem; jeho neumyté tělo praskalo horečkou, která ho stravovala. Osm – devět – pak. Jestli to nebyl trik, aby ho vyděsili, a tohle byly ty skutečné hodiny, které se honily jedna za druhou, kde bude on, až se zase vrátí! Jedenáct! Další se rozezněly, než hlas předchozí hodiny přestal dozní-

vat. V osm bude jediným truchlícím v průvodu svého vlastního pohřbu; v jedenáct –

Ty strašné zdi věznice Newgate, které tolik bídy a tak nevýslovnou úzkost skryly nejen před očima, ale příliš často a příliš dlouho i před myšlenkami lidí, nikdy neukrývaly tak hrozivé divadlo jako toto. Těch pár lidí, kteří se při své cestě zastavili a divili, co asi dělá ten muž, který má být zítra oběšen, by tu noc špatně usnulo, kdyby ho mohli vidět.

Od časného večera až téměř do půlnoci se u brány vrátnice objevovaly malé skupinky po dvou či třech a s úzkostlivými tvářemi se vyptávaly, zda nebylo přijato odvolání popravy. Když dostaly zápornou odpověď, přinášely tu příznivou zprávu hloučkům na ulici, které si navzájem ukazovaly dveře, z nichž bude muset vyjít, i místo, kde se postaví popraviště, a kráčíce zdráhavě pryč, obracely se zpět, aby si onu scénu znovu vykouzlily. Postupně se rozcházeli, jeden po druhém; a na jednu hodinu, v hlubokém nočním čase, byla ulice ponechána samotě a tmě.

Prostor před vězením byl vyklizen a napříč cestou už byly rozestavěny silné zátarasy, natřené černě, aby zarazily tlak očekávaného davu, když se u branky objevili pan Brownlow a Oliver a předložili vstupní povolení k vězni, podepsané jedním ze šerifů. Byli okamžitě vpuštěni do vrátnice.

„I ten mladý pán má jít dovnitř, prosím?" řekl muž, jehož úkolem bylo je doprovázet. „Není to pohled pro děti, prosím."

„Opravdu není, příteli," opáčil pan Brownlow; „ale moje jednání s tímto mužem je s ním úzce spjato; a protože to dítě ho vidělo v plné dráze jeho úspěchu a zločinnosti, pokládám za vhodné – i za cenu jisté bolesti a strachu – aby ho vidělo i teď."

Tato krátká slova byla pronesena stranou, aby je Oliver neslyšel. Muž si sáhl na čepici; a pohlédnuv na Olivera s jistou zvědavostí, otevřel další bránu proti té, kterou vstoupili, a vedl je tmavými a klikatými chodbami směrem k celám.

„Tudy," řekl muž a zastavil se v pochmurném průchodu, kde dva dělníci v hlubokém mlčení činili jisté přípravy – „tudy on prochází. Krok sem, prosím, a uvidíte dveře, kterými vychází ven."

Zavedl je do kamenné kuchyně vybavené měděnými kotli pro přípravu vězeňské stravy a ukázal na dveře. Byla nad nimi otevřená mříž, jíž pronikal zvuk mužských hlasů smíšený s rachotem kladívek a shazováním prken. Stavěli popraviště.

Odtud prošli několika pevnými branami, které jim z vnitřní strany otevřeli další klíčníci; a prošedše otevřeným dvorem, vystoupali po úzkém schodišti a vešli do chodby s řadou pevných dveří po levé straně. Pokynem jim naznačil, aby zůstali, kde jsou, a klíčník zabouchal na jedny z nich svým svazkem klíčů. Oba hlídači, po krátkém šeptání, vyšli do chodby, protahujíce se, jako by jim ta chvilková úleva přišla vhod, a pokynuli návštěvníkům, aby žalářníka následovali do cely. Učinili tak.

Odsouzený zločinec seděl na své posteli a houpal se ze strany na stranu, s výrazem spíš chycené zvěře než tváře lidské. Mysl mu zřejmě bloudila ve starém životě, protože pořád něco mumlal, aniž se zdálo, že by si uvědomoval jejich přítomnost jinak než jako součást svého vidění.

„Hodný kluk, Charley – dobrá práce –" mumlal. „A Oliver taky, ha, ha, ha! Oliver taky – teď úplnej pán – úplnej – odveď toho kluka do postele!"

Žalářník vzal Olivera za volnou ruku; a šeptem mu řekl, aby se nelekal, a mlčky to pozoroval.

„Odveďte ho do postele!" vykřikl Fagin. „Slyšíte mě, někdo z vás? On je ten – ten – nějakým způsobem příčinou toho všeho. Stojí to za ty peníze, přivést ho k tomu – Bolterovi hrdlo, Bille; na tu holku se vykašli – Bolterovi hrdlo tak hluboko, jak jen můžeš říznout. Odřízni mu hlavu!"

„Fagine," řekl žalářník.

„To jsem já!" vykřikl žid a okamžitě upadl do onoho naslouchajícího postoje, který měl u svého soudu. „Starý muž, Milosti; velmi starý, starý muž!"

„Hleďte," řekl klíčník a položil mu ruku na prsa, aby ho udržel. „Někdo si s vámi chce promluvit, předpokládám, zeptat se vás na pár otázek. Fagine, Fagine! Jste muž?"

„Dlouho už jím nebudu," odpověděl a vzhlédl s tváří, na níž nezbyl žádný lidský výraz kromě vzteku a hrůzy. „Zabijte je všechny! Jaké mají právo mě podřezávat?"

Jak to říkal, uviděl Olivera a pana Brownlowa. Stáhl se do nejvzdálenějšího rohu lavice a dožadoval se, aby věděl, co tam chtějí.

„Klid," řekl klíčník a stále ho držel. „Teď, pane, řekněte mu, co chcete. Rychle, prosím vás, protože ho to zhoršuje, čím déle to trvá."

„Máte u sebe nějaké papíry," řekl pan Brownlow a postoupil blíž, „které vám do rukou pro větší bezpečí svěřil muž jménem Monks."

„To je všechno jen jedna lež," odvětil Fagin. „Nemám ani jediný – ani jediný."

„Pro lásku Boží," řekl pan Brownlow slavnostně, „neříkejte to teď, přímo na pokraji smrti; ale povězte mi, kde jsou. Víte, že Sikes je mrtvý; že se Monks přiznal; že už není naděje na žádný další zisk. Kde jsou ty papíry?"

„Olivere," zvolal Fagin, kynuv mu rukou. „Sem, sem! Nech mě ti pošeptat."

„Já se nebojím," řekl Oliver tiše, pouštěje ruku pana Brownlowa.

„Ty papíry," řekl Fagin, přitahuje k sobě Olivera, „jsou v plátěném pytlíku, v dutině kousek nahoře v komíně v předním pokoji v nejvyšším patře. Chci si s tebou promluvit, můj milý. Chci si s tebou promluvit."

„Ano, ano," odvětil Oliver. „Nechte mě pomodlit se. Ano! Nechte mě pomodlit se jen jednu modlitbu. Jednu jedinou se se mnou pomodlete, na kolenou, a budeme spolu mluvit až do rána."

„Ven, ven," odvětil Fagin a strkal chlapce před sebou ke dveřím a hleděl prázdně nad jeho hlavu. „Řekni, že jsem usnul – uvěří ti. Můžeš mě tak dostat ven. Teď, teď!"

„Ach! Bůh odpusť tomu ubohému muži!" zvolal chlapec s výbuchem pláče.

„Výborně, výborně," řekl Fagin. „To nám pomůže dál. Nejdřív tyhle dveře. Jestli se budu třást a chvět, až budeme procházet kolem šibenice, nic si z toho nedělej, jen pospěš dál. Teď, teď, teď!"

„Nemáte se ho ještě na něco zeptat, pane?" otázal se klíčník.

„Žádnou další otázku," odpověděl pan Brownlow. „Kdybych doufal, že bychom ho mohli přivést k vědomí jeho postavení – "

„Nic to nedokáže, pane," odpověděl muž a zavrtěl hlavou. „Nechte ho už."

Dveře cely se otevřely a hlídači se vrátili.

„Dál, dál," křičel Fagin. „Potichu, ale ne tak pomalu. Rychleji, rychleji!"

Muži ho uchopili a vymanivše z jeho sevření Olivera, drželi ho zpět. Zápasil se silou zoufalství, krátký okamžik; a pak začal vyrážet křik za křikem, který pronikal i těmi masivními zdmi a zvonil jim v uších, dokud nedošli na otevřený dvůr.

Nějakou chvíli trvalo, než opustili vězení. Oliver po té strašné scéně málem omdlel, a byl tak slabý, že hodinu i déle neměl dost sil, aby chodil.

Svítalo, když znovu vyšli ven. Veliký zástup už byl shromážděn; okna byla plná lidí, kteří kouřili a hráli karty, aby si zkrátili čas; dav se tlačil, hádal, žertoval. Vše mluvilo o životě a živosti, až na jeden tmavý shluk předmětů uprostřed všeho – černé pódium, příčný trám, provaz a celý ten hrůzný aparát smrti.

# LIII. A poslední

Osudy těch, kdo se v tomto vyprávění objevili, jsou téměř uzavřeny. To málo, co jejich dějepisci zbývá vylíčit, je povězeno v několika prostých slovech.

Neuplynuly ještě tři měsíce, když se Rose Flemingová a Harry Maylie vzali ve vesnickém kostele, jenž měl být napříště jevištěm působení mladého duchovního; téhož dne vstoupili v držení svého nového a šťastného domova.

Paní Maylieová se usídlila u svého syna a snachy, aby po tichý zbytek svých dnů požívala největšího štěstí, jaké jen stáří a ctnost mohou poznat – přihlížení štěstí těch, jimž byly nejvřelejší náklonnosti a nejněžnější péče dobře stráveného života bez ustání věnovány.

Vyšlo najevo po pečlivém a plném vyšetření, že kdyby se trosky majetku, které zůstaly v Monksově držení (jenž nikdy neprospíval ani v jeho rukou, ani v rukou jeho matky), rozdělily rovným dílem mezi něho a Olivera, přinesly by každému o něco víc než tři tisíce liber. Podle ustanovení otcovy závěti by Oliverovi náleželo vše; ale pan Brownlow, nechtěje staršího syna připravit o příležitost, aby napravil své dřívější neřesti a nastoupil čestnou dráhu, navrhl tento způsob rozdělení, s nímž jeho mladý svěřenec radostně souhlasil.

Monks, nesoucí dále ono převzaté jméno, se odebral se svým podílem do vzdálené části Nového světa; a tam, když ho rychle promrhal, propadl opět svým dřívějším způsobům, a po dlouhém uvěznění za nějaký nový podvodnický a lotrovský čin konečně podlehl návratu své

staré choroby a zemřel ve vězení. Stejně daleko od domova zemřeli i hlavní zbývající členové gangu jeho přítele Fagina.

Pan Brownlow přijal Olivera za svého syna. Odstěhoval se s ním a se starou hospodyní na vzdálenost necelé míle od fary, kde přebývali jeho drazí přátelé, a splnil tak poslední a jediné přání Oliverova vřelého a opravdového srdce; a svázal tím dohromady malou společnost, jejíž stav se blížil tak dokonalému štěstí, jak jen lze v tomto proměnlivém světě dosíci.

Krátce po svatbě mladých lidí se dobrý doktor vrátil do Chertsey, kde by, zbaven přítomnosti svých starých přátel, byl býval nespokojen, kdyby jeho povaha takový cit připouštěla; a byl by býval naprosto mrzutý, kdyby to uměl. Dva nebo tři měsíce se spokojoval s narážkami, že se obává, zda mu zdejší vzduch přestává svědčit; pak, zjistiv, že to místo pro něj opravdu už není tím, čím bývalo, předal svou praxi svému asistentovi, pronajal si mládeneckou chaloupku za vesnicí, jejímž pastorem byl jeho mladý přítel, a okamžitě se uzdravil. Tam se dal na zahradničení, sázení, rybolov, truhlářství a různé jiné podobné zájmy: do všeho se pouštěl se svou příznačnou prudkostí. V každém i ve všech se mezitím stal v celém okolí slavným jako nejhlubší autorita.

Před svým přestěhováním si stačil získat silné přátelství s panem Grimwigem, které ten výstřední pán srdečně opětoval. V průběhu roku ho tedy pan Grimwig mnohokrát navštěvuje. Při všech takových příležitostech pan Grimwig s velkou vervou sází, rybaří a truhlaří; všechno dělá velmi zvláštním a bezpříkladným způsobem, ale vždy se se svým oblíbeným prohlášením drží toho, že jeho způsob je ten správný. V neděli nikdy neopomene zkritizovat kázání mladému duchovnímu do očí: přitom pan Grimwig vždy následně v nejpřísnější důvěře sdělí panu Losbernovi, že je považuje za znamenitý výkon, ale pokládá za vhodné to neříci. Je to stálý a velmi oblíbený žert, že si pan Brownlow z pana Grimwiga tropí posměch kvůli jeho staré věštbě ohledně Olivera a připomíná mu tu noc, kdy spolu seděli s hodinkami

mezi sebou a čekali na jeho návrat; ale pan Grimwig trvá na tom, že měl v hlavním bodě pravdu, a jako důkaz uvádí, že Oliver se přece nakonec nevrátil – což vždy vyvolá na jeho straně smích a zvětší jeho dobrou náladu.

Pan Noah Claypole: dostal od koruny plnou milost za to, že byl připuštěn jako přiznávající svědek proti Faginovi; a pokládaje své dosavadní povolání za ne tak zcela bezpečné, jak by si přál: byl krátký čas na rozpacích, čím se živit, protože nerad bral na sebe přespříliš práce. Po jisté úvaze zahájil obchodní dráhu udavače, v kterémžto povolání si vydělává slušné živobytí. Jeho plán spočívá v tom, že během bohoslužeb jednou týdně vyjde ven v doprovodu Charlotte, ustrojené slušně. Dáma omdlí přede dveřmi dobročinných hospod, a když je pánovi pro její vzkříšení poskytnuto brandy za tři pence, podá druhý den udání a strká si do kapsy polovinu pokuty. Někdy omdlévá sám pan Claypole, ale výsledek je stejný.

Pan Bumble a paní Bumbleová, zbaveni svých míst, byli postupně přivedeni do velké bídy a nouze a nakonec se stali chudými v témž chudobinci, kde kdysi vládli nad jinými. O panu Bumbleovi se povídá, že řekl, že v tomto obratu a snížení nemá ani tolik ducha, aby byl vděčný, že je oddělen od své ženy.

Co se týká pana Gilese a Brittlese, zůstávají stále na svých starých místech, ačkoliv onen první je plešatý a druhý jmenovaný chlapec zcela šedivý. Spí na faře, ale rozdělují svou pozornost tak rovnoměrně mezi obyvatele fary a Olivera, pana Brownlowa a pana Losberna, že dodnes se obyvatelům vesnice nikdy nepodařilo zjistit, k které z domácností vlastně náleží.

Mladý pán Charles Bates, zděšen Sikesovým zločinem, upadl v úvahy, zda přece jen není poctivý život ten nejlepší. Došed k závěru, že jistě je, obrátil se zády ke scénám minulosti a odhodlal se svůj život napravit v nějaké nové oblasti činnosti. Chvíli těžce bojoval a mnoho vytrpěl; ale s povahou spokojenou a dobrým záměrem nakonec uspěl;

a z pacholka u sedláka a chlapce u povozníka se stal nejveselejší mladý chovatel dobytka v celém Northamptonshiru.

A nyní ruka, která tato slova stopuje, váhá, jak se blíží k závěru svého úkolu; a chtěla by tkát ještě chvíli dál nit těchto dobrodružství.

Rád bych ještě chvíli prodléval s několika z těch, mezi nimiž jsem se tak dlouho pohyboval, a sdílel jejich štěstí tím, že bych se je pokoušel vylíčit. Ukázal bych Rose Maylie v plném květu a půvabu rané ženskosti, jak na svou ústrannou životní stezku vrhá tiché a jemné světlo, které padalo na všechny, kdo po ní šli s ní, a svítilo jim do srdcí. Vykreslil bych ji jako život a radost rodinného kruhu u krbu a letního společenství; sledoval bych ji dusnými poli v poledne a slyšel bych tiché tóny jejího sladkého hlasu při procházce v měsíční noci; pozoroval bych ji v jejím dobrodiní a milosrdenství venku i v usmívavém a neúnavném plnění domácích povinností doma; vykreslil bych ji a dítě její mrtvé sestry šťastné ve své vzájemné lásce, jak tráví celé hodiny spolu vzpomínáním na přátele, které tak smutně ztratili; předvolal bych před sebe znovu ty radostné tvářičky, které se tísnily kolem jejích kolen, a naslouchal bych jejich veselému žvatlání; vybavil bych si tóny toho jasného smíchu a vykouzlil tu soucitnou slzu, která se třpytila v jejím měkkém modrém oku. To, a tisíc pohledů a úsměvů a obratů myšlenky i řeči – rád bych si je všechny až do jednoho připomněl.

Jak pan Brownlow ze dne na den plnil mysl svého přijatého dítěte zásobami vědění a stále více a více k němu lnul, jak se jeho povaha rozvíjela a ukazovala rašící semena všeho, čím si přál, aby se stal; jak v něm nalézal nové rysy svého starého přítele, které v jeho vlastním nitru probouzely staré vzpomínky, melancholické, a přece sladké a uklidňující; jak oba sirotci, zkoušení neštěstím, pamatovali na jeho ponaučení ve smilování k druhým a ve vzájemné lásce a v horoucím díku Tomu, který je ochránil a zachoval – to všechno jsou věci, které není třeba vyprávět. Řekl jsem, že byli opravdu šťastní; a bez silné lásky a lidskosti srdce, a bez vděčnosti vůči Tomu, jehož zákonem je Mi-

losrdenství a jehož velkým atributem je Dobrotivost ke všemu, co dýchá, nelze štěstí nikdy dosáhnout.

Uvnitř oltáře starého vesnického kostela stojí deska z bílého mramoru, která zatím nese jen jediné slovo: „AGNES." V té hrobce není žádná rakev; a kéž uplyne mnoho, mnoho let, než nad ní bude umístěno jiné jméno! Avšak pokud se duchové mrtvých kdy vracejí na zem, aby navštívili místa posvěcená láskou – láskou za hrobem – těch, které znali za života, věřím, že stín Agnes čas od času krouží kolem toho vážného zákoutí. Věřím to tím spíš, že je to zákoutí v kostele a že ona byla slabá a chybující.

**Charles Dickens: Oliver Twist**

Překlad: Audioknihy CZ. Nový český překlad z originálu, který vznikl pro tento projekt a prošel nezávislou korekturou.

Zdroj originálního textu: Project Gutenberg #730.

Originální text je volné dílo. Překlad a vydání: Audioknihy CZ, licence CC BY 4.0. Můžete jej sdílet a dál používat, pokud uvedete zdroj (Audioknihy CZ, audioknihycz.cz/kniha/oliver-twist-dickens/).

Audioknihu připravujeme. Další knihy a audioknihy zdarma najdete na audioknihycz.cz/kniha/oliver-twist-dickens/.